

แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต

นางสาวพัชราภา ตันติชูเวช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2557

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5584250227

APROPRIATE EDUCATIONAL PROVISION GUIDELINES FOR GENERATION ALPHA IN THAI
SOCIAL CONTEXT IN THE FUTURE

Miss Patcharapa Tantichuwet

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Development Education
Department of Educational Policy Management and Leadership
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2014
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้ เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต
โดย	นางสาวพัชราภา ตันติชูเวช
สาขาวิชา	พัฒนศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร. จริญญาศรี มาติลโกวิท
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุริยเดว ทรีปาตี

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. บัญชา ชลาภิรมย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชื่นชนก โควินท์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. จริญญาศรี มาติลโกวิท)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุริยเดว ทรีปาตี)

.....กรรมการ
(ดร. อุบลวรรณ หงษ์วิทยากร)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญอรุณ ปรีดีติติก)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปัทมาวดี เล่ห์มงคล)

3753224205

พัชรภาภา ดันติชูเวช : แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจนเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต (APPROPRIATE EDUCATIONAL PROVISION GUIDELINES FOR GENERATION ALPHA IN THAI SOCIAL CONTEXT IN THE FUTURE) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ. ดร. จรุงศรี มาติลกโกวิท, อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม: รศ. นพ. สุริยเดว ทรีปาตี, 341 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจนเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต 2) วิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันกับการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตสำหรับเจนเนอเรชันแอลฟา 3) นำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจนเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต โดยใช้ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาของบรอนเฟนเบรนนอร์ เป็นกรอบแนวคิดของงานวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ คือ การศึกษาเอกสาร การประชุมสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ และการสำรวจ ผลการวิจัยพบว่า

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจนเนอเรชันแอลฟาด้านร่างกายและจิตใจ เช่น ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค ด้านความรู้และทักษะ เช่น ทักษะชีวิต การสื่อสารเพื่อลดความขัดแย้งในสังคม ด้านเจตคติและค่านิยม เช่น การมีคุณธรรม จริยธรรม และมีความกล้าหาญทางจริยธรรม ด้านการแสดงออกต่อสังคม เช่น ความสามารถในการดูแลตนเอง ครอบครัวยุคใหม่ และสังคม (โดยเฉพาะสังคมผู้สูงอายุ) เป็นต้น

สภาพการจัดการศึกษาไทยในปัจจุบัน แบ่งผลการศึกษาดังกล่าวออกเป็น 6 ด้านคือ 1) ด้านวัตถุประสงค์ของการศึกษา พบว่ามีความแตกต่างกันในแต่ละประเภทโรงเรียน 2) ด้านหลักสูตร เปลี่ยนแปลงบ่อย ขาดเอกภาพ เน้นการท่องจำ เน้นความรู้ทางวิชาการ 3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาและมีความแตกต่างกันในแต่ละประเภทของโรงเรียน 4) ด้านครู ครูมีภาระงานมาก และการขาดจรรยาบรรณของครู 5) การวัดและประเมินผล มีสองรูปแบบคือ ประเมินตามสภาพจริงผ่านการสังเกตพฤติกรรม และการประเมินทางวิชาการเพื่อเลื่อนชั้น ผ่านการสอบ 6) สิ่งแวดล้อมในสังคมที่มีผลต่อการจัดการศึกษา เช่น ทัศนคติของผู้ปกครอง และครู การรับเงินแป๊ะเจี๊ยะ สถาบันกวดวิชา การขาดความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างครูและผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษากับโรงเรียน มีความแตกต่างกันในแต่ละโรงเรียน การจัดการศึกษากับการพัฒนาเจนเนอเรชันแอลฟาตามความต้องการ พบว่าคำตอบมีความแตกต่างกันตามประเภทของโรงเรียน

แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจนเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคตแบ่งเป็น 3 รูปแบบคือ 1) การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน เช่น หลักสูตรมีความทันสมัย เน้นการสอนด้วยกรณีปฏิบัติ มีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลายมากขึ้น 2) การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เช่น หลักสูตรมีความหลากหลาย เน้นทักษะวิชาชีพเพื่อใช้ในการทำงาน 3) การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การมีส่วนร่วมและมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเจนเนอเรชันแอลฟา เน้นการส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ที่ต้องการจัดการศึกษาด้วยตนเอง ทั้งนี้บริบทของสังคมไทยทั้งระบบนิเวศวิทยาต้องมีความเข้มแข็งและมั่นคง

ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทาง การศึกษา
 สาขาวิชา พัฒนศึกษา
 ปีการศึกษา 2557

ลายมือชื่อนิสิต
 ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก
 ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาร่วม

5584250227 : MAJOR DEVELOPMENT EDUCATION

KEYWORDS: EDUCATIONAL PROVISION GUIDELINES / GENERATION ALPHA / THAI SOCIAL CONTEXT

PATCHARAPA TANTICHUWET: APROPRIATE EDUCATIONAL PROVISION GUIDELINES FOR GENERATION ALPHA IN THAI SOCIAL CONTEXT IN THE FUTURE. ADVISOR: ASSOC. PROF. CHAROONSRI MADILOGGOVIT, Ph.D., CO-ADVISOR: ASSOC. PROF. DR. SURIYADEO TRIPATHI, 341 pp.

The objectives of this research were to 1) study desirable characteristics of the generation alpha appropriate for the Thai society in the future, 2) analyze education administration of Thailand at present and that for the generation alpha in the future, 3) suggest appropriate educational provision guidelines for the generation alpha in Thai social context in the future. The Bronfenbrenner's ecological theory of human development was applied as a conceptual framework for this research. Both quantitative and qualitative methods were used to collect the data: document analysis, focus group discussion, interviews, and survey research. The results of this research were as follows:

Desirable characteristics of the generation alpha can be divided into 4 aspects. 1) Body and mind, e.g., adversity quotient. 2) Knowledge and skills, e.g., life skills, non-violence communication. 3) Attitude, e.g., morality, moral courage and ethics. 4) Expression to society, e.g, ability to take care of themselves, family and society (especially, aging society).

With regard to the education provision of Thailand at present, it was found that 1) The objectives of education varied depending on the type of school. 2) The curriculum had high frequencies of changes, lacked unity and focused on memorization and academic knowledge and skills. 3) Format of teaching was consistent with the objectives of education and varied depending on the type of school. 4) Teachers had too many tasks and responsibilities and failed to observe codes of ethics of the teaching profession. 5) Measurement and evaluation were of 2 types: authentic assessment by observing behavior and performance assessment by testing. 6) Environment, e.g., attitude of parent and teacher, corrupt practices and tutorial schools affected learning outcomes. Problem of Thai education included lack of interaction between parent and teacher. The participation with school varied depending on the type of school. Education provision with developing generation alpha differed depending on the type of school.

Three types of educational provision guidelines are proposed for the generation alpha in Thai social context in the future. 1) Formal education, e.g, up-to-date curriculum, learning by doing, various forms of assessments. 2) Non-formal education, e.g., various curricula, with emphasis on professional skills. 3) Informal education, e.g., interaction and participation between family, religious, school and community to develop the generation alpha and, promote home schools in order that Thai social context; microsystem, mesosystem, exosystem and microsystem must to strength.

Department:	Educational Policy Management and Leadership	Student's Signature
		Advisor's Signature
Field of Study:	Development Education	Co-Advisor's Signature
Academic Year:	2014	

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.จรูญศรี มาดิลกโกวิท ที่จุดประกายแนวคิดในการทำวิจัยเรื่องนี้ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รองศาสตราจารย์ นพ.สุริยเดว ทรีปาตี ทั้งสองท่านได้ให้แนวทางในการศึกษาค้นคว้าทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและเจเนอเรชั่นแอลฟาอย่างลุ่มลึก ได้เสียสละเวลาอย่างมากในการตรวจสอบกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอนพร้อมกับให้คำแนะนำอันมีคุณค่ายิ่ง รวมทั้งตรวจแก้ไขงานอย่างละเอียดตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดงานวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณอย่างยิ่งและขอกราบขอบพระคุณในความเมตตาของท่านทั้งสองเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่องานวิจัยในเรื่องนี้ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาและให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการให้ข้อเสนอแนะและตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

งานวิจัยนี้จะสำเร็จมิได้ หากมิได้รับความอนุเคราะห์และการให้ความร่วมมือจากทุกท่านที่ต่างเล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาของไทย และเจเนอเรชั่นแอลฟา” ตั้งแต่ขั้นตอนการเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นร่วมกัน และการให้สัมภาษณ์จากผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชนที่มีเจเนอเรชั่นแอลฟา รวมถึงการได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนการแจกแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณทุกท่านมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ที่ผู้วิจัย “ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2558” ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้การสนับสนุน “ทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิต” และขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ที่ได้สนับสนุนโอกาสในการลาศึกษาต่อแบบเต็มเวลาในระหว่างการทำงานในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาพัฒนศึกษาทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำในการศึกษาค้นคว้า ข้อมูลต่างๆ และให้ความรู้ที่สำคัญต่อการศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิตครั้งนี้ รวมทั้งพี่ๆ เพื่อนๆ และรุ่นน้องพัฒนศึกษา ซึ่งมีอาจเอ่ยนามได้ทั้งหมดทุกท่านได้ให้กำลังใจด้วยดีตลอดเวลา เป็นที่ซาบซึ้งใจแก่ผู้วิจัยอย่างยิ่ง

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา และขอบคุณครอบครัวที่คอยให้กำลังใจกับผู้วิจัยมาด้วยดีโดยตลอดนับตั้งแต่เริ่มต้นเข้าศึกษาจนจบการศึกษา ตลอดจนถึงการทำวิจัยในครั้งนี้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย	1
คำถามการวิจัย	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
ขอบเขตการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	14
1.1 กฎหมาย นโยบาย และแผน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	14
1.2 คุณลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์	29
1.3 สภาพการณ์ ปัญหา และแนวโน้มในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย	45
1.4 รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในประเทศไทย	56
1.5 หลักการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	68
ตอนที่ 2 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟา.....	73

3753224205

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งช่วงอายุ (generation) ของบุคคล.....	73
2.2 ความหมาย และคุณลักษณะของเจเนอเรชันแอลฟา (generation alpha).....	85
2.3 ความต้องการเรียนรู้ของเจเนอเรชันแอลฟา	86
2.4 ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยา (Bronfenbrenner's ecological theory of human development) กับการพัฒนาเจเนอเรชันแอลฟา	98
2.5 กรอบแนวคิดในการพัฒนาเจเนอเรชันแอลฟา	107
ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบ และสภาวะการณ์ของเด็กตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม...	115
3.1 การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของสังคมโลก	115
3.2 การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของสังคมไทย ในบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และการอยู่ร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรม	118
3.3 ยุทธศาสตร์ประเทศ วิสัยทัศน์ประเทศไทยปี พ.ศ. 2570 และบริบทประเทศไทยในอนาคต.....	131
3.4 ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเจเนอเรชันแอลฟา	139
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	141
3.1 วิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1	141
3.2 วิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2	148
3.3 วิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3	152
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	160
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต	161
1.1 ผลการวิเคราะห์เอกสารต่างประเทศเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมในอนาคต	161
1.2 ผลการวิเคราะห์เอกสารในประเทศเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมในอนาคต.....	186

1.3 ผลการวิเคราะห์การประชุมสนทนากลุ่มในหัวข้อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ เจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต.....	198
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันกับการจัดการศึกษา ที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา.....	214
2.1 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน	214
2.2 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในอนาคตสำหรับเจเนอเรชั่น แอลฟา.....	229
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบท ของสังคมไทยในอนาคต.....	238
3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม	238
3.2 แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของ สังคมไทยในอนาคต.....	262
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	275
5.1 สรุปผลการวิจัย	275
5.1.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย ในอนาคต.....	276
5.1.2 สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันและการจัดการศึกษาที่เหมาะสม กับสังคมไทยในอนาคต.....	277
5.1.3 แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของ สังคมไทยในอนาคต.....	280
5.2 อภิปรายผล	283
5.3 ข้อเสนอแนะ	302
รายการอ้างอิง	304
ภาคผนวก.....	322
ภาคผนวก ก แบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่ม.....	323

ญ

หน้า

ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์	327
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม	332
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	341

3753224205

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนประชากร พื้นที่ และความหนาแน่นของประชากรไทย.....	11
2-1	แสดงมาตรการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนในแต่ละช่วงวัย.....	24
2-2	แสดงคุณลักษณะเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ 10 คุณลักษณะ.....	34
2-3	แสดงคำขวัญวันเด็กของประเทศไทยตั้งแต่ปีพ.ศ. 2499 ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2558)...	36
2-4	แสดงจุดเน้นของแผนพัฒนาฯ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน ในแต่ละยุคสมัยผ่านคำขวัญวันเด็ก.....	39
2-5	แสดงจุดเน้นและรูปแบบการจัดการศึกษาไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการ ปกครองพ.ศ. 2475 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 2475 - ปัจจุบัน.....	59
2-6	แสดงความแตกต่างของบุคคลยุคเบบี้บูมเมอร์จนถึงเจนเนอเรชั่นซีในด้าน คุณลักษณะการทำงาน และรูปแบบการเรียนรู้.....	81
2-7	แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการศึกษาแบบเก่าและแบบใหม่.....	89
2-8	แสดงรายชื่องานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและบริบท ของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน.....	104
2-9	แสดงเนื้อหาของกฎหมาย นโยบาย และแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชน ที่สอดคล้องตามกรอบการพัฒนาเจนเนอเรชั่นแอลฟา.....	108
2-10	แสดงอันดับของประเทศไทยในมิติต่างๆเมื่อเทียบกับประเทศอื่น.....	129
2-11	แสดงบริบทสังคมไทยในปัจจุบัน.....	130
2-12	แสดงบริบทสังคมไทยในอนาคต.....	138
3-1	แสดงการแบ่งชั้นระบบสิ่งแวดล้อมของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	149
3-2	แสดงวิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์.....	158
4-1	แสดงสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ของประเทศต่างๆในทวีปเอเชีย.....	166
4-2	แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ประเทศฟินแลนด์.....	168
4-3	แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ประเทศอังกฤษ.....	171
4-4	แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มประเทศ OECD.....	174
4-5	แสดงสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ของประเทศต่างๆในทวีปยุโรป.....	175

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4-6	แสดงสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ของประเทศต่างๆในทวีปอเมริกา.....	178
4-7	แสดงสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ของประเทศต่างๆในทวีปออสเตรเลีย.....	179
4-8	แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาจากการศึกษาเอกสาร ต่างประเทศ.....	182
4-9	แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ตามช่วงชั้นการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	190
4-10	แสดงความแตกต่างในการทำงานระหว่างศตวรรษที่ 20 และศตวรรษที่ 21.....	194
4-11	แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาจากการศึกษาเอกสาร ในไทย.....	196
4-12	แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบท ของสังคมไทยจากการศึกษาเอกสารและการประชุมสนทนากลุ่ม.....	209
4-13	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะข้อมูลทั่วไป.....	239
4-14	แสดงค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความหมายของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเฉลี่ย และลำดับที่ ที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน จำแนกตามด้าน ของสภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน.....	242
4-15	แสดงค่าเฉลี่ยระดับความเหมาะสม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลำดับที่ และความหมายระดับความความคิดเห็นของการจัดการศึกษาสำหรับ เจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต จำแนกตามรูปแบบ ของการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา.....	247
4-16	แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟา กับสังคมไทยในอนาคต.....	263
4-17	แสดงการสังเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน.....	265
4-18	แสดงแนวทางการจัดการศึกษาในระบบการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา ให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต.....	270

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2-1	แสดงคุณลักษณะลักษณะที่พึงประสงค์ของเบบี๋บูมเมอร์ถึงเจนเอเรชั่นซี.....	44
2-2	แสดงอัตราส่วนของวัยเด็ก วัยแรงงาน และวัยสูงอายุระหว่างปี พ.ศ. 2548 – 2578.....	45
2-3	แสดงโครงสร้างประชากรไทยในปี ค.ศ. 2000 หรือ พ.ศ. 2543.....	46
2-4	แสดงโครงสร้างประชากรไทยในปี ค.ศ. 2020 หรือ พ.ศ. 2563.....	46
2-5	แสดงวงจรการเรียนรู้ของเจนเอเรชั่นแอลฟา.....	97
2-6	แสดงแนวคิดของทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาของบรอนเฟนเบนเนอร์.....	98
2-7	แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง Techno-sub system ที่กั้นระหว่างเด็ก และระบบ microsystem.....	102
2-8	แสดงจุดเน้นของการพัฒนาประเทศของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 – 11 เปรียบเทียบกับการแบ่งเจนเอเรชั่น.....	120
2-9	แสดงยุทธศาสตร์ประเทศไทย.....	133
4-1	แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนสิงคโปร์.....	161
4-2	แสดงแนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสม กับสังคมไทยในอนาคต.....	269
4-3	แสดงกรอบแนวคิดและผลลัพธ์ของงานวิจัยเรื่อง“แนวทางการจัดการศึกษา สำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต”	274

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในโลกปัจจุบันเป็นผลเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการถือกำเนิดของอินเทอร์เน็ต (internet) ที่ทำให้โลกในปัจจุบันหมุนเร็วขึ้นกว่าเดิมทั้งในเรื่องของข้อมูล ข่าวสารต่างๆ ที่หลั่งไหลเข้ามาให้บุคคลได้รับรู้ เรียนรู้อย่างมากมาในทุกๆ วินาที ความสะดวกสบายในชีวิตประจำวัน และการติดต่อสื่อสาร ที่ทำทุกอย่างได้เพียงปลายนิ้วสัมผัส ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตส่งผลให้โลกใบนี้แคบลง เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ในซีกโลกหนึ่งสามารถรับรู้ถึงบุคคลอีกซีกโลกหนึ่งได้อย่างทันท่วงที บุคคลสามารถติดต่อสื่อสารแบบเห็นหน้ากันได้ตลอดเวลา (real time) ถึงแม้ว่าจะอยู่ไกลกันคนละประเทศหรือคนละทวีปก็ตาม

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันขึ้นเท่านั้น แต่ยังเกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (cultural diffusion) จากสังคมหนึ่งไปยังสังคมหนึ่ง จากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง และจากซีกโลกหนึ่งไปยังอีกซีกโลกหนึ่ง ทำให้โลกในปัจจุบันนี้มีประชากรที่มีวิถีชีวิตที่ใกล้เคียงกัน มีการเสพข้อมูลข่าวสารที่เหมือนกัน และอุปโภคบริโภคในสินค้าที่ไม่ต่างกัน ไม่ว่าจะอยู่ในที่ใดบนโลกใบนี้ บุคคลสามารถทานอาหาร และดื่มกาแฟร้อนเดียวกันได้ไม่ว่าจะอยู่ที่กรุงเทพฯ เชียงใหม่ ภูเก็ต สหรัฐอเมริกา จีน หรือประเทศใดๆ บนโลกใบนี้โดยมีรสชาติของสินค้าไม่แตกต่างกัน เราทุกคนจึงไม่ได้เป็นเฉพาะพลเมืองในประเทศของตนเท่านั้นแต่ยังถือได้ว่าเป็นพลเมืองโลก (global citizen) อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ผลจากความรวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และการรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาในสังคมอันเนื่องมาจากภาวะทันสมัย (modernization) ทำให้สังคมไทยมีวิถีชีวิตที่มีความเป็นตะวันตก (westernization) มีความเป็นอเมริกัน (americanization) มากขึ้น และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเหล่านี้ส่งผลให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมากมาทั้งในมิติด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งในระดับโครงสร้างทางสังคมและระดับปัจเจกบุคคล ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดในสังคมไทยเช่น สังคมไทยมีความเป็นเมืองและมีความเป็นสากลมากขึ้นอันเนื่องมาจากการย้ายถิ่นฐานของประชากรที่อยู่ในต่างจังหวัดและมาอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ หรือในตัวเมืองใหญ่ เช่น เชียงใหม่ ขอนแก่น ภูเก็ต นครราชสีมา การที่บุคคลมุ่งเน้นทำงานเพื่อหาเงิน

375224205

ตอบสนองตนเองในสังคมวัตถุนิยมทำให้บุคคลเลือกที่จะแต่งงานมีครอบครัวน้อยลงหรือมีบุตรน้อยลง เพราะมองว่าการมีบุตรเป็นการระอย่างหนึ่ง ทำให้ประชากรวัยเด็กในสังคมไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่วัยผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นเพราะความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้บุคคลมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่งผลให้บุคคลมีสุขภาพร่างกายและอายุขัยที่ยาวนานขึ้น แต่ในขณะเดียวกันในด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของบุคคลกลับลดน้อยลงสวนทางกับความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อันเนื่องมาจากความรีบเร่งในการทำงาน สมาชิกในครอบครัวมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ นำไปสู่อัตราการหย่าร้างที่สูงขึ้น และทำให้เกิดครอบครัวพ่อเลี้ยงเดี่ยวแม่เลี้ยงเดี่ยวเพิ่มมากขึ้นในสังคม (ภาควิชาอนามัยครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล, 2549)

สังคมมีความเป็นปัจเจกมากยิ่งขึ้น บุคคลนิยมการติดต่อสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (social network) ผ่านทางโทรศัพท์มือถือและแท็บเล็ต (tablet) แทนการพูดคุยกับบุคคลรอบข้าง ก่อให้เกิด “วัฒนธรรมก้มหน้า” หรือ “ชนเผ่าทวิกัม” เป็นวัฒนธรรมใหม่ในสังคมไทย ด้านการเรียนรู้ บุคคลสามารถเรียนรู้ หรือค้นหาข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วผ่านคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต และโทรศัพท์มือถือ โดยจำเป็นไม่ต้องไปห้องสมุดเหมือนที่ผ่านมา การรวมกลุ่มของบุคคลทั้งคนรู้จักหรือบุคคลแปลกหน้าเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ สามารถนัดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้อย่างง่ายดายและรวดเร็ว เช่น การรวมตัวผ่านทางเฟซบุ๊กเพื่อช่วยเหลือบุคคลที่เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ในปี พ.ศ. 2554 การรวมตัวของบุคคลเพื่อจัดกิจกรรมทางการเมืองทั้งการสนับสนุนและต่อต้านรัฐบาลในปี พ.ศ. 2556 เป็นต้น

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอาจกล่าวในภาพรวมได้ว่าโลกในศตวรรษที่ 20 ตั้งอยู่บนฐานของสังคมอุตสาหกรรม (industrial society) โดยมีสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศมหาอำนาจและเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจของโลก (american century) เป็นยุคที่เศรษฐกิจโลกเฟื่องฟู (age of prosperity) และการให้ความสำคัญที่การร่วมมือซึ่งกันและกันทางเศรษฐกิจ (corporate centrality) ในขณะที่โลกในศตวรรษที่ 21 ตั้งอยู่บนฐานของสังคมฐานความรู้ (knowledge-base society) โดยมีประเทศในแถบเอเชียเป็นศูนย์กลางของเศรษฐกิจโลก (asian century) เป็นยุคแห่งความแตกต่างสุดขีด (age of extremity) ทั้งในเรื่องของเทคโนโลยี สภาพเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม และการให้ความสำคัญกับประชากรหรือพลเมืองของประเทศ (citizen centrality) มากกว่าเศรษฐกิจ (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2556)

จากความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นทั้งในสังคมไทยและสังคมโลกในข้างต้น ทำให้บุคคลที่เกิดมาในแต่ละยุคสมัยหรือในแต่ละช่วงเวลาที่แตกต่างกัน มีวิถีชีวิตและบุคลิกลักษณะที่ต่างกันออกไปตามประสบการณ์ที่บุคคลประสบในบริบทของสภาพการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในแต่ละยุคสมัยนั้นๆ ปัจจุบันการแบ่งยุคสมัยของบุคคลจะเริ่มต้นภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง ทั้งนี้เนื่องมาจากบุคคลที่เกิด

หลังจากสงครามโลกครั้งที่สองยังคงมีชีวิตอยู่จนถึงปัจจุบัน ในขณะที่บุคคลที่เกิดก่อนสงครามโลกครั้งที่สองนั้นเสียชีวิตหมดแล้วทำให้ปัจจุบันมี “ชั่วคน” หรือ “ชั่วอายุคน” (generation) ทั้งหมด 5 เจเนอเรชันที่ยังมีชีวิตอยู่บนโลกใบนี้ คือ เบบี้ บูมเมอร์ (baby boomers) เจเนอเรชัน เอ็กซ์ (generation x) เจเนอเรชัน วาย (generation y) เจเนอเรชัน ซี (generation z) และเจเนอเรชัน แอลฟา (generation alpha) (Gordon, R, S., 2007; United Nations Joint Staff Pension Fund, 2010; Grail Research, 2011; Mc Crindle, M., & Wolfinger, E., 2013; United Nations Joint Staff Pension Fund., 2013)

การแบ่งชั่วอายุคนจะแบ่งตามปี ค.ศ. ที่เกิด ประสบการณ์ร่วมทางวัฒนธรรมหรือช่วงอายุที่มีวัฒนธรรมเดียวกัน (cultural generation) ประสบการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญของโลก ภัยธรรมชาติ และเทคโนโลยี โดยบุคคลที่เกิดในยุคเบบี้บูมเมอร์คือบุคคลที่เกิดในปี 1945 -1964 หรือ พ.ศ. 2488 – 2507 เจเนอเรชัน เอ็กซ์ (generation x) คือบุคคลที่เกิดในปี ค.ศ. 1965 – 1980 หรือ พ.ศ. 2508 – 2523 เจเนอเรชัน วาย (generation y) คือบุคคลที่เกิดในปี ค.ศ. 1981 – 1994 หรือ พ.ศ. 2524 – 2537 เจเนอเรชัน ซี (generation z) คือเด็กและเยาวชนที่เกิดในปี ค.ศ. 1995 – 2009 หรือ พ.ศ. 2538 – 2552 และเจเนอเรชัน แอลฟา (generation alpha) คือเด็กที่เกิดในปี ค.ศ. 2010 – 2025 หรือ พ.ศ. 2553 – 2568

เนื่องจากบุคคลในแต่ละเจเนอเรชันมีสภาพเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับคนในแต่ละเจเนอเรชัน เพื่อตอบสนองต่อการดำเนินชีวิตและทำงานจึงมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นกระจกที่สะท้อนสภาพการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในแต่ละช่วงเวลานั้นๆ เมื่อช่วงเวลาของบุคคลหนึ่งชั่วอายุคนหรือหนึ่งเจเนอเรชันเปลี่ยน สภาพการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ก็จะเปลี่ยนแปลงตาม และเมื่อสภาพการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมเปลี่ยนแปลง การจัดการศึกษาก็จะเปลี่ยนตามบริบทเศรษฐกิจ และสังคมนั้นเช่นกัน

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 20 ซึ่งเป็นยุคที่เน้นความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและเป็นยุคสมัยที่เศรษฐกิจโลกกำลังขยายตัว การจัดการศึกษาที่ผ่านมาจึงเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการเตรียมคนเพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) - ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาแต่เพียงด้านเศรษฐกิจ แต่ในศตวรรษที่ 21 ผลอันเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจโลกกำลังถดถอย ความสนใจของโลกจะเปลี่ยนแปลงจากการเน้นพัฒนาแต่เพียงด้านเศรษฐกิจมาเป็นเน้นการพัฒนาประชากรของประเทศ ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 – 2544 จนถึงฉบับปัจจุบัน (ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559) ที่เน้น “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะการ

สร้างการเติบโตเพื่อเติมเต็มศักยภาพของประชาชน แทนที่การจัดการศึกษาแบบการเตรียมคนเพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจเหมือนที่ผ่านมา

จากการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 20 ถึงศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้คนที่เกิดในแต่ละช่วงเจนเนอเรชันมีประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกัน การรู้และเข้าใจบุคลิกลักษณะของบุคคลในแต่ละเจนเนอเรชันจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นทั้งนี้เพราะในสังคมสามารถพบบุคคลได้ในทุกเจนเนอเรชัน การเข้าใจในธรรมชาติและวิถีชีวิตที่ต่างกันของคนในแต่ละเจนเนอเรชันไม่เพียงแต่จะช่วยให้มีความสัมพันธ์ในการดำเนินชีวิตและทำงานร่วมกันระหว่างบุคคลในสังคมได้ดีมากขึ้นเท่านั้น แต่ยังมี ความสำคัญกับแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมในการพัฒนาคนแต่ละเจนเนอเรชันอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจนเนอเรชันแอลฟา

การให้ความสำคัญในการทำความเข้าใจและทำความรู้จักกับเจนเนอเรชันแอลฟาเป็นสิ่งจำเป็นทั้งนี้เพราะนอกจากในเจนเนอเรชันนี้จะเกิดมาในยุคที่เทคโนโลยีและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วภายในหนึ่งชั่วอายุคนแล้ว เจนเนอเรชันแอลฟาในปัจจุบันจะกลายเป็นกำลังแรงงานที่สำคัญในอนาคตของประเทศอีกด้วย โดยข้อมูลจากสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ได้คาดการณ์ว่าในวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 ประเทศไทยจะมีประชากรวัยเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี และถือว่าอยู่ในเจนเนอเรชันซี และเจนเนอเรชันแอลฟาประมาณ 11,954,000 คน จากประชากรทั้งประเทศ 64,871,000 คน (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2557) หรือคิดเป็นร้อยละ 18.43 ของประชากรทั้งประเทศ

ในขณะที่แนวโน้มของสังคมไทยสอดคล้องกับแนวโน้มของสังคมโลกคือ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ประชากรวัยเด็กจะมีจำนวนลดน้อยลง ในขณะที่ประชากรวัยสูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยปัจจุบันประเทศไทยมีประชากรวัยสูงอายุที่มีอายุเกิน 60 ปีเป็นจำนวน 9,928,000 คน และอายุเกิน 65 ปี อีกเป็นจำนวน 6,647,000 คน (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2557) และเมื่อเทียบเป็นอัตราส่วนประชากรวัยเด็กต่อประชากรวัยสูงอายุจะมีค่าเท่ากับ 1 ต่อ 1.39 คน ในขณะที่ปี พ.ศ. 2578 ประเทศไทยจะมีประชากรวัยเด็กต่อประชากรวัยสูงอายุเท่ากับ 1 ต่อ 1.79 คน (ปีพม่า ว่าพัฒนาพงศ์ และปราโมทย์ ประสาทกุล, ม.ป.ป) นั่นหมายความว่าจำนวนประชากรเด็กที่จะเป็นวัยแรงงานของประเทศ 1 คน จะต้องดูแลประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี การมีจำนวนประชากรวัยเด็กซึ่งจะเป็นกำลังแรงงานที่สำคัญของประเทศน้อยลง แต่มีคุณภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับสังคมไทย

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพราะกรุงเทพมหานครนอกจากจะเป็นเมืองหลวง และเป็นศูนย์กลางของประเทศไทยในทุกๆ ด้านรวมถึงกำลังแรงงานที่สำคัญของประเทศด้วยแล้ว กรุงเทพมหานคร ยังมีความหนาแน่นของจำนวนประชากรต่อพื้นที่มากที่สุดในประเทศไทย การมีประชากรเด็กที่มีคุณภาพที่จะเป็นกำลังแรงงานที่สำคัญของประเทศจึงมีความจำเป็นเพราะเหตุการณ์ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับกรุงเทพมหานครย่อมส่งผลกระทบต่อพื้นที่ใน

ต่างจังหวัดของประเทศด้วยเช่นกัน นอกจากนี้กรุงเทพมหานครยังเป็นเมืองที่มีลักษณะของความเป็น วัตุนิยม และบริโภคนิยมสอดคล้องกับลักษณะของเจนเอเรชั่นแอลฟาที่มีความเป็นนักวัตุนิยม และ บริโภคนิยมสูง ดังนั้นแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟาในงานวิจัยเรื่องนี้จึงเป็น การศึกษาแบบนำร่อง (pilot study) โดยเน้นเจนเอเรชั่นแอลฟาและครอบครัวที่อาศัยอยู่ใน กรุงเทพมหานครเป็นสำคัญ

อนาคตของประเทศไทยจะเป็นเช่นไร จึงขึ้นอยู่กับเจนเอเรชั่นแอลฟาที่จะเป็นกำลังแรงงานที่ สำคัญของประเทศในอนาคต และการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพย่อมต้องอาศัย “การศึกษา” เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคนหรือประชากรในประเทศ เมื่อ ทรัพยากร “คน” ในประเทศมีคุณภาพ ประเทศไทยก็จะมีศักยภาพ มีขีดความสามารถในการแข่งขัน กับประเทศต่างๆได้ และที่สำคัญที่สุดคือสามารถพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการทำวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟาให้ เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต โดยเน้นการศึกษาแบบนำร่องในเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่สำคัญคือเมื่อสภาพสังคม “เปลี่ยน” การศึกษาไทยจึงจำเป็นต้อง “ปรับ” เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของความเปลี่ยนแปลงและเจนเอเรชั่นของผู้เรียนที่เปลี่ยนไป อีกทั้งเพื่อเตรียมประชากรเจนเอเรชั่นแอลฟาให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมไทยในอนาคตต่อไป

คำถามการวิจัย

1. บริบทสังคมไทยในอนาคตจะมีลักษณะอย่างไร เจนเอเรชั่นแอลฟาคือใครมีลักษณะอย่างไร และ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจนเอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยควรมี ลักษณะอย่างไร
2. การจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันมีลักษณะอย่างไร และการจัดการศึกษาที่เหมาะสมใน อนาคตควรมีลักษณะอย่างไร
3. แนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตจะมี แนวทางในการจัดการศึกษาอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจนเอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต
2. เพื่อวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันกับการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับ สังคมไทยในอนาคตสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟา

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

เจเนอเรชันแอลฟา (generation alpha) หมายถึง บุคคลที่เกิดตั้งแต่ปี ค.ศ. 2010 หรือ พ.ศ. 2553 จนถึง ค.ศ. 2025 หรือ พ.ศ. 2568

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะของบุคคลเจเนอเรชันแอลฟาที่สังคมคาดหวังใน 4 ด้านคือ ด้านร่างกายและจิตใจ ด้านความรู้และทักษะ ด้านเจตคติและค่านิยม และด้านการแสดงออกต่อสังคมที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสังคมไทยในอนาคต

สังคมไทยในอนาคต หมายถึง สภาพสิ่งแวดล้อมด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการอยู่ร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับธรรมชาติ และเทคโนโลยีของประเทศไทยในอนาคต โดยยึดตามข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (ตั้งแต่ปัจจุบัน – พ.ศ. 2570)

การจัดการศึกษา หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บุคคลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ใน 4 ด้านคือ ด้านร่างกายและจิตใจ ด้านความรู้และทักษะ ด้านเจตคติและค่านิยม และด้านการแสดงออกต่อสังคม ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ด้านวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา 2) ด้านหลักสูตร 3) ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านครู 5) ด้านการวัดและประเมินผล 6) ด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บุคคลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ใน 4 ด้านคือ ด้านร่างกายและจิตใจ ด้านความรู้และทักษะ ด้านเจตคติและค่านิยม และด้านการแสดงออกต่อสังคมที่เกิดขึ้นจริงกับเจเนอเรชันแอลฟาที่อาศัยอยู่ในครอบครัว โรงเรียน และชุมชนในสังคมไทยปัจจุบัน

การจัดการศึกษาที่เหมาะสมในอนาคต หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บุคคลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ใน 4 ด้านคือ ด้านร่างกายและจิตใจ ด้านความรู้และทักษะ ด้านเจตคติและค่านิยม และด้านการแสดงออกต่อสังคมที่ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนที่มีเจเนอเรชันแอลฟาต้องการให้เกิดขึ้นกับสังคมไทยในอนาคต

แนวทางการจัดการศึกษา หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทั้งในระบบการศึกษานอกระบบ และตามอัธยาศัย สำหรับเจเนอเรชันแอลฟาเพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 4 ด้านที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต มีกรอบแนวคิดในการวิจัยที่สำคัญคือ

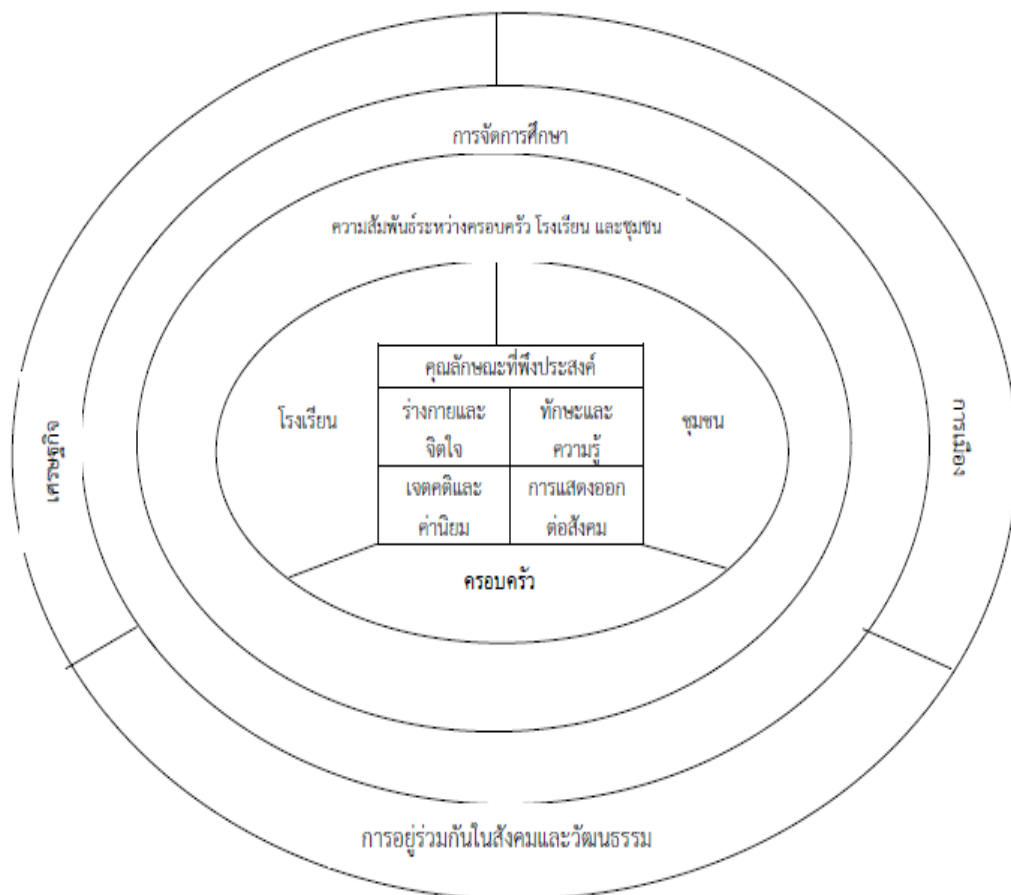
1. บริบทของสังคมไทยในอนาคต (ระบบ macrosystem) แบ่งเป็น 3 ด้านที่สำคัญคือ บริบทด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการอยู่ร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรม

2. กรอบแนวทางในการพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์กับสังคมไทยในอนาคตจะประกอบไปด้วยคุณลักษณะทางด้านร่างกายและจิตใจ ความรู้และทักษะ เจตคติและค่านิยม และการแสดงออกต่อสังคม ตามแนวคิดในการพัฒนามนุษย์ของทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ (biopsychosocial model) ทั้งนี้คุณลักษณะของเจเนอเรชั่นแอลฟาตั้งกล่าวจะต้องสอดคล้องและสัมพันธ์กับสังคมไทยในอนาคตด้วย

3. ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ถือเป็นระบบสิ่งแวดล้อมแรก (microsystem) ที่อยู่ใกล้ตัวบุคคลเจเนอเรชั่นแอลฟา และมีผลโดยตรง (immediate environments) ต่อคุณลักษณะของเจเนอเรชั่นแอลฟา รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว โรงเรียน และชุมชนกับบุคคลเจเนอเรชั่นแอลฟา (mesosystem) ก็มีผลต่อพัฒนาการของบุคคลเจเนอเรชั่นแอลฟามากที่สุดตามแนวคิดของบรอนเฟนเบรนเนอร์ โดยครอบครัว โรงเรียน และชุมชนจะมีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ของเจเนอเรชั่นแอลฟาเพื่อให้เจเนอเรชั่นแอลฟามีแนวทางการพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และเหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตใน 4 ด้านคือ ด้านร่างกายและจิตใจ ความรู้และทักษะ เจตคติและค่านิยม และการแสดงออกต่อสังคม โดยเทคโนโลยีสารสนเทศหรืออินเทอร์เน็ตถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการเรียนการสอน และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของเจเนอเรชั่นแอลฟา

4. การวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทยปัจจุบัน และการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตโดยระบบสิ่งแวดล้อมรอบตัวเจเนอเรชั่นแอลฟาได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน จะนำไปสู่แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา โดยแนวทางการจัดการศึกษา (exosystem) สำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาจะต้องคำนึงถึงสังคมไทยในอนาคตซึ่งประกอบไปด้วยบริบทด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการอยู่ร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรม (macrosystem) ทั้งนี้เพราะระบบสิ่งแวดล้อมในทุกระดับส่งผลซึ่งกันและกันและส่งผลต่อเจเนอเรชั่นแอลฟาทั้งทางตรงและทางอ้อม

จากแนวคิดดังกล่าวได้พัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และแสดงรายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยและวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตเนื้อหาของงานวิจัยที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษามีดังนี้

1.1 ข้อมูลด้านบริบทของสังคมไทยทั้งในปัจจุบัน และสังคมไทยในอนาคต (ระหว่างปี พ.ศ. 2557 ถึง พ.ศ. 2570) ผู้วิจัยศึกษาผ่านการศึกษารายการ และสื่อสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของสังคมไทยในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการอยู่ร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรม จากหน่วยงานภาครัฐ และกระทรวงต่างๆของประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ สถาบันและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและการกำหนดอนาคตประเทศไทย

โดยกำหนดให้สังคมไทยในอนาคตหมายถึงช่วงเวลาที่เริ่มทำวิจัยในปัจจุบัน คือ พ.ศ. 2557 ถึงอนาคตในปี พ.ศ. 2570 ทั้งนี้เพราะ 1) ช่วงเวลาดังกล่าวสอดคล้องกับนิยามปีเกิดของเจเนอเรชันแอลฟาซึ่งหมายถึงบุคคลที่เกิดตั้งแต่ปี ค.ศ. 2010 หรือ พ.ศ. 2553 จนถึง ค.ศ. 2025 หรือ พ.ศ. 2568 2) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ประเทศ วิสัยทัศน์ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2570 โดยคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งยุทธศาสตร์ดังกล่าวถือเป็นบริบทของสังคมไทยในอนาคต และ 3) ในปี พ.ศ. 2570 เจเนอเรชันแอลฟาที่มีอายุมากที่สุดจะมีอายุครบ 17 ปีบริบูรณ์ (เกิดพ.ศ. 2553) อายุดังกล่าวจะเทียบเท่ากับการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5-6 ซึ่งถือเป็นการสิ้นสุดของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กล่าวว่า “การศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย การศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่า 12 ปี ก่อนระดับอุดมศึกษา” สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่มุ่งศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต

1.2 ข้อมูลด้านลักษณะของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต ผู้วิจัยศึกษาผ่านการศึกษารายการ สื่อสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกฎหมาย นโยบาย และแผนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ ด้านการพัฒนาเด็กตามแนวทาง “โลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” (world fit for children) (พ.ศ.2550-2559) การวิเคราะห์ผ่านคำขวัญวันเด็กของประเทศไทย เป็นต้น

1.3 ข้อมูลด้านกรอบแนวทางในการพัฒนาเจเนอเรชันแอลฟา ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการมนุษย์ ที่ได้แบ่งการพัฒนามนุษย์ตามการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย

และจิตใจ ด้านความรู้และทักษะ ด้านเจตคติและค่านิยม และด้านการแสดงออกต่อสังคม และกรอบแนวทางการพัฒนาเจเนอเรชันแอลฟาทั้ง 4 ด้าน จะใช้เป็นกรอบในการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต

1.4 ผู้วิจัยเลือกใช้ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาของบรอนเฟนเบรเนอร์ (Bronfenbrenner's ecological theory of human development) โดยทฤษฎีดังกล่าวมีความเชื่อว่าระบบสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศวิทยาที่มีความสำคัญและส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กมากที่สุดระบบแรกคือ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน และความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว โรงเรียน และชุมชนกับเด็ก

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบนำร่อง (pilot study) ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการประชุมสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์กับระบบสิ่งแวดล้อมของเจเนอเรชันแอลฟา คือ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ที่พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

2.1 กรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดที่มีความหนาแน่นของประชากรสูงที่สุดเมื่อเทียบกับทุกภาคและทุกจังหวัด โดยมีจำนวนประชากรในปี พ.ศ. 2553 มีความหนาแน่นมากที่สุดเท่ากับ 5,259 คนต่อตารางกิโลเมตร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ออนไลน์, 2554) และในปี พ.ศ. 2557 โดยประมาณการถึงวันที่ 1 กรกฎาคม 2557 (สำนักวิจัยประชากรและสังคม, 2557) กรุงเทพมหานครยังคงเป็นจังหวัดที่มีความหนาแน่นของประชากรสูงที่สุดเช่นกันเมื่อเทียบกับภาคอื่น โดยประเทศไทยมีจำนวนประชากร พื้นที่ และความหนาแน่นแสดงดังตารางที่ 1 นอกจากนี้ กรุงเทพมหานคร ไม่ได้มีแต่เพียงประชากรกรุงเทพมหานครที่อาศัยอยู่เท่านั้น แต่ยังมีประชากรในพื้นที่และทุกภาคของประเทศไทยมาอาศัยและทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานครด้วยเช่นกัน ดังนั้น กรุงเทพมหานครจึงสามารถเป็นพื้นที่ตัวแทนในการเก็บข้อมูลเพราะมีความหลากหลายของประชากรทั้งในเรื่องของสถานะเศรษฐกิจและสังคม (socioeconomic status)

2.2 กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางความเจริญในด้านต่างๆ ของประเทศไทยทั้งในบริบทด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการอยู่ร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงศูนย์กลางความเจริญในด้านการจัดการศึกษาของประเทศไทยทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัยทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ดังนั้นเจเนอเรชันแอลฟาที่อาศัยและเรียนอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครจึงสามารถเป็นตัวแทนที่สะท้อนภาพของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน และการจัดการศึกษาที่เหมาะสมในอนาคตได้ดี

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากร พื้นที่ และความหนาแน่นของประชากรไทย

ภาค/จังหวัด	จำนวนประชากร (คน)	พื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)	ความหนาแน่น ของประชากร (คน ต่อ ตร.กม.)
กรุงเทพมหานคร	7,980,000	1569	5,086
เหนือ	11,313,000	93,691	121
ตะวันออกเฉียงเหนือ	18,666,000	168,854	110
กลาง	18,142,000	91,795	1,976
ใต้	8,770,000	70,715	124

2.3 กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับกรุงเทพมหานครหรือเมืองหลวง จะส่งผลกระทบต่อหัวเมืองหรือต่างจังหวัดในลักษณะที่เป็นโดมิโน (domino) และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันมาก (big interaction) การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จึงเลือกศึกษาพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานคร

2.4 พื้นที่กรุงเทพมหานครมีลักษณะของเมืองที่มีความเป็นวัตถุนิยม และบริโภคนิยมสูง ซึ่งลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับคุณลักษณะของเจเนอเรชันแอลฟา กล่าวคือเป็นเจเนอเรชันที่มีความเป็นวัตถุนิยม บริโภคนิยม (Grail research, 2011) ซึ่งเจเนอเรชันแอลฟาที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มที่จะมีคุณลักษณะดังกล่าวสูง ดังนั้นกรุงเทพมหานคร จึงเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมและสามารถเป็นตัวแทนในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้

3. ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ

3.1 เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการประชุมสนทนากลุ่ม (focus group discussion) คือ 1) ผู้ปกครองของเจเนอเรชันแอลฟา 2) ครูในโรงเรียนที่มีเจเนอเรชันแอลฟา 3) ผู้แทนชุมชนที่มีเจเนอเรชันแอลฟา 4) บุคคลเจเนอเรชันเอ็กซ์ เจเนอเรชันวาย และเจเนอเรชันซี และ 5) ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยมิติต่างๆ

3.2 เพื่อวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันกับการจัดการศึกษาที่เหมาะสมในอนาคต กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ คือ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนที่อยู่รอบตัวเจเนอเรชันแอลฟา

3.3 เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม คือ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบการศึกษา นอกระบบ และตามอัธยาศัยเช่น กระทรวงศึกษาธิการ สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย และมูลนิธิเด็ก เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน หน่วยงานด้านการศึกษา และระบบสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับเจเนอเรชั่นแอลฟาซึ่งได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน สามารถนำคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยมาใช้ประโยชน์ในการจัดระบบสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่ต้องการได้
2. หน่วยงานและกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น กระทรวงศึกษาธิการ และมูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน สามารถนำผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันมาพัฒนาให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของเจเนอเรชั่นแอลฟา รวมถึงได้แนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟาที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต และนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษา สำหรับเจนเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต ทั้งนี้เพื่อให้มีความชัดเจน และสมบูรณ์ในเนื้อหามากขึ้น ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีลำดับ เนื้อหาจำนวน 3 ตอน และมีรายละเอียดในแต่ละตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน

- 1.1 กฎหมาย นโยบาย และแผนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน
- 1.2 คุณลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์
- 1.3 สภาพการณ์ ปัญหา และแนวโน้มในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย
- 1.4 รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในประเทศไทย
- 1.5 หลักการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน

ตอนที่ 2 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเจนเนอเรชั่นแอลฟา

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งช่วงอายุ (generation) ของบุคคล
- 2.2 ความหมาย และคุณลักษณะของเจนเนอเรชั่นแอลฟา
- 2.3 ความต้องการเรียนรู้ของเจนเนอเรชั่นแอลฟา
- 2.4 ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยา (Bronfenbrenner's ecological theory of human development) กับการพัฒนาเจนเนอเรชั่นแอลฟา
- 2.5 กรอบแนวคิดในการพัฒนาเจนเนอเรชั่นแอลฟา

ตอนที่ 3 ผลกระทบ และสภาวะการณ์ของเด็กและเยาวชนตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม

- 3.1 การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของสังคมโลก
- 3.2 การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของสังคมไทย ในบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และการอยู่ร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรม
- 3.3 ยุทธศาสตร์ประเทศ วิสัยทัศน์ประเทศไทยปี พ.ศ. 2570 และบริบทประเทศไทยในอนาคต
- 3.4 ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเจนเนอเรชั่นแอลฟา

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน

ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนไทย ทั้งในเรื่องของกฎหมาย นโยบาย และแผน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน คุณลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์ สถานการณ์และแนวโน้มของเด็กและเยาวชนที่เป็นผลมาจากสถานการณ์และแนวโน้มในเรื่องของเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม รวมถึงรูปแบบการจัดการศึกษาในประเทศไทยที่สอดคล้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะการศึกษาเป็นภาพสะท้อนของสังคมนั้นๆ โดยในตอนต้นที่ 1 ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมแนวคิดที่เกี่ยวข้องและจำเป็นต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไว้ตามลำดับดังนี้

1.1 กฎหมาย นโยบาย และแผน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ที่มาของแนวความคิดในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

นโยบายเยาวชนในประเทศไทยมีแนวคิดที่จะพัฒนาพลังเยาวชนไทยของชาติ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2454 (กระทรวงการพัฒนาศังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550) เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานกำเนิดลูกเสือไทย ด้วยทรงมีแนวคิดและนโยบายเกี่ยวกับเยาวชนว่า เยาวชนเป็นสมาชิกสำคัญของครอบครัวและสังคมประเทศชาติมีความต้องการที่จะสร้างให้เยาวชนเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพด้วยการพัฒนาตนเองพัฒนากลุ่มและบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น นอกจากนี้ยังเป็นการเตรียมตัวยามสงบและให้พร้อมเมื่อมีศึก (พระราชปรารภในการจัดตั้งกองลูกเสือ)

ต่อมาเมื่อประเทศไทยประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) และฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) ซึ่งมีจุดเน้นคือการเร่งรัดให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ขยายบริการด้านสาธารณสุขภาคและการศึกษาทุกระดับโดยถือว่าการอาชีวศึกษาเป็นเครื่องมือในการผลิตกำลังคนระดับกลาง แต่ยังมีได้มีการระบุงุ่มเป้าหมายกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นพิเศษ ในช่วงนี้ได้เริ่มมีการศึกษาวิจัย รวบรวมปัญหาเยาวชนเพื่อเสนอแนะการดำเนินงานเกี่ยวกับเยาวชนให้แก่รัฐบาล และมีการจัดตั้งสำนักงานเยาวชนแห่งชาติเป็นงานระดับกองในสภาวิจัยแห่งชาติ มีการวางแผน และผนีกกำลังหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในอันที่จะเสริมสร้างให้เยาวชนเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่า โครงการสำคัญ เช่น โครงการศูนย์รวมการศึกษาวิจัยปัญหาเยาวชน โครงการส่งเสริมงานอาสาพัฒนาของนิสิต นักศึกษานักเรียนและเยาวชน โครงการพัฒนาเยาวชนในชนบท โครงการส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนในเมือง และศูนย์เยาวชน และโครงการส่งเสริมปลูกฝังวัฒนธรรมและความรักชาติบ้านเมืองแก่เยาวชน ฯลฯ

อย่างไรก็ตามยังมีได้มีการติดตามผลต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากแผนงานและโครงการดังกล่าววันที่ 22 พฤศจิกายน 2516 มีการประกาศใช้นโยบายเยาวชนแห่งชาติฉบับแรก เนื่องจากการเรียกร้อง ประชาธิปไตยในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้มีคุณลักษณะ ที่ศรัทธาต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีระเบียบวินัย ยึดมั่น ในความสามัคคี เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความคิดริเริ่ม นิยมและภูมิใจใน ความเป็นไทย ตลอดจนมีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งกายและใจ ฯลฯ เป็นผลให้เยาวชนในสังกัด กระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัยและนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้มีโอกาสจัดทำ และ เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรต่างๆ ที่สัมพันธ์กับชีวิตชนบทและประชาธิปไตย

ต่อมาเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2519 ได้มีคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 42 ให้ ยกเลิกระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์การและกิจกรรมนิสิตนักศึกษาและนักเรียนและให้ระงับ กิจกรรมนิสิตนักศึกษาและนักเรียนในรูปต่างๆ ทั้งที่จัดขึ้นภายในและภายนอกสถานศึกษา แต่อำนาจ ให้จัดเฉพาะกิจกรรมเสริมหลักสูตรทางด้านกีฬา ศิลปวัฒนธรรม

และการบำเพ็ญประโยชน์ตามความจำเป็นเท่านั้น ต้องได้รับความเห็นชอบจากหัวหน้าสถานศึกษา เสียก่อน พร้อมกับประกาศยุบสำนักงานเยาวชนแห่งชาติและอินเทอร์เน็ตของสำนักงานเข้าไป อยู่กระทรวงศึกษาธิการ และในปีต่อมาจึงได้มีการประกาศใช้นโยบายเยาวชนแห่งชาติฉบับที่ 2 โดยมี แนวคิดว่ายาวชนเป็นผู้สืบต่อวัฒนธรรม จึงต้องแสวงหาความรู้จากการศึกษาเล่าเรียนเสียก่อนในวัย นี้ เพื่อจะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมในวันหน้า

ในปีพ.ศ. 2521 มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2521 โดยมาตรา 62 ระบุว่า รัฐพึง สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนแห่งชาติให้เป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายจิตใจ และ สติปัญญา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และเพื่อความมั่นคงของรัฐ จึงได้มีการออก พระราชบัญญัติส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2521 พร้อมกับประกาศตั้งสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ให้เป็น หน่วยงานกลางในการกำหนดนโยบาย ประเมินผล และส่งเสริมประสานงานการพัฒนาเยาวชน ในปี เดียวกันได้มีการประกาศใช้นโยบายเยาวชนแห่งชาติฉบับที่ 3 ตลอดจนมีการจัดทำนโยบายและ แผนพัฒนาเด็กระยะยาว และนโยบายและแผนพัฒนาเยาวชนระยะยาวครอบคลุมการพัฒนาในช่วง 20 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2524 - 2544 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นและเร่งรัดให้ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับเด็ก และเยาวชนและประชาชนทั่วไปได้ตระหนักถึงความสำคัญของเยาวชนที่มีต่อสังคมและเข้าใจ กระบวนการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ทั้งนี้นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 ในสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นต้นมา ทุกรัฐบาลได้ สนับสนุนนโยบายเยาวชนแห่งชาติโดยกำหนดไว้เป็นหัวข้อหนึ่งในการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาในปี พ.ศ. 2534 มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งในมาตรา 69 ระบุว่า

รัฐพึงสนับสนุนและส่งเสริมพลเมืองของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรม และในปี พ.ศ. 2537 จึงได้มีการประกาศใช้นโยบายเยาวชนแห่งชาติฉบับที่ 4 โดยมีจุดเน้นและสาระสำคัญไม่ต่างจากนโยบายฉบับที่ 3 คือให้เด็กและเยาวชนทุกกลุ่มได้รับการพัฒนาและมีส่วนร่วมในการพัฒนาแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน เกิดขึ้นในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5-8 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและมุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเป็นปัจจัยในการพัฒนา ส่งผลให้แนวคิดและวิธีการหลักของนโยบายและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว (พ.ศ.2524-2543) มีกรอบระยะเวลาสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) จนถึงฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับชาติ ฉบับที่ 5-7 (พ.ศ.2525-2539) มีจุดมุ่งหมายเพื่อสนองตอบสภาวะความจำเป็นขั้นพื้นฐานด้วยการขยายการจัดบริการและแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน ทั้งนี้รัฐเป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลและการจัดบริการ ทั้งร่างกาย สติปัญญาและความสามารถพื้นฐาน การเตรียมให้มีอาชีพด้านสังคม วัฒนธรรม จริยธรรม ด้านการเมือง การปกครอง และการดูแลกลุ่มเด็กในภาวะยากลำบาก นอกจากนี้ยังได้มีการกำหนดหน้าที่ของสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งได้แก่ ครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา ภาครัฐกิจ องค์กรเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำหรับแนวคิดการพัฒนาในแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กและเยาวชนในลักษณะองค์รวม เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและยุทธศาสตร์การพัฒนาและกระบวนการในการจัดทำ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์และผลกระทบทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ การพัฒนาเด็กและเยาวชนต้องดำเนินการอย่างรอบด้าน ครอบคลุมการพัฒนาครอบครัว ชุมชน และระบบบริหารจัดการของหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนมีการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน อันได้แก่ การมีครอบครัวอบอุ่นเจริญเติบโตสมวัย คิดเป็น สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีส่วนร่วมในกิจการของชุมชนและสังคมและรู้จักพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ให้มีการบูรณาการโครงการด้วยระบบพื้นที่ ภารกิจ และการมีส่วนร่วม เพื่อให้การพัฒนาครอบคลุมทั้งกลุ่มปกติทั่วไปกลุ่มที่ตกอยู่ในภาวะยากลำบากและกลุ่มเด็กที่มีความสามารถพิเศษซึ่งรวมกลุ่มปัญญาเลิศเข้าไว้ด้วย

กล่าวโดยสรุป ประเทศไทยมีนโยบายการใช้พลังของเยาวชนเพื่อการพัฒนาประเทศมาเป็นเวลานาน การกำหนดนโยบายเยาวชนแห่งชาติเกิดจากความต้องการทางการเมือง และมีจุดเน้นเปลี่ยนไปตามบรรยากาศทางการเมืองและมุมมองความสนใจของผู้นำประเทศแต่ละสมัย อีกทั้งในปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากแรงผลักดันจากนานาประเทศตามพันธกรณีต่างๆ เช่น อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิ

เด็ก การเป็นภาคีองค์การการค้าโลก และเงื่อนไขข้อผูกพันทางการค้าโลก โดยแนวความคิดในการเพิ่มศักยภาพของเด็กและเยาวชนมีจุดมุ่งหมายเพื่อความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและการค้า เพราะเชื่อว่าเมื่อเศรษฐกิจดี คุณภาพชีวิตจะดีขึ้นตามไปด้วย ขณะที่แผนและวิธีการพัฒนาเกิดจากฝ่ายราชการซึ่งมีแนวคิดในการบริหารและพัฒนาตามพันธกิจของหน่วยงานในลักษณะตั้งรับทำให้แผนมีลักษณะแยกส่วน เด็กและเยาวชนที่มีความพร้อมในการเข้าถึงบริการเท่านั้นจึงจะได้รับประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเต็มที่

สำหรับแนวคิดในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน มีแนวคิดมาจากฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นปรัชญาที่ชี้ให้เห็นถึงแนวทางในการพัฒนา คือความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน เป็นแนวคิดพื้นฐานให้เด็กและเยาวชนดำรงชีวิต และปรับตัวได้ในกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 โดยมีกฎหมาย นโยบายและแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ทั้งในระดับสากลและระดับประเทศเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชน (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2554) ดังต่อไปนี้

1.1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ประเด็นที่เกี่ยวข้องคือ การได้ประกันสิทธิเสรีภาพความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม สาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ในข้อ 1 คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ส่งเสริมและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือผู้ทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

1.1.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน ฉบับที่ 2 ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2551 หมวด 4

พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องคือ การใช้แรงงานเด็ก สาระสำคัญคือห้ามมิให้จ้างเด็กอายุต่ำกว่าสิบห้าปีเป็นลูกจ้าง กรณีจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี เป็นลูกจ้าง ให้แจ้งการจ้างและการสิ้นสุดการจ้างต่อพนักงานตรวจแรงงาน รวมทั้งจัดทำบันทึกสภาพการจ้าง โดยห้ามทำงานเวลา 22.00 – 06.00 นาฬิกา (เว้นแต่ได้รับอนุญาตหรือเป็นงานการแสดง) ห้ามทำงานล่วงเวลาหรือทำงานในวันหยุด รวมทั้งงานที่อาจเป็นอันตราย เช่น งานหลอม เป่า หล่อ ริดโลหะหรือปั๊มโลหะ งานเกี่ยวกับความร้อน ความเย็น ความสั่นสะเทือน สารเคมีที่เป็นอันตราย จุลชีวนเป็นพิษวัตถุระเบิดหรือไวไฟ กัมมันตภาพรังสี และอื่น ๆ รวมทั้งห้ามทำงานใต้ดินและบนที่สูง ตลอดจนห้ามทำงานในบางสถานที่

เช่น โรงฆ่าสัตว์ และสถานที่เล่นการพนัน (มาตรา 47 - 50) นอกจากนี้ยังได้กำหนดสิทธิลาเข้าประชุม สัมมนา รับประทานอาหารหรืออื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการทำงานของแรงงานเด็ก

1.1.3 พระราชบัญญัติการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546

สืบเนื่องจากแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่จะต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์ผู้สูงอายุผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาส ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ โดยการจัดสวัสดิการสังคมทั้งในส่วนภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัวชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรอื่น โดยเฉพาะองค์กรภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของสมาชิกและเกิดระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลในสังคมและชุมชน ตลอดจนการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายการจัดสวัสดิการชุมชน เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคม และการพึ่งพาตนเองของชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งอย่างทั่วถึง เหมาะสมและเป็นธรรม โดยองค์กรภาคเอกชนสามารถขอขึ้นทะเบียนเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ และมีกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน รวมถึงการสนับสนุนให้การดำเนินงานการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรต่าง ๆ และผู้ปฏิบัติงาน (นักสังคมสงเคราะห์และอาสาสมัคร) เป็นไปตามมาตรฐาน

1.1.4 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องมีสาระสำคัญในเรื่องการกำหนดขั้นตอนวิธีการปฏิบัติต่อเด็กในด้านการอุปการะเลี้ยงดู การสงเคราะห์ การคุ้มครองสวัสดิภาพ และการส่งเสริมความประพฤติเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และมีพัฒนาการที่เหมาะสม รวมถึงการป้องกันไม่ให้เด็กถูกทารุณกรรม ตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบหรือการถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม โดยอาศัยความร่วมมือในการคุ้มครองเด็กระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน และเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนในการคุ้มครองเด็กทั้งในรูปแบบการแจ้งการรายงาน หรือการช่วยเหลือเด็กเบื้องต้น

1.1.5 พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องคือหลักการคำนึงถึงประโยชน์สูงสุด ทั้งในด้านการจดทะเบียน รับรองการเกิด การพัฒนา การยอมรับ การคุ้มครองและโอกาสในการมีส่วนร่วม โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม มีสิทธิด้านการศึกษา โดยเฉพาะเด็กพิการหรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษ มีสิทธิได้รับการศึกษาพิเศษที่เหมาะสมกับตน ได้รับบริการสาธารณสุข การเล่น การพักผ่อน การเข้า

ร่วมกิจกรรม นันทนาการวัฒนธรรมและศิลปะ ส่งเสริมให้มีความผูกพันต่อครอบครัว ภูมิใจในชาติไทยและวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย มีสุขภาพแข็งแรง มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สมควรแก่วัย รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีเจตคติและทักษะที่ดีต่อการทำงาน มีจิตสำนึกในการให้และการอาสาสมัคร รับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และต่อส่วนรวม มีส่วนร่วมในการแสดงออกทั้งโดยส่วนบุคคลและเป็นหมู่คณะ ในรูปของสภาเด็กและเยาวชน ในระดับอำเภอ ระดับจังหวัดและระดับประเทศ โดยการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

1.1.6 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องมีสาระสำคัญกำหนดหลักเกณฑ์กว้าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาคือ กำหนดให้ผู้พบเห็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัวมีหน้าที่แจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ มีบทบัญญัติลงโทษผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวและกำหนดให้มีวิธีการช่วยเหลือผู้ถูกระทำ มีการบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้กระทำและผู้ถูกระทำ รวมทั้งมีบทห้ามการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเรื่องความรุนแรงในครอบครัวต่อสาธารณะ

1.1.7 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องคือ ระบบช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ครอบคลุมทั้งด้านปัจจัย 4 และการบำบัดฟื้นฟูทั้งร่างกายและจิตใจในลักษณะของทีมสหวิชาชีพ นอกจากนี้ยังมีกลไกในระดับต่าง ๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยมี นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ รวมทั้งกำกับดูแลการดำเนินการตามกฎหมายมีคณะกรรมการประสานและกำกับการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ มีรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน มีหน้าที่ในการกำกับการดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบายยุทธศาสตร์ และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และกำหนดให้สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการตามกฎหมาย นอกจากนี้ยังมีกองทุนในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายสำหรับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ รวมถึงการช่วยเหลือผู้เสียหายในต่างประเทศให้กลับเข้ามาในราชอาณาจักร หรือถิ่นที่อยู่ด้วย

1.1.8 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. 2553 หมวด 4 ความปลอดภัยในการทำงาน มาตรา 20

พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องสาระสำคัญคือ ห้ามหญิงมีครรภ์หรือเด็กซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบห้าปีที่รับงานไปทำที่บ้านที่มีลักษณะงานอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัย โดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

1.1.9 อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก

อนุสัญญาดังกล่าวประเทศไทยให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2544 โดยมีสาระสำคัญคือ รูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก ซึ่งหมายถึงบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ประกอบด้วย การใช้ทาสหรือแนวปฏิบัติที่คล้ายกับการใช้ทาส เช่น แรงงานขุดหินและแรงงานบังคับหรือเรียกเกณฑ์ การใช้ จัดหา หรือเสนอเด็กเพื่อการค้าประเวณีการผลิตสื่อหรือการแสดงลามก กิจกรรมที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะเพื่อการผลิตและขนส่งยาเสพติดรวมทั้งลักษณะงานหรือสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพความปลอดภัยหรือศีลธรรมของเด็ก ประเทศสมาชิกต้องกำหนดและปฏิบัติตามแผนงานดำเนินการเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก โดยถือเป็นภารกิจสำคัญเร่งด่วน ซึ่งต้องดำเนินมาตรการที่ได้ผลและมีกำหนดเวลาเพื่อที่จะป้องกันมิให้เด็กเข้าไปเกี่ยวข้อง และจัดให้ความช่วยเหลือเด็กออกจากรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก รวมทั้งฟื้นฟูสภาพเด็กบูรณาการกลับเข้าสู่สังคม และสามารถเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้คำนึงถึงสถานการณ์ที่เป็นพิเศษของเด็กหญิง

1.1.10 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child)

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเป็นสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ได้รับความนิยมชมชอบมากที่สุดในโลก โดยทุกประเทศในโลกได้ให้สัตยาบัน ยกเว้นประเทศโซมาเลียและสหรัฐอเมริกา ซึ่งประเทศไทยได้ให้สัตยาบันในอนุสัญญาดังกล่าวพ.ศ. 2535 อนุสัญญาฉบับนี้ระบุรายละเอียดของสิทธิขั้นพื้นฐานต่างๆ ไว้ว่าทุกประเทศต้องรับประกันเด็กในประเทศของตนมีสาระสำคัญครอบคลุม 4 เรื่อง ได้แก่

- 1) การห้ามเลือกปฏิบัติต่อเด็ก และการให้ความสำคัญแก่เด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน
- 2) การกระทำหรือดำเนินการทั้งหลายต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นอันดับแรก
- 3) สิทธิในการมีชีวิต การอยู่รอด และการพัฒนาทางด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคม
- 4) สิทธิในการแสดงความคิดเห็นของเด็ก และการให้ความสำคัญกับความคิดเหล่านั้น

1.1.11 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559

ประเด็นที่เกี่ยวข้องคือ แนวคิดในการพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิตและปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างคุณลักษณะคนให้มีจิตสาธารณะ 5 ประการ ประกอบด้วย

- 1) จิตแห่งวิทยาการ ได้แก่การเรียนรู้ตลอดชีวิต คิดเป็น ทำเป็น
- 2) จิตแห่งการสังเคราะห์ คือ การสังสม ต่อยอด และสร้างนวัตกรรมความรู้
- 3) จิตแห่งการสร้างสรรค์ ที่เชื่อว่า ความคิดสร้างสรรค์สามารถสร้างได้ด้วยการหมั่นฝึกฝน
- 4) จิตแห่งความเคารพ หมายถึง การเปิดใจกว้างพร้อมรับฟังทุกความคิดเห็น
- 5) จิตแห่งคุณธรรม คือ มีความรู้คู่คุณธรรมนำการพัฒนา

1.1.12 นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กตามแนวทาง “โลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก (A world fit for children)” (พ.ศ. 2550 - 2559)

นโยบายและแผนฯ นี้เป็นแผนระยะยาว แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ช่วง (ช่วงที่ 1 พ.ศ. 2550 - 2552 ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2553 - 2556 ช่วงที่ 3 พ.ศ. 2557 - 2559) เน้นความสำคัญในการพัฒนาและคุ้มครองเด็กใน 4 เรื่องหลัก คือ การส่งเสริมคุณภาพชีวิต การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ การปกป้องเด็กจากการถูกละเมิดหรือแสวงหาประโยชน์และความรุนแรง และการต่อต้าน เอชไอวี/เอดส์ โดยมีสาระของนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ฯ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์คุณลักษณะเด็กที่พึงประสงค์ ยุทธศาสตร์ร่วม (สำหรับทุกด้าน) และยุทธศาสตร์ เฉพาะด้าน 11 ด้านดังนี้

1) ด้านครอบครัวกับเด็ก 2) ด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตของเด็ก 3) ด้านการเสริมสร้างความปลอดภัยและการป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก 4) ด้านเด็กกับผลกระทบจากโรคเอดส์ 5) ด้านการศึกษากับเด็ก 6) ด้านเด็กกับนันทนาการ 7) ด้านสื่อมวลชนกับเด็ก 8) ด้านวัฒนธรรมและศาสนากับเด็ก 9) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็ก 10) ด้านการปกป้องคุ้มครองเด็กที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ และ 11) ด้านกฎหมาย กฎ และระเบียบ ที่เกี่ยวกับเด็กทั้งนี้ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ควรมีการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุผลในทางปฏิบัติ เนื่องจากต้องดำเนินการต่อเด็กทุกกลุ่มที่จำต้องได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษ

1.1.13 นโยบายเยาวชนแห่งชาติและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว พ.ศ. 2545 - 2554 ได้กำหนดแนวนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนแห่งชาติไว้โดยมีใจความสำคัญดังนี้

- 1) รัฐ ครอบครัวยุทธ สถาบันการศึกษา ชุมชน และสื่อมวลชนต้องร่วมกันสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ และการเสริมสร้างทักษะชีวิต เพื่อให้เด็กและเยาวชนในฐานะผู้มีส่วนสำคัญในกิจกรรมเพื่อการพัฒนาของชุมชน สังคม และประเทศชาติ ได้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีความคิดและกล้าตัดสินใจ บนพื้นฐานคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนรู้จักปรับตัวเข้ากับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
- 2) สนับสนุนให้เด็กและเยาวชนมีความสามารถในการประยุกต์ใช้วิทยาการสมัยใหม่บนพื้นฐานภูมิปัญญาของสังคมวัฒนธรรมไทย ตลอดจนสามารถประยุกต์หลักธรรมและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตให้ดีขึ้น สอดคล้องกับความต้องการทั้งในด้านสุขภาพร่างกาย สติปัญญา ความสามารถในการทำงาน อารมณ์ จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนอย่างสร้างสรรค์ในกิจกรรมชุมชนและสังคมไทย
- 3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครอบครัวมีบทบาทหลักในการดูแลและรับผิดชอบต่อการศึกษาของลูกหลานทางสังคม ตลอดจนปลูกฝังทักษะชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนขนานไปกับองค์กรอื่นๆ ในสังคม
- 4) สนับสนุนการกระจายความรับผิดชอบต่อท้องถิ่นทุกระดับและสื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาครอบครัว เด็กและเยาวชน
- 5) ปรับแนวคิดของผู้ให้บริการโดยเฉพาะภาครัฐ ให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างโปร่งใสทุกด้านและสามารถตรวจสอบได้
- 6) ใช้กฎหมายเป็นกรอบในการพัฒนาและกำหนดภาระหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน
- 7) เร่งรัดให้มีการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโดยมีดัชนีชี้วัดอย่างเป็นระบบ

1.1.14 แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559

วิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2554) คือ เด็กและเยาวชนมีความมั่นคง แข็งแรง ดี มีสุข และสร้างสรรค์ เป้าหมายหลักในการพัฒนาเด็กและเยาวชนคือ เด็กและเยาวชนมีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างทั่วถึง มีความแข็งแรงทางร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรม จริยธรรม มีสำนึกความเป็นพลเมือง (civic mind) กล้าคิดและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ตามวิถีประชาธิปไตย และมีความสุข โดยเป้าหมายดังกล่าวมีตัวชี้วัดคือ

- 1) ครอบครัวมีความเข้มแข็งและมั่นคง มีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวเพิ่มขึ้น ความรุนแรงในครอบครัวลดน้อยลง
- 2) เด็กแรกเกิดจนถึง 5 ปีมีพัฒนาการเหมาะสมกับวัย
- 3) มีการดำเนินงานควบคุมคุณภาพเกลือและเครื่องปรุงรสที่เสริมไอโอดีน
- 4) สภาวะการณ์ขาดสารไอโอดีนในหญิงตั้งครรภ์และเด็กลดลง

5) ร้อยละ 80 ของศูนย์เด็กเล็ก ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานกลาง

6) อัตราการคลอดบุตรในเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีและเยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปีลดลง

7) ร้อยละ 50 ของเด็กที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษามีทักษะพื้นฐาน

8) จำนวนเด็กที่ต้องออกโรงเรียนกลางคันลดลง

9) จำนวนเด็กและเยาวชนนอกโรงเรียนสามารถเข้าถึงการมีงานทำทั้งระบบ (ฝึกอาชีพ พัฒนาฝีมือแรงงาน จัดหางาน คุ้มครองแรงงาน) เพิ่มขึ้น

10) มีการกำหนดให้กิจกรรมจิตอาสาของนักเรียนทุกระดับเป็นองค์ประกอบสำคัญเทียบเท่าความรู้ทางวิชาการเฉพาะในการประเมินผล

11) พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ ได้แก่ การใช้สารเสพติด การสูบบุหรี่ ดื่มสุรา การไม่ออกกำลังกาย การติดเกม ลดลงอย่างต่อเนื่อง

12) คุณธรรมและจริยธรรม ความเป็นพลเมืองดีของเด็กและเยาวชนมีระดับสูงขึ้น

13) ลดอัตราเด็กและเยาวชนกระทำความผิด

14) ความเครียดของเด็กและเยาวชนลดลง

15) ร้อยละของเด็กและเยาวชนที่มีช่องทางการเข้าถึงข้อมูลแผนชีวิตการพัฒนาตนเองและทักษะชีวิต

16) เด็กและเยาวชนทุกคนเข้าถึงหลักประกันในการดำรงชีวิตอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

17) ร้อยละ 80 ของสภาเด็กและเยาวชนดำเนินงานได้ตามมาตรฐานสภาเด็กและเยาวชนที่กำหนด

จากตัวชี้วัด 17 ประการข้างต้น ทำให้คณะอนุกรรมการพัฒนานโยบายและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน (2554) มียุทธศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กในปัจจุบัน 4 ยุทธศาสตร์ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชน

ประกอบด้วย 4 มาตรการ คือ

1.1) มาตรการนี้จะแบ่งการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนตามช่วงวัยได้ 5 ช่วงวัย ดังตารางที่ 2-1

ตารางที่ 2-1 แสดงมาตรการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนในแต่ละช่วงวัย

ช่วงวัย	มาตรการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชน
เด็กแรกเกิด – 2 ปี	<p>เน้นโภชนาการในหญิงตั้งครรภ์และเด็กเล็ก โดยเฉพาะเรื่องสารไอโอดีน โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การส่งเสริมหญิงมีครรภ์และเด็กเล็กให้มีภาวะโภชนาการที่เหมาะสม โดยเน้นให้มีการสื่อสารเรื่องอาหารตามวัยและพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการเฝ้าระวังภาวะโภชนาการของหญิงตั้งครรภ์และเด็กอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ 2. เข้มงวดให้หญิงมีครรภ์และเด็กเล็กได้รับสารไอโอดีนอย่างทั่วถึง โดยการใช้เกลือและเครื่องปรุงที่เสริมไอโอดีน และอาหารที่เป็นแหล่งไอโอดีน รวมทั้งติดตามกระบวนการแก้ไขปัญหาการขาดสารไอโอดีน คุณภาพเกลือและเครื่องปรุงรสเค็มเสริมไอโอดีน กระบวนการผลิต การบรรจุ ตลอดจนสนับสนุนการศึกษาวัยเรื่องไอโอดีนเพื่อประโยชน์ต่อการติดตามประเมินผลและวางแผนพัฒนาคุณภาพคนทั้งทางร่างกายและสติปัญญา 3. ส่งเสริมการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูก หรือผู้ดูแลเด็ก
เด็กปฐมวัย 3 – 5 ปี	<p>เน้นการส่งเสริมพัฒนาศูนัยเด็กเล็กให้ได้มาตรฐาน เช่น ส่งเสริมให้มีศูนัยพัฒนาเด็กเล็กในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง ตลอดจนให้มีการเพิ่มศักยภาพบุคลากรผู้ดูแลเด็ก รวมทั้งสนับสนุนให้มีศูนัยพัฒนาเด็กเล็กในโรงเรียน โรงงาน สถานประกอบการ และพื้นที่ก่อสร้างขนาดใหญ่ เป็นต้น</p>
เด็กวัย 6 – 12 ปี	<p>เน้นการมีสุขภาพกายใจที่ดี คุณภาพการเรียนการสอนในระดับพื้นฐาน เช่น ส่งเสริมให้ใช้กระบวนการเียวยาให้กับเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือด้านการเรียน อ่านหนังสือไม่ออก บูรณาการความรู้เรื่องความฉลาดทางอารมณ์ ความเข้มแข็งทางจิตใจ ความคิดสร้างสรรค์ลงในหลักสูตรการเรียนการสอน ส่งเสริมความรู้และทักษะการใช้ชีวิตเรื่องเพศศึกษา ครอบครัวศึกษาให้เหมาะสม และปลอดภัยตามช่วงวัย เป็นต้น</p>

ตารางที่ 2-1 แสดงมาตรการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนในแต่ละช่วงวัย (ต่อ)

ช่วงวัย	มาตรการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชน
เด็กวัย 13 – 17 ปี	<p>เน้นทักษะชีวิต การอนามัยเจริญพันธุ์ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมความรู้และทักษะการใช้ชีวิตในทางที่ถูก เพศศึกษา ครอบครัวศึกษา พฤติกรรมอนามัยเจริญพันธุ์ และสุขภาพทางเพศที่เหมาะสมและปลอดภัย การเตรียมความพร้อมที่จะเป็นพ่อแม่ทั้งด้านรายได้ จิตใจ รวมทั้งปรัชญาการมีลูก และการเลี้ยงลูก - กำหนดเป้าหมายของทักษะพื้นฐานของเด็กที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างชัดเจนทั่วประเทศ ได้แก่ การอ่านออกเขียนได้อย่างเข้าใจ คิดเลขได้ ว่ายน้ำเป็น ขี่จักรยานเป็น ใช้คอมพิวเตอร์ สัมผัสไทย/อังกฤษได้ ร้องเพลงเล่นดนตรีเล่นกีฬาได้อย่างน้อย 1 ชนิด ใช้ภาษาต่างประเทศอย่างน้อยหนึ่งภาษา มีการเตรียมอาชีพหลังจบการศึกษา สนใจสิ่งแวดล้อม และรู้และเข้าใจเรื่องธรรมชาติของร่างกาย เพศศึกษา เป็นต้น
เด็กวัย 18 – 25 ปี	<p>เน้นเรื่องการศึกษาทางเลือกทุกระดับ การมีงานทำ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนการจัดการศึกษาทางเลือกทุกระดับทั้งสายสามัญและสายอาชีพและส่งเสริมอาชีพนอกระบบการศึกษาที่หลากหลายตามความต้องการของสังคมและเศรษฐกิจและมีการพัฒนาให้เป็นมืออาชีพ รวมถึงการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต - ส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรมที่มีความสัมพันธ์เชิงพาณิชย์และอุตสาหกรรมแก่เด็กและเยาวชน รวมทั้งการปลูกฝังคุณค่าการรักษาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ของไทย เช่นโครงการยุวเกษตร - พัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถเลือกรับเทคโนโลยีนำมาพัฒนายกระดับความรู้ การเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีงามในครอบครัว และสามารถเชื่อมต่อกับเครือข่ายภายนอกอย่างสร้างสรรค์ เป็นต้น

โดยภาพรวมของยุทธศาสตร์ของการพัฒนาในแต่ละช่วงวัยเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชน สามารถสรุปได้ดังนี้

(1) เน้นการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความผูกพันกับครอบครัว ภาครัฐมีใจในความเป็นไทยและสำนึกรักบ้านเกิด มีคุณธรรม จริยธรรม ยึดมั่นในหลักคำสอนทางศาสนา มีความพอเพียง มีสำนึกความเป็นพลเมือง มีวิถีประชาธิปไตย เคารพสิทธิผู้อื่น รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีจิตสาธารณะ รักสิ่งแวดล้อม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และประเทศชาติ

(2) ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้ค้นพบตัวเอง โดยรู้ความต้องการ ความถนัด และศักยภาพของตนเองอย่างแท้จริง

(3) พัฒนาระบบการเรียนรู้ให้เด็กและเยาวชนมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีศักดิ์ศรี และความภาคภูมิใจในการทำงานสุจริต โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดความรู้ที่ผสมผสานกับประสบการณ์ตรง และสามารถจัดระบบการจัดการความรู้ของตนเองอย่างรอบด้าน

(4) เตรียมความพร้อมเด็กและเยาวชนให้เข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยส่งเสริมการต่อยอดทางการศึกษา วัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมร่วมสมัย และเชื่อมโยงถึงวัฒนธรรมโลก โดยเน้นพัฒนาทักษะด้านภาษา และการเตรียมตัวเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างมีคุณภาพ

(5) พัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถเลือกรับเทคโนโลยีนำมาพัฒนายกระดับความรู้ การเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีงามในครอบครัว และสามารถเชื่อมต่อกับเครือข่ายภายนอกอย่างสร้างสรรค์

1.2) มาตรการเสริมสร้างความเข้าใจปัญหาและความต้องการของเด็กและเยาวชน

ตัวอย่างมาตรการเช่น ส่งเสริมให้พ่อแม่ และผู้เลี้ยงดูเด็ก รวมถึงผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ให้มีความรู้และความเข้าใจพัฒนาการของเด็ก และได้รับการฝึกให้มีทักษะ มีทัศนคติในการทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็กให้เหมาะสมตามความจำเป็นและความต้องการ โดยเฉพาะความสัมพันธ์เชิงบวก เป็นต้น

1.3) มาตรการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อเด็กและเยาวชน

ตัวอย่างมาตรการเช่น พัฒนาศักยภาพของครอบครัวแบบองค์รวม ให้เรียนรู้ถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิก พัฒนาทักษะชีวิต ทักษะการสื่อสาร สร้างความสัมพันธ์ ลดความรุนแรงในครอบครัว พ่อแม่ผู้ปกครองทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้น

1.4) มาตรการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน

ตัวอย่างมาตรการเช่น ส่งเสริม สนับสนุน ให้เด็กและเยาวชนมีจิตอาสาต่อชุมชนอย่างต่อเนื่องให้เป็นองค์ประกอบสำคัญเทียบเท่าความรู้ทางวิทยาศาสตร์เฉพาะด้าน ส่งเสริม สนับสนุน การรวมกลุ่มของเด็กและเยาวชน และการดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อสร้างคุณค่าต่อ

ตนเองและสังคมอย่างเป็นระบบ พัฒนาระบบการสื่อสารระหว่างกลุ่มองค์กรเด็กและเยาวชน โดยสนับสนุนให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การคุ้มครองและพัฒนาเด็กที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษและเด็กพิเศษ (special child)

ประกอบด้วย 6 มาตรการ และ 4 มาตรการเฉพาะกลุ่มได้แก่

- 2.1) มาตรการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว
- 2.2) มาตรการพัฒนาบริการพื้นฐานที่จำเป็นและมีคุณภาพให้เข้าถึงเด็ก
- 2.3) มาตรการพัฒนาบุคลากรด้านเด็ก
- 2.4) มาตรการปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับเด็ก
- 2.5) มาตรการพัฒนาระบบข้อมูล องค์ความรู้ กลไกของรัฐและชุมชน
- 2.6) มาตรการระดมสรรพกำลังเพื่อช่วยเหลือเด็กที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ
- 2.7) มาตรการเฉพาะกลุ่ม
 - 2.7.1) กลุ่มเด็กที่ถูกกระทบจากปัจจัยด้านครอบครัว
 - 2.7.2) กลุ่มเด็กที่ถูกกระทบจากปัจจัยด้านรัฐ
 - 2.7.3) กลุ่มเด็กที่ถูกกระทบจากปัจจัยด้านครอบครัว สังคม และรัฐ
 - 2.7.4) กลุ่มเด็กพิเศษ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมและสนับสนุนความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 2 มาตรการคือ

- 3.1) มาตรการส่งเสริมสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับให้เข้มแข็ง
- 3.2) มาตรการส่งเสริมบทบาทของภาคีเครือข่ายเพื่อมีส่วนร่วมพัฒนาเด็กและเยาวชน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบบริหารจัดการในการคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน

ประกอบด้วย 3 มาตรการ คือ

- 4.1) มาตรการพัฒนาการบริหารจัดการในการคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน
- 4.2) มาตรการเสริมสร้างโอกาสและการเข้าถึงระบบสวัสดิการสังคม ระบบบริการ และระบบคุ้มครอง
- 4.3) มาตรการพัฒนาระบบ และกลไกป้องกันเด็กและเยาวชนจากปัจจัยเสี่ยง

โดยแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังกล่าวเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติการระดับจังหวัดจะมีหน่วยงานรับผิดชอบหลักระดับชาติ 2 กลไกคือ คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ และคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ และกลไกระดับจังหวัดจะมีเพียงคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด โดยร่วมมือกับทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคธุรกิจ สภาเด็กและเยาวชนในจังหวัดทุกระดับ เช่น สถาบันเด็กแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและ

ครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมเป็นภาคีเครือข่ายบริหารจัดการให้มีการดำเนินงานด้านการพัฒนาบุคลากรด้านเด็กและเยาวชน เป็นต้น

1.1.15 แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2550 – 2559)

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยใช้การศึกษาเป็นหลักในการทำงานพัฒนา ดังนั้นการพัฒนาเด็กและเยาวชนตามแนวพระราชดำริ จึงเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนอย่างสมดุลกันใน 4 ด้านต่อไปนี้

- 1) ด้านพุทธิศึกษา คือความรอบรู้วิชาการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการศึกษาเรียนรู้ต่อไป
- 2) ด้านจริยศึกษา คือการมีศีลธรรมจรรยาที่ดี มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม
- 3) ด้านหัตถศึกษา คือความรู้และทักษะในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีต่องาน และเห็นคุณค่าของการทำงาน
- 4) ด้านพลศึกษา คือการมีสุขภาพแข็งแรง การกินอาหารที่ถูกต้องและการออกกำลังกายให้เหมาะสมรวมทั้งความสะอาดและสุขาภิบาล

จากกฎหมาย นโยบาย และแผน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนข้างต้น สามารถสรุปประเด็นที่สำคัญและความสอดคล้องกันในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของกฎหมาย นโยบาย และแผน ที่ใช้เป็นกรอบในการพัฒนาเด็กและเยาวชนมีดังต่อไปนี้

- (1) การได้รับสิทธิในการคุ้มครองดูแลทั้งในเรื่องของสวัสดิภาพ การถูกทารุณกรรม สิทธิในการมีชีวิตอยู่รอด การแสดงความคิดเห็น การบริการสาธารณสุข การอบรมสั่งสอน การได้รับการศึกษา ทั้งจากรัฐ ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สื่อมวลชน อย่างเสมอภาคทั้งในเพศชายและเพศหญิง ผู้ยากไร้ ผู้พิการ และทุพพลภาพ
- (2) การได้รับความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัวของเด็กและเยาวชน
- (3) การใช้แรงงานเด็ก กฎหมายกำหนดห้ามใช้แรงงานเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี แต่หากอายุไม่ถึง 18 ปี ต้องให้แจ้งการจ้างและการสิ้นสุดการจ้างต่อพนักงานตรวจแรงงาน
- (4) การมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง สมบูรณ์ ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมให้สอดคล้องและเหมาะสมตามแต่ละช่วงวัย (ดังตารางที่ 2-1)

(5) เด็กและเยาวชนมีความภูมิใจในความเป็นไทย มีประชาธิปไตย มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่สมควรแก่วัย มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน รับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม สามารถประยุกต์ใช้ความรู้บนพื้นฐานของภูมิปัญญาไทย และวัฒนธรรมไทยได้

ทั้งนี้คุณลักษณะดังกล่าวเป็นเพียงกรอบที่ใช้ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในไทยที่ผู้วิจัยสรุปและสังเคราะห์จากข้อกำหนด นโยบาย และแผน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ของคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (2554) เท่านั้น ซึ่งกรอบการพัฒนาเด็กและเยาวชนดังกล่าวนำไปสู่คุณลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์ในอนาคต และเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาเจเนอเรชันแอลฟาต่อไป ในลำดับต่อไปผู้วิจัยจึงได้นำเสนอแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์ไว้ดังนี้

1.2 คุณลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์

จากการศึกษาเอกสาร พบว่าคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์นั้นจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของไทยในแต่ละช่วงเวลา ดังที่ปรากฏในแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงการวิเคราะห์คำขวัญวันเด็กแห่งชาติที่เป็นภาพสะท้อนสภาพการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในแต่ละช่วงเวลานั้นๆตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมและวิเคราะห์ผ่านเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์ ตั้งแต่เบบี้บูมเมอร์จนถึงเจเนอเรชันซี ไว้ตามลำดับดังนี้

1.2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์

จากการศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่าแผนพัฒนาฯ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 7 แผนพัฒนาฯ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์มากนัก แต่คุณลักษณะเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ได้ปรากฏอย่างชัดเจนในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) โดยเน้นการเพิ่มศักยภาพ และสร้างความเสมอภาคทางโอกาสให้กับเด็กและเยาวชน ทั้งในกลุ่มภาวะยากลำบากกลุ่มปกติทั่วไป และกลุ่มปัญญาเลิศ เพื่อเตรียมความพร้อมให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าอยู่ในสังคมอนาคตได้อย่างมีความสุข ดังนั้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จึงได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามลำดับคือ

- 1) มีสายใยผูกพันกับสมาชิกในครอบครัว
- 2) มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ เจริญเติบโตสมวัย มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมมั่นคง มีความเคารพและภาคภูมิใจในตนเอง

3) มีวัฒนธรรมที่ดีงาม เข้าใจหลักการที่ถูกต้องของศาสนา สาระแก่นแท้ของชีวิตและคุณค่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น

4) มีความสามารถในการสื่อสารมากกว่า 1 ภาษา รู้จักใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเข้าใจถึง สาระประโยชน์เพื่อนำมาประยุกต์ใช้อย่างกลมกลืนกับวัฒนธรรมไทย

5) เลื่อมใสในการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีวินัย มี เหตุผล และพร้อมที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

6) เข้าใจสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับ ชีวิตประจำวันและการทำงาน รวมทั้งเคารพสิทธิของผู้อื่น

7) รู้จักคิด ไม่มมง่าย และรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการพึ่งตนเอง ตลอดจนเห็นคุณค่า ของพลังงาน และการประหยัดพลังงานทุกประเภท

8) มีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย เป็นผู้ผลิตที่รับผิดชอบต่อสังคม รู้จักสร้างงาน คุณลักษณะข้างต้นสอดคล้องกับนโยบายเยาวชนแห่งชาติและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ระยะยาว (พ.ศ. 2545 - 2554) ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ได้ กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยไว้เพื่อให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ โดยมีรายละเอียดของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ

1) มีความผูกพันในครอบครัว ภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีทักษะในอาชีพและการ ดำรงชีวิตที่รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น

2) มีสุขภาพและพลานามัยแข็งแรง และรู้จักการป้องกันตนเองจากโรคและสิ่งเสพติด

3) มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ จริยธรรมคุณธรรม และมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ ตามวัย

4) มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีศรัทธา และความภูมิใจในการทำงานสุจริต

5) รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้าน และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

6) รู้จักช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ

ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวเป็นคุณลักษณะที่กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ กำหนดไว้ให้สอดคล้องกับสภาพของเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงในอนาคต โดย คุณลักษณะข้างต้นจะเป็นเกณฑ์วัดเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนา

นอกจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ข้างต้นแล้ว คุณลักษณะของเด็กและเยาวชนที่ พึงประสงค์ยังปรากฏในพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ที่ได้ กำหนดคุณลักษณะเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ โดยถือเป็นวิสัยทัศน์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับเด็กและ เยาวชนไว้ใกล้เคียงกันดังนี้

1) ให้เด็กและเยาวชนมีความผูกพันต่อครอบครัว ภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย และรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น รวมทั้งกฎเกณฑ์และกติกาสังคม

- 2) ให้มีสุขภาพและพลานามัยแข็งแรง รู้จักป้องกันตนเองจากโรคและสิ่งเสพติด
- 3) ให้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสมควรแก่วัย จริยธรรม และคุณธรรม
- 4) ให้มีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจในการทำงานสุจริต
- 5) ให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
- 6) ให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นโดยมีจิตสำนึกในการให้และการอาสาสมัคร รวมทั้งมีส่วนร่วม

ในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ

- 7) ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อส่วนรวมตามสมควรแก่วัย

เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มศักยภาพผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข อยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย และเป็นสากล รวมถึงความสามารถในการประกอบอาชีพ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดคุณลักษณะเพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้

- 1) เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์
- 2) มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
- 3) มีความรู้เป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีคิดและวิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
- 4) มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำรงชีวิต
- 5) รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
- 6) มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค
- 7) เข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- 8) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาไทย กีฬา ทراثวิทยาการธรรมชาติ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

9) รักประเทศชาติ และท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์ และสิ่งดีงามให้สังคม

ต่อมาในปี พ.ศ. 2551 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ขึ้นอีกครั้ง โดยกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนไว้จาก 9 ข้อเป็น 5 ข้อ เพื่อให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

2) มีความรู้อันเป็นสากล มีทักษะในการจัดการ ทักษะกระบวนการคิด ทักษะในการดำเนินชีวิต ทักษะในการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี

3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และ รักการออกกำลังกาย

4) มีจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองไทย และพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

นอกจากคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์จะปรากฏในแผนต่างๆข้างต้นแล้วยังมีงานวิจัยของ สุวิมล ว่องวานิช และคณะ (2550) ที่ศึกษา โครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งเป็นหนึ่งในชุดโครงการวิจัยที่มุ่งสร้างคุณลักษณะที่ดีที่พึงประสงค์ของคนไทย โดยพบว่าคุณลักษณะที่ดีของคนไทยที่พึงประสงค์ซึ่งรวมถึงเด็กและเยาวชนไทยด้วยนั้นควรมีคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อความสำเร็จในการดำเนินชีวิต 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) คุณลักษณะด้านคุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะที่เป็นสภาพความดีงามในด้านต่างๆ ประกอบด้วย 4 ชุด ได้แก่

1.1 คุณธรรมที่เป็นปัจจัยแรงผลักดัน หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยเร่งรัดให้กระทำการใดๆให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เช่น ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความสามารถพึ่งตนเอง และความมีวินัย

1.2 คุณธรรมที่เป็นปัจจัยหล่อเลี้ยง หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยเร่งรัดให้กระทำการใดๆให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างต่อเนื่อง เช่น ฉันทะ สัจจะ ความรับผิดชอบ ความสำนึกในหน้าที่ และความกตัญญู

1.3 คุณธรรมที่เป็นปัจจัยเหนี่ยวรั้ง หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยยึดประวิงหรือตักเตือนให้กระทำการใดๆให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เช่น ความมีสติ และความรอบคอบ และความตั้งใจให้ดี

1.4 คุณธรรมที่เป็นปัจจัยสนับสนุน หมายถึง สภาพความดีงามที่ช่วยส่งเสริมให้กระทำการใดๆ ให้บรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้ เช่น ความเมตตา ความปรารถนาดีต่อกัน ความเอื้อเฟื้อต่อกัน ความไม่เห็นแก่ตัว ความไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น ความอะลุ่มอล่วยถ้อยทีถ้อยอาศัย

2) คุณลักษณะด้านสังคม หมายถึง คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเข้าสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ความมีกิริยามารยาท การปรับตัว ความตรงต่อเวลา ความสุภาพ การมีสัมมาคารวะ การพูดจาไพเราะ และความอ่อนน้อมถ่อมตน

3) คุณลักษณะด้านการเรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหาความรู้ การทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆ เช่น ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความรักโรงเรียน และความรักการอ่าน

เช่นเดียวกันกับการศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดย เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) ที่ดำเนินการวิจัยเอกสารเพื่อสำรวจคุณลักษณะและสภาพอนาคตของคนไทยที่พึงประสงค์ การศึกษาดังกล่าวได้กำหนดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ออกเป็น 4 มิติ สรุปได้ดังนี้

1) มิติด้านร่างกาย คือ ผู้ที่มีสุขภาพร่างกาย สมบูรณ์แข็งแรง มีการพัฒนาการในด้านร่างกาย และสติปัญญาอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์ในแต่ละช่วงวัย

2) มิติด้านจิตใจ คือ ผู้ที่รู้จักและเข้าใจตนเองเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เข้าใจสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและสภาพแวดล้อมต่างๆ รอบตัวได้เป็นอย่างดี

3) มิติด้านความรู้ คือ เป็นผู้ที่สามารถรู้สึกในแก่นสาระของวิชา สามารถรู้รอบตัวในเชิงสหวิทยาการและเป็นผู้ที่สามารถรู้ได้ไกลโดยสามารถคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตที่จะมาถึงได้

4) มิติด้านทักษะความสามารถ คือ ผู้ที่มีทักษะในด้านการคิด ทักษะการสื่อสาร ทักษะภาษาต่างประเทศทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะทางสังคม ทักษะการอาชีพ ทักษะทางสุนทรียะ และทักษะการจัดการที่ดี

สอดคล้องกับนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ ด้านการพัฒนาเด็กตามแนวทาง “โลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” (พ.ศ.2550-2559) โดยยูนิเซฟ ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์คุณลักษณะเด็กที่พึงประสงค์ ไว้ดังนี้

“มีความรักและความผูกพันในครอบครัว มีชีวิตที่มีคุณภาพและได้ รับการพัฒนารอบด้านเหมาะสมตามวัย มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ พัฒนาสติปัญญาและการคิดที่รู้จักเหตุผล การคิดแก้ปัญหาและการคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ตลอดชีวิต และสามารถพัฒนาตนเองเพิ่มเติมศักยภาพ ขาบซึ่งด้านสุนทรียภาพของธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม มีจริยธรรมและคุณธรรม มีค่านิยมและเจตคติที่ถูกต้องในการเตรียมตนหรือ เตรียมการประกอบสัมมาชีพ รู้จักป้องกันตนเองจากโรคร้ายอันตราย อดายมุขและสารเสพติด รู้จักปกป้องสิทธิของตนและเคารพสิทธิของผู้อื่น สามารถอยู่ร่วมในวัฒนธรรมที่หลากหลายและไม่ล้นติ รู้จักหน้าที่และมีความรับผิดชอบ รู้เท่าทัน

เหตุการณ์รอบตัวและในส่วนที่เป็นสากล สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีที่เหมาะสมและทันสมัย บำเพ็ญประโยชน์ เป็นพลังสังคม ช่วยเหลือผู้ อื่นและผู้ด้อยโอกาส ช่วยเหลือชุมชน สังคมไทยโดยรวมและสังคมโลกรู้จักปรับเปลี่ยนชีวิตตามความเหมาะสมสำหรับอนาคต ภูมิใจในความเป็นคนไทยมีส่วนร่วม ด้วยช่วยกันในทุกด้านที่มีผลกระทบต่อถึงตนเอง ชาบซึ่งในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์บนพื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตยอย่างมีความรับผิดชอบ”

จากคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ข้างต้น ผู้วิจัยสังเคราะห์คุณลักษณะที่ใกล้เคียงกันในแต่ละแหล่งข้อมูลเป็นคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ 10 คุณลักษณะ แสดงรายละเอียดในตารางที่ 2-2

ตารางที่ 2-2 แสดงคุณลักษณะเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ 10 คุณลักษณะ

คุณลักษณะเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)	นโยบายเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2554	พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนฯ พ.ศ. 2550	หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544	หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551	คู่มือเรื่อง วาณิช และคณะ (พ.ศ. 2550)	คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2546)	นโยบายการพัฒนาเด็ก โดย ยูนิเซฟ (พ.ศ. 2550-2559)
1. มีความผูกพันระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว	/	/	/	/	/	/	/	/
2. มีสุขภาพดีทั้งกายและจิตใจ	/	/	/	/	/	/	/	/
3. มีวัฒนธรรมที่ดีงาม เห็นคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่น	/	/	/	/	/	/	/	/
4. มีความรู้ด้านภาษา, เทคโนโลยี, วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน	/	/	/	/	/	/	/	/
5. เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข	/	/	/	/	/	/	/	/

3753224205

ตารางที่ 2-2 แสดงคุณลักษณะเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ 10 คุณลักษณะ (ต่อ)

คุณลักษณะเด็ก และเยาวชนที่ พึงประสงค์	แผนพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคม แห่งชาติฉบับ ที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544)	นโยบาย เยาวชน แห่งชาติ พ.ศ. 2545- 2554	พระราชบัญญัติ ส่งเสริม การพัฒนาเด็ก และเยาวชนฯ พ.ศ. 2550	หลักสูตร การศึกษา ขั้นพื้นฐาน 2544	หลักสูตร การศึกษา ขั้นพื้นฐาน 2551	คู่มือ วอวาณิช และคณะ (พ.ศ. 2550)	คณะกรรมการ การศึกษา แห่งชาติ (พ.ศ. 2546)	นโยบาย การพัฒนา เด็กฯ โดย ยูนิเซฟ (พ.ศ. 2550- 2559)
6. ดำเนินชีวิตตาม กฎหมายรัฐธรรมนูญ รั ฐิทธิหน้าที่ และเป็น พลเมืองที่ดี	/	/	/	/	/	/	/	/
7. รับผิดชอบตนเอง และสังคม ช่วยเหลือ ผู้อื่น	/	/	/	/	/	/	/	/
8. ดำเนินชีวิตเรียบง่าย มีทัศนคติธรรม จริยธรรม ในการใช้ ชีวิตประจำวัน	/	/	/	/	/	/	/	/
9. รู้จักพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง มีเหตุมี ผล ใฝ่รู้ใฝ่เรียน	/	/	/	/	/	/	/	/
10. มีเจตคติที่ดีต่อการ ทำงาน มีอาชีพที่สุจริต	/	/	/	/	/	/	/	/

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์โดยวิเคราะห์ผ่านคำขวัญวันเด็ก ของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 – ปัจจุบัน ยังพบคุณลักษณะที่น่าสนใจที่ปรากฏซ้ำผ่านคำขวัญวันเด็กหลายคุณลักษณะ โดยผู้วิจัยนำเสนอที่มาของคำขวัญวันเด็กและคำขวัญวันเด็กของประเทศไทยดังรายละเอียดดังนี้

1.2.2 คำขวัญวันเด็กของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 – ปัจจุบัน

วันเด็กสากล (Universal children's day) เริ่มมีขึ้นครั้งแรกในปีค.ศ. 1954 หรือในปี พ.ศ. 2497 โดยองค์การสหประชาชาติ (United Nations) จัดขึ้นในหลายประเทศทั่วโลก ทั้งนี้เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของเด็ก การดูแลปกป้องสิทธิเด็ก และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก วันเด็กสากลจะตรงกับวันที่ 20 พฤศจิกายน ของทุกปี และจะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศทั่วโลก

สำหรับประเทศไทยมีการจัดงานวันเด็กแห่งชาติขึ้นเป็นครั้งแรกในวันจันทร์แรกของเดือนตุลาคม พ.ศ. 2498 และถือปฏิบัติเรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. 2506 แต่ต่อมาเปลี่ยนเป็นวันเสาร์ที่สองของเดือนมกราคม เพราะเป็นช่วงหมดฤดูฝนแล้วและเป็นวันหยุดราชการ ทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2502 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้ให้คุณค่าความสำคัญของเด็ก จึงมอบคำขวัญให้เป็นข้อคติเตือนใจสำหรับเด็กปีละ 1 คำขวัญ นายกรัฐมนตรีสมัยต่อมา ได้ถือเป็นธรรมเนียมสืบเนื่องมา และถือปฏิบัติมาจนถึงวันนี้ รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2-3 แสดงคำขวัญวันเด็กของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2558)

พ.ศ.	นายกรัฐมนตรี	คำขวัญ
2499	จอมพล ป. พิบูลสงคราม	จงบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและส่วนรวม
2502	จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์	ขอให้เด็กสมัยปฏิวัติของข้าพเจ้า จงเป็นเด็กที่รักความก้าวหน้า
2503	จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์	ขอให้เด็กสมัยปฏิวัติของข้าพเจ้า จงเป็นเด็กที่รักความสะอาด
2504	จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์	ขอให้เด็กสมัยปฏิวัติของข้าพเจ้า จงเป็นเด็กที่อยู่ในระเบียบวินัย
2505	จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์	ขอให้เด็กสมัยปฏิวัติของข้าพเจ้า จงเป็นเด็กที่ประหยัด
2506	จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์	ขอให้เด็กสมัยปฏิวัติของข้าพเจ้า จงเป็นเด็กที่มีความขยันหมั่นเพียร
2507	จอมพล ถนอม กิตติขจร	***งดจัดงาน(ไม่กำหนดคำขวัญ)***
2508	จอมพล ถนอม กิตติขจร	เด็กจะเจริญต้องรักเรียนและเพียรทำดี

ตารางที่ 2-3 แสดงคำขวัญวันเด็กของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2558) (ต่อ)

พ.ศ.	นายกรัฐมนตรี	คำขวัญ
2509	จอมพล ถนอม กิตติขจร	เด็กที่ดีต้องมีสัมมาคารวะ มานะบากบั่น และสมานสามัคคี
2510	จอมพล ถนอม กิตติขจร	อนาคตของชาติจะสุกใส หากเด็กไทยแข็งแรงเรียนดี และ มีความประพฤติเรียบร้อย
2511	จอมพล ถนอม กิตติขจร	ความเจริญและความมั่นคงของไทย ในอนาคตขึ้นอยู่กับเด็กที่มีวินัย เฉลียวฉลาดและรักชาติยิ่ง
2512	จอมพล ถนอม กิตติขจร	รู้เรียน รู้เล่น รู้สามัคคี เป็นความดีที่เด็กพึงจำ
2513	จอมพล ถนอม กิตติขจร	เด็กประพฤติดีและศึกษาดี ทำให้มีอนาคตแจ่มใส
2514	จอมพล ถนอม กิตติขจร	ยามเด็กจงหมั่นเรียน เพียรกระทำดี เติบใหญ่จะได้มีความสุขความเจริญ
2515	จอมพล ถนอม กิตติขจร	เยาวชนฝึกตนดี มีความสามารถ
2516	จอมพล ถนอม กิตติขจร	เด็กดีเป็นศรีแก่ชาติ เด็กฉลาดชาติเจริญ
2517	นายสัญญา ธรรมศักดิ์	สามัคคี คือ พลัง
2518	นายสัญญา ธรรมศักดิ์	เด็กคือทายาทของชาติไทย ต้องร่วมใจร่วมพลังสร้างความดี
2519	ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช	เด็กที่ต้องการเห็นอนาคตของชาติ รุ่งเรือง จะต้องทำตัวให้ดี
2520	นายธานินทร์ กรัยวิเชียร	รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เป็น คุณสมบัติของเยาวชนไทย
2521	พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์	เด็กดีเป็นศรีแก่ชาติ เด็กฉลาดชาติมั่นคง
2522	พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์	เด็กไทยคือหัวใจของชาติ
2523	พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์	อดทน ขยัน ประหยัด เป็นคุณสมบัติของเด็กไทย
2524	พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	เด็กไทยมีวินัย ใจซื่อสัตย์ รู้ประหยัด เคร่งครัด คุณธรรม
2525	พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	ขยันศึกษา ใฝ่หาความรู้ เชิดชูชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เป็น คุณสมบัติของเด็กไทย
2526	พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	รู้หน้าที่ ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัดมีวินัยและคุณธรรม

3753224205

ตารางที่ 2-3 แสดงคำขวัญวันเด็กของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2558) (ต่อ)

พ.ศ.	นายกรัฐมนตรี	คำขวัญ
2527	พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	รักวัฒนธรรมไทย ใฝ่ดี มีความคิด สุจริตใจมั่น หมั่นศึกษา
2528	พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	สามัคคี มีวินัย ใฝ่คุณธรรม
2529	พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	นิยมไทย ใช้ประหยัด ใจสัตย์ซื่อ ถือคุณธรรม
2530	พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	นิยมไทย มีวินัย ใช้ประหยัด ใจสัตย์ซื่อ ถือคุณธรรม
2531	พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	นิยมไทย มีวินัย ใช้ประหยัด ใจสัตย์ซื่อ ถือคุณธรรม
2532	พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ	รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ใจสัตย์ซื่อ ถือคุณธรรม
2533	พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ	รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ใจสัตย์ซื่อ ถือคุณธรรม
2534	นายอานันท์ ปันยารชุน	รู้หน้าที่ มีวินัย ใฝ่คุณธรรม นำชาติพัฒนา
2535	นายอานันท์ ปันยารชุน	สามัคคี มีวินัย ใฝ่ศึกษา จรรยางาม
2536	นายชวน หลีกภัย	ยึดมั่นประชาธิปไตย ร่วมใจพัฒนา รักษาสิ่งแวดล้อม
2537	นายชวน หลีกภัย	ยึดมั่นประชาธิปไตย ร่วมใจพัฒนา รักษาสิ่งแวดล้อม
2538	นายชวน หลีกภัย	สืบสานวัฒนธรรมไทย ร่วมใจพัฒนา รักษาสิ่งแวดล้อม
2539	นายบรรหาร ศิลปอาชา	มุ่งหาความรู้ เชิดชูความเป็นไทย หลีกไกลยาเสพติด
2540	พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ	รู้คุณค่าวัฒนธรรมไทย ตั้งใจ ใฝ่ศึกษาไม่พึ่งพายาเสพติด
2541	นายชวน หลีกภัย	ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด มีวินัย
2542	นายชวน หลีกภัย	ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย
2543	นายชวน หลีกภัย	มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ คู่คุณธรรม นำประชาธิปไตย
2544	นายชวน หลีกภัย	มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ คู่คุณธรรม นำประชาธิปไตย
2545	พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร	เรียนให้สนุก เล่นให้มีความรู้ สู่อนาคตที่สดใส
2546	พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร	เรียนรู้ตลอดชีวิต คิดอย่างสร้างสรรค์ ก้าวทันเทคโนโลยี
2547	พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร	รักชาติ รักพ่อแม่ รักเรียน รักสิ่งดี ๆ อนาคตดีแน่นอน
2548	พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร	เรียนให้สนุก เล่นให้มีความรู้ สู่อนาคตที่สดใส
2549	พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร	อยากฉลาด ต้องขยันอ่าน ขยันคิด
2550	พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์	มีคุณธรรมนำใจ ใช้ชีวิตพอเพียง หลีกเลียงอบายมุข
2551	พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์	สามัคคี มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ เชิดชูคุณธรรม

ตารางที่ 2-3 แสดงคำขวัญวันเด็กของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2558) (ต่อ)

พ.ศ.	นายกรัฐมนตรี	คำขวัญ
2552	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	ฉลาดคิด จิตบริสุทธิ์ จุดประกายฝัน ผูกพันรักสามัคคี
2553	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	คิดสร้างสรรค์ ชยันใฝ่รู้ เชิดชูคุณธรรม
2554	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	รอบคอบ รู้คิด มีจิตสาธารณะ
2555	นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร	สามัคคี มีความรู้ คู่ปัญญา คงรักษาความเป็นไทย ใส่ใจ เทคโนโลยี
2556	นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร	รักชาวินัย ใฝ่เรียนรู้ เพิ่มพูนปัญญา นำไทยสู่ออาเซียน
2557	นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร	กตัญญู รู้หน้าที่ เป็นเด็กดี มีวินัย สร้างไทยให้มั่นคง
2558	พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา	ความรู้ คู่คุณธรรม นำสู่อนาคต

จากคำขวัญวันเด็กในตารางที่ 2-3 เพื่อให้เห็นถึงคุณลักษณะที่สำคัญของเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์ในแต่ละยุคสมัย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คุณลักษณะสำคัญของเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ผ่านคำขวัญวันเด็กเปรียบเทียบกับการให้ความสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยคุณลักษณะเด็กและเยาวชนในแต่ละยุคสมัยแบ่งตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 1 จนถึงฉบับปัจจุบันคือฉบับที่ 11 รายละเอียดแสดงในตาราง ที่ 2-4 นี้

ตารางที่ 2-4 แสดงจุดเน้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในแต่ละยุคสมัยผ่านคำขวัญวันเด็ก

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่	จุดเน้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	คุณลักษณะสำคัญของเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์วิเคราะห์ผ่านคำขวัญวันเด็ก
1 (พ.ศ. 2504-2507)	เน้น การ เติ บ โต ทางเศรษฐกิจด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	1. ความมีระเบียบวินัย 2. มีความสะอาด 3. ประหยัด 4. ชยันหมั่นเพียร

ตารางที่ 2-4 แสดงจุดเน้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในแต่ละยุคสมัยผ่านคำขวัญวันเด็ก (ต่อ)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่	จุดเน้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	คุณลักษณะสำคัญของเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์วิเคราะห์ผ่านคำขวัญวันเด็ก
2 (พ.ศ. 2510-2514)	เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับการพัฒนาสังคม	1. แข็งแรง 2. เรียนดี เฉลียวฉลาด 3. ประพฤติเรียบร้อย 4. มีวินัย 5. รักชาติ 6. สามัคคี 7. ขยัน 8. ทำดี
3 (พ.ศ. 2515-2519)	เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับการพัฒนาสังคม	1. คนดี 2. มีความสามารถ ฉลาด 3. สามัคคี
4 (พ.ศ. 2520-2524)		1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2. คนดี 3. อุตทน 4. ขยัน 5. ประหยัด 6. มีวินัย 7. ซื่อสัตย์ มีคุณธรรม
5 (พ.ศ. 2525-2529)		1. ขยัน 2. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และวัฒนธรรมไทย 3. ซื่อสัตย์

3753224205

ตารางที่ 2-4 แสดงจุดเน้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในแต่ละยุคสมัยผ่านคำขวัญวันเด็ก (ต่อ)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่	จุดเน้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	คุณลักษณะสำคัญของเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์วิเคราะห์ผ่านคำขวัญวันเด็ก
5 (พ.ศ. 2525-2529) (ต่อ)	เน้นเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ มุ่งพัฒนาภูมิภาคและชนบท	4. ประหยัด 5. มีวินัย 6. มีคุณธรรม 7. สามัคคี
6 (พ.ศ. 2530-2534)		1. มีวินัย 2. ประหยัด 3. ซื่อสัตย์ 4. มีคุณธรรม 5. รู้หน้าที่
7 (พ.ศ. 2535-2539)		1. สามัคคี มีวินัย 2. หลีกไกลยาเสพติด 3. ขยัน มุ่งหาความรู้ 4. ยึดมั่นประชาธิปไตย 5. รักษาสิ่งแวดล้อม 5. สืบสานวัฒนธรรมไทย
8 (พ.ศ. 2540-2544)	ยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา เน้นการมีส่วนร่วมและใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน	1. รู้คุณค่าวัฒนธรรมไทย 2. ขยัน ตั้งใจเรียน 3. หลีกไกลยาเสพติด 4. ซื่อสัตย์ 5. ประหยัด 6. มีวินัย 7. มีคุณธรรม 8. มีความเป็นประชาธิปไตย

3753224205

ตารางที่ 2-4 แสดงจุดเน้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในแต่ละยุคสมัยผ่านคำขวัญวันเด็ก (ต่อ)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่	จุดเน้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	คุณลักษณะสำคัญของเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์วิเคราะห์ผ่านคำขวัญวันเด็ก
9 (พ.ศ. 2545-2549)	ยึดคนเป็นศูนย์กลาง มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	1. สนุกกับการเรียน เรียนรู้ตลอดชีวิต คิดสร้างสรรค์ 2. ก้าวทันเทคโนโลยี 3. รักชาติ รักพ่อแม่ 4. ขยัน
10 (พ.ศ. 2550-2554)	ยึดคนเป็นศูนย์กลาง เน้นการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างสมดุลและมีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน	1. มีคุณธรรม 2. ใช้ชีวิตพอเพียง 3. เลี้ยงอบายมุข 4. สามัคคี 5. มีวินัย 6. ใฝ่เรียนรู้ 7. มีคุณธรรม 8. มีจิตสาธารณะ
11 (พ.ศ. 2555-2559)	สร้างภูมิคุ้มกันในมิติต่างๆ ให้แก่ ปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ โดยใช้แนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	1. สามัคคี 2. มีความรู้ 3. คงความเป็นไทย 4. ใส่ใจเทคโนโลยี 5. มีวินัย 6. คนดี กตัญญู รู้หน้าที่ 7. การนำไทยเข้าสู่อาเซียน

จากตารางที่ 2-4 พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในแต่ละยุคสมัยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 จนถึงฉบับปัจจุบัน คือฉบับที่ 11 นับตั้งแต่ประเทศไทยมีการใช้ประกาศใช้คำขวัญวันเด็กพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ปรากฏผ่านคำขวัญวันเด็กมากที่สุดเรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก คือ ความมีระเบียบวินัย รองลงมาคือเป็นคนดี มีคุณธรรม และ

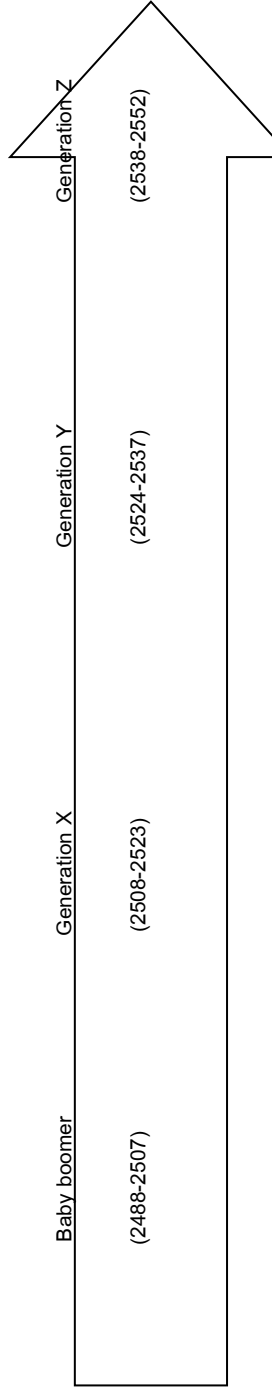
ขยัน เท่ากันกับ ตั้งใจเรียน มีความรู้ ฉลาด ในขณะที่คุณลักษณะอื่นๆ ปรากฏร่องลงมาลำดับเท่ากัน คือ สามัคคี ซื่อสัตย์ รักชาติ และคงความเป็นไทยมีวัฒนธรรมไทย

นอกจากคุณลักษณะดังกล่าว ยังปรากฏคุณลักษณะที่พึงประสงค์บางประการที่สะท้อนผ่าน คำขวัญวันเด็ก เช่น ความเป็นประชาธิปไตย การก้าวทันเทคโนโลยี การห่างไกลจากยาเสพติดและ อบายมุข การมีจิตสาธารณะ และการเข้าสู่อาเซียน ซึ่งการเข้าสู่อาเซียน เป็นคุณลักษณะที่สอดคล้อง กับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2558 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผ่านคำขวัญวันเด็กที่ผ่านมาจะสะท้อนภาพของเด็กและเยาวชนในอนาคตได้ว่าต้องการให้คนไทยรุ่นใหม่มีความมีระเบียบวินัย เป็นคนดี และคนเก่ง ตามลำดับ

1.2.3 คุณลักษณะเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์

จากการวิเคราะห์คุณลักษณะเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนผ่านคำขวัญวันเด็กเปรียบเทียบกับจุดเน้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติข้างต้น สามารถสรุปคุณลักษณะเด็กและเยาวชนไทยตั้งแต่ยุคเบบี้บูมเมอร์จนถึงเจเนอเรชันซีที่พึงประสงค์ใน 4 ด้าน ดังภาพที่ 2-1

คุณลักษณะ	เบบี้บูมเมอร์ (Baby boomer)	เจนเนอเรชั่นเอกซ์ (Generation X)	เจนเนอเรชั่นวาย (Generation Y)	เจนเนอเรชั่นซี (Generation Z)
ด้านร่างกายและจิตใจ	-	ร่างกายแข็งแรง มีจิตใจดี	ร่างกายและจิตใจแข็งแรง	ร่างกายและจิตใจแข็งแรง
ด้านทักษะและความรู้	-	- มีความสามารถ - มีผลการเรียนดี ฉลาด - รู้ภาษา เทคโนโลยี คณิต และวิทย์ - รู้จักพัฒนาตนเอง	- ชื่นชอบเทคโนโลยี - รู้ภาษา เทคโนโลยี คณิต และวิทย์	- ชื่นชอบเทคโนโลยี - คิดสร้างสรรค์ - รู้ภาษา เทคโนโลยี คณิต และวิทย์
ด้านเจตคติและค่านิยม	สะอาด ประหยัด ชยันหมั่นเพียร	- มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานมีอาชีพ - สุจริต - รักและมีวัฒนธรรมไทยที่ดี - อุดหนุน ชื่นชอบ ประหยัด เรียบร้อย มีคุณธรรม	- มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานมีอาชีพ - สุจริต - รักและมีวัฒนธรรมไทยที่ดี - ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด - ประหยัด มีคุณธรรม	- มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานมีอาชีพ - สุจริต - รักและมีวัฒนธรรมไทยที่ดี - ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด - ประหยัด มีคุณธรรม
ด้านการแสดงออกต่อสังคม	มีระเบียบวินัย	- มีวินัย สามัคคี ซื่อสัตย์ - รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ - มีความผูกพันในครอบครัว - มีความเป็นประชาธิปไตย - เป็นพลเมืองที่ดี รู้หน้าที่ กฎหมาย - รัฐธรรมนูญ - รับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น	- มีวินัย สามัคคี ซื่อสัตย์ - รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ - มีความผูกพันในครอบครัว - มีความเป็นประชาธิปไตย - เป็นพลเมืองที่ดี รู้หน้าที่ กฎหมาย - รัฐธรรมนูญ - รับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น	- มีวินัย สามัคคี ซื่อสัตย์ - รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ - มีความผูกพันในครอบครัว - มีความเป็นประชาธิปไตย - เป็นพลเมืองที่ดี รู้หน้าที่ กฎหมาย - รัฐธรรมนูญ - รับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

ภาพที่ 2-1 แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเบบี้บูมเมอร์ถึงเจนเนอเรชั่นซี

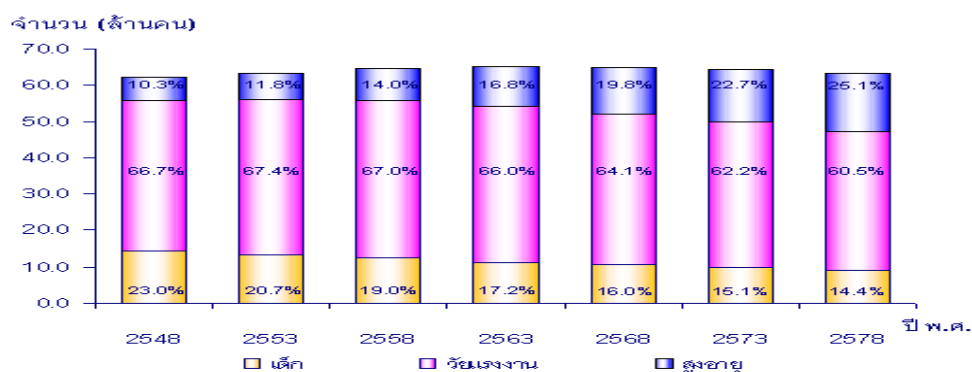
1.3 สภาพการณ์ ปัญหา และแนวโน้มในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย

สภาพการณ์และแนวโน้มในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันและอนาคต เกิดจากปัจจัยในหลายประการด้วยกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) โครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลง

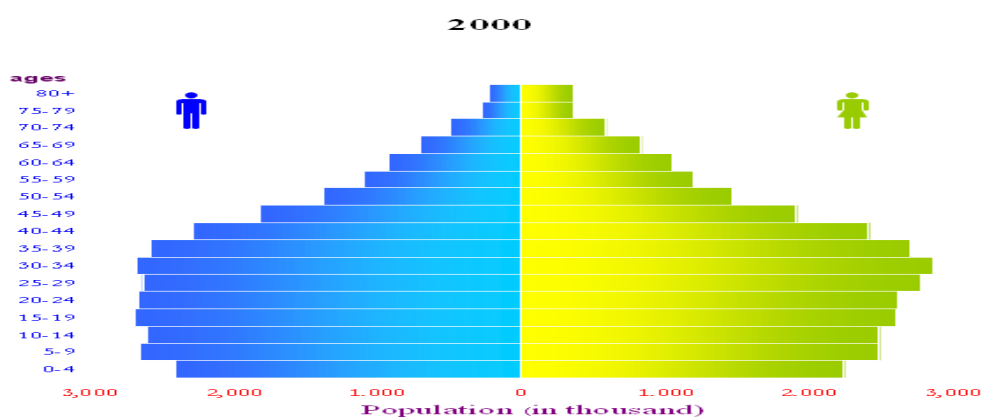
ข้อมูลของประชากรไทยจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยเดือนธันวาคม 2552 (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2554) มีประชากรทั้งสิ้น 63.5 ล้านคน เป็นเด็กและเยาวชน คือบุคคลที่มีอายุไม่เกินยี่สิบห้าปีบริบูรณ์ จำนวน 22.92 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 36.85 ของประชากรทั้งหมด (กลุ่มเด็กแรกเกิดถึง 2 ปี ประมาณ 2.30 ล้านคน กลุ่มอายุ 3 - 5 ปี ประมาณ 2.40 ล้านคน กลุ่มอายุ 6 - 12 ปี ประมาณ 5.91 ล้านคน กลุ่มอายุ 13 - 17 ปี ประมาณ 4.85 ล้านคน และกลุ่มอายุ 18 - 25 ปี ประมาณ 7.46 ล้านคน) โดยโครงสร้างประชากรเด็กและเยาวชนไทย คาดว่ามีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากหญิงชายวัยเจริญพันธุ์แต่งงานช้าลง การคุมกำเนิดได้รับการยอมรับและมีประสิทธิภาพ จนสามารถคาดการณ์ได้ว่าจำนวนประชากรในวัยเรียน (อายุ 6 - 21 ปี) ลดลงอย่างต่อเนื่องจาก 16 ล้านคนในปี พ.ศ. 2548 เป็น 11 ล้านคนในปี พ.ศ. 2578

ขณะที่จำนวนและสัดส่วนประชากรวัยแรงงานยังคงมีระดับค่อนข้างคงที่จนถึงลดลงต่อเนื่อง แต่จำนวนและสัดส่วนประชากรสูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2548 จะพบว่ามีประชากรสูงอายุอยู่ 6 ล้านคนเศษ หรือร้อยละ 10 และจะเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 14.7 ของประชากรทั้งหมดในปี 2559 จนเมื่อถึงปี พ.ศ. 2578 คาดการณ์ได้ว่าจะมีจำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็น 16 ล้านคนหรือร้อยละ 25 (ปัทมา ว่าพัฒนาพงศ์ และปราโมทย์ ประสาทกุล, ม.ป.ป) อัตราการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มประชากรของเด็ก วัยแรงงาน และผู้สูงอายุแสดงได้ดังภาพที่ 2-2

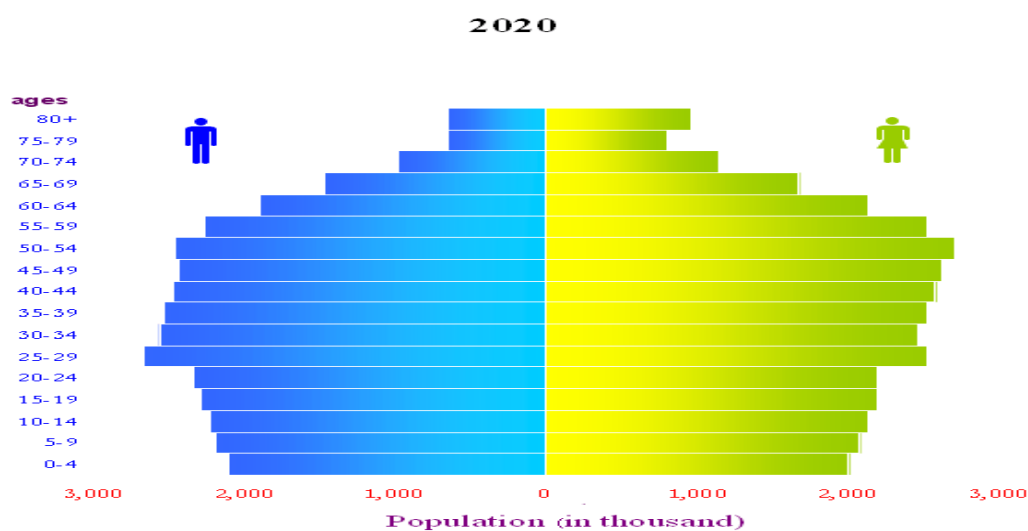

ภาพที่ 2-2 แสดงอัตราส่วนของวัยเด็ก วัยแรงงาน และวัยสูงอายุระหว่างปี พ.ศ. 2548 - 2578 (ปัทมา ว่าพัฒนาพงศ์และปราโมทย์ ประสาทกุล, ม.ป.ป)

สถิติดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลจากสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (2557) ที่ได้ประมาณการ ณ กลางปี พ.ศ. 2557 หรือในวันที่ 1 กรกฎาคม 2557 ถึงโครงสร้างประชากรของประเทศไทยที่ผ่านมา พบว่าประเทศไทยมีจำนวนประชากรทั้งหมด ประมาณ 64,871,000 คนและมีประชากรวัยเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีจำนวน 11,954,00 คน และมีจำนวนประชากรวัยสูงอายุที่มีอายุเกิน 60 ปีจำนวน 9,928,000 คน ประชากรอายุเกิน 65 ปีจำนวน 6,647,000 คน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสังคมไทยมีจำนวนเด็กลดลงต่อเนื่องจนมีจำนวนเท่ากับผู้สูงอายุ และในอนาคตภายใน 20 ปีข้างหน้า สังคมไทยกำลังจะกลายเป็นสังคมที่มีผู้สูงอายุมากกว่าเด็ก อัตราการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรดังกล่าวแสดงเปรียบเทียบกันในระหว่างปี ค.ศ. 2000 หรือ พ.ศ. 2543 และปี ค.ศ. 2020 หรือ พ.ศ. 2563 ได้ดังภาพที่ 2-3 และ 2-4 ตามลำดับ

ภาพที่ 2-3 แสดงโครงสร้างประชากรไทยในปี ค.ศ. 2000 หรือ พ.ศ. 2543
(สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2557)

ภาพที่ 2-4 แสดงโครงสร้างประชากรไทยในปี ค.ศ. 2020 หรือ พ.ศ. 2563
(สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2557)

2) โครงสร้างครอบครัวไทยที่เปลี่ยนแปลง

จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบันอันเนื่องมาจากอิทธิพลของภาวะความทันสมัย (modernization) และระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (capitalism) ส่งผลให้ครอบครัวไทยมีโครงสร้าง รูปแบบ และบทบาทหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยพบว่ารูปแบบของครอบครัวเปลี่ยนจากครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ขนาดของครอบครัวโดยเฉลี่ยลดลงอย่างต่อเนื่อง อัตราการจดทะเบียนสมรสลดลงในขณะที่มีอัตราการหย่าร้างมากขึ้นส่งผลให้เกิดเป็นครอบครัวมีลักษณะเป็นครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวหรือพ่อเลี้ยงเดี่ยวเพิ่มมากขึ้น อัตราการเกิดลดลงในเรื่องของบทบาทผู้หญิงยังมีบทบาทเป็นหัวหน้าครัวเรือนแทนที่ผู้ชายเพิ่มมากขึ้น มีความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มสูงขึ้น และที่สำคัญคือสังคมไทยมีแนวโน้มมีครอบครัวที่เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวเพิ่มมากขึ้น (คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546; ภาควิชาอนามัยครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล, 2549; อมรวิชัย นาคทรพรพ จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์ และจิรัฐกาล พงศ์ภาคเธียร, 2549; มหาวิทยาลัยมหิดล, 2555)

3) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้คนอย่างรวดเร็วในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ 3 จี เป็นต้น ส่งผลให้ผู้คนทุกเชื้อชาติสามารถติดต่อสื่อสารกันอย่างไร้พรมแดนและรวดเร็วทันใจ จึงเป็นโอกาสในการสร้างช่องทางใหม่ ๆ เพื่อการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และดึงดูดความสนใจของเด็กและเยาวชนให้เป็นคนใฝ่เรียนรู้ จุดประกายความคิดและจินตนาการใหม่ ๆ ในเชิงสร้างสรรค์ แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นภัยคุกคามต่อเด็กและเยาวชนจากกระแสการคลั่งไคล้และเสพติดเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นข้อจำกัดต่อผู้มีฐานะยากจนที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้อย่างเท่าเทียมคนทั่วไป

4) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงสังคมไทยจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมอุตสาหกรรม และสังคมฐานความรู้ ส่งผลให้ประเทศไทยรับเอาค่านิยมความเป็นสากลทั้งจากตะวันตกและตะวันออกมาเชื่อมโยงกับวิถีความเป็นไทย โดยเกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2554) คือ

4.1) การเลียนแบบพฤติกรรมของซีกโลกตะวันตกที่มีความอิสระเสรีในการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ความเป็นตัวตน และความต้องการของแต่ละบุคคล ทำให้นิยามของความสุขแตกต่างกันหลากหลายโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนซึ่งมีวุฒิภาวะทางอารมณ์น้อยย่อมได้รับผลกระทบมากและส่งผลต่อเนื่องไปยังครอบครัวและสังคม

4.2) การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วผ่านทางโลกเสมือนจริงทำให้ผู้คนมีความรู้มากขึ้น เกิดเครือข่ายทางสังคมในโลกเสมือนจริงซึ่งมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตมากขึ้นทุก

ขณะอีกทั้งเกิดความคิดสร้างสรรค์ที่หลากหลาย แต่การปฏิสัมพันธ์ในโลกแห่งความเป็นจริงมีน้อยลง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน จะมีการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัยและการสื่อสารได้อย่างสะดวก รวดเร็วทุกที่ทุกเวลา สำหรับคนที่ไม่มีความรู้และไม่สามารถเลือกสิ่งดี ๆ ได้ด้วยตนเอง จะเป็นกลุ่ม ที่ตกอยู่ในภาวะเสี่ยง ประกอบกับหากพ่อแม่ไม่เข้าใจและเข้าไม่ถึงโลกเสมือนจริง จะมองกิจกรรมที่ เด็กเข้าไปร่วมออนไลน์ในทางลบเท่านั้น ทำให้เกิดช่องว่างในครอบครัว และเกิดความเหลื่อมล้ำในการ เข้าถึงเทคโนโลยี

4.3) คนไทยเริ่มหวนคำนึงถึงความสงบสุขแบบในอดีต ท่ามกลางสภาพสังคมที่มีความขัดแย้ง สับสนวุ่นวาย มีวิถีชีวิตเร่งรีบ แกร่งแย่งแข่งขัน จึงเป็นโอกาสในการสนับสนุนส่งเสริมให้ เด็กและเยาวชนปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตมาเป็นแบบพอเพียงและหันมาดำเนินชีวิตอย่างสงบสุขแผนปฏิรูป ประเทศไทย (2554) จึงให้มีการส่งเสริมการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ โดยพัฒนาอาชีวศึกษา ควบคู่กับการสนับสนุนที่ดินทำกินและแหล่งทุน ส่งเสริมทักษะการประกอบอาชีพในสถาน ประกอบการ การเป็นผู้ประกอบการรายย่อย รวมทั้งพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้

4.4) การเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคสู่ภาค และจากประเทศเพื่อนบ้านเข้าสู่ ประเทศไทยพร้อมกับแรงงานไทยเคลื่อนย้ายออกนอกประเทศ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนต้องปรับตัว กับวัฒนธรรมที่หลากหลายและมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างสมานฉันท์

5) การรวมกลุ่มภายใต้กรอบความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคโดยเฉพาะการเป็น ประชาคมอาเซียน ในปี 2558

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากจะมีการเคลื่อนย้ายประชากรทั้งด้านการท่องเที่ยวและบริการ รวมถึงเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ ประเทศไทยมากขึ้น โดยในปี 2558 จะมีการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีทักษะฝีมืออย่างเสรี 7 สาขา ได้แก่ วิศวกรรม พยาบาลสถาปัตยกรรม วิชาชีพสำรวจ แพทย์ ทันตแพทย์ และนักบัญชี ดังนั้น การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างมีคุณภาพ จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ความสามารถเฉพาะทาง การพัฒนาทักษะการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ที่จะเข้ามาในอนาคต ตลอดจนมีความรู้ภาษาต่างประเทศ และมีความเข้าใจในวัฒนธรรมที่ หลากหลาย เพื่อนำไปสู่การใช้ความรู้และนวัตกรรมในการพัฒนาและการผลิตในอนาคต

จากปัจจัยทั้ง 5 ประการที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมไทยในปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดสภาพการณ์และ แนวโน้มในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยมีสภาวการณ์ดังต่อไปนี้

1.3.1 ความมั่นคงของเด็กและเยาวชนไทยลดน้อยลง

จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปการพัฒนาที่เน้นแต่ด้านเศรษฐกิจ แต่ขาด การพัฒนาด้านสังคม ทำให้สังคมขาดความสมดุล ส่งผลให้ความมั่นคงในชีวิตและจิตใจของเด็กและ

เยาวชนไทยเปลี่ยนแปลงไปในทางด้านลบ ดังแสดงให้เห็นจากรายงานของสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (2552 อ้างถึงในคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2554) รายงานว่าเด็กและเยาวชนไทย มีแนวโน้มใช้ความรุนแรงเพิ่มขึ้น และยังพบว่าอายุเฉลี่ยของเด็กที่ใช้ความรุนแรงจนถึงกระทั่งกระทำผิดทางกฎหมายมีอายุน้อยลง โดยพบมากในช่วงอายุ 12 - 18 ปี ทั้งนี้ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน พบมากในโรงเรียนในลักษณะของการทะเลาะวิวาทระหว่างเพื่อนร่วมโรงเรียนและต่างโรงเรียน รวมถึงความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดจากการกระทำรุนแรงของสมาชิกในครอบครัวและความรุนแรงที่เผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ อาทิ โทรทัศน์และอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีอิทธิพลต่อการรับรู้และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความรุนแรงขณะเดียวกันสภาพแวดล้อม โดยพื้นที่เสี่ยงเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการบ่มเพาะความรุนแรงและไม่มีความปลอดภัย

นอกจากนี้ บทบาทหน้าที่ของครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไปพ่อแม่ผู้ปกครองไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีได้และขาดทักษะการเลี้ยงลูกอย่างเหมาะสม มีความคาดหวังทางการศึกษาของลูกในระดับสูงจนเกินไปทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความกดดันและไม่มีความสุขกับการเรียนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยวเพิ่มมากขึ้นเกิดสภาวะการณ์พ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว (single parent) รวมถึงสภาวะการณ์ปัจจุบันที่ความบีบคั้นทางเศรษฐกิจเป็นสาเหตุหลักให้พ่อแม่ต้องทำงานนอกบ้านมากขึ้น ทั้งในท้องถิ่นชนบทห่างไกลและในกรุงเทพฯ และเมืองใหญ่ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนขาดการดูแลจากครอบครัวเท่าที่ควร

การใช้แรงงานเด็ก จากโครงสร้างการจ้างงานที่ส่วนใหญ่ยังคงพึ่งพาแรงงานระดับล่างซึ่งเป็นแรงงานที่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า รวมถึงปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างความต้องการกำลังคนกับการผลิตกำลังคนของประเทศ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีปัญหาการเข้าสู่ตลาดแรงงานและปัญหาการว่างงาน ส่วนผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายยังมีสัดส่วนการเข้าสู่ตลาดแรงงานน้อย โดยเฉพาะผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมีปัญหาการว่างงานสูงกว่าระดับการศึกษา อื่น ๆ สถานประกอบการจึงหันไปใช้แรงงานที่จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าแทนซึ่งเป็นแรงงานเด็กและเยาวชนอีกทั้งเพื่อลดความไม่สอดคล้องระหว่างการศึกษาของแรงงานในสาขาที่ว่างงานสูงกับความต้องการของตลาด

จากผลของการหลุดจากระบบการศึกษาและเข้าสู่ตลาดแรงงานของกำลังแรงงานในวัยต้นๆ (กลุ่มอายุ 15-18 ปี) ทำให้ขาดความรู้พื้นฐานและวิชาชีพ ประกอบกับการขาดวุฒิภาวะในการทำงานทำให้เปลี่ยนงานบ่อยสำหรับแรงงานอายุ 19-24 ปีนั้น เป็นกลุ่มที่จัดอยู่ในเจนเนอเรชันวาย (generation-Y) หรือมิลเลนเนียม (millennials) ที่มีทัศนคติเรื่องความสมดุลในชีวิตและการทำงาน มีความมั่นใจและเป็นตัวของตัวเองสูง และมีความคิดสร้างสรรค์ แต่ก็มีทัศนคติที่ไม่ชอบอยู่ในกรอบ ไม่ฟังคำสั่งทำให้ขาดทักษะในการทำงานเป็นทีม ขาดการทุ่มเทเวลาในการทำงาน และเปลี่ยน

งานบ่อย ทำให้แนวโน้มแรงงานหลักในประเทศเป็นแรงงานทักษะต่ำ โอกาสที่มีเคลื่อนย้ายไปเป็นกำลังแรงงานที่มีการผลิตภาพสูงมีน้อยมีความเสี่ยงต่อความมั่นคงในอาชีพในอนาคต

ความมั่นคงของเด็กและเยาวชนไทยสามารถสะท้อนผ่านต้นทุนชีวิตของเด็กและเยาวชนได้ สอดคล้องกับผลการสำรวจต้นทุนชีวิตของเด็กและเยาวชนไทย (สุริยเดว ทรีปาตี, 2554) ที่พบว่า ต้นทุนชีวิตของเด็กและเยาวชนที่มีความอ่อนแอมากที่สุดของพลังในแต่ละด้านดังนี้ 1) พลังตัวตน คือ ฉันทลักษณ์ในสิ่งที่ฉันเชื่อ 2) พลังครอบครัว คือ ฉันสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสื่อ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สื่อประเภทอื่นๆภายในครอบครัวเป็นประจำ 3) พลังสร้างปัญญา คือ ฉันสามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสื่อประเภทอื่นๆกับครูประจำ 4) พลังเพื่อนและกิจกรรม คือ ฉันร่วมกิจกรรมทางศาสนาหรือประกอบพิธีกรรมเป็นประจำ 5) พลังชุมชน คือ ฉันได้รับมอบหมายบทบาทหน้าที่ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน

1.3.2 ความแข็งแรงทางร่างกาย จิตใจ และพัฒนาการทางสติปัญญา

1) สุขภาพกาย ด้านการมีชีวิต พบว่า ทารกไทยมีโอกาสรอดชีวิตมากขึ้น ทารกแรกเกิดมีน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัมลดลงทุกปี การให้ภูมิคุ้มกันโรคด้วยการให้วัคซีนค่อนข้างประสบความสำเร็จ อัตราเสี่ยงต่อการเป็นโรคธาลัสซีเมียและโรคเอดส์ลดลง แต่ยังมีความเสี่ยงลูกด้วยน้ำนมแม่อย่างเดียว 3 เดือนในระดับต่ำมาก โดยเด็กชนบทได้กินนมแม่มากกว่าเด็กในเมืองและมีการเลี้ยงลูกด้วยนมผสมที่ไม่ใช้นมแม่เพิ่มขึ้น เด็กไทย 1 ใน 4 เผชิญกับปัญหาภาวะโภชนาการเกินหรือโรคอ้วน โดยความชุกของเด็กอ้วนจะเพิ่มสูงขึ้นถึง 1 ใน 5 ของเด็กก่อนวัยเรียน และ 1 ใน 10 ของเด็กในวัยเรียน หรือมีเด็กอ้วนเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20 และมีภาวะทุพโภชนาการ

นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กและเยาวชนไทยมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุน้อยลงจาก 18 - 19 ปี ใน พ.ศ. 2539 ลดลงเป็น 15 - 16 ปี ใน พ.ศ. 2552 (สำนักอนามัยเจริญพันธุ์, 2555) แนวโน้มการเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น มีแนวโน้มการตั้งครรภ์ในกลุ่มวัยรุ่นสูงขึ้นโดยการตั้งครรภ์ส่วนใหญ่เป็นการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ส่งผลให้มีการทำแท้งสูง ในขณะที่อัตราการมีบุตรของหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี มีแนวโน้มสูงขึ้น โดยข้อมูลสถิติของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นไทยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556) ตั้งแต่ พ.ศ. 2550-2554 มีค่าสูงกว่าร้อยละ 10 ซึ่งเป็นเกณฑ์เฝ้าระวังขององค์การอนามัยโลก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด ทั้งในกลุ่มแม่วัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี และแม่วัยเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี โดยในปี 2554 มีแม่อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 114,001 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 14.32 ของแม่ทุกอายุ แบ่งเป็นแม่อายุ 15-19 ปี จำนวน 110,325 คน และแม่วัยเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 3,676 คน สถิติดังกล่าว ถือเป็นตัวเลขที่สูงอันดับหนึ่งในเอเชียและเป็นอันดับที่สองของโลกรองจากประเทศแอฟริกา

2) สุขภาพจิต เด็กและเยาวชนมีภาวะเครียดจากหลากหลายสาเหตุ เช่น ปัญหาการเรียน การแข่งขัน ความรุนแรง ดังสะท้อนให้เห็นจากข้อมูลจำนวนผู้ป่วยนอกที่เข้ามาใช้บริการด้านสุขภาพจิตสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ พบว่า ผู้ป่วยในกลุ่มเด็กและวัยรุ่นมาใช้บริการเพิ่มขึ้นตามลำดับ และข้อมูลจากกระทรวงสาธารณสุข (2550 อ้างถึงในคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2554) สสำรวจการฆ่าตัวตายของประชากร พบว่าเด็กและเยาวชนชาย อายุ 15 - 29 ปีมีอัตราการฆ่าตัวตายสูงกว่าเด็กและเยาวชนหญิง 10 : 2.2 ต่อประชากรแสนคน

3) พัฒนาการทางสติปัญญา และสภาวะการณ์ขาดสารไอโอดีน พบว่า หญิงตั้งครรภ์ร้อยละ 60 ขาดสารไอโอดีน ซึ่งการขาดสารไอโอดีนในระดับรุนแรงมีผลให้ทารกแรกเกิดเสี่ยงต่อความพิการและปัญญาอ่อน การขาดสารไอโอดีนในทารก ส่งผลให้ทารกมีการพัฒนาไม่เป็นไปตามวัย เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ความเฉลียวฉลาดและการพัฒนาสติปัญญาของเด็กลดลง และจากการคัดกรองทารกแรกเกิด พบว่าทารกที่ขาดสารไอโอดีนส่วนมากอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2553 อ้างถึงในคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2554)

ด้านคุณภาพการศึกษาของเด็กและเยาวชนไทย พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ข้อมูลคะแนนเฉลี่ยจากผลการสอบ O - NET (Ordinary National Educational Test : แบบสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน) ในปีการศึกษา 2555 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 มีระดับต่ำกว่าร้อยละ 50 เกือบทุกวิชา การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของ The Programme for International Student Assessment (PISA) และ การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (Trends in International Mathematics and Science Study TIMSS) พบว่าคะแนนมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD และไทยถูกจัดอยู่ในระดับแย่มาก (poor) ในวิชาคณิตศาสตร์ ส่วนวิทยาศาสตร์ พอใช้ (fair) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556)

เด็กนักเรียนไทยยังขาดสมรรถนะในเรื่องทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น การว่ายน้ำ การขี่จักรยาน การใช้ภาษาต่างประเทศอย่างน้อยหนึ่งภาษา มีนักเรียนที่ออกกลางคันจำนวน 119,626 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4 ของนักเรียนทั้งหมด โดยเป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษามากที่สุด นอกจากนี้ ยังพบว่าระบบการศึกษาของไทยมีส่วนผลักดันให้เด็กต้องออกนอกระบบโรงเรียน อาทิ กฎระเบียบไม่เอื้อต่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก ปัญหาคุณภาพการจัดการศึกษา การจัดบริการการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยยังขาด

เนื้อหาและวิธีการที่เหมาะสม มีกฎระเบียบที่ไม่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้การศึกษาตลอดชีวิตยังไม่เป็นวิถีชีวิตของคนในชาติ

นอกจากนี้ วิชาชีพครูไม่สามารถดึงดูดคนรุ่นใหม่ที่เก่ง และดีมาเรียนครู หลักสูตรและกระบวนการผลิตครูขาดความลุ่มลึกของศาสตร์ที่จำเป็นสำหรับผู้ที่ประกอบวิชาชีพครู ไม่ทันสมัย ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ขาดความกลมกลืนระหว่างความเป็นสากลกับฐานทางสังคมและวัฒนธรรมไทยและไม่เน้นการปลูกฝังอย่างต่อเนื่องและจริงจังทางด้านคุณค่า คุณธรรม และจิตวิญญาณของความเป็นครูจึงทำให้ครูไม่สามารถเป็นพลังหลักในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) รวมทั้ง การขาดแคลนนักแนะแนวมืออาชีพที่ให้คำปรึกษาแก่เด็ก เยาวชน และครอบครัวเกี่ยวกับการดำรงชีวิต นอกเหนือจากการให้คำแนะนำทางการเรียนเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตามนโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) มีการปรับหลักสูตรที่เน้นสาขาที่สนองความต้องการของประเทศชาติให้สอดคล้องกับการเป็นประชาคมอาเซียน สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเลือกเรียนในสาขาที่ขาดแคลนเพื่อส่งเสริมทางเลือกอาชีพที่หลากหลายตามความต้องการของสังคม

1.3.3 จริยธรรม คุณธรรม และความเป็นพลเมือง

จากข้อมูลการสำรวจต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย (น.พ.สุรียเดว ทรีปาตี, 2553) พบว่าเด็กและเยาวชนไทยยังมีจุดอ่อนด้อยหลายประการ ที่สำคัญคือการพูดจริง และความซื่อสัตย์ แม้กระทั่งเด็กเรียนดีก็ยังคงคะแนนข้อนี้ต่ำ รวมทั้งยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาค่อนข้างน้อยซึ่งเป็นภาพสะท้อนว่า เด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันยังขาดหลักยึดเหนี่ยวที่พึงทางใจ รวมไปถึงการขาดคุณธรรม จริยธรรม เช่น เรื่องของการให้อภัยและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบร่มเย็น เป็นต้น นอกจากนี้ ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการบำเพ็ญประโยชน์และการได้รับมอบหมายบทบาทหน้าที่ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สะท้อนเรื่องจิตอาสาในการสร้างประโยชน์เพื่อส่วนรวม

ในขณะที่การศึกษาของโครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชน รายจังหวัด (2553 อ้างถึงในคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2554) พบว่า พฤติกรรมที่สะท้อนคุณธรรมของเด็กก็มีแนวโน้มที่ดีขึ้นหลายด้าน อาทิ การเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อสังคมของเด็กก็เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 57 ในปี 2551 เป็นร้อยละ 62 ในปี 2552 ซึ่งอาจเป็นผลจากการรณรงค์ด้านคุณธรรมในสังคมที่มีมาอย่างต่อเนื่อง พฤติกรรมด้านคุณธรรมในส่วนของการผูกพันกับศาสนา ถึงแม้จะอยู่ในระดับต่ำแต่มีแนวโน้มดีขึ้น คือจำนวนเด็กที่เข้าวัดเป็นประจำ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 9 ในปี 2551 เป็นร้อยละ 13 ในปี 2552 จำนวนเด็กใส่บาตรเป็นประจำเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 11 เป็นร้อยละ 16 จำนวนเด็กสวดมนต์ก่อนนอนเป็นประจำเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 24 เป็นร้อยละ 27 และจำนวนของเด็กนั่งสมาธิเป็นประจำเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกันจากร้อยละ 8 เป็นร้อยละ 13 ประเด็น

ความสำนึกการเป็นพลเมือง ข้อเสนอจากสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติครั้งที่ 1 และ 2 (2552 - 2553) เด็กและเยาวชนต้องการโอกาสในการมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้ผู้ใหญ่ส่งเสริมให้เกิดเวทีและพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเด็กกับเด็ก และเด็กกับผู้ใหญ่ เพื่อให้เด็กและเยาวชนค้นพบตนเอง เติบโตเป็นพลเมืองที่มีจิตอาสาในการพัฒนา สังคมและประเทศชาติ และควรเพิ่มโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของเด็กและเยาวชน ที่ทุ้มเท เสียสละในกิจกรรมเพื่อสังคม ให้เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการให้ทุนการศึกษา

1.3.4 ความสุขของเด็กและเยาวชนไทย

สะท้อนได้จากการแสดงออกทางพฤติกรรม ค่านิยมและรสนิยม โดยพบว่า เด็กและเยาวชนมีภาวะความเครียดมากขึ้น ซึ่งสะท้อนถึงความสุขที่มีน้อยลงชอบสินค้าต่างประเทศที่มีชื่อเสียงราคาแพง ที่สะท้อนค่านิยมทางวัตถุ และใช้เวลาไปกับสื่อและเทคโนโลยีทันสมัย มีการแสวงหาความสุขทางเพศตามกระแสวัฒนธรรมตะวันตกที่นิยมการมีเพศสัมพันธ์แบบเสรี นำไปสู่ปัญหาการเป็นแม่วัยใส และการทำแท้งที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ตลอดจนมีการรวมกลุ่มเพื่อตอบสนองความสุขในระดับปัจเจกและสังคมส่วนรวม ทั้งการรวมกลุ่มเพื่อแสดงตัวตนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะในทางลบหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น กลุ่มเด็กที่ใช้รถจักรยานยนต์แข่งความเร็วบนท้องถนน

สอดคล้องกับผลการสำรวจของเอแบคโพลล์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556) เรื่องแนวโน้มความสุขมวลรวมของคนไทยในสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศในระดับครัวเรือนจาก 17 จังหวัด ระหว่างวันที่ 29 กรกฎาคม-1 สิงหาคม 2556 พบว่าดัชนีความสุขมวลรวมของคนไทยลดลงจาก 6.58 ของผลสำรวจเมื่อเดือนมีนาคม 2556 มาอยู่ที่ 5.62 ในเดือนสิงหาคม 2556 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความสุขมวลรวมของคนไทยลดลงคือ ปัญหาเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนที่ค่าครองชีพสูงขึ้น และปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง นอกจากนี้ จากผลการสำรวจของสถาบันรามจิตติเรื่องสภาวะการณืเด็กและเยาวชนไทยในรอบปี 2555 พบว่า สาเหตุของความเครียดส่วนใหญ่มาจากปัญหาการเรียน เด็กระดับอุดมศึกษามีความเครียดมากที่สุดร้อยละ 46 รองลงมาคือ เด็กระดับอาชีวศึกษามีความเครียดร้อยละ 45 โดยเด็กมีอาการเครียดจนมีอาการทางร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง

การดำเนินชีวิตภายใต้สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ปัญหาสุขภาพจิตที่พบมากที่สุดคือ ปัญหาความเครียด ภาวะโรคซึมเศร้า เป็นปัจจัยนำไปสู่ปัญหาการฆ่าตัวตายซึ่งเป็นความสูญเสียทั้งในเชิงเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นเพราะมีแนวโน้มจะมีการฆ่าตัวตายเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเด็กรุ่นใหม่มีความอดทนอดกลั้นน้อย เมื่อเจอกับเรื่องกระทบกระทั่งเ็นจิตใจทำให้ตัดสินใจฆ่าตัวตายได้ง่ายขึ้น จากรายงานของกรมสุขภาพจิต พบว่าจำนวนการฆ่าตัวตายของคนไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 3,873 ราย ในปี 2554 เป็น 3,985 ราย ในปี 2555 โดยภาคที่ประชากรฆ่าตัวตาย

มากที่สุดคือ ภาคเหนือ และเพศชายมีการฆ่าตัวตายสูงกว่าเพศหญิง เมื่อแบ่งตามกลุ่มอายุ พบว่ากลุ่มอายุ 30-39 ปีมีการฆ่าตัวตายมากที่สุด ขณะที่กลุ่มวัยรุ่น 10-19 ปี ก็มีการฆ่าตัวตายประมาณปีละ 200 คน ซึ่งมีสาเหตุจากปัญหาการเรียนและปัญหาความรัก

นอกจากนี้ จากข้อมูลปรึกษาปัญหาสุขภาพจิตผ่านสายด่วน 1323 ของกรมสุขภาพจิต ในปี 2555 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556) พบว่า คนไทยให้ความสนใจปรึกษาปัญหาสุขภาพจิตมากขึ้นจากปี 2554 จำนวน 21,820 รายเป็น 36,008 รายในปี 2555 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 65 กลุ่มอายุที่ใช้บริการมากที่สุดคือ กลุ่มอายุต่ำกว่า 18 ปี รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 26-30 ปี โดยกลุ่มเด็กและวัยรุ่นที่มาขอรับบริการจะปรึกษาปัญหาได้แก่ ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการเรียนของเขา การไม่ไว้วางใจเกี่ยวกับการคบเพื่อน และปัญหาความรัก

อย่างไรก็ตาม ยังพบว่ามีกลุ่มเด็กและเยาวชนที่รวมกลุ่มกันอย่างสร้างสรรค์ในการทำกิจกรรมเพื่อคนอื่น ผู้เดือดร้อนจากภัยธรรมชาติ หรือในช่วงเวลาที่จะช่วยกันสร้างความปรองดอง ภายหลังที่ประเทศประสบกับความวุ่นวาย การแตกแยกทางความคิดทางการเมืองเช่น กลุ่มเยาวชนการเมืองใหม่ กลุ่มเยาวชนประชาธิปไตย กลุ่มเยาวชนจากเหตุการณ์สีนํ้ามู กลุ่มเด็กและเยาวชนในสังคมเครือข่ายออนไลน์ เช่น facebook twitter ซึ่งต่างมีความพึงพอใจ มีความสุขที่ได้ทำกิจกรรมเพื่อสังคม

1.3.5 ศักยภาพในการสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชนไทย

พื้นที่ในการแสดงออกทางความคิดเชิงสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชนมีค่อนข้างน้อย ถึงแม้ว่าในปัจจุบันได้มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนตั้งแต่ระดับชาติลงไปจนถึงระดับจังหวัด อำเภอ และตำบลแล้วก็ตาม แต่การสนับสนุนการจัดกิจกรรมยังทำได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากสภาเด็กและเยาวชนต้องการได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ องค์กรความรู้ และพี่เลี้ยง รวมทั้งต้องการให้คณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนมีคุณภาพ ให้สมาชิกสภาที่มีความสามัคคีและพร้อมร่วมงาน ตลอดจนต้องการให้ประธานสภาฯ มีความเป็นผู้นำ (สมพงษ์ จิตระดับ และคณะ, 2553 อ้างถึงในคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2554)

นอกจากนี้ การมีมาตรฐานสภาเด็กและเยาวชน จะเป็นหลักในการเทียบเคียงและเอื้อต่อการเสริมพลังสภาเด็กและเยาวชนให้เข้มแข็ง สามารถเป็นกลไกในการประสานงานและดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ได้อย่างเต็มศักยภาพ ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน และองค์กรธุรกิจ เป็นองค์กรที่มีความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการทำกิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชน รวมทั้งกลุ่มเด็กและเยาวชนในพื้นที่ สอดคล้องกับความต้องการของเด็กและเยาวชน ที่เป็นข้อสรุปจากงานสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (2552 อ้างถึงในคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2554) ระบุความต้องการ

ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ และจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการทำกิจกรรมเพื่อป้องกัน แก้อาการและพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกว่าร้อยละ 80 ได้ให้ความสำคัญการพัฒนาทางวัฒนธรรมมากกว่าการเปิดพื้นที่ให้กับสภาเด็กและเยาวชนได้ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ของตนเอง รวมทั้งพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ที่กำหนดให้ส่งเสริมบทบาทขององค์กรเอกชน องค์กรชุมชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยให้องค์กรเอกชนหรือองค์กรชุมชนที่มีกิจกรรมหรือผลงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน และมีได้มีวัตถุประสงค์ในทางการเมืองหรือมุ่งค้าหากำไรจากการประกอบกิจกรรมดังกล่าวมีสิทธิขอจดทะเบียนเป็นองค์กรเอกชนหรือองค์กรชุมชนด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน และมีสิทธิรับเงินอุดหนุน ความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากรัฐ

นอกจากนี้ เด็กและเยาวชนยังต้องการให้สื่อมวลชนนำเสนอการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน เพื่อให้สังคมได้รับรู้ภาพลักษณ์ที่งดงามของเด็กและเยาวชน ทำให้เด็กและเยาวชนได้มองเห็นคุณค่าในตน และทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ชุมชน และประเทศชาติ เนื่องจาก พบว่า สื่อมวลชนมักจะนำเสนอข่าวที่เด็กตกเป็นเหยื่อความรุนแรง หรือเด็กเป็นผู้กระทำความรุนแรงเอง (สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ 2552, อ้างถึงในคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2554) ทั้งนี้ ควรมีการสนับสนุนการยกย่องเชิดชูเด็กและเยาวชนที่มุ่งมั่นเป็นนักกิจกรรม ที่มีจิตอาสาในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม และสนับสนุนให้มีอาชีพผู้นำกิจกรรมและอาสาสมัครผู้นำกิจกรรมเพื่อทำหน้าที่พี่เลี้ยง ให้คำปรึกษากับกลุ่มเด็กและเยาวชน

จากสถานการณ์และแนวโน้มของเด็กและเยาวชนในข้างต้น ยังมีสถานการณ์การพัฒนาเด็กที่ต้องได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษ และเด็กพิเศษในบางกลุ่ม ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเช่น การที่สภาวการณ์ของครอบครัวไทยปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งรูปแบบ โครงสร้างและองค์ประกอบสมาชิกจากครอบครัวขาดช่วงกลาง มีแต่ผู้สูงอายุ (ปู่ย่าตายาย) กับเด็ก (หลาน) เนื่องจากกลุ่มคนช่วงอายุกลาง (พ่อแม่) จำนวนมากต้องไปทำงานนอกถิ่นฐาน สภาวะของครอบครัวดังกล่าว ทำให้เด็กเหล่านี้ ประมาณร้อยละ 2 ร่วมกับเด็กกำพร้า ประมาณร้อยละ 7 ซึ่งอาจตกอยู่ในภาวะเสี่ยงที่ต้องเผชิญกับภาวะขาดแคลน ถูกทอดทิ้ง ถูกกระทำรุนแรง เอาไรต์เอาเปรียบและแสวงประโยชน์ ในด้านต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของความรุนแรงในครอบครัวและโรงเรียน เด็กพิการ เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรงเอดส์ เด็กยากจน เด็กไร้สัญชาติ เด็กเร่ร่อน แรงงานเด็ก เด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น

ในขณะที่เดียวกัน ยังมีเด็กพิเศษ หรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษอีกกลุ่มหนึ่งในสังคมที่มีศักยภาพสูงถึงสูงมากพอที่จะเป็นอัจฉริยะ หรือมีความเป็นเลิศ เด็กเหล่านี้หากได้รับโอกาสพัฒนา

ตามศักยภาพจะสามารถสร้างประโยชน์ให้กับประเทศทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งปัจจุบันมีหน่วยงาน องค์กรหลายหน่วยในประเทศไทยที่มีบทบาทในการดูแล และให้การสนับสนุนด้านพัฒนาการและความสามารถของเด็กและเยาวชน และเพื่อให้การพัฒนาเด็กกลุ่มนี้เป็นรูปธรรม จำเป็นต้องสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทยรวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจนทั้งระยะสั้น และระยะยาว

กล่าวโดยสรุปแล้ว แนวโน้มและสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทยในอนาคตทั้ง 5 ด้าน คือ ความมั่นคงความแข็งแรงทางร่างกายและจิตใจ พัฒนาการทางสติปัญญา จริยธรรมคุณธรรม ความเป็นพลเมือง สุขและศักยภาพในการสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชนไทยมีแนวโน้มลดลงสวนทางกับความพยายามในการพัฒนาเศรษฐกิจและความเจริญทางด้านวัตถุของประเทศ จึงอาจกล่าวได้ว่าสถานการณ์และแนวโน้มที่เกิดขึ้นในปัจจุบันสวนทางกับคุณลักษณะเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ในอนาคต อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนนั้นย่อมต้องการให้เด็กและเยาวชนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อที่จะสามารถเป็นกำลังแรงงานที่สำคัญในอนาคตของประเทศต่อไปได้ แต่การที่เด็กและเยาวชนจะมีคุณลักษณะอย่างไร จำเป็นต้องอาศัยการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสังคมในแต่ละเวลานั้นๆ เป็นเครื่องมือที่สำคัญ จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการให้เด็กและเยาวชนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามกฎหมาย นโยบาย และแผนต่างๆ ได้ โดยรูปแบบการจัดการศึกษาในประเทศไทยที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียดในลำดับต่อไป

1.4 รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในประเทศไทย

การจัดการศึกษาในประเทศไทยได้เริ่มมีขึ้นมาตั้งแต่สมัยโบราณ (พ.ศ. 1780) ซึ่งในแต่ละยุคสมัยจะมีรูปแบบในการจัดการศึกษาที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในช่วงเวลานั้นๆ ทั้งนี้สามารถสรุปวิวัฒนาการของการศึกษาไทยได้ใน 3 ยุคสมัย (ประวัติการศึกษาไทย, ม.ป.ป) คือ

ยุคสมัยที่ 1 การศึกษาของไทยสมัยโบราณ (พ.ศ. 1780 - พ.ศ. 2411)

ยุคสมัยที่ 2 การศึกษาของไทยสมัยปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2412 - พ.ศ. 2474)

ยุคสมัยที่ 3 การศึกษาของไทยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2475 - ปัจจุบัน)

โดยผู้วิจัยจะเน้นรูปแบบการจัดการศึกษาของไทยในยุคสมัยที่ 3 ซึ่งเป็นยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สองซึ่งตรงกับเจเนอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์จนถึงปัจจุบันคือเจเนอเรชั่นแอลฟาเพื่อให้เห็นจุดเน้นและรูปแบบการจัดการศึกษาในแต่ละเจเนอเรชั่นอีกทั้งเพื่อให้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาในอนาคต

สำหรับเจนเนอเรชันแอลฟา รูปแบบการจัดการศึกษาในประเทศไทยมีรายละเอียดที่สำคัญแต่ละยุคสมัย ดังนี้

ยุคสมัยที่ 1 การศึกษาของไทยสมัยโบราณ (พ.ศ. 1780 - พ.ศ. 2411)

ยังเน้นการจัดการศึกษาที่วัดและบ้าน โดยมีหลักสูตรเกี่ยวกับการอ่านและเขียนภาษาไทยทั้งในด้านโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน โหราศาสตร์ และไสยศาสตร์ จากอาศัยคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาวิชาที่สอนไม่มีตายตัว มาจนกระทั่งในสมัยพระนารายณ์มหาราชเริ่มใช้หนังสือจินตามณีเล่มแรกต่อมามีประถม ก กา และประถมมาลา ส่วนครูผู้สอนได้แก่ พระภิกษุ นักปราชญ์ราชบัณฑิต พ่อแม่ช่างวิชาชีพต่างๆ สำหรับการวัดผลไม่มีแบบแผนแต่จะเน้นความจำและความสามารถในการประกอบอาชีพจึงจะได้รับการยกย่องและได้รับราชการ

ยุคสมัยที่ 2 การศึกษาของไทยสมัยปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2412 - พ.ศ. 2474)

การศึกษาในยุคสมัยนี้เป็นผลจากการเข้ามาของชาวตะวันตกและการเปิดประเทศค้าขายกับตะวันตกนั้น ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านการเมืองการปกครอง และการศึกษาจึงได้มีความสำคัญขึ้นเพื่อพัฒนาคนเข้ามารับราชการ และนำไปสู่การเปิดโรงเรียนและมหาวิทยาลัย รวมถึงมีการจัดทำแผนแม่บทในการศึกษาเรียกว่าโครงการศึกษาฉบับแรกพ.ศ. 2441 จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาในช่วงนี้ มุ่งเน้นให้คนเข้ารับราชการ จนภายหลังตำแหน่งทางราชการไม่เพียงพอที่จะรับผู้จบการศึกษา ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการศึกษาจึงเปลี่ยนไปเป็นการศึกษาเพื่อให้มีงานทำ โดยแนวคิดดังกล่าวเริ่มปรากฏขึ้นตั้งแต่แผนการศึกษาใน พ.ศ. 2452 เป็นต้นมา

จุดมุ่งหมายที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การศึกษาเพื่อให้พลเมืองมีความรู้หรือที่เรียกว่าการศึกษาเพื่อทวยราษฎร์ เป็นความมุ่งหมายที่ต้องการให้พลเมืองในชาติทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษา สามารถอ่านออกเขียนได้ โดยแนวคิดดังกล่าวเริ่มมีตั้งแต่แผนการศึกษา พ.ศ. 2450 และปรากฏชัดเจนขึ้นในแผนการศึกษา พ.ศ. 2464 และในปีเดียวกันก็ได้มีพระราชบัญญัติประถมศึกษาขึ้นเป็นครั้งแรก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2530) โดยในยุคสมัยที่สองนี้มีเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในหลายประการ เช่น ในปี พ.ศ. 2414 การจัดตั้งโรงเรียนหลวงขึ้นในพระบรมมหาราชวังเพื่อฝึกคนให้เข้ารับราชการ ในปี พ.ศ. 2427 จัดตั้งโรงเรียนหลวงสำหรับราษฎรขึ้นตามวัดในกรุงเทพมหานครหลายแห่งและแห่งแรกคือโรงเรียนมหรณพาราม และปี พ.ศ. 2432 ตั้งโรงเรียนแพทย์ขึ้น เรียกว่า โรงเรียนแพทยากร ตั้งอยู่ที่ริมแม่น้ำหน้าโรงพยาบาลศิริราช ใช้เป็นที่สอนวิชาแพทย์แผนปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2459 การถือกำเนิดของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นับเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทย เป็นต้น

ด้านระบบการศึกษา เมื่อศึกษาจากแผนการศึกษาลบต่างๆตั้งแต่โครงการศึกษา พ.ศ. 2441 พบว่าระบบการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การศึกษาสายสามัญและอาชีพ ซึ่งสายอาชีพใน

บางแผนจะใช้ชื่อว่า วิสามัญศึกษา หรือการศึกษาพิเศษ นอกจากนี้ในทุกแผนการศึกษายังจัดการศึกษาถึงระดับอุดมศึกษาเช่นเดียวกัน

ยุคสมัยที่ 3 การศึกษาของไทยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2475 - ปัจจุบัน)

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 จากการศึกษาจุดมุ่งหมายของการศึกษาผ่านแผนการศึกษาชาติทุกแผนมีความมุ่งหมายที่สำคัญคือ ความมุ่งหมายเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดีมีประสิทธิภาพภายใต้การปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ดังนั้นการศึกษาจะต้องสร้างพลเมืองให้เป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดและศรัทธาในการปกครองตามระบบประชาธิปไตย ในยุคสมัยนี้มีพัฒนาการทางการศึกษาที่สำคัญนับตั้งแต่ มีการประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ อาทิ

ด้านบริหารการศึกษา อำนาจถูกรวมอยู่ที่ส่วนกลาง การบริหารเปลี่ยนไปอยู่ในรูปของคณะกรรมการแทนการยึดตัวบุคคล มีการขยาย กรม กองมากขึ้น การจัดการศึกษามีแนวทางการจัดในแต่ละด้านอย่างชัดเจน พระสงฆ์ลดบทบาทในการเป็นผู้นำในการให้ความรู้เกือบสิ้นเชิง ในขณะที่การศึกษาภาคบังคับ การมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา ตลอดจนการอุดมศึกษามีแนวทางในการพัฒนาอย่างชัดเจน

สำหรับจุดเน้นและรูปแบบการจัดการศึกษาในประเทศไทยที่ผ่านมานับตั้งแต่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ผู้วิจัยสรุปให้เห็นถึงวิวัฒนาการของการศึกษาไทยให้ชัดเจนขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 แสดงจุดเน้นและรูปแบบการจัดการศึกษาไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลง การปกครอง พ.ศ. 2475 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 2475 – ปัจจุบัน

แผนการศึกษาแห่งชาติ	จุดเน้นของแนวทางการจัดการศึกษา	รูปแบบการจัดการศึกษา	หมายเหตุ
แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2475	<p>ทุกแผนการศึกษาภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ การเป็นพลเมืองที่ดีมีประสิทธิภาพภายใต้การปกครองในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ดังนั้นการศึกษาจะต้องสร้างพลเมืองให้เป็นผู้ที่มีความเลื่อมใสและศรัทธาในการปกครองตามระบบประชาธิปไตย</p> <p>จุดเน้นของแนวทางการจัดการศึกษานี้คือนำให้การศึกษา 3 ส่วน คือ จริยศึกษา เป็นการอบรมศีลธรรมอันดีงาม พุทธิศึกษา ให้ปัญญาความรู้ และพลศึกษา เป็นการฝึกหัดให้เป็นผู้มีร่างกายสมบูรณ์</p>	<p>พระสงฆ์ลดบทบาทในการจัดการเรียนการสอนลงเป็นอย่างมาก และเน้นการศึกษาภาคบังคับ การมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา ตลอดจนการอุดมศึกษา โดยบังคับประถมศึกษา 6 ปี โดยแบ่งเป็นประถมสามัญ 4 ปี วิสามัญ 2 ปี ระดับมัธยมศึกษา (แบ่งมัธยมเป็น 2 สายคือ สามัญศึกษาและอาชีวศึกษา) จำนวน 8 ปี โดยแบ่งจำนวนปีที่เรียนของมัธยมต้นต่อมัธยมปลายเป็น 4 ต่อ 4 และเมื่อรวมกับการศึกษาระดับประถมศึกษา 6 ปีแล้ว จะรวมเป็น 14 ปี</p>	<p>ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับมาโดยตลอด แผนการศึกษาชาติฉบับนี้ จะใช้เวลาเรียนนานที่สุด เพราะต้องเรียนมัธยมศึกษาเป็นจำนวน 8 ปี แต่ไม่มีการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา</p>

ตารางที่ 2-5 แสดงจุดเน้นและรูปแบบการจัดการศึกษาไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 2475 – ปัจจุบัน (ต่อ)

แผนการศึกษาแห่งชาติ	จุดเน้นของแนวทางการจัดการศึกษา	รูปแบบการจัดการศึกษา	หมายเหตุ
แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479	เหมือนกันกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2475	การศึกษาแบ่งเป็น สามัญศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 4 โดยเป็นการบังคับ ประถมศึกษา 4 ปี ชั้นมัธยมศึกษา ต้นปีที่ 1-3 มัธยมศึกษาปลายปีที่ 4-6 อาชีวศึกษา ศึกษาวิชา สำหรับประกอบอาชีพและ ผู้เข้าเรียนระดับอุดมศึกษา ต้อง สำเร็จ ชั้นเตรียม อุดมศึกษา การศึกษาตาม แนว ระบบ โรงเรียน แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ การศึกษาชั้นมูลศึกษา ประถมศึกษา (4 ปี) มัธยมศึกษา (ต้น – ปลาย 6 ปี) ระดับเตรียมอุดมศึกษา (2 ปี) และการศึกษาชั้น มหาวิทยาลัย	แบ่งมัธยมเป็น 2 สายคือ สามัญศึกษา และอาชีวศึกษา เรียกการศึกษา ระดับ ก่อน ประถมศึกษาว่า “มูลศึกษา” แต่ใน แผน การ ศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2494 และพ.ศ.2503 เรียก “อนุบาล”
แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2494	จุดเน้นของแนวทางการจัดการศึกษาใน แผนนี้คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา และ หัตถศึกษา รวมถึงมีการกล่าวถึง มีการจัดการศึกษาพิเศษ การศึกษาเป็นครั้งคราว	การศึกษาตามแนว ระบบโรงเรียน แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ การศึกษาชั้น อนุบาล ประถมศึกษา (4ปี) ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ เช่นกันกับแผนการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2479	มีลักษณะพิเศษกว่า แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2475, พ.ศ. 2494 และ พุทธศักราช 2503 ตรงที่มัธยมแบ่ง ออกเป็น 3 สาย คือ

3753224205

ตารางที่ 2-5 แสดงจุดเน้นและรูปแบบการจัดการศึกษาไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 2475 – ปัจจุบัน (ต่อ)

แผนการศึกษาแห่งชาติ	จุดเน้นของแนวทางการจัดการศึกษา	รูปแบบการจัดการศึกษา	หมายเหตุ
แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2494 (ต่อ)	สำหรับเด็กหญิง เด็กชายที่ออกจากโรงเรียน และการศึกษาผู้ใหญ่ สำหรับผู้ใหญ่ทั่วไป	มัธยมศึกษา (ต้น – ปลาย 6 ปี) ระดับเตรียมอุดมศึกษา (2 ปี) และการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัย มัธยมศึกษา แยกเป็น 3 สาย คือ มัธยมศึกษาสามัญศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มัธยมศึกษาวิสามัญศึกษา มัธยมศึกษาวิสามัญตอนต้นปีที่ 1-3, ตอนปลายปีที่ 4-6 มัธยมศึกษาอาชีวศึกษา ตอนต้น ตอนปลาย ตอนละไม่เกิน 3 ปี ระดับเตรียมอุดมศึกษาเตรียมอุดมศึกษาปีที่ 1 – 2	สายวิสามัญศึกษา (สามัญเดิม) มัธยมศึกษาสามัญ (เป็นหลักสูตรตอนเดียว 3 ปี) และสายมัธยมศึกษาอาชีวศึกษา
แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2503		การศึกษาตามแนวระบบโรงเรียน แบ่งเป็นระดับอนุบาลศึกษา ระดับประถมศึกษา (7 ปี) ระดับมัธยมศึกษา (5 ปี) ใช้เวลาในมัธยมต้นต่อมัธยมปลาย เป็น 3 ต่อ 2 ปี ระดับอุดมศึกษา มัธยมศึกษา แบ่งเป็น สายสามัญ ประโยคมัธยมศึกษา ตอนต้น ประโยค	ในแผนการศึกษานี้ได้ขยายภาคบังคับในระดับประถมศึกษาเป็น 7 ปี และแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ประถมศึกษาตอนต้น 4 ปี และประถมศึกษาตอนปลาย 3 ปี แบ่งมัธยมเป็น 2 สายคือ

ตารางที่ 2-5 แสดงจุดเน้นและรูปแบบการจัดการศึกษาไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 2475 – ปัจจุบัน (ต่อ)

แผนการศึกษาแห่งชาติ	จุดเน้นของแนวทางการจัดการศึกษา	รูปแบบการจัดการศึกษา	หมายเหตุ
แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2503 (ต่อ)		มัธยมศึกษาตอนปลาย และ สายอาชีพ ประโยค มัธยมศึกษาตอนต้น ประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการจัดการศึกษาทั้งแบบการศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาสงเคราะห์	สามัญศึกษาและอาชีวศึกษา
แผนการศึกษาชาติ พ.ศ.2520 (ต่อ)	การศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันตลอดชีวิต เพื่อมุ่งสร้างเสริมคุณภาพของพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิตและทำประโยชน์แก่สังคม โดยเน้นการศึกษาเพื่อสร้างเสริมความอยู่รอดปลอดภัย ความมั่นคงและความผาสุกร่วมกันในสังคมไทยเป็นประการสำคัญ	การศึกษาตามแนวระบบโรงเรียน แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา (6 ปี) และจัดเป็นตอนเดียวต่อเนื่องกันโดยจัดวิชาการงานอาชีพรวมไว้ด้วย ระดับมัธยมศึกษา (ต้น – ปลาย 6 ปี) ใช้เวลายังมัธยมต้นต่อมัธยมปลายเป็น 3 ต่อ 3 และระดับอุดมศึกษา นอกจากการศึกษาในระบบโรงเรียนแล้วยังมีการศึกษานอกระบบโรงเรียน การศึกษาพิเศษ และการศึกษาสงเคราะห์	การเปลี่ยนระบบบริหารชั้นประถมศึกษาครั้งใหญ่จาก 7 ปี เป็น 6 ปี จนถึงปัจจุบัน และ การให้ความสำคัญกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีการจัดให้อาชีวศึกษารวมอยู่ในสายสามัญได้ ไม่มีการแบ่งแยกชัดเจน

ตารางที่ 2-5 แสดงจุดเน้นและรูปแบบการจัดการศึกษาไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 2475 – ปัจจุบัน (ต่อ)

แผนการศึกษาแห่งชาติ	จุดเน้นของแนวทางการจัดการศึกษา	รูปแบบการจัดการศึกษา	หมายเหตุ
แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2535	สำหรับจุดเน้นในการจัดการศึกษาของแผนนี้คือ มุ่งจัดการศึกษาที่เน้นการพัฒนาบุคคลใน 4 ด้านอย่างสมดุลและกลมกลืนกัน คือ ด้านปัญญา ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย และด้านสังคม ตลอดจนมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและสามารถพึ่งตนเองได้	การศึกษาตามแนวระบบโรงเรียน แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับอุดมศึกษา ซึ่ง ก า ร ศึ ก ษ า ระดับอุดมศึกษา จะแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ การศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี การศึกษาระดับปริญญาตรี และการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี	การศึกษาตามแนวระบบโรงเรียนจะตอบสนองตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ชุมชน และประเทศ เช่นการฝึกหัดครู การศึกษาวิชาชีพ การศึกษาวิชาชีพ พิเศษ การศึกษาวิชาชีพเฉพาะกิจ การศึกษาพิเศษ และการศึกษาของ ก ร ก ษ ๓ ม เณ ร นั ก บ ว ช และบุคลากรทางศาสนา
พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข	การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ (6-3-3) การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	

ตารางที่ 2-5 แสดงจุดเน้นและรูปแบบการจัดการศึกษาไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 2475 – ปัจจุบัน (ต่อ)

แผนการศึกษาแห่งชาติ	จุดเน้นของแนวทางการจัดการศึกษา	รูปแบบการจัดการศึกษา	หมายเหตุ
แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2559	การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดแผนโดยมีศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และธรรมชาติ บูรณาการเชื่อมโยงเป็นกระบวนโดยรวมที่ “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ซึ่งจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน มีคุณภาพทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม และมุ่งไปสู่การอยู่ดีมีสุขของคนไทยทั้งปวง	ยึดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	
แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552 – 2559	ปรัชญาหลักและกรอบแนวคิด คือ การยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยึดทางสายกลางอยู่บนพื้นฐานของความสมดุลพอดี รู้จักพอประมาณ อย่างมีเหตุผล มีความรอบรู้เท่าทันโลก เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย เกิดการบูรณาการแบบองค์รวมที่ยึด “คน” เป็นศูนย์กลาง	ยึดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	

3753224205

ตารางที่ 2-5 แสดงจุดเน้นและรูปแบบการจัดการศึกษาไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 2475 – ปัจจุบัน (ต่อ)

แผนการศึกษาแห่งชาติ	จุดเน้นของแนวทางการจัดการศึกษา	รูปแบบการจัดการศึกษา	หมายเหตุ
แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552 – 2559 (ต่อ)	ของการพัฒนาอย่างมี “ดุลยภาพ” ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม บูรณาการ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬากับการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งเชื่อมโยง การศึกษากับการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยี เป็นต้น โดยพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งชีวิต		

นอกเหนือจากการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนแล้ว รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในปัจจุบันยังมีอีก 2 รูปแบบ ตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมปี 2545 และ 2553 ในมาตราที่ 15-20 (กระทรวงศึกษาธิการ, ม.ป.ป.) ก็คือ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยรูปแบบการจัดการศึกษาทั้ง 2 รูปแบบมีสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยในประเทศไทย

สำหรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการศึกษาจากระบบในปัจจุบันมี 3 วิธีคือ

1. การศึกษาวิธีเรียนพบกลุ่ม เน้นหนักการเรียนรู้อย่างตนเองเป็นหลัก มีการพบกลุ่มเพื่อนำสิ่งที่ได้ไปศึกษาค้นคว้า แล้วมานำเสนอ อภิปราย และสรุปร่วมกันในลักษณะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

2. การศึกษาวิธีเรียนทางไกล เป็นวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยผ่านสื่อการศึกษาทางไกล ได้แก่ ชุดการเรียนทางไกล ซีดี วีซีดี รายการทางวิทยุและโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

3. การประเมินเทียบระดับการศึกษา เป็นการประเมินจากความรู้ ทักษะ ผลงาน ประสบการณ์จากแฟ้มสะสมผลงาน โครงการงาน การสอบ ปฏิบัติ สัมภาษณ์ และทำกิจกรรมเข้าค่าย หรือกิจกรรม กพข. (กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต) โดยแต่ละแบบก็มีข้อกำหนด เช่น เงื่อนไขเรื่องอายุ การใช้เพื่อศึกษาต่อ ฯลฯ ที่แตกต่างกันไป

นอกจากนี้ การศึกษาทางเลือก ยังถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน ตัวอย่างของการจัดการศึกษาทางเลือกเช่น การเรียนการสอนแบบโฮมสคูล (homeschool) โดยแนวการเรียนการสอนแบบโฮมสคูล คือ การศึกษาทางเลือกที่มีการเรียนรู้จากที่บ้าน โดยเน้นที่วิถีชีวิต เรื่องราวและบรรยากาศที่เกิดขึ้นจริง และตามความสนใจของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ โดยมีพ่อแม่ผู้ปกครองคอยช่วยเหลือ ชี้แนะ ซึ่งวิธีของโฮมสคูลจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้เอง รักการเรียนรู้ และรู้วิธีสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ การจัดการศึกษาแบบโฮมสคูล เป็นการศึกษาอีกทางเลือกหนึ่งที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้เปิดโอกาสให้ครอบครัวที่ต้องการจัดการศึกษาให้แก่บุตรหลานตามแนวคิดของตนเอง และยังให้สิทธิ์ที่จะได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ สำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอีกด้วย ตัวอย่างการจัดการศึกษาแบบโฮมสคูลเช่น เครือข่ายบ้านเรียน (homeschool network) บ้านดวงตะวัน สมาคมบ้านเรียนไทย เป็นต้น

การศึกษาทางเลือกแบบอื่นๆ เช่น การฝากชื่อหรือจดกับโรงเรียนที่รับเด็กบ้านเรียน เช่น โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก จ. กาญจนบุรี โรงเรียนรุ่งอรุณ เป็นต้น การจัดการเรียนการสอนโดยร่วมกับโรงเรียนอาจต่างกันไปตามแต่ว่าจะมีการตกลงร่วมกับโรงเรียนอย่างไร อาจจะทำบ้านจัดการเรียนการสอนเองหมดแล้วส่งร่องรอยการเรียนรู้ให้โรงเรียนเพื่อเทียบประเมินการเลื่อนชั้น เข้าร่วมเรียนบางวิชาหรือร่วมทำกิจกรรมบางอย่างกับทางโรงเรียนควบคู่ไปด้วย เป็นต้น

มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม สถาบันการศึกษาทางไกล การศึกษาทางไกลเป็นวิธีการจัดการศึกษาที่ใช้สื่อในการถ่ายทอดความรู้ เนื้อหาวิชา และประสบการณ์ต่างๆ เป็นการจัดการศึกษาออกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ 2 ระดับ ได้แก่ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

สำหรับระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 กรณีที่อยากเรียนแบบในโรงเรียนแต่ไม่ไปโรงเรียนก็สามารถเรียนผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมได้ โดยมีคู่มือการเรียนการสอนสำหรับ

ดาวนโหลด แล้วสอบเทียบวุฒิในภายหลัง หรืออาจจะยื่นจดทะเบียนกับเขตฯโดยส่งแผนการเรียนตามมูลนิธิการศึกษาทางไกลฯ

นอกจากรูปแบบการศึกษาทางเลือกข้างต้นแล้วยังมีการศึกษาทางเลือกอีกรูปแบบหนึ่งที่เป็นที่นิยมในสังคมไทยเป็นการสอบเทียบวุฒิมัธยมศึกษาปลายด้วยระบบต่างประเทศ โดยที่นิยมในปัจจุบันมีอยู่ 2 ประเภทคือ

(1) General Educational Development (GED)

เป็นระบบของอเมริกา โดยมีข้อกำหนดคร่าวๆ คือ ผู้สอบต้องมีอายุ 17 ปีขึ้นไป โดยต้องสอบให้ผ่านทั้งหมด 5 วิชา ได้แก่ language arts: writing, social studies, science, reading และ mathematics ผู้ที่สอบผ่าน GED จะได้รับใบแจ้งผลการเรียน (transcript) และประกาศนียบัตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของ GED (diploma) ซึ่งสามารถนำไปเทียบวุฒิมัธยมศึกษาปลายได้

(2) Internation General Certificate of Secondary Education (IGCSE)

เป็นระบบของอังกฤษ สอบเพื่อเทียบจบ ม. ปลายเช่นเดียวกับ GED แต่มีข้อกำหนดที่แตกต่างกัน เช่น IGCSE ไม่จำกัดอายุ และคุณสมบัติของผู้สอบ และมีวิชาให้เลือกสอบมากถึง 50 วิชา โดยเราสามารถเลือกสอบวิชาใดก็ได้ ให้ผ่านครบ 5 วิชา ก็จะสามารถนำไปรับรองผลสอบจากมหาวิทยาลัยแคมบริดจ์ (Cambridge University) เพื่อขอเทียบเท่าวุฒิมัธยมศึกษาตอนปลายจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยในประเทศไทยสามารถติดต่อขอสอบได้ที่บริติช เคานซิล (british council) โดยมีเปิดให้สอบปีละ 2 ช่วง คือ เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน และ อีกช่วงหนึ่งประมาณ เดือน ตุลาคม - พฤศจิกายน

นอกจากนี้ รูปแบบการจัดการศึกษาในไทยยังมีอีกหลายประเภท ได้แก่

โรงเรียนทางเลือก

เป็นโรงเรียนที่อยู่ระบบการศึกษาทางการ โดยมีสถานภาพเป็นโรงเรียนที่มีกฎหมายรองรับและจัดการศึกษาที่อิงกับระบบของกระทรวงศึกษาธิการ และจดทะเบียนจัดตั้งเป็นโรงเรียนในสังกัดหน่วยงานต่างๆของกระทรวงศึกษาธิการเช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ) โรงเรียนประเภทนี้จะจัดกิจกรรมและดูแลกิจวัตรประจำวันให้เด็ก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ด้วยการให้เด็กเรียนรู้อย่างสนุกสนานผ่านการเล่นและทำกิจกรรมที่เด็กได้ลงมือทำ

โรงเรียนวิถีพุทธ หรือ พุทธธรรมประยุกต์

แนวคิดคือเป็นการนำหลักสำคัญในศาสนาพุทธมาประยุกต์เข้ากับการเรียนรู้เชิงวิชาการในโรงเรียนอย่างสมดุลและครอบคลุมทั้งกาย จิตใจ และปัญญา ตามแนวพุทธศาสนา เช่น หลักไตรสิกขา การจัดการเรียนการสอนจะใช้สิ่งแวดล้อมและความเป็นธรรมชาติเป็นแหล่งการเรียนรู้

ใหญ่รวมกับการค้นคว้า การประมวลความรู้เข้ากับความคิด การวิเคราะห์ กาสังเคราะห์ และบันทึกข้อมูลธรรมดา เป็นต้น

โรงเรียนวิถีมุสลิม

โรงเรียนจะสอนคุณธรรมผ่านกิจวัตรประจำวัน โดยการบูรณาการหลักสูตรก่อนประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเข้ากับหลักสูตรอิสลามศึกษา ผู้เรียนจะได้รับความรู้จากหลักสูตรกลางซึ่งเป็นหน่วยการเรียนรู้ และได้เรียนรู้และซึมซับวิถีมุสลิม ในด้านการเรียนการสอนจะสอดแทรกเรื่องคุณธรรมและศาสนาอิสลามให้กับเด็ก

โรงเรียนแนวการสอนแบบมอนเตสเซอร์รี (Montessori)

หลักการคือเน้นการเรียนรู้รายบุคคล เรียนรู้ด้วยตนเอง มีอิสระในการเลือกทำอุปกรณ์การสอนที่ครูจัดเตรียมไว้เพื่อเป็นการฝึกความคิดริเริ่มด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้เด็กฝึกลองทำผิดลองถูก สิ่งสำคัญคือไม่เน้นบทบาทการสอนของครู ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยสนับสนุนอำนวยความสะดวกให้กับเด็ก แนวคิดการสอนแบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มประสบการณ์ชีวิต กลุ่มประสาทยสัมพันธ์ และกลุ่มวิชาการ ภาษา คณิตศาสตร์

รูปแบบการจัดการศึกษาในไทยยังมีอีกจำนวนมาก ผู้วิจัยสรุปเพียงบางประเภทเท่านั้น อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลกับโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) และโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) ทั้งนี้เพราะเป็นโรงเรียนกระแสหลักมีจำนวนผู้เรียน จำนวนผู้สอน และจำนวนโรงเรียนมากที่สุดในกรุงเทพมหานคร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

1.5 หลักการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและความยั่งยืน จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนของประเทศที่มีอยู่ให้มีความเข้มแข็ง และมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศ แต่จากการเปลี่ยนแปลงประเทศที่ผ่านมา นับตั้งแต่การใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 พบว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ยั่งยืน คือมีการพัฒนาแต่เพียงเศรษฐกิจแต่ขาดการพัฒนา “คน” และ “สังคม” ประเทศไทยเริ่มมีการให้ความสำคัญกับทุนมนุษย์ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เป็นต้นมา ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมทั้งในระดับโครงสร้างและระดับปัจเจก ดังนั้น “การศึกษา” จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะใช้ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ

ทั้งนี้การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน จำเป็นที่จะต้องรู้ถึงสภาพปัญหาที่เกิดจากการจัดการศึกษากับการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ผ่านมา ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำเสนอสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษากับเด็กและเยาวชนไว้ดังนี้

1.5.1 สภาพปัญหาที่เกิดจากการจัดการศึกษากับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

เมื่อพิจารณาถึงสภาพการดำเนินงานในการพัฒนาเด็กและเยาวชนตามความเป็นจริง พบว่ายังคงเกิดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของรัฐ ในการพัฒนากลุ่มเด็กและเยาวชนในช่วงอายุต่าง ๆ กัน โดยกลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี รัฐบาลให้บริการเพื่อเตรียมความพร้อมในระดับก่อนประถมศึกษา เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะเริ่มแรกของเด็กพิการ การจัดหาเครื่องเล่นสำหรับเด็ก การสงเคราะห์เด็กถูกทอดทิ้ง กำพรว้า การจัดหาอาหารกลางวันและการดื่มนมเป็นอาหารเสริม รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณกองทุนเพื่อโครงการอาหาร

กลุ่มอายุ 6 - 14 ปี รัฐให้ความสำคัญต่อการศึกษาของเด็กเป็นหลัก และเน้นเด็กในช่วงอายุของการศึกษาภาคบังคับ นอกจากนี้รัฐจะให้งบประมาณสนับสนุนโรงเรียนแล้วยังจัดบริการสนับสนุนการศึกษาเพื่อพัฒนาสติปัญญาของเด็ก กล่าวคือ จัดงบประมาณเป็นรายหัวสำหรับค่าอาหารกลางวันและให้นมเป็นอาหารเสริมกับนักเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร สำนักงานการศึกษาท้องถิ่นกรมการปกครอง พร้อมทั้งมีการตรวจสอบสุขภาพให้เด็กได้รับเกลือไอโอดีนในการหุงต้มอาหารและจัดบริการน้ำดื่มสะอาดให้เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับมีทั้งเด็กทั่วไปและเด็กพิการ รัฐได้จัดบริการการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีสถานศึกษาสำหรับเด็กพิการโดยเฉพาะตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมระหว่างเด็กพิการและเด็กปกติ สำหรับกลุ่มเด็กที่ต้องการทำงานและไม่ต้องการศึกษาต่อรัฐได้มีบริการฝึกอบรบอาชีพระยะสั้นและมีระบบตรวจสอบแรงงาน

อย่างไรก็ตามการดำเนินการควบคุมยังไม่ทั่วถึงโดยเฉพาะสถานประกอบการที่มีได้จดทะเบียน ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กในวัยนี้ คือ เด็กออกกลางคันและไม่สนใจเรียนต่อมีจำนวน 0.37 ล้านคน หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.8 ของประชากรกลุ่มอายุ 6-14 ปี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2540 อ้างถึงใน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550) สาเหตุเนื่องจากสภาพครอบครัว ความพิการของเด็กหรือระยะทางระหว่างบ้านและโรงเรียน เด็กจึงไม่อาจเข้าถึงบริการทางการศึกษาทำให้พลาดโอกาสที่จะพัฒนาสติปัญญาและบุคลิกภาพ ต้องทำงานก่อน วัยอันควร ขณะที่กลุ่มเข้าถึงบริการก็ยังมีปัญหาเรื่องมาตรฐานไม่เท่าเทียมกันในแต่ละพื้นที่

กลุ่มเด็กและเยาวชนอายุ 15 - 25 ปี รัฐให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษา การพัฒนาบุคลิกภาพและทักษะในการประกอบอาชีพ ในรูปแบบของการจัดบริการทางการศึกษาระดับ

มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าและระดับอุดมศึกษา มีการเสริมสร้างทักษะชีวิตและการส่งเสริมการใช้เวลาว่าง เช่น ออกค่าย กีฬา ดนตรี ศิลปะ ท่องเที่ยว การแข่งขันทักษะเฉพาะทาง การอบรม พร้อมทั้งการฝึกอาชีพระยะสั้นสำหรับเยาวชนที่มีได้อยู่ในระบบการศึกษา

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กวัยนี้ คือมีเยาวชนออกจากการศึกษากลางคันจำนวน 1.0 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 79.1 ของประชากรกลุ่มอายุ 18-24 ปี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2540 อ้างถึงใน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550) และจากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในปี 2542 พบว่ามีเยาวชนเพียงร้อยละ 42.5 ของประชากรอายุ 15-17 ปีที่อยู่ในระบบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ในขณะที่การศึกษาในระดับอุดมศึกษามีเพียงร้อยละ 16.5 ของประชากรกลุ่มอายุเดียวกันเท่านั้น ส่วนใหญ่ที่เหลือเข้าสู่ตลาดแรงงานเป็นแรงงานที่มีการศึกษาน้อย ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างทักษะฝีมือให้สอดคล้องกับความต้องการในการผลิตภาคอุตสาหกรรมและบริการที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน และคาดว่าในช่วงปี 2539-2540 มีแรงงานอายุต่ำกว่า 18 ปี เข้าสู่ธุรกิจบริการทางเพศ จำนวน 17,978 คน และเป็นหญิงมากกว่าชาย (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2541 อ้างถึงใน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550)

นอกจากนี้พบว่า รัฐยังไม่สามารถให้บริการแนะแนว และคำปรึกษาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบน การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควร และการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย รวมทั้งการป้องกันปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวระหว่างบิดามารดากับวัยรุ่น ซึ่งปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุตรวัยรุ่นกับบิดามารดาดังกล่าว ส่งผลให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวห่างเหิน อย่างไรก็ตามรัฐได้พยายามจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลิกภาพ การพัฒนาอารมณ์ และลดพฤติกรรมก้าวร้าว หากกิจกรรมเหล่านี้ก็ยังไม่เพียงพอและไม่ทั่วถึงครอบคลุมเยาวชนในทุกพื้นที่ ตลอดจนยังไม่มีการสอนด้านเพศศึกษาที่เหมาะสมแก่เยาวชนเพื่อตอบสนองพัฒนาการทางร่างกายและความรับผิดชอบด้านการพัฒนาครอบครัวอีกทั้งการฝึกอาชีพระยะสั้นสำหรับเยาวชนที่ไม่มีโอกาสเรียนหนังสือเพื่อให้ได้ประกอบอาชีพอิสระนั้นก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของแรงงานเยาวชน

จากที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดข้างต้นเป็นที่น่าสังเกตว่า การจัดบริการของภาครัฐมีจุดเน้นต่างกันตามช่วงอายุ กล่าวคือ ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 5 ปี ได้เน้นการให้บริการทางด้านสาธารณสุข กลุ่มอายุ 6-14 ปี ให้ความสำคัญกับการศึกษาในโรงเรียนเพื่อการพัฒนาสติปัญญาและความสามารถพื้นฐาน และกลุ่มอายุ 15-25 ปี ให้ความสำคัญกับการฝึกอาชีพระยะสั้น การจัดการศึกษาและกิจกรรมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองครอบครัวและชุมชน สำหรับวิธีการให้บริการยังมีลักษณะแยกส่วน มุ่งขยายบริการในเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพเพื่อให้ครอบคลุมเด็กทุกพื้นที่ และมีลักษณะตั้งรับให้ผู้รับบริการแสวงหามากกว่าจะนำบริการไปสู่กลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งเด็กและเยาวชนยัง

ต้องเสียค่าบริการทางการศึกษาซึ่งมีราคาสูงขึ้นทุกปีๆ เป็นเหตุให้มีการเลือกปฏิบัติทำให้เด็กและเยาวชนเป็นจำนวนมากไม่อาจเข้าถึงบริการ

นอกจากนี้การจัดบริการมีจำนวนไม่ครอบคลุมเพียงพอกับผู้ต้องการศึกษาอีกทั้งไม่ทันต่อความจำเป็นที่เกิดขึ้นในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้านเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศอีกด้วย

จากสภาพปัญหาของการจัดการศึกษากับการพัฒนาเด็กและเยาวชน จึงนำมาสู่วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 – 2559 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.5.2 แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 – 2559

แผนพัฒนาการศึกษฉบับนี้จัดขึ้นภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) สอดคล้องเชื่อมโยงกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552 – 2559 โดยผลจากการจัดการศึกษาที่ผ่านมาพบว่ามีปัญหาที่จำเป็นต้องปรับปรุงและพัฒนาในเรื่องของโอกาสทางการศึกษาและคุณภาพทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาขั้นพื้นฐาน ชีตความสามารถของประเทศที่ยังอยู่ในระดับต่ำ รวมถึงการบริหารจัดการศึกษาที่ต้องเพิ่มเติมในด้านประสิทธิภาพ ดังนั้น วิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาฉบับนี้จึงมีลักษณะสำคัญคือ คนไทยเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ เป็นคนดี มีความสุข มีภูมิคุ้มกันรู้เท่าทันในเวทีโลก

วัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต 2) เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนรองรับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศ 3) เพื่อสร้างองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม สนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน 4) เพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต 5) เพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการการศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

เป้าหมายหลัก คือ 1) ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มาตรฐาน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น 2) สถานศึกษาทุกระดับทุกประเภทผ่านการรับรองมาตรฐานทางการศึกษา 3) คนไทยทุกกลุ่มทุกวัยมีโอกาสได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม 4) ผลงานวิจัยและนวัตกรรมมีคุณภาพ ได้รับการเผยแพร่ นำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาสังคม ประเทศหรือต่อยอดในเชิงพาณิชย์ 5) ผู้เรียนและกำลังแรงงานได้รับการเตรียมความพร้อมเชื่อมโยงสู่สังคมและประชาคมอาเซียน 6) ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา

ทั้งนี้หลักในการจัดการศึกษาเพื่อให้สามารถพัฒนาคุณลักษณะของประชากรของประเทศให้เข้าสู่จุดมุ่งหมายดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพ รวมถึงขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการศึกษาที่ผ่านมากับการพัฒนาเด็กและเยาวชนดังกล่าว การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนจึงควรดำเนินไปโดยมีหลักการสำคัญดังนี้

1.5.3 หลักการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน

1) ความกว้างขวางและเป็นธรรม

การจัดบริการการศึกษาทุกระดับและประเภทของการศึกษาควรจัดอย่างกว้างขวางและเป็นธรรม เพื่อให้บุคคลที่มีความแตกต่างในด้านเพศ วัย และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมได้มีโอกาสและสามารถเข้ารับบริการการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการและความสามารถของตนได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นควรจัดอย่างทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2532) รวมถึงการให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เช่น บ้าน วัด ชุมชน สถาบันทางสังคม

2) ความสมดุล

การจัดการศึกษาควรจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสมดุลระหว่างปัญญา คุณธรรม และสมรรถภาพพื้นฐานกับความรู้และทักษะสำหรับการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างพลเมืองของประเทศที่มีคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรม สามารถพึ่งตนเองได้ในด้านอาชีพและความเป็นอยู่ ปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม มีความคิดริเริ่มที่จะพัฒนาวิทยาการให้ก้าวหน้าตลอดจนการประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อสร้างสรรค์สังคมและอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

นอกจากนี้ควรจัดการศึกษาให้มีความสมดุลระหว่างวิทยาการสมัยใหม่ และวัฒนธรรมจากสังคมภายนอกทั้งนอกประเทศและนอกชุมชนที่อยู่อาศัย กับการเรียนรู้ความรู้ดั้งเดิม และวัฒนธรรมพื้นบ้านที่สั่งสมกันมาของชุมชน โดยให้มีการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันระหว่างความรู้สมัยใหม่ วัฒนธรรมภายนอกกับความรู้ดั้งเดิม วัฒนธรรมพื้นบ้าน เพื่อให้บุคคลได้รู้จักตนเองและสภาพแวดล้อมของตน สามารถตัดสินใจและเลือกรับความรู้และวัฒนธรรมทั้งสองประเภทได้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสมเพื่อที่จะนำไปพัฒนาตนเองและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังควรรักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทยไว้ได้ด้วย

3) ความสอดคล้อง

การจัดการศึกษาควรจัดให้มีความสอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระดับต่างๆทั้งในเขตเมืองและชนบท เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปในลักษณะที่สัมพันธ์และเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของสังคมไทย และของชุมชนทั้งชุมชนเมืองและ

ชุมชนชนบท และสามารถที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เหมาะสมบนพื้นฐานของความเป็นจริงและความเป็นไปได้

นอกจากนี้การจัดการศึกษาควรจัดให้มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน มีลักษณะที่เน้นให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้จักชุมชนที่อาศัยอยู่ มีความรู้สึกสัมพันธ์กับชุมชนของตน ตลอดจนได้ตระหนักถึงความจำเป็น และความต้องการที่จะพัฒนาตนเองและพัฒนาชุมชนให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ได้

4) ความหลากหลาย

การจัดการศึกษาควรจัดให้มีความหลากหลายทั้งในรูปแบบ เนื้อหา และวิธีการเพื่อให้แต่ละบุคคลสามารถใช้โอกาสที่มีอยู่เลือกเรียนตามความถนัด ความสามารถ ความต้องการและความสนใจ เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ได้โดยเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ภายใต้การจัดการศึกษาที่หลากหลายนี้จะต้องจัดให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษา และสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาการศึกษาของชาติโดยส่วนรวมด้วย

แนวคิดทั้งหมดข้างต้นนี้เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งในเรื่องของแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่กำลังเกิดขึ้น คุณลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์ และรูปแบบการจัดการศึกษาของไทยที่ผ่านมากับการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบัน ในตอนต่อไปผู้วิจัยนำเสนอแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเจนเนอเรชั่นแอลฟา ซึ่งกลุ่มเจนเนอเรชั่นแอลฟาจะเป็นกลุ่มที่จะเป็นกำลังแรงงานที่สำคัญของสังคมไทยต่อไปในอนาคต แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเจนเนอเรชั่นแอลฟาผู้วิจัยนำเสนอในลำดับถัดไป

ตอนที่ 2 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเจนเนอเรชั่นแอลฟา

ในตอนที 2 ผู้วิจัยนำเสนอแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งช่วงอายุ (generation) ของบุคคลในแต่ละช่วงอายุภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง จนถึงความหมายและคุณลักษณะของเจนเนอเรชั่นแอลฟา ความต้องการเรียนรู้ของเจนเนอเรชั่นดังกล่าว และทฤษฎีทางสังคมวิทยาที่เกี่ยวข้องและใช้ในการอธิบายการพัฒนา รายละเอียดของเนื้อหาแนะนำเสนอตามลำดับดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งช่วงอายุ (generation) ของบุคคล

แนวคิดการแบ่งช่วงอายุของบุคคลเริ่มต้นจากนักสังคมวิทยาชาวอังกฤษชื่อ มันทไฮน์ (Mannheim) ในปี ค.ศ. 1923 โดยเขาได้เขียนเรื่อง “The Problem of Generations” เพื่อใช้อธิบายปรากฏการณ์ (phenomenon) ทางสังคมในแต่ละชั่วอายุของบุคคลที่เกิดในรุ่นเดียวกัน (cohort) ซึ่งในแต่ละช่วงอายุของบุคคลจะมีปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ทั้ง

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสังคม และความสัมพันธ์ทางด้านสังคมและจิตวิทยา (Pilcher, 1994)

คำว่า “ชั่วอายุ” หรือ “ชั่วคน” หรือ generation นั้น หมายถึงช่วงเวลาเฉลี่ยระหว่างการมีลูกคนแรกของแม่กับการมีลูกคนแรกของเธอ ในประเทศพัฒนาแล้ว “หนึ่งชั่วคน” เท่ากับประมาณ 20 ปีกว่า ๆ จนเกือบใกล้ 30 ปี และในบางประเทศอาจถึง 30 ปี (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2554) การแบ่งชั่วอายุ (generation) ของบุคคลในปัจจุบันจะแบ่งภายหลังการเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง เนื่องจากว่าบุคคลที่เกิดภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองจะยังเป็นชั่วอายุคนที่ยังมีชีวิตอยู่บนโลก ปัจจุบันการแบ่งชั่วอายุของบุคคลภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองสามารถแบ่งโดยใช้เกณฑ์ในการแบ่งที่สำคัญคือ การอิงปีค.ศ.ที่เกิด ประสบการณ์ร่วมทางวัฒนธรรมหรือช่วงอายุที่มีวัฒนธรรมเดียวกัน (cultural generation) ประสบการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญของโลก ภัยธรรมชาติ และ เทคโนโลยี (Gordon, R. S., 2007; United Nations Joint Staff Pension Fund, 2010; Grail Research, 2011; Mc Crindle, M., & Wolfinger, E., 2013; United Nations Joint Staff Pension Fund, 2013) ผลจากการแบ่งชั่วอายุของบุคคลดังกล่าวทำให้ปัจจุบันมีชั่วอายุของบุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่บนโลกภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองจนถึงปัจจุบันได้ทั้งหมด 5 ชั่วอายุคนหรือ 5 เจเนอเรชั่น ดังนี้

เจเนอเรชั่นที่ 1: เบบี้ บูมเมอร์ (baby boomers)

เจเนอเรชั่นที่ 2: เจเนอเรชั่น เอ็กซ์ (generation x)

เจเนอเรชั่นที่ 3: เจเนอเรชั่น วาย (generation y)

เจเนอเรชั่นที่ 4: เจเนอเรชั่น ซี (generation z)

เจเนอเรชั่นที่ 5: เจเนอเรชั่น แอลฟา (generation alpha)

ทั้งนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอลักษณะที่สำคัญของเจเนอเรชั่นที่หนึ่งจนถึงเจเนอเรชั่นที่สามโดยสรุป ซึ่งเจเนอเรชั่นดังกล่าวเมื่อพิจารณาจากปีค.ศ.ที่เกิด จะจัดเป็นวัยผู้ใหญ่จนถึงวัยผู้สูงอายุในปัจจุบัน และจะนำเสนอความหมายและลักษณะที่สำคัญโดยละเอียดของเจเนอเรชั่นที่สี่หรือเจเนอเรชั่นซี และเจเนอเรชั่นที่ห้าหรือเจเนอเรชั่นแอลฟา ซึ่งถือเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนในปัจจุบันที่ผู้วิจัยกำลังศึกษาไว้ในภายหลัง โดยแต่ละเจเนอเรชั่นมีคุณลักษณะที่สำคัญดังนี้ (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2554; William, J. S., 2004; Gordon, R. S., 2007; Bernard, S., 2010; Ethics Resource Center, 2010; Grail Research, 2011; Mc Crindle, M., & Wolfinger, E., 2013; United Nations Joint Staff Pension Fund, 2013)

เจนเนอเรชันที่ 1: เบบี้ บูมเมอร์ (Baby Boomers)

คือบุคคลที่เกิดในปีค.ศ. 1945 -1964 หรือ พ.ศ. 2488 – 2507 มีชื่อเรียกอีกชื่อว่า hippies & yuppies หรือ me generation หรือ cholesterol generation บุคคลในเจนเนอเรชันนี้เกิดโดยบุคคลยุค “the builders”

เหตุการณ์ที่สำคัญในระดับโลกของคนในเจนเนอเรชันนี้ ได้แก่ เกิดในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง, การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก, เทศกาลวูดสต็อก (woodstock), สงครามเย็น (the cold war), การเหยียบดวงจันทร์ครั้งแรกของมนุษย์ (the moon landing), การเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชน, สงครามเวียดนาม, การปฏิวัติทางเพศ (sexual revolutions), การลอบสังหารสมาชิกวุฒิสภาโรเบิร์ต เอฟ เคเนดี และประธานาธิบดีสตีฟสันอเมริกาจอห์น เอฟ เคเนดี (Assassination of RFK, JFK, and MILK, Jr.), เริ่มมีโทรทัศน์เป็นสื่อหลัก เป็นต้น

ปรากฏการณ์ทางสังคมที่สำคัญในเจนเนอเรชันนี้ ได้แก่ เป็นยุคที่มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเพิ่มจำนวนประชากร เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศ ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ประชากรในยุคดังกล่าวจึงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ของโลก ลักษณะครอบครัวที่ถือเป็นเกณฑ์ปกติของสังคมคือ ครอบครัวเดี่ยว (nuclear family) แนวเพลงที่เป็นที่นิยมในยุค คือ ร็อกแอนด์โรล (the rock'n roll age) ปัจจุบันประชากรกลุ่มนี้กำลังเคลื่อนตัวเข้าสู่วัย “ผู้สูงอายุ”

บุคคลสำคัญที่ได้รับการยกย่องเป็นบุคคลแห่งปี (TIME person of the year) ในเจนเนอเรชันนี้ เช่น

- 1949 Winston Churchill, Prime Minister of the United Kingdom 1940–45
- 1952 Elizabeth II, Queen of the United Kingdom 1952–current
- 1960 The Beatles, ‘Let it be’
- 1961 John F Kennedy, President of the United States 1961–63
- 1968 Simon & Garfunkel, ‘Mrs Robinson’
- 1977 Elvis Presley, ‘Blue suede shoes’

บุคลิกลักษณะที่สำคัญของคนในเจนเนอเรชันนี้ ได้แก่ เป็นคนที่มีชีวิตเพื่อการทำงาน เคารพกฎเกณฑ์ กติกา อดทน ให้ความสำคัญกับผลงานแม้ว่าจะต้องใช้เวลาานกว่าจะประสบความสำเร็จ อีกทั้งยังมีแนวคิดที่จะทำงานหนักเพื่อสร้างเนื้อสร้างตัว มีความทุ่มเทกับการทำงานและองค์กรมาก คนกลุ่มนี้จะไม่เปลี่ยนงานบ่อยเนื่องจากมีความจงรักภักดีกับองค์กรอย่างมาก มีอุดมการณ์ ขอบการ แข่งขัน มีความมั่นใจในตนเองค่อนข้างสูง จึงมักมีการวางแผนและตัดสินใจกระทำการใดๆ ได้อย่างเด็ดขาดและจริงจัง โดยมีความเชื่อมั่นว่าทุกอย่างเปลี่ยนแปลงได้ และกำหนดให้ทุกอย่างเป็นไปอย่างที่ต้องการได้อย่างไม่ยากเย็น เมื่อได้เงิน มักจะนำมาเก็บสะสมไว้เพื่อใช้จ่ายในยามบั้นปลายชีวิต

เจเนอเรชันที่ 2: เจเนอเรชัน เอ็กซ์ (generation x)

คือบุคคลที่เกิดในปี ค.ศ. 1965 – 1980 หรือ พ.ศ. 2508 – 2523 มีชื่อเรียกอีกชื่อว่า latchkey kids หรือ baby bust หรือ slacker generation หรือ x-ers บุคคลในเจเนอเรชันนี้เกิดจากบุคคลในยุคเบบี้บูมเมอร์ตอนต้น (the early baby boomers)

เหตุการณ์ที่สำคัญในระดับโลกของคนในยุคเจเนอเรชันนี้ ได้แก่ อัตราการหย่าร้างเพิ่มขึ้น, โรคนิวเคลียร์, การเริ่มต้นใช้คอมพิวเตอร์พีซี (personal computers) และเพจเจอร์ (pager), ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ, ยุคสิ้นสุดสงครามเย็น, ยาคุมกำเนิด, ยาเสพติด, การมีเอ็มทีวี (MTV), วิดีโอเกม และเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 (ในประเทศไทย)

ปรากฏการณ์ทางสังคมที่สำคัญในเจเนอเรชันนี้ ได้แก่ มีสถิติครอบครัวที่บิดาหรือมารดามีการหย่าร้างและมีการสร้างครอบครัวใหม่ (blended family) สูง, ผู้หญิงทั่วโลกมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น, มีการทำแท้งอย่างถูกกฎหมาย, ประเทศสหรัฐอเมริกามีอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจโลก, แนวเพลงที่โด่งดังในยุคสมัยนี้เช่น ดิสโก้ ฮิปฮอป และวัฒนธรรมฮิปฮอป

บุคคลสำคัญที่ได้รับการยกย่องเป็นบุคคลแห่งปี (TIME person of the year) ในเจเนอเรชันนี้ เช่น

- 1971 Richard M Nixon, President of the United States 1969–74
- 1975 American Women
- 1979 Ruhollah Khomeini, political leader of the 1979 Iranian Revolution
- Bee Gees, ‘Stayin’ alive’
- Bob Dylan, ‘The times they are a-changin’
- James Brown, ‘Papa’s got a brand new bag’

บุคลิกลักษณะที่สำคัญของคนในเจเนอเรชันนี้ ได้แก่ เป็นกลุ่มประชากรที่เติบโตขึ้นมากกับความยากลำบาก ผู้ชีวิต ทะเยอทะยาน เพราะบุคคลในเจเนอเรชันนี้เกิดมาในยุคการแข่งขันสูง (ยุคอุตสาหกรรมเศรษฐกิจเฟื่องฟูหลังสงคราม) มีลักษณะพฤติกรรมชอบอะไรง่าย ๆ ไม่ต้องเป็นทางการให้ความสำคัญกับเรื่องความสมดุลระหว่างงานกับครอบครัว (Work-life Balance) สอดคล้องกับการศึกษาของวิทยา และ สหทยา ดำรงเกียรติศักดิ์ (2547) ที่พบว่าเจเนอเรชันนี้มีการจัดสรรเวลา กิจกรรมการดำเนินชีวิตทั้งในด้านการทำงาน งานอดิเรก การร่วมกิจกรรมกับชุมชน การท่องเที่ยว ราวตรีให้เหมาะสมในชีวิตประจำวัน มีแนวคิดและการทำงานในลักษณะรู้ทุกอย่างทำทุกอย่างได้เพียงลำพัง ไม่พึ่งพาใคร มีความคิดเปิดกว้าง พร้อมรับฟังข้อติติง เพื่อการปรับปรุงและ พัฒนตนเอง มักจะแต่งงานช้าหรือเป็นโสด มีความรอบคอบในการใช้จ่ายเงิน มีความคิดเปิดกว้าง พร้อมรับฟัง

ข้อแนะนำ เพื่อการปรับปรุงและ พัฒนาตนเอง ตั้งใจเรียนมีทัศนคติและค่านิยมต่ออาชีพดารานักแสดง/นักร้องว่าเป็นอาชีพที่ไม่จริงจังยั่งยืน

เมื่อศึกษาถึงพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อมวลชนของเจเนอเรชันนี้ พบว่าโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต วิชยู นิติยสารและภาพยนตร์ มีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตประจำวันของเจเนอเรชันนี้มากที่สุด (อรอนงค์ ทิพย์เสถียรกุล, 2550)

เจเนอเรชันที่ 3: เจเนอเรชัน วาย (generation y)

คือบุคคลที่เกิดในปี ค.ศ. 1981 – 1994 หรือ พ.ศ. 2524 - 2537 มีชื่อเรียกอีกชื่อว่า millennial generation หรือ gen next หรือ net gen หรือ n-gen หรือ nexters หรือ echo boomers หรือ y-ers บุคคลในเจเนอเรชันนี้ เกิดจากบุคคลในยุคเบบี้บูมเมอร์ตอนปลาย (the late baby boomers)

เหตุการณ์ที่สำคัญในระดับโลกของคนในเจเนอเรชันนี้ ได้แก่ การใช้คอมพิวเตอร์พีซีอย่างแพร่หลายของ broadband internet ทำให้เริ่มมีการใช้อีเมล (e-mail) และการส่งข้อความ (sms), DVD, home theater, ความรุนแรงและการก่อการร้ายในสหรัฐอเมริกา เช่น กราดยิงนักเรียน โรงเรียนมัธยม Columbine ในอเมริกา, Oklahoma city bombing, เหตุการณ์ 9/11 หรือ เหตุการณ์ถล่มตึก World Trade Center เป็นต้น, การเริ่มใช้คำว่าโลกาภิวัตน์ (globalization), สหภาพโซเวียตล่มสลาย, สงครามอ่าวเปอร์เซีย และพฤษภาทมิฬ (ในประเทศไทย)

ปรากฏการณ์ทางสังคมที่สำคัญในเจเนอเรชันนี้ ได้แก่ การบริโภครายการโทรทัศน์ที่เพิ่มขึ้น การให้ความสำคัญกับความมั่นคงและปลอดภัยในครอบครัว เด็กในยุคนี้มักจะเป็นลูกคนเดียวในครอบครัวและเกิดมาในยุคที่เศรษฐกิจดี, การแพร่หลายของอีเมล อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ (พบว่าบุคคลในเจเนอเรชันนี้ 97% มีคอมพิวเตอร์ และ 94% มีโทรศัพท์มือถือ), การมีรีโมทโทรทัศน์, พายุเฮอริเคนแคทรีนา, การเกิดสึนามิ (tsunami), โรคไข้หวัดนก, การตั้งครรภในวัยรุ่น, การมีสิทธิเกย์, วัยเด็กอ้วน, เกมสคอมพิวเตอร์, การเล่นตุ๊กตาบาร์บี้ (barbie), การ์ตูนเรื่องแฮรี่ พอตเตอร์ (Harry Potter), เริ่มมีวิกิพีเดีย (wikipedia) กูเกิล (google) และ รายการโทรทัศน์แบบเรียลลิตี้ (reality TV.) แนวเพลงที่โด่งดังในยุคสมัยนี้ เช่น เพลงป๊อปและอินดี้ (the pop/INDIE age) เป็นต้น

บุคคลสำคัญที่ได้รับการยกย่องเป็นบุคคลแห่งปี (TIME person of the year) ในเจเนอเรชันนี้ เช่น

- 1987 Mikhail Sergeyevich Gorbachev, Head of State of the former USSR
- 1994 John Paul II, Pope of the Roman Catholic Church 1978–2005

บุคลิกลักษณะที่สำคัญของคนในเจเนอเรชันนี้ ได้แก่ เป็นกลุ่มคนที่โตมาพร้อมกับคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี ดังนั้นจึงมีลักษณะนิสัยชอบแสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ไม่ชอบอยู่ในกรอบ และไม่ชอบเงื่อนไข มองโลกในแง่ดี (optimism) ใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวก ในด้านการทำงานคนกลุ่มนี้ต้องการความชัดเจนในการทำงานว่า สิ่งที่ทำมีผลต่อตนเองและต่อหน่วยงานอย่างไร อีกทั้งยังมีความสามารถในการทำงานที่เกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร และยังสามารถทำงานหลายๆอย่างได้ในเวลาเดียวกัน สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการทำงานได้ดี สอดคล้องกับการศึกษาของ ชานนท์ ศิริธร (2554) ที่ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อและการยอมรับนวัตกรรมของผู้บริโภคเจเนอเรชันเอ็กซ์และเจเนอเรชันวาย และการเป็นเจ้าของนวัตกรรม พบว่า เจเนอเรชันวายเปิดรับสื่อมากกว่าเจเนอเรชันเอ็กซ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านความถี่ในการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ เจเนอเรชันวายมีการเป็นเจ้าของนวัตกรรม การยอมรับนวัตกรรม และความสนใจนวัตกรรมส่วนบุคคลมากกว่าเจเนอเรชันเอ็กซ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวแปรด้านการเป็นเจ้าของนวัตกรรม การยอมรับนวัตกรรม และความสนใจนวัตกรรมส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้เจเนอเรชันวายยังต้องการผลตอบรับ (feedback) ในการทำงาน คาดหวังกับหัวหน้างาน สามารถประกอบอาชีพได้หลากหลาย (multiple careers) มีลักษณะต่อต้านสังคม และไม่สุภาพ มีความทะเยอทะยานในการทำงานสูง แต่ในขณะเดียวกันมีความอดทนและเข้าใจและรับวัฒนธรรมที่หลากหลายและความเป็นนานาชาติ มี interracial relationship และ ความจงรักภักดีต่อแบรนด์ (brand royal)

เจเนอเรชันที่ 4: เจเนอเรชัน ซี (generation z)

คือบุคคลที่เกิดในปี ค.ศ. 1995 – 2009 หรือ พ.ศ. 2538 - 2552 มีชื่อเรียกอีกชื่อว่า digital natives หรือ generation I หรือ zeds หรือ zeas บุคคลในเจเนอเรชันซีจะเกิดจากบุคคลในเจเนอเรชันเอ็กซ์

เหตุการณ์ที่สำคัญในระดับโลกของบุคคลในเจเนอเรชันนี้ ได้แก่ การเกิดมาพร้อมกับความเปลี่ยนแปลงที่ทำลายของโลก เช่น การก่อการร้าย และการให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรมากขึ้น

บุคคลสำคัญที่ได้รับการยกย่องเป็นบุคคลแห่งปี (TIME person of the year) ในเจเนอเรชันนี้ เช่น

- 2000 George W Bush, President of the United States 2000–09
- 2008 Barack Obama, President of the United States 2009–ปัจจุบัน

ปรากฏการณ์ทางสังคมที่สำคัญในเจเนอเรชันนี้ ได้แก่ มีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น อินเทอร์เน็ต (Internet), เครือข่ายสังคมออนไลน์ (social network sites), แล็ปท็อป (laptop), โทรศัพท์มือถือ (mobile phone) อย่างแพร่หลาย ดังนั้นบุคคลในเจเนอเรชันนี้ จึงเกิดและเติบโตมาในยุคที่ถือว่าเป็นโลกดิจิทัล (digital world) อย่างแท้จริง โลกของบุคคลในยุคเจเนอเรชันซี คือ ดิจิทัล และเทคโนโลยี ที่เอื้อต่อการทำงานหลายๆอย่างพร้อมกันในอุปกรณ์อย่างเดียว ดังนั้นบุคคลในยุคเจเนอเรชันซีจึงพึ่งพาเทคโนโลยีในทุกๆรูปแบบ และถือว่าเทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตทั้งในด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การเล่น และการเรียนรู้

นอกจากนี้ยังพบว่าในเรื่องของการเรียนรู้บุคคลเจเนอเรชันซี รูปแบบการเรียนรู้จะเกิดจากเทคโนโลยีไม่ใช่หนังสือเรียน (text) อีกต่อไป จากการศึกษาพบว่า เด็กร้อยละ 43 จะเรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ต และเด็กร้อยละ 38 จะเรียนรู้ผ่านการบรีนซ์ข้อมูลต่างๆที่พบในระบบออนไลน์ มีเพียงร้อยละ 16 เท่านั้นที่ใช้หนังสือเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้

บุคลิกลักษณะที่สำคัญของคนในเจเนอเรชันนี้ ได้แก่ ไวต่อการรับเทคโนโลยีใหม่ๆ และสามารถใช้เทคโนโลยีเหล่านั้นได้อย่างทันการณ์ (tech-savvy), ติดต่อกับสังคมภายนอกในโลกเสมือนจริงทางอินเทอร์เน็ต (global connected: in the virtual world), มีความยืดหยุ่นและฉลาด (flexible and smarter) และสามารถอดทนกับการอยู่ในสังคมที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย (tolerant of diverse cultures)

จากการศึกษาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในเจเนอเรชันซีกับเทคโนโลยีพบว่า เด็กในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีอายุระหว่าง 5 - 12 ปี ร้อยละ 31 ต้องการ iPad เป็นของขวัญวันคริสต์มาสในปี ค.ศ. 2010 และร้อยละ 29 ต้องการคอมพิวเตอร์เท่ากับ iPod (Nielson, 2010 อ้างถึงใน Grail research, 2011) และเมื่อสอบถามถึงความต้องการของเด็กพบว่า เด็กร้อยละ 51 ต้องการคอมพิวเตอร์ และโทรศัพท์มือถือถึงร้อยละ 43 ในขณะที่เด็กปฏิเสธการได้รับโทรศัพท์เป็นของขวัญ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือที่มีมากกว่าโทรศัพท์ของบุคคลในยุคเจเนอเรชันซี (Grail research, 2011)

สำหรับความสัมพันธ์ทางด้านสังคมของเด็กและเยาวชนในกลุ่มเจเนอเรชันซี เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้จะมีค่านิยมในการติดต่อสื่อสารกับสังคมและกลุ่มเพื่อนผ่านทางอินเทอร์เน็ต, ข้อความ (instant/text messaging), โทรศัพท์มือถือ (mobile phone), และเครือข่ายสังคมออนไลน์ (social

network sites) ซึ่งกลุ่มเพื่อนทางอินเทอร์เน็ตสำหรับเด็กกลุ่มเจนเนอเรชันซีจะมีอิทธิพลต่อเด็กเป็นอย่างมากในด้านของการตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ และนำไปสู่การแสดงออกทั้งทางด้านวัฒนธรรม ภาษา และความคิดอย่างแพร่หลาย

ด้านรูปแบบการติดต่อสื่อสารของเด็กและเยาวชนในเจนเนอเรชันซี นิยมใช้การติดต่อสื่อสารโดยข้อความผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เช่น BBM, weibo, whatsapp, QQ, line, tango, skype, viber เป็นต้น ในขณะที่การสื่อสารด้วยอีเมล (e-mail) และการส่งข้อความผ่านเอสเอ็มเอส (sms) จะได้รับความนิยมลดลงถึง 20% ภายในอีก 5 ปีข้างหน้า และรูปแบบการสื่อสารดังกล่าวจะกลายเป็นอดีตสำหรับบุคคลในยุคเจนเนอเรชันซี

จากการสำรวจเด็กหลายพันคนจาก 70 เมืองใน 15 ประเทศในยุโรป เอเชีย สหรัฐอเมริกา และอเมริกาใต้ โดยมีลอร์ด บราวน์ (Millward Brown อ้างถึงใน Grail research, 2011) พบว่าบุคคลยุคเจนเนอเรชันซีรู้สึกว่าการซื้อขายสังคมออนไลน์มีความสำคัญมากกว่าทุกด้านในชีวิตของตนเอง รวมถึงครอบครัวของตน เด็กวัยรุ่น 46% เลือกที่จะดูรายการโทรทัศน์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ และร้อยละ 50 ของเด็กอายุ 8-12 ปีทั่วโลกออนไลน์ทุกวัน โดยร้อยละ 25 มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในประเทศอื่นๆผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ทุกวัน

ด้านรูปแบบของอุปกรณ์ดิจิทัล บุคคลในยุคเจนเนอเรชันซี นิยมอุปกรณ์ที่ใช้งานง่าย สามารถใช้งานได้หลากหลายโปรแกรมในเวลาเดียวกัน (multitaskers) และสามารถมีปฏิสัมพันธ์ (interactive) กับผู้อื่นได้ในอุปกรณ์เดียวกัน และถึงแม้ว่าอุปกรณ์ดังกล่าวจะมีราคาสูงก็ยินดีที่จะจ่ายเงินจำนวนมากเพื่อซื้ออุปกรณ์ที่มีครบทุกฟังก์ชันการใช้งาน เช่น iPhone, iPad

จากลักษณะนิสัยของบุคคลในยุคเจนเนอเรชันซีที่เสพติดเครือข่ายสังคมออนไลน์ และเทคโนโลยีดิจิทัลข้างต้น ส่งผลความผูกพันทางอารมณ์ (emotional attachment) ของเด็กที่มีต่อเครือข่ายสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีดิจิทัลในระดับสูง โดยการศึกษาของมหาวิทยาลัยแมรี่แลนด์ (University of Maryland อ้างถึงใน Grail research, 2011) กับนักเรียนอายุระหว่าง 17 – 23 ปีในสิบประเทศ พบว่าเมื่อเด็กอยู่ห่างจากอุปกรณ์เครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น แล็ปท็อปและโทรศัพท์มือถือ เด็กร้อยละ 79 จะแสดงอาการของความซึมเศร้า

ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (social responsibility) จากการเข้าถึงแหล่งข้อมูลออนไลน์ขนาดใหญ่ทำให้เด็กในกลุ่มเจนเนอเรชันซีตระหนักถึงความสำคัญของความเปลี่ยนแปลงที่ท้าทายของโลก เช่น การก่อการร้าย (terrorism) และสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง (climate change) จาก

การศึกษาของกรีนพีซกับวัยรุ่น 50,000 คนใน 18 ประเทศ วัยรุ่นร้อยละ 74 ให้ความสำคัญกับการก่อการร้ายและภาวะโลกร้อน (global warming) มากกว่าสงคราม (war) ความรุนแรง (violence) และยาเสพติด (drug) นอกจากนี้ยังพบว่าบริษัทจำนวนมาก เช่น แมคโดนัลด์ สำนักงานใหญ่ ได้สนับสนุนให้เฟรนไชส์ (franchises) ของตนใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพให้มากขึ้นและลดการใช้กระดาษคาร์บอน รวมถึงการจัดโปรแกรมการศึกษา (education programs) สำหรับเด็กเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (environmental responsibility) (Grail research, 2011)

ตัวอย่างพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของบุคคลเจเนอเรชันซี จากการสำรวจพฤติกรรมของวัยรุ่นในประเทศสิงคโปร์จำนวน 1,100 คน (Grail research, 2011) พบว่าวัยรุ่นและครอบครัวของวัยรุ่นร้อยละ 75 มีพฤติกรรมการบริโภคที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้นโดยเลือกใช้ผลิตภัณฑ์สีเขียว (green product) นอกจากนี้ 2 ใน 3 ของวัยรุ่นยังใช้ผลิตภัณฑ์ซ้ำ (recycle) บ่อยเท่าที่จะทำได้ เช่นเดียวกับกับวัยรุ่นออสเตรเลียร้อยละ 61 ที่เลือกใช้ผลิตภัณฑ์สีเขียว วัยรุ่นร้อยละ 70 ลดการใช้บริโภคพลังงานลง วัยรุ่นร้อยละ 97 เชื่อว่าการใช้ผลิตภัณฑ์ซ้ำมีความสำคัญ และร้อยละ 82 มีการใช้ผลิตภัณฑ์ซ้ำบ่อยเท่าที่จะทำได้

คุณลักษณะที่สำคัญทั้งในด้านของการทำงาน และรูปแบบการเรียนรู้ของบุคคลในยุค เบบี้บูมเมอร์จนถึงยุคเจเนอเรชันซีมีความแตกต่างกัน ดังสรุปได้ในตารางที่ 2-6

ตารางที่ 2-6 แสดงความแตกต่างของบุคคลยุคเบบี้บูมเมอร์จนถึงเจเนอเรชันซีในด้านคุณลักษณะการทำงาน และรูปแบบการเรียนรู้

(United Nations Joint Staff Pension Fund, 2013 และ Ethics Resource Center, 2010)

คุณลักษณะ	เบบี้บูมเมอร์	เจเนอเรชันเอ็กซ์	เจเนอเรชันวาย และเจเนอเรชันซี
บุคลิกลักษณะที่สำคัญ	<ul style="list-style-type: none"> - มองโลกด้านบวก - ทำงานเป็นทีมได้ดี 	<ul style="list-style-type: none"> - มีจุดมุ่งหมายในชีวิต - มีความมั่นใจในตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - มีความมั่นใจ - มีความเป็นสังคมสูง - มีความสามารถทางเทคโนโลยี - ขาดทักษะในการติดต่อ

ตารางที่ 2-6 แสดงความแตกต่างของบุคคลยุคเบบี้บูมเมอร์จนถึงเจเนอเรชันซีในด้านคุณลักษณะการทำงาน และรูปแบบการเรียนรู้ (ต่อ)

คุณลักษณะ	เบบี้บูมเมอร์	เจเนอเรชันเอ็กซ์	เจเนอเรชันวาย และเจเนอเรชันซี
บุคลิกลักษณะที่สำคัญ (ต่อ)			สัมพันธ์กับผู้อื่น
คุณลักษณะด้านบวก	<ul style="list-style-type: none"> - ทำงานหนัก - ยึดมั่นในอุดมการณ์ - มีความสามัคคี 	<ul style="list-style-type: none"> - มีทักษะในการประกอบการ - มีความยืดหยุ่นและความคิดสร้างสรรค์ - มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี 	<ul style="list-style-type: none"> - มีความไวต่อเทคโนโลยี - มีทักษะในการทำงานหลายอย่างในเวลาเดียวกัน - มีความสามารถในการปรับตัวในเข้ากับ ความหลากหลาย
คุณลักษณะด้านลบ	<ul style="list-style-type: none"> - มุ่งมั่นกับการทำงานหนัก (workaholics) - ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง 	<ul style="list-style-type: none"> - ชอบเยาะเย้ย ถากถาง - ซี้เกียจ หลบเลี่ยงงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดทักษะในการอ่านและการเขียนขั้นพื้นฐาน - มีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งในช่วงเวลาสั้นๆ

3753224205

ตารางที่ 2-6 แสดงความแตกต่างของบุคคลยุคเบบี้บูมเมอร์จนถึงเจเนอเรชันซีในด้านคุณลักษณะการทำงาน และรูปแบบการเรียนรู้ (ต่อ)

คุณลักษณะ	เบบี้บูมเมอร์	เจเนอเรชันเอ็กซ์	เจเนอเรชันวายและเจเนอเรชันซี
ทัศนคติที่มีต่อการทำงาน	<ul style="list-style-type: none"> - มีความเชื่อว่าการทำงานหนักจะได้ผลระยะยาว - ทำงานกับองค์กรเป็นระยะเวลายาวนาน 	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถจัดตารางการทำงานและการใช้ชีวิตให้มีความสมดุล - นิยมโครงสร้างการทำงานที่ยืดหยุ่นมากกว่าแบ่งตามลำดับชั้น - มีอาชีพที่หลากหลายอาชีพและหัวหน้างานได้หลายคน 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่จงรักภักดีต่อองค์กร - ควรให้ผลสะท้อนกลับ (feedback) ในการทำงานทันที - มีความสามารถในการบูรณาการเทคโนโลยีในการทำงาน - มีอาชีพที่หลากหลายอาชีพและหัวหน้างานได้หลายคน
สถานที่ทำงาน	<ul style="list-style-type: none"> - ทำงานยาวนานที่ในบริษัท (office) เท่านั้น 	<ul style="list-style-type: none"> - บริษัท - บ้าน - มีตารางการทำงานที่ยืดหยุ่น 	<ul style="list-style-type: none"> - บริษัท - บ้าน - มีตารางการทำงานที่ยืดหยุ่น
สิ่งที่ดึงดูดใจในการทำงาน	เงินเดือน	<ul style="list-style-type: none"> - ความมั่นคงปลอดภัย - เงินเดือน 	<ul style="list-style-type: none"> - การมีคุณภาพชีวิตที่ดี - ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในที่ทำงาน

ตารางที่ 2-6 แสดงความแตกต่างของบุคคลยุคเบบี้บูมเมอร์จนถึงเจเนอเรชันซีในด้านคุณลักษณะการทำงาน และรูปแบบการเรียนรู้ (ต่อ)

คุณลักษณะ	เบบี้บูมเมอร์	เจเนอเรชันเอ็กซ์	เจเนอเรชันวาย และเจเนอเรชันซี
การให้คำแนะนำในการทำงาน	ไม่สามารถจัดการกับการให้ผลสะท้อนกลับในการทำงานได้	ไม่ต้องการรับผลสะท้อนกลับในการทำงาน	ต้องการผลสะท้อนกลับในการทำงาน
การติดต่อสื่อสารในการทำงาน	โทรศัพท์	อีเมล	- อีเมล - ข้อความผ่านอุปกรณ์สื่อสาร เช่น โทรศัพท์, Laptop
จุดมุ่งหมายในการทำงาน	การมีอาชีพที่ประสบความสำเร็จ	- การเลื่อนตำแหน่งหรือย้ายที่ทำงาน - การมีทักษะและประสบการณ์ทำงานที่หลากหลาย	- การมีอาชีพเสริมหรือการมีงานทำที่หลากหลาย
รูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม	- กระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (transformational learning style) - การเรียนรู้ในชั้นเรียนผ่านการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน , การคิดวิเคราะห์ และการให้ผลสะท้อนกลับ	- การเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-directed) - e-learning - เรียกร้องให้มีการบูรณาการเทคโนโลยีกับการเรียนรู้ - การเรียนรู้เอื้อต่อการเข้าสู่การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม	- การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ - การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ - เรียกร้องให้มีการบูรณาการเทคโนโลยีกับการเรียนรู้ - การเรียนรู้ของบุคคลผ่านสิ่งแวดล้อม

2.2 ความหมาย และคุณลักษณะของเจเนอเรชันแอลฟา (generation alpha)

เจเนอเรชันที่ 5: เจเนอเรชัน แอลฟา (generation alpha)

คือบุคคลที่เกิดในปี ค.ศ. 2010 – 2025 หรือ พ.ศ. 2553 – 2568 มีชื่อเรียกอีกชื่อว่า google kids หรือ the regeneration หรือ generation hope หรือ generation new age หรือ the saviours หรือ generation y-not หรือ the new generation หรือ the neo-conservatives

บุคคลในเจเนอเรชันนี้ทุกคน เกิดในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะบุคคลในเจเนอเรชันสี่ส่วนใหญ่จะเกิดในศตวรรษที่ 20 จนถึงตอนปลายของศตวรรษที่ 20 แต่ไม่ได้เกิดในศตวรรษที่ 21 เช่นเดียวกับเจเนอเรชันแอลฟา ในเจเนอเรชันนี้ส่วนใหญ่เป็นลูกของบุคคลในเจเนอเรชันวายและเจเนอเรชันเอ็กซ์ และเป็นรุ่นหลานของบุคคลที่เกิดในช่วงปลายของเบบี้ บูมเมอร์

นอกจากนี้ในเจเนอเรชันนี้ จะเป็นกลุ่มคนที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในโลก (ในปี ค.ศ. 2050 คนรุ่นเจเนอเรชันแอลฟาจะมีอายุเฉลี่ยประมาณ 40 ปี และมีประชากรรุ่นเจเนอเรชันแอลฟา มากที่สุดในโลก) โดยปัจจุบันประเทศที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในโลก คือ ประเทศจีน (1.33 พันล้านคน) อินเดีย (1.15 พันล้านคน) และสหรัฐอเมริกา (0.30 พันล้านคน) และคาดการณ์ว่าในปี ค.ศ. 2030 ประเทศที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในโลกจะยังคงเป็น 3 ประเทศเดิม แต่อันดับเปลี่ยนแปลงไป โดยประเทศอินเดียจะมีจำนวนประชากรมากกว่าประเทศจีน (อินเดียมีจำนวนประชากรเท่ากับ 1.53 พันล้านคนและจีนมีจำนวนประชากรเท่ากับ 1.46 พันล้านคน) และสหรัฐอเมริกาจะมีจำนวนประชากรเท่ากับ 0.36 พันล้านคน กล่าวโดยสรุปแล้วจำนวนประชากรโลกในปี ค.ศ. 2030 จะเพิ่มขึ้น 8.29 พันล้านคน และประชากรส่วนใหญ่โดยประมาณ 1.59 พันล้านคนทั่วโลกคือประชากรที่อยู่ในเจเนอเรชันแอลฟา

เหตุการณ์ที่สำคัญในระดับโลกของคนในเจเนอเรชันนี้ ได้แก่ การเกิดมาพร้อมกับระบบเศรษฐกิจโลกที่เริ่มถดถอย (economic slowdown), ความมั่นคงทางด้านอาหารและพลังงาน ส่งผลให้ราคาอาหารและน้ำดื่มมีราคาสูงมากขึ้น, การก่อการร้าย, สภาพภูมิอากาศโลกที่เปลี่ยนแปลงไป

ปรากฏการณ์ทางสังคมที่สำคัญที่จะเกิดขึ้นในเจเนอเรชันนี้ ได้แก่ การอยู่ในโลกของเทคโนโลยีที่รวดเร็วกว่าในยุคเจเนอเรชันซี, การที่บุคคลในเจเนอเรชันนี้ไม่เคยรู้จักเกี่ยวกับสินค้าบางชนิดที่เคยมีในเจเนอเรชันที่ผ่านมา เช่น เทปคาสเซ็ท (cassettes), การบันทึกวิดีโอคาสเซ็ท (VHS tapes), ฟลอปปี ดิสก์ (floppy disks), คอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ (desktop computers) รวมถึงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ เช่น เมาส์ (mouse) และคีย์บอร์ด (keyboard), โทรทัศน์ผ่านสายเคเบิลทีวี (analog cable TV) และ offline music purchases เป็นต้น

ด้านความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคมของเจนเนอเรชันแอลฟา พบว่าเป็นปัญหาที่สำคัญเพราะสังคมในเจนเนอเรชันนี้จะเป็นสังคมที่มีแต่บุคคลที่มีความเหงา (loneliness) และซึมเศร้า (depression) อยู่ในสังคม และจะพบมากขึ้นเรื่อยๆ เช่นเดียวกับครัวเรือนที่อยู่คนเดียว (solo-person household)

บุคลิกลักษณะที่สำคัญของคนในเจนเนอเรชันนี้ ได้แก่ ได้รับการคาดหวังในเรื่องต่างๆ มากกว่าบุคคลในยุคเจนเนอเรชันซี เช่น ความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีและใช้เทคโนโลยีอย่างทันการณ์ (tech-savvy) ต่างๆ ได้มากกว่า, ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี, ยึดติดกับวัตถุนิยม (materialistic) มากกว่าคนในยุคที่ผ่านมา อายุขัย (life expectancy) เฉลี่ยมีอายุยืนยาวมากขึ้น โดยในปี ค.ศ. 2020 หรือ พ.ศ. 2563 มีการคาดการณ์ว่าอายุขัยเฉลี่ยของบุคคลจะอยู่ที่ 84 ปี และอายุขัยเฉลี่ยของคนเอเชียจะมากกว่าคนออสเตรเลีย เช่น ค่าเฉลี่ยอายุกลางของคนออสเตรเลียเท่ากับ 40 ปี ในขณะที่ญี่ปุ่นเท่ากับ 48 ปี และจีนเท่ากับ 37 ปีตามลำดับ และในปีค.ศ. 2050 อายุขัยเฉลี่ยของบุคคลจะอยู่ที่ 90 ปี (Matthew, 2013) ในขณะที่ผู้หญิงในเจนเนอเรชันแอลฟา 1 ใน 3 คนจะไม่มีบุตร

นอกจากนี้ยังมีการคาดการณ์ว่าในปี ค.ศ. 2020 หรือ พ.ศ. 2563 บุคคลในยุคเบบี้ บูมเมอร์ส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยเกษียณ บุคคลเจนเนอเรชันเอ็กซ์จะมีอายุในช่วง 40 – 50 ปี และจะเป็นผู้นำทางธุรกิจ บุคคลในเจนเนอเรชันวายจะมีบทบาทที่สำคัญในการทำงานมากขึ้นกว่าในปัจจุบัน และบุคคลในเจนเนอเรชันซี จะเริ่มเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นและเริ่มต้นเข้าสู่ตลาดแรงงาน และในปี ค.ศ. 2030 หรือ พ.ศ. 2573 ประชากรส่วนใหญ่ในโลกคือประชากรที่มีอายุมากกว่า 60 ปี และจำนวนประชากรที่มีอายุมากกว่า 85 ปีจะมีจำนวนเป็น 3 เท่าของปัจจุบัน

ด้านการศึกษา บุคคลในเจนเนอเรชันแอลฟาจะมีระดับการศึกษาที่สูงกว่าและมีความรู้ความสามารถในด้านการศึกษามากกว่าบุคคลในเจนเนอเรชันซี โดยบุคคลร้อยละ 90 จะจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 (year 12) เมื่อเปรียบเทียบกับในปัจจุบันคือร้อยละ 75 รูปแบบการศึกษาส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาจะมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง บุคคลในเจนเนอเรชันแอลฟาจะมีการเรียนรู้ที่เร็ว และอยู่ในระบบโรงเรียนนาน มีโอกาสที่ดีในอาชีพการงานที่เกิดจากการขาดทักษะที่ขาดแคลนเนื่องจากคนในรุ่นปัจจุบันที่ออกจากระบบแรงงาน และเนื่องจากวิถีชีวิตประจำวันของบุคคลในเจนเนอเรชันนี้ที่อยู่กับคอมพิวเตอร์จึงทำให้เจนเนอเรชันนี้มีแนวโน้มเป็นโรคอ้วน และนำไปสู่ความเจ็บป่วยเรื้อรัง ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมีบทบาทที่สำคัญในการจัดกิจกรรมเพื่อสุขภาพให้กับเด็กหรือบุคคลที่เกิดขึ้นในเจนเนอเรชันแอลฟา

2.3 ความต้องการเรียนรู้ของเจนเนอเรชันแอลฟา

จากคุณลักษณะของในเจนเนอเรชันแอลฟา พบว่ามีความเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมากจากในอดีตและปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไป การจัดการศึกษาในอนาคตมี

แนวโน้มที่จะย่อหน้าหลักสูตรให้สั้นลง จบได้รวดเร็ว และสามารถใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยในการเรียนการสอน เป็นการเรียนรู้ผ่านโลกออนไลน์และเครือข่ายสังคมเสมือนจริงแทนที่การเรียนรู้ผ่านหนังสือ การเรียนรู้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่องตลอดชีวิต อันเป็นผลมาจากเทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ต รูปแบบการศึกษามีลักษณะเป็นการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นสำคัญ จึงอาจกล่าวได้ว่ารูปแบบการเรียนรู้ในอนาคตที่เหมาะสมกับโมเดลเรซิ่นแอลฟา น่าจะมี 2 รูปแบบที่สำคัญ (จินตนา สุจจันท์, 2556) คือ

1) synchronous learning เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีการนัดเวลา สถานที่ บุคคลในการเรียนการสอน มีการใช้เทคโนโลยีช่วยในการเรียนการสอน และผู้เรียนผู้สอนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กันได้ทันทีทันใด โดยผู้เรียนไม่ต้องเดินทางมาเรียนที่สถาบันการศึกษา แต่เรียนผ่านเครือข่ายตามกำหนดเวลาในสถานที่ต่างๆตามที่ผู้เรียนสะดวก เช่น การเรียนการสอนแบบห้องเรียนเสมือน (virtual classroom)

2) asynchronous learning เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดเวลาที่ต้องการ ไม่จำเป็นต้องมีการนัดวันเวลา สถานที่ในการเรียน มีการจัดการเรียนการสอนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ และผู้เรียนผู้สอนสามารถปฏิสัมพันธ์ได้หลายช่องทางแต่ต่างเวลา เช่น การเรียนการสอนผ่านเว็บ (web-based learning)

สอดคล้องกับข้อมูลในบทความอิเล็กทรอนิกส์เรื่อง 8 Important education trends in generation z (2011) ที่พูดถึง 8 แนวโน้มที่สำคัญของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อเจเนอเรชันซี จะมีลักษณะที่สำคัญคือ

1) การศึกษาในอนาคตการมีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่สามารถมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันได้เหมือนอยู่ในชั้นเรียน เช่น iPad ซึ่งจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้โปรแกรมการศึกษาของทั่วโลก ครูและศิษย์สามารถจัดการเรียนการสอนได้โดยใช้แอปพลิเคชันในการเรียนรู้ได้ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน การมีแบบเรียนที่สามารถมีปฏิสัมพันธ์ได้ (interactive textbooks) เกมการเรียนการสอน (educational games) เป็นต้น

2) การเรียนการสอนแบบโฮมสคูลจะเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่สำคัญในอนาคต ที่เกิดขึ้นได้โดยการให้การสนับสนุนจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง การเรียนแบบโฮมสคูลจะเรียนโดยเน้นความแตกต่างของ แต่ละบุคคล ให้บุคคลกำกับตนเองในการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม และเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งของโฮมสคูลคือ เว็บไซต์ ที่จะช่วยในการเรียนการสอนและการเรียนรู้

3) เป็นการเรียนการสอนผ่านเว็บและสื่อต่างๆเนื่องจากเจเนอเรชันซีจะมีความสามารถทางด้านเทคโนโลยี ดังนั้นจึงเอื้อให้เกิดการเรียนการสอนผ่านเว็บผ่านสื่อต่างๆ เช่น สื่อดิจิทัล การแก้ไขและการออกแบบวิดีโอ เป็นต้น

4) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นความสามารถทางการมองเห็น (visual ability) มากกว่าเมื่อก่อน เช่น การใช้เว็บ การดาวน์โหลดข้อมูล เป็นต้น

5) จัดรูปแบบการเรียนรู้ให้มีลักษณะเหมือนเกม

6) เน้นที่ความคิดสร้างสรรค์และทักษะการแก้ปัญหามากกว่าความสามารถในการจดจำข้อมูล

7) กลับมาให้ความสำคัญกับการสอนเพื่อเข้าสู่ความรู้ทางด้านการฝึกวิชาชีพ มากกว่ามุ่งสู่การสอบเข้ามหาวิทยาลัย

8) แหล่งเรียนรู้ของข้อมูลในอนาคตจะมีขนาดเล็กกลง และสามารถทำงานได้หลายอย่างมากขึ้น

นอกจากนี้เนื้อหาการเรียนรู้ต่างๆจะเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของโลก ซึ่งบริบทต่างเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ส่งผลซึ่งกันและกันกับรูปแบบการเรียนรู้ของบุคคลในเจนเนอเรชั่นแอลฟา ภาพอนาคตการศึกษาไทยที่เหมาะสมกับเจนเนอเรชั่นแอลฟาจึงควรมีลักษณะที่สำคัญ (จินตนา สุจจานันท์, 2556) ดังนี้

1) เป็นระบบการศึกษาที่เพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ของบุคคล ครอบครัว และชุมชนด้วยการส่งเสริมทักษะเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย เพื่อสามารถพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องและตลอดชีวิต มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมกันทุกเพศวัย เชื้อชาติ และศาสนา

2) มุ่งพัฒนาสติปัญญาของมนุษย์ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนกระทั่งถึงวัยผู้สูงอายุ เพื่อใช้ปัญญาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน สร้างโอกาสและเพิ่มมูลค่าของชีวิต สังคม และประเทศชาติ

3) ส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิต สุขภาพสมองและสติปัญญาควบคู่กับส่งเสริมให้คนมีคุณธรรม จริยธรรมต่อกัน ด้านกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยม มีจิตสาธารณะ ขจัดความขัดแย้ง ทำให้คนมีความเป็นมนุษย์และมีจิตใจสูง หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลจะต้องเน้นทั้งความรู้และคุณธรรมควบคู่ไปอย่างบูรณาการ

4) รูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับในอนาคตได้แก่ การให้อิสระผู้เรียน ให้ทางออกและทางเลือกแก่ทุกคน ทำให้คนรักท้องถิ่นและสามารถดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างพึงพอใจ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำงาน มีเสรีภาพ และความรับผิดชอบในหน้าที่ มีการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อสนองความต้องการและลักษณะที่แตกต่างกันของบุคคลและชุมชน

5) ส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย เป็นสื่อให้คนไทยเข้าถึงแก่นวัฒนธรรมทั้งของไทย และวิถีชีวิตของชนชาติต่างๆ

6) บทบาทการจัดการศึกษาของภาครัฐลดลง และใช้ความหลากหลายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนให้เป็นประโยชน์ ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน สื่อมวลชน องค์กรศาสนา ภาคเอกชน สาธารณประโยชน์ และองค์กรเฉพาะกิจ

7) สถานศึกษามีการแข่งขันกันเชิงคุณภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อรองรับความต้องการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม ยุคเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้ ช่วยสร้างความสมดุลระหว่างภาคเศรษฐกิจที่ทันสมัยกับคุณค่าแบบไทยที่เน้นค่านิยม และจริยธรรมตามแนวทางของศาสนา

8) กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมจะเข้ามามีส่วนส่งเสริมการจัดการศึกษามากขึ้น เกิดการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ การพัฒนาสมองของมนุษย์และมันสมองของผู้สูงวัยให้มีสุขภาพสมองยืนยาวด้วยกระบวนการทางการแพทย์ที่ทันสมัย

9) ผู้สูงวัยจะได้รับการเตรียมการด้วยการศึกษาตลอดชีวิตและการใช้ประโยชน์จากสมอง ภูมิปัญญา และประสบการณ์ของผู้สูงวัยมาใช้สนับสนุนการศึกษาทั้งในรูปแบบของผู้ทรงคุณวุฒิ ครู ภูมิปัญญา และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคลอันมีค่าของชาติ

10) สร้างดุลยภาพหรือความพอดีในการผสมผสานคุณลักษณะต่างข้างได้แก่ ความเป็นผู้นำกับผู้ตาม ความสามารถในการทำงานเป็นหมู่คณะ เสรีภาพกับความรับผิดชอบ ความสามารถในการแข่งขันกับความสมถะ การเห็นความสำคัญและประโยชน์ในวิทยาการสมัยใหม่กับภูมิปัญญาแบบท้องถิ่น เป็นต้น

ลักษณะของการจัดการศึกษาไทยที่เหมาะสมกับเจเนอเรชันแอลฟาข้างต้น ส่งผลต่อรูปแบบในการจัดการศึกษาแบบใหม่ที่เหมาะสมกับเจเนอเรชันแอลฟาในศตวรรษที่ 21 มากขึ้น ซึ่งรูปแบบในการจัดการศึกษาแบบเก่า (ศตวรรษที่ 20) และแบบใหม่แสดงเปรียบเทียบให้เห็นในตารางที่ 2-7 ดังนี้

ตารางที่ 2-7 แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการศึกษาแบบเก่าและแบบใหม่

(ไพพรรณ เกียรติโชติชัย, 2545 อ้างถึงใน จินตนา สุจจันนท์, 2556)

รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเก่า	รูปแบบการจัดการศึกษาแบบใหม่
1. มองโลกแบบแยกส่วน (atomism)	1. มองโลกแบบองค์รวม (holism)
2. เชื่อเรื่องการแข่งขัน แสวงหากำไร	2. เชื่อในความร่วมมือ สันติภาพ
3. เชื่อว่ามนุษย์อยู่เหนือธรรมชาติ	3. เชื่อในความเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ
4. เชื่อหลักศูนย์รวมอำนาจ ประชาธิปไตย ตัวแทน	4. เชื่อในการกระจายอำนาจ ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

ตารางที่ 2-7 แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการศึกษาแบบเก่าและแบบใหม่ (ต่อ)

รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเก่า	รูปแบบการจัดการศึกษาแบบใหม่
5. เน้นความสำคัญของวัตถุ	5. เน้นความสำคัญของพลังงานและจิตวิญญาณ
6. เน้นความสำคัญของเศรษฐกิจ	6. เน้นคุณค่าความเป็นมนุษย์
7. ความจริงต้องมีระบบ และแน่นอน	8. โลกตั้งอยู่บนฐานของการเปลี่ยนแปลงและหลากหลาย
8. เรียนรู้โดยใช้หนังสือเรียนเป็นฐาน (text-based learning)	8. เรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน (IT-based learning)

จากกระบวนการศึกษาแบบเก่าและแบบใหม่ข้างต้น จะเห็นได้ว่ากระบวนการศึกษาแบบเก่าเป็นกระบวนการที่เน้น “การเตรียมคนเพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจ” (people for growth) ซึ่งสร้างความเลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ของประเทศ อันเนื่องมาจากการศึกษาไทยไม่สามารถสร้างพลเมืองของประเทศให้มีขีดความสามารถในการปรับตัวต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรง ดังนั้นกระบวนการศึกษาใหม่จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเปลี่ยนแปลงจากการเตรียมคนเพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจ” (people for growth) เป็น “การสร้างการเติบโตเพื่อเติมเต็มศักยภาพของประชาชน” (growth for people) แทน โดยทำให้การเติบโตเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการปลดปล่อยศักยภาพและเติมเต็มขีดความสามารถของคน (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2556) ซึ่งเงื่อนไขที่จำเป็นในการทำให้ภาคประชาชนเข้มแข็ง คือ ต้องทำให้ประชาชนเข้าถึงทุนธรรมชาติ ทุนกายภาพ ทุนสังคม ทุนมนุษย์ ทุนวัฒนธรรม และเงินทุน เพื่อให้บุคคลสามารถพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเอง และรวมกันเป็นกลุ่มอย่างมีพลัง ดังนั้นเป้าหมายทางการศึกษาที่สำคัญที่จะสร้างการเติบโตเพื่อเติมเต็มศักยภาพของประชาชน (growth for people) จึงต้องสร้างให้คนไทยมีลักษณะดังนี้

1) บุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง (a confident person) รู้จักแยกแยะว่าอะไรถูก อะไรผิด มีความสามารถในการปรับตัว มีความคิดความอ่านและการตัดสินใจที่เป็นอิสระ และมีความสามารถในการสื่อสารได้เป็นอย่างดี

2) บุคคลที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (a self-directed learner) มีความใฝ่รู้ มีความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้เพื่อเติมเต็มศักยภาพและสร้างประโยชน์จากความรู้ที่เกิดขึ้น

3) บุคคลที่ทำประโยชน์ต่อส่วนรวม (an engaged contributor) ทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่น มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักประเมินความเสี่ยง และเรียกหาสิ่งที่ดีที่สุดให้กับตนเองและส่วนรวม

4) พลเมืองที่ตื่นตัว (an active citizen) มีจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง รู้จักสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ และตระหนักในความเสมอภาค มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมและต่อประเทศ

การที่จะสร้างคนไทยให้มีลักษณะข้างต้นได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมโลกและสังคมไทยในอนาคตที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นโลกของเจเนอเรชันแอลฟานั้น โรงเรียนต้องเปลี่ยนบทบาทจากโรงงานที่เน้นการผลิตซ้ำในกระบวนการเรียนรู้ในสาระวิชา มาเป็นการเน้นทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในโลกของความเป็นจริง เน้นการสร้างสรรค์ร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้ระหว่างครูและศิษย์ โดยสอนให้น้อยลง และเรียนรู้ให้มากขึ้น (teach less learn more) มีหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญควบคู่ไปกับหลักสูตรมาตรฐานเพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้

จากภาพอนาคตการศึกษาไทย และรูปแบบการจัดการศึกษาที่จะสร้างให้คนไทยในอนาคตมีลักษณะดังกล่าว ความต้องการเรียนรู้ที่สำคัญในเจเนอเรชันแอลฟา จึงควรมีทั้งความรู้ทั้งความรู้พื้นฐานและความรู้ที่จำเป็นในอนาคต ทักษะที่จำเป็นในอนาคต เจตคติและค่านิยม ร่างกายและจิตใจ และการแสดงออกต่อสังคม รายละเอียดของความรู้และทักษะที่จำเป็นผู้วิจัยสรุป และแสดงดังนี้ (เบลล์นิกา เจมส์ และ แบรินธ์ รอน, 2554; วิจารณ์ พานิช, 2555; จินตนา สุจจันนท์, 2556; สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2556; Framework for 21st Century Learning, n.d.)

2.3.1 ด้านความรู้ ความรู้ที่จำเป็นในการเรียนรู้สำหรับเจเนอเรชันแอลฟามี 2 ส่วนคือ ความรู้พื้นฐาน และความรู้ที่จำเป็นในอนาคต

2.3.1.1 ความรู้พื้นฐาน เนื้อหาในสาขาใหม่ๆที่สำคัญต่อความสำเร็จในการทำงานและชีวิตประจำวันในอนาคต นอกเหนือการเรียนรู้ที่จะเรียน (learn to learn) ทั้งการอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น แล้วภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัล บุคคลในยุคเจเนอเรชันแอลฟาต้องเผชิญกับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มากมายทั้งเรื่องที่มีประโยชน์และไม่มีประโยชน์ เหมาะสมและไม่เหมาะสม การเรียนรู้ที่จะเรียน จะเริ่มต้นจากการรู้ว่าจะเรียนรู้ทำไม (learn why to learn) และ เรียนรู้ว่าควรที่จะเรียนอะไร (learn what to learn) ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความคิดวิเคราะห์ และ คิดอย่างมีเหตุผล มีวิจารณญาณในการคัดกรองข้อมูลต่างๆด้วยตนเอง ในบางประเด็นที่เน้นหลักคิดหรือหลักการ นำหนักของการเรียนรู้จะอยู่ที่เรียนรู้อะไร เรียนรู้ทำไม (why/what to learn) ในบางประเด็นที่เน้นการปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ นำหนักการเรียนรู้จะอยู่ที่รูปแบบการเรียนรู้คืออย่างไร เมื่อไหร่ และใคร (when/how/who to learn form) เป็นสำคัญ ทั้งนี้การเรียนรู้ที่จะเรียนขั้น

พื้นฐานที่จะต้องเริ่มต้นตั้งแต่อนุบาลจนถึงมหาวิทยาลัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ ต้องเป็นการเรียนรู้เพื่อการอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น รวมถึง การเรียนรู้ในสาระวิชาหลัก เช่น ภาษาแม่ ภาษาอังกฤษ ภาษาโลก ศิลปะ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ความเป็นพลเมือง

2.3.1.2 ความรู้ที่จำเป็นในอนาคต ประกอบด้วย

1) การรักที่จะเรียนรู้ (love to learn)

การรักที่จะเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ขึ้น เป็นสิ่งจูงใจ ในการปรับเปลี่ยนทัศนคติ การให้คุณค่า และการสร้างแบบอย่าง แนวคิดในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้แก่ แนวคิด “plearn” ซึ่งเกิดจาก play+learn หรือ “edutainment” ซึ่งเกิดจาก education + entertainment การสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ มีหลักการที่สำคัญคือ ในเชิงโครงสร้าง ต้องสามารถหาจุดสมดุลระหว่างโอกาสในการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้กับระดับของการคัดกรองเนื้อหาของการเรียนรู้ และในเชิงพฤติกรรม ต้องสามารถหาจุดสมดุลระหว่างระดับการเปิดกว้างให้เด็กเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้กับระดับการเฝ้าติดตามดูแล

ทักษะสำคัญที่ควรจรรักที่จะเรียนรู้คือ ทักษะการเรียนรู้ และทักษะด้านอาชีพที่จำเป็นต้องใช้ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวเพื่อการทำงาน และการเป็นพลเมืองในโลกอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง นอกจากนี้ทักษะด้านการเรียนรู้และทักษะด้านอาชีพที่กล่าวแล้ว ยังมีเนื้อหาการเรียนรู้ที่สำคัญที่ควรจรรักที่จะเรียนรู้อีกเช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับโลกของเรา จิตสำนึกต่อโลก ความรู้และความเข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อม ความรู้ด้านสุขภาพและสวัสดิภาพ ความรู้ด้านการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ

2) เรียนรู้ทักษะความเป็นพลเมืองในโลกดิจิทัล

นอกจากการศึกษาจะมุ่งสร้างความเป็นพลเมืองเหมือนในหลายๆประเทศ เช่น อังกฤษและสิงคโปร์ ที่นโยบายหลักของการปฏิรูปการศึกษาคือ การสร้างพลเมืองของประเทศตนให้เป็นพลเมืองโลก ที่เป็นประชาชนที่มีความรับผิดชอบ และมีประสิทธิภาพในระบบประชาธิปไตยแล้วนั้น ทักษะพลเมืองในโลกดิจิทัลก็จำเป็นต้องการช่วยให้ใช้เทคโนโลยีได้อย่างปลอดภัยและรับผิดชอบ การเป็นพลเมืองดิจิทัลเกี่ยวข้องกับทัศนคติในการใช้เทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเทคโนโลยีทำให้เรามีเครื่องมือสำหรับการทำกิจกรรมร่วมกัน รวมถึงผู้คนจำนวนมากที่อาจมีโอกาสร่วมงานกันและเข้าถึงพื้นที่ร่วมกันในการปฏิบัติภารกิจอย่างมีจริยธรรม และตามครรลองตามกฎหมาย เช่น การสนับสนุนและใช้ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย ถูกกฎหมาย และอย่างรับผิดชอบ แสดงทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความร่วมมือ การเรียนรู้ และการเพิ่มผลผลิต สามารถแสดงความเป็นผู้นำในฐานะพลเมืองดิจิทัล เป็นต้น

นอกจากนี้พฤติกรรมในโลกออนไลน์ยังสามารถกำหนดอัตลักษณ์ภายใต้ความสัมพันธ์ในโลกเสมือน เปลี่ยนจากเทคโนโลยีจากที่จำกัดผู้ใช้ในอยู่ในหน้าเว็บที่ตนเป็นสมาชิก เช่น เฟซบุ๊ก ไปสู่การแบ่งปันที่เปิดกว้างและยืดหยุ่นในชุมชนที่มีความสนใจเฉพาะทาง ดังนั้นทักษะการเป็นพลเมืองดิจิทัลจึงกลายเป็นส่วนสำคัญของชีวิตผู้คนในศตวรรษใหม่

2.3.1.3 ด้านทักษะ ทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้สำหรับเจนเนอเรชั่นแอลฟาประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและการทำงาน และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี

1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม คือการแสดงความคิดสร้างสรรค์ ผลิตความรู้ และพัฒนานวัตกรรมที่เป็นผลิตผลและกระบวนการใช้เทคโนโลยี เช่น ประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีเพื่อสร้างแนวคิดใหม่ ผลิตภัณฑ์ใหม่หรือกระบวนการใหม่ สร้างงานที่เป็นต้นแบบเพื่อสื่อถึงตัวตนและกลุ่ม การระดมสมองเพื่อสร้างสรรค์งาน เป็นต้น รวมถึงความสามารถในการทำงานอย่างสร้างสรรค์ร่วมกับผู้อื่น

2) ทักษะชีวิตและการทำงาน มีดังนี้

(2.1) เรียนรู้จากปัญหา

การเรียนรู้ตามทฤษฎีเก่ายังมีความเชื่อว่าการเรียนรู้จะต้องเริ่มต้นจากการเรียนรู้พื้นฐานไปยังการเรียนรู้ที่ซับซ้อน โดยเริ่มต้นเรียนรู้จาก ความรู้ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมิน แต่เนื่องจากในศตวรรษที่ 21 มีความท้าทายที่สำคัญนั่นคือความขัดแย้งที่รุนแรงมากขึ้นและถี่ขึ้น ภัยจากการก่อการร้ายในรูปแบบต่างๆ ภัยธรรมชาติ และภัยจากสังคมที่เปลี่ยนแปลงเป็นสังคมปัจเจก ทฤษฎีการเรียนรู้แบบเก่าจึงไม่อาจตอบสนองกับโลกของความเป็นจริงได้ ปัจจุบันทฤษฎีการเรียนรู้ใหม่จากผลการวิจัยในปัจจุบันได้เสนอว่าการเรียนรู้ต้องเริ่มต้นจาก การจำได้ การเข้าใจ การประยุกต์ใช้ วิเคราะห์ ประเมิน และสร้างสรรค์ ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้พร้อมกัน หรือเกิดเรียงลำดับจากหลังไปหน้าก็ได้

การเรียนรู้จากปัญหา และการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะช่วยให้บุคคลมีทักษะในการตั้งคำถามและสืบค้นอย่างมีเป้าหมาย มีความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ หาข้อสรุป และคิดทบทวนจนได้คำตอบที่เหมาะสม ซึ่งการเรียนรู้ในรูปแบบนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับบุคคลในทุกวัยและทุกระดับความสามารถ รวมถึงการนำมาใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

(2.2) เรียนรู้แบบร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ

ทั้งนี้เนื่องจากศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่ปัจเจกชน ชุมชน ประเทศ และภูมิภาคต่างๆในโลกมีการพึ่งพาศักยภาพทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ นิเวศวิทยา และการเมืองในระดับที่สูงขึ้น เพราะการพึ่งพากันในระดับโลกจะช่วยเพิ่มความเจริญรุ่งเรืองและผลผลิต แต่ในขณะเดียวกันก็ส่งผลให้เหตุการณ์ในประเทศหนึ่งมีอิทธิพลต่ออีกประเทศหนึ่งได้อย่างฉับพลันเช่นกัน

และผลจากการพึ่งพากันในระดับโลก ส่งผลให้ในสังคมมีความหลากหลายและเป็นสังคมพหุนิยมมากขึ้นเช่นกัน รวมถึงการเกิดความขัดแย้งในระดับต่างๆ มากขึ้นและถี่ขึ้นทั้งความขัดแย้งที่เกิดจากการตัดสินใจเป็นหมู่คณะ และความขัดแย้งของผลประโยชน์ ความขัดแย้งเชิงทำลาย และความขัดแย้งเชิงสร้างสรรค์ การเรียนรู้แบบร่วมมือจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญให้บุคคลได้พัฒนาทักษะด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและภายในกลุ่มขนาดเล็ก ซึ่งจำเป็นต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีความหลากหลายได้อย่างเหมาะสม

ตัวอย่างเช่น ทักษะในการแก้ปัญหาและนำไปสู่ผู้อื่นไปสู่จุดมุ่งหมายในงาน สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเคารพในความแตกต่างของผู้อื่น สามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างมีความรับผิดชอบ และมีทัศนคติที่ดีต่อสมาชิกในกลุ่มงาน เป็นต้น

(2.3) เรียนรู้ที่จะรอด (learn to live) ด้วยความยืดหยุ่นและการปรับตัว

การเรียนรู้ที่จะรอด เป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของมนุษย์ (human capacity) ที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในโลกแห่งความเป็นจริง การเรียนรู้ที่จะรอดอยู่ภายใต้บริบทและสภาวะแวดล้อมที่มีเงื่อนไขแตกต่างกัน เช่น การเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันหรือทำงานร่วมกันในโลกเชิงซ้อน (multiple realities) การเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันหรือทำงานภายใต้ภาวะความไม่รู้ (not knowing zone) การเรียนรู้ในการเผชิญกับภัยคุกคามร่วม (global commons) และการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันภายใต้ภาวะที่มีความขัดแย้งรุนแรง (hyper-conflict) นอกจากนี้การเรียนรู้ที่กำกับตนเอง (self-direction) โดยการบริหารจัดการเวลาและเป้าหมายเพื่อให้งานสำเร็จก็ถือเป็นอีกทักษะหนึ่งที่สำคัญในการอยู่รอดในศตวรรษที่ 21

ตัวอย่างเช่น การปรับตัวเข้ากับกฎกติกา ความรับผิดชอบในการทำงาน ภายใต้บริบทที่หลากหลาย มีความสามารถในการที่จะเข้าใจ เจรจา ต่อรอง และจัดสมดุล ความแตกต่างทางความคิด ความเชื่อเพื่อแก้ไขความขัดแย้งในการทำงานภายในได้สิ่งแวดล้อมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความสามารถในการรักษาสสมดุลระหว่างเป้าหมายระยะสั้นกับระยะยาวของตนเอง ความสามารถในการติดตาม ตรวจสอบ และกำกับดูแลงานของตนเองด้วยตนเองจนสำเร็จ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นต้น

(2.4) เรียนรู้ที่จะรัก (learn to love) และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรม

การเรียนรู้ที่จะรอด ทำให้บุคคลสามารถใช้ชีวิตอยู่ในโลกอย่างเป็นอิสระแต่การเน้นเพียงแต่ การเรียนรู้ที่จะรอด แต่เพียงอย่างเดียวอาจจะไม่เหมาะสมกับโลกในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกของการพึ่งพาซึ่งกันและกันในระดับโลก การพึ่งพากันในระดับโลกจะช่วยเร่งในเรื่องของการพัฒนาประเทศ การเพิ่มรายได้ และมาตรฐานค่าครองชีพผ่านการค้าระดับโลกที่เพิ่มขึ้น รวมถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่ที่แต่ละประเทศกำลังเผชิญอยู่เช่น

การกำจัดโรคภัย ความหิวโหย การปนเปื้อนของสิ่งแวดล้อม ภาวะโลกร้อน การก่อการร้ายข้ามชาติ เป็นต้น ในทางตรงกันข้ามการพึ่งพากันในระดับโลกก็อาจส่งผลต่อการไร้เสถียรภาพของแต่ละประเทศที่อาจจะเกิดขึ้นเพราะประเทศอื่นได้เช่นกัน เช่น ภาวะเงินเฟ้อที่แพร่กระจายข้ามพรมแดน ซึ่งการพึ่งพากันในระดับโลกจะทำให้ประเทศต่างๆมีความอ่อนไหวมากขึ้นทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

ดังนั้น พลเมืองในอนาคตหรือเจเนอเรชันแอลฟาจึงจำเป็นต้องเข้าใจระบบการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันนี้ และรู้วิธีการดำเนินชีวิตและปฏิบัติงานภายใต้ระบบดังกล่าว ซึ่งการเรียนรู้ที่จะรัก จะทำให้เราใช้ชีวิตร่วมกันกับผู้อื่นในท่ามกลางโลกที่มีการอิงอาศัยและอยู่ร่วมกันกับคนทั้งโลก (human togetherness) มากขึ้น

ตัวอย่างเช่น ความสามารถในการเข้าใจ และรู้ในสิ่งที่ผู้อื่นพูด การทำงานร่วมกับบุคคลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมและสังคมกับตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การยอมรับและเปิดใจกว้างกับความแตกต่างด้านความคิด และทัศนคติ เป็นต้น

3) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี

เนื่องจากเจเนอเรชันแอลฟาจะใช้ชีวิตประจำวันอยู่กับเทคโนโลยีและสื่อต่างๆรอบตัว ดังนั้นทักษะสำคัญที่จำเป็นต้องเรียนรู้ในด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี คือความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมถึงความสามารถในการทำงาน และใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ตัวอย่างทักษะในด้านนี้เช่น ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเวลา และประสิทธิภาพของข้อมูล ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ข้อมูลที่ได้รับอย่างถูกต้องและสร้างสรรค์เพื่อใช้ในการจัดการกับปัญหา มีความเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของข้อมูลสื่อสารสนเทศที่ได้รับ สามารถประยุกต์ความเข้าใจพื้นฐานกับข้อมูลต่างๆรอบตัวกับการใช้สื่อสารสนเทศได้ สามารถใช้เทคโนโลยีต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ PDAs, media players, GPS เพื่อเป็นเครื่องมือในการทำวิจัย จัดการองค์กร ประเมิน และสื่อสารข้อมูล เป็นต้น

ทักษะข้างต้นสอดคล้องกับข้อมูลจากการให้สัมภาษณ์ของรองศาสตราจารย์ นายแพทย์สุริยเดว ทรีปาตี (สุริยเดว ทรีปาตี, สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2557) โดยรองศาสตราจารย์ นายแพทย์สุริยเดว ทรีปาตี กล่าวว่า

“ตนได้เสนอ package กับกระทรวงศึกษาธิการถึงแนวทางการปฏิรูปการจัดการศึกษาให้เพิ่มทักษะที่เรียกว่า “skill for your life” ลงในหลักสูตรการศึกษาหมวดการดำรงชีวิต และโลกของงานด้วย ซึ่งทักษะ หรือ skill ต่างๆ มีดังนี้

1) Health literacy skill เช่น health media

2) Life skill หรือ ทักษะชีวิต

3) Living skill เช่น

3.1) safety skill ได้แก่ ทักษะการว่ายน้ำ การใส่หมวกกันน็อค การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เป็นต้น

3.2) eco skill ได้แก่ การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, media technology เป็นต้น

4) Career skill เช่น สัมมาอาชีพ”

ความต้องการเรียนรู้ของเจเนอเรชันแอลฟา นอกเหนือจากความรู้และทักษะที่จำเป็นข้างต้นแล้ว การที่เจเนอเรชันแอลฟาจะมีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคตนั้นยังจะต้องประกอบไปด้วยการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างลักษณะที่สำคัญอีก 3 ประการ ให้เกิดขึ้นในเจเนอเรชันแอลฟาตามกรอบแนวคิดในการพัฒนาเจเนอเรชันแอลฟา ดังนี้

2.3.2 ด้านร่างกายและจิตใจ

เจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบทของไทยในอนาคตควรเรียนรู้ในเรื่องที่จะทำให้ตนเองมีสุขภาพร่างกายและจิตใจดี แข็งแรงตามช่วงวัย และเหมาะสมต่อการทำงานในแต่ละช่วงวัย มีสุขภาพจิตที่ดี จิตใจเข้มแข็งไม่หวั่นไหวต่อวิกฤตการณ์ส่วนตัวและสังคม มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ พัฒนาสติปัญญาและการคิดที่รู้จักเหตุผล

2.3.3 ด้านเจตคติและค่านิยม

เจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบทของไทยในอนาคตควรเรียนรู้ในเรื่องที่จะทำให้ตนเองมีเจตคติและค่านิยมของการเป็นพลเมืองไทยที่ดี เช่น การมีความรู้ในเรื่องของหน้าที่พลเมือง (civic education) ทั้ง 6 ประการ คือ เคารพกติกา เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพความเสมอภาค รับผิดชอบต่อสังคม พึ่งตนเองได้ (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555) ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมและเจตคติที่ถูกต้องในการเตรียมตนหรือเตรียมการประกอบสัมมาชีพ ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักป้องกันตนเองจากโรคร้ายอันตราย อบายมุขและสารเสพติด รู้จักปกป้องสิทธิของตนและเคารพสิทธิของผู้อื่น รักความเป็นประชาธิปไตย รักการเรียนรู้ตลอดชีวิต พร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลง มีสำนึกในความเป็นไทย ภูมิใจในความเป็นคนไทยมีส่วนร่วมด้วยช่วยกันในทุกด้านที่มีผลกระทบต่อตนเอง ชาบซึ่งในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์บนพื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตยอย่างมีความรับผิดชอบ

2.3.4 ด้านการแสดงออกต่อสังคม

เจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบทของไทยในอนาคตควรเรียนรู้ในเรื่องที่จะทำให้ตนเองสามารถปรับตัวและเข้ากับผู้อื่นได้ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีจิต

สาธารณะและจิตอาสา ช่วยเหลือผู้อื่น ทั้งผู้ที่ด้อยโอกาสและชุมชน เอื้อเพื่อพ่อแม่ มีความสามัคคี
 ประองตอง ซื่อสัตย์ ขยัน มีระเบียบวินัย มีอาชีพสุจริต และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

กล่าวโดยสรุปแล้ว การเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับเจเนอเรชันแอลฟา จำเป็นต้องสร้างวงจรการ
 เรียนรู้ (learning circle) ที่สำคัญให้เกิดขึ้นกับเจเนอเรชันแอลฟา โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4
 ประการคือ

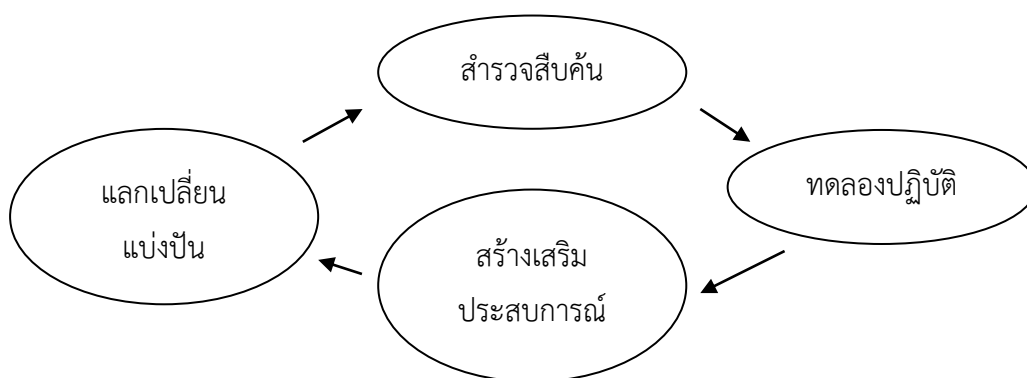
1) สำรวจสืบค้น (exploring) เป็นการฝึกให้เจเนอเรชันแอลฟารักการสำรวจสืบค้น เปิด
 โอกาสให้ท่องไปในโลกกว้างทั้งโลกจริงและโลกเสมือน รู้จักใช้จินตนาการ สร้างสรรค์ความคิดใหม่ๆ
 โดยพัฒนากระบวนการเรียนรู้นอกห้องเรียน และนอกระบบ คู่ขนานไปกับกระบวนการเรียนรู้ใน
 ห้องเรียน ในโรงเรียนและในระบบที่มีอยู่

2) ทดลองปฏิบัติ (experimenting) ให้เจเนอเรชันแอลฟาเกิดความคิดและค้นหาทางเลือก
 ใหม่ๆ เปิดโอกาสให้บุคคลได้ลองถูกลองผิด

3) สร้างเสริมประสบการณ์ (experiencing) ฝึกให้มีการตัดสินใจด้วยตนเอง คิดเป็น
 โครงการเพื่อฝึกการผลักดันความคิดให้เกิดผล และนำบทเรียนและประสบการณ์ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ใน
 บริบทอื่นๆ

4) แลกเปลี่ยนแบ่งปัน (exchanging) เป็นการแลกเปลี่ยนแบ่งปันประสบการณ์และข้อมูล
 ข่าวสารกับผู้อื่น ด้วยการปลูกฝังการให้และการแบ่งปัน ซึ่งการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันดังกล่าวจะเป็น
 จุดเริ่มต้นในการสร้างสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปันมากขึ้น

จากวงจรการเรียนรู้ข้างต้น แสดงดังภาพที่ 2-5

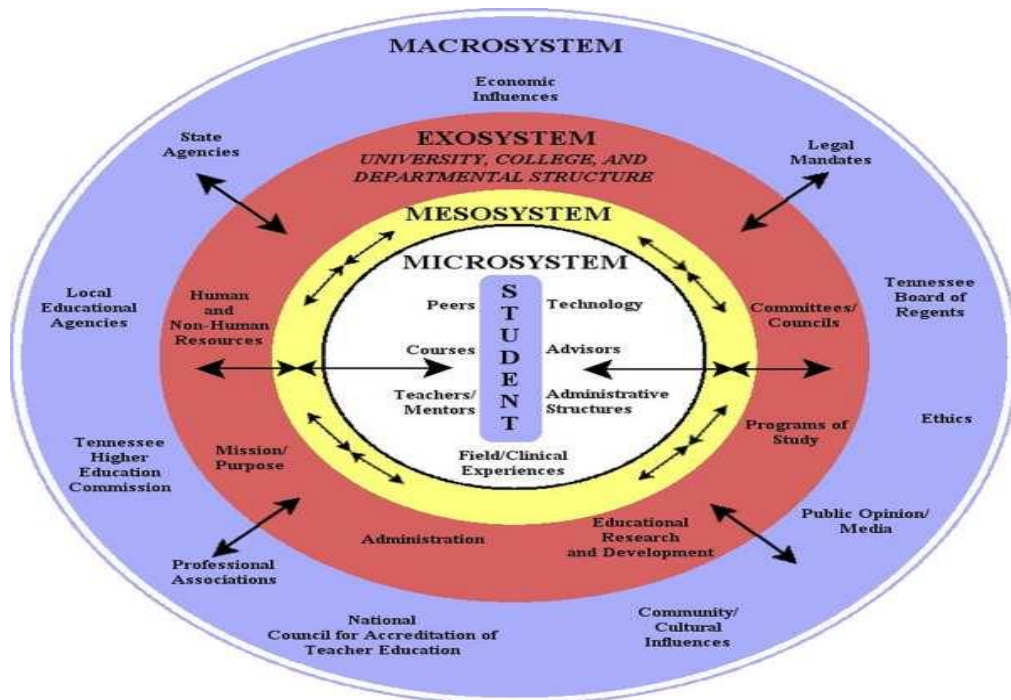

ภาพที่ 2-5 แสดงวงจรการเรียนรู้ของบุคคลในเจเนอเรชันแอลฟา (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2556)

2.4 ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยา (Bronfenbrenner's ecological theory of human development) กับการพัฒนาเจเนอเรชันแอลฟา

ยูริ บรอนเฟนเบรนเนอร์ (Urie Bronfenbrenner) (1917-2005) เป็นนักจิตวิทยาผู้พัฒนาทฤษฎีระบบนิเวศวิทยา (the ecological systems theory) เพื่อใช้ในการอธิบายพฤติกรรมเด็ก โดยทฤษฎีนี้เชื่อว่าสิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลต่อการเติบโตและพัฒนาการของเด็ก ซึ่ง Bronfenbrenner ได้แบ่ง “ชั้น”(layers) ของสิ่งแวดล้อม และเชื่อว่าแต่ละชั้นของสิ่งแวดล้อมจะส่งผลต่อพัฒนาการของเด็ก ตามลำดับ ทฤษฎีนี้ถูกเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “bioecological systems theory” เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของระบบทางชีวภาพซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งแวดล้อมขั้นต้น (primary development) ที่มีผลต่อพัฒนาการของเด็ก

แนวคิดในการเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมไว้บรอนเฟนเบรนเนอร์ เรียกว่า ecological approach ในแนวคิดนี้ได้แบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็นระบบต่อเนื่องกัน แต่ละระบบมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน แสดงดังภาพที่ 2-6

ภาพที่ 2-6 แสดงแนวคิดของทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาของบรอนเฟนเบรนเนอร์
(http://www3.uakron.edu/schulze/610/lec_bronf.htm)

ทั้งนี้ บรอนเฟนเบรนเนอร์ได้แบ่งระดับชั้นของสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของเด็กไว้เป็น 5 ระดับชั้น (Santrock, J. W., 2011); (Bronfenbrenner, 2005); (Bronfenbrenner, 1994) ดังนี้

1. The microsystem

เป็นรูปแบบของกิจกรรม บทบาททางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในระดับที่บุคคลสามารถเผชิญหน้าซึ่งกันและกันได้ (face-to-face) เป็นสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับบุคคลที่สุด เป็นระบบสิ่งแวดล้อมหน่วยแรกที่ซึ่งบุคคลอาศัยอยู่ และให้ประสบการณ์โดยตรง ระบบนี้ได้แก่ การเป็นสมาชิกในครอบครัว ที่พ่อแม่และลูก มีปฏิสัมพันธ์กัน นอกจากนี้ยังมีหน่วยอื่นอีก เช่น ครอบครัวของญาติ ศูนย์เลี้ยงดูแลเด็ก ห้องเรียน ที่โรงเรียน กลุ่มเพื่อน กลุ่มศาสนา เพื่อนบ้าน บุคคลในสถานที่ทำงาน รวมถึงบุคคลที่สามารถมีปฏิสัมพันธ์ได้โดยตรง เป็นต้น ระบบนี้เป็นระบบที่บุคคลสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสังคมได้มากที่สุดและปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในระบบนี้จะสร้างและพัฒนาประสบการณ์ให้กับตัวตนของบุคคล ดังนั้นระดับ microsystem จึงมีความสำคัญมากที่สุดในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม

ในระบบนี้พฤติกรรมของบุคคลจะกระทบต่อคนอื่น ๆ ซึ่งพฤติกรรมของบุคคลอื่นในระบบนี้ก็ส่งผลกระทบต่อบุคคลได้เช่นกัน แม้แต่ทารกในครรภ์ก็อาจมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมารดา แล้วส่งผลย้อนกลับต่ออนาคตของทารกได้ สิ่งแวดล้อมใดที่คนทุกคนในนั้นสามารถมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันได้ทั่วถึงจัดเป็นระบบ microsystem นอกจากนี้การที่เด็กมีลักษณะแตกต่างกันอันเนื่องมาจากผลทางพันธุกรรมและลักษณะทางชีวภาพแล้ว การที่เด็กจะมีลักษณะบุคลิกภาพหรืออารมณ์เป็นเช่นใด ยังคงขึ้นอยู่กับระบบสิ่งแวดล้อมในระบบนี้เป็นสำคัญ ดังนั้น microsystem จึงถือเป็นระบบสิ่งแวดล้อมที่มีผลโดยตรง (immediate environments) กับเจเนอเรชั่นแอลฟา

2. The mesosystem

ระบบนี้เป็นระบบสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงระบบ microsystems ต่าง ๆ ตั้งแต่สองระบบหรือมากกว่าให้สัมพันธ์กัน โดยอธิบายปฏิสัมพันธ์ระหว่างระบบ microsystems กับบุคคลอื่น ๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างญาติพี่น้องกับครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านและครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและที่ทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ความสัมพันธ์ที่โรงเรียนที่สัมพันธ์กับที่โบสถ์ โดยเด็กที่มีปัญหาที่บ้านจะไปสร้างปัญหาที่โรงเรียน เด็กจากครอบครัวอ่อน มักจะเป็นเด็กเร่ร่อน ที่โรงเรียน เป็นต้น ระบบนี้จะมีบทบาทที่สำคัญในการช่วยสร้างประสบการณ์ให้กับบุคคล

จากแนวคิดดังกล่าว ในงานวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับระบบ microsystem และ mesosystem เพราะเป็นระบบสิ่งแวดล้อมแรกที่มีผลโดยตรงต่อเจเนอเรชั่นแอลฟา

3. The exosystem

เป็นสภาพทางสังคมที่บุคคลไม่ได้รับประสบการณ์โดยตรง (indirect environments) แต่มีผลกระทบต่อพฤติกรรม หรือพัฒนาการของบุคคลได้ โดยเป็นการเชื่อมโยงและตอบสนองของบุคคลที่ไม่มีความใกล้ชิดสนิทสนมตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ระบบนี้จะมี ความใกล้เคียงกับระบบ mesosystem แต่ระดับความใกล้ชิดของบุคคลในระบบนี้จะน้อยกว่าในระบบ mesosystem ความสัมพันธ์ในระบบนี้จะมีทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ตัวอย่างของความสัมพันธ์ในระบบนี้ เช่น ทักษะทางสังคม ความสำเร็จในหน้าที่การงานของพ่อแม่มีส่วนในการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมให้ลูก การที่พ่อแม่ถูกออกจากงานจะส่งผลโดยตรงกับสภาพเศรษฐกิจการเงินของครอบครัว และระดับความเครียดภายในบ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานกับญาติของเพื่อนร่วมงาน ความสัมพันธ์ระหว่างลูกจ้างกับพนักงานของหัวหน้า หรือนโยบายของรัฐบาล ข้อกำหนด และเครือข่ายทางสังคมระหว่างกลุ่มคน เป็นสิ่งแวดล้อมประเภทนี้

4. The macrosystem

ระบบใหญ่ที่สุดของระบบนิเวศที่มีผลต่อพัฒนาการของมนุษย์ ซึ่งเป็นที่รวมทุกระบบที่กล่าวมาให้เกี่ยวเนื่องกัน เป็นวัฒนธรรมใหญ่ เช่น นโยบายของรัฐบาล นโยบายสาธารณะ และวัฒนธรรมย่อยของสังคม เป็นการปฏิบัติและแนวดำเนินชีวิต ซึ่งยอมรับกันในสังคม และสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง ระบบนี้ได้รับอิทธิพลโดยวัฒนธรรม และสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่ ตัวอย่างเช่น ระบบการเมือง ความเป็นประชาธิปไตย ระบบทุนนิยม ระบบศาสนา การศึกษา และวัฒนธรรม ระบบ macrosystem จะสะท้อนให้เห็นถึงทุกระบบที่เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลพัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่ระบบ microsystem mesosystem และ exosystem ผ่านคุณลักษณะทางสังคม และคุณลักษณะทางจิตวิทยาของสังคมนั้นๆ

ในแต่ละวัฒนธรรมก็มีการพัฒนา ไปตามกาลเวลา มีเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ของสังคม เช่น ภาวะสงคราม สภาพเศรษฐกิจ ภัยพิบัติจากธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ซึ่งไม่สามารถสรุปได้ว่าคนในสังคมเดียวกันจะมีพฤติกรรมเหมือนกันหมดเพราะคนที่เกิดและผ่านประสบการณ์ต่างยุคสมัยกันจะได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมระดับมหภาคที่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าบุคคลที่เกิดในยุคเจนเนอเรชั่นแอลฟามีคุณลักษณะ และประสบการณ์ชีวิตที่ส่งผลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของบุคคลที่แตกต่างไปจากยุคที่ผ่านมา คือ เบบี้บูมเมอร์ เจเนอเรชั่นเอ็กซ์ เจเนอเรชั่นวาย และเจเนอเรชั่นซี

5. the chronosystem

เป็นระบบสิ่งแวดล้อมที่บรอนเฟนเบรนเนอร์ได้พัฒนาระบบขึ้นมาในภายหลัง เป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบของสิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนไปของสิ่งแวดล้อมตลอดช่วงชีวิตของบุคคล และรวมถึงเหตุการณ์ซึ่งเป็นประวัติของบุคคลผู้นั้นด้วย ระบบนี้แสดงให้เห็นว่าเมื่อระยะเวลาผ่านไป

ไม่ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเพียงด้านคุณลักษณะทางจิตวิทยาของบุคคลเท่านั้นแต่ยังส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่บุคคลอาศัยอยู่ด้วยเช่นกัน เช่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของครอบครัว สถานภาพทางการเงิน เศรษฐกิจ และสังคม (socioeconomic status) การจ้างงาน สถานที่อยู่อาศัย

ประสบการณ์ที่สำคัญที่เกิดขึ้นในระบบนี้เป็นประสบการณ์ที่เคยเกิดขึ้นกับบุคคลในช่วงชีวิตที่ผ่านมา ได้แก่ เหตุการณ์ทางสิ่งแวดล้อม การแต่งงาน การหย่าร้าง การมีบุตร เป็นต้น ระบบนี้เป็นระบบสุดท้ายที่บรอนเฟนเบรนนอร์พัฒนาขึ้น เป็นระบบที่เป็นผลมาจากประสบการณ์ของบุคคลในทั้งชีวิตที่ผ่านมาและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลในชีวิตประจำวัน

ระบบของสิ่งแวดล้อมที่เสนอโดยบรอนเฟนเบรนนอร์ แต่ละระบบมีส่วนสร้างพฤติกรรมของบุคคล และอาจถูกเปลี่ยนแปลงได้จากคนในระบบนั้น ๆ ด้วย มนุษย์ที่พัฒนาหรือเติบโตมาจากสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันย่อมมีพฤติกรรม และลักษณะนิสัยที่แตกต่างกันไปด้วย

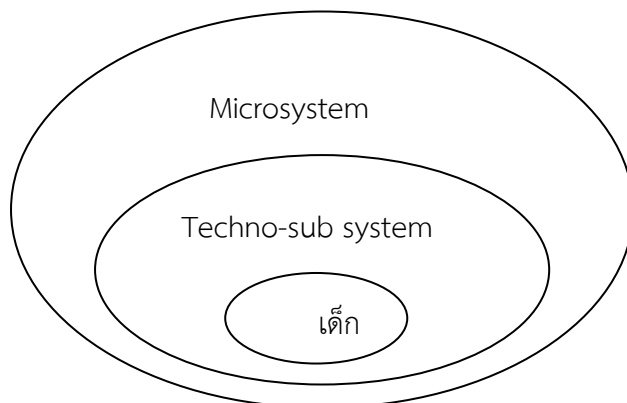
ระบบสิ่งแวดล้อมทั้งหมดนี้บรอนเฟนเบรนนอร์เชื่อว่าจะมีกฎ ปทัสถาน (norms) และบทบาทที่เหมือนกันในช่วงเวลาเดียวกันในการพัฒนาความเป็นมนุษย์ของบุคคล

ต่อมาเขาได้ศึกษาทั้งในด้านชีววิทยา จิตวิทยา และพฤติกรรม เพื่อนำไปสู่รูปแบบในการอธิบายพัฒนาการของมนุษย์ทั้งในระดับชีววิทยาจนถึงระดับระบบนิเวศวิทยา และใช้ชื่อทฤษฎีนี้ว่า “bioecological system theory”

จากทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาของบรอนเฟนเบรนนอร์ในการพัฒนามนุษย์ข้างต้น สอดคล้องกับข้อมูลจากรองศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุรียเดว ทรีปาตี (สุรียเดว ทรีปาตี, เอกสารประกอบการบรรยาย The 3rd Global Congress for Consensus in Pediatrics & Child Health, 13-16 กุมภาพันธ์ 2557) ที่กล่าวถึงทฤษฎีดังกล่าวกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบันเช่นกัน โดยกล่าวว่า

“สภาพสังคมปัจจุบัน ทุนเดิมที่มีอยู่ในระบบ *microsystem* ของโครงสร้างครอบครัว ชุมชน และโรงเรียน กำลังอ่อนแอลงในมิติของ *connectedness* เช่น การเลี้ยงลูกด้วยตนเองของพ่อแม่ค่อยลดลง ในขณะที่เดียวกันระบบ *microsystem* ของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันกำลังถูกแทรกแซงจากระบบใหม่ที่เกิดขึ้นที่แตกต่างไปจากแนวคิดและทฤษฎีของบรอนเฟนเบรนนอร์ และไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในยุคที่ผ่านมา นั่นคือ ถูกแทรกแซงด้วยระบบ *techno-sub system* กล่าวคือ เด็กในปัจจุบันสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีต่างๆผ่านทางโทรศัพท์มือถือ เมื่อมีเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆในชีวิตประจำวันที่เกิดขึ้นก็สามารถติดต่อสื่อสารผ่านเพื่อน และกลุ่มคนใน *social media* ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นโลกของตนเอง ในขณะที่เดียวกัน *techno-sub system* ก็เป็นระบบที่เกิดขึ้นใหม่และเป็นระบบที่กั้นกลางระหว่างพ่อแม่ที่อยู่ในระบบ *microsystem* กับลูกทำให้พ่อแม่ไม่สามารถเข้าถึงตัวลูกได้เหมือนที่ผ่านมา”

จากข้อมูลข้างต้น เมื่อแสดงเป็นภาพจะแตกต่างจากแนวคิดของบรอนเฟนเบรนเนอร์โดยสภาพสังคมในปัจจุบันจะมีระบบ *techno-sub system* ที่เกิดขึ้นใหม่กึ่งกลางระหว่างเด็ก และครอบครัวซึ่งจัดอยู่ในระบบ *microsystem* ภาพที่แสดงแนวคิดดังกล่าว แสดงในภาพที่ 2-7

ภาพที่ 2-7 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง Techno-sub system ที่กึ่งระหว่างเด็ก และระบบ *microsystem*

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ระบบสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในเจเนอเรชั่นแอลฟา นอกจากจะเป็นระบบ *mesosystem* ที่เชื่อมโยงระหว่างระบบ *microsystem* ซึ่งได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน แล้ว เทคโนโลยียังเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีบทบาทสำคัญที่สุดอีกระบบหนึ่งที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน และเป็นทั้งระบบที่เชื่อมโยงให้เจเนอเรชั่นแอลฟากับระบบ *microsystem* มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็สามารถเป็นระบบที่กึ่งกลางระหว่างเจเนอเรชั่นแอลฟากับระบบ *microsystem* ให้มีความห่างเหินกันมากขึ้นได้เช่นกัน หากเจเนอเรชั่นแอลฟาที่มีความผูกพันยึดเหนี่ยวกับระบบ *microsystem* ในระดับน้อย

แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้มีความเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคตจึงจำเป็นที่จะต้องให้แนวทางการจัดการศึกษาสอดคล้องกับระบบสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับเจเนอเรชั่นแอลฟาซึ่งได้แก่ระบบ *mesosystem*, *microsystem* และ *techno-sub system* ด้วยเช่นกัน

จากความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนตามทฤษฎีของบรอนเฟนเบรนเนอร์ พบว่าแนวคิดดังกล่าวยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2550 - 2559

(สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, ม.ป.ป) ที่ได้มีพระราชดำรัสถึงแนวทางในการดำเนินการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารดังนี้

1) โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นฐานของการพัฒนา ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาเป็นสถานที่ที่รวมเด็กในวัยเรียนของชุมชน ทำให้เข้าถึงเด็กได้ง่ายและครอบคลุมได้ทั้งหมดง่ายต่อการดำเนินงาน เป็นสถานที่ที่ผู้มีความรู้ คือครู ซึ่งเป็นแกนสำคัญในการถ่ายทอดให้เด็กได้พัฒนาความรู้และทักษะต่างๆ และเป็นสถานที่ที่คนในชุมชนเข้าถึงได้ง่าย จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนได้

2) การพึ่งตนเอง ทรงเน้นให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้ได้รับความรู้และฝึกฝนทักษะทั้ง 4 ด้าน คือพุทธิศึกษา จริยศึกษา หัตถศึกษา และพลศึกษา ซึ่งเป็นความรู้และทักษะที่นำไปใช้ได้ในชีวิตจริง และในที่สุดสามารถดำเนินการพัฒนาได้ด้วยตนเอง

3) การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการให้ประชาชนในชุมชนเข้าร่วมในทุกกิจกรรมของโรงเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันจากการลงมือปฏิบัติ ความรู้และเทคโนโลยีต่างๆ จะถูกถ่ายทอดลงสู่ชุมชนนำไปใช้พัฒนาชุมชนของตนเองได้เป็นการเสริมสร้างพลังและความเข้มแข็งของชุมชน นำไปสู่การพึ่งตนเอง ทำให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

เช่นกันกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550 – 2559 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550: 9-10) ที่กล่าวถึงความสำคัญของบริบทครอบครัว โรงเรียน และชุมชนที่มีผลต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อให้เจริญเติบโตตามหลักจิตวิทยาครบทุกด้าน และเติบโตเต็มศักยภาพนั้นว่า ผู้เลี้ยงดูที่มีส่วนสำคัญในช่วงเวลาดังกล่าวคือ พ่อแม่ ครู ผู้ปกครอง โรงเรียน และผู้ดูแลเด็กจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กในวัย 0-5 ปี ซึ่งจะสามารถเลี้ยงดูจัดประสบการณ์พัฒนาเด็กให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาได้เต็มศักยภาพอย่างแท้จริง

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปและสังเคราะห์งานวิจัยในสาขาวิชาต่างๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและบริบทของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ดังตารางที่ 2-8

ตารางที่ 2-8 แสดงรายชื่องานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก และบริบทของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน

ชื่อผู้วิจัย และ พ.ศ.	ชื่องานวิจัย	บริบทที่เกี่ยวข้องกับเด็ก		
		ครอบครัว	โรงเรียน	ชุมชน
อุลัยวรรณ โกสาเสนา (2555)	ผลของการเล่นบ๊อบบี้แบบครอบครัว มีส่วนร่วมต่อพัฒนาการด้านสังคม สติปัญญา และ ภาษาของเด็ก ออทิสติก	/		
ภาควิชาอนามัย ครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล และกระทรวงการ พัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของ มนุษย์ (2555)	ครอบครัวและเด็กไทยยุคใหม่ก้าว ไกลสู่สากล ใน หนังสือประกอบการ ประชุมวิชาการอนามัยครอบครัว แห่งชาติ ครั้งที่ 7	/		
จุฑารัตน์ คชรัตน์ (2554)	การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนที่ใช้การคิด ไตร่ตรองและแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส เพื่อเสริมสร้างความพึงพอใจในชีวิต สำหรับเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรม เด็กและเยาวชน		/	
ดารุณี งามขำ (2554)	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย ครอบครัวกับปัญหาพฤติกรรมของ เด็กสมาธิสั้นภาคตะวันออก	/		
สกาวิรัตน์ ตั้งจิตถนอม (2554)	ภาวะซึมเศร้าของผู้ปกครองและ สัมพันธ์ภาพในครอบครัวของเด็กโรค ไตเรื้อรัง ในคลินิกโรคไตโรงพยาบาล จุฬาลงกรณ์	/		
สถาพร พันธมิตร (2553)	บทบาทของผู้แทนชุมชนใน กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชน: ศึกษากรณีคดี	/		/

3753224205

ตารางที่ 2-8 แสดงรายชื่องานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธระหว่างเด็ก และบริบทของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัยและ พ.ศ.	ชื่องานวิจัย	บริบทที่เกี่ยวข้องกับเด็ก		
		ครอบครัว	โรงเรียน	ชุมชน
สถาพร พันธมิตร (2553) (ต่อ)	อาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อใน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและ เยาวชน กรุงเทพมหานคร			
พิรุณรัตน์ ตุลย์จิตนันท์ (2552)	ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารใน ครอบครัวกับพฤติกรรมการมีวินัย ของเด็กไทย	/		
พัชรินทร์ จันทร์ส่องแสง (2551)	การศึกษาการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในโครงการศูนย์เลี้ยงเด็ก เพื่อผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบ กิจการและชุมชน	/	/	
ทิพวรรณ วรรณภักดี (2551)	การศึกษาความต้องการของชุมชนที่ มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ เด็กวัยอนุบาล ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	/	/	/
จตุร่า อ่วมอ่อง (2551)	การศึกษาบทบาทของครูที่มีต่อเด็ก วัยอนุบาลที่อยู่ในครอบครัวเลี้ยง เดี่ยวในโรงเรียนสังกัดสำนักงานพื้นที่ การศึกษา กทม.	/	/	
รัตนวดี เศรษฐจิตร (2550)	กลยุทธ์การสื่อสารในการใช้และ ขยายผลสื่อของเล่น-การละเล่น ที่บ้าน สู่การพัฒนาสุขภาวะเด็ก และชุมชนบ้านหนองหล่ม ตำบลศรี บัวบาน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	/	/	/
สุภัทรา คงเรือง (2549)	การเรียนรู้ของครูและเด็กวัยอนุบาล : กรณีศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ		/	
อดิศร จันทร์สุข (2549)	การปลูกฝังคุณธรรมในเด็กปฐมวัย ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ของแกนนำ โรงเรียนวิถิพุทธ : รายงานการวิจัย		/	

3753224205

ตารางที่ 2-8 แสดงรายชื่องานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก และบริบทของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย และ พ.ศ.	ชื่องานวิจัย	บริบทที่เกี่ยวข้อง		
		ครอบครัว	โรงเรียน	ชุมชน
เพียงใจ นวนหนู (2549)	ผลของโปรแกรมการให้ความรู้โดยเน้น การมีส่วนร่วมของครอบครัวที่บ้านต่อ พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วย เด็กวัยเรียนโรคกลุ่มอาการเนฟโฟติก	/		
ชญาดา ศิริบุญย์ (2549)	รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและ ระดับการสื่อสารความเป็นผู้นำของ เด็ก	/		
พัชร พรหมภักดี (2548)	การวิเคราะห์บทบาทของรายการ “สู้ เพื่อแม่” ในการส่งเสริมพัฒนาการ ของเด็กและสถาบันครอบครัว	/		
สุพรรณษา สมสี (2547)	มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไข ฟื้นฟูเด็กกระทำผิดโดยการมีส่วนร่วม ของชุมชน ผู้กระทำผิด และผู้เสียหาย			/
พัชนี วังยาศิม (2545)	การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อ ต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กวัยอนุบาลใน โรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ใน ภาคกลาง		/	
บุณณา ม้วยเผือก (2544)	การศึกษาการส่งเสริมวินัยให้กับเด็ก วัยอนุบาลของผู้ปกครองในชุมชน เกษตรกรรมภาคตะวันออกเฉียง - เหนือ เขตการศึกษา11		/	/
ยุพิน ชินสงวนเกียรติ (2543)	ศักยภาพ และบทบาทของครอบครัว และชุมชนในการดูแลเด็กกำพร้า เนื่องจากโรคเอดส์: ศึกษากรณีชุมชน เมืองและชุมชนชนบทของจ.ชลบุรี	/		/

3753224205

ตารางที่ 2-8 แสดงรายชื่องานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก และบริบทของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย และ พ.ศ.	ชื่องานวิจัย	บริบทที่เกี่ยวข้อง		
		ครอบครัว	โรงเรียน	ชุมชน
เกียรติวรรณ อมตยกุล (2530)	เด็ก โรงเรียน และความสุข โรงเรียนนี้ โอฮีวแมนนิส: มิติใหม่แห่งการศึกษา สำหรับเด็ก		/	
สหทยา ชินสมบูรณ์ (2528)	อิทธิพลของสภาพครอบครัวที่มีต่อ การอ่านของเด็กนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสายน้ำ ทิพย์	/	/	

จากทฤษฎีของบรอนเฟนเบรนเนอร์ ที่ให้ความสำคัญกับระดับชั้นสิ่งแวดล้อมซึ่งเชื่อว่ามีผลต่อพัฒนาการของเด็ก โดยสิ่งแวดล้อมชั้นแรกที่ใกล้ตัวเด็กมากที่สุดก็คือระดับ microsystem ประกอบไปด้วยสิ่งแวดล้อมของ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก และบริบทของครอบครัว โรงเรียน และชุมชนข้างต้น แสดงให้เห็นว่าพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กจะมีลักษณะอย่างไร สิ่งแวดล้อมด้านครอบครัว โรงเรียน และชุมชน จะเป็นปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญในการรองรับและเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ให้กับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ของเจนเนอเรชันแอลฟาในปัจจุบันที่สิ่งแวดล้อมด้านเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ และการใช้ชีวิตประจำวัน ดังนั้นในงานวิจัยเรื่องนี้ สิ่งแวดล้อมด้านครอบครัว โรงเรียน และชุมชน และความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว โรงเรียน และชุมชน จึงถือเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีบทบาทและความสำคัญในการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ให้กับเจนเนอเรชันแอลฟาที่เรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศหรืออินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งสำคัญ

2.5 กรอบแนวคิดในการพัฒนาเจนเนอเรชันแอลฟา

ผู้วิจัยสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการพัฒนาเจนเนอเรชันแอลฟาจากกฎหมาย นโยบาย และแผนที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนดังที่กล่าวไว้แล้วในหัวข้อ 1.1 และทฤษฎีทางจิตวิทยาพัฒนาการที่แบ่งการพัฒนามนุษย์ตามการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ 4 ด้านด้วยกัน (biopsychosocial model) คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสติปัญญา และด้านสังคม (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2549) พบว่าเนื้อหาด้านกฎหมาย นโยบาย และแผนการพัฒนาเด็กในทุกฉบับเกี่ยวข้องและสอดคล้องภายใต้กรอบ

แนวคิดในการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟาทั้ง 4 ด้าน นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับด้านเจตคติและค่านิยม อีกด้วย รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 2-9

ตารางที่ 2-9 แสดงเนื้อหาของกฎหมาย นโยบาย และแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่สอดคล้องตาม กรอบการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟา

กฎหมาย นโยบาย และแผนฯ	กรอบการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟา			
	ด้านร่างกายและ อารมณ์	ด้านสติปัญญา	ด้านเจตคติและ ค่านิยม	ด้านสังคม
รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550	- สิทธิในการ คุ้มครองเด็กและ เยาวชน - ความเสมอภาค หญิงและชาย - การสงเคราะห์ และให้สวัสดิการให้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี	- สนับสนุนการ อบรมเลี้ยงดู และ ให้การศึกษ ปฐมวัย		- ส่งเสริมความ เป็นปึกแผ่นของ สถาบัน ครอบครัวและ ชุมชน
พระราชบัญญัติ คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 แก้ไข เพิ่มเติม โดย พระราชบัญญัติ คุ้มครองแรงงาน ฉบับที่ 2 ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2551 หมวด 4	- การห้ามมิให้จ้าง เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เป็นลูกจ้าง - การห้ามทำงาน ล่วงเวลา และ ทำงานในบาง สถานที่	- สิทธิในการลาเข้า ประชุม สัมมนา หรือ อบรมเพื่อการ พัฒนาและส่งเสริม คุณภาพชีวิตและ การทำงานของเด็ก และเยาวชน		
พระราชบัญญัติการ จัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546				การจัดสวัสดิการ ในสังคม อาศัย การมีส่วนร่วม ของครอบครัว และชุมชนที่มี ความเข้มแข็ง
พระราชบัญญัติ คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546	คุ้มครองการถูก ทารุณกรรม	คุ้มครองการได้รับ การศึกษา และ พัฒนาการที่ เหมาะสม		

ตารางที่ 2-9 แสดงเนื้อหาของกฎหมาย นโยบาย และแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่สอดคล้องตาม
กรอบการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟา (ต่อ)

กฎหมาย นโยบาย และแผนฯ	กรอบการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟา			
	ด้านร่างกายและ อารมณ์	ด้านสติปัญญา	ด้านเจตคติและ ค่านิยม	ด้านสังคม
พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการพัฒนา เด็กและเยาวชน แห่งชาติ พ.ศ. 2550	การรับรองการ เกิด การมีสุขภาพ ที่แข็งแรงมีวุฒิ ภาวะทางอารมณ์	- สิทธิในการได้รับ การศึกษา และ การศึกษาพิเศษที่ เหมาะสมกับตน - มีทักษะในการ ทำงาน	- ภูมิใจในความ เป็นชาติไทย - มีวิถีแบบ ประชาธิปไตย - มีเจตคติในการ ทำงาน - มีความผูกพันใน ครอบครัว	- การเข้าร่วม กิจกรรมทาง ศิลปวัฒนธรรม - รับผิดชอบ ตนเอง ผู้อื่น และส่วนรวม - มีจิตสาธารณะ
พระราชบัญญัติ คุ้มครอง ผู้ถูกกระทำด้วย ความรุนแรงใน ครอบครัว พ.ศ. 2550	ค ุ้ ม ค ร อ ง บ ำ บ ั ด ร ัก ษ า ผู้ถูกกระทำด้วย ความรุนแรงใน ครอบครัวและ ก า ร ล ง โ ท ษ ผู้กระทำ			
พ.ร.บ.ป้องกันและ ปราบปรามการค้า มนุษย์ พ.ศ. 2551	ช่วยเหลือ บำบัด และ ป้ อ ง กั น ป ร า บ ป ร า ม ผู้เสียหายจาก การค้ามนุษย์			
พ.ร.บ.คุ้มครอง ผู้รับงานไปทำที่ บ้าน พ.ศ. 2553 หมวด 4 ความ ปลอดภัยในการ ทำงาน มาตรา 20	ห้ามเด็กอายุต่ำ กว่า 15 ปี รับงาน ที่ อัน ต ร า ย ต่ อ สุขภาพและความ ปลอดภัยไปทำที่ บ้าน			

ตารางที่ 2-9 แสดงเนื้อหาของกฎหมาย นโยบาย และแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่สอดคล้องตามกรอบการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟา (ต่อ)

กฎหมาย นโยบาย และแผนฯ	กรอบการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟา			
	ด้านร่างกายและ อารมณ์	ด้านสติปัญญา	ด้านเจตคติและ ค่านิยม	ด้านสังคม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550	<ul style="list-style-type: none"> - สิทธิในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน - ความเสมอภาคหญิงและชาย - การสงเคราะห์และให้สวัสดิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี 	<ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาปฐมวัย 		<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน
พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน ฉบับที่ 2 ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2551 หมวด 4	<ul style="list-style-type: none"> - การห้ามมิให้จ้างเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เป็นลูกจ้าง - การห้ามทำงานล่วงเวลาและทำงานในบางสถานที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - สิทธิในการลาเข้าประชุม หรือ อบรมเพื่อการพัฒนา และ ส่งเสริมคุณภาพชีวิต และการทำงานของเด็กและเยาวชน 		
พระราชบัญญัติการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546				<ul style="list-style-type: none"> ก า ร จั ด สวัสดิการในสังคม อาศัยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนที่มีความเข้มแข็ง

ตารางที่ 2-9 แสดงเนื้อหาของกฎหมาย นโยบาย และแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่สอดคล้องตาม
กรอบการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟา (ต่อ)

กฎหมาย นโยบาย และ แผนฯ	กรอบการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟา			
	ด้านร่างกายและ อารมณ์	ด้านสติปัญญา	ด้านเจตคติและ ค่านิยม	ด้านสังคม
พระราชบัญญัติ คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546	คุ้มครองการถูก ทารุณกรรม	คุ้มครองการได้รับ การศึกษาและ พัฒนาการที่ เหมาะสม		
พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการ พัฒนาเด็กและ เยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550	การรับรองการ เกิดการมีสุขภาพ ที่แข็งแรงมีวุฒิ ภาวะทาง อารมณ์	- สิทธิในการ ได้รับการศึกษา และการศึกษา พิเศษที่เหมาะสม กับตน - มีทักษะในการ ทำงาน	- ภูมิใจในความ เป็นชาติไทย - มีวิถีแบบ ประชาธิปไตย - มีเจตคติในการ ทำงาน - มีความผูกพัน ในครอบครัว	- การเข้าร่วม กิจกรรมทาง ศิลปวัฒนธรรม - รับผิดชอบ ตนเอง ผู้อื่น และส่วนรวม มีจิตสาธารณะ
พระราชบัญญัติ คุ้มครอง ผู้ถูกกระทำด้วย ความรุนแรงใน ครอบครัว พ.ศ. 2550	คุ้มครอง บำบัดรักษา ผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงใน ครอบครัวและ การลงโทษ ผู้กระทำ			
พ.ร.บ. ป้องกัน และปราบปราม การค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551	ช่วยเหลือ บำบัด และ ป้องกัน ปราบปราม ผู้เสียหายจาก การค้ามนุษย์			

ตารางที่ 2-9 แสดงเนื้อหาของกฎหมาย นโยบาย และแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่สอดคล้องตาม
กรอบการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟา (ต่อ)

กฎหมาย นโยบาย และ แผนฯ	กรอบการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟา			
	ด้านร่างกายและ อารมณ์	ด้านสติปัญญา	ด้านเจตคติและ ค่านิยม	ด้านสังคม
พ.ร.บ.คุ้มครอง ผู้รับงานไปทำ ที่บ้าน พ.ศ. 2553 หมวด 4 ความปลอดภัย ในการทำงาน มาตรา 20	ห้ามเด็กอายุต่ำ กว่า 15 ปี รับงาน ที่อันตรายต่อ สุขภาพและความ ปลอดภัยไปทำที่ บ้าน			
อนุสัญญา องค์การ แรงงาน ระหว่าง ประเทศ ฉบับ ที่ 182 (ต่อ)	ป้องกันและ ช่วยเหลือการใช้ แรงงานเด็ก การค้าประเวณี และยาเสพติด รวมถึงฟื้นฟูเด็ก กลับเข้าสู่สังคม	สิทธิในการเข้าถึง การศึกษาขั้น พื้นฐาน		
อนุสัญญาว่า ด้วยสิทธิเด็ก (convention on the rights of the child)	- การไม่เลือก ปฏิบัติต่อเด็ก - คำนึงถึง ประโยชน์ของเด็ก - ให้สิทธิในการมี ชีวิต การอยู่รอด	การได้รับการ พัฒนาทั้งด้าน จิตใจ อารมณ์ สังคม และสิทธิใน การแสดง ความคิด	การได้รับการ พัฒนาทั้งด้าน จิตใจ อารมณ์ สังคม และสิทธิใน การแสดง ความคิด	การได้รับการ พัฒนาทั้งด้าน จิตใจ อารมณ์ สังคม และสิทธิ ในการแสดง ความคิด
แผนพัฒนา เศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559		การได้รับการ เรียนรู้ตลอดชีวิต	- เปิดใจรับฟัง ความคิดเห็นของ ผู้อื่น - ยึดหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	- ปรับตัวเท่าทัน การเปลี่ยนแปลง ในยุค ศตวรรษที่ 21 - มีจิตสาธารณะ

ตารางที่ 2-9 แสดงเนื้อหาของกฎหมาย นโยบาย และแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่สอดคล้องตามกรอบการพัฒนาเจนเนอร์เรชั่นแอลฟา (ต่อ)

กฎหมาย นโยบาย และ แผนฯ	กรอบการพัฒนาเจนเนอร์เรชั่นแอลฟา			
	ด้านร่างกายและ อารมณ์	ด้านสติปัญญา	ด้านเจตคติและ ค่านิยม	ด้านสังคม
นโยบายและ แผนยุทธศาสตร์ ระดับชาติด้าน การพัฒนาเด็ก ตามแนวทาง “โลกที่ เหมาะสม สำหรับเด็ก” (world fit for children) พ.ศ. 2550 – 2559)	- การส่งเสริม คุณภาพชีวิต - การปกป้องเด็ก จากการถูกละเมิด หรือแสวงหา ประโยชน์และ ความรุนแรง รวมถึงการต่อต้าน โรคเอดส์	การจัดการศึกษาที่ มีคุณภาพ	มีลักษณะพึง ประสงค์ด้าน วัฒนธรรม และ ศาสนา	ส่งเสริมการมี ส่วนร่วมของเด็ก
นโยบายเยาวชน แห่งชาติและ แผนพัฒนาเด็ก และเยาวชน ระยะยาว พ.ศ. 2545 - 2554	มีสุขภาพกาย เหมาะสมตามวัย	- ครอบครัวยุ โรงเรียน ชุมชน และรัฐ ร่วมกัน - จัดการเรียนรู้ และทักษะชีวิตบน พื้นฐานภูมิปัญญา ของสังคม วัฒนธรรมไทย - ครอบครัวยุ บทบาทในการดูแล และรับผิดชอบการ ขัดเกลาทางสังคม	-มีคุณธรรม จริยธรรม -มีความสามารถใน การทำงาน และมี ความรับผิดชอบ ตามวัย	- ปรับตัวเข้ากับ สังคมที่มีการ เปลี่ยนแปลงอยู่ ตลอดเวลา - กล้าคิด กล้า ตัดสินใจบน พื้นฐานของ คุณธรรม จริยธรรม - เด็กและ เยาวชนมีส่วน ร่วมกิจกรรมใน ชุมชนและสังคม อย่างสร้างสรรค์

ตารางที่ 2-9 แสดงเนื้อหาของกฎหมาย นโยบาย และแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่สอดคล้องตามกรอบการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟา (ต่อ)

กฎหมาย นโยบาย และ แผนฯ	กรอบการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟา			
	ด้านร่างกายและ อารมณ์	ด้านสติปัญญา	ด้านเจตคติและ ค่านิยม	ด้านสังคม
แผนพัฒนาเด็ก และเยาวชนใน ถิ่นทุรกันดาร ตาม พระราชดำริ สมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช กุมารี ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2550 – 2559)	- มีสุขภาพแข็งแรง - กินอาหารถูกต้อง และออกกำลังกาย ให้เหมาะสม รวมทั้งความ สะอาด และ สุขาภิบาล	- มีความรู้ และ ทักษะใน การ ทำงาน - มีความคิด สร้างสรรค์ - รอบรู้วิชาการที่ จำเป็นสำหรับการ ดำรงชีวิต และ การศึกษาเรียนรู้ ต่อไป	- มีศีลธรรมจรรยา ที่ดี ซื่อสัตย์ต่อ ตนเองและผู้อื่น - มีความ รับผิดชอบต่อ หน้าที่ - มีทัศนคติที่ดีต่อ งานและเห็นคุณค่า ของการทำงาน	- มีสำนึกที่ดีต่อ ส่วนรวม - การออกจาก โรงเรียน กลางคันลดลง

จากการศึกษาเอกสารในตารางที่ 2-9 ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟาในงานวิจัยเรื่องนี้เป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย และจิตใจ 2) ด้านความรู้และทักษะ 3) ด้านเจตคติและค่านิยม และ 4) ด้านการแสดงออกทางสังคม

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบ และสภาวะการณ์ของเด็กตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ผลจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและระบบอินเทอร์เน็ต นอกจากจะส่งผลให้เกิดการแบ่งเจเนอเรชันของบุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง และแต่ละเจเนอเรชันก็มีประสบการณ์ทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ในช่วงระยะเวลาที่บุคคลในเจเนอเรชันนั้นๆ ประสบแล้ว ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นยังส่งผลกระทบต่อด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับโลกและในระดับประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอในตอนที 3 ถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยพิจารณาถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคตและในระดับประเทศโดยพิจารณาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 จนถึงฉบับปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา รวมถึงความเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตผ่านการศึกษายุทธศาสตร์ประเทศและวิสัยทัศน์ประเทศไทยปี พ.ศ. 2570 นอกจากนี้ในตอนที 3 ยังรายงานถึงผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นที่มีต่อเจเนอเรชันแอลฟารายละเอียดข้างต้นแสดงตามลำดับในลำดับต่อไป

3.1 การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโลก

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโลกทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของโลก (global trends) ในหลายประการ (จินตนา สุจจันท์, 2556; สุรีย์พร พันพิง และ มาลี สันภูวรรณ์, 2554; ประเมธี วิมลศิริ, 2552) ดังนี้

3.1.1 ด้านเศรษฐกิจ

จากวิกฤติเศรษฐกิจที่ผ่านมาส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบใหม่ของโลกทั้งในประเด็นของการค้า การลงทุน โดยผลจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจส่งผลให้มีการเปิดการค้าการลงทุนเพิ่มมากขึ้นและการปรับตัวของเศรษฐกิจฐานความรู้ ส่งผลให้มีการเปิดเสรีการค้า การบริการ และกฎระเบียบด้านทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มขึ้น ด้านการเงิน ผลจากความเชื่อมโยงของส่วนต่างๆ ของโลกเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้มีความเสี่ยงด้านการเงินมากขึ้น จำเป็นต้องมีการปรับปรุงเครื่องมือการบริหารความเสี่ยงเพื่อสร้างความความเข้มแข็งให้กับระบบการเงิน เช่น การเพิ่มเกณฑ์ขั้นต่ำของเงินกองทุนสำรองตามกฎหมาย หรือการร่วมมือระหว่างประเทศและองค์กรกำกับดูแลด้านการเงินของแต่ละประเทศในการเฝ้าระวังและเตือนภัย เพื่อรักษาเสถียรภาพของระบบการเงินทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และระดับโลก

นอกจากนี้ยังมีการถ่ายโอนอำนาจทางเศรษฐกิจจากประเทศอุตสาหกรรมในภูมิภาคตะวันตกมายังภูมิภาคเอเชียเริ่มต้นในช่วงทศวรรษที่ 20 ทำให้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจของกลุ่ม

ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ เช่น ฮองกง เกาหลี และนโยบายการเปิดประเทศของจีน รัสเซีย การขยายตัวของบราซิลและอินเดีย ทำให้โลกพัฒนาสู่ความเป็นโลกศูนย์กลางทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเงิน การรวมกลุ่มของเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆของโลกจะมีมากขึ้น

ผลจากความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจดังกล่าว ทำให้มีการจัดลำดับความสำคัญของประเทศที่จะผลักดันเศรษฐกิจโลก (new world order) ใน 40 – 50 ปีข้างหน้า มี 7 ประเทศ ซึ่งมีกลุ่มเก่า ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น ส่วนกลุ่มใหม่ในอีก 4 ประเทศเศรษฐกิจใหญ่ (BRIC) ได้แก่ บราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน ประเทศเหล่านี้มีการพัฒนาตลอดเวลา นอกจากนี้ธนาคารแห่งเอเชีย (ADB) คาดการณ์ว่าอีกประมาณ 40 ปีข้างหน้า (ปีค.ศ. 2050) จะมี 7 ประเทศที่มีศักยภาพในการกระตุ้นเศรษฐกิจเอเชียได้แก่ จีน อินเดีย อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ มาเลเซีย และไทย

3.1.2 ด้านสังคม

3.1.2.1 รูปแบบสถาบันครอบครัว

รูปแบบครอบครัวแบบเก่าจะเป็นแบบครอบครัวชนบท และครอบครัวในเมือง ต่อไปจะมีครอบครัวประเภทที่ 3 คือ ดิจิทัล แฟมิลี (digital family) ซึ่งจะมีผลกระทบมากต่อจิตใจ วิถีชีวิต และการทำธุรกิจ ซึ่งจะต้องมีการปรับตัวและวิถีชีวิตอย่างมาก

3.1.2.2 การมีประชากรมากเกินไป (overpopulation)

ปัจจุบันโลกมีประชากรประมาณ 7,000 ล้านคน โดยร้อยละ 60 อาศัยอยู่ในเอเชีย รองลงไปคือ ร้อยละ 15 อาศัยอยู่ในแอฟริกา ส่วนที่เหลือกระจายกันอยู่ในยุโรป ลาตินอเมริกา/แคริบเบียน อเมริกาเหนือ และโอเชียเนีย ตามลำดับ โลกมีประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.2 ต่อปี อันเป็นผลมาจากอัตราเกิดที่มีมากกว่าอัตราตาย โดยพื้นที่ที่มีอัตราเพิ่มธรรมชาติสูงสุดคือแอฟริกา และต่ำที่สุดคือ ยุโรป และในอีก 40 ปีข้างหน้า คาดว่าประชากรจะเพิ่มเป็น 9,300 ล้านคน แต่ในพื้นที่ของโลกเหมาะสมสำหรับประชากรเพียง 4,000 ล้านคน จำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้นจะส่งผลกระทบต่อที่อยู่อาศัยและอาหารการกิน

3.1.2.3 การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของโลก

ประเทศที่พัฒนาแล้วได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเมื่อ 40 – 50 ปีที่แล้ว เช่น ฝรั่งเศส สวีเดน สหรัฐอเมริกา อิตาลี และญี่ปุ่น ส่วนประเทศกำลังพัฒนาเช่น เกาหลี สิงคโปร์ จีน อินโดนีเซีย บรูไน ไทย และเวียดนาม ได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา และในช่วงปี พ.ศ. 2555 – 2559 ประชากรผู้สูงอายุในโลกจะเพิ่มขึ้นเป็น 81.86 ล้านคน

3.1.2.4 การให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชน

เริ่มมีการให้ความสำคัญด้านสิทธิมนุษยชน การส่งเสริมให้เกิดความเคารพ และรักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน เรื่องของสิทธิมนุษยชนได้เข้ามามีบทบาทในเชิงการค้าและความร่วมมือระหว่างประเทศ ข้อผูกพันอันเกิดจากสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยได้เข้าร่วม ได้แก่ ด้านสิทธิเด็ก ด้านการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี ด้านการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ด้านสิทธิคนพิการ ด้านการต่อต้านการทรมาน และด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

3.1.2.5 การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ

ถือได้ว่าเป็นภัยคุกคามประชาคมโลก ซึ่งมีแนวโน้มขยายตัวทั่วโลกและรุนแรง มีรูปแบบที่ซับซ้อน โดยใช้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารและการคมนาคมเป็นปัจจัยสนับสนุน ทำให้เกิดกระแสป้องกันการก่อการร้ายทั่วโลก องค์การสหประชาชาติได้เข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาภัยคุกคามจากการก่อการร้าย เช่น การจัดทำอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการแก้ไขปัญหากล่อการร้ายสากลให้ประเทศสมาชิกปฏิบัติให้สอดคล้องกันเพื่อป้องกันผลประโยชน์ของชาติและประชาคมโลก

3.1.2.6 การเปลี่ยนแปลงค่านิยมของมนุษย์ (changing core values)

การเปลี่ยนแปลงค่านิยมของมนุษย์เกิดขึ้นทั่วโลก ค่านิยมมนุษย์เปลี่ยนจาก จิตนิยมเป็นวัตถุนิยม สมถะเป็นบริโภคนิยม ความดี ความจริง ความงาม เป็นความร่ำรวย อำนาจ จิตสาธารณะ จิตอาสา เป็นความเห็นแก่ตัว ความเห็นแก่พวกพ้อง ซึ่งจะมีผลต่อการดำเนินชีวิต

3.1.3 ด้านสิ่งแวดล้อม

3.1.3.1 การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (climate change)

ผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อทุกพื้นที่บนโลก บางประเทศอาจกลายเป็นทะเลทรายแห้งแล้ง หรือมีฝนตกมากขึ้น เมืองที่อยู่ใกล้ทะเลจะถูกจมลงไปได้ทะเล เนื่องจากน้ำในทะเลมีปริมาณมากขึ้นทุกปี เนื่องจากการละลายของน้ำแข็งขั้วโลก ผลจากความความไม่สมดุลทางธรรมชาติและระบบนิเวศ ทำให้เกิดภัยธรรมชาติอย่างรุนแรง จึงทำให้มีกฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อม เช่นมาตรการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

3.1.3.2 วิฤตติด้านพลังงาน (energy crisis)

พลังงานที่เป็นฟอสซิล (fossil) กำลังจะหมดไปเนื่องจากการใช้กันเป็นอย่างมาในประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่ เช่น จีน อินเดีย จึงจำเป็นต้องหันมาใช้พลังงานทางเลือก

หรือ alternative energy เช่น พลังน้ำ ลม แสงแดด หรือการแปรผลผลิตทางการเกษตรมาเป็นพลังงานกันมากขึ้น

3.1.3.3 วิฤติการณ์ด้านอาหารและน้ำจืด (food and fresh water crisis)

วิฤติการณ์ด้านอาหารและน้ำจืด การใช้พลังงานชีวภาพ (bio energy) ซึ่งเกิดจากผลผลิตข้าวและข้าวโพดซึ่งเป็นอาหารของคนและสัตว์ จะทำให้เกิดการขาดแคลนอาหารของคนและสัตว์ในอนาคตได้

3.2 การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของสังคมไทย ในบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และการอยู่ร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรม

นับตั้งแต่สังคมไทยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 – 2544 จนถึงปัจจุบัน (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2555 – 2559 นั้นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่ปรากฏในแผนพัฒนาซึ่งแตกต่างจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 8 คือการที่สังคมไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนา “คน” แทนที่ “เศรษฐกิจ” มากขึ้น รวมถึงการที่สังคมไทยรับเอาวัฒนธรรมความเป็นตะวันตก (westernization) เข้ามามากขึ้นในทุกมิติของสังคม ทำให้จุดเน้นของการพัฒนาประเทศแตกต่างกันไปในแต่ละยุคสมัย และจุดเน้นของการพัฒนาประเทศก็จะสะท้อนมาในรูปแบบของการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาคนในแต่ละเจนเนอเรชันเช่นกัน

สำหรับจุดเน้นในการพัฒนาประเทศของแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 – 2509) และฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 – 2514) คือ การเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ภายหลังจากมุ่งเน้นพัฒนาแต่เพียงด้านเศรษฐกิจของประเทศทำให้สังคมเริ่มมีปัญหา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 – 2519) และฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) จึงเริ่มให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านสังคมมากขึ้น และมีการเปลี่ยนชื่อแผนพัฒนาฉบับที่ 3 โดยเพิ่มคำว่า “สังคม” ขึ้น ทำให้เปลี่ยนชื่อจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ เป็น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

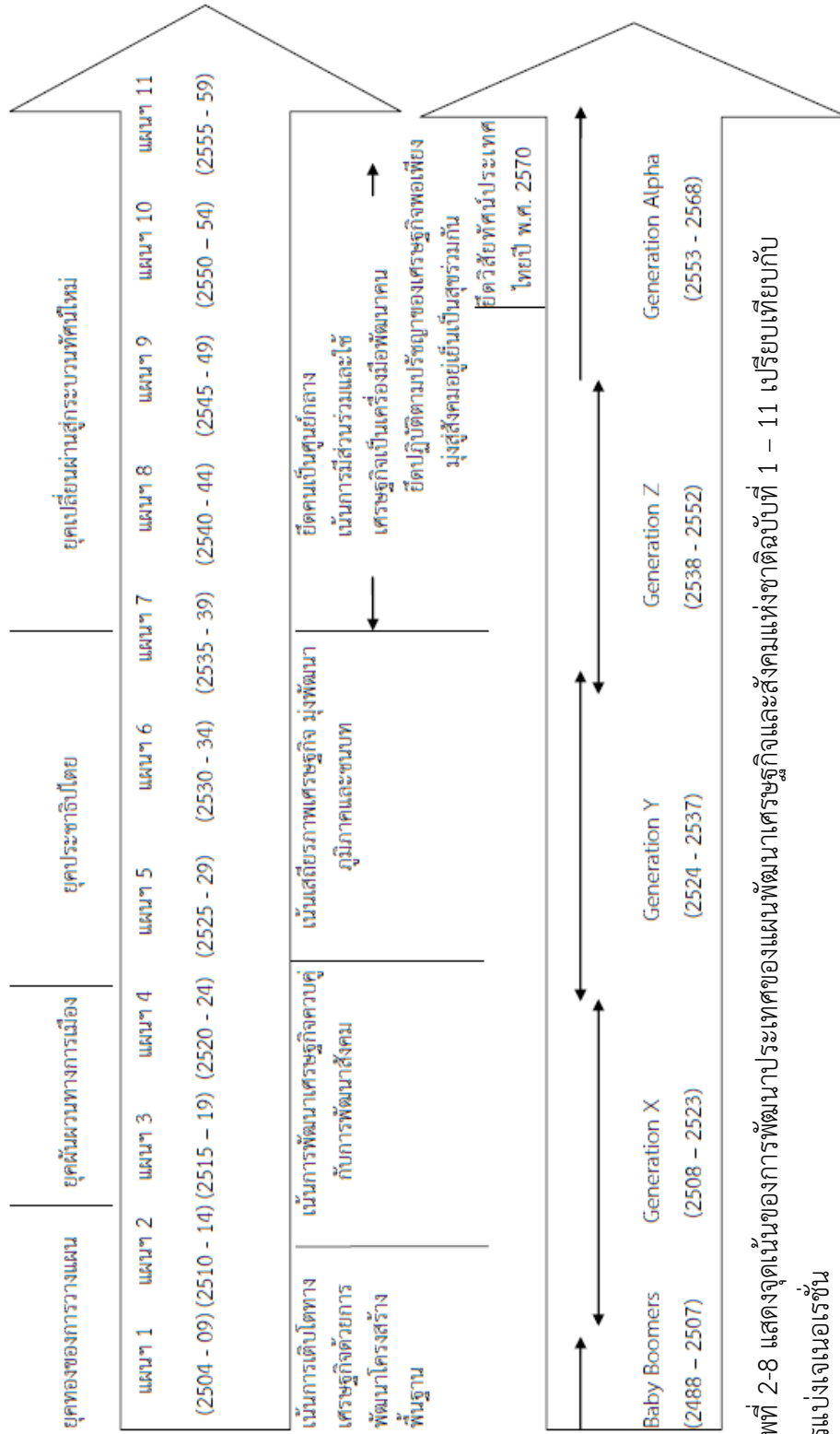
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 – 2529) ถึงฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539) เน้นการแก้ไขปัญหาสังคม และปรับสมดุลของการพัฒนาใหม่ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาชนบทและระดับภูมิภาคมากยิ่งขึ้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) เน้นคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาและใช้การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือ มีการพัฒนาแบบองค์รวมไม่ใช่การพัฒนาแบบแยกส่วน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) และฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) จุดเน้นของการพัฒนายังคงยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงและยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเช่นเดียวกับแผนพัฒนาฉบับที่ 9 และ 10 แต่มีการเพิ่มเติมในการพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลในทุกมิติอย่างบูรณาการ และเป็นองค์รวม พร้อมทั้งยึดวิสัยทัศน์ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2570 เป็นเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนา ทั้งนี้วิสัยทัศน์ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2570 ผู้วิจัยได้นำเสนอในลำดับถัดไป

การเปลี่ยนแปลงของสภาพการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่ผ่านมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ถึงฉบับปัจจุบัน เมื่อเปรียบเทียบกับแนวคิดของบรอนเฟนเบรนนอร์ถือได้ว่าเป็นสิ่งแวดล้อมในระบบ macrosystem ซึ่งบุคคลที่เกิดมาในแต่ละชั่วอายุจะได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างกันไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปจุดเน้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 11 (หรือหมายถึงระบบ macrosystem ของสังคมไทย เมื่อเทียบกับแนวคิดของบรอนเฟนเบรนนอร์) โดยเปรียบเทียบกับการแบ่งเจเนอเรชั่น และการให้ความสำคัญในการพัฒนาประเทศในแต่ละเจเนอเรชั่นที่แตกต่างกัน ได้ดังภาพที่ 2-8

ผลของการพัฒนาประเทศไทยตามแผนพัฒนาฯ ตั้งแต่แผนที่ 8 จนถึงปัจจุบัน และผลของการรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาแทนที่วัฒนธรรมดั้งเดิมของคนไทย ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยในบริบทการเมือง เศรษฐกิจ และการอยู่ร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรม ในมิติต่างๆ สามารถสรุปได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556; กระทรวงวัฒนธรรม, ม.ป.ป.; จิตราภรณ์ วันสพงค์ และปิยวรรณ แก้วศรี, 2556; สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2556; มูลนิธิสถาบันอนาคตไทยศึกษา, 2556; ถวิลวดี บุรีกุล, 2555; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555; สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2554; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551; กระทรวงศึกษาธิการ, ม.ป.ป.; สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ป.ป.ป.; กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550; เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546; มนตรี ศุภาพร, 2541)

3.2.1 การเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง

ระบบการเมืองถูกครอบงำด้วยระบบอุปถัมภ์ อภิสิทธิ์นิยม และอำนาจนิยม ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของธรรมาภิบาลภาครัฐ ได้แก่ การคอร์รัปชัน เสถียรภาพทางการเมือง การทำงานของข้าราชการ และความขัดแย้งทางการเมืองของคนในสังคม

การคอร์รัปชัน ถือเป็นปัญหาที่ทำให้ประเทศไทยเกิดความเสื่อมถอยได้อย่างรุนแรงและรวดเร็ว โดยผลจากการจัดอันดับดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (corruption perceptions index) ประจำปี พ.ศ. 2556 พบว่าประเทศไทยได้คะแนน 35 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน (0 คือ คอร์รัปชันมากที่สุด 100 คือ คอร์รัปชันน้อยที่สุด) จัดอยู่ในอันดับที่ 102 จาก 177 ประเทศทั่วโลก สาเหตุที่ทำให้คอร์รัปชันของไทยมีความรุนแรงมากขึ้นเป็นผลมาจากการกำกับดูแลที่ดี (governance) ของภาครัฐและภาคเอกชนสวนทางกัน ส่งผลให้ในภาพรวมของเรื่องธรรมาภิบาลของประเทศไม่ดีขึ้น รวมถึงการไม่มีแนวทางการแก้ไขที่ดีสำหรับปัญหาคอร์รัปชันของเมืองไทยในปัจจุบัน

เสถียรภาพทางการเมือง ประเทศไทยยังขาดนโยบายที่ต่อเนื่องและกลยุทธ์ที่เหมาะสม โดยมีสาเหตุหลักมากจากการเปลี่ยนตัวรัฐมนตรีบ่อยครั้ง รวมถึงขาดการประสานงานที่ดีระหว่างกระทรวง การแต่งตั้งผู้บริหารกระทรวงโดยอิงกับเงื่อนไขทางการเมือง การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการประจำที่ไม่เป็นธรรมและไม่สุจริต ในขณะที่ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็เป็นปัญหาที่ยืดเยื้อ รุนแรง และยาวนาน ยากต่อการแก้ไข และส่งผลกระทบต่อประเทศในภาพรวมจนประเทศไทยถูกจัดอันดับให้มีการก่อการร้ายมากที่สุดในลำดับที่ 8 ของโลก โดยวัดจากจำนวนเหตุการณ์ จำนวนผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต และมูลค่าความเสียหายต่อทรัพย์สิน นอกจากนี้ในด้านความมั่นคงทางด้านการเมือง ประเทศไทยยังถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีการรัฐประหารมากที่สุดในโลกในปี พ.ศ. 2553 อีกด้วย

การทำงานของข้าราชการ ข้าราชการถือได้ว่าเป็นกลไกสำคัญในการทำงานของภาครัฐ แต่การทำงานของราชการที่เชิงซ้ำทำให้เกิดการปฏิรูประบบข้าราชการ แต่ยังไม่ครอบคลุม โดยยังคงมีเรื่องที่สามารถปฏิรูปได้อีก เช่น การลดบทบาทและขนาดของภาครัฐ ความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการการเมืองและข้าราชการประจำ บุคลากรภาครัฐ กฎระเบียบของทางราชการ ธรรมเนียมปฏิบัติ และการทุจริตคอร์รัปชัน ฯลฯ

ความขัดแย้งทางการเมืองของคนในสังคม นับตั้งแต่มีเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ.2549 ในสมัยรัฐบาล พตท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งตรงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 การเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองไทยที่ผ่านมาเป็นความขัดแย้งที่รุนแรง มีสาเหตุหลักมาจากความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมืองของคน 2 กลุ่ม คือ “กลุ่มคนเสื้อเหลือง” และ “กลุ่มคนเสื้อแดง” โดยความขัดแย้งดังกล่าวนำมาสู่ความรุนแรง ความเสียหายทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สิน เศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนสภาพพจน์ชื่อเสียงของประเทศเป็นความขัดแย้งที่นำไปสู่ความแตกแยกสามัคคีของคนในสังคมในที่สุด

ภายใต้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ทำให้คนในสังคมไทยจำนวนไม่น้อยเริ่มมีอคติ (bias) ไม่ยอมรับฟังเหตุผลของอีกฝ่ายหนึ่ง อคติได้เกิดขึ้นพร้อมกับการบริโภคสื่อที่มีการเลือกข้างและบิดเบือนข้อเท็จจริง (distortion of truth) จากทั้ง 2 ฝ่าย ความเอนเอียงที่เกิดขึ้นจากการมีอคติและบิดเบือนข้อเท็จจริงส่งผลให้สังคมไทยกลายเป็น “สังคมสองขั้ว” (bipolar society) ซึ่งภายใต้สังคมสองขั้วทำให้กลุ่มหนึ่งมองความคิดเห็นที่แตกต่างของอีกกลุ่มหนึ่งเป็นความขัดแย้งไปหมด เกิดสังคมที่ไม่ไว้วางใจกัน (society of distrust) ทำให้สังคมไทยกลายเป็นสังคมที่สุดโต่ง เป็นความแตกแยกที่ร้ายลึก ขาดสติ และใช้อารมณ์ในทางการเมืองจนถึงปัจจุบัน นำไปสู่การชุมนุมทางการเมืองในปลายปี พ.ศ. 2556 และนำไปสู่ความวุ่นวายอันเนื่องมาจากการชุมนุม จนเกิดเหตุการณ์รัฐประหารยึดอำนาจทางการเมืองจาก น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีคนที่ 28 โดยทหารอีกครั้งในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557

3.2.2 การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ

สังคมไทยมีการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันด้านการคลังและรักษาเสถียรภาพระบบสถาบันทางการเงิน มีการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลระหว่างการพึ่งพาเศรษฐกิจในประเทศกับเศรษฐกิจระหว่างประเทศเพื่อลดผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก อย่างไรก็ตามแม้ว่าประเทศไทยจะประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาความยากจนในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาทั้งในระดับภาพรวมและระดับประเทศ แต่ประเทศไทยยังไม่

สามารถแก้ไขปัญหาคอขวดด้านเศรษฐกิจสังคมได้ ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำน้อยลงและยาวนาน ไม่ว่าจะพิจารณาจากตัวชี้วัดใดก็ตาม

วิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 ได้สร้างบทเรียนให้ภาคการเงินของไทยมีความเข้มแข็งขึ้น ในขณะที่ภาคเศรษฐกิจกำลังอ่อนแอจากการไม่เคยเผชิญวิกฤติ ทำให้ขาดการปรับปรุงประสิทธิภาพเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศ โครงสร้างอุตสาหกรรมไทยมีความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงภายนอกที่ไม่สามารถคุมได้ ความสามารถในการแข่งขันของภาคเศรษฐกิจที่แท้จริงทั้งภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยเริ่มลดลง สัดส่วนการส่งออกของประเทศไทยในตลาดโลกไม่สามารถเพิ่มขึ้นได้อย่างในอดีต และการลงทุนด้านอุตสาหกรรมมีข้อจำกัดจากกฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อม การเกษตรของไทยได้รับผลกระทบจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบการผลิตภาคเกษตรพึ่งปัจจัยการผลิตจากต่างประเทศทำให้มีต้นทุนการผลิตสูง ชาวต่างชาติเข้ามาครอบครองที่ดินเกษตรกรรม ส่งผลให้คนไทยสูญเสียสิทธิการครอบครองที่ดินและแรงงานภาคเกษตรมีแนวโน้มลดลง การเชื่อมโยงผลผลิตทางการเกษตรกับภาคอุตสาหกรรมเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่ายังอยู่ในวงจำกัด

ปัญหาการคอร์รัปชันและความขัดแย้งทางการเมืองที่ฉุดรั้งอัตราความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโตช้าลง พรรคการเมืองไทยมีบทบาทอย่างสูงในการสื่อสารกับประชาชนโดยตรงและนำเรื่องต่างๆที่เป็นความต้องการของประชาชนมากำหนดเป็นนโยบายเพื่อปฏิบัติซึ่งเป็นที่มาของนโยบายประชานิยมที่ลดทอนประสิทธิภาพของคน

การบริการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม สปา และเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีบทบาทมากขึ้นในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สินค้าและบริการสร้างสรรค์ สามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการได้ รวมทั้งการทำธุรกิจที่ต้องใช้ความสร้างสรรค์สูงโดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ เช่น การสร้างภาพยนตร์ การเขียนซอฟต์แวร์ เกมคอมพิวเตอร์และแอนิเมชัน

การแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นภาคบริการขยายตัวในระดับสูง ภาคอุตสาหกรรมปรับสู่การใช้เทคโนโลยีการผลิตขั้นสูงมากขึ้น เกิดการว่างงานในกลุ่มแรงงานไร้ฝีมือจนถึงผู้บริหารระดับกลาง ความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองกับชนบทขยายตัวเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ผลของการรวมกลุ่มภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคี โดยเฉพาะการร่วมมือเป็นประชาคมอาเซียน ในปี 2558 จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากจะมีการเคลื่อนย้ายประชากรทั้งด้านการท่องเที่ยวและบริการ รวมถึงเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ประเทศไทยมากขึ้นทั้งแรงงานข้ามชาติอย่างถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย โดยในปี 2558 จะมีการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีทักษะฝีมืออย่างเสรี 7 สาขา ได้แก่ วิศวกรรม พยาบาล สถาปัตยกรรม วิชาชีพสำรวจ แพทย์ ทันตแพทย์ และนักบัญชี ดังนั้น การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างมีคุณภาพจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้

ความสามารถเฉพาะทาง การพัฒนาทักษะการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่จะเข้ามาในอนาคต ตลอดจนมีความรู้ภาษาต่างประเทศ และมีความเข้าใจในวัฒนธรรมที่หลากหลาย เพื่อนำไปสู่การใช้ความรู้และนวัตกรรมในการพัฒนาและการผลิตในอนาคต

3.2.3 การเปลี่ยนแปลงด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรม

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรม มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงได้แบ่งเป็นด้านสภาพสังคมและสาธารณสุข การศึกษา สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ตามลำดับดังนี้

3.2.3.1 ด้านสภาพสังคมและสาธารณสุข

สังคมไทยที่มีความเป็นเมืองและมีความเป็นสากลมากขึ้นเป็นผลเนื่องมาจากการย้ายถิ่นของประชากร เป็นสังคมที่ตระหนักเรื่องสิทธิมนุษยชนมากขึ้น ให้ความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น มุ่งสู่การเรียนรู้มากขึ้น ด้านโครงสร้างประชากร มีแนวโน้มประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เด็ก เยาวชนไทย และวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องซึ่งสวนทางกับประชากรไทยโดยภาพรวมซึ่งเพิ่มขึ้นต่อเนื่องทุกปี เนื่องจากหญิงชายวัยเจริญพันธุ์แต่งงานช้าลง และการคุมกำเนิดได้รับการยอมรับและมีประสิทธิภาพ การลงทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพเด็ก พัฒนาศักยภาพความรู้ของเด็กและเยาวชนที่จะเป็นกำลังแรงงานรุ่นใหม่ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และทดแทนแรงงานที่จะลดลง ในอนาคตจึงมีความสำคัญมากในขณะเดียวกัน สถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยซึ่งดำเนินต่อเนื่องมาหลายปี รวมถึงการที่ประเทศไทยกำลังเตรียมพร้อมเพื่อก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน สถานการณ์ความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปรากฏการณ์ “ห้องไม่พร้อม” นับว่าเป็นภาพสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขาดภูมิคุ้มกันในเรื่องเพศของวัยรุ่นไทย

ด้านโครงสร้างครอบครัว ครอบครัวไทยมีโครงสร้าง รูปแบบ และบทบาทหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยพบว่ารูปแบบของครอบครัวเปลี่ยนจากครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ขนาดของครอบครัวโดยเฉลี่ยลดลงอย่างต่อเนื่อง อัตราการจดทะเบียนสมรสลดลงในขณะที่มีอัตราการหย่าร้างมากขึ้น (1 ใน 3 ของทุกคู่ที่แต่งงานใหม่) ส่งผลให้เกิดเป็นครอบครัวมีลักษณะเป็นครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวหรือพ่อเลี้ยงเดี่ยวเพิ่มมากขึ้น อัตราการเกิดลดลง ผู้สูงมีแนวโน้มมีอายุเพิ่มมากขึ้น ในเรื่องของบทบาทผู้หญิงยังมีบทบาทเป็นหัวหน้าครัวเรือนแทนที่ผู้ชายเพิ่มมากขึ้น มีความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มสูงขึ้น และที่สำคัญคือสังคมไทยมีแนวโน้มมีครอบครัวที่เป็นแม่วัยรุ่นเพิ่มมากขึ้น

การดำเนินชีวิตของครอบครัวที่พ่อแม่ต้องมุ่งเน้นการทำงานนอกบ้านเพื่อแสวงหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว ทำให้ไม่มีเวลาอบรมเลี้ยงดูบุตร ประกอบกับพ่อแม่จำนวนมากขาดทักษะการเป็นพ่อแม่ ส่งผลให้เด็กไม่ได้รับการดูแลที่เพียงพอ จึงถูกดึงดูจากสิ่งจูงใจภายนอกได้

โดยง่ายจนทำให้คุณลักษณะของเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน เป็นความวิตกกังวลของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยสะท้อนออกมาในรูปของปัญหาด้านสุขภาพที่เด็กมีภาวะโภชนาการเกินและโรคอ้วนจากพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่เหมาะสม สุขภาพจิตพบว่าเด็กมีความเครียด ซึมเศร้า และมีแนวโน้มในการฆ่าตัวตายสูง การรับสื่ออย่างไม่เหมาะสม การติดเกม การแพร่ระบาดของสารเสพติด การพนัน การใช้ความรุนแรง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่มีจำนวนคดีอาญาโดยรวมเพิ่มขึ้น และมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรสูงขึ้น เป็นต้น

นอกจากนี้สังคมไทยยังเผชิญวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรม จริยธรรม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย และมีแนวโน้มเป็นสังคมปัจเจกมากขึ้น ทั้งนี้เพราะคนไทยมุ่งแสวงหาความสุขและสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เกิดเป็นวัฒนธรรมย่อยร่วมสมัยที่หลากหลายรูปแบบในการรวมกลุ่มของบุคคลที่สนใจเรื่องเดียวกัน มีการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว พวกเขาพึ่งพาอาศัยกันมากกว่าส่วนรวม ขณะที่ภาคส่วนต่างๆได้มีการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆแต่การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมยังอยู่ในระดับต่ำ คนไทยถูกรอบงำด้วย “วัตถุนิยม” “บริโภคนิยม” และ “สุขนิยม” โดยที่การศึกษาเน้นเพียงแต่ความรู้ในการทำมาหาเลี้ยงชีพ แต่เรื่องของหน้าที่พลเมือง ศิลธรรมและจริยธรรม ไม่ได้มีการเน้นอย่างเป็นรูปธรรม ความสัมพันธ์แบบเครือญาติที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเริ่มหมดไป พฤติกรรมการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวเป็นแบบต่างคนต่างอยู่ สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวเพราะบางจนนำไปสู่ปัญหาทางสังคมเพิ่มมากขึ้น

ในขณะที่ปัญหาความมั่นคงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ยังคงเป็นปัญหาที่ทำให้ประเทศบอบช้ำอย่างหนัก นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา ได้แก่ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ภาคธุรกิจเอกชนไม่มีความมั่นใจในการลงทุนและประกอบธุรกิจในพื้นที่ ภาคประชาชนได้รับความเดือดร้อนในด้านของการว่างงาน และรายได้ที่ไม่พอเพียงต่อการดำรงชีพ ปัญหาด้านการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในโรงเรียนหรือยังครุ ทำให้เกิดความหวาดกลัวและมีการย้ายกลับภูมิลำเนา ปัญหาในการใช้ชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ เพราะความไม่ปลอดภัยในพื้นที่ แม้ว่าภาครัฐจะมีโครงการต่างๆที่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ แต่โครงการยังคงขาดความต่อเนื่องและไม่ยั่งยืนพอที่จะผลักดันเศรษฐกิจของพื้นที่ให้เข้มแข็งได้ ระดับของความรุนแรงที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการยิง การลอบฆ่า การเผาสถานที่ราชการ การโจมตีทหาร ตำรวจ ซึ่งโดยรวมพบว่าการยิงจะเป็นยุทธวิธีในการก่อเหตุความรุนแรงมากที่สุด รองลงมาคือการลอบวางระเบิดและลอบวางเพลิง ส่วนจังหวัดที่เกิดเหตุมากที่สุดคือจังหวัดนราธิวาส รองลงมาคือยะลา และจังหวัดปัตตานี นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มที่จะแพร่กระจายเข้ามาในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงอีกด้วย ซึ่งเป็นการเคลื่อนตัวของเหตุการณ์ก่อความรุนแรงเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ด้านสาธารณสุข นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ระบบการแพทย์ของไทยมีการพัฒนาบุคลากรที่เข้มแข็งพอสมควร แต่ยังมีปัญหาอีกหลายด้านที่ควรแก้ไข เช่น ปัญหาการเงินในระบบประกันสุขภาพที่ไม่เพียงพอ จำนวนแพทย์ทั่วไปที่มีน้อยเกินไปเมื่อเทียบกับแพทย์เฉพาะทาง การกระจุกตัวของแพทย์และพยาบาลในเมือง การผลิตบุคลากรทางการแพทย์ยังไม่เชื่อมโยงกับความต้องการของสังคม ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างแพทย์และคนไข้ที่แย่ง เป็นต้น นอกจากนี้คนไทยยังเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเพิ่มมากขึ้นอันเนื่องมาจากวิถีชีวิตประจำวันที่เปลี่ยนแปลงไปมีความเป็นตะวันตกมากขึ้น เช่น โรคหัวใจ เบาหวาน มะเร็ง

3.2.3.2 ด้านการศึกษา

ประเทศไทยนับว่าประสบความสำเร็จอย่างมากในการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกจากนี้ อัตราของการออกจากโรงเรียนกลางคันก็ลดน้อยลง อย่างไรก็ตาม ยังคงค่อนข้างมีปัญหาในด้านคุณภาพของการศึกษา เพราะระบบการศึกษาไทยเน้นปริมาณมากกว่าเน้นคุณภาพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 - 2559 ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของการศึกษาว่า “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ เป็นคนมี มีความสุข มีภูมิคุ้มกัน รู้เท่าทันในเวทีโลก” โดยผลการพัฒนาตามช่วงวัยพบว่า กลุ่มวัยเด็ก ระดับเขาวนปัญญา มีค่าเฉลี่ยลดลง ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากระดับคะแนนการสอบที่ต่ำเมื่อเทียบกับค่ามาตรฐานสากลหรือเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่วัดจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของ The Programme for International Student Assessment (PISA) และ การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (Trends in International Mathematics and Science Study TIMSS) พบว่าคะแนนมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD และระดับอุดมศึกษาที่วัดโดย Times Higher Education World Rankings ปี 2011 - 2012 ที่พบว่าประเทศไทยไม่มีสถาบันอุดมศึกษาติดอันดับใน 200 อันดับแรก และมีเพียงมหาวิทยาลัยเดียวเท่านั้นที่ติดอันดับ 400 มหาวิทยาลัยแรก (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี)

นอกจากนี้การจัดอันดับคุณภาพการศึกษาอาเซียนในการประชุมของ World Economic Forum (WEF) 2012 - 2013 ที่ผ่านมานี้ยังแสดงให้เห็นถึง คุณภาพการศึกษาของไทยที่อยู่ในอันดับรั้งท้าย คือ เป็นอันดับที่ 8 รองจากเวียดนาม ที่ได้อันดับที่ 7 และกัมพูชา ที่ได้อันดับที่ 6 โดยมีการศึกษาของประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และบรูไน ดารุสซาราม เป็นอันดับที่ 1 ถึง 3 ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ใกล้เคียงมาตรฐานสากล ในขณะเดียวกัน ในระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา ยังมีความท้าทายตรงที่การเข้าเรียนสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีค่อนข้างน้อย เด็กและเยาวชนยังนิยมศึกษาต่อในสายสามัญมากกว่าสายอาชีวศึกษา เพราะมองไม่เห็นความก้าวหน้าในสายอาชีพ (career path)

ซึ่งในความเป็นจริงมีตลาดแรงงานรองรับมากกว่า ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาการขาดแคลน นักวิจัย นักวิทยาศาสตร์ และแรงงานทักษะที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว รวมถึง การที่เด็กไทยยังขาดทักษะใน 4 เรื่องที่สำคัญคือ ภาษา การคิดเป็น การรักการอ่าน และการเล่นกีฬา ซึ่งทักษะดังกล่าวเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพของเด็กไทยในอนาคต

ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายที่มาจาก การเปลี่ยนรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการบ่อยครั้งได้ส่งผลกระทบต่อกระบวนการพัฒนาระบบการศึกษาในระยะยาว รวมถึงการกำหนดยุทธศาสตร์ของภาครัฐที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนา โดยพิจารณา จากงบวิจัยที่ได้รับจัดสรรในสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านหรือเมื่อเทียบกับ กระทรวงอื่นๆ โดยการแก้ไขปัญหาทางการศึกษา คือ การพัฒนาคุณภาพของเด็กตั้งแต่เยาว์วัย การ เชื่อมโยงการศึกษา กับชุมชน การพัฒนาโรงเรียนในชนบทให้เข้มแข็ง การปรับการเรียนการสอนใน มหาวิทยาลัยให้ มีคุณภาพโดยเน้นการให้ความรู้คู่คุณธรรม และต้องสอนให้เด็ก “รู้รอบ รู้กว้าง และ คิดเป็น” การจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนและพัฒนานักวิทยาศาสตร์ไทย เป็นต้น

3.2.3.3 การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม

ถึงแม้ว่าค่าการประเมินการจัดการสิ่งแวดล้อมหรือดัชนีอีพีไอ (Environmental Performance Index: EPI) ของประเทศไทยขยับขึ้นจากอันดับที่ 53 (จากทั้งหมด 149 ประเทศ) ในปี พ.ศ. 2551 มาเป็นอันดับที่ 34 (จาก 132 ประเทศ) ในปี พ.ศ. 2555 แต่ดัชนีชี้วัด ตัวอื่นมีแนวโน้มที่ทรุดตัวลง เช่น ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพลดลงอย่างต่อเนื่อง จำนวน พื้นที่ป่าทั่วประเทศลดลงอย่างต่อเนื่อง คุณภาพในแม่น้ำสายหลัก เช่น เจ้าพระยา ท่าจีน แม่กลอง เสื่อมโทรมลง ปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศเพิ่มขึ้นทุกปี และปริมาณของเสียอันตรายเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมดังกล่าวทำให้ทรัพยากรธรรมชาติที่เคยมีอยู่มากมายแทบไม่เหลือ ให้กับคนรุ่นต่อไป การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาจึงเป็นการเติบโตแค่ทางด้านเศรษฐกิจ บนต้นทุนทาง สังคม สิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาามนุษย์ที่สูญหายไป

3.2.3.4 การเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม

ถึงแม้ว่าแผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2550 – 2559 ของกระทรวง วัฒนธรรมจะกล่าวไว้ว่า “เป็นองค์กรหลักในการสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ปลูกฝังค่านิยม อันดีงาม บนพื้นฐานคุณธรรม นำสังคมอยู่เย็นเป็นสุข” แต่จากการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยจากสังคม เกษตรกรรมสู่สังคมอุตสาหกรรม และสังคมฐานความรู้ ส่งผลให้ประเทศไทยรับเอาค่านิยมความเป็น สากลทั้งจากตะวันตกและตะวันออกมาเชื่อมโยงกับวิถีความเป็นไทย โดยเกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ที่แตกต่างไปจากแผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ คือ

- 1) การเลียนแบบพฤติกรรมของซีกโลกตะวันตกที่มีความอิสระเสรีในการแสดงออก ถึงอัตลักษณ์ความเป็นตัวตน และความต้องการของแต่ละบุคคล ทำให้นิยามของความสุขแตกต่าง

หลากหลายโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนซึ่งมีคุณภาพทางอารมณ์น้อยย่อมได้รับผลกระทบมากและส่งผลกระทบต่อไปยังครอบครัวและสังคมปัจจุบัน กิจกรรมนันทนาการของวัยรุ่นที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสาธารณสุขเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ คือกิจกรรมการแข่งขันรถ (แวนซ์) ซึ่งเป็นที่นิยมในกรุงเทพมหานครและจังหวัดใหญ่ ๆ เช่นพิษณุโลก นครราชสีมา และเชียงใหม่ นอกจากนี้ปัญหาความรุนแรงของเด็กและเยาวชนเพศชายที่เรียนด้านสายอาชีพ ยังพบกรณีของเด็กและเยาวชนเพศหญิงที่ใช้ความรุนแรงโดยการทะเลาะและทำร้ายร่างกายกันมากขึ้นจากการถ่ายคลิปเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต

2) การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เปลี่ยนแปลงทั้งระบบเศรษฐกิจและสังคมไทยเป็นอย่างมาก การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วผ่านทางโลกเสมือนจริงทำให้ผู้คนมีความรู้มากขึ้น เกิดเครือข่ายทางสังคมในโลกเสมือนจริงซึ่งมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตมากขึ้นทุกขณะอีกทั้งเกิดความคิดสร้างสรรค์ที่หลากหลาย แต่การปฏิสัมพันธ์ในโลกแห่งความเป็นจริงมีน้อยลง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน จะมีการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัยและการสื่อสารได้อย่างสะดวกรวดเร็วทุกที่ทุกเวลา สำหรับคนที่ไม่มีความรู้และไม่มีความสามารถเลือกสิ่งดี ๆ ได้ด้วยตนเอง จะเป็นกลุ่มที่ตกอยู่ในภาวะเสี่ยง ประกอบกับหากพ่อแม่ไม่เข้าใจและเข้าไม่ถึงโลกเสมือนจริง จะมองกิจกรรมที่เด็กเข้าไปร่วมออนไลน์ในทางลบเท่านั้น ทำให้เกิดช่องว่างในครอบครัว และเกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยี

3) คนไทยเริ่มหวนคำนึงถึงความสงบสุขแบบในอดีต ท่ามกลางสภาพสังคมที่มีความขัดแย้ง สับสนวุ่นวาย มีวิถีชีวิตเร่งรีบ แข่งแย่งแข่งขัน จึงเป็นโอกาสในการสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตมาเป็นแบบพอเพียงและหันมาดำเนินชีวิตอย่างสงบสุขแผนปฏิรูปประเทศไทย (2554) จึงให้มีการส่งเสริมการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ โดยพัฒนาอาชีวศึกษาควบคู่กับการสนับสนุนที่ดินทำกินและแหล่งทุน ส่งเสริมทักษะการประกอบอาชีพในสถานประกอบการ การเป็นผู้ประกอบการรายย่อย รวมทั้งพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้

4) การเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคสู่ภาค และจากประเทศเพื่อนบ้านเข้าสู่ประเทศไทยพร้อมกับแรงงานไทยเคลื่อนย้ายออกนอกประเทศ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนต้องปรับตัวกับวัฒนธรรมที่หลากหลายหรือพหุวัฒนธรรม และมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างสมานฉันท์เด็กและเยาวชนมีความผูกพันกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมถึงโทรศัพท์มือถือและอินเทอร์เน็ตมากขึ้นอย่างต่อเนื่องในปี 2555 เด็กอายุ 6 - 14 ปีใช้คอมพิวเตอร์ถึงร้อยละ 71 สื่อออนไลน์จึงเป็นเหมือนประตูเปิดให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมเช่น เนื้อหาที่รุนแรงและเรื่องเพศได้ง่ายขึ้นนอกจากนี้ เกมคอมพิวเตอร์และเกมออนไลน์ยังเป็นที่ยอดนิยมของเด็กและเยาวชน จนนำไปสู่ปัญหาเด็กติดเกม จากการสำรวจในปี 2555 พบว่า มีเด็กติดเกมสูงถึงร้อยละ 14.1 ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปี 2552 ถึงร้อยละ 9 สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์พบว่า

ปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากภาวะการติดเชื้อคือเด็กมีปัญหาการเรียนจากโรคสมาธิสั้นมีปัญหาสายตา เสื่อม น้ำตาแห้ง และปัญหาสุขภาพอื่น ๆ

จากบริบทของประเทศไทยในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการอยู่ร่วมกันในสังคมและ วัฒนธรรมข้างต้น เมื่อนำมาจัดลำดับประเทศไทยในมิติต่างๆ สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2-10 ดังนี้

ตารางที่ 2-10 แสดงอันดับของประเทศไทยในมิติต่างๆเมื่อเทียบกับประเทศอื่น (www.whereisthailand.info อ้างถึงใน มุลนิธิสถาบันอนาคตไทยศึกษา, 2556)

มิติด้าน	ตัวชี้วัด	อันดับที่
การเมือง	ประเทศที่มีการรัฐประหารมากที่สุดในโลกปี พ.ศ. 2553	4
เศรษฐกิจ	ประเทศที่ไม่เท่าเทียมด้านรายได้มากที่สุดของเอเชียในปี 2553	2
	ประเทศที่มีการลงทุนด้าน R & D มากที่สุดในปี พ.ศ. 2552 (จาก 73 ประเทศที่ลงทุนด้าน R & D มากกว่า 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	62
	ประเทศที่มีภาพลักษณ์ด้านคอร์รัปชันดีที่สุดในปี พ.ศ. 2556 (จาก 177 ประเทศ)	102
การอยู่ร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรม	ประเทศที่มีผู้ป่วยติดเชื้อ HIV มากที่สุดของเอเชียในปี พ.ศ. 2552	1
	ประเทศที่มีคุณแม่ไว้มากที่สุดของเอเชียในปี พ.ศ. 2554	2
	ประเทศที่มีผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุบนถนนมากที่สุดในโลกในปี พ.ศ. 2552	3
	ประเทศที่มีทักษะด้านภาษาอังกฤษในปี พ.ศ. 2555 (จาก 54 ประเทศ)	53
	ประเทศที่มีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดในปี พ.ศ. 2555 (จาก 199 ประเทศ)	168
	กรุงเทพฯ ได้รับการโหวตให้เป็นเมืองที่น่าท่องเที่ยวมากที่สุดในโลกในปี พ.ศ. 2556	1

บริบทของประเทศไทยทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการอยู่ร่วมกันในสังคมและ วัฒนธรรมในปัจจุบัน สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2-11

ตารางที่ 2-11 แสดงบริบทสังคมไทยในปัจจุบัน

มิติด้าน	ลักษณะ
การเมือง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างรุนแรง ทำให้สังคมแบ่งเป็นสองขั้วทางการเมือง (bipolar society) 2. ระบบการเมืองถูกครอบงำด้วยระบบอุปถัมภ์ อภิสิทธิ์นิยม และอำนาจนิยม
เศรษฐกิจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ระบบเศรษฐกิจและสังคม ถูกครอบงำด้วยระบบวัตถุนิยม บริโภคนิยม และสุขนิยม มีการทุจริตคอร์รัปชันในทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งการเมือง เศรษฐกิจและสังคม 2. มีความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เป็นระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม 3. การแข่งขันทางเศรษฐกิจมีความรุนแรงมากขึ้น แต่โครงสร้างอุตสาหกรรมไทยมีความเปราะบาง ชีตความสามารถในการแข่งขันของไทยและการเปิดเสรีทางการค้าลดลง การส่งออกของไทยในตลาดโลกลดลง เศรษฐกิจชะลอตัว ต้นทุนการผลิตภาคการเกษตรมีมูลค่าสูง การลงทุนของประเทศอยู่ในระดับต่ำ แต่การบริการการท่องเที่ยว และเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีบทบาทมากขึ้น
การอยู่ร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านสภาพสังคมและสาธารณสุข เช่น ความเป็นธรรมในสังคม การเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเพิ่มมากขึ้น เช่น โรคหัวใจ เบาหวาน มะเร็ง เต็กและเยาวยชน อ้วนและขาดสารอาหาร เป็นวัยรุ่นที่ไม่มีคุณภาพ มีพฤติกรรมท้อง แท้ง ทิ้ง ยาเสพติด ติดเกม การพนัน และความรุนแรง มีความมั่นคงทางสังคมต่ำ ปัญหาอาชญากรรมสูง ประชากรวัยเด็กลดน้อยลง วัยสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยวแทนครอบครัวขยาย อัตราการแต่งงานน้อยลง และการหย่าร้างสูงมากขึ้น คนมีการศึกษาสูงขึ้น แต่คุณธรรม จริยธรรมเสื่อมถอย ค่านึงถึงประโยชน์ส่วนตน และพวกพ้องมากกว่าส่วนรวม 2. ด้านการศึกษา คุณภาพการศึกษาไทยตกต่ำในเวทีโลก 3. ด้านสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม 4. ด้านวัฒนธรรม พฤติกรรมและการใช้ชีวิตประจำวันมีความเป็นตะวันตกมากขึ้น เกิดเครือข่ายทางสังคมในโลกเสมือนจริง และมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตประจำวัน การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีทำให้มีลักษณะพหุวัฒนธรรม

กล่าวโดยสรุปแล้ว จากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยที่ผ่านมาทั้งในมิติด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม มิติต่างๆเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นรากฐานประเทศที่ไม่มั่นคงทั้งนี้เพราะสังคมประกอบไปด้วยความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรง ความเหลื่อมล้ำที่เรื้อรัง คุณธรรมจริยธรรมที่เสื่อมทราม ทุนสังคมที่อ่อนด้อย ทุนมนุษย์ที่อ่อนแอ และทุนธรรมชาติที่เสื่อมโทรม ซึ่งลักษณะความเสื่อมถอยของสภาพสังคมดังกล่าวสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของรองศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุริยเดว ทรีปาตี (สุริยเดว ทรีปาตี, การสัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2557) ที่กล่าวถึงปรากฏการณ์ “hot cognition” ไว้ดังนี้

“สภาพสังคมไทยตอนนี้มีลักษณะที่เรียกว่า hot cognition เป็นปรากฏการณ์ที่มีลักษณะเป็นโดมิโนที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะลามไปในทุกสังคม โดยการเกิดปรากฏการณ์ดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ ถ้ามีปัจจัย (factor) ต่างๆครบ 4 ปัจจัย แต่หากมีปัจจัยไม่ครบทั้ง 4 สังคมนั้นก็จะไม่เกิดปรากฏการณ์ดังกล่าว ปัจจัยทั้ง 4 มีดังนี้

- 1) ความเหลื่อมล้ำทางสังคมสูง
- 2) การบกพร่องทางสติปัญญา (lack of cognitive development)
- 3) จิตสำนึกตกต่ำ (lack of mindfulness) ปัจจุบันเด็กและเยาวชนไทยมีจิตสำนึกที่ตกต่ำ
- 4) วัฒนธรรม (culture) วัฒนธรรมเปรียบเสมือนแกนหลักของพลังศรัทธาและยึดเหนี่ยวบุคคลในสังคม แต่ปัจจุบันวัฒนธรรมของสังคมไทยถูกทำลาย สถาบันหลัก 3 สถาบันกำลังถูกเขย่า

ซึ่งเด็กและเยาวชนในปัจจุบันกลายเป็นเด็กที่ไม่มีพลังศรัทธา ไม่มีจิตสำนึก และพลังชีวิต ใช้ชีวิตอยู่บนทุนนิยม นอกจากนี้ peer pressure และ social media จะทำให้กระแสนี้รุนแรงมากขึ้น”

แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกมิติของประเทศไทยเพื่อพัฒนาประเทศให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถเปลี่ยนจาก “ความเหลื่อมล้ำที่เรื้อรัง” สู่ “สังคมที่เท่าเทียม” “คุณธรรมจริยธรรมที่เสื่อมทราม” สู่ “สังคมแห่งคุณธรรมจริยธรรม” “ทุนสังคมที่อ่อนด้อย” สู่ “ทุนสังคมที่เข้มแข็ง” “ทุนมนุษย์ที่อ่อนแอ” สู่ “ทุนมนุษย์ที่เข้มแข็ง” และ “ทุนธรรมชาติที่เสื่อมโทรม” สู่ “ทุนธรรมชาติที่สมบูรณ์” (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2556) เพื่อรองรับกับเด็กเจนเนอเรชันแอลฟา ผู้วิจัยนำเสนอในยุทธศาสตร์ประเทศ และวิสัยทัศน์ประเทศไทยปี พ.ศ. 2570 ในลำดับต่อไป

3.3 ยุทธศาสตร์ประเทศ วิสัยทัศน์ประเทศไทยปี พ.ศ. 2570 และบริบทประเทศไทยในอนาคต

ในเนื้อหาของยุทธศาสตร์ประเทศ และวิสัยทัศน์ประเทศไทยปี พ.ศ. 2570 จะแสดงให้เห็นถึงแนวทางหรือทิศทางในการพัฒนาประเทศไทยในอนาคตของรัฐบาลชุด น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นการกำหนดกรอบในการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต และกรอบการพัฒนา ดังกล่าวจะส่งผลการต่อจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนเจนเนอเรชั่นแอลฟาในอนาคตเช่นกัน รายละเอียดแสดงตามลำดับดังนี้

3.3.1 ยุทธศาสตร์ประเทศ (country strategy)

ยุทธศาสตร์ประเทศ (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2556) จัดทำขึ้นจากการประชุมเชิงปฏิบัติการหัวหน้าส่วนราชการ ระดับปลัดกระทรวงหรือเทียบเท่าวาระพิเศษ เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2555 ณ โรงแรมเซอราตัน พัทยา จังหวัดชลบุรี เพื่อร่วมกันวางยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ เป้าหมายและแนวทางในการทำงานร่วมกันในปีงบประมาณ 2556 และเป็นกรอบในการจัดทำงบประมาณปี 2557 รวมทั้งได้มีการบูรณาการ ร่วมกับยุทธศาสตร์การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN strategy) จากการประชุมเชิงปฏิบัติการการเข้าสู่ประชาคม อาเซียน ปี 2558 ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2555 เพื่อเตรียมความพร้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยหลังจากการบูรณาการเป็นยุทธศาสตร์ประเทศ (country strategy) ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ 30 ประเด็นหลัก 79 แนวทางการดำเนินการ เพื่อเป็นกรอบการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 โดยมีรายละเอียดดังนี้

วิสัยทัศน์

“ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขัน คนไทยอยู่ดีกินดี มีความเสมอภาค และเป็นธรรม”

หลักการของยุทธศาสตร์

“ต่อยอดรายได้จากฐานเดิม สร้างรายได้จากโอกาสใหม่ เพื่อความสมดุล และการพัฒนาอย่างยั่งยืน”

วัตถุประสงค์

1. รักษาฐานรายได้เดิม และสร้างรายได้ใหม่
2. เพิ่มประสิทธิภาพของระบบการผลิต (ต้องผลิตสินค้าได้เร็วกว่าปัจจุบัน)
3. ลดต้นทุนให้กับธุรกิจ (ด้วยการลดต้นทุนค่าขนส่ง และโลจิสติกส์)

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์

1. การเพิ่มรายได้จากฐานเดิม
2. การสร้างรายได้จากโอกาสใหม่
3. การลดรายจ่าย
4. การเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขัน

ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อหลุดพ้นจากประเทศรายได้ปานกลาง (growth & competitiveness) โดยมีแนวทางการดำเนินงาน เช่น การจัดทำแผนการใช้ที่ดินเพื่อพัฒนาการเกษตร (zoning) การพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมเชื่อมโยงในภูมิภาคอาเซียน เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การลดความเหลื่อมล้ำ (inclusive growth) โดยมีแนวทางการดำเนินงาน เช่น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รับผิดชอบ การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานบริการสาธารณสุข การดูแลผู้สูงอายุ เด็ก สตรี และผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (green growth) โดยมีแนวทางการดำเนินงาน เช่น การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและการบริหารจัดการน้ำ การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การสร้างความสมดุลและปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐ (internal process) โดยมีแนวทางการดำเนินงาน เช่น การปรับโครงสร้างระบบราชการ การปรับโครงสร้างภาษี การปฏิรูปการเมือง เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ประเทศ สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 2-9

ภาพที่ 2-9 แสดงยุทธศาสตร์ประเทศไทย (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2556)

3.3.2 วิสัยทัศน์ประเทศไทย 2570 และบริบทประเทศไทยในอนาคต

วิสัยทัศน์ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2570 คือ “คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีมิตรไมตรีบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตย และหลักธรรมาภิบาล การบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึง มีคุณภาพ สังคมมีความปลอดภัยและมั่นคง อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดีเกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อยู่บนฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี” (ปรเมธี วิมลศิริ, 2552)

วิสัยทัศน์ดังกล่าวถูกกำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติปี พ.ศ. 2555 – พ.ศ. 2559 ซึ่งที่มาของวิสัยทัศน์ดังกล่าวเกิดจากการประชุมของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดประชุมประจำปี 2552 เรื่อง “จากวิสัยทัศน์ 2570 สู่แผนฯ 11” เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2552 และได้สรุปแนวโน้มหลักที่ประเทศไทย และโลกอาจต้องเผชิญใน 20 ปีข้างหน้าไว้ 7 ประการ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปเป็นบริบทของสังคมไทยในอนาคตได้เป็น 3 มิติ คือ การเมือง เศรษฐกิจ และการอยู่ร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557; สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2556; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555; ถวิลวดี บุรีกุล, 2555; ปรเมธี วิมลศิริ, 2552; มนตรี สุภาพร, 2541) ดังนี้

3.3.2.1 บริบทด้านการเมือง

- 1) สร้างความสมดุล และปรับระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เช่น ปรับโครงสร้างระบบราชการ, โครงสร้างภาษี, การปฏิรูปการเมือง
 - 2) ความเป็นประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วม เป็นประชาธิปไตยเต็มรูปแบบที่สามารถตรวจสอบรอบด้าน มีความเท่าเทียมกันในอำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจตุลาการ และทั้งสามอำนาจสามารถที่จะตรวจสอบและถ่วงดุลซึ่งกันและกันได้เสมอ
- พลเมืองมีการเปลี่ยนแปลงจากพลเมืองที่เฉื่อยชา เป็นพลเมืองที่ตื่นตัว ด้วยการปลูกฝังวัฒนธรรมประชาธิปไตย มีสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน มีการปกครองด้วยกฎหมาย มีกระบวนการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรม มีขั้นตอนการทางการเมือง มีความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อประชาชน มีระบบคานอำนาจ มีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นสูง โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นหน่วยระดับล่างที่สำคัญที่สุด

3.3.2.2 บริบทด้านเศรษฐกิจ

บริบทด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยในอนาคต จะเป็นผลมาจากแนวโน้มของเศรษฐกิจโลก และเศรษฐกิจไทยในปัจจุบัน ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศไทยในอนาคตน่าจะมีลักษณะดังนี้

- 1) การรวมตัวทางเศรษฐกิจในภูมิภาค ซึ่งส่งผลให้มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในอนุภูมิภาคเพิ่มมากขึ้น และทำให้เศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียมีแนวโน้มที่จะขยายตัวอย่างรวดเร็ว
- 2) เศรษฐกิจโลกจะเปลี่ยนศูนย์กลางอำนาจมาอยู่ในประเทศแถบเอเชียมากขึ้น
- 3) การเปลี่ยนแปลงด้านการเงินโลก ซึ่งจะมีความผันผวนและความเสี่ยงมากขึ้น
- 4) ท่ามกลางภาวะเศรษฐกิจโลกที่ไม่สมดุลจะก่อให้เกิดผลกระทบจากภาวะวิกฤตสำคัญ 4 ประการ คือ วิกฤตการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในสภาพภูมิอากาศของโลก (climate change crisis) ทำให้เกิดภาวะการขาดแคลนน้ำ และพื้นที่ทางการเกษตร เศรษฐกิจไทยในอนาคตจึงเป็นเศรษฐกิจสีเขียว ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมมากขึ้น วิกฤตการณ์น้ำมันและพลังงาน (oil & energy crisis) วิกฤตการณ์ทางด้านอาหารและความหิวโหย (food & hunger crisis) และวิกฤตการณ์ทางการเงินและเศรษฐกิจ (financial and economic crisis) ทำให้เกิดเป็นระบบเศรษฐกิจ ทฤษฎีแบบพอเพียง (sustainable capitalism) ทฤษฎีสร้างสรรค์ (creative capitalism) และความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กร (corporate social responsibility: CSR)

ความท้าทายและโอกาสของเศรษฐกิจไทยท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก การประเมินภาพแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก ทั้งในระยะสั้นและภูมิทัศน์ใหม่ของเศรษฐกิจโลกในช่วงหลังวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจโดยเปรียบเทียบกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในบริบทโลกในช่วงการจัดทำวิสัยทัศน์ประเทศไทยสู่ปี 2570 พบว่าวิกฤตการณ์เศรษฐกิจและการเงินโลกได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในบริบทโลกในลักษณะที่ทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาในการบริหารจัดการเศรษฐกิจในระยะสั้นและระยะปานกลางมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในระยะยาวการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกยังคงเปิดโอกาสและสร้างความท้าทายต่อการพัฒนาประเทศในหลายด้าน ประเด็นการวางแผนพัฒนาประเทศไทยที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงระยะสั้นและระยะยาวได้แก่

- 1) การรักษาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจและลดความเสี่ยงจากภาวะความผันผวนของเศรษฐกิจโลก ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจโลกมีแนวโน้มต่ำลงและความเสี่ยงด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของโลกเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ประเทศไทยมีความท้าทายใน

การดำเนินมาตรการเพื่อรักษาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระยะสั้นและระยะปานกลางที่
จะต้องคำนึงถึงความเสี่ยงด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมากขึ้น รวมทั้งการเร่งสร้างความเข้มแข็ง
ให้กับปัจจัยการผลิตเพื่อมิให้ผลกระทบจากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจเป็นข้อจำกัดต่อศักยภาพการ
ผลิตในระยะยาว นอกจากนี้ควรเร่งปรับโครงสร้างการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในสาขา
ต่างๆ อย่างทั่วถึง เพื่อสร้างความสมดุลและสร้างความแข็งแกร่งให้แก่อุปสงค์ภายในประเทศมากขึ้น
และสร้างฐานรายได้ของประชาชนส่วนใหญ่และกระจายรายได้ให้ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

2) การสร้างการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงใน
บริบทโลกในระยะยาว เพื่อเตรียมพร้อมในการฉกฉวยโอกาสจากการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ

2.1) โอกาสจากการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางเศรษฐกิจและการเงินโลก ในการ
ขยายตลาดและการสร้างความร่วมมือในภูมิภาคเพื่อสร้างความแข็งแกร่งทางด้านเศรษฐกิจ การค้า
และการลงทุน และลดความเสี่ยงจากภาวะความผันผวนทางเศรษฐกิจ

2.2) โอกาสจากการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ทางด้านอาหาร พลังงานและ
สิ่งแวดล้อมโลก ในการส่งออกสินค้าอาหารโดยอาศัยความได้เปรียบของภาคการเกษตร การพัฒนา
มูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรและอาหาร การพัฒนาพลังงานทดแทนอย่างสมดุลระหว่างความต้องการด้าน
อาหารและพลังงาน

2.3) โอกาสจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลก และความตื่นตัวใน
ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ในการสร้างงาน สร้างรายได้ และการเจริญเติบโตของ
เศรษฐกิจที่มีความยั่งยืน (green jobs, green growth, green economy)

2.4) โอกาสจากการปรับตัวของประชากรโลกเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ในการขยายตัว
ของภาคธุรกิจบริการในประเทศไทย โดยเฉพาะการให้บริการดูแลผู้สูงอายุ การให้บริการการแพทย์
และสุขภาพ การให้บริการที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวที่จะอยู่พำนักในระยะยาว

2.5) โอกาสในการสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเร่งอัตราการ
ขยายตัวทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมความร่วมมือทางการผลิต การค้า การลงทุน การสร้างความ
ร่วมมือเพื่อลดปัญหาความเสี่ยงทางการเงิน และปัญหาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจภายนอก รวมถึง
ความร่วมมือในการพัฒนาด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ร่วมกันของภูมิภาค

3.3.2.3 บริบทด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรม

1) ประชากรสูงอายุของโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะเป็นปัญหาใหญ่ของ
ประเทศที่พัฒนาแล้ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง แต่จะเป็นโอกาสของประเทศไทยใน
การบริการผู้สูงอายุ ทำให้ประเทศไทยมีการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและระบบ

สวัสดิการสังคมเพื่อรองรับการปรับตัวของโครงสร้างประชากร รวมถึงการให้บริการทางการแพทย์ และสุขภาพ การให้บริการที่พักรักษาพยาบาลที่เพียงพอที่จะอยู่ระยะยาว

2) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ทำให้สังคมมี วัฒนธรรมที่อยู่ในเครือข่ายสังคมเสมือนจริงหรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ (social network) มากขึ้น ทั้งด้านวิถีชีวิต ความเชื่อ ทศนคติ และการสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัว

3) พัฒนาสังคมคุณภาพ ภาพทุนทางสังคม ทุนมนุษย์ ออกแบบโครงสร้าง ทางสังคมให้แข็งแกร่งตั้งแต่ฐานราก เป็นสังคมเอื้ออาทร สมานฉันท์ มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคม สร้างโอกาสที่เป็นธรรม สร้างพลังทางสังคม เป็นสังคมที่มีความรู้ เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความคิดสร้างสรรค์ มีคุณธรรม มีธรรมาภิบาล และมีจิตสำนึกสาธารณะ มีสัญญาประชาคมใหม่ในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ปลอดภัย มั่นคง มีความเข้มแข็งของโครงสร้าง กลไกและ กระบวนการบริหารจัดการของทุกภาคส่วนของสังคม

4) มีความเหลื่อมล้ำในสังคม ทั้งทางด้านการศึกษา การทำงาน สาธารณสุข การพักผ่อนหย่อนใจ ที่เกิดระหว่างบุคคลทุกอาชีพ ทุกช่วงวัย

5) สังคมมีความเป็นปัจเจกนิยมมากขึ้น เกิดครอบครัวรูปแบบใหม่เช่น ครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวเพศเดียวกัน ครอบครัววัยรุ่น

6) สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม มีการแพร่กระจายและผสมผสานวัฒนธรรม ต่างๆที่หลากหลาย มีการพัฒนาภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เหมาะสมกับยุคสมัยที่ เปลี่ยนไป มีความขัดแย้งระหว่างความเป็นสากลกับความเป็นไทย/วัฒนธรรมไทยเพิ่มมากขึ้น

7) วัฒนธรรมระบบอุปถัมภ์ ระบบศักดินา อภิสิทธิ์ชน อำนาจนิยม จารีต นิยม จะลดน้อยลงในสังคมไทย และมีวัฒนธรรมการมีจิตสาธารณะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

8) ปัญหาภัยคุกคามจากภาวะโลกร้อน ซึ่งส่งผลกระทบต่อธรรมชาติ เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิต รวมถึงแนวโน้มปัญหาด้านพลังงาน ซึ่งจะมีผลต่อภาวะเศรษฐกิจและ สังคมของโลก ประเทศไทยจึงสร้างความได้เปรียบด้านฐานการผลิตภาคการเกษตร พัฒนามูลค่าเพิ่ม ของสินค้าเกษตร และอาหาร รวมถึงการพัฒนาพลังงานทดแทน

จากการประเมินการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกดังกล่าวข้างต้น ยังมีความท้าทายด้าน นโยบายและการบริหารจัดการอยู่หลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับฐานเศรษฐกิจ การเตรียม รับภาวะโลกร้อน การเตรียมคนและสังคมให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ และการสร้างความ สมานฉันท์ในสังคมเพื่อสร้างพลังการขับเคลื่อนการพัฒนา ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่สังคมไทยในอนาคตที่มี ลักษณะเป็นสังคมไทยที่พึงประสงค์คือ เป็นสังคมที่ประสิทธิภาพ ทั้งคนที่มีประสิทธิภาพและระบบใน สังคมที่มีประสิทธิภาพ เป็นสังคมที่มีความรู้เป็นฐาน มีเอกภาพถึงแม้ว่าจะมีความหลากหลายในสังคม

เป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม มีความภูมิใจในความเป็นไทย เน้นวิถีชีวิตของชุมชน และเป็นสังคมที่มีคุณธรรมจริยธรรม มีธรรมมาภิบาล (morality & good governance) และมีความยุติธรรม (justice & fairness)

จากบริบทประเทศไทยในอนาคตในมิติด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการอยู่ร่วมกันในสังคม และวัฒนธรรมข้างต้น สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2-12

ตารางที่ 2-12 แสดงบริบทสังคมไทยในอนาคต

มิติ	ลักษณะ
การเมือง	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างความสมดุล และปรับระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เช่น ปรับโครงสร้างระบบราชการ, โครงสร้างภาษี, การปฏิรูปการเมือง 2. มีความเป็นประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วม เป็นประชาธิปไตยเต็มรูปแบบที่สามารถตรวจสอบรอบด้าน มีความเท่าเทียมกันในอำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติ และ อำนาจตุลาการ
เศรษฐกิจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อหลุดพ้นจากประเทศรายได้ปานกลาง คนไทยอยู่ดีกินดี เป็นผลมาจากการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้ภาคการผลิตและการบริการมีมูลค่าสูงขึ้น 2. เป็นระบบเศรษฐกิจ sustainable capitalism, creative capitalism และ CSR เป็นเศรษฐกิจสีเขียว ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมมากขึ้น (green job green growth green economy) 3. ผลจากวิกฤติจากราคาน้ำมัน พลังงาน ความมั่นคงทางอาหาร และการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของโลกทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำ 4. มีการค้าและความร่วมมือในภูมิภาคเพิ่มมากขึ้น ส่งเสริมความร่วมมือทางการผลิต การค้า การลงทุน สร้างความร่วมมือเพื่อลดความเสี่ยงทางการเงินกับประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาค

ตารางที่ 2-12 แสดงบริบทสังคมไทยในอนาคต (ต่อ)

มิติ	ลักษณะ
การอยู่ร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรม	1. เป็นสังคมผู้สูงอายุ สังคมปัจเจกนิยม และสังคมเมืองกลิ่นชนบท 2. มีความเหลื่อมล้ำในสังคม เช่น ด้านการศึกษา การทำงาน เศรษฐกิจ 3. เป็นสังคมฐานความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ มีคุณธรรม มีธรรมาภิบาล และมีจิตสำนึกสาธารณะ เป็นสังคมแห่งเมตตาธรรม และสันติธรรม 4. สังคมแห่งเทคโนโลยี มีความล่มสลายของครอบครัวเพิ่มมากขึ้น เกิดครอบครัวรูปแบบใหม่เช่น ครอบครัวเพศเดียวกัน 5. วัฒนธรรมระบบอุปถัมภ์ ระบบศักดินา อภิสิทธิ์ชน อำนาจนิยม จารีตนิยม จะลดน้อยลงในสังคมไทย 6. มีการแพร่กระจายและผสมผสานวัฒนธรรมต่างๆที่หลากหลาย มีการพัฒนาภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เหมาะสมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป 7. มีวัฒนธรรมที่อยู่ในเครือข่ายสังคมเสมือนจริงหรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ (social network) มากขึ้น ทั้งด้านวิถีชีวิต ความเชื่อ ทัศนคติ และการสร้างอัตลักษณ์ตัวตน

3.4 ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเจนเนอเรชั่นแอลฟา

จากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในมิติด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม และความพยายามพัฒนาประเทศไทยให้เป็นประเทศที่มีความสมดุลอย่างยั่งยืนผ่านแผนกลยุทธ์ประเทศและวิสัยทัศน์ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2570 ในฐานะเจนเนอเรชั่นแอลฟาจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและสังคมโลกดังที่กล่าวในข้างต้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นแสดงไว้ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) เกิดความขัดแย้งของคนสองวัยระหว่างความเป็นสากลและเอกลักษณ์ไทยตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น กล่าวคือ เด็กและเยาวชนมีเจตคติต่อสิ่งต่างๆ และพฤติกรรมเป็นสากล ขณะที่บิดามารดา ครอบครัวและผู้ปกครองยังมีแนวคิดความเชื่อและพฤติกรรมบางประการเชิงอนุรักษ์

2) เกิดความขัดแย้งของการอบรมเลี้ยงดูบุตรในครอบครัวและการขัดเกลาทางสังคมโรงเรียน ซึ่งต้องการสร้างให้เด็กและเยาวชนไทยมีบุคลิกภาพประชาธิปไตยมากกว่าการเลี้ยงดูแบบว่านอนสอนง่าย คำนี้ถึงผลที่เกิดใกล้ตัวมากกว่าผลต่อส่วนรวม ตลอดจนขาดการมองแบบมุ่งอนาคต

3) มีความรู้และข่าวสารที่ไร้ขีดจำกัดเป็นตัวกระตุ้นให้มีการปรับกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสที่จะรับความรู้อย่างเท่าเทียมกัน ในขณะที่เด็กและเยาวชนไม่สนใจเลือกใช้ความรู้และข่าวสารให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อรอดพ้นจากการเป็นเหยื่อของสิ่งไม่ดั่งามต่างๆ และเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

4) มีการแข่งขันทางการค้าอย่างรุนแรง เป็นตัวเร่งให้เกิดความต้องการแรงงานที่มีคุณภาพ และมีฝีมือ ในขณะที่เยาวชนส่วนใหญ่ยังเป็นแรงงานที่ไร้ฝีมือ ดังนั้น เยาวชนต้องพัฒนาฝีมือแรงงาน รู้จักใช้ และจัดการกับข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนรู้จักการสร้างงานหรือการประกอบอาชีพอิสระ เพื่อสามารถเข้าสู่การรองรับของตลาดแรงงานได้อย่างเพียงพอ

5) สังคมประชาธิปไตย สนับสนุนให้เกิดการเรียกร้องสิทธิ ซึ่งผู้เรียกร้องสิทธิต้องมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่เป็นผลเกิดขึ้นจากการได้มาซึ่งสิทธิ ดังนั้นเยาวชนจำเป็นต้องกล้าแสดงความคิดเห็น และมีความกล้าหาญทางจริยธรรม เพื่อเตรียมตัวเรียกร้องสิทธิของตนพร้อมทั้งเคารพในสิทธิของผู้อื่น ตลอดจนรู้จักรับผิดชอบต่อผลของสิทธิที่พึงมีพึงได้

6) เด็กและเยาวชนถูกแสวงหาประโยชน์ทางการค้า เช่น ธุรกิจเด็กข้ามชาติกระบวนการค้า ยาเสพติด การใช้สื่อละเมิดสิทธิของเด็ก ธุรกิจทางการศึกษา ฯลฯ ดังนั้น ครอบครัวและชุมชนต้องให้ความสนใจเอาใจใส่ในการปกป้องเด็กและเยาวชน ด้วยการสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้เรื่องชุมชนและเสริมสร้างทักษะในการดำรงชีวิต ตลอดจนสร้างโครงข่ายการเฝ้าระวังในชุมชน

7) ประเทศไทยมีพันธกิจและข้อผูกพันกับนานาประเทศ ทั้งในเรื่องของสิทธิมนุษยชน สิทธิเด็กและการค้าในเวทีโลก ฉะนั้นการบริหารและการจัดการ ตลอดจนคุณภาพการบริการเด็กและเยาวชน จะได้รับการตรวจสอบจากสังคมโลกกลุ่มต่างๆ ที่ประสงค์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับจำเป็นต้องทบทวนและปรับบทบาทในการให้บริการ การบริหารจัดการให้ตอบสนองความต้องการของเด็กและเยาวชนที่เป็นมาตรฐานสากล

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเจนเอเรชั่นแอลฟาในประเด็นต่างๆ ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของเด็กในสังคมอนาคต การที่เด็กจะสามารถปรับตัวและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้นั้นจำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต ผู้วิจัยมีความสนใจว่าจะมีแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคตอย่างไร ทั้งนี้แนวทางในการจัดการศึกษาผู้วิจัยได้นำเสนอในลำดับต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต 2) เพื่อวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันกับการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตสำหรับเจเนอเรชันแอลฟา และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed method) เพื่อหาแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต โดยมีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยดังนี้

3.1 วิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

ผู้วิจัยศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบริบทของสังคมไทยในปัจจุบัน บริบทของสังคมไทยในอนาคต และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟา จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีการผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การจัดประชุมสนทนากลุ่มรายละเอียดแสดงดังนี้

3.1.1 ขั้นตอนการวิจัย

3.1.1.1 ผู้วิจัยศึกษาบริบทของสังคมไทยในอนาคต โดยการศึกษาเอกสาร สิ่งพิมพ์ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ทางเว็บไซต์ต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบริบทของสังคมไทยทั้งในปัจจุบันและในอนาคต (ถึงพ.ศ. 2570) ในมิติด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการอยู่ร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรม เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศไทยตั้งแต่ฉบับที่ 1 ถึงฉบับปัจจุบัน (ฉบับที่ 11) กระทรวงต่างๆ ของประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานรัฐมนตรี สถาบันและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและการกำหนดอนาคตประเทศไทย เช่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มูลนิธิสถาบันอนาคตไทยศึกษา เป็นต้น รวมถึงแหล่งข้อมูลจากงานวิจัยของมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต

3753224205

3.1.1.2 ผู้วิจัยศึกษากรอบแนวทางการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟา และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต จากกฎหมาย นโยบาย และแผนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน และรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในประเทศไทยจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ทางเว็บไซต์ต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กตามแนวทางโลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก (พ.ศ. 2550 – 2559) (world fit for children) เลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ คำขวัญวันเด็กของประเทศ เป็นต้น เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคตตามแนวคิดในการพัฒนามนุษย์ของทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ (biopsychosocial model) ใน 4 ด้านคือ ด้านร่างกายและจิตใจ ด้านทักษะและความรู้ ด้านเจตคติและค่านิยม และด้านการแสดงออกต่อสังคม

3.1.1.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารบริบทของสังคมไทยในอนาคต กรอบแนวทางการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟา และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต ในข้อ 3.1.1.1 และข้อ 3.1.1.2 มาสังเคราะห์เป็นคุณลักษณะและลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต ใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกายและจิตใจ ด้านทักษะและความรู้ ด้านเจตคติและค่านิยม และด้านการแสดงออกต่อสังคม ตามกรอบแนวทางการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟา

3.1.1.4 ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก จากนั้นเลือกใช้ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาของบรอนเฟนเบรนเนอร์มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ภายหลังจากศึกษาทฤษฎีระบบนิเวศวิทยา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่าระบบนิเวศวิทยาหรือสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กคือ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน โดยการเรียนรู้และการจัดการศึกษาของเจเนอเรชั่นแอลฟาจะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรืออินเทอร์เน็ตเป็นฐานการเรียนรู้ที่สำคัญ

3.1.1.5 ภายหลังจากผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยทั้งในประเทศและต่างประเทศแล้ว ผู้วิจัยจัดการประชุมสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เพื่อตรวจสอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตจากการศึกษาจากเอกสารกับการจัดการประชุมสนทนากลุ่มระบบสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเจเนอเรชั่นแอลฟา โดยมีขั้นตอนในการจัดการประชุมสนทนากลุ่มในลำดับต่อไป

3.1.1.6 ผู้วิจัยติดต่อกลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มที่จะใช้ในการประชุมสนทนากลุ่ม พร้อมทั้งอธิบายถึงวัตถุประสงค์ในการวิจัย จุดมุ่งหมายของการจัดการประชุมสนทนากลุ่ม และวันเวลาสถานที่ในการจัดการประชุมสนทนากลุ่ม

3.1.1.7 ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเจเนอเรชั่นแอลฟา ลักษณะของสังคมไทยในอนาคตตามข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี และกรอบแนวคิดในการวิจัยให้กับผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มให้ข้อมูลที่ตรงประเด็นกับการประชุมสนทนากลุ่ม

3.1.1.8 ผู้วิจัยสร้างแบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่ม จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดข้อความ และรูปแบบในการประชุมสนทนากลุ่ม โดยร่างแบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่มให้สอดคล้องกับหัวข้อและประเด็นการประชุมสนทนากลุ่ม จากนั้นนำแบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่มเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ด้านเด็กและเยาวชนไม่น้อยกว่า 3 ปี และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ในการร่วมกำหนดบริบทของสังคมไทยในอนาคต รวมผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของแบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่ม

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบความถูกต้องของแบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่ม คือ

- 1) นายสรรพลสิทธิ์ คุมประพันธ์
ผู้เชี่ยวชาญประจำคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- 2) นางสาวประสพศรี รักความสุข
ผู้เชี่ยวชาญด้านการลงทุนพัฒนาสังคม
สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาทางสังคม
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- 3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติภูมิ มีประดิษฐ์
ผู้อำนวยการสำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีปทุม

3.1.1.9 ภายหลังจากปรับปรุงแก้ไขแบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่มตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว ผู้วิจัยจัดการประชุมสนทนากลุ่ม (focus group discussion) ในประเด็นหัวข้อเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต” ในวันเสาร์ที่ 1 พฤศจิกายน 2557 เวลา 13.30 – 16.30 น. ที่ห้องประชุม 713 ชั้น 7 อาคารพระมิ่งขวัญการศึกษาไทย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อให้ได้ข้อสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

3.1.1.10 จัดทำข้อสรุปที่ได้จากการประชุมสนทนากลุ่ม พร้อมทั้งแก้ไขปรับปรุงข้อมูลที่ได้จากการประชุมสนทนากลุ่มให้มีความสมบูรณ์และถูกต้องตามเนื้อหาตามคำแนะนำของอาจารย์ที่

ปริญญาวิทยานิพนธ์ จากนั้นผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) โดยวิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) ด้วยการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลที่แตกต่างกันแต่จะได้ข้อมูลที่ตรงกัน เช่น เวลา สถานที่ บุคคล และการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการ (methodological triangulation) ด้วยการรวบรวมข้อมูลในประเด็นเดียวกันแต่หลายวิธีการ เช่น การสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสาร

3.1.1.11 ภายหลังผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าแล้ว ผู้วิจัยให้อาจารย์ที่ปริญญาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ที่ปริญญาวิทยานิพนธ์ร่วม ร่วมกันตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

3.1.2 กลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม

สำหรับเกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มที่ผู้วิจัยใช้ศึกษาในประเด็นด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) กับบุคคลใน 5 กลุ่มๆละ 3 คน รวมจำนวน 15 คนที่เกี่ยวข้องกับเจเนอเรชันแอลฟา โดยเริ่มต้นจากระบบสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดตัวเจเนอเรชันแอลฟามากที่สุด ตามแนวคิดของบรอนเฟนเบรนเนอร์ ตามลำดับดังนี้

3.1.2.1 ผู้ปกครองของบุคคลเจเนอเรชันแอลฟา

3.1.2.2 โรงเรียนที่มีบุคคลเจเนอเรชันแอลฟา

3.1.2.3 ชุมชนที่มีบุคคลเจเนอเรชันแอลฟา

3.1.2.4 บุคคลในเจเนอเรชันเอ็กซ์ เจเนอเรชันวาย เจเนอเรชันซี

3.1.2.5 ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยในมิติต่างๆ คือ ด้านเทคโนโลยี ด้านการศึกษาและด้านศาสนา

โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มดังนี้

1. เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศของเจเนอเรชันแอลฟาในชีวิตประจำวัน เช่น เลี้ยงดู ดูแลให้การอบรมสั่งสอน เป็นต้น

2. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเจเนอเรชันแอลฟา

3. มีประสบการณ์หรือมีความเชี่ยวชาญกับสังคมไทยในมิติต่างๆ โดยพิจารณาจากการเป็นผู้ริเริ่ม สร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้กับองค์กรและสังคม หรือการประพุดตินเป็นแบบอย่าง เป็นโมเดลสำหรับผู้ตามในองค์กรและสังคม หรือการเป็นผู้บริหารในองค์กรและสังคม (เฉพาะผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มในข้อ 3.1.2.5)

4. ยินยอมและให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมการประชุมสนทนากลุ่ม

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มในข้อ 3.1.2.1 – 3.1.2.4 ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงกับครอบครัวหรือโรงเรียนที่มีเจเนอเรชันแอลฟา จากการเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการกับบริษัทรักลูก กรุ๊ป จำกัด หัวข้อ “Coach mom: บันได 5 ขั้นการเลี้ยงลูกยุคอัลฟาเจนาฯ” ในวันที่ 14 และ 27 กันยายน 2557 และวันที่ 1 พฤศจิกายน 2557 เวลา 9.30 – 12.00 น. ที่บริษัทรักลูก กรุ๊ป จำกัด เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร เมื่อได้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเป็นผู้ปกครองเจเนอเรชันแอลฟาแล้วผู้วิจัยใช้เทคนิคสโนว์บอล (snowball technique) ในการให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มที่ยินยอมให้ความร่วมมือระบุชื่อบุคคลที่เขาคิดว่าตรงตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดโดยระบุมา 2 ชื่อ และผู้วิจัยจะไปตามหาบุคคลเหล่านั้น จนได้กลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มที่ประกอบไปด้วยระบบสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวเจเนอเรชันแอลฟา คือ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน

สำหรับผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มในข้อ 3.1.2.5 ผู้วิจัยจะใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงที่มีคุณลักษณะตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อ 3 และ 4

ผลการคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มตามเกณฑ์การคัดเลือกข้างต้นมีรายชื่อดังต่อไปนี้

ผู้ปกครองของบุคคลเจเนอเรชันแอลฟา

- 1) ดร.เอกวิณ ขุนบุญจันทร์
- 2) นางดนตรีรัช นิสสะ
- 3) นางศรีประภา ติมิชัย

โรงเรียนที่มีบุคคลเจเนอเรชันแอลฟา

1) ดร.วรรณาท รักสกุลไทย	ผู้อำนวยการโรงเรียนเกษมพิทยา
2) นายทงง โชติสรยุทธ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนเพลินพัฒนา
3) นางสาวปณิชา วันสามง่าม	ครูโรงเรียนแสงโสม

ชุมชนที่มีบุคคลเจเนอเรชันแอลฟา

- 1) นางสาวฉราวดี บุระคำ
- 2) นางสาวยุภนันท์ สมปาง
- 3) นางรวีวิงษ์ กฤตยบันลือ

บุคคลในเจเนอเรชันเอ็กซ์ เจเนอเรชันวาย เจเนอเรชันซี

- 1) นางสาวภัทรา ชัยศบุรณะ (เจเนอเรชันเอ็กซ์)
ตำแหน่ง Manager Marketing
บริษัท Thai Steel Cable Public Company Limited
- 2) นายกวิน คำอยู่ (เจเนอเรชันวาย)
ตำแหน่ง Marketing Consultant
บริษัท Buzzolute Co.,Ltd

3) ด.ญ.รังสิมาฐิติ ไทรชมภู บินดา (เจนเนอเรชั่นซี)
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์
 ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยในมิติต่างๆ คือ ด้านเทคโนโลยี ด้านการศึกษาและด้าน
 ศาสนา

- 1) นายสมบุญ ดีสอาด (ด้านเทคโนโลยี)
 ตำแหน่ง RF/Optimization Engineer บริษัท True Move Co., Ltd.
- 2) พระมหาชโล อากาศโร (ด้านศาสนา)
 พระอาจารย์สอนศีลธรรมดีเด่นประจำกรุงเทพมหานคร วัดประยุรวงศาวาส
- 3) ผศ.ดร.วีระพันธ์ รังสีวิจิตรประภา (ด้านการศึกษา)
 ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาทั่วไป (รักษาการ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.1.3 ข้อมูลที่ต้องการศึกษา

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจนเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

3.1.4 การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา ดังนี้

3.1.4.1 เก็บข้อมูลด้วยวิธีการศึกษาผ่านเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ
 ในหัวข้อ “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจนเนอเรชั่นแอลฟา” โดยเอกสารที่ศึกษาเป็นเอกสาร
 สาธารณะ (public document) กล่าวคือ ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ตในเว็บไซต์ต่างๆที่
 เกี่ยวข้องกับเจนเนอเรชั่นแอลฟา ทั้งนี้เนื่องจากเจนเนอเรชั่นแอลฟาเป็นเจนเนอเรชั่นในปัจจุบันและ
 อนาคต ทำให้แหล่งข้อมูลส่วนใหญ่ปรากฏในอินเทอร์เน็ตมีความทันสมัยและตรงกับเจนเนอเรชั่น
 แอลฟามากกว่าในเอกสาร

การคัดเลือกเอกสาร

เอกสารในประเทศไทย และต่างประเทศ ผู้วิจัยคัดเลือกเอกสารโดยพิจารณาจาก
 ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลเป็นสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลส่วนมากเป็นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต
 การคัดเลือกข้อมูลจึงเป็นการเลือกผ่านเว็บไซต์ที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งใน
 ไทยและต่างประเทศ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์กรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับ
 เด็กและเยาวชน อาทิ สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน (สสค.)
 องค์กรยูนิเซฟ เป็นต้น

สำหรับเอกสารในต่างประเทศ ผู้วิจัยแบ่งประเภทของเอกสารตามการจำแนกกลุ่ม
 ทวีปต่างๆ ในโลก โดยเลือกเฉพาะกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเจนเนอเรชั่น

แอลฟา ทำให้แบ่งออกได้เป็น 4 ทวีป คือ 1) ทวีปเอเชีย 2) ทวีปยุโรป 3) ทวีปอเมริกา และ 4) ทวีปออสเตรเลีย จากนั้นเลือกประเทศที่อยู่ในทวีปต่างๆ โดยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) กับประเทศที่มีระบบการจัดการศึกษา และมีการวางแผนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชากรรุ่นเจนเนอเรชั่นแอลฟาที่ดี รวมถึงพิจารณาจากผลการประเมินการสอบนักเรียนในระดับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) อยู่ในเกณฑ์ที่มีคะแนนสูง จากเกณฑ์ดังกล่าวทำให้ได้ทวีป และประเทศที่ผู้วิจัยศึกษาเอกสารดังนี้

- 1) ทวีปเอเชีย คือ ประเทศสิงคโปร์ จีน ญี่ปุ่น ฮองกง และกลุ่มประเทศสมาชิก Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC)
- 2) ทวีปยุโรป คือ ประเทศฟินแลนด์ โปแลนด์ อังกฤษ และกลุ่มประเทศสมาชิก Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)
- 3) ทวีปอเมริกา คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา และแคนาดา
- 4) ทวีปออสเตรเลีย คือ ประเทศออสเตรเลีย

3.1.4.2 เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการจัดการประชุมสนทนากลุ่มกับบุคคลในระบบสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวเจนเนอเรชั่นแอลฟา ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์ตรงกับเจนเนอเรชั่นแอลฟา และผู้ที่มีความเชี่ยวชาญหรือประสบการณ์กับสังคมไทยในมิติต่างๆ พร้อมทั้งติดต่อประสานงานเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล โดยนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเจนเนอเรชั่นแอลฟา ลักษณะของสังคมไทยในอนาคต และกรอบแนวคิดในการวิจัยให้กับกลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม พร้อมทั้งนัดวัน เวลา และสถานที่ในการจัดการประชุมสนทนากลุ่ม

จากนั้นผู้วิจัยจัดการประชุมสนทนากลุ่มในหัวข้อ “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจนเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต”

3.1.5 เครื่องมือที่ใช้

แบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่มที่ผู้วิจัยใช้ในการจดบันทึกและรวบรวมข้อมูลจากผู้เข้าสนทนากลุ่มโดยมีประเด็นของคำถามสำหรับผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจนเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต (แสดงรายละเอียดในภาคผนวก ก)

3.1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนตามการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1.6.1 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (content analysis) และความสมบูรณ์ของข้อมูลโดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

3.1.6.2 นำข้อมูลที่ได้จากการประชุมสนทนากลุ่มมาจัดทำข้อสรุปที่ได้ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการประชุมสนทนากลุ่มกับการศึกษาเอกสารมาตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation) โดยวิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) ด้วยการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลที่แตกต่างกันแต่จะได้ข้อมูลที่ตรงกัน เช่น เวลา สถานที่ บุคคล และการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการ (methodological triangulation) ด้วยการรวบรวมข้อมูลในประเด็นเดียวกันแต่หลายวิธีการ เช่น การสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสาร การสังเกต

3.1.7 ผลการศึกษาที่ได้

ได้ทราบถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

3.2 วิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

ภายหลังจากผู้วิจัยศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตผ่านการศึกษาเอกสาร และการจัดการประชุมสนทนากลุ่มในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แล้ว ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันกับการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตสำหรับเจเนอเรชันแอลฟานั้น ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ในการศึกษาวิจัย โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.2.1 ขั้นตอนการวิจัย

3.2.1.1 ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ บุคคลเจเนอเรชันแอลฟา ด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ที่โรงเรียนอนุบาล ทั้งโรงเรียนอนุบาลในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โรงเรียนอนุบาลในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และโรงเรียนอนุบาลในสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (กทม.) จากนั้นใช้เทคนิคโหนดบอล (snowball technique) เพื่อเก็บข้อมูลระบบสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเจเนอเรชันแอลฟาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน

3.2.1.2 ภายหลังจากได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และระบบสิ่งแวดล้อมรอบกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแล้ว ผู้วิจัยจัดแบ่งระดับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจาก

ในข้อ 3.2.1.1 ออกเป็น 3 ระดับ คือ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูง สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมปานกลาง และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ โดยมีเกณฑ์ที่ใช้จำแนกสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ค่าบำรุงการศึกษาของโรงเรียนและข้อมูลผู้ปกครองจากครูในโรงเรียน โดยผู้วิจัยให้ครูประจำชั้นเป็นผู้เลือกกลุ่มผู้ปกครองที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมทั้ง 3 ระดับ จากนั้นผู้วิจัยแบ่งชั้นของระบบสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กได้แก่ โรงเรียน เป็น 3 ประเภทคือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากโรงเรียนทั้ง 3 ประเภทๆละ 2 โรงเรียน ทั้งนี้ผู้วิจัยเลือกโรงเรียน 3 ประเภทข้างต้นเพราะเป็นโรงเรียนกระแสหลักในสังคมไทย นอกจากนี้ยังมีจำนวนสถานศึกษา จำนวนผู้สอน และจำนวนผู้เรียนมีปริมาณมากที่สุดในกรุงเทพมหานคร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

ตารางที่ 3-1 แสดงการแบ่งชั้นระบบสิ่งแวดล้อมของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

SES. ของ ครอบครัว	ประเภทของโรงเรียน		
	โรงเรียนรัฐบาล	โรงเรียนเอกชน	โรงเรียนกทม.
สูง	คนที่ 1 และ 2	คนที่ 7 และ 8	คนที่ 13 และ 14
กลาง	คนที่ 3 และ 4	คนที่ 9 และ 10	คนที่ 15 และ 16
ต่ำ	คนที่ 5 และ 6	คนที่ 11 และ 12	คนที่ 17 และ 18

3.2.1.3 ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย จุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์ ประเด็นที่จะสัมภาษณ์ พร้อมทั้งวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

3.2.1.4 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยปัจจุบัน และการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตสำหรับเจนเนอเรชั่นแอลฟา จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารมาพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์ ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงตามเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์โดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

3.2.1.5 ภายหลังจากผู้วิจัยปรับแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์กับระบบสิ่งแวดล้อมรอบกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ในหัวข้อ “สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน และการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตสำหรับเจนเนอเรชั่นแอลฟา”

3.2.1.6 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดทำข้อสรุปที่ได้ เพื่อวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันและการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตสำหรับเจนเนอเรชั่นแอลฟา จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการ (methodological triangulation) และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในครั้งนี้ ประกอบด้วยบุคคลในระบบสิ่งแวดล้อมรอบตัวเจนเนอเรชั่นแอลฟา คือ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน โรงเรียนที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูล แบ่งตามประเภทของโรงเรียนได้ 3 ประเภท โดยใช้เกณฑ์การเลือกแบบเฉพาะเจาะจงกับโรงเรียนที่มีเจนเนอเรชั่นแอลฟาที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาในกรุงเทพมหานคร และเป็นโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษาที่มีขนาดกลางคือมีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 151-300 คน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557) จากนั้นผู้วิจัยเลือกโรงเรียนที่อยู่นอกเขตพื้นที่ในโรงเรียนประเภทเดียวกัน ประเภทละ 2 โรงเรียน รวมจำนวนโรงเรียนที่ให้ข้อมูลหลัก 6 โรงเรียน ดังนี้

- 1) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) จำนวน 2 โรงเรียน รวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ครอบครัวจำนวน 6 ครอบครัว ชุมชนจำนวน 6 คน และครูจำนวน 2 คน
- 2) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 2 โรงเรียน รวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ครอบครัวจำนวน 6 ครอบครัว ชุมชนจำนวน 6 คน และครูจำนวน 2 คน
- 3) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวน 2 โรงเรียน รวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ครอบครัวจำนวน 6 ครอบครัว ชุมชนจำนวน 6 คน และครูจำนวน 2 คน

ภายหลังผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับโรงเรียนแล้ว ผู้วิจัยใช้เทคนิคสโนว์บอล (snowball technique) เพื่อให้ได้มาซึ่งระบบสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเจนเนอเรชั่นแอลฟาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ อันได้แก่ ผู้ปกครองเจนเนอเรชั่นแอลฟา โดยให้ครูประจำชั้นเป็นผู้เลือกกระต๊อบสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวหรือผู้ปกครองเจนเนอเรชั่นแอลฟาให้ทั้ง 3 ระดับ คือสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูง สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมปานกลาง และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ คือ 1) จะต้องให้ความยินยอม และร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ 2) จะต้องเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้กับเจนเนอเรชั่นแอลฟา

รวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการสัมภาษณ์ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ ครอบครัวที่มี เจเนอเรชันแอลฟา 18 ครอบครัว ผู้แทนในชุมชนที่มีเจเนอเรชันแอลฟา 18 คน และครูในโรงเรียนที่มี เจเนอเรชันแอลฟา 6 คน

3.2.3 ข้อมูลที่ต้องการศึกษา

3.2.3.1 สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน

3.2.3.2 การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตสำหรับเจเนอเรชันแอลฟา

3.2.4 การรวบรวมข้อมูล

ภายหลังจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำข้อสรุป และวิเคราะห์สภาพการ จัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันและการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต สำหรับ เจเนอเรชันแอลฟา โดยผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยการตรวจสอบสามเส้าด้าน วิธีการ

3.2.5 เครื่องมือที่ใช้

แบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพการ จัด การศึกษาของสังคมไทยปัจจุบัน และการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตสำหรับ เจเนอเรชันแอลฟา จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาขึ้นมาตรวจสอบความถูกต้องและความตรงตาม เนื้อหาของแบบสัมภาษณ์โดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ร่วม (แสดงรายละเอียดในภาคผนวก ข)

3.2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) จากนั้นหาข้อสรุป โดยการตีความหมายผ่านการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และสังเคราะห์ ข้อมูล เพื่อพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้มีความครอบคลุมในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพการ จัด การศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน และการจัดการศึกษาที่เหมาะสมในอนาคตหรือไม่ โดยผ่านการ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการ ผ่านอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

3.2.7 ผลการศึกษาที่ได้

3.2.7.1 สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน

3.2.7.2 การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟา

3.3 วิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) เพื่อตรวจสอบผลการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และเพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาของเจนเอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.3.1 ขั้นตอนการวิจัย

3.3.1.1 ผู้วิจัยนำผลการศึกษาที่ได้จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มาพัฒนาเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) ในหัวข้อ “การจัดการศึกษาสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต” จากนั้นตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) ความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถามตลอดจนสำนวนภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม โดยการตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของแบบสอบถามจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ก่อนนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเด็กและเยาวชน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการศึกษา รวมจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ความถูกต้อง และความเหมาะสมของแบบสอบถาม

3.3.1.2 ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการจัดการศึกษาของประเทศไทย จากนั้นติดต่อประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ และจุดมุ่งหมายในการตอบแบบสอบถามของงานวิจัย พร้อมทั้งนัดวันและเวลาในการเข้าไปเก็บข้อมูล

3.3.1.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่พัฒนาแล้วมาเก็บข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างใน 2 วิธีคือ การนำส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยตัวผู้วิจัยเอง และการส่งทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) โดยกำหนดเวลาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตอบแบบสอบถามเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์

3.3.1.4 ภายหลังผู้วิจัยได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบตามจำนวนแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้น เช่น ค่าฐานนิยม (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และค่าร้อยละ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ และจัดทำข้อสรุปเพื่อนำเสนอเป็น “แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต”

โดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของแนวทางการจัดการศึกษาดังกล่าว

3.3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถามผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงกับหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชน ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จากนั้นเลือกหน่วยงานที่ใช้ในการเก็บข้อมูลโดยพิจารณา ร่วมกับกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม มีเกณฑ์ในการพิจารณา คือ เป็นหน่วยงานที่มีบุคลากรทำงานด้านการจัดการศึกษาให้กับเด็ก และเยาวชน ทั้งการศึกษาในระบบ หรือการศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย

จากนั้นผู้วิจัยใช้เทคนิคการเลือกประชากรแบบเฉพาะเจาะจงกับบุคลากรในหน่วยงาน โดยให้บุคคลที่ผู้วิจัยติดต่อประสานงานในหน่วยงานต่างๆ เป็นผู้แจ้งจำนวนบุคลากรในหน่วยงานตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดโดยมีเกณฑ์สำคัญในการคัดเลือกคือ เป็นบุคลากรที่ทำงานหรือมีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเด็กและเยาวชน ทั้งการจัดการศึกษาในระบบ หรือการศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การสอน การเลี้ยง และดูแล การทำงานหรือทำวิจัยทางด้านการศึกษากับเด็กและเยาวชน เป็นต้น ทั้งนี้ไม่นับรวมบุคลากรที่ทำงานในหน่วยงานดังกล่าวแต่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดูแล การสอน หรือการทำวิจัยด้านการศึกษากับเด็กและเยาวชน จากนั้นผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ตามจำนวนบุคลากรที่ทำงานในหน่วยงานดังกล่าว

สำหรับการเก็บข้อมูลจากกระทรวงศึกษาธิการ ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามด้วยตนเองแบบเฉพาะเจาะจงกับบุคลากรที่ทำงานในกระทรวงศึกษาธิการที่รับผิดชอบงานบริหารและดูแลงานโดยตรงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ในงานประชุม “พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเอกชนด้านการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558” ระหว่างวันพฤหัสบดีที่ 30 เมษายน 2558 ถึงวันศุกร์ที่ 1 พฤษภาคม 2558 ณ โรงแรมริชมอนด์ อ.เมือง จ.นนทบุรี

ภายหลังการพิจารณาตามเกณฑ์ดังกล่าวทำให้ได้หน่วยงานและจำนวนประชากรในหน่วยงานที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ

- 3.3.2.1 กระทรวงศึกษาธิการ รวมจำนวน 400 คน
- 3.3.2.2 สถาบันพัฒนาคุณวุฒิวิชาชีพของเด็กปฐมวัย รวมจำนวน 40 คน
- 3.3.2.3 สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย รวมจำนวน 76 คน
- 3.3.2.4 สมาคมวิทย์และสื่อเพื่อเด็กและเยาวชน รวมจำนวน 9 คน

3.3.2.5 มุลินิติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชน รวมจำนวน 64 คน แบ่งเป็น

- มุลินิตีสํานักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จำนวน 6 คน
- ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ จำนวน 21 คน
- มุลินิติเครือข่ายครอบครัว จำนวน 17 คน
- มุลินิติเด็ก จำนวน 20 คน

จากกลุ่มประชากรรวมจำนวน 589 คนข้างต้น ภายหลังกําแบบสอบถามมีผู้ตอบแบบสอบถามกลับคืนให้กับผู้วิจัยทั้งการคืนด้วยตนเองและทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ รวมจำนวน 260 คน คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 44.14 ทำให้มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1) กระทรวงศึกษาธิการ รวมจำนวน 173 คน แบ่งเป็น
 - สํานักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 78 คน
 - สํานักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 87 คน
- 2) สถาบันพัฒนาคุณวุฒิวิชาชีพของเด็กปฐมวัย รวมจำนวน 9 คน
- 3) สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย รวมจำนวน 33 คน
- 4) สมาคมวิทย์และสื่อเพื่อเด็กและเยาวชน รวมจำนวน 5 คน
- 5) มุลินิติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชน รวมจำนวน 35 คน แบ่งเป็น
 - สํานักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จำนวน 5 คน
 - ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ จำนวน 10 คน
 - มุลินิติเครือข่ายครอบครัว และมุลินิติเด็ก รวมจำนวน 20 คน
- 6) อื่นๆ (ไม่ได้ระบุสถานที่ทำงานในแบบสอบถาม) รวมจำนวน 5 คน

3.3.3 ข้อมูลที่ต้องการศึกษา

การจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

3.3.4 การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง 2 วิธีคือ การนำส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยตัวผู้วิจัยเอง และการส่งทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) โดยกำหนดเวลาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตอบแบบสอบถามเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์

3.3.5 เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามในหัวข้อ “การจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต” ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากข้อมูลที่ได้จากผลการสัมภาษณ์ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยแบบสอบถามประกอบไปด้วย 4 ตอน (แสดงรายละเอียดในภาคผนวก ค) ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดชนิดเลือกตอบ จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ จำนวน 26 ข้อ

ตอนที่ 3 การจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ จำนวน 43 ข้อ

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิดโดยตอบตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) จำนวนภาษาที่ใช้ และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และปรับแก้ไขแล้วจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มาให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบซ้ำอีกครั้งทั้งในส่วนของความตรงตามเนื้อหา จำนวนภาษา จำนวนความเหมาะสมของข้อคำถาม และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้ในการตรวจสอบแบบสอบถามมีเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกดังนี้

- 1) เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ทางด้านการจัดการศึกษา
- 2) เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ทางด้านเด็กและเยาวชน

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญรวมจำนวน 3 ท่าน มีดังนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์

อาจารย์ประจำสาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลทิพย์ มุสิกพันธ์

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว

3. ดร.ปิยะนันท์ หิรัญย์ชโลทร

อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาเครื่องมือแล้ว ผู้วิจัยนำผลการตรวจสอบแบบสอบถามมารวมกัน เพื่อพิจารณาค่าความตรงเชิงเนื้อหา หรือค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: index of item objective congruence) โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาตรวจสอบข้อคำถามดังนี้

- +1 หมายถึง สอดคล้อง หรือแน่ใจว่าข้อความวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
- 1 หมายถึง ไม่สอดคล้อง หรือแน่ใจว่าข้อความไม่สามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
- ซึ่งดัชนีความสอดคล้องที่วัดได้ต้องมีค่ามากกว่า 0.5 ขึ้นไป และเมื่อผู้วิจัยนำผลที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์ค่าความตรงเชิงเนื้อหา พบว่าข้อความในทุกข้อมีค่าความสอดคล้องมากกว่า 0.5 ขึ้นไปทุกข้อ และมีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.93

3.3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้น เช่น ค่าฐานนิยม (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และค่า ร้อยละ

เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายของแบบสอบถาม

เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายของแบบสอบถามในตอนต้นที่ 2 และตอนที่ 3 ได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตรภาคชั้น (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2549) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{ระดับคะแนน}} \\ &= \frac{4-1}{4} \\ &= 0.75 \end{aligned}$$

การแปลความหมายเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน และการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต จึงกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ จำนวน 26 ข้อ

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.75	อยู่ในระดับไม่เห็นด้วยมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.76 - 2.50	อยู่ในระดับไม่เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.25	อยู่ในระดับเห็นด้วย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.26 - 4.00	อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

ตอนที่ 3 การจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ จำนวน 43 ข้อ

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.75	อยู่ในระดับไม่เหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.76 - 2.50	อยู่ในระดับไม่เหมาะสม
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.25	อยู่ในระดับเหมาะสม
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.26 - 4.00	อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

3.3.7 ผลการศึกษาที่ได้

แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต

ตารางที่ 3-2 แสดงวิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์	ข้อมูลที่ต้องการศึกษา	กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	ขั้นตอนการวิจัย	เครื่องมือที่ใช้	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลการศึกษาที่ได้
1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต	บุคคลใน 5 กลุ่มๆละ 3 คนที่เป็นระบบสิ่งแวดล้อมของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต	แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1. การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาทั้งในไทยและต่างประเทศ 2. การประชุมสนทนากลุ่ม (focus group discussion)	ประเด็นคำถามในแบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่ม	แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน 1. ข้อมูลที่ได้จากศึกษาเอกสารใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (content analysis) 2. ข้อมูลที่ได้จากการประชุมสนทนากลุ่มตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการสามเส้า	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

ตารางที่ 3-2 แสดงวิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ (ต่อ)

วัตถุประสงค์	ข้อมูลที่ต้องการศึกษา	กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	วิธีการวิจัย	เครื่องมือที่ใช้	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลการศึกษาที่ได้
2. เพื่อวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของ สังกศคมไทยในปัจจุบันกับการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับ สังกศคมไทยในอนาคต สำหรับ เจเนอเรชั่นแอลฟา	1.สภาพการจัดการศึกษาของ สังกศคมไทยในปัจจุบัน 2. การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับ สังกศคมไทยในอนาคต สำหรับ เจเนอเรชั่นแอลฟา	ระบบสิ่งแวดล้อม ล้อมรอบตัว เจเนอเรชั่นแอลฟาคือ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน	การวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์	แบบบันทึกการสัมภาษณ์	ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าจากนั้นหาข้อสรุปโดยการตีความหมายผ่านการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)	1.สภาพการจัดการศึกษาของ สังกศคมไทยในปัจจุบัน 2. การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับ- สังกศคมไทยในอนาคต สำหรับ เจเนอเรชั่นแอลฟา
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาของ เจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของ สังกศคมไทยในอนาคต	การจัดการศึกษาสำหรับ เจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของ สังกศคมไทยในอนาคต	บุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในประเทศไทย	การวิจัยเชิงปริมาณจากการสำรวจ	แบบสอบถาม	วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เช่น ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนควอไทล์	แนวทาง-การจัดการศึกษาของ เจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบท สังกศคมไทยในอนาคต

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต” ครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ ในเชิงคุณภาพผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการศึกษาเอกสารทั้งในและต่างประเทศ และการประชุมสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต ภายหลังจากได้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาสัมภาษณ์กับบุคคลแวดล้อมรอบตัวเจเนอเรชันแอลฟานั้นคือ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนเพื่อวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันกับการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตสำหรับเจเนอเรชันแอลฟา และผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาของเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต

ทั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

1.1 ผลการวิเคราะห์เอกสารในต่างประเทศเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมในอนาคต

1.2 ผลการวิเคราะห์เอกสารในประเทศเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมในอนาคต

1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประชุมสนทนากลุ่มในหัวข้อ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันกับการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาจากการสัมภาษณ์

2.1 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน

2.2 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในอนาคตสำหรับเจเนอเรชันแอลฟา

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

3.2 แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

1.1 ผลการวิเคราะห์เอกสารต่างประเทศเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมในอนาคต

1.1.1 เอกสารจากเว็บไซต์ของทวีปเอเชีย

1.1.1.1 ประเทศสิงคโปร์

กระทรวงศึกษาธิการของประเทศสิงคโปร์ (2010) กล่าวถึงการส่งเสริมเด็กนักเรียนของประเทศสิงคโปร์ให้มีสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 เพื่อตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี โดยโรงเรียนจะเน้นการให้ความรู้ในเรื่องของร่างกาย ศิลปะ และดนตรี เพื่อให้เด็กนักเรียนมีสมรรถภาพทางร่างกายที่แข็งแรง มีรูปร่างที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ และมีเอกลักษณ์ทางด้านสังคมและวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังเน้นให้นักเรียนเตรียมความพร้อมในเรื่องของนวัตกรรม มีความเข้าใจในเรื่องของสังคมพหุวัฒนธรรม

ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์คือ 1) เป็นบุคคลที่มีความมั่นใจ (confident person) สามารถตัดสินใจในเรื่องของความถูกต้องได้ มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้ รู้จักตนเอง มีความสามารถในการสื่อสารได้ดี 2) เป็นผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (self-directed learner) 3) concerned citizen เป็นคนเชื้อชาติสิงคโปร์ และมีสำนึกในหน้าที่พลเมืองทั้งของสิงคโปร์และของโลก 4) an active contributor เป็นผู้ที่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมใหม่ๆ

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในสิงคโปร์แสดงในภาพที่ 4-1

ภาพที่ 4-1 แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนสิงคโปร์

จากภาพที่ 4-1 ข้างต้น จะสามารถแบ่งความสามารถ (competencies) ที่จำเป็นต่อศตวรรษที่ 21 ได้ 3 ด้าน (ตามจำนวนวงกลมจากด้านในไปด้านนอก) ด้วยกัน ความสามารถด้านแรกคือ ค่านิยมหลัก หรือ core values นั้น หมายถึงค่านิยมหลักที่จะเป็นตัวกำหนด ทักษะคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมที่สำคัญในอนาคต ซึ่งค่านิยมดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้จากความรู้และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ความสามารถด้านที่สองหรือข้อมูลในวงกลมชั้นกลางคือ ความสามารถทางด้านอารมณ์และสังคม ถือเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กในศตวรรษที่ 21 หรือเด็กเจนเนอเรชั่นแอลฟาในการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง สามารถพัฒนาตนเองและใส่ใจกับบุคคลอื่นรอบตัว กำกับ ดูแล และรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตนเอง สร้างความสัมพันธ์ทางบวกกับบุคคลอื่น และสามารถจัดการกับปัญหาหรือสถานการณ์เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ ความสามารถด้านสุดท้าย หรือ ข้อมูลในวงกลมชั้นนอก จะแสดงถึงทักษะหรือความสามารถที่จำเป็นต้องมีในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบไปด้วย ความรู้เรื่องความเป็นพลเมือง (civic literacy) การตระหนักรู้ในโลก และทักษะทางพหุวัฒนธรรม (global awareness and cross-cultural skills) ทักษะการคิดและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical and inventive thinking) และทักษะทางด้านสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and communication skills) ทั้งนี้ความสามารถทั้ง 3 ด้านดังกล่าวจะนำไปสู่โอกาสที่มากขึ้นของบุคคลในการเข้าสู่สังคมยุคดิจิทัล (digital age) ในอนาคตได้ต่อไป

1.1.1.2 ประเทศจีน

จากแผนพัฒนาประเทศของจีนในด้านการพัฒนาประชากรเพื่อรองรับศตวรรษที่ 21 ของรัฐบาล (Chinese government's official, 2000) มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประชากรให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 โดยสอดคล้องกับแผนการพัฒนาประเทศซึ่งต้องการให้ประเทศจีนมีประชากรที่เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า (rich human resources) ภายในปี ค.ศ. 2020 โดยประชากรควรมีลักษณะดังนี้ 1) มีสุขภาพดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ (physiological and psychological health) 2) เป็นบุคคลที่มีการศึกษา มีความรู้ที่เป็นวิทยาศาสตร์ และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (life-long learning) 3) มีคุณธรรมจริยธรรม และมีวัฒนธรรม

ขณะที่การศึกษาของ Saavedra, A, R. และ Opfer, V, D. (2012) กล่าวว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของประชาชนจีนในศตวรรษที่ 21 จำเป็นจะต้องมีลักษณะที่สำคัญคือ การสื่อสารและการทำงานเป็นทีม สามารถตั้งคำถามและแก้ไขปัญหาต่างๆ และเรียนรู้เพื่อที่จะเรียนรู้ (learn to learn)

1.1.1.3 ประเทศญี่ปุ่น

ข้อมูลจากองค์กรไม่แสวงหากำไรจาก Child Research Center ซึ่งเป็นสถาบันวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กโดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นฐาน (internet-based child) ประกอบด้วยนักวิชาการ นักวิจัย และนักการศึกษาที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กในมิติต่างๆที่ประเทศญี่ปุ่น โดย Teruko (2013) กล่าวว่าคุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ควรมียุทธศาสตร์สำคัญ เรียกว่า “ikiru-chikara” หรือ “zest for living” ซึ่งรายงานจากกระทรวงศึกษาธิการของประเทศญี่ปุ่น (The Japanese Education in the perspective of the 21st century) อธิบายเพิ่มเติมว่า “ikiru-chikara” หมายถึง เป็นผู้ที่สามารถอดทนและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการที่ดีที่สุด มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (human being) สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ถึงแม้ว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (empathy) และมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ (healthy and strong body) พร้อมทั้งจะเผชิญกับโลกได้

นอกจากนี้การเตรียมตัวสำหรับพ่อแม่ และโรงเรียน เพื่อให้เด็กมีลักษณะที่พึงประสงค์ข้างต้น พ่อแม่และโรงเรียนควรจะมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 พร้อมกับเด็กในยุคนี้ (Edith, 2013) คือ 1) สามารถเข้าถึงหรือรู้ทันสื่อใหม่ๆ (new media literacy) 2) มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (life-long learning) 3) การศึกษาออนไลน์ (online education) หรือ massive online open courseware (MOOCs) ทั้งนี้เพราะการเรียนการสอนในอนาคตจะเป็นการเรียนการสอนทางไกลผ่านระบบออนไลน์ รวมถึงระบบการประเมินผล การเรียนด้วย

1.1.1.4 ฮองกง

เนื่องจากระบบการศึกษาในฮ่องกงเป็นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมจีนและวัฒนธรรมตะวันตก (Education Bureau, 2010) อีกทั้งเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติประเทศได้ ระบบการศึกษาในฮ่องกงจึงได้กำหนดคุณลักษณะของคนรุ่นใหม่ของฮ่องกงเพื่อเป็นจุดมุ่งหมายของการศึกษาในการผลิตคนให้มีลักษณะดังกล่าว คุณลักษณะของคนรุ่นใหม่ในฮ่องกงเพื่อรองรับกับศตวรรษที่ 21 และการแข่งขันระหว่างประเทศในอนาคตมีลักษณะที่สำคัญคือ 1) มีการพัฒนาอย่างรอบด้าน คือ ด้านจริยธรรม (ethics) ด้านสติปัญญา (the intellect) ด้านร่างกาย (the physique) ด้านทักษะสังคม (social skills) และด้านสุนทรียศาสตร์ (aesthetics) 2) สามารถอ่านออกเขียนได้ทั้ง 2 ภาษา และ 3 ภาษา (biliteracy and trilingualism) 3) มีความสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีหัวใจของความอยากรู้อยากเห็น (self-learning ability and an inquisitive mind) 4) มีจิตสำนึกที่ในการรับผิดชอบต่อสังคม ครอบครัว ประเทศ และโลก 5) มีมุมมองต่อกระแสโลก (a global outlook) 6) มี

ความสามารถในการซึมซับรับภาวะทันสมัยและเทคโนโลยีใหม่ๆ แต่ในขณะเดียวกันยังคงซาบซึ้งกับค่านิยมความเป็นจีน 7) มีบุคลิกลักษณะที่สำคัญ เช่น บุคลิกของการเป็นผู้ประกอบการ สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง และปรับตัวเข้ากับความต้องการการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม และ 8) เคารพกฎหมาย และสิทธิส่วนบุคคล

1.1.1.5 กลุ่มประเทศสมาชิก Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC)

กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก หรือ APEC ประกอบด้วย 19 ประเทศ และ 2 เขตเศรษฐกิจ ซึ่งประเทศไทยเป็นสมาชิกในกลุ่มดังกล่าว จากรายงานการประชุมของกลุ่มประเทศในสมาชิก APEC ที่ประเทศจีนในปี ค.ศ. 2008 ถึงแนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้บุคคลในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะสำคัญ 4 ประการคือ 1) บุคคลที่มีความรู้ทางคณิตศาสตร์ ตัวอย่างเช่น ความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ 2) บุคคลที่มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่แท้จริง เช่น ฟิสิกส์ เคมี วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ เป็นต้น และการมีทักษะและค่านิยมที่เป็นวิทยาศาสตร์ เช่น ความอยากรู้อยากเห็น (curiosity) การตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม และการอยู่ร่วมกัน 3) บุคคลที่มีทักษะการเรียนรู้ด้านภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน 4) บุคคลที่มีความรู้ทางด้านเทคนิคและอาชีพ เช่น ทักษะในการทำงานเป็นทีม ทักษะในการเป็นผู้ประกอบการ การมีคุณค่าของตัวบุคคลในองค์กร (employability) และ 5) บุคคลที่มีความรู้ทางเทคโนโลยีและการติดต่อสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการใช้เครื่องมือเพื่อติดต่อสื่อสารและเรียนรู้อย่างตลอดชีวิต

นอกจากนี้ ในการประชุมครั้งที่ 2 เพื่อการปฏิรูปการศึกษาของกลุ่มประเทศ APEC ได้กำหนดสมรรถนะ (competencies) ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่จำเป็นสำหรับบุคคลในศตวรรษที่ 21 เพื่อเตรียมความพร้อมในการแข่งขันในโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งบุคคลจำเป็นต้องเรียนรู้ในเรื่องของความหลากหลายทางสังคม (diverse society) ที่เพิ่มมากขึ้น การใช้เทคโนโลยีที่ใหม่และทันสมัยมากขึ้น สามารถประยุกต์ใช้เพื่อการทำงานได้ จากความจำเป็นดังกล่าว ทำให้กลุ่มประเทศสมาชิก APEC กำหนดให้บุคคลในศตวรรษที่ 21 มีสมรรถนะหลัก 4 ประการคือ 1) เป็นบุคคลที่เรียนรู้ตลอดชีวิต (life-long learning) 2) มีทักษะในการแก้ไขปัญหา (problem-solving) 3) มีความสามารถในการจัดการตนเอง (self-management) เพื่อพัฒนาตนเองได้ และ 4) มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม (teamwork)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญข้างต้นสอดคล้องกับการศึกษาของ Yoo (2008) ที่กล่าวว่าทักษะที่จำเป็นสำหรับบุคคลในศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้กำหนดในหลายประเทศนั้น นอกจากความรู้ในด้าน STEM หรือ วิทยาศาสตร์ (science) เทคโนโลยี (technology) วิศวกรรมศาสตร์ (engineering) และคณิตศาสตร์ (mathematics) แล้วยังรวมถึงการ

ตระหนักในสิ่งแวดล้อมและผลกระทบที่มีต่อโลก ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ (Problem solving and decision making) การคิดสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Creative and critical thinking) ความร่วมมือ การสื่อสาร และการเจรจาต่อรอง (Collaboration, communication, and negotiation) ความสามารถในการค้นหา คัดเลือกและประเมินข้อมูลที่ได้รับ สามารถดูแลรับผิดชอบตนเองได้ และเป็นผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

เช่นกันกับเครือข่าย Global Cities Education Network (GCEN) (Soland, J., Hamilton, S, J. & Stecher, B, M., 2013) ซึ่งเป็นกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนท้องถิ่น (urban school) ในเอเชียและอเมริกาเหนือที่ได้กำหนดสมรรถนะที่เป็นคุณลักษณะสำคัญของบุคคลในศตวรรษที่ 21 เพื่อสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 โดยกำหนดสมรรถนะจำนวน 3 ด้านใหญ่ คือ

ด้านที่ 1) cognitive competencies หรือ สมรรถนะทางด้านสติปัญญาประกอบไปด้วย

1.1) academic mastery คือ ความรู้ในเนื้อหาวิชาการเช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การอ่าน (reading) วิชาโลกศึกษา (global studies) และภาษาต่างประเทศ

1.2) critical thinking คือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทั้งการให้เหตุผลแบบอุปนัยและนิรนัย ซึ่งการคิดวิเคราะห์จำเป็นต่อการคิดเพื่อการตัดสินใจหรือผิด การคิดเพื่อนำไปสู่การอ้างอิง และการคิดเพื่อนำไปสู่การประเมินค่า นอกจากนี้การคิดวิเคราะห์ยังนำไปสู่การคิดในความรู้เชิงวิชาการ และศักยภาพในการทำงานในอนาคต

1.3) creativity หรือ ความคิดสร้างสรรค์

ด้านที่ 2) interpersonal competencies หรือสมรรถนะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ประกอบไปด้วย

2.1) communication and collaboration หรือ การสื่อสารและความร่วมมือ สมรรถนะนี้จำเป็นสำหรับการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นในศตวรรษที่ 21 ทั้งในเรื่องของการสื่อสาร การแก้ไขปัญหา การตัดสินใจ และการเจรจาต่อรอง

2.2) leadership หรือ ความเป็นผู้นำ

2.3) global awareness หรือ ความตระหนักในโลก เนื่องจากในศตวรรษที่ 21 ทุกประเทศในโลกจะมีความสัมพันธ์กันมากขึ้นทั้งในเรื่องของเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ดังนั้นบุคคลในศตวรรษที่ 21 จึงควรมีความรู้ และตระหนักเกี่ยวกับการทำงานและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม

ด้านที่ 3) intrapersonal competencies หรือ สมรรถนะด้านการเข้าใจตนเอง ประกอบไปด้วย

3.1) growth mindset คือ กรอบความคิดแบบเปิดกว้าง เป็นบุคคลที่เชื่อว่าสติปัญญาสามารถพัฒนาได้ เรียนรู้ได้ สร้างได้

3.2) learning how to learn หรือ metacognition เป็นความสามารถในการรู้คิด รู้ถึงวิธีการในการแก้ไขปัญหาหรือการทำงานต่างๆ

3.3) intrinsic motivation คือ แรงจูงใจภายในตัวบุคคลในการผลักดันให้ทำสิ่งต่างๆ ซึ่งแรงจูงใจนี้จะมีความสำคัญในการศึกษาในระดับที่สูงมากขึ้น

3.4) grit คือ ความพยายามหรือความอดทน

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ของประเทศต่างๆในทวีปเอเชีย ข้างต้น สรุปได้ดังตารางที่ 4-1

ตารางที่ 4-1 แสดงสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ของประเทศต่างๆ ในทวีปเอเชีย

ประเทศ	คุณลักษณะที่พึงประสงค์
สิงคโปร์	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความมั่นใจในตนเอง 2. สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง 3. สำนึกในหน้าที่พลเมือง 4. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีความคิดสร้างสรรค์
จีน	<ol style="list-style-type: none"> 1. สุขภาพดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ 2. สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต 3. คุณธรรม จริยธรรม มีวัฒนธรรม 4. ความสามารถในการสื่อสาร 5. ความสามารถในการทำงานเป็นทีม
ญี่ปุ่น	<ol style="list-style-type: none"> 1. การอดทนและแก้ไขปัญหา 2. ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ 3. การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 4. มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง

ตารางที่ 4-1 แสดงสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ของประเทศต่างๆในทวีปเอเชีย (ต่อ)

ประเทศ	คุณลักษณะที่พึงประสงค์
ฮ่องกง	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพัฒนารอบด้านทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม ทักษะสังคม และสุนทรียศาสตร์ 2. ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ทั้งสองภาษาและสามภาษา 3. สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง 4. รับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม 5. มีความรู้ในกระแสสังคมโลก 6. เปิดรับความทันสมัย แต่ไม่ลืมนความเป็นจีน 7. มีความเป็นผู้ประกอบการ 8. เคารพกฎหมาย และสิทธิส่วนบุคคล
สมาชิก Asia-Pacific Economic Cooperation	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีความรู้ด้าน STEM 2. การเรียนรู้ตลอดชีวิต 3. ทักษะการคิดวิเคราะห์ และแก้ไขปัญหา 4. ทักษะการสื่อสาร และทำงานเป็นทีม

1.1.2 เอกสารจากเว็บไซต์ของทวีปยุโรป

1.1.2.1 ประเทศฟินแลนด์

จากการศึกษาเอกสารผ่านเว็บไซต์ของ Ministry of Education of Finland (2003), Lankinen (2010), United Nations, Educational, Scientific, and Cultural Organization หรือ UNESCO (2012) และ Ministry of Education of Ontario (2014) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับประชากรของประเทศฟินแลนด์ (finnish society) ในเจเนอเรชั่นแอลฟาผ่านระบบการจัดการศึกษาในปัจจุบันว่า นอกเหนือจากระบบการศึกษาจะช่วยให้สังคมมีอารยธรรม (civilsation) และมีความเท่าเทียม (equality) กันแล้ว ประชากรของฟินแลนด์ในอนาคตจะต้องมีลักษณะสำคัญที่เรียกว่า “citizen skills” หรือทักษะของความเป็นพลเมือง ซึ่งประกอบไปด้วยคุณลักษณะ 5 ประการคือ 1) ทักษะการคิด หรือ Thinking skills 2) วิธีแห่งการทำงานและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือ Way of Working and Interaction 3) ทักษะงานฝีมือและการแสดงออก

(Craft and Expressive Skills) 4) การมีส่วนร่วมในสังคมและความคิดสร้างสรรค์ (Participation and Initiative) และ 5) การรู้จักตนเองและรับผิดชอบต่อผู้อื่น (Self-Awareness and Personal Responsibility) คุณลักษณะ 5 ประการนี้สามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ดังตารางที่ 4-2

ตารางที่ 4-2 แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ประเทศฟินแลนด์

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ตัวอย่างคุณลักษณะ
ทักษะการคิด (Thinking skills)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทักษะการแก้ไขปัญหา การหาเหตุผล และการโต้แย้ง 2. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดวิเคราะห์ และการคิดอย่างมีระบบ 3. การคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมใหม่
วิถีแห่งการทำงานและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Way of Working and Interaction)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทักษะการค้นหาข้อมูล การวิเคราะห์ และการใช้ประโยชน์จากข้อมูล 2. ทักษะการสื่อสาร การร่วมมือ และการเจรจาต่อรอง 3. สามารถทำงานได้ด้วยตนเอง 4. สามารถบริหารจัดการเวลาได้ มีความยืดหยุ่น 5. มีทักษะของการเป็นผู้ประกอบการ และสามารถที่จะปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง 6. มีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีอื่นๆ 7. มีทักษะในการเรียนรู้
ทักษะงานฝีมือและการแสดงออก (Craft and Expressive Skills)	<ol style="list-style-type: none"> 2. ทักษะการกล้าแสดงออก 3. ทักษะการวางแผนและการผลิต 4. ทักษะความคิดสร้างสรรค์ และความอยากรู้อยากเห็น

3753224205

ตารางที่ 4-2 แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ประเทศฟินแลนด์ (ต่อ)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ตัวอย่างคุณลักษณะ
การมีส่วนร่วมในสังคมและความคิดสร้างสรรค์ (Participation and Initiative)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การรับรู้และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และสังคม 2. ทักษะการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความเป็นผู้นำ 3. ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ 4. การยอมรับในการรับรู้ที่มีความหลากหลายและแตกต่างกัน 5. ทักษะด้านสื่อ 6. ความสามารถที่จะคิดไกล และสร้างอนาคต
การรู้จักตนเองและรับผิดชอบต่อผู้อื่น (Self-Awareness and Personal Responsibility)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การรู้จักตนเอง และสามารถไตร่ตรองเกี่ยวกับตน 2. การดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของตน 3. มีหลักจริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม 4. มีขนบธรรมเนียมที่ดีและมีความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น

สอดคล้องกับรายงานของ Organisation for Economic Co-operation and Development หรือ OECD (Ananiadou, K. & Claro, M., 2009) ที่รายงานสรุปผลการสำรวจคุณลักษณะของบุคคลที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ของประเทศฟินแลนด์ พบว่ามีลักษณะสอดคล้องกับตารางที่ 4-1 คือ 1) เป็นบุคคลที่มีความงอกงาม หรือ personal growth 2) มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์แต่ขณะเดียวกันก็มีวัฒนธรรมที่เป็นสากล หรือ cultural identity and internationalism 3) มีทักษะในการสื่อสาร และรู้เท่าทันสื่อ หรือ media skills and communication 4) ความเป็นพลเมืองที่ดีและมีลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ หรือ citizenship and entrepreneurship 5) มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (environmental responsibility) เทคโนโลยี และตนเอง

1.1.2.2 ประเทศโปแลนด์

รายงานของกระทรวงศึกษาธิการแห่งชาติและกระทรวงวิทยาศาสตร์และการอุดมศึกษา หรือ The Ministry of National Education and the Ministry of Science and Higher Education (2010) ประเทศโปแลนด์ กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษามีขึ้นเพื่อที่จะให้ประชากรรุ่นใหม่ของประเทศมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ 1) เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ (sense of responsibility) ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม 2) ศรัทธาต่อประเทศ และเคารพต่อวัฒนธรรม (admiration of the fatherland and respect for the Polish cultural heritage) รวมถึงการให้คุณค่ากับวัฒนธรรมยุโรป และวัฒนธรรมสากล 3) มีความเป็นประชาธิปไตย (democracy) ยึดมั่นต่อกฎหมายและสิทธิเสรีภาพ

Ananiadou, K. & Claro, M (2009) กล่าวถึงรายงานของ Organisation for Economic Co-operation and Development หรือ OECD ซึ่งได้สำรวจคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในประเทศในกลุ่ม OECD รวมถึงประเทศโปแลนด์ โดยรายงานดังกล่าวสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ของโปแลนด์ไว้ดังนี้ 1) มีความสามารถในการอ่าน และการคิดแบบเป็นวิทยาศาสตร์ และมีเหตุมีผลแบบคณิตศาสตร์ (reading, mathematical thinking, scientific thinking) 2) มีทักษะในการติดต่อสื่อสาร (communicative skills) 3) มีทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (technological skills) และการใช้ประโยชน์จากข้อมูล (information usage) 4) สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (team working)

1.1.2.3 ประเทศอังกฤษ

รายงานของ Department for Education (2014) และ The Secretary of State for Education and Skills (2003) กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนรุ่นใหม่ที่ต้องการให้เกิดขึ้นโดยผ่านระบบการจัดการศึกษาของประเทศอังกฤษว่า คนรุ่นใหม่ควรมีคุณลักษณะสำคัญที่เรียกว่า “skill for life” อันประกอบด้วย 1) มีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ จิตวิญญาณ คุณธรรม และวัฒนธรรม 2) มีทักษะทางด้านการคิดคำนวณและคณิตศาสตร์ (numeracy and other mathematical skills) 3) มีความรู้ทางด้านภาษา (language literacy) สามารถฟัง พูด อ่าน และเขียน ได้ดี และ 4) มีทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT skill)

นอกเหนือจากคุณลักษณะขั้นพื้นฐานข้างต้น อันได้แก่ ทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศแล้ว รัฐบาลอังกฤษยังได้กำหนด คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับคนรุ่นใหม่ในประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ การใช้ชีวิต และการทำงาน โดยคุณลักษณะดังกล่าวตรงกับคำว่า “Personal, learning and thinking skills” หรือ PLTS (The National Curriculum for England, 2011) ซึ่งประกอบไปด้วย 6 กลุ่มคุณลักษณะ รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4-3

ตารางที่ 4-3 แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ประเทศอังกฤษ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ตัวอย่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์
1. เป็นบุคคลที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง (independent enquirers)	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีคำถามที่สามารถนำไปสู่คำตอบ และวิธีการแก้ไขปัญหาได้ 2. มีมุมมองในการแก้ไขปัญหาหรือเหตุการณ์ที่แตกต่างจากผู้อื่น 3. พิจารณาถึงผลกระทบที่เกิดจากความเชื่อและทัศนคติก่อนการตัดสินใจ 4. ใช้เหตุและผล การโต้แย้ง รวมถึงหลักฐานเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุป 5. ยอมรับว่าบุคคลอื่นสามารถมีความเชื่อและทัศนคติที่แตกต่างจากตน
2. เป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ (creative thinkers)	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีความคิดที่หลากหลายและคำนึงถึงความเป็นไปได้ 2. ตั้งคำถามที่นำไปสู่การคิด 3. พยายามใช้วิธีการใหม่ๆ ในการแก้ไขปัญหา 4. สามารถประยุกต์ความคิดของตนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป
3. เป็นบุคคลเรียนรู้แบบไตร่ตรอง (reflective learners)	<ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถประเมินถึงโอกาสและผลสำเร็จของตนและผู้อื่น 2. มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนางานของตนให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ 3. ทบทวนความก้าวหน้าของตนและพัฒนาตนเพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ 4. ประเมินประสบการณ์และเรียนรู้ที่จะประสบความสำเร็จในอนาคต

ตารางที่ 4-3 แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ประเทศอังกฤษ (ต่อ)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ตัวอย่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์
4. เป็นบุคคลที่สามารถทำงานเป็นทีมได้ (team workers)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ร่วมมือในการทำงานกับผู้อื่น เพื่อนำไปสู่เป้าหมายร่วมกัน 2. ปรับตนเองให้มีบทบาทที่หลากหลายเพื่อสอดคล้องกับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน รวมถึงบทบาทการเป็นผู้นำ 3. มีความรับผิดชอบ และยุติธรรมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น 4. สามารถช่วยเหลือและให้ผลตอบรับ (feedback) กับผู้ร่วมงานคนอื่นได้
5. เป็นบุคคลที่บริหารจัดการตนเองได้ (self-managers)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในงาน 2. สามารถบริหารจัดการกับเวลา และทรัพยากรในการทำงาน 3. สามารถบริหารจัดการตนเอง มีความรับผิดชอบต่อความคิดสร้างสรรค์ และเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเอง 4. พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และมีข้อมูลรองรับในเรื่องต่างๆ 5. สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเอง และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น
6. เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพในสังคม (effective participators)	เป็นบุคคลที่สามารถพัฒนาตนเอง มีความรับผิดชอบต่อทุกบทบาทในชีวิต ทั้งการเรียน มหาวิทยาลัย สถานที่ทำงาน และสังคมที่ตนอยู่ พัฒนาสิ่งต่างๆให้เหมือนกับที่พัฒนาตนเอง

3753224205

1.1.2.4 กลุ่มประเทศสมาชิก Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)

องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือกลุ่ม OECD นั้น ประกอบไปด้วยประเทศสมาชิกที่ประกอบด้วยกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว และยอมรับระบอบประชาธิปไตยและเขตการค้าเสรีในการร่วมกันและพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาคยุโรปและโลก จำนวน 34 ประเทศ จากการสำรวจของ Organisation for Economic Co-operation and

Development หรือ OECD ในปี ค.ศ. 2009 (Ananiadou, K. & Claro, M., 2009) ที่สำรวจคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 จากสมาชิกในกลุ่มประเทศ OECD ผลการสำรวจพบว่า สิ่งสำคัญที่บุคคลในศตวรรษที่ 21 ควรมีตรงกันในทุกประเทศสมาชิกคือ 1) การมีความคิดสร้างสรรค์หรือนวัตกรรมใหม่ๆ หรือ innovative literacy ทั้งนี้เพราะลักษณะความคิดดังกล่าวจำเป็นต่อการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะที่มีในทางวิชาการซึ่งจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีเหตุผล ความสามารถในการตีความปัญหา และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่แตกต่างกันได้ และ 2) การเป็นบุคคลที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต หรือ life-long learning ซึ่งการเรียนรู้ไม่ได้หมายถึงการเรียนเพื่อนำไปสู่ผลการสอบ PISA เท่านั้นแต่ยังหมายถึงการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) เพื่อให้ตนประสบความสำเร็จในชีวิตด้วย

ในปีต่อมา ค.ศ. 2010 กลุ่มประเทศ OECD (Finegold, D. & Notabartolo, A, S., 2010) ได้สำรวจคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กในศตวรรษที่ 21 จากกลุ่มประเทศสมาชิกอีกครั้ง และได้แบ่งคุณลักษณะออกเป็น 5 ด้านใหญ่ คือ 1) ทักษะด้านการวิเคราะห์ (analytic skills) 2) ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal skills) 3) ความสามารถที่จะทำสิ่งต่างๆให้สำเร็จ (ability to execute) 4) ความสามารถในการประมวลผลสารสนเทศ (information processing) และ 5) ความสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงหรือเรียนรู้ (capacity for change/learning) คุณลักษณะทั้ง 5 ด้านข้างต้นเมื่อแยกเป็นคุณลักษณะย่อยยังประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญอีก 16 ประการ ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 แสดงดังตารางที่ 4-4

ตารางที่ 4-4 แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มประเทศ OECD

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ตัวอย่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ทักษะด้านการวิเคราะห์ (analytic skills)	1. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ 2. ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจ 3. การมีทักษะในการวิจัย และการเรียนรู้แบบ สืบเสาะ
ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal skills)	1. ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร 2. การทำงานร่วมกับผู้อื่น 3. ความเป็นผู้นำ และความรับผิดชอบ
ความสามารถที่จะทำสิ่งต่างๆให้สำเร็จ (ability to execute)	ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ
ความสามารถในการประมวลผลสารสนเทศ (information processing)	1. การรู้เท่าทัน และสามารถเข้าถึงสื่อ สารสนเทศ 2. การเป็นพลเมืองในโลกดิจิทัล 3. ความสามารถในการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลและ เครื่องมือสื่อสาร
ความสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงหรือเรียนรู้ (capacity for change/learning)	1. การมีความคิดสร้างสรรค์หรือนวัตกรรมใหม่ 2. ความสามารถในการปรับตัวและเรียนรู้ 3. ความยืดหยุ่นในเรื่องต่างๆ

จากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ของประเทศฟินแลนด์
โปแลนด์ อังกฤษ และกลุ่มประเทศสมาชิก OECD ข้างต้น สรุปดังตารางที่ 4-5

ตารางที่ 4-5 แสดงสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ของประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป

ประเทศ	คุณลักษณะที่พึงประสงค์
ฟินแลนด์	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความสามารถและทักษะในการคิด 2. ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น 3. ทักษะงานฝีมือ และการแสดงออก 4. การมีส่วนร่วมในสังคม และความคิดสร้างสรรค์ 5. การรู้จักตนเอง และรับผิดชอบต่อผู้อื่น
โปแลนด์	<ol style="list-style-type: none"> 1. การคิดอย่างมีเหตุผล ความคิดแบบวิทยาศาสตร์ 2. ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่น 3. ความสามารถในการเข้าถึง และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ 4. มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม 5. เคารพต่อวัฒนธรรม และประเทศ 6. มีความเป็นประชาธิปไตย เคารพกฎหมายและเสรีภาพ
อังกฤษ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีวิจารณญาณ 2. ความคิดสร้างสรรค์ 3. ความสามารถในการเป็นทีม 4. ความสามารถในการบริหารจัดการและรับผิดชอบต่อตนเอง 5. เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพในสังคม
สมาชิก OECD	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ 2. ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 3. ความสามารถในการทำสิ่งต่างๆให้สำเร็จ 4. ความสามารถในการใช้ เข้าถึงข้อมูลด้านสารสนเทศ 5. ความสามารถที่ประยุกต์ สร้างสรรค์ความรู้

1.1.3 เอกสารจากเว็บไซต์ของทวีปอเมริกา

1.1.3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ข้อมูลจาก The National Education Association (NEA) องค์กรทางด้านการศึกษาที่ใหญ่ที่สุดในสหรัฐอเมริกาที่รวบรวมสมาชิก (ประมาณสามล้านคน) ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาในทุกระดับตั้งแต่อนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา กล่าวถึงการจัดเตรียมระบบการศึกษาสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเข้าสู่สังคมโลก (global society) ในอนาคตได้นั้นว่าจำเป็นต้องให้นักเรียนมีลักษณะที่สำคัญคือ “Four 4Cs” ประกอบด้วย

1) critical thinking and problem solving หรือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความสามารถในการแก้ไขปัญหา ลักษณะของการคิดดังกล่าวไม่เพียงแต่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียนเท่านั้นแต่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงานด้วย 2) communication หรือ การสื่อสาร การสื่อสารในที่นี้หมายถึง การแสดงถึงความคิด ความต้องการของตนได้อย่างชัดเจนสามารถจูงใจให้ผู้อื่นเห็นถึงสิ่งที่ตนต้องการจะสื่อสารผ่านการพูด (oral) เขียน (written) การฟัง เพื่อให้เข้าใจถึงเนื้อหา ความรู้ ค่านิยม ทักษะของผู้พูด และอวัจนภาษา (non-verbal communication skills) ซึ่งการสื่อสารในยุคศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญมากเพราะการสื่อสารจะแสดงให้เห็นถึงทัศนคติที่มีต่อการทำงาน และต่อการใช้ชีวิตประจำวัน 3) collaboration หรือ ความสามารถในการทำงานร่วมกัน หรือ การทำงานเป็นทีม เป็นคุณลักษณะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 เพราะการทำงานจะสำเร็จได้โดยการทำงานร่วมกันซึ่งแตกต่างจากสังคมเมื่อ 50 ปีที่ผ่านมาที่การทำงานจะสำเร็จได้เมื่อทำงานเพียงคนเดียว และ 4) creativity and innovation หรือ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของบุคคลในศตวรรษที่ 21 เพราะจะเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนของเศรษฐกิจโลก

นอกเหนือจากคุณลักษณะ “Four 4Cs” แล้ว จากรายงานของ Center for Education; Division on Behavioral and Social Sciences and Education; National Research Council ประเทศสหรัฐอเมริกา (Pellegrino, J. W. & Hilton, M. L., 2010) ยังกล่าวถึงการพัฒนาวัยรุ่นให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ว่าควรพัฒนาให้วัยรุ่นมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ 1) สามารถปรับตัวได้ (adaptability) 2) สามารถสื่อสารได้ดีทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน (complex communication) 3) สามารถคิดนอกกรอบในการแก้ไขปัญหาได้ (non routine problem solving) 4) สามารถกำกับ ควบคุม และดูแลตนเองได้ (self-management) 5) มีความคิดที่เป็นระบบ (systems thinking)

1.1.3.2 ประเทศแคนาดา

Ministry of Education of Ontario (2014) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายหลัก 3 ประการในการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศคือ การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ลดความ

เหลื่อมล้ำทางการศึกษา และเพิ่มทุนทางการศึกษาให้กับนักเรียนมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลในเจนเนอเรชันต่อไปของประเทศมีศักยภาพและคุณลักษณะที่สำคัญ (student imagine the future of Ontario's education system) คือ 1) มีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการดี และแสดงถึงความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ 2) เป็นบุคคลที่มีสุขภาพกายและจิตใจสมบูรณ์ (mental and physical well-being) มีความมั่นใจในตนเอง มองตนเองในด้านบวก มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 3) มีลักษณะ “new entrepreneurial spirit” คือ มีบุคคลของการคิดสร้างสรรค์ สามารถที่จะเผชิญกับปัญหา และมีทักษะในการแก้ปัญหา 4) เป็นบุคคลที่มีความสุข (happy people) และพร้อมที่จะเรียนรู้ 5) เป็นบุคคลที่มีความรู้พื้นฐานทางวัฒนธรรม (cultural literacy) ซึ่งคุณลักษณะทั้งหมดนี้จะนำไปสู่การเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม (active citizen)

ขณะที่ Fansher (2011) กล่าวถึงลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ว่าควรมีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในโลกอนาคตได้ กล่าวคือ 1) บุคคลที่สามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ หรือ critical thinker 2) เป็นนักแก้ไขปัญหา หรือ a problem solver 3) ผู้คิดค้นหรือสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ หรือ an innovator 4) บุคคลที่เป็นนักติดต่อสื่อสาร หรือ a communicator 5) เป็นบุคคลที่ประสานงานกับผู้อื่นได้ดี หรือ a collaborator 6) เป็นบุคคลที่สนใจเกี่ยวกับความเป็นไปของโลกในปัจจุบัน หรือ globally aware 7) เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อสังคม หรือ civically engaged 8) เป็นบุคคลที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง หรือ a self-directed learning 9) เป็นบุคคลที่เข้าถึงและรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ information & media literate 10) เป็นบุคคลที่เข้าถึงและมีความรู้ในด้านการเงินและเศรษฐศาสตร์ หรือ financially & economically literate เช่นกันกับ International Educational Advisory Board (n.d) ที่กล่าวว่านอกจากคุณลักษณะข้างต้นแล้วบุคคลในศตวรรษที่ 21 ยังต้องเป็นบุคคลที่สามารถเข้าถึงและรู้เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัลได้ดี (digital literacy)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของประเทศสหรัฐอเมริกา และแคนาดา ผู้วิจัยสรุป และแสดงดังตารางที่ 4-6

ตารางที่ 4-6 แสดงสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ของประเทศต่างๆในทวีปอเมริกา

ประเทศ	คุณลักษณะที่พึงประสงค์
สหรัฐอเมริกา	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ไขปัญหา 2. ความสามารถในการสื่อสาร 3. ความสามารถในการทำงานเป็นทีม 4. ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม
แคนาดา	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบต่อสังคม 2. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ไขปัญหา 3. ความสามารถในการเข้าถึงและรู้เท่าทันเทคโนโลยี 4. ความสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต

1.1.4 เอกสารจากเว็บไซต์ของทวีปออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลีย

จากการศึกษาเอกสารของ Australian Curriculum Assessment and Reporting Authority (2012), Organisation for Economic Co-operation and Development หรือ OECD (Ananiadou, K. & Claro, M., 2009) กล่าวถึงคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับบุคคลในศตวรรษที่ 21 ในประเทศออสเตรเลียนั้นจะใช้คำว่า “general capabilities” หรือสมรรถนะทั่วไป ซึ่งสมรรถนะทั่วไปที่พึงประสงค์ให้มีในบุคคลในศตวรรษที่ 21 จะมีแบ่งออกเป็น 3 ด้าน และด้านทั้งสามนี้ยังเป็นจุดมุ่งหมายของการศึกษาในประเทศออสเตรเลียด้วย นั่นคือ 1) เป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ หรือ Successful learners 2) เป็นบุคคลที่มีความมั่นใจและมีความคิดสร้างสรรค์ หรือ confident and creative individuals 3) เป็นพลเมืองที่ตื่นตัวหรือและมีความรับผิดชอบต่อสังคม หรือ active and informed citizens รายละเอียดของคุณลักษณะทั้งสามประการแสดงดังตารางที่ 4-7

ตารางที่ 4-7 แสดงสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ของประเทศในทวีป
ออสเตรเลีย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ตัวอย่างลักษณะที่พึงประสงค์
<p>เป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ (successful learners)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาศักยภาพตนเองด้วยการสวมบทบาทเป็นผู้เรียนรู้ที่ตื่นตัว 2. มีทักษะการอ่าน การเขียน และการคำนวณ สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นพื้นฐานในการหาความรู้ทั้งหมดได้ 3. มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และมีเหตุผลบนความรับผิดชอบพื้นฐาน 4. มีความสามารถคิดวิเคราะห์ นวัตกรรมใหม่ สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆได้บนพื้นฐานของความรับผิดชอบ 5. มีการวางแผนในการทำงาน สามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้ 6. ประสบความสำเร็จในการศึกษาและการทำงาน มีทักษะในการเรียนรู้ และการตัดสินใจ 7. มีแรงจูงใจที่จะสามารถพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพของตน
<p>เป็นบุคคลที่มีความมั่นใจและมีความคิดสร้างสรรค์ (confident and creative individuals)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นบุคคลที่รู้จักตนเอง มีความมั่นใจในตนเอง สามารถดูแลจัดการกับอารมณ์ ร่างกาย จิตวิญญาณของตนให้ได้ดี 2. มองโลกในด้านบวก แสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ 3. พัฒนาค่านิยมและทัศนคติของตน เช่น ความซื่อสัตย์ มีพลังสุขภาพจิตที่ดีสามารถปรับตัวเมื่อพบเหตุการณ์วิกฤตได้ (resilience) มีความเห็นอกเห็นใจ และเคารพผู้อื่น 4. มีความรู้ ทักษะ และความเข้าใจในการดูแลสุขภาพและความ เป็นอยู่ของตน 5. มีความมั่นใจและมีศักยภาพในการประกอบอาชีพ

ตารางที่ 4-7 แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ของประเทศออสเตรเลีย
(ต่อ)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ตัวอย่างลักษณะที่พึงประสงค์
เป็นบุคคลที่มีความมั่นใจ และมีความคิดสร้างสรรค์ (ต่อ)	6. มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น 7. พัฒนาศักยภาพของตนเองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของ ครอบครัว ชุมชน และที่ทำงาน 8. มีเหตุผลในการตัดสินใจ และรับผิดชอบในการตัดสินใจของตน
เป็นพลเมืองที่ตื่นตัวหรือ และมีความรับผิดชอบต่อ สังคม (active and informed citizens)	1. ปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม และจริยธรรม 2. เห็นคุณค่าในความหลากหลายทางสังคม ภาษา วัฒนธรรม และ ศาสนาของออสเตรเลีย มีความเข้าใจในนโยบายของรัฐบาล ประวัติศาสตร์ และศาสนาของออสเตรเลีย 3. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของวัฒนธรรมชนเผ่า พื้นเมือง สามารถอยู่ร่วมกันระหว่างชนเผ่าพื้นเมืองได้ 4. ยึดมั่นในค่านิยมของประเทศ ได้แก่ ความเป็นประชาธิปไตย ความเสมอภาค ความยุติธรรม และดำรงชีวิตในฐานะพลเมืองของ ประเทศออสเตรเลีย 5. สามารถติดต่อสื่อสารและมีความสัมพันธ์กับบุคคลที่มี วัฒนธรรมแตกต่างจากตนได้ โดยเฉพาะวัฒนธรรมของคนเอเชีย 6. คำนึงถึงผลกระทบทางธรรมชาติ สังคม และสิ่งแวดล้อม 7. เป็นพลเมืองที่รับผิดชอบต่อโลก และท้องถิ่นของตน

นอกเหนือจากการแบ่งเอกสารจากเว็บไซต์ตามกลุ่มประเทศต่างๆข้างต้นแล้ว ยังพบว่ามีการ
กำหนดคุณลักษณะของบุคคลในศตวรรษที่ 21 หรือ เจเนอเรชั่นแอลฟาว่าควรมีลักษณะที่สำคัญ
เพิ่มเติมทั้งที่ใกล้เคียงและแตกต่างไปจากข้อมูลข้างต้น คือ

The University of Melbourne-based and Cisco- Intel- and Microsoft-funded
หน่วยงานที่ก่อตั้ง “การประเมินทักษะการสอนในศตวรรษที่ 21” หรือ Assessment and
Teaching of 21st Century Skills (AT21CS) ประกอบด้วยประเทศออสเตรเลีย ฟินแลนด์
โปรตุเกส สิงคโปร์ อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ร่วมกันกำหนดคุณลักษณะของบุคคลในเจเนอเรชั่น
แอลฟาที่สำคัญ (Suto, I., 2013 และ Saavedra, A, R. & Opfer, V, D., 2012) คือ

1) วิธีแห่งการคิด (Ways of Thinking) ได้แก่ การคิดสร้างสรรค์ (creativity/innovation), การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking), การคิดแก้ไขปัญหา (problem solving), การตัดสินใจ (decision-making), และการเรียนรู้ที่จะเรียนรู้ (learning to learn) หรืออภิปัญญา (metacognition)

2) วิธีแห่งการทำงาน (Ways of Working) ได้แก่ การติดต่อสื่อสารและการทำงานเป็นทีม (communication and teamwork)

3) การมีความพร้อมหรือเครื่องมือสำหรับการทำงาน (Tools for Working) ได้แก่ ความรู้ทั่วไป และข้อมูลสำหรับการติดต่อสื่อสาร (general knowledge and information communications) การรู้หรือเข้าถึงเทคโนโลยี (technology literacy)

4) การอาศัยอยู่ในโลก (Living in the World) ได้แก่ การเป็นพลเมือง (citizenship), การมีความรับผิดชอบต่อตนเอง อาชีพของตน สังคม และการตระหนักในวัฒนธรรม

สอดคล้องกับหนังสือ The global achievement gap (2008 อ้างถึงใน Saavedra, A, R. & Opfer, V, D., 2012) ได้สำรวจคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิต การทำงาน และการเป็นพลเมืองผ่านการสัมภาษณ์กับผู้นำทางการศึกษา องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร และนักธุรกิจ ผลการสัมภาษณ์พบว่าคุณลักษณะสำคัญของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 คือ 1) ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ไขปัญหา (Critical thinking and problem solving) 2) การมีความร่วมมือ และการมีความเป็นผู้นำ (Collaboration and leadership) 3) เป็นบุคคลที่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือปรับตัวได้ (Agility and adaptability) 4) ความสามารถในการคิดริเริ่มและบุคลิกของการเป็นผู้ประกอบการ (Initiative and entrepreneurialism) 5) มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารทั้งการพูดและเขียน (Effective oral and written communication) 6) ความสามารถในการเข้าถึงและการวิเคราะห์ข้อมูล (Accessing and analyzing information) 7) มีความอยากรู้อยากเห็นและมีจินตนาการ (Curiosity and imagination)

Cogan and Derricott :1998, Pitiyanuwat :2007; Trilling and Fadel :2009 and Barber :2010 (อ้างถึงใน สมหวัง พิพิธยานุวัฒน์, ม.ป.ป) กล่าวถึงสมรรถนะ และคุณลักษณะของพลโลกในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่าควรมีคุณลักษณะสำคัญ 10 ประการคือ 1) สามารถที่จะเห็นและเข้าแก้ปัญหาในฐานะของสมาชิกของสังคมโลก 2) สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 3) สามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ สร้างสรรค์ และเป็นระบบ 4) เต็มใจที่จะแก้ไขข้อขัดแย้งโดยสันติวิธี 5) เต็มใจที่เปลี่ยนวิถีชีวิตและบริโภคพิสัยเพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อม 6) มีจริยธรรม คุณธรรม 7) มีความรู้ทั่วไปในการ

ดำรงชีวิตและมีความรู้เฉพาะในการประกอบอาชีพ 8) มีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 9) มีทักษะทางเทคโนโลยี สื่อ และสารสนเทศ 10) มีทักษะอาชีพและทักษะชีวิต

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ ผู้วิจัยสังเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สำคัญของกลุ่มประเทศต่างๆ และสรุปออกเป็น 4 ด้านตามกรอบแนวคิดในการวิจัยคือ ด้านร่างกายและจิตใจ ด้านทักษะและความรู้ ด้านเจตคติและค่านิยม และด้านการแสดงออกต่อสังคม ได้ตั้งตารางที่ 4-8

ตารางที่ 4-8 แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจนเนอเรชั่นแอลฟาจากการศึกษาเอกสารต่างประเทศ

คุณลักษณะ	ทวีปเอเชีย	ทวีปยุโรป	ทวีปอเมริกา	ทวีปออสเตรเลีย
ร่างกายและจิตใจ	สุขภาพร่างกายและจิตใจดี	- มีพัฒนาการที่ดีทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ	- มีสุขภาพร่างกายและจิตใจดี สามารถปรับตัวได้ดี	-
ทักษะและความรู้	- สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต - มีความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการคิดวิเคราะห์	- สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต - มีความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการคิดวิเคราะห์	- สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต - มีความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการคิดวิเคราะห์	- เป็นผู้เรียนที่ตื่นตัว - มีความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการคิดวิเคราะห์ - มีความสามารถในการอ่าน การเขียน และการคำนวณ - มีทักษะในการรู้เท่าทัน และเข้าใจถึงสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ

ตารางที่ 4-8 แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาจากการศึกษาเอกสารต่างประเทศ (ต่อ)

คุณลักษณะ	ทวีปเอเชีย	ทวีปยุโรป	ทวีปอเมริกา	ทวีป ออสเตรเลีย
ทักษะและความรู้ (ต่อ)	<ul style="list-style-type: none"> - มีความสามารถในการสื่อสาร และรู้ภาษามากกว่า 2 ภาษา รวมถึงความสามารถในการเจรจาต่อรอง - มีความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ (STEM) - มีความรู้และทักษะในการเป็นผู้ประกอบการ - มีทักษะในการแก้ไขปัญหา และตัดสินใจ - มีความสามารถในการดูแล และจัดการตนเอง (self- 	<ul style="list-style-type: none"> - มีความสามารถในการสื่อสาร และรู้ภาษามากกว่า 2 ภาษา รวมถึงความสามารถในการเจรจาต่อรอง - มีความคิดที่เป็นวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ - มีความรู้และทักษะในการเป็นผู้ประกอบการ - มีทักษะในการทำงาน - มีทักษะในการรู้เท่าทัน และเข้าใจถึงสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ - มีความสามารถในการดูแลและ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีความสามารถในการสื่อสาร และรู้ภาษามากกว่า 2 ภาษา รวมถึงความสามารถในการเจรจาต่อรอง - มีความรู้ทางวิชาการ เช่น การเงิน เศรษฐศาสตร์ รวมถึงความรู้ทางวัฒนธรรม- มีศักยภาพในการประกอบอาชีพ - มีความคิดที่เป็นระบบ - มีทักษะในการรู้เท่าทัน และเข้าถึงสื่อ 	<ul style="list-style-type: none"> - รู้จักตนเอง

ตารางที่ 4-8 แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาจากการศึกษาเอกสารต่างประเทศ (ต่อ)

คุณลักษณะ	ทวีปเอเชีย	ทวีปยุโรป	ทวีปอเมริกา	ทวีป ออสเตรเลีย
ทักษะและ ความรู้ (ต่อ)	management) - มีความอยากรู้ อยากเห็น	จัดการตนเอง - มีความอยากรู้ อยากเห็น - รู้จักตนเอง	เทคโนโลยี สารสนเทศ - มีความอยากรู้ อยากเห็น - รู้จักตนเอง	
เจตคติและ ค่านิยม	- มีคุณธรรม จริยธรรม - เห็นคุณค่าใน วัฒนธรรมประเทศ ตน - เป็นพลเมืองที่ ตื่นตัว (active/ concerned/ activated citizen)	- ยึดมั่น และ ปฏิบัติตนตาม หลักคุณธรรม จริยธรรม - มีวัฒนธรรม และให้คุณค่าต่อ วัฒนธรรมของตน และของสากล - เป็นพลเมืองที่ ตื่นตัว (active citizen) และเป็น พลเมืองในโลก ดิจิทัล (digital citizenship) - ขนบธรรมเนียม ที่ดี	- มีทัศนคติด้าน บวกต่อตนเอง - มีความซื่อสัตย์ - เป็นพลเมืองที่ ตื่นตัว (active citizen) - มีความเป็น ประชาธิปไตย	- ยึดมั่น และ ปฏิบัติตนตาม หลักคุณธรรม จริยธรรม - มีวัฒนธรรม และให้คุณค่า ต่อวัฒนธรรม ของตน สากล โดยเฉพาะ เอเชียเป็น พลเมืองที่ตื่นตัว (active citizen) - เห็นคุณค่าใน สังคม ภาษา วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์

ตารางที่ 4-8 แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาจากการศึกษาเอกสารต่างประเทศ (ต่อ)

คุณลักษณะ	ทวีปเอเชีย	ทวีปยุโรป	ทวีปอเมริกา	ทวีป ออสเตรเลีย
เจตคติและ ค่านิยม (ต่อ)		<ul style="list-style-type: none"> - ศรัทธาต่อประเทศตนเอง - ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล - มีความเป็นประชาธิปไตย 		<ul style="list-style-type: none"> และศาสนาของตน - ยึดมั่นในค่านิยมของประเทศ - อยู่ร่วมกันชนเผ่าพื้นเมืองได้
การแสดงออก ต่อสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม - มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น - มีจิตสำนึกต่อครอบครัว สังคม ประเทศ และโลก - เคารพกฎหมายและสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล - มีความมั่นใจในตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม - มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม - เคารพกฎหมายและสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล 	<ul style="list-style-type: none"> - มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม - มีความมั่นใจในตนเอง - มีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ - คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและสังคม - มีความเสมอภาค และยุติธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม - มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น - รับผิดชอบต่อการตัดสินใจ - คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและสังคม - มีความเสมอภาค และยุติธรรม

3753224205

1.2 ผลการวิเคราะห์เอกสารในประเทศเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมในอนาคต

ตามทีผู้วิจัยศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยตั้งแต่เบบี้บูมเมอร์จนถึงเจเนอเรชั่นซี เพื่อให้เห็นภาพรวมของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยตั้งแต่ที่ผ่านมามาตั้งที่ได้กล่าวแล้วในบทที่ 2 ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยรวบรวมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาในประเทศไทย แต่เนื่องจากเจเนอเรชั่นแอลฟา เป็นเจเนอเรชั่นที่เพิ่งเริ่มต้นขึ้นในปัจจุบันและเป็นเจเนอเรชั่นที่มีช่วงระยะเวลาถึงในอนาคต (ปีพ.ศ. 2568) ผู้วิจัยจึงรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องจากคุณลักษณะที่สำคัญของเด็กหรือบุคคลในศตวรรษที่ 21 ซึ่งอยู่ในช่วงเวลาเดียวกันกับเจเนอเรชั่นแอลฟาเช่นเดียวกันกับการศึกษาเอกสารจากต่างประเทศ ทั้งนี้ผู้วิจัยรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งตามประเภทของเอกสารคือ เอกสารจากหน่วยงานราชการ เอกสารจากหน่วยงานหรือองค์กรเอกชน เอกสารจากหนังสือ และเว็บไซต์ โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

เอกสารจากหน่วยงานราชการ

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2557) กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคตว่าประกอบไปด้วยคุณลักษณะ 3 ประการด้วยกันคือ

1) มีศักยภาพเพียงพอในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ มีความพร้อมทั้งทางกาย ใจ สติปัญญา มีทักษะ และสมรรถนะอย่างรอบด้าน ทั้งการดำเนินชีวิตและการทำงาน มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีความคิดสร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย มีจิตสำนึกวัฒนธรรมที่ดีงามและรู้คุณค่าความเป็นไทย มีความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน

2) มีความมั่นคงในชีวิต ทั้งทางเศรษฐกิจและหลักประกันทางสังคม สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนในอนาคต มีการเตรียมความพร้อมทางด้านการเงิน มีหลักประกันทางด้านรายได้ การออม เพื่อความมั่นคงทางรายได้ที่เพียงพอ สามารถพึ่งตนเองได้หลังวัยทำงาน และสังคมไทยมีการจัดสวัสดิการทางสังคมอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มประชากร

3) มีครอบครัวอยู่ดีมีสุข สังคมไทยมีครอบครัวที่อบอุ่น สมาชิกในครอบครัวรู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบ เอื้ออาทรต่อกันครอบครัว ชุมชน และสังคม

คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (2554) ระบุถึงเป้าหมายหลักในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะที่สำคัญใน แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559 คือ เด็กและเยาวชนมีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างทั่วถึง มีความแข็งแรงทาง

ร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรม จริยธรรม มีสำนึกความเป็นพลเมือง (civic mind) กล้าคิดและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ตามวิถีประชาธิปไตย และมีความสุข

กระทรวงศึกษาธิการ (2557) กล่าวถึงข้อมูลจาก ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ได้นำเสนอค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ซึ่งกล่าวในรายการ "คืนความสุขให้กับคนในชาติ" ในวันที่ 11 กรกฎาคม 2557 โดยกำหนดคุณลักษณะของคนในสังคมไทย เพื่อให้ประเทศมีความเข้มแข็ง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสถาบันหลักของชาติในปัจจุบัน
 2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
 3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
 4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม
 5. รักษาวัฒนธรรมไทย ประเพณีไทยอันงดงาม
 6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ ห่วงดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
 7. เข้าใจ เรียนรู้ การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง
 8. มีระเบียบวินัยเคารพกฎหมาย ใฝ่เรียนรู้จักเคารพผู้ใหญ่
 9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติ ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และขยายกิจการเมื่อมีความพร้อมโดยมีภูมิคุ้มกันที่ดี
 11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา
 12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง
- นโยบายเยาวชนแห่งชาติและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว (พ.ศ. 2545-2554) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ 6 ประการ ว่าควรมีลักษณะดังต่อไปนี้ 1. มีความผูกพันในครอบครัว ภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีทักษะในอาชีพและการดำรงชีวิตที่รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น 2. มีสุขภาพและพละนาถมิยแข็งแรงและรู้จักการป้องกันตนเองจากโรคและสิ่งเสพติด 3. มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ จริยธรรม คุณธรรม และมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบตามวัย 4. มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีศักดิ์ศรีและความภูมิใจในการทำงานสุจริต 5. รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้าน และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 6. รู้จักช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ

สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป.) กล่าวถึงกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคนรุ่นใหม่ในนโยบาย 4 ใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้

กำหนดให้คนไทยรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพมีลักษณะที่สำคัญคือ มีนิสัยใฝ่รู้ตั้งแต่ปฐมวัย สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่มได้อย่างเป็นกัลยาณมิตร มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและความภูมิใจในไทย ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รังเกียจการทุจริตและการซื้อสิทธิขายเสียง สามารถก้าวทันโรค มีสุขภาพกายและใจที่สมบูรณ์ แข็งแรง เป็นกำลังคนที่มีคุณภาพ มีทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น มีสมรรถนะ ความรู้ ความสามารถ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีโอกาสเรียนรู้อย่างเท่าเทียมและเสมอภาค

ธานินทร์ กรัยวิเชียร (2553) กล่าวถึงคุณลักษณะของ “เด็กดี” หรือผู้ที่มี integrity ของชาวอังกฤษจะเป็นบุคคลที่มีมีศีลธรรม 7 ประการคือ 1) สัจจะ พุทความจริง (truth) 2) ความซื่อสัตย์สุจริต (honesty) 3). ความระลึกในหน้าที่ (sense of duty) 4). ความอดกลั้น (patience) 5.) ความเป็นธรรม (fair play) 6). ความเอาใจเขามาใส่ใจเรา (consideration for others) 7). เมตตาธรรม (kindness) และสำหรับสังคมไทย ควรเพิ่มศีลธรรมอีก 5 ประการเพื่อให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมอันดีและสภาพของสังคมไทย คือ 8). ความกตัญญูกตเวทิต (gratitude) 9. ความสุภาพ นุ่มนวล (politeness) 10). ความเคารวต่อผู้มีอาวุโส (respect for elders) 11). รักษาคำพูด (promise) 12). จิตสำนึกสาธารณะ เสียสละเพื่อส่วนรวม (public conscience)

ชวณี ทองโรจน์ (2556) ได้ให้ข้อเสนอคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทยอายุ 0-5 ปี ในงานประชุมของสำนักงานเลขาธิการการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการว่า เด็กไทยอายุ 0-5 ปีควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์คือ ร่างกายเติบโตสมวัยมีสุขนิสัยที่ดี และมีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตใจดี ปฏิบัติตามกฎระเบียบ

เอกสารจากหน่วยงานเอกชนและองค์กรเอกชน

นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ ด้านการพัฒนาเด็กตามแนวทาง “โลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” (พ.ศ.2550-2559) โดยยูนิเซฟ ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์คุณลักษณะเด็กที่พึงประสงค์ สรุปได้ดังนี้

- 1) มีความรักและความผูกพันในครอบครัว
- 2) มีชีวิตที่มีคุณภาพและได้รับการพัฒนารอบด้านเหมาะสมตามวัย มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ พัฒนาสติปัญญาและการคิดที่รู้จักเหตุผล การคิดแก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ตลอดชีวิต และสามารถพัฒนาตนเองต่อเนื่องเต็มศักยภาพ
- 3) ชาบซึ่งด้านสุนทรียภาพของธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม

4) มีจริยธรรมและคุณธรรม มีค่านิยมและเจตคติที่ถูกต้องในการเตรียมตนหรือเตรียมการประกอบสัมมาชีพ

5) รู้จักป้องกันตนเองจากโรคภัยอันตราย อบายมุขและสารเสพติด รู้จักปกป้องสิทธิของตนและเคารพสิทธิของผู้อื่น สามารถอยู่ร่วมในวัฒนธรรมที่หลากหลายและใฝ่สันติ

6) รู้จักหน้าที่และมีความรับผิดชอบ รู้เท่าทันเหตุการณ์รอบตัวและในส่วนที่เป็นสากล สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีที่เหมาะสมและทันสมัย บำเพ็ญประโยชน์ เป็นพลังสังคม ช่วยเหลือผู้อื่นและผู้ด้อยโอกาส ช่วยเหลือชุมชน สังคมไทยโดยรวมและสังคมโลก

7) รู้จักปรับเปลี่ยนชีวิตตามความเหมาะสมสำหรับอนาคต ภูมิใจในความเป็นคนไทยมีส่วนร่วมด้วยช่วยกันในทุกด้านที่มีผลกระทบต่อตนเอง ชาบซึ้งในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์บนพื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตยอย่างมีความรับผิดชอบ

สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (ม.ป.ป.) กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามแนวพระราชดำริ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2550 - 2559 โดยการสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนให้มีความสมดุลกันใน 4 ด้านดังนี้

1) ด้านพุทธิศึกษา คือความรอบรู้วิชาการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการศึกษาเรียนรู้ต่อไป

2) ด้านจริยศึกษา คือการมีศีลธรรมจรรยาที่ดี มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม

3) ด้านหัตถศึกษา คือความรู้และทักษะในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์มีทัศนคติที่ดีต่องาน และเห็นคุณค่าของการทำงาน

4) ด้านพลศึกษา คือการมีสุขภาพแข็งแรง การกินอาหารที่ถูกต้องและการออกกำลังกายให้เหมาะสมรวมทั้งความสะอาดและสุขาภิบาลด้วย

บริษัทกรู๊ป กูร์ป้า และกรุงเทพมหานคร (2552) ได้สำรวจความคิดเห็นของพ่อแม่ไทยในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับพฤติกรรมและการศึกษาสำหรับเด็กไทยในสังคมปัจจุบัน โดยผลของแบบสำรวจพบว่า ควรส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกายและอารมณ์ที่สำคัญใน 6 ประการ คือ 1) เด็กจะต้องรู้จักกรากเหง้าของตนเอง (self-consciousness) การยึดมั่นในคุณค่า ความภูมิใจในถิ่นฐาน 2) มีความเป็นคนสมบูรณ์ (humanity) ความเป็นคนในที่นี้หมายถึงความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน 3) มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ (creativity) ซึ่งจำเป็นต่อโลกศตวรรษที่ 21 4) พร้อมสู้ปัญหา (resilience) ล้มแล้วลุกขึ้นมาสู้ใหม่ได้ 5) มีเพื่อนมีสังคม (social network) มิตรภาพจะช่วยให้เราลดต้นทุนในการทำงานหรือการอยู่ร่วมกันได้โดยเกิดสันติสุข 6) เคารพในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (respect for nature) การอนุรักษ์ธรรมชาติและรักษาโลก

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน (ม.ป.ป) นำเสนอกรอบแนวคิดเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 โดยแบ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนตามช่วงชั้นการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังแสดงในตารางที่ 4-9 ดังนี้ ตารางที่ 4-9 แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ตามช่วงชั้นการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ช่วงชั้น	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21
ป.1-3	<ol style="list-style-type: none"> 1. แยกแยะเรื่องราวและองค์ความรู้พื้นฐานได้อย่างมีเหตุและผล 2. นำความคิดไปใช้อธิบาย สื่อสารความต้องการของตนเองได้ 3. อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข 4. แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นได้ 5. มีวิจารณญาณ เข้าใจสิ่งที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติด้วยตนเอง 6. มีทักษะการเรียนรู้ 7. ความเป็นไทย
ป.4-6	<ol style="list-style-type: none"> 1. แยกแยะเรื่องราวและองค์ความรู้พื้นฐานได้อย่างมีเหตุและผล 2. นำความคิดไปใช้อธิบาย สื่อสารความต้องการของตนเองได้ 3. อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข 4. แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นได้ 5. มีวิจารณญาณ เข้าใจสิ่งที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติด้วยตนเอง 6. มีทักษะการเรียนรู้ 7. ความเป็นไทย <p>นอกจากนี้ยังควรมีทักษะที่เพิ่มเติมได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีทักษะกระบวนการเรียนรู้ที่ตีพอที่จะประยุกต์ใช้ความรู้ 2. นำความรู้มาประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา 3. มีคุณธรรม จริยธรรม 4. เข้าใจตนเองและการสื่อสาร 5. มีความสามารถในการแก้ปัญหาและการคิดเชิงวิพากษ์ 6. เข้าใจคนต่างประเพณีและวัฒนธรรมในภูมิภาคและอาเซียน 7. หาความชอบและความถนัดทางด้านอาชีพของตนเองเพื่อนำไปประกอบอาชีพและหาแนวทางการศึกษาต่อ 8. มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ 9. มีวิจารณญาณในการใช้ชีวิต

ตารางที่ 4-9 แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ตามช่วงชั้น การศึกษาขั้นพื้นฐาน (ต่อ)

ช่วงชั้น	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21
ม.1-3	<ol style="list-style-type: none"> 1. แยกแยะเรื่องราวและองค์ความรู้พื้นฐานได้อย่างมีเหตุและผล 2. นำความคิดไปใช้อธิบาย สื่อสารความต้องการของตนเองได้ 3. อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข 4. แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นได้ 5. มีวิจารณญาณ เข้าใจสิ่งที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติด้วยตนเอง 6. มีทักษะการเรียนรู้ 7. มีทักษะกระบวนการเรียนรู้ที่ตีพ็อตที่จะประยุกต์ใช้ความรู้ 8. นำความรู้มาประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา 9. มีคุณธรรม จริยธรรม 10. เข้าใจตนเองและผู้อื่น 11. มีทักษะการสื่อสาร 12. เข้าใจคนต่างประเพณีและวัฒนธรรมในภูมิภาคและอาเซียน 13. หาความชอบธรรมและความถนัดด้านอาชีพของตนเองเพื่อนำไปประกอบอาชีพและหาแนวทางการศึกษาต่อ 14. มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ 15. มีวิจารณญาณในการใช้ชีวิต 16. ความเป็นไทย <p>นอกจากนี้ยังควรมีทักษะที่เพิ่มเติมได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความรู้เชิงการประยุกต์ใช้และการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างเชี่ยวชาญ 2. สื่อสารภาษาต่างๆในภูมิภาคและอาเซียนได้อย่างน้อย 3 ภาษา 3. สามารถทำงานกับผู้อื่นได้ เคารพผู้อื่น 4. มีความคิดเชิงวิพากษ์ สามารถวิเคราะห์ความคิดและความชำนาญของตน 5. สามารถปรับเปลี่ยนความคิด ทศนคติ และมุมมองการใช้ชีวิตอย่างมีจริยธรรม 6. มีสุนทรียภาพในการดำเนินชีวิต

ตารางที่ 4-9 แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ตามช่วงชั้น การศึกษาขั้นพื้นฐาน (ต่อ)

ช่วงชั้น	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21
ม.1-3 (ต่อ)	<p>7. มีวิจรณ์ญาณต่อสิ่งต่างๆทั้งสิ่งที่ดีและไม่ดี</p> <p>8. สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองจนมีความชำนาญในสิ่งที่ตนเองรักและมีความสุขในการใช้ชีวิต</p> <p>9. มีความชำนาญด้านองค์ความรู้ที่จะนำไปใช้ต่อยอดในการศึกษาต่อทั้งสายสามัญและสายอาชีพ</p> <p>10. มีทักษะอาชีพต่างๆเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม</p>
ม.4-6	<p>ในระดับช่วงชั้นนี้ มีทักษะที่ต้องเพิ่มเติมดังนี้</p> <p>1. มีความรู้เชิงการประยุกต์ใช้และการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างเชี่ยวชาญในสายการเรียนรู้ของตน</p> <p>2. วางแผนและคิดอย่างมีเหตุผลเชิงนามธรรม เชื่อมโยงสิ่งต่างๆได้อย่างชำนาญ</p> <p>3. การมีคุณธรรมและจริยธรรมในการใช้องค์ความรู้</p> <p>4. สื่อสารกับผู้คนที่ได้อย่างเข้าใจทั้งในภูมิภาคและต่างภูมิภาคที่มีความซับซ้อนทางความคิด ประเพณี และวัฒนธรรม</p> <p>5. เคารพและเข้าใจความต่างของผู้คน</p> <p>6. นำความรู้ไปพัฒนาและสร้างนวัตกรรมเพื่อตนเองและผู้อื่น</p> <p>7. คิดแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างมีวิจรณ์ญาณ</p> <p>8. นำทักษะต่างๆไปต่อยอดองค์ความรู้ในระดับสูง</p> <p>9. มีวิจรณ์ญาณในเรื่องราวต่างๆที่เข้ามา และตัดสินใจอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม</p> <p>10. ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขต่อสถานการณ์และบริบทต่างๆในชีวิต</p> <p>11. ความเป็นไทย</p>

3753224205

เอกสารจากหนังสือ และแหล่งข้อมูลทางเว็บไซต์

สุรียเดว ทรีปาตี อ้างถึงใน สรวงมณท์ สิทธิสมาน (2555) ได้กล่าวถึงลักษณะของเด็กในศตวรรษที่ 21 ว่ามีความจำเป็นในการเรียนรู้ใน “4 ต้อง” คือ 1) ต้องมีทักษะชีวิต 2) ต้องมีทักษะในการเรียนรู้ให้เท่าทัน 3) ต้องบริโภคสื่อให้เป็น และ 4) ต้องมีจิตสำนึกต่อโลก

สิงห์คำ เจนจิตรสันติ (2556) กล่าวถึงคุณลักษณะของเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 ว่าจะต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ 3 ประการคือ ประการแรก ต้องมีทักษะที่หลากหลาย เช่น สามารถทำงานร่วมกันกับคนเยอะๆได้อย่างรวดเร็ว รับผิดชอบได้ด้วยตนเอง และรู้จักพลิกแพลงกระบวนการแก้ไขปัญหาได้ ประการที่สอง มองโลกใบนี้เป็นโลกใบเล็กๆ ไม่ได้จำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะประเทศไทย เพื่อมองหาโอกาสใหม่ๆที่มีอยู่อย่างมากมาย ประการสุดท้าย คือ เด็กไทยยุคใหม่จำเป็นต้องมีทักษะด้านภาษาเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารกับคนในชาติอื่นได้

สุชาติ อุดมโสภกิจ (2012) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับคนในศตวรรษที่ 21 หรือเจเนอเรชันแอลฟา ที่ควรมีนอกเหนือจากทักษะในการอ่าน เขียน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เพื่อสามารถใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางความผันผวนของการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีคือ เจเนอเรชันแอลฟาต้องมีทักษะทางปัญญา (cognitive skills) ที่สำคัญในเรื่องต่อไปนี้ 1) การคิดแบบมีวิจารณญาณ (critical thinking) และการตัดสินใจ เพราะโลกในอนาคตเป็นโลกของข้อมูลข่าวสารที่ท่วมทับในทุกที่ทุกเวลา การมีความคิดแบบมีวิจารณญาณจะช่วยให้เด็กประเมินความน่าเชื่อถือ ความถูกต้อง และคุณค่าของข้อมูลข่าวสารได้ 2) มีความสามารถในการแก้ปัญหาปลายเปิดที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยความรู้หลากหลายสาขาในการทำงาน (open-ended problem) 3) มีความคิดสร้างสรรค์และคิดแบบผู้ประกอบการ (creativity and entrepreneurial thinking) 4) มีความสามารถในการสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่น (communicating and collaborating) ในทุกที่และทุกวัฒนธรรม 5) สามารถใช้ความรู้ ข้อมูล และโอกาสที่มีอยู่อย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆกับองค์กร 6) มีความรับผิดชอบทางการเงิน สุขภาพ และความเป็นพลเมืองอย่างชาญฉลาด มีการวางแผนเก็บออมไปจนถึงการวางแผนด้านสุขภาพ ทั้งนี้เพราะรูปแบบการทำงานของคนของในศตวรรษที่ 21 จะมีความเปลี่ยนแปลงไปจากศตวรรษที่ 20 เป็นอย่างมาก แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 4-10 (สุชาติ อุดมโสภกิจ, 2012)

ตารางที่ 4-10 แสดงความแตกต่างในการทำงานระหว่างศตวรรษที่ 20 และศตวรรษที่ 21

ลักษณะ	ศตวรรษที่ 20	ศตวรรษที่ 21
จำนวนอาชีพในช่วงชีวิต	1-2	10-15
ความต้องการสำหรับแรงงาน	เชี่ยวชาญ 1 สาขา	เชี่ยวชาญหลายสาขาและเป็นสาขาที่มีพลวัตสูง
การแข่งขันทางาน	ในท้องถิ่น	ระดับโลก
รูปแบบการทำงาน	งานประจำ มีบทบาทในงานโดยตรง ทำงานบนพื้นฐานของข้อเท็จจริง	ไม่ใช่งานประจำ เป็นงานเชิงเทคนิค งานสร้างสรรค์อาศัยปฏิสัมพันธ์
รูปแบบการศึกษา	สถาบันเป็นศูนย์กลาง มีเป้าหมายเพื่อรับวุฒิการศึกษา	ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเรียนตามความสนใจของตน (self-directed) มีเป้าหมายเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต
วัฒนธรรมองค์กร	บริหารจากบนลงล่าง (top down)	มีหลายทิศทาง เช่น จากบนลงล่าง จากล่างขึ้นบน (bottom-up) ระดับเดียวกัน (side to side)

พูนภัทรา พูลผล (2556) กล่าวถึงผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่าควรมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ 1) มีคุณธรรมกำกับใจ เป็นคนดีมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 2) เป็นผู้มีความรู้ใฝ่เรียน มีความเพียรพยายามที่จะแสวงหา ความรู้ให้ถึงที่สุดขอความรู้ที่สามารถเข้าถึงได้ 3) สามารถใช้ภาษาไทย และ ภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 2 ภาษาได้อย่างเชี่ยวชาญ 4) มีพื้นฐานและทักษะการคำนวณที่ดี และมีความชำนาญใน การใช้คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ 5) สามารถเล่นดนตรี และกีฬาเป็นอย่างน้อย 1 ชนิด 6) สามารถจัดการใจและมีวิธีคิดตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาอย่างยั่งยืน และ 7) พร้อมเผชิญปัญหาและสามารถเลือกวิธีแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

ข้อมูลจากเพจ “คุณลักษณะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21” (2014) กล่าวถึงคุณลักษณะ 10 ประการของเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้จากการสำรวจเด็กไทยอายุระหว่าง 15 – 18 ปี ทุกคนสามารถปฏิบัติได้ คุณลักษณะ 10 ประการ คือ 1) การพึ่งตนเองได้ 2) ความเชื่อมั่นในตนเอง 3) การตัดสินใจด้วยตนเอง 4) การรู้จักตนเอง 5) การเคารพตนเอง 6) การควบคุมตนเอง 7) การยับยั้งชั่งใจตนเอง 8) แรงจูงใจในตนเอง 9) การยืนหยัดด้วยตนเอง และ 10) การมีวินัยในตนเอง

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2012) กล่าวถึงนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ไว้ในสถาบันนโยบายศึกษาว่า ต้องรู้จักคิดอย่างเป็นระบบ และฝึกฝนทักษะดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง สำนวจสิ่งรอบตัว ค้นคว้าหาเหตุผล แยกแยะและจัดประเภทข้อมูลที่มี และสามารถนำมาผสมผสานกันอย่างมีเหตุผลสำหรับตนเอง และผู้อื่น มีความสามารถในการสังเคราะห์และเรียนรู้ตลอดชีวิต

สมพงษ์ จิตระดับ (2531) กล่าวถึงลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ไว้ 10 ประการดังนี้ 1) เชื่อมั่นในตนเองแบบสากล แต่อ่อนน้อมถ่อมตนแบบวัฒนธรรมไทย 2) มีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์และวัฒนธรรมที่หลากหลาย(Global literacy) 3) รู้จักสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบและจิตสำนึกสาธารณะในการเมืองระบอบประชาธิปไตย 4) ดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง การรู้จักพึ่งพาตนเองได้ มีแนวทางมัชฌิมาปฏิบัติเป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่ายตามแนวพระพุทธศาสนา 5) การเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) ในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้ มีทักษะการจัดการและการบริหารได้ อย่างมีประสิทธิภาพ 6) การรู้จักคุณค่าของตนเอง ยอมรับในความแตกต่างแห่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้ ยั่งยืนและเกิดประโยชน์สุขแก่ทุกฝ่าย 7) ตั้งใจทำงานด้วยความอดทน ขยันหมั่นเพียร รู้จักอดออม มัธยัสถ์ การมีวินัยและควบคุมตนเองได้ 8) การเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข รู้จักปรับตัวในกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างสมดุล แยกแยะและรู้เท่าทัน 9) การมีทักษะชีวิตในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีภูมิทัศน์ของจิตใจที่เข้มแข็งจนสามารถปฏิเสธภัยอันตรายต่างๆ ที่กระตุ้นยั่วให้ หลงผิดได้ 10) มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ดำรงรักษาหลักทอสานต่อวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองได้

วรากรณ์ สามโกเศศ (2553) กล่าวถึงการเตรียมบุคคลให้เหมาะกับโลกในอนาคตในศตวรรษที่ 21 จะประกอบไปด้วย 5 ลักษณะจิต กล่าวคือ 1) มี The Disciplined Mind หมายถึงการมีระบอบความคิดที่กว้างเชิงวิเคราะห์ อย่างเข้าใจบริบทของสิ่งที่เกิดขึ้น ไม่ยึดติดอยู่กับเนื้อหาแต่สามารถเข้าใจถึงบริบทโดยรอบได้ สามารถศึกษาได้ในหลายศาสตร์แบบบูรณาการ 2) The Synthesizing Mind หรือความสามารถในการสังเคราะห์ข้อมูลที่มีมากมายจนได้เป็นข้อสรุป 3) The Creative Mind คือความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม 4) The Respectful Mind คือความสามารถในการเคารพ ร่วมมือกับคนอื่น ถึงแม้จะมีความคิดเห็นและค่านิยมที่แตกต่างกัน มีวัฒนธรรมประชาธิปไตย ซึ่งได้แก่ การเคารพซึ่งกันและกัน นับถือยอมรับในความแตกต่างของกันและกัน โดยอยู่ร่วมกันอย่างสันติ 5) The Ethical Mind คือการมีจริยธรรมอยู่ในพื้นฐานของจิตใจ บุคลิกอุปนิสัยที่พึงประสงค์อันก่อให้เกิดความมีจริยธรรมเป็นเรื่องพึงพิจารณาของทุกสังคมเพราะจริยธรรมทำให้สังคมอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (ม.ป.ป.) ได้นำเสนอคุณลักษณะของคนไทยในศตวรรษที่ 21 ในยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองและพลโลกในศตวรรษที่ 21 ว่า คนไทยในศตวรรษ

ที่ 21 ควรเป็นคนไทยที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ใฝ่รู้และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่าน และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ใฝ่ดี มีคุณธรรมพื้นฐาน มีจิตสำนึก และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีจิตสาธารณะ มีวัฒนธรรมประชาธิปไตย สามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ มีทักษะการคิด และปฏิบัติคิดแก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสื่อสาร

ตะวัน เทวอักษร (2555) กล่าวถึงคุณลักษณะของเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 ว่าจะต้องประกอบไปด้วยคุณลักษณะที่สำคัญ 3 ประการคือ ประการแรก มีทักษะที่หลากหลาย สามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้เยาะและรวดเร็ว รับผิดชอบงานได้ด้วยตนเอง และสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ประการที่สอง มองโลกกว้างไม่จำกัดอยู่แค่ในประเทศไทย เพื่อมองหาโอกาสใหม่ๆ ที่มีอยู่รอบตัว และประการสุดท้ายคือ ต้องมีทักษะด้านภาษา เพราะการรู้ภาษาอื่นนอกเหนือจากภาษาไทยจะเป็นสิ่งสำคัญในอนาคตมากขึ้น นอกจากนี้ครูยังต้องปรับการเรียนการสอนให้เด็กรักที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีทักษะชีวิต ทักษะการคิด และทักษะด้านไอที

จากการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาจากเอกสารข้างต้นสามารถสรุปถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาใน 4 ด้านตามกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังตารางที่ 4-11 ดังนี้

ตารางที่ 4-11 แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาจากการศึกษาเอกสารในประเทศไทย

ด้านร่างกาย และจิตใจ	ด้านความรู้ และทักษะ	ด้านเจตคติ และค่านิยม	ด้านการแสดงออก ทางสังคม
1. สุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์ ทั้งความ ฉลาดทางสติปัญญา (intelligence quotient) ความ ฉลาดทางอารมณ์ (emotional quotient) และ ความฉลาดทางด้าน ศีลธรรม (moral quotient) เหมาะสม ตามแต่ละช่วงวัย	1. เรียนรู้ต่อเนื่อง ตลอดชีวิต รักการ อ่าน การเรียนรู้ รู้เท่า ทันเหตุการณ์รอบตัว 2. มีทักษะที่จำเป็น ต่อการดำรงชีวิต เช่น ทักษะชีวิต (life skills) ทักษะการมี ชีวิตรอด (living skills) รวมถึงการมี ความรู้ทักษะทาง อาชีพ (career	1. ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม และ วัฒนธรรมไทย 2. มีเจตคติและค่านิยม ของความเป็นพลเมือง ของไทยและพลเมืองในโลก ดิจิทัล 3. ดำรงชีวิตโดยยึดมั่น ในปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง 4. มีจิตสำนึกในความ เป็นไทย ภูมิใจในความ	1. มีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง ผู้อื่น และ ส่วนรวม 2. มีจิตสำนึกสาธารณะ และจิตอาสาต่อโลก คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม 3. ปรับตัวได้เท่าทันกับ การเปลี่ยนแปลงในยุค ศตวรรษที่ 21 ที่มีการ เปลี่ยนแปลงอยู่ ตลอดเวลา 4. กล้าคิด กล้า

ตารางที่ 4-11 แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาจากการศึกษาเอกสารในประเทศไทย (ต่อ)

ด้านร่างกาย และจิตใจ	ด้านความรู้ และทักษะ	ด้านเจตคติ และค่านิยม	ด้านการแสดงออก ทางสังคม
2. มีสุขภาพจิตดี มีความสุขในสังคมและการดำเนินชีวิต	skills) 3. มีความรู้ในเรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศรู้เท่าทันสื่อ และเลือกใช้สื่อในทางที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม 4. มีความรู้และทักษะในการเป็นผู้ประกอบการ 4. มีความตระหนักรู้ตัว และสามารถดำรงชีวิตของตนเองเพื่ออยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมได้ 5. มีทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ 6. รู้จักตนเอง มีทักษะในการจัดการควมคุมตน และยับยั้งใจตนเองได้ 7. รู้เชิงสหวิทยาการ รู้กว้าง รู้ไกล รู้ลึกในสาขาวิชาที่ตนถนัด 8. สามารถสื่อสารได้หลายภาษา	เป็นไทย และพร้อมเข้าสู่อาเซียน 5. มีเจตคติและค่านิยมที่ถูกต้องในการเตรียมตนและการประกอบอาชีพ 6. มีความเป็นประชาธิปไตย 7. ซาบซึ้งในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ 8. ใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง 9. ป้องกันตนจากโรคหลีกเลี่ยงอบายมุขและยาเสพติด	ตัดสินใจบนพื้นฐานของคุณธรรม และจริยธรรม 5. มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เช่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สามัคคี ประองตอง ซื่อสัตย์ ซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย มีอาชีพสุจริต 6. ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และชุมชน 7. สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่น และอยู่ร่วมกันกับบุคคลที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย 8. ปกป้องสิทธิของตนและเคารพสิทธิของผู้อื่น 9. เคารพกฎหมาย 10. มีความเชื่อมั่นและมั่นใจในตนเอง

ตารางที่ 4-11 แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาจากการศึกษาเอกสารในประเทศไทย
(ต่อ)

ด้านร่างกาย และจิตใจ	ด้านความรู้ และทักษะ	ด้านเจตคติ และค่านิยม	ด้านการแสดงออก ทางสังคม
	9. สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดูแลตนเอง การจัดการความรู้และทำงาน 10. มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและระยะยาวได้ 11. มีทักษะชีวิต 12. มีทักษะในการทำงาน สามารถทำงานเป็นทีมได้		

1.3 ผลการวิเคราะห์การประชุมสนทนากลุ่มในหัวข้อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

ภายหลังจากผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต ผู้วิจัยการจัดประชุมสนทนากลุ่มกับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเจเนอเรชั่นแอลฟาใน 5 กลุ่มๆละ 3 คน รวมจำนวน 15 คน คือ กลุ่มผู้ปกครองของเจเนอเรชั่นแอลฟา กลุ่มชุมชนที่มีเจเนอเรชั่นแอลฟา กลุ่มโรงเรียนที่มีเจเนอเรชั่นแอลฟา กลุ่มบุคคลเจเนอเรชั่นเอ็กซ์ วายและซี และกลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในมิติด้านเทคโนโลยี การศึกษาและศาสนา ผลการประชุมสนทนากลุ่มแสดงรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

1.3.1 ด้านร่างกายและจิตใจ

จากการประชุมสนทนากลุ่ม พบว่าผู้เข้าร่วมการประชุมสนทนากลุ่มได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นด้านร่างกายและจิตใจสอดคล้องกับผลการศึกษาเอกสารคือ เจเนอเรชั่นแอลฟาควรมีสุภาพกาย และจิตใจสมบูรณ์ทั้งความฉลาดทางสติปัญญา (intelligence quotient) ความฉลาดทางอารมณ์ (emotional quotient) และความฉลาดทางด้านศีลธรรม (moral quotient) และควรเพิ่มคุณลักษณะทางสุขภาพทางกายและสุขภาพจิตใจให้ชัดเจนมากขึ้นโดยเพิ่มเติมรายละเอียดดังนี้ 1) มีภาวะโภชนาการที่ดี 2) รักการออกกำลังกาย 3) ร่างกายและจิตใจแข็งแรงและเข้มแข็งพร้อมต่อสู้กับโลกภายนอก 4) มีสุนทรียภาพ 5) มีสุขนิสัยที่ดี 6) มีสุขภาพจิตที่ดี และมีความสุขในชีวิตประจำวัน 7) ใช้ชีวิตประจำวันให้ช้าลง

สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อด้านสุขภาพกายของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่ไม่เพียงแต่หมายถึงร่างกายที่แข็งแรง ไม่เจ็บป่วยบ่อยเท่านั้น แต่ยังหมายถึงเจเนอเรชั่นแอลฟายังต้องได้รับอาหารที่มีคุณค่าและปริมาณเหมาะสม การนอนหลับที่เพียงพอ การได้เล่น นันทนาการ มีเวลาและคุณภาพที่เหมาะสม ความสะอาดของตัวเด็กได้แก่ ร่างกายและเสื้อผ้า การมีที่อยู่อาศัยที่ถูกลักษณะและเป็นหลักแหล่ง รวมถึงการได้รับการดูแลป้องกันโรค และได้รับการดูแลเมื่อเจ็บป่วยตามแนวคิดของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ขณะที่ด้านสุขภาพจิตเจเนอเรชั่นแอลฟาควรมีการรับรู้เกี่ยวกับตนเองในด้านบวก รู้จักตนเอง (sense of self) รวมถึงมีความเชื่อมั่น และมีความมั่นใจและภูมิใจในตนเอง (ผู้ทรงคุณวุฒิ, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2557)

ขณะเดียวกันกับปัญหาในเรื่องของสุขภาพที่จะเกิดขึ้นกับเจเนอเรชั่นแอลฟา ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มมีข้อวิตกกังวล และคิดเห็นเพิ่มเติมตรงกันในทุกกลุ่มและสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิว่า เจเนอเรชั่นแอลฟาจะมีปัญหาเรื่องสุขภาพไม่แข็งแรง ป่วยบ่อย เป็นโรคที่ไม่ควรพบในเด็กแต่ก็เป็น เช่น เบาหวาน ไขมันสูง โรคอ้วนเนื่องจากการกินอาหารฟาสต์ฟู้ด ปัญหาสายตาสั้น สมานิสัน อันเนื่องมาจากผลของการใช้เทคโนโลยีตลอดเวลาในชีวิตประจำวัน หงุดหงิดง่าย ก้าวร้าวเนื่องจากการเล่นอินเทอร์เน็ตที่ไม่ต่อเนื่องหรือการขาดการเล่นอินเทอร์เน็ต ไม่เคารพผู้ใหญ่

นอกจากนี้ มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มที่สอดคล้องกับผู้ทรงคุณวุฒิและตรงกันกับผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มในหลายคนว่า เจเนอเรชั่นแอลฟาควรมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (adversity quotient) รับรู้ปัญหา สามารถเอาตัวรอดและอยู่ในสังคมได้ มองโลกในความเป็นจริง มีความสุขในสภาพการณ์ต่างๆ รู้จักความแตกต่างของบุคคลในสังคม อยู่ได้กับทุกระดับในสังคม มีความพร้อมในชีวิตเมื่อล้มแล้วสามารถลุกขึ้นได้ และสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ตนเองได้ ทั้งนี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้โดยพ่อแม่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังเด็ก สร้างให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และทำตนเป็นแบบอย่างให้กับลูกเจเนอเรชั่นแอลฟา

“.....เนื่องจากในอนาคตเราไม่สามารถคาดเดาอะไรได้ว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรจึงจะไม่คาดหวังเช่น อารงรักษาคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณี เนื่องจากเข้าใจไม่ได้ว่าอนาคตจะเกิดอะไรขึ้น ประเพณีที่เป็นที่นิยมหรือจะอารงรักษาไว้ เราไม่รู้ ลักษณะการจัดครอบคร้วหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อไปก็ไม่มีใครรู้วิถีชีวิตหรือการใช้เทคโนโลยีต่อไปก็เป็นไปไม่ได้ เพราะฉะนั้นผมอยากให้ลูกผมมีอย่างเดียว คือ เป็นสิ่งมีชีวิตที่อยู่ได้เมื่อสังคมเปลี่ยนไปนั่นก็คือสิ่งมีชีวิตที่มีความสามารถในการปรับตัวสูง เพราะฉะนั้นผมอยากให้ลูกผมเป็นคนยืดหยุ่น เป็นคนใจกว้าง ยอมรับคนอื่น ไอคิว อีคิว ไม่สำคัญเท่ากับ เอคิว หรือ *adversity* ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค พุด่างๆคือ ลูกของผมต้องอย่าเปราะ อย่ายั่วแตก สบตกต้องไม่ฆ่าตัวตาย เลิกกับแฟนต้องไม่ฆ่าตัวตาย อดทน และเข้มแข็งพอที่จะสามารถฟันฝ่าอุปสรรคต่อไปได้ เป็นคนดีที่อยู่เป็น ปรับตัวเป็น.....” (ตัวแทนผู้ปกครองของเจเนอเรชั่นแอลฟา, สนทนากลุ่ม, 1 พฤศจิกายน 2557)

“.....ด้านร่างกาย เด็กเจเนอเรชั่นแอลฟาจะมากกว่าแค่เพียงการมีอวัยวะครบ 32 แต่เด็กสมัยใหม่จะเกิดมาอ้วน พ่อแม่ก็จะทำกิฟท์ และ *design* แบบของลูกว่าควรเป็นยังไงดังนั้นร่างกายจึงไม่แค่ 32 ประการ พ่อแม่ต้องปรับความรู้ทางสุขภาพใหม่ พ่อแม่ชอบให้เด็กอ้วนน่ารักแต่ส่งผลให้โตขึ้นมาเป็นเบาหวาน พ่อแม่สมัยใหม่ต้องศึกษาความรู้ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ให้เยอะๆเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของลูก ทั้งเรื่องการเลือกอาชีพและเพศของลูกมากกว่าการตัดสินใจโดยใช้อารมณ์มาเป็นเกณฑ์ และยึดยึดทุกอย่างให้ลูก พ่อแม่ควรเข้าใจ *individual difference* อย่าเลี้ยงตามแบบที่เรา *design* แต่ต้องเลี้ยงแบบละเอียด ปล่อยปะละเลยไม่ได้ เพราะสังคมที่เด็กเจเนอเรชั่นแอลฟาเจอจะเป็นสังคมที่รุนแรงและมีความซับซ้อนมาก ด้านจิตใจ เด็กควรจะมี AQ ให้มากๆ เพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่ยอมแพ้กัน ขัดแย้งกัน เด็กรุ่นใหม่จะไม่ทนต่ออุปสรรค ไม่ทนอะไรง่ายๆ ท้อ และมักใช้คำว่า *game over* ยอมแพ้ง่ายๆ ล้มกระดาน และเริ่มใหม่ สังคมยังไม่ให้ความสำคัญกับ AQ เท่า IQ และ EQ.....” (ผู้ทรงคุณวุฒิ, สัมภาษณ์, 27 ตุลาคม 2557)

1.3.2 ด้านความรู้และทักษะ

จากการประชุมสนทนากลุ่ม พบว่าผู้เข้าร่วมการประชุมสนทนากลุ่มได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นด้านความรู้และทักษะสอดคล้องกับผลการศึกษาเอกสาร รวมถึงผู้เข้าร่วม

สนทนากลุ่มได้เสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่ควรมีในด้านความรู้และทักษะที่เหมาะสมกับสังคมไทยเพิ่มเติม ดังนี้

1.3.2.1 นอกจากความรู้ทางด้านภาษาซึ่งควรมีมากกว่า 3 ภาษาแล้ว เจเนอเรชันแอลฟาควรมีความรู้เพิ่มเติมอีกหนึ่งภาษาคือ ภาษาคอมพิวเตอร์ (computer literacy)

1.3.2.2 นอกเหนือจากทักษะการคิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์แล้ว เจเนอเรชันแอลฟาควรมีกระบวนการคิดที่เป็นระบบ หรือ systematic thinking หรือ holistic thinking การคิดแบบองค์รวม แบบบูรณาการ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการแข่งขันให้ได้มาซึ่ง productivity การคิดสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ถึงแม้ไม่มีเทคโนโลยีในช่วงเวลานั้น

1.3.2.3 มีทักษะในการปฏิเสธ และสร้างภูมิคุ้มกันในเรื่องของยาเสพติด

1.3.2.4 ความรู้และทักษะในการควบคุมอารมณ์ทางเพศ

1.3.2.5 ความรู้และทักษะการดูแลตนเองด้านสุขภาพ พลาสมาและโภชนาการที่เหมาะสม สามารถนำมาใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

1.3.2.6 ทักษะในการสื่อสาร เพื่อลดข้อขัดแย้งในสังคม (non-violence communication)

“...สาเหตุที่ต้องมีทักษะการสื่อสารเพื่อลดข้อขัดแย้งในสังคม สำหรับประเทศอื่นอาจมีปัญหาดรณน้อยกว่าเรา แต่เรามีปัญหามากและมีมากเกินกว่าที่ชาติใดๆจะคิดถึงก่อให้เกิดกบฏหลายในสังคมจากคนที่บอกว่าตนเองเป็นคนดีในสังคม แต่สุดท้ายแค่ความดี จริยธรรม คุณธรรม มันไม่สามารถจัดข้อขัดแย้งในสังคมได้ทุกคนยึดอดีต ต่างไม่มีใครฟังใคร ปัญหาที่เกิดไม่รู้จะจบลงอย่างไรปัญหาที่เกิดไม่เคยจบด้วยการยอมซึ่งกันและกัน ไม่เคยจบด้วยเหตุและผล ด้วยความเข้าใจร่วมกัน ฉะนั้นความขัดแย้งในสังคมหรือความขัดแย้งในบุคคลที่เกิดขึ้นคนไทยต้องเรียนรู้ร่วมกัน เรียนรู้ว่าคุณความขัดแย้งทั้งหลายที่เกิดขึ้นบางครั้งเกิดจากการสื่อสารและบางครั้งเกิดจากการที่เราเข้าใจไปเอง... ปัญหาหลายอย่างที่เกิดขึ้นและยังคงหาข้อสรุปไม่ได้จนถึงทุกวันนี้เช่นปัญหาข้อขัดแย้งด้านพลังงาน ต่างฝ่ายต่างก็มีข้อมูลคนละชุด ซึ่งความจริงควรมีข้อมูลที่เป็นชุดเดียวกัน....” (ตัวแทนโรงเรียนที่มีเจเนอเรชันแอลฟา, สนทนากลุ่ม, 1 พฤศจิกายน 2557)

สำหรับทักษะในการสื่อสารเพื่อลดข้อขัดแย้งในสังคมที่ได้จากข้อคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาในประเด็นดังกล่าว ดังนี้

“...ทักษะการสื่อสารเพื่อลดความขัดแย้ง เป็นทักษะที่จำเป็นนอกเหนือจากความสามารถทางการสื่อสารทางภาษา เพราะเด็กยุคใหม่จะเจอ hate speech ศัพท์แสลง และการบอกต่อในเรื่องของ social media จำนวนมาก ซึ่งเริ่มพบได้ในสังคมปัจจุบันและจะยิ่งมากขึ้นในสังคมเจเนอเรชันแอลฟา ดังนั้นเด็กเจเนอเรชันแอลฟาจึงจำเป็นต้องมีทักษะการสื่อสารเพื่อลดความแตกแยก เป็นภาษาเพื่อการสร้างสรรค์ และสร้างความเข้าใจ...” (ผู้ทรงคุณวุฒิ, สัมภาษณ์, 27 ตุลาคม 2557)

นอกจากนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรู้และทักษะที่แตกต่างไปจากข้อคิดเห็นที่ได้จากการประชุมสนทนากลุ่ม นั่นคือ ทักษะในการใช้ชีวิตในภาวะเศรษฐกิจยุคใหม่ อันเนื่องมาจากสังคมสมัยใหม่เป็นสังคมแบบทุนนิยม เน้นสุนิยม เด็กรุ่นใหม่จึงควรใช้ชีวิตตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมทุนนิยมได้

1.3.3 ด้านเจตคติและค่านิยม

จากการประชุมสนทนากลุ่ม พบว่าผู้เข้าร่วมการประชุมสนทนากลุ่มได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นด้านเจตคติและค่านิยมสอดคล้องกับผลการศึกษาเอกสาร รวมถึงผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้เสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่ควรมีในด้านเจตคติและค่านิยมที่เหมาะสมกับสังคมไทยเพิ่มเติม ดังนี้

1.3.3.1 นอกเหนือจากหลักธรรมที่ทุกคนควรมีแล้ว ควรเน้นการมีสติในการใช้ชีวิตประจำวันเพิ่มเติม

1.3.3.2 เห็นคุณค่าในตนเอง และพัฒนาตนเอง ใส่ใจสร้างสรรค์ในการพัฒนาตนเอง เพื่อให้เกิด productivity ทั้งนี้เพราะเจเนอเรชันแอลฟาต้องดูแลคนในสังคมเยอะมากกว่าเดิม

1.3.3.3 จัดสมดุลชีวิตให้มีความสุข

1.3.3.4 เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

1.3.3.5 มีความกล้าหาญทางจริยธรรม กล้าคิด กล้าทำ กล้าปฏิเสธในสิ่งที่ผิด

“...ค่านิยมที่ควรเพิ่มเติมคือ กล้าคิด กล้าทำ และกล้าหาญทาง จริยธรรม ค่านิยมตัวนี้จะช่วยในเรื่องของการลดคอร์รัปชัน กล้าช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า กล้าที่จะช่วยผู้ที่ถูกทำร้ายและผู้ที่ย่อแอกว่า ซึ่งในเชิงสังคมสงเคราะห์ เรา ต้องการคนแบบนี้ในสังคมเพิ่มขึ้น กล้าค้านในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง กล้าเซย์ โน ในสิ่งที่มัน ไม่ใช่...” (ตัวแทนโรงเรียนที่มีเจเนอเรชั่นแอลฟา, สนทนากลุ่ม, 1 พฤศจิกายน 2557)

ทั้งนี้ ข้อคิดเห็นต่อเจตคติและค่านิยมในด้าน “รักษาและธำรงไว้ซึ่ง ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดี” ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มหลายคนรวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อคิดเห็นที่ ตรงกันว่า ขนบธรรมเนียมประเพณีอาจเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย และค่านิยมของประเทศไทย อาจจะมีทั้งด้านบวกและด้านลบ ค่านิยมทางลบเช่น การเน้นสิทธิพิเศษให้สำหรับบุคคลบางกลุ่ม จึง ยากที่จะกำหนดให้เจเนอเรชั่นแอลฟายึดมั่นขนบธรรมเนียม ประเพณีแบบเดิม

“...ประเพณีสงกรานต์ ถ้าถามเด็กกรุ่นปัจจุบันว่าคืออะไร เด็กจะบอก ว่าเป็นการสาดน้ำใส่กัน โดยไม่รู้ถึงที่มาที่ไป ปัจจุบันยังไม่ถึงเจเนอเรชั่นแอลฟา ประเพณีต่างๆก็สูญพันธุ์หมดแล้ว จึงยากที่จะให้คงไว้เหมือนเดิม...” (ตัวแทน ผู้ปกครองของเจเนอเรชั่นแอลฟา, สนทนากลุ่ม, 1 พฤศจิกายน 2557)

“...ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรมบางอย่างในสังคมไทยที่มันขัดแย้ง กับสังคมพหุวัฒนธรรม และโลกในปัจจุบันก็ควรจะต้องตัดทิ้งไป ไม่ควรรักษาไว้อีก เพราะค่านิยมบางอย่างมันก็ขัดแย้งและขัดขวางต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศในยุคเจเนอเรชั่นแอลฟา เช่น วิธีคิดว่าผู้ใหญ่อาบน้ำร้อนมาก่อน ทำให้เด็กเมื่อจะถาม จะแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างก็ไม่กล้า หรือทำไม่ได้ เด็กผิดเสมอ ค่านิยมเรื่องความ อาวุโส การมีอัตราในสังคมไทยควรจะต้องลดลง เช่น ผู้ใหญ่ต้องรู้มากกว่าเด็ก professor ต้องรู้ดีกว่า ผศ. ศิษย์จะเถียงครูไม่ได้ จึงได้มีคำพูดจาก อ.ไพฑูริย์ เสมอว่า ให้เปิดปากศิษย์ ปิดปากครู บางครั้งค่านิยมเหล่านี้ก็ใกล้เคียงกันระหว่าง การแสดง ความเคารพ และความก้าวร้าว ความอาวุโสและกาลเทศะ....” (ผู้ทรงคุณวุฒิ, การสัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2557)

สำหรับคุณลักษณะด้านเจตคติและค่านิยมนั้น ในกลุ่มผู้ปกครอง ชุมชน และ โรงเรียนที่มีเจเนอเรชั่นแอลฟา ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมที่สอดคล้องกันว่า เจเนอเรชั่นแอลฟาจะมีเจตคติ และค่านิยมเช่นไร อยู่ที่พ่อแม่ คนเลี้ยงดู เป็นสำคัญ พ่อแม่เป็นคนยึดเหนี่ยวทัศนคติและค่านิยมต่างๆ

ให้กับลูกทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว ดังนั้นจึงควรเน้นบทบาทของพ่อแม่ พ่อแม่ต้องค้นคว้าหาความรู้เพิ่มขึ้น รวมถึงวิธีการเลี้ยงลูกในปัจจุบันที่จะไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป ในส่วนของโรงเรียนก็ควรเพิ่มมิติในเรื่องของการอบรมเลี้ยงดูเจเนอเรชั่นแอลฟาเพิ่มเติม

“...เราเป็นแบบไหน เด็กก็เป็นแบบนี้ คือ ถ้าดีก็ดีตามก็คิดแบบนี้มาตลอดและก็อย่าให้การเมืองมาไล่หัวเด็ก จะไม่ไล่เด็ดขาด คือถ้าเค้าโตขึ้นให้เค้าดูจากข่าวและให้เค้าคิดเองตัดสินใจจะไม่ไปไล่หัวเค้าเพราะเราก็ไม่รู้จริงแท้แค่ไหน บางครั้งไม่อยากให้เล่น ipad แต่ถ้าพ่อแม่ให้เล่นเราก็ทำอะไรไม่ได้เพราะมันเป็นลูกเค้า....” (ตัวแทนชุมชนที่มีเจเนอเรชั่นแอลฟา, การประชุมสนทนากลุ่ม, 1 พฤศจิกายน 2557)

1.3.4 ด้านการแสดงออกต่อสังคม

จากการประชุมสนทนากลุ่ม พบว่าผู้เข้าร่วมการประชุมสนทนากลุ่มได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นด้านการแสดงออกต่อสังคมสอดคล้องกับผลการศึกษาเอกสาร รวมถึงผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้เสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่ควรมีในด้านการแสดงออกต่อสังคมที่เหมาะสมกับสังคมไทยเพิ่มเติม ดังนี้

1.3.4.1 ความกตัญญูทเวที

ตัวแทนพ่อแม่ที่มีเจเนอเรชั่นแอลฟาให้ข้อคิดเห็นว่าเด็กปัจจุบันความกตัญญูทเวทีน้อยลง และเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญจึงอยากรณรงค์เจเนอเรชั่นแอลฟาที่มีคุณลักษณะดังกล่าว

1.3.4.2 ความสามารถในการดูแลครอบครัวและสังคม เช่น สังคมผู้สูงอายุ รวมถึงการไม่เป็นภาระต่อสังคม

1.3.4.3 การแสดงออกทางเพศ และการควบคุมอารมณ์ทางเพศของเด็ก ตัวแทนชุมชนที่มีเจเนอเรชั่นแอลฟาได้ให้ข้อคิดเห็นว่า ครอบครัวควรสอนทักษะเหล่านี้ให้กับเด็กเพื่อไม่ให้เกิดเป็นปัญหาสังคมตามมา เช่น แม่วัยรุ่น ท้องไม่พร้อม เป็นต้น

1.3.4.4 ความสามัคคี

ตัวแทนเจเนอเรชั่นซี ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะข้อนี้ว่า คนในสังคมขัดแย้งกัน ทะเลาะกัน คนรุ่นใหม่ที่เกิดมาจึงควรมีความสามัคคีให้มากขึ้น

1.3.4.5 มีความอ่อนน้อมถ่อมตน เพื่อแผ่ รู้จักความผิดหวัง

1.3.4.6 การทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมและศาสนาต่างจากตนได้

1.3.4.7 ความเป็นกัลยาณมิตรต่อบุคคลอื่น

1.3.4.8 เป็นพลเมืองที่เรียกว่า active-contributor คือเป็นพลเมืองที่เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ

สำหรับข้อคิดเห็นด้านการเป็นพลเมืองที่ตื่นตัว หรือ active citizen นั้น มีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากตัวแทนกลุ่มโรงเรียนที่มีเจเนอเรชั่นแอลฟาว่า เจเนอเรชั่นแอลฟาควร เป็นพลเมืองที่มากกว่า active citizen แต่ควรเป็น active-contributor คือเป็นพลเมืองที่เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ ใกล้เคียงกับข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่กล่าวถึงคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยของเจเนอเรชั่นแอลฟา โดยอ้างอิงจากแนวคิดของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปริญญา เทวานฤมิตรกุล ลักษณะพลเมืองในระบบประชาธิปไตยควรมีลักษณะดังนี้ 1) มีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ 2) เห็นคนเท่าเทียมกัน 3) ยอมรับความแตกต่าง 4) เคารพสิทธิผู้อื่น 5) รับผิดชอบต่อสังคม 6) เข้าใจระบบประชาธิปไตยและมีส่วนร่วม

นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะของเจเนอเรชั่นแอลฟาด้านการแสดงออกต่อสังคม ดังนี้

“...คนรุ่นใหม่จะต้องมีสำนึกใน 4 ด้าน ซึ่งเป็นคำกล่าวของนายแพทย์เกษม วัฒนชัย คือ หนึ่ง *economy of speed* เป็นลักษณะของ *do it now* คือทำทันที ไม่ปล่อยเวลาให้ผ่านไป ลักษณะนี้จะแก่นั้คือการผัดวันประกันพรุ่ง สอง *economy of scale* คือ จิวแต่แจ้ว ไม่ทำอะไรที่ใหญ่เกินตัว สาม *self-sufficient* สามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่ใช่คอยพึ่งแต่สังคม และสุดท้ายคือ การปิดทองหลังพระ ทำอะไรก็แล้วแต่อย่าหวังการประชาสัมพันธ์หรือรางวัล ให้หวังทำดีเพื่อดี ไม่ให้ตนเองเป็นเหมือนเหาเห็บในสังคม นอกจากนี้เด็กรุ่นใหม่ควรจะต้องรู้จัก *globalization* ประเทศไทยเคยพังเพราะตัวนี้เมื่อปี พ.ศ. 2540 *globalization* มีทั้งสองด้านคือทั้งโอกาสและความทำลาย มีทั้งด้านบวกและด้านลบ โอกาสเป็นความท้าทายแบบ *competitive* ถ้าไม่แน่จริงก็จะไปไม่รอด เด็กรุ่นใหม่ควรต้องรู้จัก *globalization* ให้มากขึ้น....” (ผู้ทรงคุณวุฒิ, การสัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2557)

สำหรับบทบาทและหน้าที่ของระบบสิ่งแวดล้อมของเจเนอเรชั่นแอลฟาได้แก่ ผู้ปกครอง (ครอบครัว) โรงเรียน ชุมชน บุคคลเจเนอเรชั่นเอ็กซ์ วาย และซี และกลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีบทบาทในการสนับสนุนให้เจเนอเรชั่นแอลฟามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กล่าวในข้างต้นนั้น ผู้วิจัยสรุปผลการประชุมสนทนากลุ่มโดยแบ่งตามกลุ่มสิ่งแวดล้อมดังนี้

1) กลุ่มผู้ปกครองของเจเนอเรชั่นแอลฟา

กลุ่มผู้ปกครองของเจเนอเรชั่นแอลฟา ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนในการสนับสนุนให้ลูกมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามข้างต้นว่า

“....ควรต้องมีบุคคลที่ดูแลสนับสนุนในทุกๆครอบครัว ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นพ่อแม่ เป็นใครก็ได้และอย่าผลักรถในการดูแลลูกให้ใครคนใดคนหนึ่ง ขอให้ปลูกฝังใส่ใจ ใช้ความคิดในการเลี้ยงดู วางแผนให้ชัดเจนว่าจะเลี้ยงโดยใช้กรอบหรือทักษะในด้านใด ให้เด็กได้มีความรับผิดชอบตนเอง มีสิทธิเลือกทางเดินของตนเองและพ่อแม่ต้องยอมรับ ใช้ความรักในครอบครัว ผู้ใหญ่ต้องหาความรู้เพื่อตอบคำถามเด็ก ใจเย็นในการดูแลและตอบคำถามเด็ก ส่งเสริมด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่เป็นประโยชน์ พ่อแม่ต้องรู้จักหน้าที่ของตนเอง เชื่อว่าถ้าเด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมและมีโอกาสที่ดี ก็จะเป็นเด็กเจเนอเรชั่นแอลฟาที่ดีเช่นกัน....” (ตัวแทนกลุ่มผู้ปกครองของเจเนอเรชั่นแอลฟา, การประชุมสนทนากลุ่ม, 1 พฤศจิกายน 2557)

2) กลุ่มชุมชนที่มีเจเนอเรชั่นแอลฟา

กลุ่มชุมชนที่มีเจเนอเรชั่นแอลฟา ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนในการสนับสนุนให้เจเนอเรชั่นแอลฟามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามข้างต้นว่า

“....ควรมีสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีมาตรฐานมีคุณภาพในการดูแลเด็ก เพราะคนฐานะดีมีโอกาสเลือกสิ่งดีๆให้ลูกได้แต่คนฐานะชั้นทำงาน เงินเดือนน้อย ต้องพึ่งสถานเลี้ยงดูเด็กของรัฐ ซึ่งควรมีมาตรฐานและคุณภาพทัดเทียมกับเอกชน การจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับเด็กในชุมชนให้มีความเหมาะสมและปลอดภัย ช่วยกันอบรมสั่งสอน มีกิจกรรมในชุมชนร่วมกันระหว่างครอบครัวกับชุมชน ไม่จำเป็นต้องรอความช่วยเหลือของรัฐ แต่คนในชุมชนสามารถช่วยกันได้ และที่สำคัญชุมชนควรมีข้อมูลเด็กในชุมชน แต่ในกรณีของชุมชนเมืองอาจแตกต่างกับชุมชนในต่างจังหวัดหรือสังคมชนบทที่สามารถร่วมมือกันได้ง่ายกว่า ตัวอย่างเช่น ช่วยกันสอดส่องดูแลเรื่องยาเสพติด เพื่อนบ้านควรใส่ใจดูแลซึ่งกันและกันบนพื้นฐานการเคารพสิทธิส่วนบุคคลและความลับส่วนตัวของแต่ละครัวเรือนด้วย....” (ตัวแทนกลุ่มชุมชนที่มีเจเนอเรชั่นแอลฟา, การประชุมสนทนากลุ่ม, 1 พฤศจิกายน 2557)

3) กลุ่มโรงเรียนที่มีเจเนอเรชั่นแอลฟา

กลุ่มโรงเรียนที่มีเจเนอเรชั่นแอลฟา ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนในการสนับสนุนให้เจเนอเรชั่นแอลฟามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามข้างต้นว่า

“...อยากให้ผู้ปกครองมาคุยกับครู เพื่อให้แก้ไขปัญหาร่วมกัน ปัจจุบันครูจะตามใจผู้ปกครองโดยพ่อแม่มักจะขอให้ครูช่วยดูแลเด็กแทนพ่อแม่...”
(ตัวแทนครูในโรงเรียนที่มีเจเนอเรชั่นแอลฟา, การประชุมสนทนากลุ่ม, 1 พฤศจิกายน 2557)

“...เมื่อมองในมุมผู้บริหาร หลักสูตรต้องออกแบบให้เด็กสามารถยืดหยุ่นอยู่ได้ในสังคม หลักสูตรควรมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ ที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการมีส่วนร่วมของโรงเรียน และชุมชน โรงเรียนมีส่วนร่วมในการรณรงค์สิทธิขั้นพื้นฐานของเด็ก และ empower พ่อแม่ หลักสูตรและกิจกรรมควร mapping กันทั้งหมดทั้งในเวลาเรียน นอกเวลาเรียน ที่บ้าน เพื่อให้ทุกสิ่งมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของเด็กในอนาคตได้จริง นอกจากนี้โรงเรียนจะต้องออกแบบว่าจะทำอย่างไรให้เป็นรูปธรรมด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น ศักยภาพครู ศักยภาพโรงเรียน ศักยภาพครอบครัวที่เป็นอยู่จริง ทั้งนี้ต้องดำเนินการทั้งครอบครัว ชุมชน และโรงเรียน กิจกรรมต้องดำเนินการโดยให้พ่อแม่มาเรียนรู้กับโรงเรียน พ่อแม่อาจไม่ต้องทำทุกอย่าง แต่เลือกทำแค่บางอย่างก็ได้ หากทำยุทธศาสตร์ทั้งสองข้อข้างต้นได้ ทุกอย่างจะบรรลุผลในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่เหมาะสมโดยไม่ต้องคอยงบประมาณ รัฐบาล นโยบาย ทุกภาคส่วนสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองทันที...”
(ตัวแทนผู้บริหารโรงเรียนที่มีเจเนอเรชั่นแอลฟา, การประชุมสนทนากลุ่ม, 1 พฤศจิกายน 2557)

4) กลุ่มบุคคลเจเนอเรชั่นเอ็กซ์ วาย และซี

กลุ่มบุคคลในเจเนอเรชั่นนี้ ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนในการสนับสนุนให้เจเนอเรชั่นแอลฟามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามข้างต้นว่า

“...ในส่วนของตนเองก็คงจะทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคมที่ทำงาน ทำให้เข้าใจคนต่างรุ่นได้มากขึ้น รู้จักที่จะยืดหยุ่น ก็จะทำให้บรรยากาศในการทำงานดีขึ้นกว่าเดิมและเมื่อถึงวันที่น้องเล็กโตขึ้นมาเขาก็จะได้รับบรรยากาศแบบนี้ ก็จะ

สามารถยอมรับซึ่งกันและกัน...” (ตัวแทนบุคคลเจเนอเรชันเอ็กซ์, การประชุมสนทนากลุ่ม, 1 พฤศจิกายน 2557)

“...ปัญหาหลักที่เกิดขึ้นกับเด็กเจนใหม่ ๆ เลยรวมถึงเจนผมด้วย ไม่ใช่เพราะพ่อแม่สอนไม่ดีหรือเพื่อนไม่ดี แต่เป็นเพราะเราไม่เชื่อมากกว่า ในฐานะที่เราเป็นทั้งพ่อแม่ พี่ และเป็นน้องเราให้ได้สามเรื่องคือหนึ่งความรัก ให้ความรู้ และให้ความเชื่อ แต่ปัญหาคืออยู่ที่ความเชื่อ เด็กไม่เชื่อ เด็กสมัยนี้หาไอดอลเด็กบางคนเชื่อพ่อแม่ เด็กบางคนเชื่อครู ดังนั้นเราจึงต้องเป็นแบบอย่างที่ทำให้เจนแอลฟาเชื่อให้ได้ ต้องทำตนเองให้ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นตัวอย่งที่ดี เริ่มจากหน่วยย่อยที่สุดคือครอบครัว พ่อแม่ต้องสร้างให้เด็กประสบความสำเร็จ สร้างสภาพแวดล้อมที่ดีให้เด็ก...” (ตัวแทนบุคคลเจเนอเรชันวาย, การประชุมสนทนากลุ่ม, 1 พฤศจิกายน 2557)

“...เริ่มจากการทำตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีก่อน...” (ตัวแทนบุคคลเจเนอเรชันซี, การประชุมสนทนากลุ่ม, 1 พฤศจิกายน 2557)

5) กลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในมิติด้านเทคโนโลยี การศึกษา และศาสนา

ตัวแทนผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในมิติด้านเทคโนโลยี ให้ข้อคิดเห็นว่าเทคโนโลยีจะมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลมากมายได้ ไม่มีใครสามารถตัดสินถูกหรือผิดได้ ทุกคนควรพิจารณาจากแก่นกลาง และถ้าอยากให้เด็กเป็นอย่างไร ควรต้องปฏิบัติให้เป็นแบบอย่าง

ขณะที่ตัวแทนผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในมิติด้านการศึกษา ให้ข้อคิดเห็นว่า ความผิดพลาดจากระบบการศึกษาเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องยอมรับความผิดพลาด ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วในระดับประถมศึกษา โรงเรียนควรพัฒนานิสัย ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนควรพัฒนาทักษะทางสังคม และในระดับมหาวิทยาลัยโรงเรียนควรพัฒนาระบบความคิด แต่ในความเป็นจริงทุกคนพัฒนาแต่ด้านความคิด และวิชาการให้เด็กมากจนเกินไป ควรต้องสร้างภูมิคุ้มกันโดยใช้สติ นำปัญญา รู้แล้วควรพิจารณาเลือกที่จะเชื่อหรือไม่เชื่อ

ตัวแทนผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้านศาสนา ให้ข้อคิดเห็นว่า ในส่วนของศาสนา อยากให้เด็กเป็นคน “ดี เก่ง มีสุข” และควรเปลี่ยนระบบการสอนที่มุ่งเน้นธรรมมาธิชฐาน (การเน้นทฤษฎี) มาเป็นการสอนแบบ บุคลาธิชฐาน (เน้นการปฏิบัติ)

ผลการจัดประชุมสนทนากลุ่มดังกล่าว เมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาเอกสารในแต่ละคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟา แสดงดังตารางที่ 4-12

ตารางที่ 4-12 แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยจากการศึกษาเอกสารและการประชุมสนทนากลุ่ม

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการประชุมสนทนากลุ่ม
ด้านร่างกายและจิตใจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. สุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ทั้งความฉลาดทางสติปัญญา (intelligence quotient) ความฉลาดทางอารมณ์ (emotional quotient) และความฉลาดทางด้านศีลธรรม (moral quotient) เหมาะสมตามแต่ละช่วงวัย 2. มีสุขภาพจิตดี มีความสุขในสังคมและการดำเนินชีวิต 	<p>สอดคล้องกับผลการศึกษาเอกสาร และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (adversity quotient) เหมาะสมตามแต่ละช่วงวัย 2. มีภาวะโภชนาการที่ดี 3. รักการออกกำลังกาย 4. ร่างกายและจิตใจแข็งแรง และเข้มแข็งพร้อมต่อสู้กับโลกภายนอก 5. มีสุนทรียภาพ 6. มีสุขนิสัยที่ดี 7. ใช้ชีวิตประจำวันให้ช้าลง 8. มีสุขภาพจิตที่ดี และมีมีความสุขในชีวิตประจำวัน
ด้านความรู้และทักษะ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต รักการอ่าน การเรียนรู้ รู้เท่าทันเหตุการณ์รอบตัว 2. มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่นทักษะชีวิต (life skills) ทักษะการมีชีวิตรอด (living skills) ทักษะการเรียนรู้ (literacy skills) รวมถึงการมี 	<p>สอดคล้องกับผลการศึกษาเอกสาร และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. รู้ภาษาคอมพิวเตอร์ (computer literacy) 2. มีกระบวนการคิดที่เป็นระบบ (systematic thinking หรือ holistic thinking) การคิดแบบองค์รวมแบบบูรณาการ

ตารางที่ 4-12 แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยจากการศึกษาเอกสารและการประชุมสนทนากลุ่ม (ต่อ)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการประชุมสนทนากลุ่ม
ด้านความรู้และทักษะ (ต่อ)	<p>ความรู้ทักษะทางอาชีพ (career skills)</p> <p>3. มีความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศรู้เท่าทันสื่อ และเลือกใช้สื่อในทางที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม</p> <p>4. มีความรู้และทักษะในการเป็นผู้ประกอบการ (entrepreneurial)</p> <p>5. มีความตระหนักรู้ตัว และสามารถดำรงชีวิตของตนเองเพื่ออยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมได้</p> <p>6. มีทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์</p> <p>7. รู้จักตนเอง มีทักษะในการจัดการ ควบคุมตน และยับยั้งใจตนเองได้</p> <p>8. รู้เชิงสหวิทยาการ รู้กว้าง รู้ไกล รู้ลึกในสาขาวิชาที่ตนถนัด</p> <p>9. มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารได้หลายภาษา</p> <p>10. สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดูแลตนเอง การจัดการความรู้และทำงาน</p> <p>11. มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและระยะยาวได้</p> <p>12. มีทักษะในการทำงานสามารถทำงานเป็นทีมได้</p>	<p>3. มีทักษะในการปฏิเสธ และสร้างภูมิคุ้มกันในเรื่องของยาเสพติด</p> <p>4. ความรู้และทักษะในการควบคุมอารมณ์ทางเพศ</p> <p>5. ความรู้และทักษะการดูแลตนเองด้านสุขภาพ พลานามัย และโภชนาการที่เหมาะสม</p> <p>6. ทักษะการเจรจาเพื่อลดข้อขัดแย้งในสังคม</p> <p>7. ทักษะการใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมทุนนิยม</p>

ตารางที่ 4-12 แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยจากการศึกษาเอกสารและการประชุมสนทนากลุ่ม (ต่อ)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการประชุมสนทนากลุ่ม
ด้านเจตคติและค่านิยม	<ol style="list-style-type: none"> ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมไทย มีเจตคติและค่านิยมของความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองในโลกดิจิทัล ดำรงชีวิตโดยยึดมั่นในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีจิตสำนึกในความเป็นไทย ภูมิใจในความเป็นไทย และพร้อมเข้าสู่อาเซียน มีเจตคติและค่านิยมที่ถูกต้องในการเตรียมตนและการประกอบอาชีพ มีความเป็นประชาธิปไตย ซาบซึ้งในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ป้องกันตนจากโรคภัย หลีกเลียงอบายมุขและยา 	<p>สอดคล้องกับผลการศึกษาเอกสาร และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> การมีหลักธรรม เช่น สติในชีวิตประจำวัน เห็นคุณค่าและพัฒนาตนเอง จัดสมดุลชีวิตให้มีความสุข เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าตนเอง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม
ด้านการแสดงออกต่อสังคม	<ol style="list-style-type: none"> มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และส่วนรวม มีจิตสำนึกสาธารณะ และจิตอาสาต่อโลก คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ปรับตัวได้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 	<p>สอดคล้องกับผลการศึกษาเอกสาร และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมคือ</p> <ol style="list-style-type: none"> มีความสามารถในการดูแลครอบครัวและสังคม มีการแสดงออกทางเพศ และการควบคุมอารมณ์ทาง

ตารางที่ 4-12 แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยจากการศึกษาเอกสารและการประชุมสนทนากลุ่ม (ต่อ)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการประชุมสนทนากลุ่ม
ด้านการแสดงออกต่อสังคม (ต่อ)	<p>ที่มี การ เปลี่ยน แปลง อยู่ตลอดเวลา</p> <p>4. กล้าคิด กล้าตัดสินใจบนพื้นฐานของคุณธรรม และจริยธรรม</p> <p>5. มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เช่นเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สามัคคี ประองตอง ซื่อสัตย์ขยัน มีระเบียบวินัย มีอาชีพสุจริต</p> <p>6. ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และชุมชน</p> <p>7. สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่น และอยู่ร่วมกันกับบุคคลที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย</p> <p>8. ปกป้องสิทธิของตน และเคารพสิทธิของผู้อื่น</p> <p>9. เคารพกฎหมาย</p> <p>10. มีความเชื่อมั่นในตนเอง</p>	<p>เพศที่เหมาะสม</p> <p>3. มีความสามัคคี</p> <p>4. เป็นพลเมืองที่เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ (active-contributor citizen)</p>

จากตารางที่ 4-12 ข้างต้น ผู้วิจัยสรุปและสังเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตจากผลการศึกษาเอกสารและการสนทนากลุ่มได้ 4 ด้านตามลำดับคือ

1) ด้านร่างกายและจิตใจ เจเนอเรชั่นแอลฟาควรมีความสามารถในการดูแลร่างกายและจิตใจของตนให้เข้มแข็ง มีความแกร่ง และอดทนในการใช้ชีวิต รวมถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น มีสุขภาพจิตที่ดี และมีความสุขกับการใช้ชีวิตประจำวัน

2) ด้านความรู้และทักษะ เจเนอเรชั่นแอลฟาควรรักที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆด้วยตนเองตลอดชีวิต มีความรู้และทักษะในการคิดรูปแบบต่างๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแบบองค์รวม คิดแบบบูรณาการอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการคิดที่เป็นวิทยาศาสตร์ มีทักษะในการใช้ชีวิตรอด เช่น

ทักษะและความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเอง มีทักษะในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เป็นต้น มีทักษะและความรู้ในการใช้ชีวิตและประกอบอาชีพ เช่น ทักษะการปฏิเสธ ทักษะการควบคุมอารมณ์ทางเพศ ความรู้และการป้องกันตนเองจากยาเสพติด ความรู้และทักษะในการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ในเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถใช้เทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันได้ รู้เท่าทันสื่อและเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม มีทักษะทางสังคมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุสังคมและพหุวัฒนธรรมได้ เช่น มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม มีความสามารถในการเจรจาและสื่อสารเพื่อลดความขัดแย้ง เป็นต้น

3) ด้านเจตคติและค่านิยม เจเนอเรชันแอลฟาควรยึดมั่นและมีความกล้าหาญทางคุณธรรมและจริยธรรมในการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น กล้าที่จะปฏิเสธการทุจริต คอร์รัปชันในทุกรูปแบบ มีเจตคติและค่านิยมในการเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองในสังคมดิจิทัลภายใต้ระบบประชาธิปไตย ใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้ระบบทุนนิยม มีจิตสำนึกและมีความภูมิใจในความเป็นไทย ชาบซึ้งในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

4) ด้านการแสดงออกต่อสังคม เจเนอเรชันแอลฟาควรดำรงชีวิตและปรับตัวเข้ากับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรม และศาสนาที่หลากหลาย รวมถึงการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 เช่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สามัคคี โปร่งดอง ซื่อสัตย์ ขยัน มีระเบียบวินัย มีอาชีพสุจริต ช่วยเหลือบุคคลอื่น เสียสละ เป็นต้น มีจิตสำนึกสาธารณะ คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม เป็นพลเมืองที่ตื่นตัว เป็นทั้งผู้รับและผู้ให้กับสังคม เคารพกฎหมาย ปกป้องสิทธิของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น สามารถดูแลและรับผิดชอบตนเอง ผู้อื่น และส่วนรวมได้

จากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงระบบสิ่งแวดล้อมรอบตัวเจเนอเรชันแอลฟาตั้งแต่ระบบ macrosystem จนถึงระดับ microsystem ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของเจเนอเรชันแอลฟา อาทิ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2558 จากนโยบายดังกล่าวถือเป็นระบบสิ่งแวดล้อม macrosystem ที่บุคคลเจเนอเรชันแอลฟาควรมีลักษณะด้านการแสดงออกต่อสังคมที่สำคัญคือควรมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรม และศาสนาที่หลากหลาย การมีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในสังคมปัจจุบันและสังคมไทยอนาคต เจเนอเรชันแอลฟาจึงควรดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้ระบบทุนนิยม การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยในอนาคต เจเนอเรชันแอลฟาจึงควรมีความสามารถในการดูแลตนเองและดูแลบุคคลอื่นโดยเฉพาะผู้สูงอายุได้ ระบบ ecosystem เช่น การคอร์รัปชันในสังคม ทำให้เจเนอเรชันแอลฟาควรมีความกล้าหาญทางจริยธรรม กล้าปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ผิดทั้งทางกฎหมายและศีลธรรม ระบบ microsystem เช่น การเลี้ยงดูของครอบครัวที่ส่งผลโดยตรงต่อการมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ของเจเนอเรชันแอลฟา เป็นต้น

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าระบบสิ่งแวดล้อมรอบตัวเจเนอเรชั่นแอลฟาจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดคุณลักษณะต่างๆ ที่ควรเกิดกับเจเนอเรชั่นแอลฟา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาในอนาคตจะมีลักษณะอย่างไรจึงขึ้นอยู่กับบริบทของระบบสิ่งแวดล้อมเจเนอเรชั่นแอลฟาด้วยเช่นกัน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันกับการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา

ในตอนที่ 2 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ระบบสิ่งแวดล้อมรอบตัวของเจเนอเรชั่นแอลฟา ซึ่งได้แก่ ผู้ปกครอง ชุมชน และครูทั้งในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) โรงเรียนละ 6 ครอบครัวละ 1 ชุมชน รวมจำนวน 18 ครอบครัว ผู้แทนในชุมชน 18 คน และครูจำนวน 1 คนต่อ 1 โรงเรียน รวมจำนวนครู 6 คน

จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคตที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ให้กับผู้ให้สัมภาษณ์พิจารณาถึงความสอดคล้องของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต

ภายหลังจากการพิจารณา ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนเห็นด้วยกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟา และมีความสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต จากนั้นผู้วิจัยจึงเสนอประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับสภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันและสภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในอนาคตสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา จากการสัมภาษณ์ระบบสิ่งแวดล้อมของเจเนอเรชั่นแอลฟาสรุปได้ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน

2.1.1 วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาพบว่ามีแตกต่างกันตามประเภทของโรงเรียน ดังนี้

โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.)

มีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาคือ เพื่อการเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ให้เด็กอ่านออกเขียนได้แบบบูรณาการ รวมถึงการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้ง 4 ด้าน ควบคู่กับการจัดกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์

กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้ง และเกมการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546

โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

มีจุดมุ่งหมายหลักคือ เพื่อให้ผู้เรียนอ่านออกเขียนได้ โดยผ่าน 6 กิจกรรมหลัก โดย การอ่านจะยังคงเน้นภาษาไทยก่อนจนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และเน้นรูปแบบการอ่าน ภาษาอังกฤษมากขึ้นในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นอกจากนี้ยังเน้นการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

มีจุดมุ่งหมายหลักคือ การเน้นภาษาควบคู่กับความรู้ทางวิชาการมากกว่าการ เตรียมความพร้อมของผู้เรียน โดยเน้นการอ่านออกเขียนได้ตั้งแต่ในเด็กปฐมวัย อีกทั้งเพื่อสนอง นโยบายของรัฐในการช่วยรัฐจัดการศึกษา และเป็นทางเลือกให้กับชุมชน

2.1.2 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของการจัด การศึกษา ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ความรู้และทักษะ เจตคติและค่านิยม และการแสดงออกต่อ สังคม

โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.)

มีรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อพัฒนาการ 4 ด้าน และกรอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 12 ข้อ เป็นกรอบที่จัดโดยยึดหลักสูตรปฐมวัยของประเทศเป็น แกน ทั้งนี้มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบ่งตามวัตถุประสงค์ในการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟาทั้ง 4 ด้าน คือ

ด้านร่างกายและจิตใจ: ด้านร่างกายมีกิจกรรมเคลื่อนไหวในช่วงเช้า การเล่นกลอง สนามหรือกีฬากลางแจ้งเพื่อออกกำลังกาย เน้นอาหารที่ครบ 5 หมู่ และนอนในเวลาบ่าย ฝึกการ พัฒนากล้ามเนื้อผ่านกิจกรรม เช่น การเรียงลูกปัด งานฝีมือ การระบายสี ด้านจิตใจ มีกิจกรรมดนตรี ศิลปะ และการร้องเพลง การจัดกิจกรรมจะจัดให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 12 ข้อ รูปแบบการใช้ชีวิตประจำวันที่สอดคล้องกับเกมการศึกษา

ด้านความรู้และทักษะ: เน้นการเรียนปนเล่น เรียนรู้แบบบูรณาการ การอ่านและ ท่องจำทุกวัน เช่น การท่อง ก ถึง ฮ จากนั้นจึงเติมพยัญชนะและผสมคำ ผ่านกิจกรรมต่างๆที่แทรกอยู่ ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ในหน่วยการเรียนรู้ เนื้อหาความรู้และทักษะดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับ นโยบายการเตรียมความพร้อมของผู้บริหารในแต่ละปี

ด้านเจตคติและค่านิยม: เน้นค่านิยมเรื่อง การโตไปไม่โกง (ประกอบด้วยเรื่อง ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ รักในความเป็นไทย ความพอเพียง การทำเพื่อส่วนรวม) การไหว้ การทำความเคารพ ผ่านการเรียนรู้ การเล่น และข้อตกลงในชั้นเรียน เช่น กิจกรรมสมุดบันทึกความดี ค่านิยม 12 ประการ ผ่านการสังเกตพฤติกรรม

ด้านการแสดงออกต่อสังคม: สอนผ่านการใช้ชีวิตประจำวันในโรงเรียน เช่น การรู้จักกาลเทศะ มารยาทในสังคม วัดและประเมินผลโดยการสังเกต การเตือน และการสอน

โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

มีรูปแบบการเรียนการสอนแบ่งตามวัตถุประสงค์ในการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟา ทั้ง 4 ด้าน คือ

ด้านร่างกายและจิตใจ: มีกิจกรรมออกกำลังกายกลางแจ้งหรือเกมหรือกิจกรรมเคลื่อนไหวและเข้าจังหวะในช่วงเช้า เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อและศักยภาพในร่างกาย รวมถึงการมีแพทย์มาให้บริการตรวจร่างกาย มีสื่อที่ช่วยในเรื่องของพัฒนาการด้านร่างกาย เช่น บานบอล ด้านจิตใจ มีกิจกรรมที่ช่วยฝึกสมาธิก่อนเข้าเรียนในทุกวัน เช่น กิจกรรม “สงบ” เป็นกิจกรรมจิตตศึกษา (brain gym) ช่วยปรับสมดุลของสมองให้พร้อมก่อนการเรียนรู้

ด้านความรู้และทักษะ: ใช้แผนการจัดประสบการณ์บูรณาการเข้ากับเนื้อหาวิชาการในหน่วยการเรียนรู้กับ 6 กิจกรรมหลัก และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านการสอนและการอธิบายเช่น สอนเรื่องผัก ผลไม้ เชื่อมโยงเข้าสู่ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง สอนเรื่องฤดูฝน เชื่อมโยงไปยังโครงการในพระราชดำริ เป็นต้น เพื่อเตรียมความพร้อมตามศักยภาพของเด็กที่ต่างกัน

ด้านเจตคติและค่านิยม: ปลูกฝังผ่านการอบรมระเบียบวินัยในกิจกรรมตอนเช้า เน้นเนื้อหาด้านความเป็นไทย สอดแทรกในหน่วยการเรียนรู้บูรณาการกับท้องถิ่น และ 6 กิจกรรมหลัก และปลูกฝังค่านิยม 12 ประการ (แต่ไม่มีการประเมินผลและไม่มีในแผนการสอน) เช่น ค่านิยมด้านประชาธิปไตย ครูจะแนะนำผ่านการสอน เด็กจะต้องท่องทุกวัน สอนผ่านการปฏิบัติในกิจกรรม เช่น การเข้าแถวตามลำดับห้ามแทรกแถว การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เป็นต้น ขณะที่เจตคติและค่านิยมที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน เช่น “นักเรียนเป็นคนดี แห่งพระบารมีปกเกล้า” จะมีปรากฏอยู่ในหน่วยการเรียนรู้และแผนการสอนหน่วยการเรียนรู้เช่น “คุณหนูรู้ประหยัด” และมีการประเมินผลในภาพรวมใน 6 กิจกรรมหลัก ผ่านการสังเกตพฤติกรรมและบันทึกคำพูด

ด้านการแสดงออกต่อสังคม: ปลูกฝังพฤติกรรมที่พึงประสงค์ผ่านการให้รางวัลและการลงโทษสำหรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การลงโทษเมื่อไม่เข้าแถว พร้อมทั้งยกตัวอย่างพฤติกรรมและให้นักเรียนในห้องร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมดังกล่าว

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

รูปแบบการเรียนการสอนจะมีความแตกต่างกัน เช่น จัดตามหลักสูตรของสถานศึกษาของโรงเรียน มีการปรับหลักสูตรให้มีลักษณะบูรณาการเสริมวิชาการและอิงบริบทของท้องถิ่น การจัดหลักสูตรโดยอิงตามหลักสูตรของรัฐบาลเพราะต้องใช้หลักสูตรตามรัฐ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (child center) และการรับนโยบายมาจากผู้บริหารส่วนกลางของโรงเรียนและนำนโยบายมาประยุกต์ใช้กับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้แบ่งตามวัตถุประสงค์ในการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟาทั้ง 4 ด้าน คือ

ด้านร่างกายและจิตใจ: จัดกิจกรรมเป็นรายบุคคล และบูรณาการในรายวิชาทั้ง 6 กลุ่มการเรียนรู้ที่จัดตามหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กระทรวงศึกษาธิการปี 2546 การจัดกิจกรรมยามเช้า (morning time) ก่อนเคารพธงชาติ เช่น การเข้ากลุ่มเสริมความสามัคคี การเล่นเกม เป็นต้น

ด้านความรู้และทักษะ: นอกจากการเรียนการสอนตาม 6 กิจกรรมหลักแล้ว โรงเรียนจะให้ความสำคัญกับเนื้อหาวิชาการค่อนข้างมาก เนื่องจากมีจำนวนสถานศึกษาเอกชนเปิดเป็นจำนวนมาก ตัวอย่างรูปแบบการสอนจะอ่านอย่างไร เขียนอย่างไร แล้วจึงเรียนรู้การผสมคำในภายหลัง

ด้านเจตคติและค่านิยม: จะมีความแตกต่างกันในแต่ละโรงเรียนและส่งผลต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอน เช่น การเน้นค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนจะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียน การเน้นความเป็นไทยและความเป็นสากลที่สอดคล้องและไปด้วยกัน โรงเรียนจะมีกิจกรรมใส่ชุดไทยในวันศุกร์ และการเรียนรู้ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนหรือ AEC จะแทรกในกิจกรรมเสริมหลักสูตรท้องถิ่น การปลูกฝังค่านิยม 12 ประการ เช่น การเปิดเพลงให้ฟังในตอนเช้า การเพิ่มรายวิชาหน้าที่พลเมืองให้สอดคล้องตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ การเน้นการท่องจำค่านิยมหลัก 12 ประการ

ด้านการแสดงออกต่อสังคม: โรงเรียนจะเน้นคุณธรรมจริยธรรม ระเบียบวินัย วัฒนธรรมไทยโดยเฉพาะการไหว้ในระดับเด็กเล็ก ผ่านชีวิตประจำวันในโรงเรียน ในกรณีที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ก้าวร้าว ไม่กินผัก โรงเรียนจะกระตุ้นให้ครูมีการทำวิจัยหน้าเดียวหรืองานวิจัยในชั้นเรียนเพื่อให้เป็น case study และแก้ไขปัญหาพฤติกรรมนั้น

2.1.3 กิจกรรมเสริมหลักสูตร

กิจกรรมเสริมหลักสูตรของโรงเรียนในแต่ละสังกัด มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรใกล้เคียงกัน ทั้งนี้กิจกรรมเสริมหลักสูตรจะเน้นตามจุดมุ่งหมายของโรงเรียน ดังนี้

โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.)

เช่น การไปทัศนศึกษา ที่สยาม โอเชียนเวิร์ล (siam ocean world) ซาฟารีเวิร์ล (safari world) กิจกรรมเปิดโลกกว้าง กีฬาสี

โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

เช่น โครงการที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรกิจกรรมเพื่อเพียง โครงการ “เกษตรกรน้อย” นำหลักสูตรกิจกรรมเพื่อเพียงมาปฏิบัติเป็นโครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมด้านวิชาการเช่น ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ กิจกรรมรักการอ่าน (เพราะโรงเรียนเน้นการอ่าน) การไปพิพิธภัณฑ์ เช่น พิพิธภัณฑ์เด็ก การตัดบาตรทุกวันพระ

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

จะเน้นตามนโยบายของโรงเรียน เช่น โรงเรียนเน้นวิชาการ กิจกรรมเสริมหลักสูตร จะเน้นด้านภาษา เน้นดนตรีสากล โรงเรียนที่เน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการ จะจัดโครงการหรือกิจกรรมที่มีลักษณะบูรณาการโดยใช้ผู้ปกครองและชุมชนส่วนร่วม เช่น กิจกรรมวันเด็ก เกมการละเล่นพื้นบ้าน การทำการเกษตร ปลูกผัก ทำปุ๋ยชีวภาพ ทำอาหาร โดยเน้นการมีความสัมพันธ์กับชุมชนและผู้ปกครอง

2.1.4 จุดเน้นของการจัดการศึกษาของสังคมไทย

จากการสัมภาษณ์ระบบสิ่งแวดล้อมของเจเนอเรชั่นแอลฟาได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน มีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นของการจัดการศึกษาของสังคมไทยในหลายประการ ผู้วิจัยจัดแยกตามประเภทโรงเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.)

- 1) ดูแลเด็กได้ดี มีความปลอดภัย
- 2) ครูสอนได้ดี เนื้อหาครบถ้วนและมีความเหมาะสม
- 3) เด็กเก่งขึ้น แต่เด็กที่เก่งมักเป็นเด็กที่เรียนในโรงเรียนเอกชน

โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

- 1) โรงเรียนนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้น ทำให้เด็กเก่งด้านเทคโนโลยีมากขึ้น
- 2) รูปแบบ และกิจกรรมการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกมากขึ้น
- 3) เน้นความรู้ทางวิชาการ และระเบียบวินัย
- 4) ครูมีความเข้มงวด

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

- 1) การศึกษาไทยมีทางเลือกและรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายทั้งแบบบูรณาการ แบบเน้นวิชาการ หรือแบบผสมผสานให้กับผู้ปกครองได้เลือกตามความเหมาะสมและสนใจ
- 2) โรงเรียนเอกชนสอนเนื้อหาวิชาการได้เยอะกว่ารัฐบาล เช่น เนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษ การบวก ลบ เลขได้ การมีความสามารถในการผสมคำได้ตั้งแต่ในระดับอนุบาล
- 3) เน้นการเรียนการสอนแบบท่องจำ ถึงแม้จะไม่ใช่วิธีที่ดี แต่เป็นจุดเด่นของการศึกษาไทยที่ช่วยให้จดจำรายละเอียดที่สำคัญในเนื้อหาวิชาได้ดี เช่น วิชาประวัติศาสตร์
- 4) มีการสอนในเรื่องวัฒนธรรมไทย (ในกรณีที่เรียนในประเทศไทย)
- 5) เด็กมีคุณภาพมากขึ้น

2.1.5 ข้อควรพัฒนาของการจัดการศึกษาของสังคมไทย

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์มีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับข้อควรพัฒนาของการจัดการศึกษาในสังคมไทยในหลายประการ ผู้วิจัยจัดแยกตามประเภทโรงเรียน และจัดข้อควรพัฒนาตามกลุ่มประเภทของปัญหา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.)

ไม่เน้นการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษเหมือนโรงเรียนเอกชน

โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

ด้านรูปแบบการเรียนการสอน

- 1) รูปแบบการจัดการศึกษาสับสน ไม่มีทิศทางที่ชัดเจน ขาดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่แน่นอน นโยบายเปลี่ยนแปลงไปตามสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
- 2) ไม่มีมาตรการทางการศึกษาที่เป็นไปตามกฎกระทรวง
- 3) โรงเรียนพยายามจัดการเรียนการสอนในรูปแบบของ project approach แต่ทำเพียงผิวเผิน ไม่ถึงแก่นของแนวคิดดังกล่าวอย่างแท้จริง ทำให้เนื้อหาวิชาขาดความต่อเนื่อง
- 4) การเรียนการสอนมุ่งเน้นการแข่งขัน การกวาดวิชา แต่ขาดการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของเด็ก
- 5) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กำหนดสมรรถนะของเด็กโรงเรียนอนุบาลเยอะมากเกินไป (ประมาณ 200 ข้อ) ควรกำหนดเฉพาะสมรรถนะหลักแทนการกำหนดสมรรถนะแบบลงรายละเอียด

- 6) โรงเรียนขาดการสอนที่เป็นขั้นเป็นตอน และการคิดแบบเป็นระบบ
- 7) ระบบการศึกษาไทยทำให้ความกล้าแสดงออกของเด็กกลดน้อยลง โดยเฉพาะโรงเรียนรัฐบาลจะพบมากกว่าโรงเรียนเอกชน
- 8) โรงเรียนไม่เน้นสอนภาษาอังกฤษ หรือสอนน้อยเกินไป ควรยกระดับการสอนให้ดีขึ้นเช่นเดียวกับโรงเรียนเอกชน

ด้านครู

- 1) แนวนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) ไม่ชัดเจน กำหนดภาระงานให้ครูเยอะมากเกินไป จนครูไม่สามารถพัฒนาเด็กได้เต็มตามศักยภาพ
- 2) ครูขาดจรรยาบรรณความเป็นครู มาตรฐานของครูลดน้อยลง ครูไม่เก่งเท่ากับเด็กในปัจจุบัน
- 3) ผู้ปกครองไม่เคารพ หรือให้เกียรติครู

ด้านอื่นๆ

- 1) มีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสูง
- 2) จำนวนนักเรียนต่อห้องมีปริมาณมากเกินไป (นักเรียนประมาณ 30 คนต่อครู 1 คน)
- 3) โรงเรียนมีกิจกรรมเยอะเกินความจำเป็น

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

ด้านรูปแบบการเรียนการสอน

- 1) นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และโรงเรียนเปลี่ยนแปลงบ่อย รวมถึงหลักสูตรที่ไม่เหมือนกันทั่วทั้งประเทศ
- 2) ขาดการปลูกฝังให้เด็กคิด ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ เด็กไม่กล้าคิดต่าง เมื่อคิดต่างจะทำให้เกิดความรู้สึกแปลกแยก
- 3) รูปแบบการเรียนเป็นการเรียนที่เน้นการท่องจำเพื่อไปสอบ เน้นคะแนน เน้นเกรด แต่ไม่สามารถเอาความรู้ที่มีไปใช้นอกห้องเรียนได้ รู้แค่ในกรอบ ขาดการรู้ประสบการณ์นอกชั้นเรียน
- 4) โรงเรียนอัดเนื้อหาวิชาการมากเกินไป ทำให้การบ้านเยอะมาก จนเด็กขาดการเล่นตามวัย
- 5) หลักสูตรและรูปแบบการจัดการศึกษายังคงอยู่ที่เดิม ถึงแม้มีความพยายามนำรูปแบบการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (child center) มาใช้แต่ก็ไม่สำเร็จ

6) หลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงไป ผู้ปกครองไม่คุ้นเคยกับรูปแบบการเรียนการสอนแบบใหม่ เมื่อสอนการบ้านให้ลูกแต่วิธีการสอนแตกต่างไปจากที่ครูสอนก็ไม่ได้รับการยอมรับจากครู เช่น เน้นการสะกดคำแทนการผสมคำในวิชาภาษาไทย รูปแบบการคิดเลขเปลี่ยนแปลงไป แตกต่างจากเดิม ทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถสอนลูกได้ และต้องให้ลูกเรียนพิเศษเพิ่มเติม

7) เป้าหมายของการศึกษาคือ การวัดที่ผลคะแนน ทำให้เกิดการแข่งขันสูงในระดับโรงเรียนและนอกโรงเรียน ตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ส่งผลให้เกิดการเรียนพิเศษเพิ่มเติม

ด้านครู

1) ครูผู้สอนไม่ได้จบวุฒิศรมาโดยตรง โดยเฉพาะครูต่างชาติ ทำให้ครูขาดเทคนิควิธีการสอนที่ถูกต้องและไม่น่าสนใจ ไม่มีความเชี่ยวชาญ ทำให้บรรยากาศในการเรียนน่าเบื่อ

2) ครูขาดความรู้ที่มากพอ

3) ครูมือคด มีความลำเอียง โดยครูดูแลเด็กที่พ่อแม่บริจาคเงินให้โรงเรียนเป็นกรณีพิเศษ

4) ครูขาดการเอาใจใส่ผู้เรียน สอนตามหน้าที่ ปล่อยปละละเลย ทำให้ไม่เข้าใจในการเรียนและต้องเรียนพิเศษเพิ่มเติม

5) ครูมีภาระงานอื่นเป็นจำนวนมากทำให้ต้องอัดเนื้อหาวิชาที่มีเป็นจำนวนมากให้ทันในเวลาที่กำหนด

6) เปลี่ยนครูบ่อย คนดี และคนเก่งไม่นิยมในอาชีพครู

ด้านอื่นๆ

1) ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา โรงเรียนไม่มีมาตรฐานเดียวกัน ในหนึ่งเขตพื้นที่ควรมีโรงเรียนที่มีมาตรฐานเดียวกัน รวมถึงอุปกรณ์การเรียนการสอน หนังสือเรียน อุปกรณ์กีฬาที่ทันสมัย

2) สื่อการเรียนการสอน เช่น หนังสือเรียนน้อย ไม่มีคุณภาพ ไม่คุ้มค่ากับค่าเทอมที่มีค่าใช้จ่ายสูง และไม่ตรงกับที่โฆษณาในการรับสมัครนักเรียน

3) โรงเรียนมีกิจกรรมเยอะ และจุกจิก ทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม ผู้ปกครองไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด

4) โรงเรียนมีวันหยุดเยอะ แต่ผู้ปกครองจ่ายค่าเทอมสูง ไม่สอดคล้องกับจำนวนวันที่ลูกได้เรียน

5) จำนวนนักเรียนต่อห้องมีปริมาณมากเกินไป ทำให้ครูดูแลนักเรียนได้ไม่ทั่วถึง

- 6) ผู้ปกครองไม่มีเวลา ขาดความร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครองและครู ทำให้เห็นผลการเรียนช้า เช่น การอ่าน การเขียน
- 7) ทักษะของผู้ปกครองที่มีต่อครู ผู้ปกครองไม่ให้เกียรติครู
- 8) นักเรียนเป็นเด็กสมาธิสั้นในอัตราส่วนที่สูงมากขึ้น มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ เช่น ไม่พูด ก้าวร้าว มากขึ้น เนื่องจากผู้ปกครองไม่มีเวลา และให้ลูกอยู่กับปู่ย่า ตายาย และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น

2.1.6 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับโรงเรียน

โรงเรียนทั้ง 3 ประเภท คือ โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับโรงเรียนในรูปแบบที่มีทั้งความใกล้เคียงกัน และแตกต่างกัน ดังนี้

1) การจัดประชุมผู้ปกครอง ภาคเรียนละ 1 ครั้ง และเมื่อผู้ปกครองมีการแสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันทั้งผู้ปกครองและโรงเรียน โรงเรียนมีการนำไปปรับใช้ รวมถึงมีการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจและข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่ผู้ปกครองมีต่อโรงเรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง ตัวอย่างคำถามเช่น “อยากให้โรงเรียนมีการจัดหลักสูตรอย่างไร” “มีข้อเสนอแนะต่อโรงเรียนอย่างไร”

2) โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในรูปแบบของคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในรูปแบบของประธานกรรมการผู้ปกครอง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในรูปแบบของเครือข่ายผู้ปกครอง

3) ตัวอย่างกิจกรรมที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมทั้งกับโรงเรียนและการให้ความร่วมมือของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนจะมีความแตกต่างกัน ดังนี้

โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) และโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ผู้ปกครองมีส่วนร่วมทั้งกับโรงเรียนในการเข้าประชุมผู้ปกครอง แต่เมื่อมีกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นหรือการเตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอน การสอนการบ้าน มักไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ตัวอย่างกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น ได้แก่ วันสำคัญตามปฏิทิน (วันพ่อ วันแม่ วันเด็ก เป็นต้น) ทำบุญตักบาตร

ขณะที่โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) มีความแตกต่างกันในการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมทั้งกับโรงเรียน บางโรงเรียนไม่มีการประชุมผู้ปกครอง

หรือให้ผู้ปกครองมีข้อเสนอแนะต่อโรงเรียน ขณะที่บางโรงเรียนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เช่น การเตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอน การสอนการบ้าน การเชิญผู้ปกครองที่มีความรู้ในด้านเฉพาะทางมาเป็นวิทยากรรับเชิญให้กับโรงเรียน มีกิจกรรม open house ให้ผู้ปกครองได้เห็นพัฒนาการของเด็ก มีการแสดงตัวอย่างจำลองการเรียนการสอนในห้องเรียน และการร่วมกันบริจาคอุปกรณ์หรือเงินเพื่อทำกิจกรรมกับโรงเรียน แต่ผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมในความรู้ทางวิชาการ

นอกจากนี้ในโรงเรียนทั้ง 3 ประเภท ได้ให้ชุมชนในละแวกโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เช่น ปราชญ์ชุมชน เป็นวิทยากรรับเชิญในด้านเนื้อหาการเรียนรู้อันแต่เมื่อสัมภาษณ์ชุมชนในระบบสิ่งแวดล้อมของเจเนอเรชั่นแอลฟา มีความสอดคล้องกันคือ ชุมชนไม่มีส่วนร่วมกับโรงเรียนและครอบครัวในการส่งเสริมและพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟา

2.1.7 การจัดการศึกษากับการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟาตามความต้องการ

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองและชุมชนของเจเนอเรชั่นแอลฟาของโรงเรียนทั้ง 3 ประเภท ต่อข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของไทยสามารถพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟาได้ตรงตามความต้องการหรือไม่ พบว่าสามารถจำแนกคำตอบได้เป็น 3 คำตอบที่มีลักษณะแตกต่างกัน คือ

1) การจัดการศึกษาของไทยสามารถพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟาได้ตรงตามความต้องการ ตัวอย่างคำตอบเช่น

“..ลูกมีพัฒนาการมากขึ้น เรียนรู้ได้เร็วทั้งการอ่าน การเขียน การบวก การลบ..” (ผู้ปกครองโรงเรียนสังกัด สข., สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2558)

“..ลูกสามารถอ่านออกเขียนได้ในวัยเด็ก 3 ขวบ..” (ผู้ปกครองโรงเรียนสังกัด สพฐ., สัมภาษณ์, 30 มกราคม 2558)

“..สามารถพัฒนาได้เพราะโรงเรียนที่อยู่ตามดอยยังสามารถไปแข่งขันได้..”, “..แล้วแต่ตัวเด็กแต่เชื่อว่าครูสามารถพัฒนาได้..” (ผู้ปกครองโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2558)

2) การจัดการศึกษาของไทยสามารถพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟาได้ตรงตามความต้องการเพียงบางด้าน ตัวอย่างคำตอบ เช่น

...“การศึกษาไทยจะพัฒนาเด็กได้ในกรณีที่โรงเรียนนั้นมีความพร้อม ทั้งครูและเด็ก ครูที่ยังมีคุณภาพก็ยังมีแต่ก็ขึ้นอยู่กับครอบครัวเด็กอีกด้วย...”, “...โรงเรียนช่วยให้เด็กช่วยเหลือตนเองได้ มีความเป็นระเบียบมากขึ้น แต่ที่ยังไม่สามารถพัฒนาได้ตรงตามที่ต้องการคือเรื่องของการสอนภาษาอังกฤษ โรงเรียนไม่สอนภาษาอังกฤษทำให้ต้องมาสอนเพิ่มเอง..”, “...เด็กจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับตัว

เด็กเอง รวมถึงครูด้วย..” (ผู้ปกครองโรงเรียนสังกัด สพฐ., สัมภาษณ์, 26 มกราคม 2558)

“พัฒนาได้ในระดับหนึ่งแต่ยังมีข้อบกพร่องบางส่วน เนื่องจากเน้นวิชาการมากเกินไป เรียนเยอะ แต่ไม่สามารถทำข้อสอบได้หรือเอาไปใช้ในชีวิตจริงไม่ได้”, “เน้นเกรดและคะแนนมากเกินไป”, “หลักสูตรยังไม่นิ่ง”, “สอนไม่เข้าใจในบางวิชา”, “ขาดการสอนให้คิดวิเคราะห์ แต่โรงเรียนก็นำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนเยอะ”, “คนมีเงินอาจจะตอบโจทย์ในการพัฒนา แต่คนไม่มีเงิน การศึกษาไทยไม่ตอบโจทย์ในการพัฒนา คุณภาพต่ำกว่าต่างประเทศเยอะ ขาดความเท่าเทียมกันทางการศึกษา” (ผู้ปกครองโรงเรียนสังกัด สข., สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2558)

3) การจัดการศึกษาของไทยไม่สามารถพัฒนาเจเนอเรชันแอลฟาได้ตรงตามความต้องการ ตัวอย่างคำตอบเช่น

“การศึกษาไทยไม่ตอบโจทย์ ควรเน้นเรียนวิชาการให้มากขึ้น วิชาที่ไม่จำเป็นเช่นศิลปะไม่จำเป็นต้องเน้นมาก” (ผู้ปกครองโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร, สัมภาษณ์, 30 มกราคม 2558)

“ไม่สามารถพัฒนาได้ตรงตามที่ต้องการ มีทั้งมากเกินไปในแง่ของตัวชีวิตทางการศึกษา และน้อยไปในเรื่องของการเรียนรู้ แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับครอบครัวด้วย” (ผู้ปกครองโรงเรียนสังกัด สพฐ., สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2558)

“ไม่ตอบโจทย์ เพราะก่อนสมัครและหลังลูกเรียน ไม่เป็นไปตามที่โฆษณา เช่น บอกว่าจะมีครูต่างชาติสอนเป็นภาษาอังกฤษแต่เรียนจริงเป็นภาษาไทย โรงเรียนไทยมีแต่เรื่องของการโฆษณา แอบแฝงซ่อนเร้น หลักสูตรและนโยบายไม่ตรงตามที่โฆษณา”, (ผู้ปกครองโรงเรียนสังกัด สข., สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2558), “ครูจบไม่ตรงตามวุฒิ”, (ผู้ปกครองโรงเรียนสังกัด สข., สัมภาษณ์ 10 มกราคม 2558), “การศึกษาไทยถอยหลังแต่โลกก้าวไปข้างหน้า ขาดมาตรฐานแม้กระทั่งในโรงเรียนเดียวกัน ชั้นเรียนเดียวกัน ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงปริญญา” (ชุมชนของผู้ปกครองที่โรงเรียนสังกัด สข., สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2558)

2.1.8 การวัดและประเมินผลการศึกษาของการศึกษาไทย

รูปแบบการวัดและประเมินผลการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาจะมีความแตกต่างกันในแต่ละโรงเรียน เช่น

“...การประเมินผลการศึกษาในภาพรวม เช่น ดีมาก / ดี / พอใจ โดยจะวัดพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน เช่น ด้านสติปัญญา จะวัดจากความสามารถในการแก้ปัญหา ด้านร่างกาย จะวัดจากกล้ามเนื้อ การรับลูกบอล การทำงานศิลปะ ด้านสังคม ดูการอยู่ร่วมกันกับเพื่อน ด้านพฤติกรรม จะมีวัดตามแบบฟอร์มด้านการแสดงออกรูปแบบการประเมินผลจะเป็นแบบฟอร์มที่ใช้เหมือนกันทั่วทั้งประเทศ...” (ครูโรงเรียนสังกัด สพฐ., สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2558)

“...การประเมินผลการศึกษาจะประเมิน 2 แบบคือ ประเมินตามสภาพจริงโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรม บันทึกคำพูด การมีส่วนร่วมของเด็กในทุกขั้นตอน และประเมินทางวิชาการผ่านการสอบเนื้อหาวิชาการในชั้นเรียน เพื่อวัดระดับ คัดแยก และจัดกลุ่มเด็กเป็นห้องและเพื่อการเลื่อนชั้นเรียน...” (ครูโรงเรียนสังกัด สพฐ., สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2558)

ข้อคิดเห็นที่ต่อระบบการวัดและประเมินผลการศึกษาของไทย จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองครู และชุมชน มีข้อสรุปที่สำคัญ 2 ประการ คือ เห็นด้วยกับระบบการวัดและประเมินผลการศึกษาไทยในปัจจุบัน (มีผู้ตอบ 11 คนจาก 42 คน คิดเป็นร้อยละ 26.19) เพราะใช้มายาวนานผ่านการลงมือทดลองถูกแต่ควรปรับให้มีแบบอัตโนมัติมากขึ้น และไม่เห็นด้วยกับระบบการวัดและประเมินผลการศึกษาไทย (มีผู้ตอบ 31 คนจาก 42 คน คิดเป็นร้อยละ 73.81) เพราะไม่สามารถใช้วัดผลได้จริง รวมถึงมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสูง โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับระบบการวัดและประเมินผลการศึกษาของไทย ตัวอย่างของเหตุผลทั้งที่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วย แสดงตัวอย่างดังนี้

“..เห็นด้วยกับการวัดและประเมินผลการศึกษาในไทย แต่ควรใช้การสอบแบบข้อเขียนจะสามารถวัดความคิดได้ดีกว่าแบบปรนัย..” (ผู้ปกครองโรงเรียนสังกัด สช., สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2558)

“..เห็นด้วยกับการสอบแข่งขัน ไม่กลัวการแข่งขัน แต่กลัวการเสียเงินได้โต๊ะมากกว่า คนที่ไม่มีเงินไม่มีโอกาสที่จะได้เรียนถึงแม้จะสอบติดก็ตาม..” (ผู้ปกครองโรงเรียนสังกัด สพฐ., สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2558)

“..ไม่เห็นด้วยกับการสอบและประเมินผลแบบแพ้คัดออก ไม่อยากให้แข่งขันเพราะการแข่งขันทำให้มีโต๊ะ ลูกคนที่ได้คะแนนเท่ากับอีกคนแต่ต้องเสียเงินห้าหมื่น

เพื่อเข้าโรงเรียนที่ต้องการ ทำให้ต้องสละสิทธิ์..” (ผู้ปกครองโรงเรียนสังกัด สพฐ., สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2558)

“..ไม่เห็นด้วยกับการสอบและประเมินผลแบบแพ็คตัดออก เพราะมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ทำให้โอกาสในการแข่งขันต่างกัน ควรให้มีการเรียนซ้ำชั้น..” (ผู้ปกครองโรงเรียนสังกัด สพฐ., สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2558)

“..ไม่เห็นด้วยกับการสอบและประเมินผลแบบแพ็คตัดออก เพราะการสอบแข่งขันเป็นการประเมินแค่สติปัญญา แต่ไม่สามารถประเมินได้ครบทุกด้าน จะใช้วิธีการใดต่อยาก เพราะยากที่จะประเมินเด็กอ่อน เด็กเก่ง ให้เป็นกลางๆ แต่ระบบปัจจุบันประเมินเพื่อแยกเด็กเก่งเด็กอ่อนได้อย่างชัดเจน ถ้านั้น individual ควรใช้การประเมินเฉพาะคนแทนการใช้เกณฑ์กลาง..” (ครูโรงเรียนสังกัด สพฐ., สัมภาษณ์ 11 กุมภาพันธ์ 2558)

“..ไม่เห็นด้วยเพราะระบบการวัดและประเมินผลในปัจจุบันทำให้เกิดการติว การกวดวิชามากขึ้น ต้องใช้เงิน และมีเส้นสาย..” (ผู้ปกครองโรงเรียนสังกัด สข., สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2558)

จากการสัมภาษณ์ในประเด็นด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ยังพบว่าผู้ปกครองในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร และโรงเรียนสังกัด สพฐ. ไม่เข้าใจว่าเหตุใดจึงต้องมีการสอบโอเน็ต (o-net) และการสอบอื่นๆเป็นจำนวนมากในระบบการศึกษาไทย

2.1.9 สภาพปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน

สภาพปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีทั้งความเหมือนและแตกต่างกันหลายประการในแต่ละประเภทของโรงเรียน ผู้วิจัยได้สรุปสภาพปัญหาเป็น 3 ด้าน คือ ด้านนโยบายและรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ด้านครู ผู้ปกครอง และความสัมพันธ์ระหว่างครู และผู้ปกครอง และด้านอื่นๆ แสดงรายละเอียดดังนี้

โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.)

ด้านนโยบายและรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

- 1) นโยบาย/ผู้บริหารเปลี่ยนแปลงบ่อย
- 2) โรงเรียนไม่เน้นการสอนภาษาอังกฤษ ผู้ปกครองเคยแจ้งทางโรงเรียนแล้วแต่โรงเรียนต้องปฏิบัติตามนโยบาย ผู้ปกครองไม่มีทางเลือก เพราะไม่มีเงิน
- 3) จำนวนเนื้อหาเยอะไม่สามารถสอนได้ทันตามที่ต้องการ

ด้านครู ผู้ปกครอง และความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครอง

1) ผู้ปกครองและโรงเรียนไม่มีความสัมพันธ์กัน ขาดการให้ความร่วมมือจากผู้ปกครอง เช่น การไม่ช่วยลูกสอนการบ้าน ทำให้การบ้านที่โรงเรียนมอบหมายไม่เสร็จ ขาดการช่วยเตรียมกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอนของลูก

2) ขาดการเชื่อมต่อระหว่างครูอนุบาลและครูประถมในการสอน ทำให้เด็กมีพฤติกรรมต่อต้าน

3) ผู้ปกครองสนใจแต่เนื้อหาวิชาการ ไม่ให้ความร่วมมือในส่วนของวิชาที่มีกิจกรรมและนักเรียนไม่สนใจในวิชาที่มีกิจกรรม

4) ผู้ปกครองขาดความรู้ และไม่มีความพร้อม

ด้านอื่นๆ

1) สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น หนึ่งในสามของเด็กมาจากครอบครัวแตกแยก ส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว ปัญหาเรื่องยาเสพติด

2) ปฏิสัมพันธ์ในโลกออนไลน์ ให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและลูกลดน้อยลง เกิดช่องว่างในครอบครัวมากขึ้น การอบรมสั่งสอนของผู้ปกครองลดน้อยลง

3) พฤติกรรมของผู้ปกครองส่งผลต่อการเรียนของลูก เช่น ผู้ปกครองนอนดึก ตื่นสายไม่สามารถมาส่งลูกให้เรียนได้ตรงเวลา เด็กมีพฤติกรรมนอนดึกเช่นเดียวกับผู้ปกครอง

โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

ด้านนโยบายและรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

1) นโยบายของรัฐที่เน้นการอ่านออกเขียนได้มากกว่าการพัฒนาเด็กในด้านอื่น

2) รูปแบบการสอนที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น การผสมคำ และโรงเรียนกำหนดให้รูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับโรงเรียน ผู้ปกครองไม่สามารถสอนวิธีการที่แตกต่างไปจากโรงเรียนได้

3) การวัดและประเมินผลไม่ชัดเจน เป็นการวัดในภาพกว้าง ไม่เห็นพัฒนาการทั้งในแง่ของพัฒนาการตามวัยและพัฒนาการทางด้านวิชาการ

4) ทักษะคิด ความเชื่อของผู้บริหาร ที่ไม่ให้ความสำคัญกับครูและผู้เรียนระดับปฐมวัย มักให้ครูที่ไม่มีความรู้ด้านเด็กปฐมวัยสอนในระดับปฐมวัย

5) การมีนโยบายเร่งให้เด็กอ่านออกเขียนได้เช่นเดียวกับโรงเรียนเอกชน แต่เด็กขาดความพร้อม จึงส่งผลเสียต่อเด็ก (ขณะที่โรงเรียนเอกชน เร่งเด็กเพื่อการแข่งขันทางธุรกิจ)

ด้านครู ผู้ปกครอง และความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครอง

- 1) ความไม่เท่าเทียมในการพัฒนาครู โดยครูสังกัด สพฐ. ได้รับการอบรมหรือมีงบประมาณในการพัฒนามากกว่าครูสังกัด สช.
 - 2) ความรู้และความเข้าใจของผู้ปกครอง เน้นการอ่านออกเขียนได้มากกว่าการพัฒนาด้านความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และพฤติกรรมที่ดีของลูก
 - 3) ความคาดหวังของผู้ปกครอง และสังคม ที่คาดหวังผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ทำให้โรงเรียนเร่งวิชาการให้กับผู้เรียน เพื่อตอบสนองความคาดหวังดังกล่าว ผู้เรียนต้องเรียนแบบท่องจำ ขาดการปลูกฝังให้มีเจตคติในด้านอื่นๆ ขาดการพัฒนาตัวตน และขาดการสร้างแรงจูงใจในการเรียน
 - 4) เทคนิคการสอนของครู ครูขาดเทคนิคการสอนที่มีประสิทธิภาพ
- ด้านอื่นๆ
- 1) สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียน ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ เช่น การมีโต๊ะ เก้าอี้ในชั้นเรียนของเด็กอนุบาล ห้องเรียนแคบไม่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรม
 - 2) ครอบครัวยุคใหม่หรือรุ่นแอลฟา เนื่องจากเด็กในโรงเรียนสังกัด สพฐ. ที่ทำการเก็บข้อมูลมีสถิติครอบครัวยุคใหม่แยกกันครึ่งหนึ่งของจำนวนเด็กทั้งหมด

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

ด้านนโยบายและรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

- 1) โรงเรียนมีหลักสูตรและเนื้อหาวิชาเยอะเพื่อรองรับในการแข่งขัน ทำให้ครูสอนไม่ทัน บริหารเวลาไม่ได้ และผู้เรียนไม่สามารถรับกับเนื้อหาจำนวนมากได้
- 2) หลักสูตรไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ สอนให้ผู้เรียนจำมากกว่าเรียนรู้และคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ โรงเรียนต้องมีกิจกรรมเสริมเพื่อฝึกความกล้าคิดกล้าแสดงออก
- 3) หลักสูตรขาดความเป็นเอกภาพ โดยเฉพาะเรื่องการสะกดคำในภาษาไทย
- 4) หลักสูตรไม่ทันสมัย ไม่รองรับการพัฒนาของเด็กรุ่นใหม่
- 5) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) หรือการประกันคุณภาพมีการดำเนินงานไม่ชัดเจน โรงเรียนต้องจัดทำงานเพื่อรองรับ สมศ.

ด้านครู ผู้ปกครอง และความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครอง

- 1) ครูขาดความสนใจ ใส่ใจเด็ก
- 2) ครูขาดการพัฒนาความรู้เพื่อให้เท่าทันกับเด็กในปัจจุบัน
- 3) ครูมีจำนวนน้อย และมีความรู้ไม่มากพอในการดูแลเด็ก โดยเฉพาะเด็กพิเศษ หรือมีปัญหาในการเรียนรู้

4) มีจำนวนเด็กพิเศษสูงมากขึ้น และผู้ปกครองไม่ยอมรับ ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครู

5) การเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองและความรับผิดชอบที่ผู้ปกครองมีต่อลูก เช่น การมาส่งลูกเข้าเรียนสาย ครูไม่สามารถแต่ต้องลูกของผู้ปกครองได้

6) เจตคติที่ผู้ปกครองมีต่อครูในโรงเรียนหรืออคติที่มีต่อครู
ด้านอื่นๆ

1) ความมั่นคงของการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของไทย ไม่มีความมั่นคง และปลอดภัย ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา

2) การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC) เป็นการเปิดกว้างให้ต่างชาติมาบริหารจัดการและเปิดโรงเรียนมากขึ้น ควรมีกฎหมายที่จะควบคุม ดูแล และกำกับ ให้โรงเรียนมีความเป็นเอกภาพ

3) การคาดหวังกับคะแนน ส่งผลให้กดดัน และเรียนพิเศษ ผู้เรียนไม่มีความพร้อมในการเรียน รวมถึงการไม่สามารถดูแลช่วยเหลือตนเองได้ ผู้เรียนมีพัฒนาการที่ลดลง

ข้อสังเกตจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง และชุมชนที่สังกัดโรงเรียน กทม. และโรงเรียนสังกัด สพฐ. พบว่า ผู้ปกครองและชุมชนให้ข้อคิดเห็นว่าพึงพอใจกับการจัดการศึกษาในปัจจุบัน แต่ควรเน้นการจัดการเรียนการสอนในวิชาภาษาอังกฤษให้มากขึ้น ให้เทียบเท่าโรงเรียนเอกชน ขณะที่ผู้ปกครองโรงเรียนสังกัด สช. มีข้อคิดเห็นในทางตรงกันข้ามคือ ไม่พึงพอใจกับการจัดการศึกษาในปัจจุบัน

2.2 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในอนาคตสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา

2.2.1 รูปแบบการจัดการศึกษาในอนาคตสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา

โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.)

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครู และชุมชน มีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในอนาคตสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาที่สำคัญคือ

1) ความไม่เท่าเทียมทางการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนสังกัด กทม. และโรงเรียนสังกัด สช. ผู้เรียนที่ยากจนไม่มีโอกาสทางการศึกษาควรมีการพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอนที่ดีมากขึ้น โดยเน้นภาษาอังกฤษให้เท่าเทียมกับโรงเรียนสังกัด สช.

2) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับเด็กปฐมวัยมากขึ้น

3) ครูควรให้ความสนใจใส่ใจกับเด็กมากขึ้น โดยเฉพาะเด็กพิเศษ เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว สมาธิสั้น มีความกระตือรือร้น และได้รับการพัฒนาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง

4) เนื้อหาวิชา และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนควรปรับให้มีความทันสมัยมากขึ้น

โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครู และชุมชน มีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในอนาคตสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาที่สำคัญคือ

1) รูปแบบการจัดการการศึกษาควรจัดแบบโรงเรียนทางเลือกแทนที่โรงเรียนสังกัด สพฐ. รวมถึงการลดบทบาทของ สพฐ. ลง เพื่อให้คุณลักษณะเจเนอเรชั่นแอลฟาที่พึงประสงค์จะเกิดขึ้นได้กับคนในทุกระดับ

2) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนควรเน้นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกมากขึ้น ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

3) เน้นการเรียนแบบ project approach การเรียนรู้จากการทดลองและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

4) เน้นการเรียน และเล่นอย่างเต็มที่ตามวัย

5) มีรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย และนำเอาเทคโนโลยีมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนเพื่อประโยชน์ต่อการทำงานและการใช้จริงในชีวิตประจำวัน

6) เน้นการสร้างโอกาสให้เด็กได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับเพื่อนที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย แต่ไม่ลืมอัตลักษณ์ของตนเอง รู้จักตนเอง ไม่เป็นสินค้าที่ผลิตจากโรงงานที่มีลักษณะเหมือนกัน

7) เน้นความเป็นระเบียบวินัย การอยู่ร่วมกับผู้อื่น และการทำงานเป็นทีม ผ่านการจัดโครงการ ค่าย หรือฐานความรู้

8) กิจกรรมเสริมหลักสูตรควรมีลักษณะของเนื้อหาวิชาการ มีสาระความรู้สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริงมากกว่ากิจกรรมที่ได้เพียงความสนุกสนาน

9) เน้นทักษะทางด้านภาษาให้มากขึ้น

10) ครูใส่ใจกับผู้เรียนให้มากขึ้น และมีจำนวนนักเรียนต่อห้องลดน้อยลง

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครู และชุมชน มีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในอนาคตสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาที่สำคัญคือ

- 1) เน้นการสอนจากประสบการณ์จริง การทำกิจกรรม การลงมือปฏิบัติ สอดแทรกและปลูกฝังในบทเรียน ไม่เน้นการท่องจำทฤษฎีในหนังสือเรียน เช่นให้ผู้เรียนมีการศึกษาดูงานที่ต่างประเทศ เพื่อเปิดกว้างทางความคิดมากขึ้น
- 2) บูรณาการจุดเด่นหลักสูตรของต่างประเทศ เช่น ความมั่นใจ ความคิดสร้างสรรค์ ผสมกับจุดเด่นหลักสูตรของสิงคโปร์และญี่ปุ่น เช่น ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความอดทน ให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย
- 3) จัดหลักสูตรและบริบทของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- 4) มีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายนอกเหนือจากหนังสือเรียน นำเทคโนโลยีมาเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการจัดการเรียนการสอนควบคู่กับเนื้อหาทางวิชาการ และเหมาะสมตามวัย
- 5) ปรับหลักสูตรให้มีความใหม่ และทันสมัยมากขึ้น โดยนักการศึกษาที่แท้จริง ไม่ใช่ชนกการเมือง
- 6) เน้นการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (child center) สอนให้เด็กคิดเป็น คิดได้ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต
- 7) นำภาษาอังกฤษมาใช้ในการสอนให้มากขึ้น
- 8) ครูพัฒนาตนเองให้มีความรู้เพิ่ม เป็นครูมืออาชีพ มีจรรยาบรรณ มีความรู้ด้านสุขภาพของเด็กรุ่นใหม่ มีเทคนิคการสอนที่ดีสอดรับและเท่าทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป และจัดอบรมโดยนักการศึกษา
- 9) ครูและผู้ปกครองความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สามารถพูดคุยร่วมกันได้ นอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียน และผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการเรียนรู้พร้อมเด็กเหมือนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนทางเลือก

2.2.2 เนื้อหาวิชาการ และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครู และชุมชน มีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาการและ กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาที่สำคัญคือ

โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.)

- 1) การดำรงรักษาวัฒนธรรมไทย
- 2) มารยาท เช่น คำพูด กิริยา การอ่อนน้อมถ่อมตน

- 3) การช่วยเหลือและดูแลตนเอง เพื่อการมีชีวิตรอดในสังคมปัจจุบัน และเอาตัวรอดจากสื่อเสี่ยงภัย
- 4) การรู้จักประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน เช่น วัฒนธรรม ภาษา การสื่อสาร ประเพณี
- 5) การใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

- 1) วัฒนธรรมไทย ความเป็นไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย
 - 2) มารยาท เช่น การอ่อนน้อมถ่อมตน การเคารพครูอาจารย์ ผู้ใหญ่
 - 3) คุณธรรมและจริยธรรม
 - 4) การอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม
 - 5) ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว วิชาที่สอนให้อยู่รอดในชีวิตประจำวัน เช่น วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
- 6) ความรู้ในสิทธิขั้นพื้นฐานในการเป็นมนุษย์ สิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ความรับผิดชอบที่มีต่อตนเองและผู้อื่น
 - 7) ความรู้ด้านภาษา
 - 8) ความสามัคคี
 - 9) ความฉลาดในการควบคุมอารมณ์
 - 10) ทักษะในการคิดตัดสินใจแก้ไขปัญหา

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

- 1) วัฒนธรรมไทย ความเป็นไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย
- 2) มารยาท
- 3) คุณธรรมและจริยธรรม
- 4) วิชาที่สามารถนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน สามารถดูแลตนเองและผู้อื่นในชีวิตประจำวันได้เช่น การเย็บปักถักร้อย วิชาการเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต (สปช.) วิชาการงานพื้นฐานอาชีพ (กพอ) และวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย (สสน) วิชาที่สอนให้รู้จักตัวเอง อยู่ในสังคมที่เป็นจริงได้อย่างมีความสุขและถูกต้อง การช่วยเหลือตนเองให้มีชีวิตรอด
- 5) การเลือกเสพข้อมูลที่มีความเชื่อถือได้ในโลกของเทคโนโลยี
- 6) เน้นความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษ ภาษาที่สามและสี่ คณิตศาสตร์ และภาษาไทย

7) ทักษะการบริหารจัดการการเงิน การทำรายรับรายจ่าย การใช้ชีวิตแบบ เศรษฐกิจพอเพียง

8) ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ที่แปรปรวน

9) เน้นกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มีความใกล้ชิดกับศาสนามากขึ้น

10) เน้นความเป็นประชาธิปไตย และความมีระเบียบวินัย

11) ความรู้ทางด้านกฎหมาย โดยเรียนรู้ให้เหมาะสมกับช่วงวัย

2.2.3 รูปแบบการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และ การศึกษาตามอัธยาศัย ที่เหมาะสมกับเจเนอเรชั่นแอลฟา

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครู และชุมชน มีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่เหมาะสมกับเจเนอเรชั่นแอลฟาสำคัญคือ

โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.)

การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน

1) เน้นความเป็นสากลมากขึ้นทั้งในรูปแบบของวัฒนธรรมและภาษา โดยใช้เทคโนโลยีมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน

2) ครูให้ความสนใจและใส่ใจ ทำงานสอดคล้องกัน ร่วมมือกันตั้งแต่ครูในระดับอนุบาล ประถม และมัธยม

3) จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมกับเจเนอเรชั่นแอลฟา

ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะจากครูเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา โดยต้องการรูปแบบการจัดการศึกษาที่ชัดเจน ไม่ลืมหูลืมตาแห่งความเป็นไทย ปัจจุบันพบว่ายังมีความขัดแย้งระหว่างรากเหง้าความเป็นไทยกับความเป็นไปได้ในการก้าวเข้าสู่เทคโนโลยี นอกจากนี้ควรมีการพูดคุยระหว่างผู้มอบนโยบาย เช่น รัฐมนตรี กับผู้รับนโยบายและลงมือปฏิบัติ เช่น ครู บุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีความเข้าใจที่ตรงกัน

การศึกษานอกระบบโรงเรียน

การศึกษานอกระบบโรงเรียนขาดประสิทธิภาพเมื่อเทียบกับการจัดการศึกษาในระบบ เนื่องจากการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นหลักสูตรเร่งรัด จึงพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟาได้น้อยกว่า

การศึกษาตามอัธยาศัย

- 1) ผู้ปกครองต้องให้ความรู้เพิ่มเติมกับลูก สอนจากชีวิตประจำวัน ให้ลูกเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นแบบอย่างที่ดี ให้ความสนใจ โดยดูแลตั้งแต่คลอด และการบริหารตั้งแต่แรกคลอด
- 2) ศาสนา และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับศาสนาควรมีบทบาทในการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟาให้มากขึ้นจากในชีวิตประจำวันและการเรียน
- 3) ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเจเนอเรชั่นแอลฟาต้องมีส่วนร่วม บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต้องมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกัน

โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน

- 1) ควรปรับหลักสูตรให้มีความทันสมัยและเผยแพร่ นำมาใช้ (ปัจจุบันใช้หลักสูตรการเตรียมความพร้อมของการศึกษาปฐมวัยปี พ.ศ. 2546)
- 2) ครูมีจิตวิญญาณความเป็นครูมากขึ้น มีบทบาทในการสอนเรื่องการดำรงชีวิตประจำวันผ่านชีวิตประจำวันในโรงเรียน
- 3) เตรียมความพร้อมให้เด็กอยู่ในสังคมที่มีกฎเกณฑ์ และมีทักษะที่จำเป็นในชีวิต นอกเหนือจากความรู้ทางวิชาการ
- 4) จำนวนนักเรียนต่อห้องควรมีขนาดลดน้อยลง (ปัจจุบันนักเรียน 36 คนต่อครู 2 คน) ควรมีขนาดนักเรียน 25 คนต่อครู 2 คน
- 5) การประเมินผลควรประเมินผลจากการเล่น การสังเกตพฤติกรรม แทนการสอบ

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

มีบทบาทน้อยกว่าการจัดการศึกษาในระบบ ความรู้ไม่มากเท่ากับการจัดการศึกษาในระบบ ดังนั้นรูปแบบของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนที่เหมาะสมสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา จึงควรพัฒนาเนื้อหาทางวิชาการให้เทียบเท่าการศึกษาในระบบ เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่สนใจนอกชั้นเรียนด้วยตนเอง สามารถที่จะอยู่ได้ในศตวรรษที่ 21

การศึกษาตามอัธยาศัย

ผู้ปกครองมีบทบาทตั้งแต่การเข้าเรียน การเลือกโรงเรียน การใช้ชีวิตประจำวัน ความเป็นอยู่ ทัศนคติ ลักษณะนิสัย ส่งเสริม สนับสนุนให้เรียนรู้ในสิ่งที่ยากจะเรียนทั้งในด้านวิชาการ และกิจกรรมเสริม เช่น ดนตรี กีฬา ตามความสนใจ การเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก เพื่อให้สามารถอยู่ได้ในศตวรรษที่ 21 อย่างเข้มแข็ง

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน

- 1) การสอนจากสิ่งที่เห็นในชีวิตจริง หรือชีวิตประจำวัน การสอนผ่านการศึกษา
นอกสถานที่ เช่น ทักษะการใช้ชีวิตรอด ความอดทน ความสามารถในการรอคอย
- 2) ครูและผู้ปกครองต้องร่วมมือซึ่งกันและกันกับโรงเรียนในการพัฒนาเจเนอเรชั่น
แอลฟา

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นทางเลือกของผู้เรียน รูปแบบการจัด
การศึกษาควรสอนในรูปแบบเดียวกับการจัดการศึกษาในระบบ และเน้นการเรียนรู้ทักษะวิชาชีพการ
ทำวิจัย ทักษะการใช้ชีวิตเพื่อการนำวุฒิการศึกษามาใช้เพื่อการทำงานจริง

การศึกษาตามอัธยาศัย

- 1) เป็นการเรียนในสิ่งที่ผู้เรียนให้ความสนใจและบูรณาการกับที่เป็น
ชีวิตประจำวัน
- 2) ผู้ปกครอง โรงเรียน และทุกฝ่ายควรมีบทบาทในการเป็นแบบอย่างที่ดี สอน
ทักษะการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม ไม่เน้นความรู้ทางวิชาการ

จากการสัมภาษณ์ชุมชนรอบตัวเจเนอเรชั่นแอลฟา พบว่า ชุมชนไม่ได้ส่งเสริมหรือไม่
มีบทบาทในการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟาเช่นเดียวกับผู้ปกครอง และโรงเรียน

ผลการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่
เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต และวัตถุประสงค์ในข้อที่ 2 คือ สภาพการศึกษาของไทย
ในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของคุณลักษณะเจเนอเรชั่นแอลฟากับสภาพการศึกษาของ
ไทยในปัจจุบันจะพบว่ามีทั้งคุณลักษณะที่สัมพันธ์กัน และคุณลักษณะที่มีความขัดแย้งกัน ดังนี้

1. ด้านวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาในปัจจุบัน พบว่ามีความแตกต่างกันในแต่ละ
ประเภทของโรงเรียนทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ของโรงเรียนเป็นสำคัญ เช่น โรงเรียนที่เน้นความรู้ทาง
วิชาการ จะเน้นเนื้อหาวิชาการ โรงเรียนที่เน้นการเตรียมความพร้อมทางพัฒนาการ จะเน้น
กระบวนการเรียนรู้ผ่านการเล่น เป็นต้น ในขณะที่การพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟาให้มีคุณลักษณะที่พึง
ประสงค์ได้ครบทั้ง 4 ด้านคือ ด้านร่างกายและจิตใจ ความรู้และทักษะ ด้านเจตคติและค่านิยม และ
ด้านการแสดงออกต่อสังคม วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับการพัฒนาเจเนอเรชั่น
แอลฟาจึงควรมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้านเช่นกัน

2. ด้านหลักสูตร

ผลการศึกษาพบว่าหลักสูตรเปลี่ยนแปลงบ่อย ไม่มีทิศทาง ขาดเอกภาพ เน้นการท่องจำ ขาดการคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ ไม่มีความทันสมัย ไม่สอดคล้องกับผู้เรียนและโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ผลการศึกษาดังกล่าวขัดแย้งกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับเจเนอเรชันแอลฟา ทั้งนี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาคือ มีความคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ มีนวัตกรรมใหม่ นอกจากนี้เจเนอเรชันแอลฟาเป็นยุคสมัยของความเป็นดิจิทัลที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ขณะที่หลักสูตรปัจจุบันยังคงไม่มีความทันสมัย อีกทั้งเปลี่ยนแปลงบ่อยขัดแย้งกับคุณลักษณะของเจเนอเรชันแอลฟาและบริบทของสังคมไทยในอนาคต

สำหรับเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมกับเจเนอเรชันแอลฟาในอนาคตควรพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟา เช่น ด้านร่างกายและจิตใจ ควรมีวิชาที่เน้นการควบคุมและจัดการอารมณ์ของตนได้มากขึ้น พัฒนาความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (adversity quotient) ด้านความรู้และทักษะ เช่น เนื้อหาวิชาที่เน้นทักษะชีวิตแทนการเน้นเพียงความรู้ทางวิชาการ การใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน เลือกใช้ได้เหมาะสมถูกกาลเทศะ (digital wisdom) ด้านเจตคติและค่านิยม เช่น การเน้นปลูกฝังให้เจเนอเรชันแอลฟามีคุณธรรม จริยธรรม และมีความกล้าหาญทางจริยธรรม รักษาความเป็นไทย ด้านการแสดงออกต่อสังคม เช่น การเน้นทักษะทางสังคม (social skills) กับเจเนอเรชันแอลฟา ความสามารถในการทำงานเป็นทีม การเป็นพลเมืองที่ดีในระบบประชาธิปไตย เป็นต้น

3. ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

ถึงแม้ว่าโรงเรียนในแต่ละประเภทจะมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเจเนอเรชันแอลฟาครบทั้ง 4 ด้าน เช่น ด้านร่างกาย ในโรงเรียนทุกประเภทจะมีกิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเข้าจังหวะ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวโรงเรียนควรให้ความสำคัญมากขึ้นทั้งนี้เพราะคุณลักษณะของเจเนอเรชันแอลฟาที่มีแนวโน้มจะมีปัญหาสุขภาพโดยเฉพาะโรคอ้วน และเจ็บป่วยบ่อยมากขึ้น รวมถึงมีปัญหาทางจิตใจเช่น ซึมเศร้า การควบคุมอารมณ์ของตนเอง แต่อย่างไรก็ตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่แล้วยังคงเน้นการบ้านและความรู้ทางวิชาการจำนวนมากจนขาดการพัฒนาในด้านอื่นให้เหมาะสมตามวัยเช่น ด้านจิตใจ ด้านเจตคติและค่านิยม ด้านการแสดงออกต่อสังคม นอกจากนี้ผลการศึกษาดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นถึงระบบ macrosystem ที่ส่งผลต่อ exosystem ของเจเนอเรชันแอลฟา นั่นคือ แนวนโยบายของรัฐบาลชุดปัจจุบัน (ระบบ macrosystem) ที่ให้ความสำคัญกับค่านิยม 12 ประการ จึงส่งผลให้โรงเรียนสังกัด กทม. และ สพฐ. ให้ความสำคัญกับแนวนโยบายดังกล่าว และนำมาใช้เป็นค่านิยมที่สำคัญของโรงเรียน (exosystem) ซึ่งนำไปสู่รูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนต่อไป

อย่างไรก็ตาม รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันยังคงมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะของเจเนอเรชันแอลฟาในด้านของการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน

มากขึ้น สอดคล้องกับคุณลักษณะของเจเนอเรชันแอลฟาที่มีเทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน ซึ่งเจเนอเรชันแอลฟามีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งคือ google kids

4. ด้านครู

ผลการศึกษาพบว่าครูมีภาระงานเยอะ ครูมีความรู้ไม่เท่าทันผู้เรียน ผลการศึกษาดังกล่าวขัดแย้งกับคุณลักษณะของเจเนอเรชันแอลฟาที่สามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆได้ด้วยตนเองและรวดเร็ว โดยการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นคุณลักษณะของครูที่เหมาะสมสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาในอนาคตจึงควรเป็นครูที่มีความรู้เท่าทันผู้เรียนในยุคเจเนอเรชันแอลฟา และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเช่นเดียวกันกับเจเนอเรชันแอลฟา

5. ด้านการวัดและประเมินผล

ผลการศึกษาพบว่า การวัดและประเมินผลในปัจจุบันยังให้ความสำคัญกับเกรด และคะแนน ซึ่งนำไปสู่ระบบการศึกษาแบบแพ็คตัดออก ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการวัดและประเมินผลการศึกษาในปัจจุบันเป็นการเน้นแต่ความรู้วิชาการเป็นสิ่งสำคัญ ขณะที่คุณลักษณะของเจเนอเรชันแอลฟาที่พึงประสงค์จำเป็นจะต้องมีความรู้และทักษะอื่นๆจำนวนมากเพื่อให้สอดคล้องกับการใช้ชีวิตอยู่ในศตวรรษที่ 21 เช่น ความรู้ในการเจรจาติดต่อสื่อสาร ความรู้ที่จำเป็นต่อการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ในการวางแผนทางการเงินและการลงทุน ความสามารถในการทำงานเป็นทีม เป็นต้น ดังนั้นการวัดและประเมินผลความรู้ในด้านต่างๆของเจเนอเรชันแอลฟาจึงไม่เหมาะสมที่จะวัดแต่เพียงวิชาการและใช้การวัดผลแบบปรนัยเพียงประการเดียว

นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่าหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงต่อการวัดและประเมินผลการศึกษา เช่น สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินผลคุณภาพการศึกษา (สมศ) มีกรอบการดำเนินงานไม่ชัดเจน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) กำหนดตัวชี้วัดสมรรถนะของเด็กปฐมวัยมากเกินไป ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงระบบ macrosystem คือ นโยบายของหน่วยงานรัฐบาลมีการดำเนินงานไม่ชัดเจน ส่งผลต่อระบบสิ่งแวดล้อมรอบตัวเจเนอเรชันแอลฟาในระบบอื่นๆ เช่น ระบบการวัดและประเมินผลของโรงเรียน (microsystem) ครูในโรงเรียนจะต้องดำเนินนโยบาย (ระบบ exosystem) ตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น

6. ด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดการศึกษา

สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดการศึกษามีหลายประการที่มีความขัดแย้งกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟา และเป็นผลมาจากระบบสิ่งแวดล้อมของเจเนอเรชันแอลฟาตามแนวคิดของบรอนเฟนเบรนเนอร์ อาทิ การรับเงินแป๊ะเจี๊ยะของผู้ใหญ่ในสังคมถือเป็นระบบสิ่งแวดล้อมระดับ mesosystem ระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียนที่ปฏิบัติต่อกัน และส่งผลต่อ

การเป็นแบบอย่างให้เจเนอเรชันแอลฟาเรียนรู้พฤติกรรมนี้ ในขณะที่พฤติกรรมดังกล่าวขัดแย้งกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟา เช่น ความกล้าหาญทางจริยธรรม กล้าปฏิเสธในสิ่งที่ผิดกฎหมายและศีลธรรม สภาพครอบครัวของเจเนอเรชันแอลฟา เช่น พฤติกรรมของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีต่อเจเนอเรชันแอลฟา ถือเป็นระบบสิ่งแวดล้อมแรกที่มีผลโดยตรงต่อเจเนอเรชันแอลฟา (immediate environment) ในระดับ microsystem การเลี้ยงดูของผู้ปกครองที่พบจากผลการวิจัย เช่น การนอนดึกของผู้ปกครองส่งผลให้เจเนอเรชันแอลฟานอนดึกเช่นเดียวกัน เป็นต้น

ผลการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงสภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันที่ยังไม่สอดคล้องและไม่เอื้อต่อการเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟา ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ผลการศึกษาที่ได้จากวัตถุประสงค์ทั้งสองข้อดังกล่าว และพัฒนาเป็นแบบสอบถามในวัตถุประสงค์การวิจัยในข้อ 3 เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตต่อไป

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต

ในตอนต้นที่ 3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับบุคลากรที่ทำงานด้านการจัดการศึกษากับเด็กและเยาวชนในหน่วยงานทั้งการจัดการศึกษาในระบบ การจัดการศึกษานอกระบบ และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อนำผลที่ได้มาจัดทำเป็นข้อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาของเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต ผลการศึกษาแสดงตามลำดับดังต่อไปนี้

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผู้วิจัยจำแนกผลการตอบแบบสอบถามเป็น 4 ประเด็นตามลำดับ ดังนี้

3.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

3.1.2 สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน

3.1.3 การจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

3.1.4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาที่

เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

3.2 แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

3.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4-13 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	89	34.90
2. หญิง	166	65.10
รวม	255	100.00
อายุ (ปี)		
1. ต่ำกว่า 30	35	13.73
2. 31 - 40	52	20.39
3. 41 - 50	55	21.57
4. 51 - 60	108	42.35
5. มากกว่า 60 ปี	5	1.96
รวม	255	100.00
วุฒิการศึกษา		
1. อนุปริญญา/ ประกาศนียบัตร	4	1.56
2. ปริญญาตรี	106	41.41
3. ปริญญาโท	137	53.52
4. ปริญญาเอก	8	3.13
5. อื่นๆ	1	0.39
รวม	256	100.00
อาชีพ		
1. ข้าราชการ	178	70.92
2. เจ้าหน้าที่	15	5.98
3. ลูกจ้าง	24	9.56
4. พนักงานข้าราชการ	1	0.40
5. พนักงานองค์กรเอกชน	16	6.37
6. พนักงานมหาวิทยาลัย	7	2.79

3753224205

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
7. อื่นๆ	10	3.98
รวม	251	100.00
ตำแหน่งงาน		
1. รองผู้อำนวยการ/รองผู้จัดการ	36	16.51
2. หัวหน้าแผนก/หัวหน้าฝ่าย/หัวหน้างาน/หัวหน้าส่วน โครงการ	7	3.21
3. ผู้ช่วยผู้บริหาร/ผู้ช่วย ผู้อำนวยการ/ผู้ช่วยฝ่าย	7	3.21
4. นักวิชาการ/นักวิจัย/นัก ทรัพยากรบุคคล/นิติกร	97	44.50
5. ครูผู้สอน/ครูชำนาญการ/ครู ผู้ช่วย	17	7.80
6. เจ้าพนักงาน/เจ้าหน้าที่	20	9.17
7. อื่นๆ ได้แก่ ลูกจ้างชั่วคราว ผู้ช่วยครู พี่เลี้ยงเด็ก	4	1.83
รวม	218	100.00

3753224205

ตารางที่ 4-13 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะข้อมูลทั่วไป (ต่อ)

สถานที่ทำงาน		
1. กระทรวงศึกษาธิการ	173	67.84
(1) สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ	78	32.07
(2) สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	87	35.77
2. สถาบันพัฒนาคุณวุฒิวิชาชีพของ เด็กปฐมวัย	9	3.53
3. สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย	33	12.94
4. สมาคมวิทยุและสื่อเพื่อเด็กและ เยาวชน	5	1.96
5. มูลนิธิ	35	13.73
(1) สำนักงานทรัพย์สินส่วน พระมหากษัตริย์	5	1.96
(2) มูลนิธิยุวสถิรคุณ	10	3.92
(3) มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว และมูลนิธิเด็ก	20	7.84
รวม	255	100.00

จากตารางที่ 4-13 สามารถอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 260 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 65.90 ส่วนที่เหลือเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 34.90 มีอายุ 51-60 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.35 รองลงมาคืออายุ 31-40 ปี และ 41-50 ปี ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 20.39 และ 21.57 ตามลำดับ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.52 รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 41.41 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 70.92 รองลงมาคือ เป็นลูกจ้าง คิดเป็นร้อยละ 9.56 มีตำแหน่งงานด้านนักวิชาการ/นักวิจัย/นักทรัพยากรบุคคล/นิติกร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.50 รองลงมาคือ รองผู้อำนวยการ/รองผู้จัดการ คิดเป็นร้อยละ 16.51 และส่วนใหญ่ทำงานที่กระทรวงศึกษาธิการ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 67.84 รองลงมาคือ สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย และมูลนิธิ จำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 12.94

3.1.2 สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน

ตารางที่ 4-14 แสดงค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความหมายของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเฉลี่ย และลำดับที่ ที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน จำแนกตามด้านของสภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน

สภาพการจัดการศึกษา ของสังคมไทยในปัจจุบัน	ระดับความคิดเห็นของสภาพการจัดการศึกษาของ สังคมไทยในปัจจุบัน				ค่าเฉลี่ย ระดับ ความ คิดเห็น	ส่วน เบี่ยง เบน มาตร ฐาน	ความ หมาย ของค่า เฉลี่ย ระดับ ความ คิดเห็น	ลํ าดับ ที่
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย มาก ที่สุด				
รูปแบบในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ทั้งด้านร่างกายจิตใจ ความรู้และทักษะ เจตคติ และค่านิยม การแสดงออกต่อสังคม								
1. ด้านร่างกายและจิตใจ: จะมีวิธีการจัดการเรียนที่ เหมือนกันคือ มีกิจกรรม เคลื่อนไหวหรือกิจกรรม เข้าจังหวะในช่วงเช้า การ เล่นกิจกรรมหรือกีฬา กลางแจ้ง	45.95	44.40	8.49	1.16	3.35	0.68	เห็นด้วย มากที่สุด	2
2. ด้านความรู้และทักษะ: โรงเรียนสังกัด กทม. และ สพฐ. จะใช้การเรียนผ่าน การเล่น การเรียนรู้แบบ บูรณาการ และการอ่าน ท่องจำ ขณะที่โรงเรียน สังกัด สช. จะเน้นความรู้ ทางวิชาการ	28.19	44.79	22.01	5.02	2.96	0.84	เห็นด้วย	4
3. ด้านเจตคติและ ค่านิยม: โรงเรียนทุก ประเภทจะถ่ายทอดเจต คติและค่านิยมผ่านการใช้ ชีวิตประจำวันในโรงเรียน ตัวอย่างเจตคติและ ค่านิยมที่ปลูกฝัง เช่น ค่านิยม 12 ประการ การ โตไปไม่โกง คุณธรรม จริยธรรม ความเป็นไทย	42.08	46.33	10.04	1.54	3.29	0.71	เห็นด้วย มากที่สุด	3

3753224205

ตารางที่ 4-14 (ต่อ)

4. ด้านการแสดงผลออกต่อสังคม: โรงเรียนทุกประเภทจะถ่ายทอดวิธีการแสดงผลออกต่อสังคมผ่านการใช้ชีวิตประจำวัน	50.38	44.23	4.62	0.77	3.44	0.62	เห็นด้วยมากที่สุด	1
รวมด้านรูปแบบหรือวิธีการ	41.65	44.94	11.29	2.12	3.26	0.48	เห็นด้วยมากที่สุด	-
จุดเน้นของการจัดการศึกษาไทยในปัจจุบัน								
5. เน้นการท่องจำเหมาะสมสำหรับวิชาที่ต้องใช้การจดจำรายละเอียด	28.08	48.46	18.85	4.62	3.00	0.81	เห็นด้วย	4
6. การเน้นเรียนแบบเร่งรัดวิชาการ ทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา	22.69	39.62	27.31	10.38	2.75	0.92	เห็นด้วย	5
7. มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้น	46.67	43.14	9.02	1.18	3.35	0.69	เห็นด้วยมากที่สุด	1
8. มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น รูปแบบเน้นวิชาการ รูปแบบกึ่งบูรณาการ รูปแบบบูรณาการ เป็นต้น	45.00	43.08	11.54	0.38	3.33	0.69	เห็นด้วยมากที่สุด	2
9. ครูสอนดี ให้ความเอาใจใส่ดูแลผู้เรียน	37.45	41.70	19.15	1.70	3.15	0.78	เห็นด้วย	3
รวมด้านจุดเน้น	35.98	43.20	17.17	3.65	3.11	0.47	เห็นด้วย	-
ข้อควรพัฒนาของการจัดการศึกษาไทยในปัจจุบัน								
10. รูปแบบ/นโยบายทางการศึกษาเปลี่ยนแปลงบ่อย ไม่มีเอกภาพ ไม่มีระบบ ขาดทิศทางที่ชัดเจน	59.62	30.00	8.08	2.31	3.47	0.74	เห็นด้วยมากที่สุด	1
11. หลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงบ่อย แต่ไม่ทันสมัย	44.02	39.00	15.06	1.93	3.25	0.78	เห็นด้วย	2

3753224205

ตารางที่ 4-14 (ต่อ)

12. ระบบการศึกษาแบบแพ็คค็อก เป็นวิธีการประเมินผลการเรียนที่จำเป็นต้องมีต่อไปในอนาคต	19.84	33.07	32.30	14.79	2.58	0.97	เห็นด้วย	8
13. เน้นการท่องจำ ขาดการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และคิดอย่างเป็นระบบ ผู้เรียนขาดความกล้าแสดงออก	39.92	37.98	16.28	5.81	3.12	0.88	เห็นด้วย	5
14. เน้นความรู้ทางวิชาการมากเกินไป การบ้านเยอะ	44.14	40.23	11.33	4.30	3.24	0.82	เห็นด้วย	3
15. โรงเรียนสังกัด กทม. และสังกัด สพฐ. ไม่เน้นการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ	26.36	42.25	22.09	9.30	2.86	0.92	เห็นด้วย	6
16. ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับปฐมวัย	27.17	38.98	23.23	10.63	2.83	0.95	เห็นด้วย	7
17. ขาดการพัฒนาในด้านจิตใจ สังคม อารมณ์ และพฤติกรรม ให้เหมาะสมตามวัย	36.36	43.48	17.79	2.37	3.14	0.79	เห็นด้วย	4
รวมด้านข้อควรพัฒนา	37.18	38.12	18.27	6.43	3.06	0.54	เห็นด้วย	-
สภาพปัญหาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน								
18. รูปแบบการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนไม่ชัดเจน	24.81	52.71	17.83	4.65	2.98	0.78	เห็นด้วย	8
19. จำนวนเนื้อหาและภาระงานอื่นเยอะ ทำให้ผู้สอนสอนไม่ทัน	47.29	39.53	10.08	3.10	3.31	0.78	เห็นด้วยมากที่สุด	2
20. ทักษะคิบางประการของผู้ปกครอง ครูและผู้ใหญ่ในสังคม เป็นอุปสรรคในการพัฒนาระบบการศึกษาไทย	44.79	46.72	6.56	1.93	3.34	0.69	เห็นด้วยมากที่สุด	1

3753224205

ตารางที่ 4-14 (ต่อ)

21. สถาบันกวดวิชา ส่งผลให้คุณภาพการสอน ในโรงเรียนลดลง	37.84	37.07	20.08	5.02	3.08	0.88	เห็นด้วย	5
22. ครูไม่มีความรู้ หรือ รู้ ไม่เท่าทันผู้เรียนในยุค ปัจจุบัน ครูไม่ได้จับคู่มือครู โดยตรง หรือจบไม่ตรง ตามวุฒิ	28.02	49.03	16.34	6.61	2.98	0.84	เห็นด้วย	8
23. สิ่งแวดล้อมรอบตัว ผู้เรียน เช่น ครอบครัว แตกแยก สิ่งแวดล้อมใน โรงเรียน เช่น สื่อการ เรียนไม่พร้อม ไม่ทันสมัย ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้	29.69	54.69	12.50	3.13	3.11	0.73	เห็นด้วย	4
24. สำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ) มีกรอบการดำเนินงานไม่ ชัดเจน	33.20	44.92	18.36	3.52	3.08	0.81	เห็นด้วย	5
25. สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ) กำหนดสมรรถนะของเด็ก โรงเรียนอนุบาลเยอะมาก เกินไป	32.68	42.13	22.44	2.76	3.05	0.81	เห็นด้วย	7
26. การรับเงินแป๊ะเจี๊ยะ เป็นการลดคุณภาพของ ผู้เรียนและโรงเรียน	43.31	38.19	15.35	3.15	3.22	0.82	เห็นด้วย	3
รวมด้านสภาพปัญหา	35.73	45.00	15.50	3.76	3.13	0.48	เห็นด้วย	-

จากตารางที่ 4-14 พบว่า สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ทั้งด้านร่างกายจิตใจ ความรู้และทักษะ เจตคติและค่านิยม การแสดงออกต่อสังคม โดยภาพรวม คือ เห็นด้วยมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดมี 3 ข้อคือ ข้อ 4. ด้านการแสดงออกต่อสังคม: โรงเรียนทุกประเภทจะถ่ายทอดวิธีการแสดงออกต่อสังคมผ่านการใช้ชีวิตประจำวันในโรงเรียนเช่นเดียวกับด้านเจตคติและค่านิยม เช่น มารยาท การไหว้ เป็นต้น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44) ข้อ 1. ด้านร่างกายและ

จิตใจ: จะมีวิธีการจัดการเรียนที่เหมือนกันคือ มีกิจกรรมเคลื่อนไหวหรือกิจกรรมเข้าจังหวะในช่วงเข้า
การเล่นกิจกรรมหรือกีฬากลางแจ้ง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35) และข้อ 3. ด้านเจตคติและค่านิยม:
โรงเรียนทุกประเภทจะถ่ายทอดเจตคติและค่านิยมผ่านการใช้ชีวิตประจำวันในโรงเรียน ตัวอย่าง
เจตคติและค่านิยมที่ปลูกฝัง เช่น ค่านิยม 12 ประการ การโตไปไม่โกง คุณธรรมจริยธรรม ความเป็น
ไทย เป็นต้น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29) ส่วนข้อที่เห็นด้วยมีเพียงข้อเดียวคือ ข้อ 2. ด้านความรู้และ
ทักษะ: โรงเรียนสังกัด กทม. และสพฐ. จะใช้การเรียนผ่านการเล่น การเรียนรู้แบบบูรณาการ และการ
อ่านท่องจำ ขณะที่โรงเรียนสังกัด สช. จะเน้นความรู้ทางวิชาการจำนวนมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96)

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดเน้นของการจัดการศึกษาไทยในปัจจุบัน ในภาพรวมคือ
เห็นด้วย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย พบว่า กลุ่ม
ตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุด มี 2 ข้อ คือ ข้อ 7. มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้น
(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35) และข้อ 8. มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น รูปแบบเน้น
วิชาการ รูปแบบกึ่งบูรณาการ รูปแบบบูรณาการ เป็นต้น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33) ส่วนข้อที่เห็นด้วยมี
3 ข้อ คือ ข้อ 9. ครูสอนดี ให้ความเอาใจใส่ดูแลผู้เรียน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15) ข้อ 5. เน้นการท่องจำ
เหมาะสมสำหรับวิชาที่ต้องใช้การจดจำรายละเอียด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00) และข้อ 6. การเน้นเรียน
แบบเร่งรัดวิชาการ ทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75)

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อควรพัฒนาของการจัดการศึกษาไทยในปัจจุบัน โดยภาพรวม
คือ เห็นด้วย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย พบว่า
กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุด มีเพียงข้อเดียวคือ ข้อ 10. รูปแบบ/นโยบายทางการศึกษา
เปลี่ยนแปลงบ่อย ไม่มีเอกภาพ ไม่มีระบบ ขาดทิศทางที่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47) ส่วนข้อที่เหลือ
เห็นด้วยทั้งหมด และข้อที่เห็นด้วย 3 ลำดับแรก คือ ข้อ 11. หลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอน
เปลี่ยนแปลงบ่อย แต่ไม่ทันสมัย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25) ข้อ 14. เน้นความรู้ทางวิชาการมากเกินไป
การบ้านเยอะ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24) และข้อ 17. ขาดการพัฒนาในด้านจิตใจ สังคม อารมณ์ และ
พฤติกรรม ให้เหมาะสมตามวัย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.14)

และความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่ส่งต่อการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน โดย
ภาพรวมเห็นด้วย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมาก
ที่สุด มี 2 ข้อ คือ ข้อ 20. ทักษะคติบางประการของผู้ปกครอง ครูและผู้ใหญ่ในสังคม เป็นอุปสรรคใน
การพัฒนากระบวนการศึกษาไทย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34) และข้อ 19. จำนวนเนื้อหาและภาระงานอื่น
เยอะ ทำให้ผู้สอนสอนไม่ทัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31) ส่วนข้อที่เหลือเห็นด้วยทั้งหมด และข้อที่เห็นด้วย
3 ลำดับแรก คือ ข้อ 26. การรับเงินแป๊ะเจี๊ยะ เป็นการลดคุณภาพของผู้เรียนและโรงเรียน (ค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 3.22) ข้อ 23. สิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้เรียน เช่น ครอบครัวแตกแยก สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น
สื่อการเรียนไม่พร้อม ไม่ทันสมัย ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11) และข้อ 24. สำนักงาน

รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ) มีกรอบการดำเนินงานไม่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08)

3.1.3 การจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

ตารางที่ 4-15 แสดงค่าเฉลี่ยระดับความเหมาะสม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลำดับที่ และความหมายระดับความความคิดเห็นของการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต จำแนกตามรูปแบบของการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา

การจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต	ระดับความเหมาะสมของการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา				ค่าเฉลี่ยระดับความเหมาะสม	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมายของค่าเฉลี่ยระดับความเหมาะสม	ลำดับที่
	มากที่สุด	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	น้อยที่สุด				
การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมในอนาคต								
1. หลักสูตรและบริบทของสถานศึกษาควรปรับให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสะท้อนกับสิ่งที่สังคมต้องการ	51.95	43.75	3.52	0.78	3.47	0.61	เหมาะสมมากที่สุด	9
2. ปรับหลักสูตรและเนื้อหาใหม่ให้มีความทันสมัยโดยนักการศึกษาแทนนักการเมือง	51.37	38.43	7.06	3.14	3.38	0.75	เหมาะสมมากที่สุด	13
3. มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น project approach, child center การจัดการเรียนเป็นฐานค่าย หรือโครงการ เป็นต้น	57.03	37.50	4.30	1.17	3.50	0.64	เหมาะสมมากที่สุด	8

ตารางที่ 4-15 (ต่อ)

4. บูรณาการจุดเด่นของหลักสูตรของอเมริกา เช่น ความมั่นใจ การกล้าแสดงออก และญี่ปุ่น สิงคโปร์ เช่น ความอ่อนน้อม ถ่อมตน ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย	47.84	40.00	10.59	1.57	3.34	0.73	เหมาะสมมากที่สุด	14
5. เน้นการลงมือปฏิบัติ จากประสบการณ์จริง แทนการเรียนแบบท่องจำ และเน้นทฤษฎี	62.11	32.42	4.69	0.78	3.56	0.62	เหมาะสมมากที่สุด	3
6. กิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรเน้นการนำไปประยุกต์ใช้จริงได้แทน การทำกิจกรรมเพื่อความสนุกสนาน	55.47	35.55	7.42	1.56	3.45	0.70	เหมาะสมมากที่สุด	10
7. เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ตลอดชีวิต	66.93	29.53	2.76	0.79	3.63	0.58	เหมาะสมมากที่สุด	1
8. เน้นเรียนรู้ทักษะการมี ชีวิตรอดในสังคมมากกว่า เนื้อหาวิชาการ	58.20	36.33	4.69	0.78	3.52	0.63	เหมาะสมมากที่สุด	6
9. เปิดโอกาสและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้อยู่ในสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย	60.00	34.12	5.49	0.39	3.54	0.62	เหมาะสมมากที่สุด	4
10. จัดรูปแบบการเรียน เหมือนโรงเรียนทางเลือก ลดบทบาทของ สพฐ. ลง	35.91	43.63	18.53	1.93	3.14	0.78	เหมาะสม	16
11. นำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น ในรูปแบบที่หลากหลาย	50.97	42.08	5.41	1.54	3.42	0.67	เหมาะสมมากที่สุด	12

ตารางที่ 4-15 (ต่อ)

12. ยกเลิกหรือเปลี่ยนรูปแบบการประเมินผลด้วยการสอบวัดผลแบบปรนัย และใช้รูปแบบอื่น เช่น การสอบแบบอัตนัย การศึกษาจากสภาพจริง เป็นต้น	38.61	49.81	10.04	1.54	3.25	0.70	เหมาะสม	15
13. ครูและผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ที่ดี ร่วมมือซึ่งกันและกันในการจัดการเรียนการสอน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน	57.53	37.45	4.63	0.39	3.52	0.61	เหมาะสมมากที่สุด	6
14. ครูมีจิตวิญญาณ และจรรยาบรรณความเป็นครู	69.11	25.87	4.25	0.77	3.63	0.60	เหมาะสมมากที่สุด	1
15. มีความเท่าเทียมทางการศึกษา ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดลง	63.42	28.79	6.61	1.17	3.54	0.67	เหมาะสมมากที่สุด	4
16. จำนวนผู้เรียนต่อห้องลดน้อยลง	54.33	36.22	7.09	2.36	3.43	0.73	เหมาะสมมากที่สุด	11
รวมการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน	55.05	36.97	6.69	1.29	3.46	0.44	เหมาะสมมากที่สุด	-
การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมในอนาคต								
17. จัดหลักสูตรที่มีความหลากหลาย และพัฒนาเนื้อหาให้มีความทันสมัย	63.95	31.78	3.10	1.16	3.59	0.61	เหมาะสมมากที่สุด	1
18. มีวิชาที่พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่ต้องการให้เกิดกับเจเนอเรชั่นแอลฟา	60.31	35.80	2.72	1.17	3.55	0.61	เหมาะสมมากที่สุด	2
19. เน้นการเรียนรู้ในหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจด้วยตนเอง	51.75	42.41	4.28	1.56	3.44	0.65	เหมาะสมมากที่สุด	5

ตารางที่ 4-15 (ต่อ)

20. เน้นทักษะชีวิต ทักษะทางวิชาชีพ	60.47	35.66	2.33	1.55	3.55	0.62	เหมาะสม มากที่สุด	2
21. การทำวิจัยจาก ประสบการณ์จริง การ เรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ	59.38	36.33	3.13	1.17	3.54	0.62	เหมาะสม มากที่สุด	4
22. เน้นการบริหาร จัดการโดยบุคคลใน ชุมชน อบต . มหาวิทยาลัยท้องถิ่น มี ส่วนร่วมในการสอนแทน การบริหารจากส่วนกลาง	36.82	45.35	15.12	2.71	3.16	0.78	เหมาะสม	6
รวมการจัดการศึกษา นอกระบบโรงเรียน	55.45	37.89	5.11	1.55	3.47	0.51	เหมาะสม มากที่สุด	-
การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมในอนาคต								
23. ผู้ปกครองเป็น แบบอย่างที่ดี สอนจาก ชีวิตประจำวัน ให้ความรู้ คำแนะนำเพิ่มเติม	58.53	38.76	2.33	0.39	3.55	0.56	เหมาะสม มากที่สุด	3
24. ครูเป็นแบบอย่างที่ดี ให้คำแนะนำในการใช้ ชีวิตประจำวัน	61.72	34.77	2.73	0.78	3.57	0.59	เหมาะสม มากที่สุด	2
25. บ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน สังคม ควรมี ความสัมพันธ์ซึ่งกันและ กัน และมีส่วนร่วมในการ พัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟา	71.09	27.34	0.78	0.78	3.69	0.53	เหมาะสม มากที่สุด	1
รวมการจัดการศึกษา ตามอัธยาศัย	63.78	33.62	1.95	0.65	3.60	0.49	เหมาะสม มากที่สุด	-
เนื้อหาวิชา/กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านร่างกายและจิตใจ								
26. ความรู้ด้านสุขภาพ สุขศึกษา และสาธารณสุข	61.02	36.61	1.57	0.79	3.58	0.57	เหมาะสม มากที่สุด	4
27. การช่วยเหลือและ ดูแลตนเอง และเอาตัว รอดจากสิ่งเสี่ยงภัย	67.45	29.80	2.35	0.39	3.64	0.55	เหมาะสม มากที่สุด	1

3753224205

ตารางที่ 4-15 (ต่อ)

เนื้อหาวิชา/กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรู้และทักษะ								
28. ความรู้ในการจัดการและควบคุมอารมณ์	65.63	31.64	2.34	0.39	3.63	0.55	เหมาะสมมากที่สุด	2
29. ความรู้ทางด้านศาสนาหรือกิจกรรมที่เสริมความแข็งแกร่งทางจิตใจ	63.53	32.94	2.75	0.78	3.59	0.59	เหมาะสมมากที่สุด	3
รวมเนื้อหาวิชา/กิจกรรมเพื่อพัฒนาด้านร่างกายและจิตใจ	64.41	32.75	2.25	0.59	3.61	0.49	เหมาะสมมากที่สุด	-
30. ความรู้ที่จำเป็นต่อการดูแลตนเองและผู้อื่นในชีวิตประจำวัน	71.37	26.67	1.57	0.39	3.69	0.52	เหมาะสมมากที่สุด	1
31. ความรู้และทักษะด้านภาษาเพื่อการใช้ชีวิตประจำวันและการเจรจาเพื่อลดความขัดแย้งในสังคม	70.08	26.38	2.76	0.79	3.66	0.57	เหมาะสมมากที่สุด	2
32. ความรู้เท่าทันเทคโนโลยีและการเลือกใช้อย่างถูกกาลเทศะ	68.75	26.95	3.52	0.78	3.64	0.59	เหมาะสมมากที่สุด	3
33. การรู้จักประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน เช่น ภาษา วัฒนธรรม	60.78	35.69	3.14	0.39	3.57	0.58	เหมาะสมมากที่สุด	5
34. ความรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างเป็นระบบ	66.67	30.59	1.57	1.18	3.63	0.58	เหมาะสมมากที่สุด	4
35. ความรู้และทักษะในการบริหารจัดการทางการเงิน การลงทุน	55.47	37.89	5.86	0.78	3.48	0.64	เหมาะสมมากที่สุด	7
36. ความรู้ทางกฎหมายที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย	58.20	36.72	4.30	0.78	3.52	0.62	เหมาะสมมากที่สุด	6
รวมเนื้อหาวิชาเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ	64.47	31.55	3.24	0.73	3.60	0.48	เหมาะสมมากที่สุด	-

3753224205

ตารางที่ 4-15 (ต่อ)

เนื้อหาวิชา/กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านเจตคติและค่านิยม								
37. คุณธรรม จริยธรรม ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน	75.78	21.88	1.17	1.17	3.72	0.54	เหมาะสม มากที่สุด	2
38. วัฒนธรรมไทย ความ เป็นไทย ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย	74.61	23.83	0.78	0.78	3.72	0.51	เหมาะสม มากที่สุด	2
39. ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และความผูกพัน ในครอบครัว	78.13	20.31	0.78	0.78	3.76	0.50	เหมาะสม มากที่สุด	1
40. ความเป็น ประชาธิปไตย ความมี ระเบียบวินัย	74.61	23.05	1.56	0.78	3.71	0.53	เหมาะสม มากที่สุด	4
รวมเนื้อหาวิชา/กิจกรรม เพื่อพัฒนาด้านเจตคติ และค่านิยม	75.78	22.27	1.07	0.88	3.73	0.47	เหมาะสม มากที่สุด	-
เนื้อหาวิชา/กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการแสดงออกต่อสังคม								
41. มารยาทในการอยู่ ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุ วัฒนธรรมและศาสนา	71.09	27.73	0.39	0.78	3.69	0.52	เหมาะสม มากที่สุด	3
42. รู้อิทธิพลและหน้าที่ ของตนและผู้อื่น ความ รับผิดชอบทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น	76.95	21.09	1.17	0.78	3.74	0.51	เหมาะสม มากที่สุด	1
43. ความสามัคคี การ ทำงานเป็นทีม	76.17	21.48	1.17	1.17	3.73	0.54	เหมาะสม มากที่สุด	2
รวมเนื้อหาวิชา/กิจกรรม เพื่อพัฒนาด้านการ แสดงออกต่อสังคม	74.74	23.44	0.91	0.91	3.72	0.47	เหมาะสม มากที่สุด	-

จากตารางที่ 4-15 พบว่า สำหรับการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมในอนาคต โดยภาพรวม คือ เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมมากที่สุด ข้อที่เหมาะสมมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 7. เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต และข้อ 14. ครูมีจิตวิญญาณ และจรรยาบรรณความเป็นครู ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63) ข้อ 5. เน้น

การลงมือปฏิบัติจากประสบการณ์จริงแทนการเรียนแบบท่องจำและเน้นทฤษฎี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56) และข้อ 9. เปิดโอกาสและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้อยู่ในสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46) และข้อ 15. มีความเท่าเทียมทางการศึกษา ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ลดลง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54) ส่วนข้อที่เหมาะสมมี 2 ข้อ คือ ข้อ 12. ยกเลิกหรือเปลี่ยนรูปแบบการประเมินผลด้วยการสอบวัดผลแบบปรนัย และใช้รูปแบบอื่น เช่น การสอบแบบอัตนัย การศึกษาจากสภาพจริง การจำลองเหตุการณ์ การสังเกตจากพฤติกรรม เป็นต้น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25) และข้อ 10. จัดรูปแบบการเรียนเหมือนโรงเรียนทางเลือก ลดบทบาทของ สพฐ. ลง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.14)

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมในอนาคต โดยภาพรวม คือ เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมมากที่สุด ข้อที่เหมาะสมมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 17. จัดหลักสูตรที่มีความหลากหลายและพัฒนาเนื้อหาให้มีความทันสมัย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59) ข้อ 18. มีวิชาที่พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับเจเนอเรชันแอลฟา และข้อ 20. เน้นทักษะชีวิต ทักษะทางวิชาชีพ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55) และข้อ 21. การทำวิจัยจากประสบการณ์จริง การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54) ส่วนข้อที่เหมาะสมมีเพียงข้อเดียว และเป็นข้อที่อยู่ในลำดับท้ายสุดคือ ข้อ 22. เน้นการบริหารจัดการโดยบุคคลในชุมชน อบต. มหาวิทยาลัยท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการสอนแทนการบริหารจากส่วนกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16)

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมในอนาคต โดยภาพรวมคือเหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุดทุกข้อ โดยข้อที่ให้ความเหมาะสมสูงสุดคือ ข้อ 25. บ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน สังคม ควรมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเจเนอเรชันแอลฟา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69) รองลงมาคือ ข้อ 24. ครูเป็นแบบอย่างที่ดี ให้คำแนะนำในการใช้ชีวิตประจำวัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57) และข้อ 23. ผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดี สอนจากชีวิตประจำวัน ให้ความรู้คำแนะนำเพิ่มเติม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55)

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา/กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านร่างกายและจิตใจ โดยภาพรวมคือเหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุดทุกข้อ โดยข้อที่ให้ความเหมาะสมสูงสุดคือ ข้อ 27. การช่วยเหลือและดูแลตนเอง เพื่อการมีชีวิตรอดในสังคมปัจจุบัน และเอาตัวรอดจากสื่อเสี่ยงภัย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64) รองลงมาคือ ข้อ 28. ความรู้ในการจัดการและควบคุมอารมณ์ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63) ข้อ 29. ความรู้

ทางด้านศาสนาหรือกิจกรรมที่เสริมความแข็งแกร่งทางจิตใจ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59) และข้อ 26. ความรู้ด้านสุขภาวะ สุขศึกษา และสาธารณสุข (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58)

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา/กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรู้และทักษะ โดยภาพรวมคือเหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่ามีความเหมาะสมมากที่สุดทุกข้อ ข้อที่เหมาะสมมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ ข้อ 30. ความรู้ที่จำเป็นต่อการดูแลตนเองและผู้อื่นในชีวิตประจำวัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69) 31. ความรู้และทักษะด้านภาษาเพื่อการใช้ชีวิตประจำวันและการเจรจาเพื่อลดความขัดแย้งในสังคม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66) และข้อ 32. ความรู้เท่าทันเทคโนโลยีและการเลือกใช้อย่างถูกกาลเทศะ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64)

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา/กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านเจตคติและค่านิยม โดยภาพรวมคือเหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่ามีความเหมาะสมมากที่สุดทุกข้อ โดยข้อที่ให้ความเหมาะสมสูงสุดคือ ข้อ 39. ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และความผูกพันในครอบครัว (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76) รองลงมาคือ ข้อ 37. คุณธรรม จริยธรรม ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และข้อ 38. วัฒนธรรมไทย ความเป็นไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72) และข้อ 40. ความเป็นประชาธิปไตย ความมีระเบียบวินัย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71)

และความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา/กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการแสดงออกต่อสังคม โดยภาพรวมคือเหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่ามีความเหมาะสมมากที่สุดทุกข้อ โดยข้อที่ให้ความเหมาะสมสูงสุดคือ ข้อ 42. รับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74) รองลงมาคือ ข้อ 43. ความสามัคคี การทำงานเป็นทีม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73) และข้อ 41. มารยาทในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมและศาสนา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69)

3.1.4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต จำนวน 63 คน จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 260 คน คิดเป็นร้อยละ 24.23 ทั้งนี้ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะต่างๆได้ในประเด็นดังต่อไปนี้

ด้านหลักสูตร และเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมสำหรับเจเนอเรชันแอลฟา

- 1.1.1.1 หลักสูตรควรสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟา
- 1.1.1.2 หลักสูตรปฐมวัยควรมีการปรับเปลี่ยน เพราะสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว
- 1.1.1.3 หลักสูตรควรปรับเปลี่ยนได้ตามบริบทของสังคม ถิ่นที่อยู่ มีความยืดหยุ่น แต่ไม่หย่อนยาน
- 1.1.1.4 หลักสูตรควรออกแบบให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง สามารถไปใช้ในชีวิตประจำวันและสร้างรายได้ในการพัฒนาตนเอง
- 1.1.1.5 หลักสูตรควรเน้นการปฏิบัติเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน และสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ลดเนื้อหาวิชาการ
- 1.1.1.6 หลักสูตรควรเน้น และลงลึก ไม่หลากหลายแต่ควาวิชาพื้นฐานเท่านั้น เพื่อในอนาคตสามารถนำความรู้ที่รู้จริงไปปฏิบัติได้ถูกต้อง
- 1.1.1.7 หลักสูตรควรเน้นการเรียนรู้จากชีวิตจริงไม่ว่าจะเป็นความดั่งงามที่ถูกต้องหรือแม้แต่ความผิดพลาดหรือในด้านลบของตนเองและสังคมเพื่อที่จะรู้ และไม่ทำผิดพลาด
- 1.1.1.8 หลักสูตรควรมีความทันสมัย และไม่เปลี่ยนแปลงบ่อยจนเกินไป เพราะจะทำให้เวลาส่วนใหญ่ของสถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องหมดไปกับการจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมกับสถานศึกษาแทนที่จะทุ่มเทไปกับการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนเนื้อหาในหลักสูตรในเรื่องอาชีพควรเน้นให้ผู้เรียนออกไปประกอบอาชีพได้ สามารถพึ่งตนเองได้ เป็นการปฏิบัติและสร้างอาชีพอิสระด้วยตนเอง
- 1.1.1.9 หลักสูตรควรเพิ่มเนื้อหาเรื่องคุณธรรม จริยธรรม การเกรงกลัวต่อบาป เน้นพุทธศาสนาให้มากขึ้น หรือการปฏิบัติตนตามหลักคำสอนที่ถูกต้องของศาสนาที่ตนนับถือ เน้นความผูกพันในครอบครัวและค่านิยม โดยปลูกฝังตั้งแต่ในวัยเด็กระดับอนุบาล ใช้ความรู้ควบคู่คุณธรรม ปัจจุบันมีแต่ความรู้แต่เอาเปรียบเพื่อน สังคม เห็นแก่ตัว เห็นแก่พวกพ้อง เกิดปัญหาสังคมตามมาไม่สิ้นสุด

1.1.1.10 หลักสูตรควรมีเนื้อหาด้านการปกครองในระบบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ และเนื้อหาการเมืองการปกครองของประเทศในอาเซียน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

1.1.1.11 หลักสูตรควรมีเนื้อหาด้านความอบอุ่น การมีสัมมาคารวะ การเคารพ กฎระเบียบ วินัย มีความรับผิดชอบ อุดม ขยัน มีค่านิยมที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย ซื่อสัตย์สุจริต มีความสำนึกในความเป็นคนไทยมีความรักชาติบ้านเมือง และแผ่นดินเกิด

1.1.1.12 เนื้อหาวิชาควรเน้นความมีระเบียบวินัยเป็นส่วนแรกที่สำคัญให้เกิดเป็น กิจวัตรประจำวัน

1.1.1.13 เนื้อหาวิชาควรเน้นการสอนภาษาให้ได้ตามเป้าหมายทั้งจากในชั่วโมงการเรียนการสอน และพาไปหาประสบการณ์ตรง

1.1.1.14 เนื้อหาวิชาควรเน้นทักษะทางวิชาชีพ โดยจัดการเรียนการสอนแยกกัน ตั้งแต่ ป.1-ป.6 โดยแยกตามความสนใจของผู้เรียนตั้งแต่เด็กว่าเป็นสายสามัญ หรือวิชาชีพ

1.1.1.15 เนื้อหาวิชาควรเน้นการรู้จัก และเคารพสิทธิและหน้าที่ทั้งของตนเองผู้อื่น โดยเฉพาะด้านการเมืองการปกครอง รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก เป็นสิ่งสำคัญลำดับต้นๆที่จะ ชัดเกล้าให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.1.1.16 เนื้อหาวิชาควรเน้นเรื่องมารยาทในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ปัจจุบัน

1.1.1.17 เนื้อหาวิชาควรเน้นค่านิยมด้านความประพฤติดี มีความรับผิดชอบต่อ สังคม เคารพกฎหมาย ระเบียบ เสียสละ มีจิตสาธารณะ มีวิถีชีวิตพอเพียง ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่เห่อเหิม ลด การใช้เทคโนโลยี ไม่ตามกระแสเทคโนโลยีแบบไร้ความคิด ไร้ความรับผิดชอบต่อสังคม

1.1.1.18 เนื้อหาวิชาควรเน้นการมีจิตอาสา จิตสาธารณะ และจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองที่ดีให้มากขึ้น

1.1.1.19 เนื้อหาวิชาควรเน้นทักษะชีวิตที่มีคุณภาพที่จะนำไปสู่นานาชาติการ ประกอบอาชีพ มีวิสัยทัศน์และความฝันที่จะประกอบอาชีพ

1.1.1.20 เนื้อหาวิชาควรเน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่าง แท้จริง

1.1.1.21 เนื้อหาวิชาควรเน้นมุ่งเน้นการรู้จักสังคม ประเพณีของสังคมตนเองและ สังคมโลก

1.1.1.22 เนื้อหาวิชาควรเน้นการให้ความรู้ที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก มีความสามารถในการแข่งขันในระดับสากล

1.1.1.23 เนื้อหาวิชาควรเน้นวิชาประวัติศาสตร์ และหน้าที่พลเมือง

1.1.1.24 หลักสูตรควรให้เด็กได้คิด วิเคราะห์ ตัดสินใจแต่ต้องอยู่บนพื้นฐานของ ความถูกต้องดีงาม

1.1.1.25 เนื้อหาวิชาควรเน้นสอนอาชีพด้านการเกษตร การทำสวนผลไม้ การปลูก ข้าว ฯลฯ ที่นำเทคโนโลยีและวิทยาการที่ทันสมัยมาช่วยเพื่อลดเวลา ลดแรงงาน ลดต้นทุน แต่ได้ ผลผลิตมากและมีคุณภาพ

1.1.1.26 เนื้อหาวิชาควรเน้นสอนการตลาด การส่งออก

1.1.1.27 เด็กที่จบหลักสูตรปฐมวัยต้องมีทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ให้โดดเด่น และปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรมในทุกด้าน เด็กที่จบหลักสูตรประถมปลาย ต้องได้ทักษะการคิด การแก้ปัญหา คิดต่อยอดให้ชัดเจน

1.1.1.28 หลักสูตรควรเน้นทักษะการใช้ชีวิตบนพื้นฐานสังคม และยุคสมัยใน ปัจจุบัน ไม่เน้นวิชาการมากเกินไป

ด้านรูปแบบการจัดการศึกษา

1.1.1.29 การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กในช่วงชั้นประถมศึกษาควรให้มีการ ท่องจำไว้เหมือนเดิม เพราะก่อนการคิดวิเคราะห์พื้นฐานการศึกษาต้องมีความรู้พื้นฐานที่ต้องจดจำให้ ได้ก่อน เช่น การท่องสูตรคูณ การท่องจำสูตรต่างๆการคำนวณ การท่องจำหลักการใช้ภาษาต่างๆ ใน ส่วนของการคิดวิเคราะห์ควรเน้นในช่วงชั้นระดับมัธยมศึกษาซึ่งพื้นฐานขั้นต้นได้จดจำได้หมดแล้ว ในช่วงชั้นประถม

1.1.1.30 การจัดการศึกษาให้เด็กอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรมได้ สามารถใช้ เทคโนโลยีได้อย่างถูกต้อง มีจิตสาธารณะ เป็นคนดี คนเก่ง และแข็งแรงทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

1.1.1.31 การจัดการศึกษาต้องทันสมัยด้านวิชาการ มีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทันสมัย แต่ไม่ลืมรากเหง้าของความเป็นไทย วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของไทย

1.1.1.32 รูปแบบการจัดการศึกษาไทยในอนาคตที่เหมาะสมควรเน้นการคิด วิเคราะห์ การฝึกปฏิบัติ การประยุกต์บูรณาการทางวิชาการ การใช้หลักสูตร STEM ของอเมริกา

1.1.1.33 การจัดการเรียนการสอนควรยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้เป็นรูปธรรมที่ ชัดเจน

1.1.1.34 การจัดการศึกษาควรจัดให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย ถึงแม้ เทคโนโลยีมีความสำคัญแต่ควรนำมาปรับใช้ให้เหมาะกับระดับวุฒิภาวะของนักเรียน

1.1.1.35 การจัดการเรียนการสอนควรลดการสอบให้น้อยลง เน้นการเรียนรู้กับ ธรรมชาติ

1.1.1.36 การจัดการเรียนการสอนควรส่งเสริมโอกาสในการพัฒนารายบุคคลให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน ให้โอกาสเด็กพัฒนาตนเอง โดยนำจุดเด่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนในอนาคต โดยเด็กทุกคนต้องได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกันไม่ใช่เฉพาะเด็กคนใดคนหนึ่ง เช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

1.1.1.37 การจัดการศึกษาต้องมีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง เน้นความเก่ง คือ สมรรถนะหลักของผู้เรียน ความดี คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ความสุข คือ ความฉลาดทางอารมณ์

1.1.1.38 การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนตั้งแต่ระดับก่อนประถมเพื่อให้เอื้อต่อผู้ปกครองและครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กด้านความคิด พัฒนาการด้านต่างๆตามวัย

1.1.1.39 การจัดการศึกษาโดยครอบครัวควรได้รับการส่งเสริมตามความต้องการของเด็กและครอบครัวที่จะจัดการศึกษาเอง

1.1.1.40 การศึกษาควรจัดสอบเด็กที่เรียนจบแตกต่างกันตามความสามารถ

1.1.1.41 การจัดการศึกษาไม่มุ่งเน้นให้คนเรียนจบสูง แต่มุ่งเน้นให้เป็นคนดี

1.1.1.42 การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรเน้นคุณภาพผู้เรียนให้เหมาะสมแต่ละช่วงวัย เน้นการสอนแบบโครงงานให้มากขึ้น ฝึกหัดให้รู้จักคิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ ฝึกนักเรียนให้รู้จักการคิดสังเคราะห์ในการเรียน mind map

1.1.1.43 การศึกษาระดับอนุบาลควรฝึกให้เด็กอนุบาลเป็นผู้ใช้เหตุผล เพื่อให้ผลระยะยาวได้ประชากรไทยที่มีคุณภาพในการนำพาประเทศต่อไป เพราะคุณธรรมหลายเรื่องแฝงอยู่ในเรื่องของความเป็นเหตุเป็นผล นั่นคือการบ่มเพาะคนในทางที่ถูกต้องตั้งแต่อ่อนเยาว์เป็นไปตามหลักการแห่งคำสอนพระพุทธศาสนาที่สอนเรื่องมีเหตุ จึงมีผล ถือเป็นหลักวิทยาศาสตร์

1.1.1.44 การจัดการศึกษาสำหรับเจนเนอเรชันแอลฟาต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ด้าน 1) ความรู้ 2) ทักษะ 3) เจตคติ ที่บูรณาการให้เกิดสมดุลสู่ผู้เรียน ขบวนการคือพัฒนาทักษะวิชาการ ทักษะวิชาชีพ ทักษะชีวิตในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ยุคศตวรรษที่ 21 ทักษะชีวิต เป็นองค์ประกอบที่ต้องเริ่มต้นจากบ้าน ครอบครัว โรงเรียน สถานศึกษา สถาบันการศึกษาจนถึงสังคม เหมือนกับสังคมประเทศญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ที่วัฒนธรรมกับเทคโนโลยีอยู่ร่วมกันได้

1.1.1.45 ระยะเวลาในการเรียน ควรลดเวลาการเรียนให้น้อยลง ให้เด็กมีเวลาว่างในแต่ละวันเพื่อให้เด็กได้ผ่อนคลาย

1.1.1.46 การจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันคิดแต่การปฏิรูปโครงสร้าง แต่ไม่ได้เน้นหนักที่การจัดการศึกษาในห้องเรียนอย่างแท้จริง ทำให้คุณภาพการศึกษาหรือผลผลิตมีปัญหามากมายและสะสมมานานกลายเป็นปัญหาและวาระแห่งชาติ ดังนั้น การจัดการศึกษาสำหรับเจนเนอเรชัน

เรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตควรพิจารณาในเรื่องการพัฒนาผลผลิตทางการศึกษา ให้ได้รับการพัฒนาอย่างจริงจัง

1.1.1.47 การจัดการเรียนการสอนควรใช้แบบห้องเรียนกลับด้าน

1.1.1.48 การจัดการศึกษาควรพัฒนาให้ผู้เรียน 1) มีทักษะชีวิต 2) ความรับผิดชอบต่อสังคม และประเทศชาติ 3) ความมีจิตอาสาและจิตบริการ 4) ความมีวัฒนธรรมของชุมชน ท้องถิ่น และชาติ 5) ความกตัญญูรู้คุณ 6) ความรักในชีวิตตนเอง เคารพผู้อื่น 7) รักในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และผู้สูงอายุ

1.1.1.49 การจัดการเรียนการสอนให้เรียนแบบสนุกอยู่ในกรอบที่กว้าง

1.1.1.50 หลักการจัดการศึกษา ควรมุ่งเน้นสุขภาพกายควบคู่สุขภาพจิต มุ่งเน้นวิชาสามัญ ควบคู่ทักษะอาชีพ มุ่งเน้นเทคโนโลยีควบคู่การอนุรักษ์วัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ มุ่งเน้นการคิดเชิงบวก (positive thinking) และการพูดเชิงสร้างสรรค์ (positive speech)

1.1.1.51 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน

1.1.1.52 การจัดการศึกษาควรเป็นแนวทางเลือกมากขึ้น ไม่จำกัดผู้เรียนเฉพาะเรื่องวิชาการ ทฤษฎีมากเกินไป

ด้านครู

1.1.1.53 ครูผู้สอนต้องมีความพร้อมการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่กับเจเนอเรชั่นแอลฟา

1.1.1.54 ครูควรได้รับการพัฒนาให้มีเทคนิคการสอนที่หลากหลาย มีจรรยาบรรณ และมีจิตสำนึกในอาชีพครู

1.1.1.55 ครูควรมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่ และเข้าใจธรรมชาติของเด็กให้มากขึ้น และมีเหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม

1.1.1.56 ครูผู้สอนควรสอนตรงตามสาขาวิชาเอก โดยเฉพาะระดับปฐมวัยให้รับครูที่มีความรู้ความสามารถจริงและมีจิตวิญญาณครู

1.1.1.57 การปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะครู และนโยบายการผลิตครู

1.1.1.58 แหล่งผลิตครูต้องผลิตครูให้ถูกต้องตามที่หน่วยงานต้องการ และผลิตได้อย่างมีคุณภาพเหมาะสมที่จะมาเป็นครูและเป็นตัวอย่างของสังคม

1.1.1.59 ลดภาระงานอื่นๆของครู เพื่อให้ครูคือผู้สอน ผู้ให้ความรู้อย่างแท้จริง

1.1.1.60 เปิดโลกทัศน์ และความรู้ให้ครูโดยการศึกษาดูงานต่างประเทศ โดยใช้งบประมาณการพัฒนาประเทศและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

1.1.1.61 สังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในสภาพเลวร้ายขึ้นทุกวัน การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่จะทำให้เด็กไม่เลวร้ายไปกับสังคม การปลูกฝังจิตใจที่ดีงามและเข้มแข็งจึงมีความสำคัญมาก ซึ่งเรื่องนี้ครูเองก็มีความสำคัญมากเช่นเดียวกัน

ด้านความสัมพันธ์ และทัศนคติของครูและผู้ปกครอง

1.1.1.62 ค่านิยมของผู้ปกครองในการแข่งขันควรลดลง โดยเฉพาะเอาลูกไปแข่งขันกันสร้างความกดดันให้แก่เด็ก แม้แต่การเลือกโรงเรียนให้ลูก โดยรัฐควรมีบทบาทในการดูแลเด็กปฐมวัย ให้การชี้แนะให้ผู้ปกครองเห็นและเข้าใจการศึกษาปฐมวัยที่เหมาะสม ไม่เน้นการแข่งขันอ่านเขียนหนังสือ ทำให้เด็กกลายเป็นผู้ใหญ่ตัวเล็ก ส่งผลให้การศึกษาไทยล้มเหลว

1.1.1.63 ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครอง ควรมีกิจกรรมที่เน้นความร่วมมือกันระหว่างครูและผู้ปกครอง การเรียนร่วมระหว่างพี่และน้องเพื่อน้องได้ดูตัวอย่างจากพี่ทำให้มีความรัก และเคารพกันโดยกิจกรรม ให้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน

1.1.1.64 ผู้ปกครองและครูต้องปรับกระบวนการคิดด้วยความเข้าใจใหม่ และมุ่งมั่นตั้งใจในการปรับแนวทางใหม่ให้ประสบความสำเร็จร่วมกัน

1.1.1.65 บุคลากรทางการศึกษา ครู ชุมชน ควรได้รับการส่งเสริมในเรื่องของการศึกษา เพื่อการเตรียมความพร้อมสู่การจัดการศึกษาสำหรับเจนเนอเรชั่นแอลฟา

1.1.1.66 ทัศนคติร่วมกันระหว่างผู้ปกครอง และโรงเรียนควรเป็นแนวทางเดียวกัน ผู้เรียนควรได้รับความรู้ที่สอดคล้องกัน

1.1.1.67 การอ้างเด็กไม่ฉลาด แสดงถึงครูสอนไม่ดี ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญ ผู้บริหารมองปัญหาผิด จึงแก้ปัญหาไม่ตรงจุด จึงเกิดความล้มเหลวทางการศึกษา ในอนาคตนักศึกษา มีใบปริญญาแต่ไม่มีความรู้ที่จะไปแก้ไขปัญหาให้กับสังคม

ด้านการประเมินผลการศึกษา

1.1.1.68 การประเมินผลทางการศึกษาควรมีการประสานหลากหลายแนวทางเหมาะสมกับเนื้อหาและสภาพความเป็นจริง

1.1.1.69 ยกเลิกการประเมินจากภายนอก สร้างภาระงานให้ครู เน้นเรื่องการสอนให้ครูรับผิดชอบงานด้านการสอนมากๆ

1.1.1.70 ด้านการประเมินผล ควรเลิกการเรียนการสอนแบบแข่งขันที่จะยิ่งทำให้ปลูกฝังจิตใจที่เห็นแก่ตัวให้แก่เด็ก

1.1.1.71 トラバドที่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษายังดำเนินต่อไปอย่างไร ประสิทธิภาพอย่างทุกวันนี้ แม้จะมีการวางหลักสูตรและแนวทางการศึกษาให้ดีเท่าใดก็ไม่อาจพัฒนา

การศึกษาให้สัมฤทธิ์ผลสูงสุดได้ เนื่องจากบุคลากรการศึกษาแต่ละโรงเรียนเสียเวลาไปกับการประกันคุณภาพการศึกษามากมายในแต่ละปี ทั้งการประกันคุณภาพการศึกษาที่ไม่สามารถประกันคุณภาพได้อย่างแท้จริง หากจะปรับปรุงการศึกษาในอนาคต การประกันคุณภาพการศึกษาที่มีต้องได้รับการแก้ไขและไม่เบียดเบียนเวลาของผู้สอน

ด้านอื่นๆ

1.1.1.72 การปฏิรูปหรือการเปลี่ยนแปลงที่จะกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นหรือโรงเรียนควรดูความพร้อมของท้องถิ่นหรือโรงเรียนว่ามีความพร้อมหรือมีความสามารถที่จะบริหารจัดการได้ โดยเฉพาะเรื่องทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งโดยหลักการกระจายอำนาจเป็นเรื่องที่ดีเหมือนต่างประเทศที่ดำเนินการ (แต่ต่างประเทศมีเรื่องทุจริตคอร์รัปชันน้อย) ขณะที่ประเทศไทยทุจริตคอร์รัปชันยังเกาะกินในทุกหน่วยงาน หากกระจายอำนาจให้โรงเรียนเป็นผู้คัดเลือกหรือจ้างครูเองจะเกิดการทุจริตเรียกรับผลประโยชน์เหมือนกับท้องถิ่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบันที่เรียกรับผลประโยชน์จากผู้ต้องการเข้ารับราชการข้าราชการระดับ 3 ถึงจำนวนรายละเอียดแสนบาท “หลักการดีแต่ผู้นำมาปฏิบัติไม่มีความสุจริตโปร่งใส”

1.1.1.73 การควบคุมสื่อที่เกี่ยวข้อง เช่น สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การสอนในชั้นเรียนจึงจะประสบผลสำเร็จ

1.1.1.74 ปัจจุบันการเรียนการสอนในต่างจังหวัดหรือมหาวิทยาลัยในต่างจังหวัดได้ถูกเหยียดจากคนในสังคมเมือง เกิดความเหลื่อมล้ำกันมาก การปรับการเรียนการสอนต้องใส่ใจในการปรับทัศนคติที่ดีต่อกันเพราะทุกที่ไม่ได้วัดกันที่สถาบันการศึกษา นอกจากนี้โรงเรียนต่างจังหวัดมีเทคโนโลยีหรืออุปกรณ์การเรียนการสอนที่ไม่ทันสมัย ทำให้นักศึกษานักเรียนจบไปทำงานที่ใช้เครื่องมือได้ไม่ดี ต้นทุนการศึกษาในประเทศยังมีความเหลื่อมล้ำ ดังนั้นควรนำระบบการศึกษาของประเทศเยอรมันมาใช้ (ประเทศเยอรมันในหลายรัฐการศึกษาฟรีตลอดจนจบการศึกษาปริญญาตรี)

1.1.1.75 การใช้เทคโนโลยีมากไป จะทำให้ผู้เรียนมีทักษะทางสังคมลดลงได้

1.1.1.76 การกำหนดกฎเกณฑ์ข้อจำกัดทางการศึกษาต่างๆควรคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษา ก่อให้เกิดความแตกต่างแบ่งแยก ซึ่งจะส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์เด็กไทยในอนาคต

1.1.1.77 นโยบายการศึกษานำสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาค่อนข้างยาก เพราะการเมืองไม่มั่นคง นโยบายเปลี่ยนไปตามการเมืองที่มีจุดเน้นแตกต่างกัน

1.1.1.78 การให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี ไม่ควรให้ความสำคัญมากเกินไป โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่ทำให้เด็กคิดอะไรไม่เป็น ขาดการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง

1.1.1.79 วงการศึกษาไทยมีงานวิจัยที่ดีๆ มีคุณค่ามากมาย แต่ไม่ค่อยจะนำไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นจึงขอเสนอแนะให้ผู้ทำวิจัยเรื่องนี้ได้นำไปเผยแพร่ และนำสู่การปฏิบัติให้เกิดผลมากกว่าการเก็บในตู้เอกสาร

1.1.1.80 ผลการจัดการศึกษาควรขยายให้มีความเป็นสากลทางการศึกษา

1.1.1.81 อยากเห็นเด็กไทยมีพัฒนาการที่ดี มีความรู้เท่าทันโลกเพื่ออนาคตเด็กไทยในวันข้างหน้า

1.1.1.82 ถ้าในอนาคตสามารถจัดการศึกษาให้ได้ตามจริงกับข้อต่างๆในแบบสอบถามจะเหมาะสมกับเจเนอเรชั่นแอลฟามาก เพราะวัยเด็กต้องการที่จะเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ และแปลกใหม่ รับสิ่งต่างๆได้ง่ายและไว

3.2 แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต

แนวทางการจัดการศึกษาของเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคตนั้น เพื่อให้เห็นภาพแนวทางการจัดการศึกษาที่ชัดเจนมากขึ้น ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ห้องค์ประกอบที่มีผลต่อการนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาซึ่งก็คือ ผู้เรียนหรือเจเนอเรชั่นแอลฟา และสภาพการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน

ในด้านของผู้เรียน ผู้วิจัยสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และการจัดประชุมสนทนากลุ่มโดยแบ่งคุณลักษณะเป็น 2 ประการคือ คุณลักษณะของเจเนอเรชั่นแอลฟาทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์กับสังคมไทยในอนาคตที่ควรใช้การจัดการศึกษาที่เหมาะสมช่วยปลูกฝัง และบ่มเพาะคุณลักษณะดังกล่าวให้เกิดขึ้น และคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ที่ควรพัฒนาด้วยการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเจเนอเรชั่นแอลฟาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ด้านสภาพการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน ผู้วิจัยสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และผลการตอบแบบสอบถาม โดยสภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบันประกอบด้วยด้านวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ด้านครู ด้านการวัดและประเมินผล การศึกษา และด้านสิ่งแวดล้อมในสังคมที่มีผลต่อการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพื่อนำมาสู่ข้อสรุปของการนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต โดยผู้วิจัยสังเคราะห์ผลการศึกษาและแสดงดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4-16 แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่สังคมไทย
ในอนาคต

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	คุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์
ด้านร่างกายและจิตใจ	
1. การดูแลรักษาสุขภาพกายให้แข็งแรง เหมาะสมตามวัย ด้วยการพักผ่อน ออกกำลังกาย อาหาร และสุขอนามัยที่ดี 2. ด้านจิตใจ มีสุขภาพจิตที่ดี รับผิดชอบต่อตนเอง บวก รู้จักและเข้าใจตนเอง มั่นใจในตนเอง มี ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (AQ)	1. โรคอ้วนจากอาหารฟาสต์ฟู้ด (fast food) 2. สุขภาพไม่แข็งแรง เช่น ภูมิแพ้ เบาหวาน สายตาสั้นเทียม 3. สมาธิสั้น 4. หงุดหงิดง่าย ก้าวร้าว 5. ซึมเศร้า โรคเหงา รู้สึกโดดเดี่ยว 6. ขาดความอดทนในการเอาชนะปัญหา
ด้านความรู้และทักษะ	
1. การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ใหม่ๆ 2. ความรู้ทางภาษาในการเจรจาติดต่อสื่อสาร แก้ไขและลดความขัดแย้งในสังคม 3. ทักษะชีวิต การดำรงชีวิตรอดในสังคม ป้องกันตนเองจากสื่อเสี่ยงภัย 4. การวางแผนทางการเงินและการลงทุน 5. การเลือกรับ และใช้สื่อเทคโนโลยีอย่าง เหมาะสม 6. ความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบ อาชีพ และการเป็นผู้ประกอบการ (entrepreneurial) 7. เรียนรู้ตลอดชีวิต	1. ขาดการรู้จักและเข้าใจตนเอง 2. ขาดทักษะชีวิต และการดำรงชีวิตรอดใน สังคม 3. ไม่มีความสามารถในการวางแผนและการ ลงทุนทางการเงิน ฟุ้งเฟ้อตามกระแสวัตถุ นิยม 4. รับ และแชร์ข้อมูลทางโซเชียล มีเดีย (social media) โดยขาดการวิเคราะห์ ข้อเท็จจริงของข้อมูล 5. มีการศึกษาที่สูงขึ้น แต่ไม่สามารถนำ ความรู้มาใช้แก้ไขปัญหาหรือช่วยเหลือสังคม ได้ 6. สร้างคำพูดที่ก่อให้เกิดความเกลียดชังและ ขัดแย้ง (hate speech) ในสังคม

ตารางที่ 4-16 แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟากับสังคมไทย
ในอนาคต (ต่อ)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	คุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์
ด้านเจตคติและค่านิยม	
1. มีคุณธรรม จริยธรรม และกล้าหาญทาง จริยธรรม 2. การธำรงรักษา และอนุรักษ์ความเป็นไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย 3. ซาบซึ้งและเห็นคุณค่าในสามสถาบันหลัก ของประเทศ	1. วัตถุนิยม บริโภคนิยม เงินสามารถซื้อได้ ทุกอย่างทั้งคุณธรรม จริยธรรม และความ ถูกผิดในสังคม 2. หลงลืมรากเหง้าความเป็นไทย
ด้านการแสดงออกต่อสังคม	
1. สามารถดูแลตนเอง ครอบครัว และสังคม (โดยเฉพาะสังคมผู้สูงอายุ) 2. คุณลักษณะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ เช่น ความสามัคคี ความกตัญญู ความอ่อนน้อม ถ่อมตน ความสามารถในการปรับตัว เป็นต้น 3. ความสามารถในการทำงานเป็นทีม ทำงาน ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรม 4. การเป็นพลเมืองที่ดีในระบบประชาธิปไตย เคารพสิทธิและเสรีภาพของตนและผู้อื่น 5. การมีจิตสำนึกสาธารณะ คำนึงถึง สิ่งแวดล้อมและสังคม 6. เคารพกฎหมาย	1. ขาดทักษะ และปฏิสัมพันธ์กับสังคม 2. เสพติดเทคโนโลยี 3. คุณลักษณะของมนุษย์หุ่นยนต์ เช่น แข็ง กระด้าง ก้าวร้าว ขาดมารยาทสังคม เป็นต้น 4. คำนึงถึงตนเองมากกว่าสังคม และ สิ่งแวดล้อม (มือใครยาวสาวได้สาวเอา) ยึด ตนเองเป็นสำคัญ

จากตารางที่ 4-16 แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และไม่พึงประสงค์ของ
เจเนอเรชันแอลฟาที่ผู้วิจัยสรุป และสังเคราะห์จากการศึกษาเอกสาร และการประชุมสนทนากลุ่มกับ
ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนที่มีเจเนอเรชันแอลฟา รวมจำนวน 15 คน พบว่าคุณลักษณะที่

พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟากับสังคมไทยในอนาคตนั้น หากผู้เรียนได้รับการจัดการศึกษาที่เหมาะสมจะสามารถบ่มเพาะ ปลูกฝัง และส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวให้เกิดขึ้นได้ตามขั้นพัฒนาการในการเรียนรู้ของเด็กตามแต่ละช่วงวัย เช่นเดียวกันกับคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่สามารถปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาให้ดีขึ้นได้ ผ่านการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเจเนอเรชันแอลฟา

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะนำเสนอถึงแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเจเนอเรชันแอลฟา ผู้วิจัยได้สรุป และสังเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันที่เป็นอยู่จริง โดยผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครอบครัวจำนวน 18 ครอบครัว ตัวแทนครูในโรงเรียนจำนวน 6 คน และตัวแทนชุมชนที่มีเจเนอเรชันแอลฟา จำนวน 18 คน และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผ่านการวิจัยเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามกับบุคลากรที่ทำงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งในระบบการศึกษา นอกกระบบการศึกษา และการศึกษาตามอัธยาศัยรวมจำนวน 260 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยสังเคราะห์ข้อมูลจากประเด็นคำถาม 9 ด้านเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาไทย และแบ่งสภาพการจัดการศึกษาออกเป็น 6 ด้านตามค่านิยมศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยเรื่องนี้ ข้อมูลดังกล่าวแสดงในตารางที่ 4-17

ตารางที่ 4-17 แสดงการสังเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน

ด้าน	สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน
1. วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา	มีความแตกต่างกันตามประเภท และวิสัยทัศน์ของโรงเรียนนั้นๆ ตัวอย่างวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาเช่น เน้นการอ่านออกเขียนได้ เน้นกระบวนการเรียนรู้ผ่านการเล่น เน้นความรู้ทางภาษาควบคู่วิชาการ เป็นต้น
2. หลักสูตร	1. หลักสูตร และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงบ่อย ไม่มีทิศทางที่ชัดเจน ไม่มีระบบ ขาดเอกภาพ 2. หลักสูตรเน้นการท่องจำ ขาดการคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ และคิดอย่างเป็นระบบ ผู้เรียนขาดการพัฒนาการกล้าแสดงออก 3. หลักสูตรไม่มีความทันสมัย ไม่สอดคล้องกับผู้เรียน และโลกที่เปลี่ยนแปลงไป

ตารางที่ 4-17 แสดงการสังเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน (ต่อ)

ด้าน	สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน
3. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน	<p>1. รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนมีความหลากหลาย และคล้ายกันในบางประเด็น คือ</p> <p>ด้านร่างกายและจิตใจ</p> <p>มีรูปแบบและวิธีการที่คล้ายกันในทุกประเภทของโรงเรียน เช่น การทำกิจกรรมเคลื่อนไหวในช่วงเช้า การเล่นกีฬาหรือทำกิจกรรมกลางแจ้ง</p> <p>ด้านความรู้และทักษะ</p> <p>มีความแตกต่างกันในแต่ละประเภทของโรงเรียน โดยโรงเรียนสังกัด กทม. และสพฐ. จะถ่ายทอดความรู้และทักษะต่างๆผ่านการเล่น การเรียนรู้แบบบูรณาการ การอ่านท่องจำ โรงเรียนสังกัด สช. จะเน้นการเรียนรู้ทางวิชาการเป็นสำคัญ</p> <p>ด้านเจตคติและค่านิยม</p> <p>มีการถ่ายทอดเจตคติและค่านิยมผ่านการใช้ชีวิตประจำวันคล้ายกันในทุกประเภทของโรงเรียน ตัวอย่างเจตคติและค่านิยมที่ถ่ายทอด เช่น ค่านิยม 12 ประการ คุณธรรมจริยธรรม การโตไปไม่โกง ความเป็นไทย เป็นต้น</p> <p>ด้านการแสดงออกต่อสังคม</p> <p>มีรูปแบบและวิธีการถ่ายทอดด้านการแสดงออกต่อสังคมคล้ายกันในทุกประเภทของโรงเรียนคือ ผ่านการใช้ชีวิตประจำวันในโรงเรียน กิจกรรมโฮมรูม และรายวิชา เสริมสร้างประสบการณ์ ตัวอย่างเช่น มารยาท เป็นต้น</p> <p>2. การจัดการเรียนการสอนเน้นการบ้านและความรู้ทางวิชาการเป็นจำนวนมากจนขาดการพัฒนาในด้านอื่นให้เหมาะสมตามวัยเช่น จิตใจ อารมณ์ สังคม และพฤติกรรม</p>

ตารางที่ 4-17 แสดงการสังเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน (ต่อ)

ด้าน	สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน
3. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน (ต่อ)	3. การจัดการเรียนการสอนมีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้มากขึ้น 4. รูปแบบการเรียนการสอนบางวิชาเปลี่ยนแปลงไป เช่น การสะกตคำในภาษาไทย คณิตศาสตร์
4. ครู	1. ภาระงานครู และจำนวนเนื้อหาวิชามีมากจนทำให้ผู้สอนสอนไม่ทัน 2. ครูจบไม่ตรงตามวุฒิ หรือ ไม่มีความรู้เท่าทันผู้เรียนในยุคปัจจุบัน 3. ครูไม่มีจรรยาบรรณ
5. การวัดและการประเมินผล	1. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินผลคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มีกรอบการดำเนินงานไม่ชัดเจน 2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) กำหนดตัวชี้วัดสมรรถนะของเด็กปฐมวัยจำนวนมากเกินไป
6. สิ่งแวดล้อมในสังคมที่มีผลต่อการจัดการศึกษา	1. ทักษะคติบางประการของผู้ปกครอง ครู และผู้ใหญ่ในสังคม เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบการศึกษาไทย 2. สถาบันกวดวิชา และการรับเงินแป๊ะเจี๊ยะ ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอน 3. สภาพครอบครัว และโรงเรียน เช่น สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ 4. ครูและผู้ปกครองขาดปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

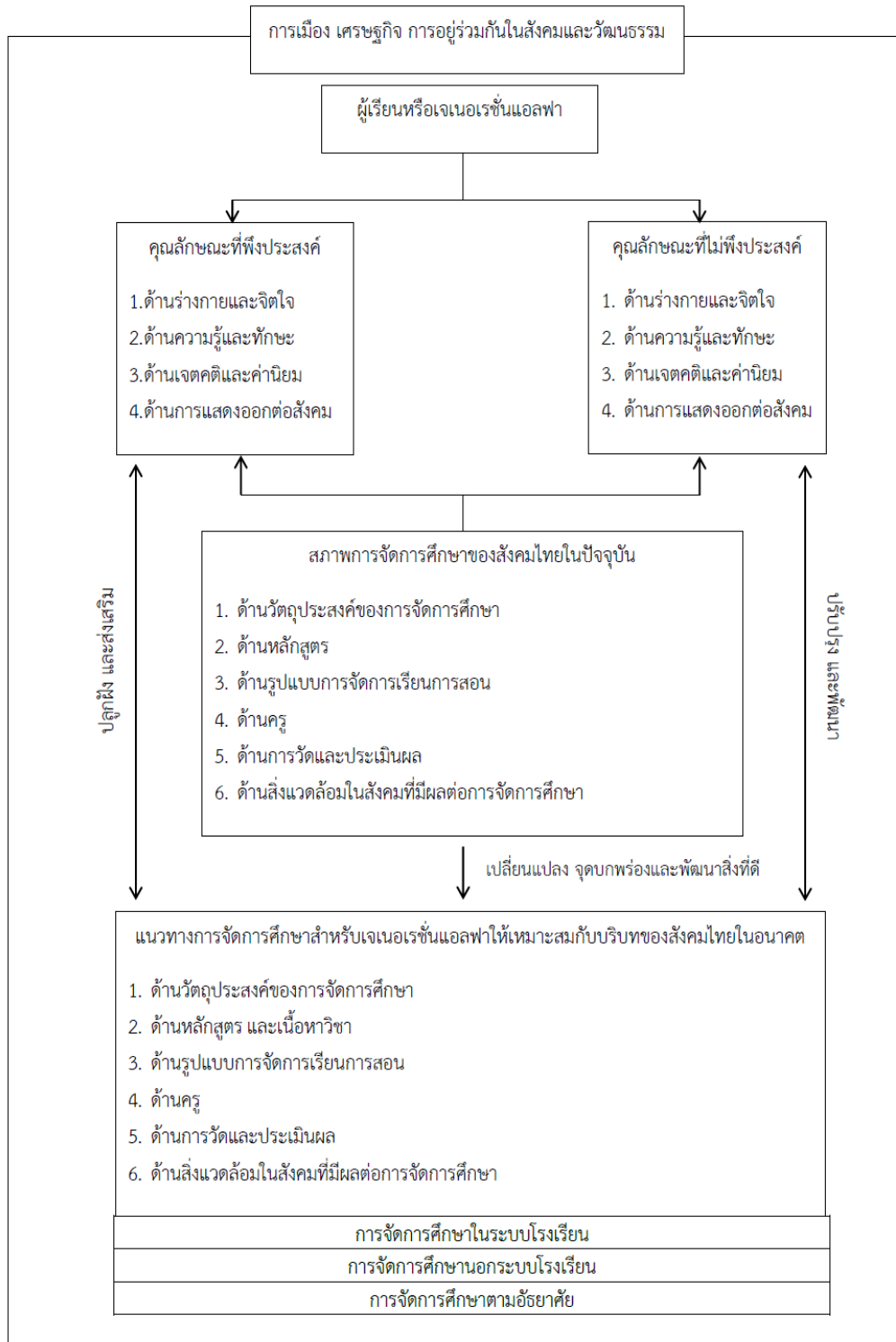
จากตารางที่ 4-17 แสดงให้เห็นถึงสภาพการจัดการศึกษาที่เป็นจริงในสังคมไทยปัจจุบัน ผู้วิจัยพบว่าองค์ประกอบของการจัดการศึกษาในภาพรวมทั้งในส่วนของหลักสูตร รูปแบบหรือวิธีการจัดการเรียนการสอน ครูและบุคลากรทางการศึกษา การวัดและประเมินผล และสิ่งแวดล้อมในสังคมที่มีผลต่อการจัดการศึกษานั้น ยังไม่เหมาะสมและเอื้อต่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับเจเนอเรชั่นแอลฟาตั้งตัวอย่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรู้และทักษะของเจเนอเรชั่นแอลฟาเช่น การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์

นวัตกรรมใหม่ๆ แต่สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบันพบว่าหลักสูตรยังคงเน้นในเรื่องของการท่องจำเป็นหลักจนขาดการพัฒนาทักษะในด้านการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆของผู้เรียน ด้านเจตคติและค่านิยมที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟา เช่น การมีคุณธรรม จริยธรรม และความกล้าหาญทางจริยธรรม แต่ขณะเดียวกันสิ่งแวดล้อมในสังคม (mesosystem) ยังคงมีการทุจริตคอร์รัปชันในระบบการศึกษาที่เรียกว่า “เงินแป๊ะเจี๊ยะ” เป็นต้นแบบให้กับเจเนอเรชั่นแอลฟาได้ซึมซับและเรียนรู้จากในชีวิตประจำวันผ่านพฤติกรรมของระบบสิ่งแวดล้อมรอบตัวตั้งแต่พ่อแม่ ครู โรงเรียน ชุมชน และสังคม เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต โดยแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟานั้นมีกรอบแนวคิดที่สำคัญในการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟาหรือผู้เรียน และสภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบันด้วยหลัก 3 ป. คือ ป.ที่ 1 ปลุกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับเจเนอเรชั่นแอลฟา โดยผ่านการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเจเนอเรชั่นแอลฟา ป.ที่ 2 คือปรับปรุงคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และ ป.ที่ 3 คือเปลี่ยนแปลงจุดบกพร่องของสภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบันและพัฒนาสิ่งที่ดีปัจจุบันของการศึกษาไทยให้เป็นการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตมากขึ้น กรอบแนวคิดดังกล่าวนำเสนอ ดังภาพที่ 4-2 และแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคตนำเสนอในตารางที่ 4-18 ตามลำดับ

ภาพที่ 4-2 แสดงแนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

3753224205

ตารางที่ 4-18 แสดงแนวทางการจัดการศึกษาในระบบการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทสังคมไทยในอนาคต

ด้าน	แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา
1. วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา	จุดมุ่งหมายสำคัญคือการพัฒนาผู้เรียนให้มีพัฒนาการครบทุกด้านตามแต่ละช่วงวัย
2. หลักสูตร และเนื้อหาวิชา	<ol style="list-style-type: none"> 1. หลักสูตรมีความทันสมัย สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟา และสะท้อนสิ่งที่สังคมไทยต้องการ 2. หลักสูตรบูรณาการจุดเด่นของประเทศต่างๆ และปรับให้สอดคล้องกับบริบทสังคมไทย 3. เนื้อหาวิชาที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านร่างกายและจิตใจ <ol style="list-style-type: none"> 3.1 เน้นทักษะการมีชีวิตรอดในสังคมปัจจุบันแทนที่เนื้อหาวิชาการ การช่วยเหลือ ดูแลตนเองและเอาตัวรอดจากสื่อเสี่ยงภัย 3.2 ความรู้ในการจัดการและการควบคุมอารมณ์ 3.3 ความรู้ทางด้านศาสนาหรือกิจกรรมที่เน้นความแข็งแกร่งทางจิตใจ 3.4 ความรู้ทางด้านสุขภาวะ สุขศึกษา และสาธารณสุข 4. เนื้อหาวิชาที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรู้และทักษะ <ol style="list-style-type: none"> 4.1 ความรู้ที่จำเป็นต่อการดูแลตนเอง และผู้อื่นในชีวิตประจำวัน 4.2 ความรู้และทักษะด้านภาษาเพื่อการใช้ชีวิตประจำวันและการเจรจาเพื่อลดความขัดแย้ง 4.3 ความรู้เท่าทันเทคโนโลยี และการเลือกใช้อย่างถูกกาลเทศะ

ตารางที่ 4-18 แสดงแนวทางการจัดการศึกษาในระบบการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทสังคมไทยในอนาคต (ต่อ)

ด้าน	แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟา
2. หลักสูตร และเนื้อหาวิชา (ต่อ)	<p>4.4 ความรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ</p> <p>4.5 การรู้จักประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน เช่น ภาษา</p> <p>4.6 ความรู้ทางกฎหมายที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย</p> <p>4.7 ความรู้และทักษะในการบริหารจัดการทางการเงิน การลงทุน</p> <p>4.8 เนื้อหาเพื่อนำไปประกอบวิชาชีพ สร้างอาชีพอิสระด้วยตนเอง</p> <p>4.9 เนื้อหาด้านการปกครองในระบบประชาธิปไตย การเมืองการปกครองในอาเซียน หน้าที่พลเมือง</p> <p>5. เนื้อหาวิชาที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านเจตคติและค่านิยม</p> <p>5.1 ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และความผูกพันในครอบครัว</p> <p>5.2 คุณธรรม จริยธรรม ในชีวิตประจำวัน</p> <p>5.3 วัฒนธรรมไทย ความเป็นไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย</p> <p>5.4 ความเป็นประชาธิปไตย ความมีระเบียบวินัย</p> <p>6. เนื้อหาวิชาที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการแสดงออกต่อสังคม</p> <p>6.1 รู้ในสิทธิและหน้าที่ของตน และผู้อื่น ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น</p>

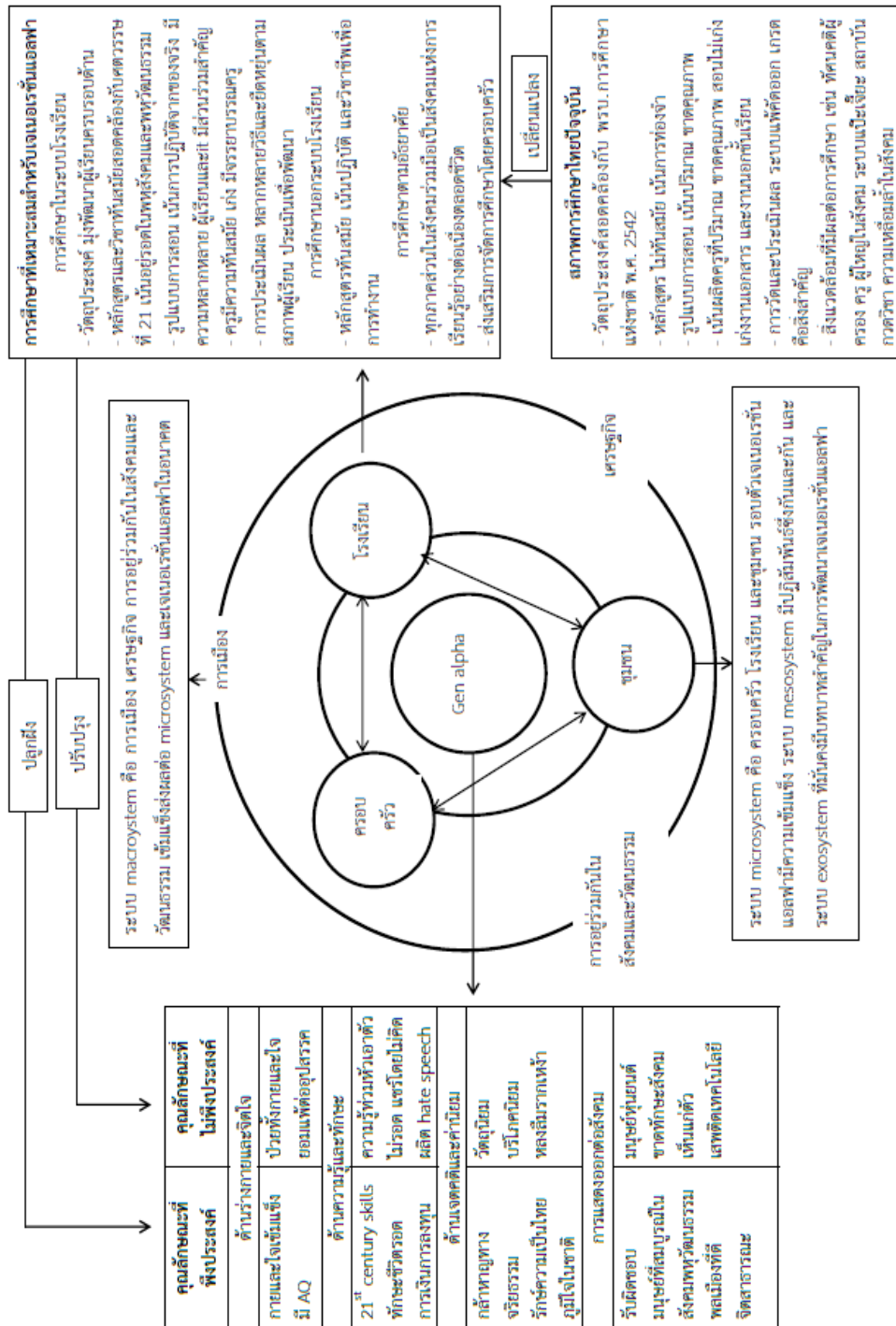
ตารางที่ 4-18 แสดงแนวทางการจัดการศึกษาในระบบการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทสังคมไทยในอนาคต (ต่อ)

ด้าน	แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟา
2. หลักสูตร และเนื้อหาวิชา (ต่อ)	<p>6.2 ความสามัคคี การทำงานเป็นทีม</p> <p>6.3 มารยาทในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมและศาสนา</p> <p>6.4 การมีจิตอาสา จิตสาธารณะ</p>
3. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน	<p>1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเน้นการลงมือปฏิบัติจากประสบการณ์จริง และมีความหลากหลาย</p> <p>2. ผู้เรียน และเทคโนโลยี มีบทบาทในการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น</p> <p>3. การจัดการเรียนการสอนเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้อยู่ในสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย</p> <p>4. รูปแบบการเรียนการสอนมีลักษณะเหมือนโรงเรียนทางเลือก ลดบทบาทของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้น้อยลง</p>
4. ครู	<p>1. ครูมีจิตวิญญาณ และจรรยาบรรณความเป็นครู</p> <p>2. ครูมีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ</p> <p>3. ครูและผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ที่ดี ร่วมมือซึ่งกันและกันในการจัดการเรียนการสอน ผู้ปกครองเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน</p>
5. การวัดและการประเมินผล	<p>วัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การสอบแบบอัตนัย การศึกษาจากสภาพจริง การสังเกตพฤติกรรม</p>
6. สิ่งแวดล้อมในสังคมที่มีผลต่อการจัดการศึกษา	<p>1. มีความเท่าเทียมทางการศึกษา</p> <p>2. จำนวนผู้เรียนต่อห้องลดน้อยลง</p>

สำหรับแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคตมีรายละเอียดดังนี้ 1) ควรจัดหลักสูตรที่มีความหลากหลาย และพัฒนาเนื้อหาให้มีความทันสมัย 2) มีเนื้อหาวิชาที่สามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่ต้องการให้เกิดกับเจเนอเรชันแอลฟา 3) เน้นทักษะชีวิต และทักษะทางวิชาชีพ ผู้เรียนสนใจด้วยตนเอง 4) การทำวิจัยจากประสบการณ์จริง เรียนรู้ด้วยวิธีการลงมือปฏิบัติ 5) เน้นการเรียนรู้ในหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจด้วยตนเอง 6) เน้นการบริหารจัดการโดยบุคคลในชุมชน อบต. มหาวิทยาลัยท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นระบบ exosystem ของเจเนอเรชันแอลฟา มีส่วนร่วมในการสอนแทนการบริหารจากส่วนกลาง

แนวทางการจัดการศึกษาตามอัยศาสตร์สำหรับเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมในอนาคตพบว่า การมีส่วนร่วมและมีความสัมพันธ์ที่ดีของระบบ mesosystem ระหว่างระบบ microsystem คือบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเจเนอเรชันแอลฟา การเป็นต้นแบบของครูที่สามารถให้คำแนะนำในการใช้ชีวิตประจำวัน และผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดีโดยการสอนจากชีวิตประจำวันให้ความรู้และคำแนะนำเพิ่มเติม เน้นการส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่ต้องการจัดการศึกษาด้วยตนเองภายใต้บริบทของสังคมทั้งระบบ exosystem และ macrosystem ที่เข้มแข็งและมั่นคง

จากผลการวิจัยทั้งหมดที่ผู้วิจัยนำเสนอในงานวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต” ผู้วิจัยนำมาสรุปเป็นแผนภาพที่ 4-3 ร่วมกับกรอบแนวคิดในงานวิจัยของเรื่องนี้ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นกรอบแนวคิดและผลลัพธ์ที่ได้จากงานวิจัยมากขึ้น ดังนี้

ภาพที่ 4-3 แสดงกรอบแนวคิดและผลลัพธ์ของงานวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจนเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต”

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต มีวัตถุประสงค์ของงานวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต 2) เพื่อวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันกับการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต

ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธี (mixed method) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการประชุมสนทนากลุ่ม (focus group discussion) กับระบบสิ่งแวดล้อมรอบตัวของเจเนอเรชั่นแอลฟาเพื่อหาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมไทยในอนาคตในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์กับระบบสิ่งแวดล้อมรอบตัวของเจเนอเรชั่นแอลฟาเพื่อวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันและการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต และวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม เพื่อหาแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต ทั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในงานวิจัยตามลำดับ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้ 3 ประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้

5.1.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต

5.1.2 สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันและการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

5.1.3 แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต

3753224205

5.1.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต

ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตเมื่อแบ่งตามกรอบแนวคิดในการพัฒนามนุษย์เป็น 4 คุณลักษณะ เจเนอเรชันแอลฟาควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้

5.1.1.1 ด้านร่างกาย และจิตใจ

ประกอบด้วยด้านร่างกายควรดูแลสุขภาพกายให้แข็งแรงเหมาะสมตามวัย ด้วยการพักผ่อน ออกกำลังกาย เลือกรับประทานอาหารที่มีคุณค่า และมีสุขอนามัยที่ดี ด้านจิตใจ มีสุขภาพจิตที่ดี รับผิดชอบต่อตนเองด้านบวก รู้จักและเข้าใจตนเอง มั่นใจในตนเอง มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (Adversity Quotient)

5.1.1.2 ด้านความรู้ และทักษะ

ประกอบด้วยการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ความรู้ทางภาษาในการเจรจาติดต่อสื่อสาร แก้ไขและลดความขัดแย้งในสังคม ทักษะชีวิตและการดำรงชีวิตรอดในสังคม ป้องกันตนเองจากสื่อเสี่ยงภัย การวางแผนทางการเงินและการลงทุน การเลือกรับ และใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ และการเป็นผู้ประกอบการ (entrepreneurial) สามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ด้วยตนเอง

5.1.1.3 ด้านเจตคติ และค่านิยม

ประกอบด้วยการมีคุณธรรม จริยธรรม และมีความกล้าหาญทางจริยธรรม การธำรงรักษา และอนุรักษ์ความเป็นไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย รวมถึงการซาบซึ้งและเห็นคุณค่าในสามสถาบันหลักของประเทศ

5.1.1.4 ด้านการแสดงออกต่อสังคม

ประกอบด้วยความสามารถในการดูแลตนเอง ครอบครัว และสังคม (โดยเฉพาะสังคมผู้สูงอายุ) มีคุณลักษณะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ เช่น ความสามัคคี ความกตัญญู ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความสามารถในการปรับตัว เป็นต้น มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม ทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรม การเป็นพลเมืองที่ดีในระบบประชาธิปไตย เคารพสิทธิและเสรีภาพของตนและผู้อื่น การมีจิตสำนึกสาธารณะ คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและสังคม และการเคารพกฎหมาย

5.1.2 สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันและการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

5.1.2.1 สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน

ผู้วิจัยแบ่งเป็น 6 ด้าน คือ 1) วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา 2) หลักสูตร 3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน 4) ครู 5) การวัดและการประเมินผล 6) สิ่งแวดล้อมในสังคมที่มีผลต่อการจัดการศึกษา

1) วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษามีความแตกต่างกันตามประเภท และวิสัยทัศน์ของโรงเรียนนั้นๆ ตัวอย่างวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาเช่น เน้นการอ่านออกเขียนได้ เน้นกระบวนการเรียนรู้ผ่านการเล่น เน้นความรู้ทางภาษาควบคู่วิชาการ เป็นต้น

2) หลักสูตร

หลักสูตร และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงบ่อย ไม่มีทิศทางที่ชัดเจน ไม่มีระบบ ขาดเอกภาพ หลักสูตรเน้นการท่องจำ (ขณะเดียวกันการเน้นท่องจำจะมีประโยชน์สำหรับบางวิชาเช่น วิชาประวัติศาสตร์) ขาดการคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ และขาดการคิดอย่างเป็นระบบ ผู้เรียนขาดการพัฒนาการกล้าแสดงออก หลักสูตรไม่มีความทันสมัย ไม่สอดคล้องกับผู้เรียน และโลกที่เปลี่ยนแปลงไป สำหรับการจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในทุกประเภทของโรงเรียนจะมีความใกล้เคียงกัน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโรงเรียน เช่น วัตถุประสงค์คือ การเน้นความรู้ทางวิชาการ กิจกรรมเสริมหลักสูตรจะจัดเน้นเนื้อหาวิชาการ เป็นต้น

3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนทุกประเภท ทั้งโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จะเน้นการบ้านและความรู้ทางวิชาการเป็นจำนวนมากจนขาดการพัฒนาในด้านอื่นให้เหมาะสมตามวัยเช่น จิตใจ อารมณ์ สังคม และพฤติกรรม การจัดการเรียนการสอนมีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้มากขึ้น มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง เช่น เน้นการเรียนแบบวิชาการ เน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นต้น

นอกจากนี้รูปแบบ และนโยบายการจัดการเรียนการสอนยังขาดเอกภาพ ไม่มีทิศทางที่แน่นอน ระบบการศึกษาเน้นการแข่งขันวัดคุณค่าที่คะแนน เกรด จนนำไปสู่การเรียนกวดวิชา รูปแบบการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น วิธีการสะกดคำในวิชาภาษาไทย การ

ไม่เน้นการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ (เฉพาะโรงเรียนสังกัด กทม. และสังกัด สพฐ.) โรงเรียนทุกประเภทต่างมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย และคล้ายกันในบางประเด็นคือ

ด้านร่างกายและจิตใจ

มีรูปแบบและวิธีการที่คล้ายกันในทุกประเภทของโรงเรียน เช่น การทำกิจกรรมเคลื่อนไหว กิจกรรมเข้าจังหวะในช่วงเช้า การเล่นเกมหรือทำกิจกรรมกลางแจ้ง

ด้านความรู้และทักษะ

มีความแตกต่างกันในแต่ละประเภทของโรงเรียน โดยโรงเรียนสังกัด กทม. และ สพฐ. จะถ่ายทอดความรู้และทักษะต่างๆผ่านการเล่น การเรียนรู้แบบบูรณาการ การอ่านท่องจำ โรงเรียนสังกัด สช. จะเน้นการเรียนรู้ทางวิชาการเป็นสำคัญ

ด้านเจตคติและค่านิยม

มีการถ่ายทอดเจตคติและค่านิยมผ่านการใช้ชีวิตประจำวันคล้ายกันในทุกประเภทของโรงเรียน ตัวอย่างเจตคติและค่านิยมที่ถ่ายทอด เช่น ค่านิยม 12 ประการ คุณธรรมจริยธรรม การโตไปไม่โกง ความเป็นไทย เป็นต้น

ด้านการแสดงออกต่อสังคม

มีรูปแบบและวิธีการถ่ายทอดด้านการแสดงออกต่อสังคมคล้ายกันในทุกประเภทของโรงเรียนคือ ผ่านการใช้ชีวิตประจำวันในโรงเรียน กิจกรรมโฮมรูม และรายวิชาเสริมสร้างประสบการณ์ ตัวอย่างเช่น มารยาท เป็นต้น

4) ครู

ภาระงานครู และจำนวนเนื้อหาวิชาที่มีมากจนทำให้ผู้สอนสอนไม่ทัน ครูจบไม่ตรงตามวุฒิ หรือ ไม่มีความรู้เท่าทันผู้เรียนในยุคปัจจุบัน รวมถึงการขาดจรรยาบรรณของครู ในขณะที่ข้อคิดเห็นจากกลุ่มผู้ปกครองที่มีเจเนอเรชั่นแอลฟาจากโรงเรียนสังกัด กทม. มีข้อคิดเห็นแตกต่างจากโรงเรียนประเภทอื่นคือ ครูสอนดี ดูแลนักเรียนได้ดี

5) การวัดและการประเมินผล

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินผลคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มีกรอบการดำเนินงานไม่ชัดเจน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กำหนดตัวชี้วัดสมรรถนะของเด็กปฐมวัยจำนวนมากเกินไป สำหรับรูปแบบการวัดและประเมินผลการศึกษา ในทุกโรงเรียน จะมีวิธีการวัดและประเมินในสองรูปแบบคือ ประเมินตามสภาพจริงผ่านการสังเกตพฤติกรรม และการประเมินทางวิชาการเพื่อเลื่อนชั้น ผ่านการสอบ สำหรับข้อคิดเห็นต่อระบบการศึกษาแบบแพ็คต้ออก มี 2 ความคิดเห็น คือ เห็นด้วย และไม่เห็นด้วย โดยข้อคิดเห็นไม่เห็นด้วยมีจำนวนมากกว่าคิดเป็นร้อยละ 73.81

6) สิ่งแวดล้อมในสังคมที่มีผลต่อการจัดการศึกษา

ทัศนคติบางประการของผู้ปกครอง ครู และผู้ใหญ่ในสังคม เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบการศึกษาไทย เช่น การเรียนแบบแข่งขัน เน้นการวัดความสำเร็จทางการศึกษาที่คะแนน เป็นต้น สถาบันกวดวิชา และการรับเงินแป๊ะเจี๊ยะ ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอน สภาพครอบครัว และโรงเรียน เช่น สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครองดังจะเห็นได้จากการมีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษากับโรงเรียน โรงเรียนทุกประเภทจะมีการประชุมผู้ปกครอง และสอบถามข้อคิดเห็นที่ผู้ปกครองมีต่อโรงเรียนในด้านต่างๆผ่านแบบสอบถามภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง ความร่วมมือของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษากับโรงเรียน พบว่าเฉพาะผู้ปกครองที่สังกัดโรงเรียน กทม. และ สังกัด สพฐ. ที่ไม่ให้ความร่วมมือกับโรงเรียน ตรงกันข้ามกับโรงเรียนสังกัด สช. บางโรงเรียนที่ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นต่อโรงเรียน

ทั้งนี้เมื่อผู้วิจัยสอบถามข้อคิดเห็นในภาพรวมของการจัดการศึกษาไทยกับการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟาตามความต้องการ พบว่าคำตอบจากผู้ปกครองมี 3 คำตอบ คือ 1) การจัดการศึกษาไทยในปัจจุบันตอบโจทย์ได้ตรงตามความต้องการของผู้ปกครอง (เป็นคำตอบที่ได้จากผู้ปกครองที่มีบุตรเรียนในโรงเรียนสังกัด กทม.เป็นส่วนใหญ่) 2) การจัดการศึกษาไทยปัจจุบันตอบโจทย์การพัฒนาบุตรหลานได้เพียงบางด้าน เป็นคำตอบที่พบในทุกประเภทโรงเรียน และคำตอบที่ 3) การจัดการศึกษาไทยในปัจจุบันไม่สามารถตอบโจทย์ในการพัฒนาบุตรได้ตรงตามที่ต้องการ เป็นคำตอบที่พบในทุกประเภทโรงเรียน

5.1.2.2 การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

ผู้วิจัยแบ่งเป็น 6 ด้านเช่นเดียวกับสภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบัน คือ 1) ด้านวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา 2) ด้านหลักสูตร และเนื้อหาวิชา 3) ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านครู 5) ด้านการวัดและประเมินผล 6) ด้านสิ่งแวดล้อมในสังคมที่มีผลต่อการจัดการศึกษา

1) ด้านวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้านคือ ด้านร่างกายและจิตใจ ความรู้และทักษะ เจตคติและค่านิยม และการแสดงออกต่อสังคม เหมาะสมและสอดคล้องตามแต่ละช่วงวัย

2) ด้านหลักสูตร และเนื้อหาวิชา

ด้านหลักสูตรควรมีการปรับให้มีความทันสมัย และสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาและบริบทของสังคมไทย

ด้านเนื้อหาวิชา เจเนอเรชันแอลฟาควรเรียนรู้ประเด็นสำคัญหลายประการ คือ 1) เรื่องของขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมไทย 2) มารยาทในสังคม 3) คุณธรรมจริยธรรม 4) การมีทักษะชีวิต สามารถอยู่รอดในสังคมได้อย่างถูกต้องและมีความสุข 5) การใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทันและเหมาะสม 6) ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และความสัมพันธ์ในครอบครัว 7) ความรู้ทางด้านกฎหมาย สิทธิ และหน้าที่พลเมืองในระบบประชาธิปไตย 8) การวางแผนและบริหารจัดการทางการเงิน การลงทุน 9) ทักษะการคิดในรูปแบบต่างๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ 9) ภาษาเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน 10) การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่มีความหลากหลายทางศาสนา และวัฒนธรรม 11) ความรู้ทางด้านสุขภาพ และสาธารณสุข

3) ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

รูปแบบหรือวิธีการจัดการเรียนการสอนควรมีความหลากหลาย ผู้เรียนและเทคโนโลยีมีบทบาทในการเรียนการสอนมากขึ้น รวมถึงการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย เน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต เน้นการลงมือปฏิบัติ นำไปประยุกต์ใช้ได้จริง เรียนรู้จากประสบการณ์จริงมากกว่าการท่องจำ

4) ด้านครู

การให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาในเด็กปฐมวัยมากขึ้น ครูพัฒนาตนเองทั้งเรื่องของจรรยาบรรณความเป็นครู และการมีความรู้เท่าทันผู้เรียน และโลกปัจจุบัน

5) ด้านการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนควรมีรูปแบบที่หลากหลายนอกเหนือจากการสอบวัดผลแบบปรนัย เช่น การจำลองเหตุการณ์ การสังเกตจากพฤติกรรม เป็นต้น

6) ด้านสิ่งแวดล้อมในสังคมที่มีผลต่อการจัดการศึกษา

ความสัมพันธ์ที่ดีและความร่วมมือซึ่งกันและกันในการจัดการเรียนการสอนระหว่างครู และผู้ปกครองเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาเจเนอเรชันแอลฟา รวมถึงความเท่าเทียมทางการศึกษา และจำนวนผู้เรียนต่อห้องมีปริมาณที่เหมาะสม

5.1.3 แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต

ผู้วิจัยนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคตเป็น 3 รูปแบบคือ

5.1.3.1 การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน

5.1.3.2 การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

5.1.3.3 การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

5.1.3.1 การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน

ผู้วิจัยนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนออกเป็น 6 ด้าน คือ 1) ด้านวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา 2) ด้านหลักสูตร และเนื้อหาวิชา 3) ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านครู 5) ด้านการวัดและประเมินผล 6) ด้านสิ่งแวดล้อมในสังคมที่มีผลต่อการจัดการศึกษา

1) ด้านวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้านคือ ด้านร่างกายและจิตใจ ความรู้และทักษะ เจตคติและค่านิยม และการแสดงออกต่อสังคม เหมาะสมและสอดคล้องตามแต่ละช่วงวัย

2) ด้านหลักสูตร และเนื้อหาวิชา

หลักสูตรควรมีความทันสมัย สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ เจเนอเรชันแอลฟา และสะท้อนสิ่งที่สังคมไทยต้องการ หลักสูตรควรบูรณาการจุดเด่นของประเทศต่างๆ และปรับให้สอดคล้องกับบริบทสังคมไทย

สำหรับเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านร่างกายและจิตใจ ควรเน้นทักษะการมีชีวิตรอดในสังคมปัจจุบันแทนที่เนื้อหาวิชาการ การช่วยเหลือดูแลตนเองและเอาตัวรอดจากสื่อเสี่ยงภัย ความรู้ในการจัดการและการควบคุมอารมณ์ ความรู้ทางด้านศาสนาหรือกิจกรรมที่เน้นความแข็งแกร่งทางจิตใจ และความรู้ด้านสุขภาพ สุขศึกษา และสาธารณสุข

เนื้อหาวิชาที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรู้และทักษะ

เจเนอเรชันแอลฟาควรมีความรู้ที่จำเป็นต่อการดูแลตนเอง และผู้อื่นในชีวิตประจำวัน ความรู้และทักษะด้านภาษาเพื่อการใช้ชีวิตประจำวันและการเจรจาเพื่อลดความขัดแย้ง ความรู้เท่าทันเทคโนโลยี และการเลือกใช้อย่างถูกกาลเทศะ ความรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องและดีงาม การรู้จักประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน เช่น ภาษา วัฒนธรรม เป็นต้น ความรู้ทางกฎหมายที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย ความรู้และทักษะในการบริหารจัดการทางการเงิน การลงทุน เนื้อหาวิชาที่ใช้เพื่อนำไปประกอบวิชาชีพ สร้าง

อาชีพอิสระด้วยตนเอง เนื้อหาด้านการปกครองในระบบประชาธิปไตย การเมืองการปกครองในอาเซียน หน้าที่พลเมือง

เนื้อหาวิชาที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านเจตคติ และค่านิยมของเจเนอเรชันแอลฟา คือ วิชาที่เน้นให้เจเนอเรชันแอลฟามีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และความผูกพันในครอบครัว มีคุณธรรม จริยธรรม ในชีวิตประจำวัน รู้จัก และรักษัวัฒนธรรมไทย ความเป็นไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย รวมถึงการมีความเป็นประชาธิปไตย และความมีระเบียบวินัย

เนื้อหาวิชาที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการแสดงออกต่อสังคม เจเนอเรชันแอลฟาควรรู้ในสิทธิและหน้าที่ของตน และผู้อื่น ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ความสามัคคี การทำงานเป็นทีม มารยาทในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม พหุวัฒนธรรมและศาสนา รวมถึงการมีจิตอาสา จิตสาธารณะต่อสังคม

3) ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับเจเนอเรชันแอลฟา ควรเน้นการลงมือปฏิบัติจากประสบการณ์จริง และจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย ผู้เรียน และเทคโนโลยี มีบทบาทในการเรียนการสอนมากขึ้น การจัดการเรียนการสอนเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้อยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรมแต่ไม่ลืมรากเหง้าความเป็นไทย รูปแบบการเรียนการสอนควรมีลักษณะเหมือนโรงเรียนทางเลือกคือเน้นพัฒนาผู้เรียนให้ครบทุกด้านของพัฒนาการ และลดบทบาทของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ให้น้อยลง

4) ด้านครู

ครูควรมีจิตวิญญาณ และจรรยาบรรณความเป็นครู เป็นครูที่มีคุณภาพ และมีความรู้ความสามารถ มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ที่เหมาะสมกับเจเนอเรชันแอลฟา นอกจากนี้ ครูและผู้ปกครองควรมีความสัมพันธ์ที่ดี ร่วมมือซึ่งกันและกันในการจัดการเรียนการสอน ผู้ปกครองเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน

5) ด้านการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ควรใช้วิธีการที่มีหลากหลายมากขึ้น เช่น การสอบแบบอัตนัย การศึกษาจากสภาพจริง การสังเกตพฤติกรรม การจำลองเหตุการณ์

6) ด้านสิ่งแวดล้อมในสังคมที่มีผลต่อการจัดการศึกษา

สิ่งแวดล้อมในสังคมที่มีผลต่อการจัดการศึกษา เช่น การมีความเท่าเทียมทางการศึกษา จำนวนผู้เรียนต่อห้องมีปริมาณที่เหมาะสม สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเอื้อต่อพัฒนาการ

ด้านต่างๆตามวัย ความสัมพันธ์และทัศนคติที่ดีระหว่างครูและผู้ปกครอง การลดค่านิยมและทัศนคติบางประการของผู้ใหญ่ในสังคม เช่น การเรียนแบบแข่งขัน การเรียนกวดวิชา

5.1.3.2 การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่เหมาะสมสำหรับ เจเนอเรชันแอลฟาควรมีลักษณะดังนี้ ด้านหลักสูตรควรมีความหลากหลาย และพัฒนาเนื้อหาให้มีความทันสมัย มีเนื้อหาวิชาที่สามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่ต้องการให้เกิดกับ เจเนอเรชันแอลฟา เน้นทักษะชีวิต และทักษะทางวิชาชีพเพื่อใช้ในการทำงาน เน้นการทำวิจัยจากประสบการณ์จริง เรียนรู้ด้วยวิธีการลงมือปฏิบัติ เน้นการเรียนรู้ในหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจด้วยตนเอง ด้านการบริหารจัดการ (ระบบ exosystem) บุคคลในชุมชน อบต. มหาวิทยาลัยท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการสอนแทนการบริหารจากส่วนกลาง

5.1.3.3 การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

แนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมในอนาคต พบว่าการมีส่วนร่วมและความสัมพันธ์ที่ดีของระบบ mesosystem ระหว่างระบบ microsystem คือบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเจเนอเรชันแอลฟา การเป็นตัวแบบของครูที่สามารถให้คำแนะนำในการใช้ชีวิตประจำวัน และผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดีโดยการสอนจากชีวิตประจำวันให้ความรู้และคำแนะนำเพิ่มเติม เน้นการส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่ต้องการจัดการศึกษาด้วยตนเองภายใต้บริบทของสังคมทั้งระบบ exosystem และ macrosystem ที่เข้มแข็งและมั่นคง

5.2 อภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยที่ได้ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยใน 3 ประเด็นหลักคือ

- 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต
- 2) สภาพการจัดการศึกษาในสังคมไทยในปัจจุบัน และการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต
- 3) แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต

จากผลการศึกษาพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกายและจิตใจ ด้านความรู้และทักษะ ด้านเจตคติและค่านิยม และด้านการแสดงออกต่อสังคม ที่ได้จากการประชุมสนทนากลุ่ม (focus group discussion) มีความสอดคล้องกับแผน และนโยบายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนในหลายประการ อาทิ คุณลักษณะด้านร่างกายและจิตใจ การมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์เหมาะสมตามช่วงวัย การมีสุขภาพจิตที่ดี ด้านความรู้และทักษะ เช่น การมีทักษะการคิด แก้ปัญหา ด้านเจตคติและค่านิยม เช่น การมีคุณธรรม จริยธรรม รักความเป็นไทย ด้านการแสดงออกต่อสังคม เช่น การมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น การช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม เป็นต้น สอดคล้องกับนโยบายเยาวชนแห่งชาติและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว (พ.ศ. 2545-2554); พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550; พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง); กระทรวงศึกษาธิการ (2551); นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ ด้านการพัฒนาเด็กตามแนวทาง “โลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” (พ.ศ. 2550-2559) โดยยูนิเซฟ ที่กล่าวถึงคุณลักษณะเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ควรมีสุขภาพกายและจิตที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ช่วยเหลือสังคม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจ

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์บางประการจากการประชุมสนทนากลุ่ม ก็แสดงถึงบริบทของสังคมไทยในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป และสะท้อนถึงแนวโน้มที่น่าจะเกิดขึ้นในอนาคตกับเจเนอเรชันแอลฟา อาทิ คุณลักษณะด้านร่างกายและจิตใจ เช่น การมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (adversity quotient) ที่ผู้เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มมีข้อคิดเห็นตรงกันว่าเจเนอเรชันแอลฟามีความสามารถที่จะอดทน และเอาชนะกับปัญหาลดลงความสามารถในการรอคอยสิ่งต่างๆในชีวิตลดน้อยลง ดังนั้นเจเนอเรชันแอลฟาจึงควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านของความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคเพิ่มมากขึ้น เช่นเดียวกับด้านสติปัญญา พบว่าระดับเขาวนปัญญาโดยเฉลี่ยของเด็กไทยลดลงอยู่ที่ 88-91 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลกที่กำหนดไว้ที่ 90-110 มีสมาธิสั้น เช่นเดียวกับพัฒนาการสมวัยในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ลดลงจาก 72% ในปี พ.ศ. 2557 เหลือเพียง 67% ในปี พ.ศ.2560 อันเป็นผลมาจากการขาดสารอาหารและภาวะโภชนาการที่ดี (สำนักสร้างสรรค์โอกาสและนวัตกรรม, 2558)

ขณะที่ด้านความรู้และทักษะ เช่น ความสามารถในการเจรจาติดต่อสื่อสาร เพื่อลดความขัดแย้งในสังคม ปัจจุบันพบว่าสังคมไทยเมื่อเกิดความขัดแย้งทั้งในเรื่องของการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม มักใช้การแก้ไขปัญหาคำพูดด้วยความรุนแรง เช่น คำพูดที่สร้างความขัดแย้งหรือเกลียดชัง (hate speech) การทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกาย สิ่งของ หรือสถานที่ มากกว่าใช้การเจรจาเพื่อลดข้อ

ขัดแย้ง ความสามารถในการวางแผนทางการเงินและการลงทุน ทักษะชีวิตและการดำรงชีวิตรอดในสังคม การป้องกันตนเองจากสื่อเสี่ยงภัย ความรู้และทักษะดังกล่าว เป็นข้อเสนอแนะอีกประการที่ได้จากการประชุมสนทนากลุ่มที่ผู้เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มต้องการให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวกับเจเนอเรชันแอลฟา ทั้งนี้เป็นเพราะเด็ก เยาวชน รวมถึงผู้ใหญ่ในสังคมไทยปัจจุบันกำลังขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ข้างต้น

ผลการศึกษาที่ได้สะท้อนให้เห็นภาพเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ในสังคมไทยในปัจจุบันที่หากเปรียบเป็นคนไข้ก็เปรียบเสมือนคนไข้ที่กำลังป่วยหนักดังผลการสำรวจของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) (ภมรชัย แดงศรี, 2556) ซึ่งสำรวจทักษะของเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 ผลพบว่าเด็กไทยมีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมที่ดี แต่ขาดทักษะการใช้ชีวิต ขาดทักษะทางสังคมและการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม อันเป็นผลเนื่องจากเจเนอเรชันในปัจจุบันถูกเลี้ยงด้วยเทคโนโลยี เช่น แท็บเล็ต โทรศัพท์ โทรศัพท์ แทนความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงระบบ microsystem ขาดความเข้มแข็ง ความสามารถในการบริหารจัดการทางการเงิน การทำงานเป็นทีม และทักษะการสื่อสาร นิยมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเองคนเดียว ปฏิเสธการถามความเห็นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งทักษะดังกล่าวนี้เป็นทักษะที่จำเป็นไม่เฉพาะเพียงแต่ในสังคมไทย แต่เป็นทักษะที่จำเป็นในสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 อีกด้วย

ด้านเจตคติและค่านิยม คุณลักษณะที่ได้จากผลการประชุมสนทนากลุ่มซึ่งแตกต่างไปจากการศึกษาเอกสาร คือ ความกล้าหาญทางจริยธรรม ซึ่งหมายถึง “ความกล้า” ที่จะปฏิเสธในการทำสิ่งที่ผิดทั้งทางกฎหมายและศีลธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่เป็นเสมือนเนื้อร้ายที่กัดกิน และทำลายประเทศไทยในทุกกระดับ และทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งจากความไม่กล้าที่จะปฏิเสธ และการยินยอมร่วมมือในการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อผลประโยชน์ร่วมของตนเองและพวกพ้อง สอดคล้องกับผลการวิจัย 8 ค่านิยมของคนไทยในปี ค.ศ. 2015 (อินเด็คซ์ ครีเอทีฟ วิลเลจ, 2557) ซึ่งกล่าวถึงลักษณะสังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่ยุค “ตัวกูของกู” นั้นหมายถึงการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม และหนึ่งในแปดค่านิยมที่มีคะแนนมากที่สุดคือค่านิยม “รวยลัด” (richficiency: rich+sufficiency) ซึ่งแสดงถึงลักษณะของความเป็นวัตถุนิยม บริโภคนิยมสูงของคนในสังคมไทย การยอมทำทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ส่วนตน แม้กระทั่งการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อให้ได้มาซึ่งการรวยอย่างรวดเร็ว ค่านิยมของคนในสังคมดังกล่าวนี้จึงเป็นระบบ macrosystem ของเจเนอเรชันแอลฟาที่กำลังหล่อหลอมคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับเจเนอเรชันแอลฟา และส่งผลกระทบต่อระบบสิ่งแวดล้อมรอบตัวเจเนอเรชันแอลฟาทั้งทางตรง (immediate environments) และทางอ้อม (indirect environments)

นอกจากเรื่องของการทำงานจิตคอร์รัปชันแล้ว ความกล้าที่จะปฏิเสธในสิ่งที่ผิดศีลธรรมในด้านอื่นๆ เช่น ยาเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ยังมีความจำเป็นและสำคัญสำหรับเจนเนอเรชั่นแอลฟา ซึ่งคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ที่กำลังเกิดขึ้นกับสังคมไทยในขณะนี้จึงเป็นสิ่งที่ผู้เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มทุกคนเห็นร่วมกันว่าควรใช้ “การจัดการศึกษาที่เหมาะสม” เปลี่ยนเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สำคัญด้านเจตคติและค่านิยมในเจนเนอเรชั่นแอลฟา เช่นเดียวกันกับการรับเอาความทันสมัยเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันแต่ขณะเดียวกันก็ไม่หลงลืมรากเหง้าของความเป็นไทย วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณีของไทย

ด้านการแสดงออกต่อสังคม คุณลักษณะด้านมารยาท การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม พหุวัฒนธรรม ความสามารถในการดูแลตนเอง ผู้อื่น และสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมผู้สูงอายุ เนื่องจากลักษณะของสังคมในเจนเนอเรชั่นแอลฟานอกจากจะเป็นสังคมเสมือนจริงแล้ว พหุสังคม พหุวัฒนธรรม และสังคมผู้สูงอายุยังเป็นลักษณะทางสังคมที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ปรากฏในเจนเนอเรชั่นแอลฟา การอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม เจเนอเรชั่นแอลฟาจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ควรจะมีมารยาท และทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การอยู่ในสังคมที่มีผู้สูงอายุในอัตราส่วนที่มากกว่าวัยเด็กและวัยแรงงานที่จะเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 โดยมีอัตราส่วนผู้สูงอายุ 103.2 คนต่อเด็ก 100 คน (ปีทมา ว่าพัฒนาพงษ์ และปราโมทย์ ประสาทกุล, ม.ป.ป.) เจเนอเรชั่นแอลฟาจึงควรมีความสามารถในการดูแลตนเอง ไม่ให้เป็นภาระของสังคม รวมถึงสามารถรับผิดชอบดูแลผู้อื่นในสังคมผู้สูงอายุได้

อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการดูแลตนเองสำหรับเจนเนอเรชั่นแอลฟาอาจเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่เจนเนอเรชั่นแอลฟาอาจขาดความสามารถในการดูแล และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมทั้งนี้ เพราะปัจจุบันมีเทคโนโลยีเกิดขึ้นมากมายที่ช่วยให้ทำกิจกรรมหลายๆอย่างได้ด้วยตนเอง ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่น เช่น ไม้ถ่ายรูปเซลฟี แอปพลิเคชันหาสถานที่ท่องเที่ยว กูเกิล (google) ที่รวบรวมทุกอย่างที่บุคคลต้องการทราบจนไม่จำเป็นต้องพึ่งพาใคร ค่านิยมการช่วยเหลือตนเองโดยไม่พึ่งพาผู้อื่น (yelp: help yourself) (อินเด็คซ์ ครีเอทีฟ วิลเลจ, 2557) จึงทำให้บุคคลในสังคมปัจจุบัน รวมถึงเจนเนอเรชั่นแอลฟาจะมีลักษณะแข็งกระด้าง ไม่ยอมโอนอ่อนให้ใครง่ายๆ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวขัดแย้งกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในพหุสังคม และพหุวัฒนธรรม

การมีจิตสำนึกสาธารณะ และรู้ในสิทธิหน้าที่พลเมือง เคารพกฎหมาย เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์อีกประการของเจนเนอเรชั่นแอลฟาที่สะท้อนได้จากผลการประชุมสนทนากลุ่มและสอดคล้องกับการให้ความสำคัญกับการรู้กฎหมาย รู้ในสิทธิหน้าที่พลเมือง ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญและประกาศเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในทุกระดับชั้นตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยประกาศให้เริ่มใช้

ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 เป็นต้นมา โดยระดับชั้นประถมศึกษามีจำนวน 6 รายวิชา รายวิชาละ 40 ชั่วโมงต่อปี ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 6 รายวิชา รายวิชาละ 20 ชั่วโมงต่อปี และ ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 4 รายวิชา รายวิชาละ 20 ชั่วโมงต่อปี (สำนักวิชาการและมาตรฐาน การศึกษา, 2557)

เช่นเดียวกันกับการรู้ในสิทธิหน้าที่พลเมือง เคารพสิทธิผู้อื่น และเคารพกฎหมาย ถือเป็น กรอบความคิดในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่นอกจากผู้เรียนจะต้องมีความรู้ในเรื่องของทักษะการ คิด ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและการทำงานดังที่กล่าวไว้แล้วในด้าน ความรู้และทักษะข้างต้น แต่กรอบแนวคิดที่สำคัญอีกประการหนึ่งของบทบาททางการศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 ยังต้องเน้นในเรื่องของการทำหน้าที่พลเมือง โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของ ชุมชน ร่วมกิจกรรมต่างๆของโลก และมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านทางชุมชนออนไลน์ และเครือข่าย สังคม (social network) (สำนักทดสอบทางการศึกษา, ม.ป.ป.)

2) สภาพการจัดการศึกษาในสังคมไทยในปัจจุบัน และการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับ สังคมไทยในอนาคต

ผลการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อนี้ ผู้วิจัยเน้นอภิปรายตามผลการศึกษาที่ได้คือ สภาพ การจัดการศึกษาในสังคมไทยในปัจจุบัน โดยอภิปรายใน 6 ประเด็น ส่วนด้านการจัดการศึกษาที่ เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต ผู้วิจัยจะอภิปรายร่วมกันกับผลการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจนเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคตใน ลำดับต่อไป สำหรับสภาพการจัดการศึกษาในสังคมไทยปัจจุบัน ผู้วิจัยอภิปรายประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาพบที่มีความแตกต่างกันตามประเภท และ วิสัยทัศน์ของโรงเรียน แต่เมื่อพิจารณารูปแบบในการจัดการศึกษาของโรงเรียนแต่ละประเภทนั้น พบว่าสามารถจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาได้ตามวัตถุประสงค์ของ การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ) ที่กล่าวไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” โดยในทุกประเภทของโรงเรียนมีรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อ พัฒนาผู้เรียนในทั้ง 4 ด้านคือ ด้านร่างกายและจิตใจ ด้านความรู้และทักษะ ด้านเจตคติและค่านิยม และด้านการแสดงออกต่อสังคม

2) หลักสูตร

ประเด็นที่ผู้วิจัยอภิปรายคือ ด้านความทันสมัยของหลักสูตร ไม่สอดคล้องกับผู้เรียน และโลกที่เปลี่ยนแปลงไป โดยหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ใช้ในปัจจุบันเป็นหลักสูตรที่ใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2544 และมีการปรับแก้ไขเพียงเล็กน้อยในปี พ.ศ. 2551 ขณะที่หลักสูตรการสอนในอุดมศึกษามี การทบทวนเนื้อหาทุกๆ 5 ปี เพื่อให้สอดคล้องกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานจึงควรที่จะมีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องให้มีความเป็นปัจจุบัน ทันสมัย ต่อเจเนอเรชันของผู้เรียนและโลกที่เปลี่ยนแปลงไปมากยิ่งขึ้นดังเช่นประเทศญี่ปุ่น เกาหลี และ เวียดนามที่มีการปฏิรูปหลักสูตรทุก 3-5 ปี นอกจากนี้ความไม่ต่อเนื่องของนโยบาย หลักสูตรขาด ทิศทางที่แน่นอน และหลักสูตรขาดเอกภาพ สาเหตุส่วนหนึ่งนั้นเป็นผลมาจากการความไม่แน่นอน ทางการเมือง การเปลี่ยนรัฐมนตรีในกระทรวงศึกษาธิการบ่อย และการเปลี่ยนนโยบายทางการศึกษา ทุกครั้งที่มีความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและการเปลี่ยนรัฐมนตรี จากความไม่แน่นอนของระบบ การเมืองซึ่งถือว่าเป็นสิ่งแวดล้อมระบบ macrosystem ของเจเนอเรชันแอลฟา จึงส่งผลกระทบต่อ โดยตรงต่อระบบ microsystem นั่นคือ โรงเรียน และหลักสูตรการศึกษาที่มีต่อเจเนอเรชันแอลฟา หรือระบบ exosystem

เช่นเดียวกับกับประเด็นด้านหลักสูตรในปัจจุบันที่เน้นการท่องจำเนื้อหา มากกว่าเน้น การคิดวิเคราะห์ คิดอย่างสร้างสรรค์และการลงมือปฏิบัติใช้จริง ซึ่งลักษณะของหลักสูตรดังกล่าวสวน ทางกับคุณลักษณะของเจเนอเรชันแอลฟา โดยเจเนอเรชันแอลฟาชอบรูปแบบการเรียนรู้ระหว่าง สถานที่เรียนจริงกับสถานที่ใดๆที่สามารถพบหรือมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันได้โดยใช้เครื่องมือดิจิทัล เป็นเครือข่าย เช่น chat rooms, blogs, wikis, podcasts, email รวมถึงการเรียนรู้ออนไลน์แบบมี ปฏิสัมพันธ์ในเวลาเดียวกัน (synchronous) หรือต่างเวลากัน (asynchronous) (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556) นอกจากนี้หลักสูตรควรเน้นการมีทักษะที่จำเป็นต่ออาชีพและการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น สหรัฐอเมริกาเน้นพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีหลักสูตรที่เรียกว่า “career academies” คือเป็นระบบการเรียนการสอนทักษะอาชีพในโรงเรียนมัธยมปลายสายสามัญมีการฝึกงานจริงกับว่าที่ นายจ้าง สิงคโปร์เน้นวิชาเศรษฐศาสตร์ครัวเรือน เป็นต้น (สำนักงานสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพ เยาวชน, 2558)

ประเด็นด้านหลักสูตรการเรียนการสอนเน้นการท่องจำ ประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยมี ข้อคิดเห็นว่าเป็นจุดเน้นที่มีทั้งข้อดีและข้อเสียของการศึกษาไทยปัจจุบัน โดยข้อดีคือเหมาะสมกับ รายวิชาที่ต้องใช้การท่องจำรายละเอียด เช่น ประวัติศาสตร์ การท่องสูตรคำนวณต่างๆในวิชา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ แต่ขณะเดียวกันการเน้นการท่องจำ และจดจำตามที่ครูบอกมาก จนเกินไปโดยขาดการสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ นอกจากจะทำให้ ผู้เรียนขาดการกล้าแสดงออกแล้วยังส่งผลให้ผู้เรียนขาดความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล และเป็น

วิทยาศาสตร์ ดังสะท้อนให้เห็นจากสภาพสังคมไทยในปัจจุบันที่เป็นสังคมชาวสื่อ สังคมที่เชื่อในสิ่งที่คนส่วนใหญ่กล่าวถึง สังคมที่ทำตามๆกันกับที่คนส่วนใหญ่ทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแชร์หรือส่งต่อข้อมูลในเครือข่ายออนไลน์ (social network) โดยขาดการไตร่ตรองถึงหลักความเป็นจริง และความเป็นไปได้ของข้อมูลในขณะนี้

3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

ผลการศึกษาพบว่า ในโรงเรียนทุกประเภท ทั้งโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จะเน้นการบ้านและความรู้ทางวิชาการเป็นจำนวนมากจนขาดการพัฒนาในด้านอื่น ให้เหมาะสมตามวัยเช่น จิตใจ อารมณ์ สังคม และพฤติกรรม สอดคล้องกับผลการสำรวจจำนวน ชั่วโมงเรียนของเด็กอายุ 9-13 ขวบ โดยเปรียบเทียบในแต่ละประเทศของยูเนสโก (UNESCO Institute of statistics, 2012) พบว่าประเทศไทยเรียนหนักเป็นอันดับที่ 1 ของโลกในระดับอายุ 10 ปี และ 11 ปี ตามลำดับ โดยใช้เวลาเรียนเป็นจำนวน 1,200 ชั่วโมงต่อปีเท่ากัน รองลงมาคือประเทศ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และอินเดีย ตามลำดับ และเด็กไทยเรียนหนักเป็นอันดับที่ 2 ของโลกเป็นจำนวน 1,080 ชั่วโมงต่อปี เรียนหนักเป็นอันดับที่ 5 ของโลกในระดับอายุ 12 ปี เป็นจำนวน 1,167 ชั่วโมงต่อปี และเป็นอันดับที่ 8 ของโลกในอายุ 13 ปีคือ 1,167 ชั่วโมงต่อปี ทั้งนี้ผลการสำรวจดังกล่าวเน้นเฉพาะเวลาเรียนในโรงเรียนเท่านั้นไม่นับรวมการพิเศษนอกเหนือจากเวลาเรียนในชั้นเรียน

ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการศึกษาไทยเน้นแต่เพียงปริมาณแต่ขาดคุณภาพ โดยพิจารณาได้จากจำนวนชั่วโมงเรียนของการศึกษาไทยที่มีจำนวนมากแต่สวนทางกับคุณภาพของผู้เรียนที่พบว่าผลทดสอบทั้งในระดับประเทศ เช่น คะแนนทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (o-net) ปี 2558 ที่คะแนนต่ำสุดเป็นศูนย์คะแนนในทุกรายวิชา และการแข่งขันในระดับนานาชาติ เช่น การประเมิน Programme for International Student Assessment (PISA) ที่คะแนนประเมินในทุกรายวิชาของไทยทั้งวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน มีค่าคะแนนต่ำกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มประเทศองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและพัฒนา (OECD) ทั้ง 3 รายวิชา และผลการประเมินอยู่ในลำดับที่ 50 จาก 65 ประเทศ ในปี พ.ศ. 2556

ประเด็นด้านรูปแบบการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในบางรายวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ จากการสัมภาษณ์ ผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน พบว่าทั้งสองรายวิชาที่มีเสียงสะท้อนจากผู้ปกครองและชุมชนมากที่สุด ทั้งนี้วิชาภาษาไทย รูปแบบการเรียนการสอนเปลี่ยนจากการสะกดคำแบบเดิมคือการอ่านแบบแจกลูกสะกดคำ เป็นการสะกดอ่านเรียงตามตัวอักษร ขณะที่ครูผู้สอน (โรงเรียนสังกัด สช.) ให้เหตุผลถึงรูปแบบการสอนวิชาภาษาไทยที่เปลี่ยนแปลงไปว่าเป็นเพราะต้องสอนตามนโยบายที่ได้รับมอบหมาย (นโยบายที่โรงเรียนต้องปฏิบัติตามถือเป็นส่วนหนึ่งในระบบ exosystem ที่มีผลต่อเจเนอเรชั่นแอลฟา) สำหรับวิชาคณิตศาสตร์

ผู้ปกครองให้เหตุผลว่าไม่สามารถสอนบุตรหลานได้เพราะรูปแบบและวิธีการสอนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และโรงเรียนให้ผู้ปกครองสอนแบบเดียวกับโรงเรียนเพื่อไม่ให้ผู้เรียนสับสน

จากรูปแบบการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงไปสะท้อนให้เห็นว่าเป็นผลมาจากหลักสูตรที่เปลี่ยนแปลงบ่อยครั้งที่กล่าวข้างต้น และส่งผลต่อผู้เรียนหรือเจเนอเรชันแอลฟาโดยตรง ดังที่พบในปัจจุบันว่าผู้เรียนไม่สามารถอ่านหนังสือออกและเขียนหนังสือได้ ขณะที่ผู้ปกครองไม่สามารถสอนบุตรหลานให้สอดคล้องกับรูปแบบที่โรงเรียนสอนได้สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครองที่ขัดแย้งกัน (ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและครูถือเป็นระบบ mesosystem) จากผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าระบบ mesosystem ของเจเนอเรชันแอลฟาไม่เอื้อต่อการพัฒนาเจเนอเรชันแอลฟา นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่าการที่ผู้ปกครองมีรูปแบบการสอนที่ไม่สอดคล้องกับโรงเรียนยังนำไปสู่การเรียนพิเศษหรือเรียนกวดวิชานอกห้องเรียนเพิ่มขึ้น

ประเด็นด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้านความรู้และทักษะ พบว่ารูปแบบการถ่ายทอดความรู้และทักษะจะมีความแตกต่างกันในแต่ละประเภทของโรงเรียน เช่น เน้นการท่องจำ การเรียนรู้ผ่านการเล่น แต่ในภาพรวมแล้วโรงเรียนในทุกประเภทจะเน้นการให้ความรู้ทางวิชาการ ซึ่งการเรียนโดยเน้นแต่เพียงความรู้ทางวิชาการอาจไม่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของเจเนอเรชันแอลฟาที่ต้องอยู่ในศตวรรษที่ 21 อีกต่อไป ทั้งนี้เพราะศตวรรษที่ 21 เป็นโลกของเทคโนโลยี ข้อมูล ข่าวสาร และความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเกินกว่าเนื้อหาในวิชาการหรือหนังสือเรียนจะเปลี่ยนแปลงได้ทันการมีทักษะชีวิตและการรู้เท่าทัน การมีทักษะชีวิตรอดจึงเป็นสิ่งสำคัญที่โรงเรียนควรเน้นให้กับเจเนอเรชันแอลฟา สอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักทดสอบทางการศึกษา (ม.ป.ป.) ที่กล่าวถึงสมรรถนะของผู้เรียนที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 จะต้องมียุทธศาสตร์ 5 ประการคือ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

4) ครู

ประเด็นที่ข้ออภิปรายคือ คุณลักษณะของครูในสภาพจริงของสังคมไทยในปัจจุบันกับครูที่ควรจะเป็นในศตวรรษที่ 21 สำหรับเจเนอเรชันแอลฟา ผลการศึกษาพบว่าคุณลักษณะของครูที่เป็นจริงในสังคมไทยสวนทางกับครูที่ควรจะเป็นในศตวรรษที่ 21 และไม่เหมาะสมกับเจเนอเรชันแอลฟา โดยพบว่าปัจจุบันครูมีภาระงานครูที่นอกเหนือจากการสอนเป็นจำนวนมาก เช่น งานเอกสาร การเข้าอบรม การเข้าประชุม เป็นต้น ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการสำรวจของสำนักงานสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (2557) ที่พบว่าใน 1 ปีครูใช้เวลานอกห้องเรียนที่ไม่เกี่ยวกับการสอนในวันธรรมดาถึง 84 วันหรือคิดเป็นร้อยละ 42 โดยกิจกรรมนอกห้องเรียนที่ดึงเวลาครูออกจากห้องเรียนไปมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ อันดับที่ 1 การประเมินจากหน่วยงานภายนอกทั้งจากการประเมินโรงเรียน ประเมินครู ประเมินนักเรียน เป็นจำนวน 43 วัน และใช้เวลากับการ

ประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา หรือ สมศ. มากที่สุดคือ 9 วัน รองลงมาคือ การแข่งขันทางวิชาการ เป็นจำนวน 29 วัน และอันดับสุดท้าย คือ การอบรมที่จัดโดยหน่วยงานภายนอก เป็นจำนวน 10 วัน

นอกเหนือจากการที่ครูมีภาระงานอื่นนอกเหนือจากการสอนเป็นจำนวนมากแล้วการที่หลักสูตรของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเนื้อหาวิชาให้กับผู้เรียนจำนวนมาก ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้สอนสอนไม่ทัน รวมถึงการผลิตครูจำนวนมากที่เน้นการผลิตเพียงแค่ปริมาณ แต่ขาดคุณภาพ ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครูในปัจจุบันจบไม่ตรงตามวุฒิ หรือ ไม่มีความรู้เท่าทันผู้เรียนในยุคปัจจุบัน รวมถึงการขาดจรรยาบรรณในวิชาชีพครู ขณะที่รูปแบบในการสอนของครูในปัจจุบันคือเน้นครูเป็นศูนย์กลางของการสอน สอนตามแบบแผนเป็นมาตรฐาน และถ่ายทอดความรู้ และทักษะให้กับผู้เรียนโดยตรงตรงกันข้ามกับบทบาทของครูในศตวรรษที่ 21 คือครูจะเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) เป็นผู้แนะแนวทาง (coach) และเป็นผู้ร่วมเรียนรู้หรือผู้ร่วมศึกษา (co-learner) (อ่องจิต เมธยะประภาส, ม.ป.ป) ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าครูซึ่งถือเป็นระบบสิ่งแวดล้อมระดับ microsystem ที่มีผลต่อการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟามากที่สุดกลับมีลักษณะที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟา ดังนั้นการปฏิรูปที่ตัวครูให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับเจเนอเรชั่นแอลฟา และโลกที่เปลี่ยนแปลงไปจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาการศึกษาไทยให้เหมาะสมกับเจเนอเรชั่นแอลฟาในอนาคตได้

ประเด็นด้านครูสอนดี ดูแลนักเรียนได้ดี จากผลการศึกษาพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ที่มีบุตรหลานเรียนเฉพาะโรงเรียนสังกัด กทม. และโรงเรียน สพฐ. เท่านั้น ตรงกันข้ามกับโรงเรียนสังกัด สช. ที่ผู้ปกครองให้ข้อคิดเห็นว่าครูผู้สอนไม่ได้เอาใจใส่หรือดูแลบุตรหลานได้คุ้มค่ากับเงินที่เสียไป รวมถึงความลำเอียงในการเลือกดูแลของครูที่จะดูแลเฉพาะผู้ปกครองที่มีฐานะหรือบริจาคเงินให้กับโรงเรียนเป็นจำนวนมากกว่า เป็นที่น่าสังเกตว่าโรงเรียนสังกัด กทม. ผู้ปกครองไม่เสียค่าใช้จ่ายบำรุงการศึกษาในแต่ละภาคการศึกษา แต่โรงเรียนสังกัด สช. ผู้ปกครองจะเสียค่าใช้จ่ายบำรุงการศึกษาเป็นจำนวนมากในแต่ละภาคการศึกษา ซึ่งการเสียค่าใช้จ่ายเป็นค่าบำรุงการศึกษาเป็นจำนวนมากนั้นย่อมสอดคล้องกับการได้รับการเอาใจใส่ ดูแลนักเรียนเป็นอย่างดี ประเด็นดังกล่าวถึงแม้ว่าผลการศึกษาจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของผู้ปกครองที่มีบุตรหลานเรียนอยู่ในโรงเรียนประเภทต่างๆ และผลการศึกษาที่ได้ไม่สามารถเป็นตัวแทนของการดูแลบุตรหลานของโรงเรียนสังกัด กทม. สพฐ. และ สช. ทั้งประเทศได้ แต่คำตอบดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา ทั้งในโรงเรียนต่างประเภท และความเป็นอภิสิทธิ์ชนในโรงเรียนประเภทเดียวกันรวมถึงทัศนคติบางประการของผู้ใหญ่ในสังคม (ซึ่งถือเป็นระบบ macrosystem ของเจเนอเรชั่นแอลฟา) ล้วนส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน

5) การวัดและการประเมินผล

ประเด็นที่อภิปรายคือรูปแบบการวัดและประเมินผลการศึกษาในสภาพจริงกับการวัดและประเมินผลการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา จากผลการศึกษาการวัดและประเมินผลในสภาพจริงของทุกโรงเรียน จะมีวิธีการวัดและประเมินในสองรูปแบบคือ ประเมินตามสภาพจริงผ่านการสังเกตพฤติกรรม และการประเมินทางวิชาการเพื่อเลื่อนชั้น ผ่านการสอบ ยกเว้นโรงเรียนกลุ่มพิเศษเฉพาะทาง 2 ที่ใช้การประเมินตามสภาพจริงเป็นรายบุคคลโดยไม่มีการจัดลำดับที่ รวมถึงข้อคิดเห็นต่อระบบการศึกษาแบบแพ็คเกจออก มี 2 ความคิดเห็น คือ เห็นด้วย และไม่เห็นด้วย โดยข้อคิดเห็นไม่เห็นด้วยมีจำนวนมากกว่าคิดเป็นร้อยละ 73.81

ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการวัดและประเมินผลการศึกษาของไทยส่วนใหญ่ยังคงเป็นระบบการศึกษาแบบแพ็คเกจออก เน้นการสอบหรือใช้แบบทดสอบเพื่อวัดและประเมิน การให้เกรดและเลื่อนชั้นเป็นสำคัญ ถึงแม้ว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับวิธีการดังกล่าวก็ตามแต่ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ก็ยังคงไม่รู้ว่าควรใช้รูปแบบการวัดและประเมินแบบใดจึงจะเหมาะสมมากที่สุด ขณะที่การวัดและประเมินผลในศตวรรษที่ 21 นั้น มีแนวคิดที่แตกต่างไปจากการวัดและประเมินผลในปัจจุบัน โดยแนวคิดที่สำคัญในการประเมินมี 3 ประการ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, ม.ป.ป.) คือ 1) เป็นการประเมินเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนในชั้นเรียน เชื่อมการเรียนและการประเมินการสอนเข้าด้วยกัน (assessment for learning) ครูและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันสูง ผ่านการถามให้คิด การฟังอย่างตั้งใจ และสะท้อนความคิดออกมา ผู้เรียน ครู มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อผ่านขึ้นไปเรียนในระดับต่อไป 2) ใช้การประเมินเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เชื่อมการเรียนการสอนกับหลักสูตร (assessment as learning) โดยผู้เรียนนำผลการประเมินที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง โดยครูมีส่วนร่วมในการจัดทำเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน 3) เป็นการประเมินเพื่อใช้ในการตัดสินผลว่าเกิดการเรียนรู้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรเพียงใด (assessment of learning) โดยครูใช้สารสนเทศเพื่อติดตามความก้าวหน้า วางแผน ปรับปรุง และพัฒนา ดังนั้นระบบการวัดและประเมินผลแบบแพ็คเกจออกของไทยจึงถือเป็นระบบ exosystem ของสังคมที่ควรเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับเจเนอเรชั่นแอลฟามากขึ้น

6) สิ่งแวดล้อมในสังคมที่มีผลต่อการจัดการศึกษา

ประเด็นที่อภิปรายคือ ทักษะคติบางประการของผู้ปกครอง ครู และผู้ใหญ่ในสังคม ซึ่งถือเป็นระบบ macrosystem ของเจเนอเรชั่นแอลฟายังคงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบการศึกษาไทย เช่น การเรียนแบบแข่งขัน เน้นการวัดความสำเร็จทางการศึกษาที่คะแนน เป็นต้น ทักษะคติและความเชื่อดังกล่าวส่งผลให้สถาบันกวดวิชากลายเป็นธุรกิจทางการศึกษาที่มีมูลค่ารายรับต่อปีเป็นจำนวนเงินมหาศาล และการรับเงินแป๊ะเจี๊ยะจากผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลานได้เข้าเรียนในโรงเรียนที่เชื่อว่ามีคุณภาพ มีชื่อเสียง และเหมาะกับบุตรหลานของตน ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว

ธุรกิจการกวดวิชา และการรับเงินแป๊ะเจี๊ยะแล้วแต่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนทั้งสิ้น โดยผู้เรียนไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนในช่วงโมงเรียน เพราะสามารถเรียนพิเศษเพิ่มเติมนอกชั้นเรียนได้ ครูผู้สอนก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเรียนในชั้นเรียนเพราะครูมีภาระงานอื่นมาก และเชื่อว่าผู้เรียนก็สามารถไปเรียนกวดวิชาจากภายนอกห้องเรียนด้วยตนเองได้ การเรียนรู้ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียนในห้องเรียนจึงเกิดขึ้นน้อยหรือไม่เกิดขึ้น

เช่นเดียวกันกับการรับเงินแป๊ะเจี๊ยะของโรงเรียนก็จะทำให้โรงเรียนดังกล่าวได้ผู้เรียนที่มีเงินแต่ไม่มีคุณภาพ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนระยะยาว ทั้งนี้พบว่าทัศนคติและความเชื่อดังกล่าวเกิดจากผู้ใหญ่ในสังคมปัจจุบันเป็นผู้หล่อหลอมความคิดต่างๆให้กับผู้เรียนที่เป็นเจเนอเรชันใหม่ ซึ่งความคิดนี้เป็นความคิดแบบอดีตที่เน้นการให้นักเรียนไปโรงเรียนที่มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับ และให้เรียนในรายวิชาต่างๆเพื่อรับเกรด และให้จบการศึกษา และหางานทำที่ดี ที่มีค่าตอบแทนสูง แต่การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 เป็นการเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนได้เตรียมตัวเพื่อใช้ชีวิตในโลกที่เป็นจริง (life in real world) เน้นการศึกษาตลอดชีวิต (life-long learning) ด้วยวิธีการสอนที่มีความยืดหยุ่น มีการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนยังคงแสวงหาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องแม้จะจบการศึกษาออกไปแล้วก็ตาม

ขณะที่ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับโรงเรียน ผู้วิจัยอภิปรายใน 2 ประเด็นคือ ความแตกต่างของรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน และบทบาทของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับครอบครัว และโรงเรียน

ความแตกต่างของรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่าโรงเรียนทุกประเภทจะมีการประชุมผู้ปกครอง และสอบถามข้อคิดเห็นที่ผู้ปกครองมีต่อโรงเรียนในด้านต่างๆผ่านแบบสอบถามภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง ความร่วมมือของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษากับโรงเรียน พบว่าเฉพาะผู้ปกครองที่สังกัดโรงเรียน กทม. และ สังกัด สพฐ. ที่ไม่ให้ความร่วมมือกับโรงเรียน เนื่องจากเหตุผลหลักคือไม่มีเวลา ต้องทำงาน ตรงกันข้ามกับโรงเรียนสังกัด สช. บางโรงเรียนที่ผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมไปกับการเรียนการสอนของบุตรหลาน แต่โรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นต่อโรงเรียน ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของระบบสิ่งแวดล้อมรอบตัวของเจเนอเรชันแอลฟาที่มีผลต่อการพัฒนาเจเนอเรชันแอลฟาโดยตรงคือ ครอบครัว และโรงเรียน (ระบบ microsystem) ขาดความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ร่วมกันในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนหรือเจเนอเรชันแอลฟา

สำหรับบทบาทของชุมชน (ระบบ microsystem) ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับครอบครัว และโรงเรียน จากผลการศึกษาพบว่าในทุกชุมชนของครอบครัวเจเนอเรชันแอลฟา ชุมชนไม่มีบทบาทในการส่งเสริมหรือมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับครอบครัว และโรงเรียน ทั้งนี้เมื่อสอบถามชุมชนของเจเนอเรชันแอลฟาได้คำตอบในลักษณะที่ใกล้เคียงกันคือ ไม่ควรไปก้าวก้าวยใน

การจัดการเรียนการสอนในครอบครัวของเจนเนอร์ชั่นแอลฟา นอกจากครอบครัวเจนเนอร์ชั่นแอลฟา มาขอคำแนะนำก็จะให้ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็น ในส่วนของการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน พบว่า โรงเรียนจะให้ชุมชนที่อยู่ในละแวกใกล้เคียงกับโรงเรียนมีส่วนร่วมกับการเรียน เช่น การเป็นวิทยากร รับเชิญ เป็นต้น แต่ไม่ใช่ชุมชนที่อยู่ในครอบครัวของเจนเนอร์ชั่นแอลฟา จากผลดังกล่าวเป็นอีก ตัวอย่างหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงความไม่สัมพันธ์หรือการไม่มีส่วนร่วมซึ่งกันและกันระหว่างสิ่งแวดล้อมรอบตัวเจนเนอร์ชั่นแอลฟาทั้ง ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ซึ่งระบบสิ่งแวดล้อม mesosystem ดังกล่าวจะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ของเจนเนอร์ชั่นแอลฟา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จากสังคมที่ครอบครัวและคนในชุมชนมีความใกล้ชิดกันเปลี่ยนไปเป็นสังคมที่ต่างคนต่างอยู่ ถึงแม้ว่าจะอยู่ในซอยเดียวกัน หรือหมู่บ้านเดียวกันก็ไม่ได้มีความใกล้ชิดหรือผูกพันกันเช่นก่อนอีกต่อไป และเมื่อระบบ microsystem คือครอบครัว โรงเรียน และชุมชนไม่เข้มแข็งก็ส่งผลต่อเจนเนอร์ชั่นแอลฟาให้มีคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ดังที่พบได้จากสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน

ประเด็นสุดท้ายที่อภิปรายคือ ด้านการจัดการศึกษากับการพัฒนาเจนเนอร์ชั่นแอลฟาตามความต้องการ ผู้วิจัยอภิปรายผลการศึกษาจากคำตอบของผู้ปกครอง 3 คำตอบ คือ 1) การจัดการศึกษาไทยในปัจจุบันตอบโจทย์ได้ตรงตามความต้องการของผู้ปกครอง (เป็นคำตอบที่ได้จากผู้ปกครองที่มีบุตรเรียนในโรงเรียนสังกัด กทม.เป็นส่วนใหญ่) 2) การจัดการศึกษาไทยปัจจุบันตอบโจทย์การพัฒนาบุตรหลานได้เพียงบางด้าน เป็นคำตอบที่พบในทุกประเภทโรงเรียน และคำตอบที่ 3) การจัดการศึกษาไทยในปัจจุบันไม่สามารถตอบโจทย์ในการพัฒนาบุตรได้ตรงตามที่ต้องการ เป็นคำตอบที่พบในผู้ปกครองที่มีบุตรเรียนในโรงเรียนทุกประเภท

คำตอบดังกล่าวแสดงถึงความรู้ของผู้ปกครอง (parent education) ที่มีต่อการจัดการศึกษาของไทยโดยผู้ปกครองที่มีบุตรเรียนในโรงเรียนสังกัด กทม. และผู้ปกครองที่มีสถานภาพเศรษฐกิจและสังคม (socioeconomic status) อยู่ในระดับต่ำจะให้เหตุผลว่าเมื่อบุตรมีโอกาสได้เรียนในระดับที่สูงกว่าตนเอง สามารถบวกลบคูณหารเลขได้ อ่านเขียนภาษาอังกฤษได้ ก็พึงพอใจกับการจัดการศึกษาไทยและตรงตามความต้องการของตนเอง ตรงกันข้ามกับกลุ่มผู้ปกครองที่มีสถานะภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงมีข้อคิดเห็นที่ตรงกันคือไม่พึงพอใจ และการศึกษาไทยในปัจจุบันไม่ตอบโจทย์ในการพัฒนาเจนเนอร์ชั่นแอลฟา นั้นแสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษาหรือความรู้ของผู้ปกครอง (ระบบ exosystem) มีความสัมพันธ์กับระดับสถานะเศรษฐกิจและสังคม และมีผลต่อทัศนคติที่มีต่อการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน

3) แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยอภิปรายแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคตเป็น 3 รูปแบบตามผลการศึกษาที่ได้ คือ

- 3.1 การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน
- 3.2 การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- 3.3 การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

3.1 การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน

ผู้วิจัยอภิปรายแนวทางการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนออกเป็น 4 ด้านคือ 1) ด้านหลักสูตร และเนื้อหาวิชา 2) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน 3) ครู 4) การวัดและประเมินผล

3.1.1 ด้านหลักสูตร และเนื้อหาวิชา

ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาควรมีความทันสมัย สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟา และสะท้อนสิ่งที่สังคมไทยต้องการ หลักสูตรควรบูรณาการจุดเด่นของประเทศต่างๆ และปรับให้สอดคล้องกับบริบทสังคมไทย ดังนั้นหลักสูตรจึงต้องพัฒนาผู้เรียนหรือเจเนอเรชันแอลฟาให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในโลกศตวรรษที่ 21 ได้ (เพราะเจเนอเรชันแอลฟาคือบุคคลในศตวรรษที่ 21) หลักสูตรจึงควรมีลักษณะการสอนให้คิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking) พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (creative and innovation) พัฒนาให้ผู้เรียนสามารถทำงานเป็นทีมร่วมมือกับผู้อื่นได้ (collaboration) มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา (problem solvers) เป็นนักสื่อสารที่ดี (good communicators) มีความสามารถในการปรับตัวและยืดหยุ่น (flexible and adaptable) มีความรู้ และทักษะพื้นฐานทางเทคโนโลยี สื่อ (information media and technology skills) มีความตระหนักรู้ต่อโลก (global awareness) มีความรู้ทางการเงินและทักษะการเป็นผู้ประกอบการ มีความรู้พื้นฐานของการเป็นพลเมือง (civic literacy) และมีความตระหนักในการดูแลสุขภาพร่างกายและจิตใจของตนเอง (health and wellness awareness) (partnership for 21st century skills, 2009)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เป็นผลลัพธ์จากหลักสูตรการศึกษาศตวรรษที่ 21 ข้างต้นพบว่ามีความสอดคล้องกับผลการศึกษาในด้านเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ ความรู้และทักษะ เจตคติและค่านิยม และการแสดงออกต่อสังคม อาทิ ด้านร่างกายและจิตใจ ควรเน้นทักษะการมีชีวิตรอดในสังคมปัจจุบันแทนที่เนื้อหาวิชาการ การดูแลตนเองและเอาตัวรอดจากสื่อเสี่ยงภัย

ความรู้ในการจัดการและการควบคุมอารมณ์ ความรู้ทางด้านศาสนาหรือกิจกรรมที่เน้นความแข็งแกร่งทางจิตใจ และความรู้ด้านสุขภาวะ สุขศึกษา และสาธารณสุข ทั้งนี้เพราะคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาคือมีสุขภาพกายและจิตใจไม่แข็งแรง เจเนอเรชันแอลฟาจะป่วยบ่อย เช่น โรคภูมิแพ้ โรคอ้วน สายตาสั้นเทียม อันเนื่องมาจากอาหารฟาสต์ฟู้ด และสิ่งแวดล้อมที่เป็นมลภาวะในปัจจุบัน รวมถึงการมีภาวะเหงา ซึมเศร้า การที่เจเนอเรชันแอลฟาจะใช้ชีวิตรอดอยู่ในสภาพสังคมไทยในปัจจุบันให้ได้นั้นจำเป็นต้องมีสุขภาพกายและจิตใจที่แข็งแรง รวมถึงเรียนรู้ทักษะการใช้ชีวิต การเอาตัวรอดจากสื่อเสี่ยงภัยที่อยู่ใกล้ตัวมากขึ้น

เนื้อหาวิชาที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความรู้ และทักษะเจเนอเรชันแอลฟาควรมีความรู้ที่จำเป็นต่อการดูแลตนเอง และผู้อื่นในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการดูแลผู้สูงอายุเพราะสังคมไทยในอนาคตคือสังคมผู้สูงอายุ เจเนอเรชันแอลฟาจะต้องทำงานและแบกรับค่าใช้จ่ายของประเทศเพื่อเลี้ยงดูผู้สูงอายุในสังคมไทยที่มีจำนวนประชากรมากกว่าตนเอง การมีความรู้และทักษะด้านภาษาเพื่อการใช้ชีวิตประจำวันและการเจรจาเพื่อลดความขัดแย้ง การรู้จักประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน เช่น ภาษา วัฒนธรรม เป็นต้น เนื้อหาด้านการปกครองในระบบประชาธิปไตย การเมืองการปกครองในอาเซียน หน้าที่พลเมือง ทั้งนี้เนื่องจากสังคมไทยในอนาคตจะมีลักษณะของความเป็นพหุสังคม และพหุวัฒนธรรมสูงอันเนื่องจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ระบบ macrosystem) และผลจากเทคโนโลยีที่ทำให้โลกแคบลง การมีความรู้ทางด้านภาษาและการสื่อสารเพื่อลดความขัดแย้งจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาเมื่อต้องใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลาย แตกต่าง และเหลื่อมล้ำทางสังคมสูงทั้งเชื้อชาติ ศาสนา และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

ความรู้เท่าทันเทคโนโลยี และการเลือกใช้อย่างถูกกาลเทศะ ความรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องและดีงาม เนื้อหาดังกล่าวเหมาะสมสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาซึ่งเรียกอีกชื่อหนึ่งคือชาวพื้นเมืองดิจิทัล (digital native learners) (Jukes, I. & Dosaj, A., 2013) จากชื่อเรียกของเจเนอเรชันแอลฟาแสดงให้เห็นถึงรูปแบบการใช้ชีวิตประจำวันของเจเนอเรชันแอลฟาที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเข้านอน ดังนั้นความรู้เท่าทัน และเลือกใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมและถูกต้อง รวมถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์ รู้เท่าทันข้อมูลจำนวนมากมหาศาลรอบตัว ไม่แชร์หรือส่งต่อข้อมูลโดยขาดการไตร่ตรองโดยรอบคอบจึงเป็นสิ่งจำเป็น

ความรู้และทักษะในการบริหารจัดการทางการเงิน การลงทุน เนื้อหาวิชาที่ใช้เพื่อนำไปประกอบวิชาชีพ สร้างอาชีพอิสระด้วยตนเอง ทั้งนี้เพราะเจเนอเรชันแอลฟาจะมีลักษณะของความเป็นนักบริโภคนิยม วัตถุนิยมสูง นิยมการเป็นเจ้านายตนเอง ไม่จงรักภักดีต่อองค์กร

(Mc Crindle, M., & Wolfinger, E., 2013) ความรู้และทักษะดังกล่าวจึงจำเป็นต่อการทำงานของ เจเนอเรชันแอลฟาที่ต้องอยู่ในระบบเศรษฐกิจที่เป็นทุนนิยมแบบสร้างสรรค์ (creative capitalism)

เนื้อหาวิชาที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านเจตคติ และค่านิยมของเจเนอเรชันแอลฟา คือ วิชาที่เน้นให้เจเนอเรชันแอลฟามีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และความผูกพันในครอบครัว มีคุณธรรม จริยธรรม ในชีวิตประจำวัน รู้จัก และรักวัฒนธรรมไทย ความเป็นไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย รวมถึงการมีความเป็นประชาธิปไตย และความมีระเบียบ วินัย ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย และคุณลักษณะที่เริ่ม เปลี่ยนไปของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันที่คำนึงถึงตนเองมากขึ้น สังคมมีความรุนแรง คำนึงถึง คุณธรรม จริยธรรมน้อยลง หลงใหลรักเหง้าความเป็นไทยอันเนื่องมาจากการรับภาวะความทันสมัย (modernization) จากประเทศตะวันตก รวมถึงการขาดความเป็นพลเมืองที่ดี ไม่เคารพกฎหมาย ไม่ รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และละเมิดสิทธิของผู้อื่น ลักษณะดังกล่าวจึงสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่ เหมาะสมในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการแสดงออกต่อสังคม ที่เจเนอเรชันแอลฟาควร รู้ในสิทธิและหน้าที่ของตน และผู้อื่น ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ความสามัคคี การทำงาน เป็นทีม มารยาทในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมและศาสนา รวมถึงการมีจิตอาสา จิต สาธารณะต่อสังคม

3.1.2 ด้านรูปแบบหรือวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

ผลการศึกษาด้านแนวทางวิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับ เจเนอเรชันแอลฟา พบว่าควรเน้นการลงมือปฏิบัติจากประสบการณ์จริง สอดคล้องกับรูปแบบการ เรียนรู้ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เปลี่ยนแปลงไป (Jukes, I. & Dosaj, A., 2013) ของเจเนอเรชัน แอลฟา เช่น ความสามารถในการรับแหล่งข้อมูลที่มีอยู่หลากหลายได้อย่างรวดเร็ว ความสามารถในการ ทำงานหลายด้านในเวลาเดียวกัน (multitasks) เจเนอเรชันแอลฟาชอบการเรียนรู้ที่มีทั้งภาพ และเสียงมากกว่าตำรา หรือเอกสาร เจเนอเรชันแอลฟาชอบการเข้าถึงสารสนเทศที่เป็นมัลติมีเดียที่มี ปฏิสัมพันธ์ และเชื่อมโยงได้หลายมิติ ชอบการเรียนรู้ในสิ่งที่ตนต้องการเรียนรู้ (just-in-time) ที่ เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง สิ่งที่เป็นประโยชน์ และสนุก ในขณะที่ครูส่วนมากชอบสอนในเนื้อหา (just-in- case) สอนตามที่หลักสูตรกำหนด (curriculum guide) เพื่อใช้สำหรับการเตรียมตัวสอบ แบบทดสอบมาตรฐาน (standardized test)

นอกจากนี้ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ผลการศึกษาพบว่าควร จัดรูปแบบการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย ผู้เรียน และเทคโนโลยี มีบทบาทในการเรียน การสอนมากขึ้น ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากการเรียนรู้ของเจเนอเรชันแอลฟาจากมากไปน้อยตามลำดับ พบว่า เจเนอเรชันแอลฟาจะเรียนรู้โดยผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (application) ด้วยตนเอง อย่างน้อยร้อยละ 85 เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ ร้อยละ 65-80 เรียนรู้ผ่านการอภิปรายและสาธิต ร้อยละ 50

เรียนรู้ผ่านการทดลองหรือสาธิต ร้อยละ 30 เรียนรู้ผ่านการใช้สื่ออย่างน้อย 2 ชนิด ร้อยละ 20-30 เรียนรู้ผ่านการได้ยิน ร้อยละ 7- 20 และเรียนรู้ผ่านการอ่าน น้อยกว่าร้อยละ 7 (Jukes, I. & Dosaj, A., 2013) ซึ่งจากแนวทางการจัดการศึกษาด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน (ระบบ exosystem) ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของเจเนอเรชันแอลฟาในอนาคต

สำหรับประเด็นด้านแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้อยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรมแต่ไม่ลืมรากเหง้าความเป็นไทย รูปแบบการเรียนการสอนควรมีลักษณะเหมือนโรงเรียนทางเลือกคือเน้นพัฒนาผู้เรียนให้ครบทุกด้านของพัฒนาการ และลดบทบาทของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ให้น้อยลง ทั้งนี้เพราะเจเนอเรชันแอลฟาต้องการเรียนรู้จากปัญหาในโลกที่เป็นจริง (real world problems) บนพื้นฐานของความเข้าใจแทนที่การเรียนในสิ่งที่เป็นนามธรรม (abstract) รวมถึงการเรียนรู้ในลักษณะของการเชื่อมโยงศาสตร์หนึ่งไปยังอีกศาสตร์หนึ่งในลักษณะสหวิทยาการ (interdisciplinary) และใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเป็นฐาน (project based learning) ผสานกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยในการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง แนวทางการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเจเนอเรชันแอลฟาจึงต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาทักษะการคิดในระดับความจำ (remembering) ความเข้าใจ (understanding) และการประยุกต์ใช้ (applying) ไปเป็นทักษะการคิดขั้นสูงคือ การคิดวิเคราะห์ (analyzing) การประเมินค่า (evaluating) และการสร้างสรรค์ (creating) ตามแนวคิดลำดับขั้นการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's taxonomy) (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556)

3.1.3 ด้านครู

จากผลการศึกษาพบว่า ครูที่เหมาะสมสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาควรมีจิตวิญญาณ และจรรยาบรรณความเป็นครู เป็นครูที่มีคุณภาพ และมีความรู้ความสามารถ มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ที่เหมาะสมกับเจเนอเรชันแอลฟา ทั้งนี้เนื่องจากคุณลักษณะของคนรุ่นใหม่อย่างเจเนอเรชันแอลฟาจะมีลักษณะที่แตกต่างไปจากเจเนอเรชันก่อนหน้านี้ เช่น ความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็ว มีช่วงระยะเวลาเรียนรู้ที่ยาวนานกว่าเจเนอเรชันอื่นๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ห้องเรียนเพื่อใช้ในการเรียนรู้จะมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปคล้ายกับเป็นห้องทำงานปฏิบัติการ (studio) รวมถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเรียนเป็นทีมและลงมือทำ (team learning & action learning) (สถาบันรามจิตติ, 2553) แทนที่การเรียนรู้แบบท่องจำ ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการเอื้อให้เกิดการเรียนเป็นทีมและลงมือทำได้จริง หน้าที่ของครูจึงเป็นเหมือนผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) เป็นผู้แนะแนวทาง (guide/coach) และเป็นผู้เรียนรู้ร่วม (co-learner) (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข, 2557)

ที่ใช้รูปแบบการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาผู้เรียน รวมถึงครูก็จำเป็นต้องพัฒนาตัวเองให้มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถเท่าทันเจเนอเรชันในปัจจุบัน

สอดคล้องกับการศึกษาของ อ่องจิต เมธยะประภาส (ม.ป.ป.) รอง เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ศึกษาคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่าครูใน ยุคศตวรรษที่ 21 ต้องมีลักษณะ ที่เรียกว่า e-teacher คือ 1) experience มีประสบการณ์ ในการ จัดการเรียนรู้แบบใหม่ เช่น เรียนผ่านสื่อ เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต อีเมล 2) extended มีทักษะการ แสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อขยายองค์ความรู้ของตนเองตลอดเวลาผ่านทางสื่อ เทคโนโลยี 3) expanded มีความสามารถในการถ่ายทอดหรือขยายความรู้ของตนเองสู่นักเรียนผ่านสื่อ เทคโนโลยี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) exploration มีความสามารถในการเสาะหา และคัดเลือก เนื้อหาความรู้หรือเนื้อหาที่ทันสมัยเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนผ่านทางสื่อเทคโนโลยี 5) evaluation เป็นนักประเมินที่ดีมีความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และสามารถใช้เทคโนโลยีในการ ประเมินผล 6) end-User เป็นผู้ใช้สื่อเทคโนโลยี (user) อย่างคุ้มค่า และใช้ได้อย่างหลากหลาย 7) enabler สามารถใช้ เทคโนโลยีสร้างบทเรียน เนื้อหา และสื่อการเรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 8) engagement ต้องร่วมมือ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันผ่านสื่อ เทคโนโลยี จนพัฒนาเป็น เครือข่ายความร่วมมือ เช่น เกิดชุมชนครูบนเว็บ 9) efficient and effective สามารถใช้สื่อ เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ ทั้งในฐานะที่เป็นผู้ผลิตความรู้ ผู้กระจายความรู้ และ ผู้ใช้ความรู้

เช่นเดียวกันกับการศึกษาของ วิโรจน์ สารรัตน์ (2556) ที่นำเสนอรูปแบบ ใหม่ของการศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 ไว้ 6 ประการคือ 1) ครูต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ในค่านิยม ทักษะ และความรู้เกี่ยวกับการเป็นศูนย์กลางของผู้เรียน อัตลักษณ์ของครู การบริการต่อวิชาชีพและ ชุมชนเน้นการพัฒนาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับศตวรรษที่ 21 สภาพแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับศตวรรษ ที่ 21 และหลักสูตรและการสอนสำหรับศตวรรษที่ 21 2) สมรรถนะของครูที่สำเร็จการศึกษาเป็น สมรรถนะพื้นฐานทางวิชาชีพ 3) เชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติโดยเป็นที่เลี้ยงในโรงเรียน และ สร้างความมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับสถาบันการศึกษาแห่งชาติ 4) ขยายขอบข่ายวิชาครูให้ครูมี ยุทธศาสตร์การสอนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 5) สมรรถนะเกี่ยวกับการประเมินผล ครูควรมีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลสูงขึ้น 6) สนับสนุนเส้นทางการพัฒนาวิชาชีพครู โดยให้ครู ได้รับการศึกษาถึงระดับปริญญาโท

นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครอง (ระบบ mesosystem) ควรมีความสัมพันธ์ที่ดี ร่วมมือซึ่งกันและกันในการจัดการเรียนการสอน ผู้ปกครองเรียนรู้ไปพร้อมกับ ผู้เรียน ทั้งนี้เพราะครอบครัวและโรงเรียนเป็นระบบสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวของเจเนอเรชันแอลฟา การมี ระบบสิ่งแวดล้อมที่เข้มแข็งย่อมส่งผลให้เจเนอเรชันแอลฟามีการเรียนรู้ที่ดี และมีคุณภาพต่อไป

3.1.4 ด้านการวัดและประเมินผล

แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน พบว่าควรใช้วิธีการที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การสอบแบบอัตนัย การศึกษาจากสภาพจริง การสังเกตพฤติกรรม การจำลองเหตุการณ์ การนำเสนอด้วยวาจา แฟ้มสะสมผลงาน แบบสัมภาษณ์ การเขียนบันทึกผลการเรียนรู้ เป็นต้น ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้สำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาในศตวรรษที่ 21 เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการคิดในระดับสูงตามแนวคิดของบลูม มีการใช้เทคโนโลยีบูรณาการกับการเรียนการสอนทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการมากขึ้น เป็นการศึกษาแบบไร้พรมแดนและข้ามพรมแดน เรียนรู้สิ่งที่อยู่ไกลตัวออกไป การวัดและประเมินผลจึงควรใช้กระบวนการที่ยืดหยุ่น และหลากหลาย เช่น การลงมือปฏิบัติ การทำโครงการ เพื่อการพัฒนาผู้เรียน มีการผสมผสานระหว่างการประเมินผลระหว่างเรียน (formative assessment) ซึ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล และการประเมินผลรวม (summative assessment) ซึ่งวัดเป้าหมายปลายทางผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนโดยแนวทางการวัดและประเมินผลของครูในศตวรรษที่ 21 จะต้องสามารถผสมผสานกระบวนการวัดผลเข้ากับกระบวนการสอนของครู และเท่าทันกับกระแสการวัดและประเมินผลรูปแบบใหม่ที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวัดและประเมินผลแนวใหม่ที่เน้นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูให้เหมาะกับเด็กเป็นรายบุคคล พร้อมทั้งช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้เห็นจุดอ่อนจุดแข็งของตน สามารถวางเป้าหมายการเรียนรู้ของตนได้อย่างเหมาะสมและมีแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายนั้น (สถาบันรามจิตติ, 2553)

นอกจากนี้ ด้านการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟานั้น จะไม่ใช่การวัดและประเมินผลโดยครูเป็นผู้ประเมินแต่เพียงผู้เดียว แต่ผู้เรียน กลุ่มเพื่อนและบุคคลที่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนนอกเหนือจากครูจะมีส่วนร่วมในการประเมินผลทางการเรียน (สำนักทดสอบทางการศึกษา, ม.ป.ป.) เป็นรูปแบบการประเมินผลที่ให้ข้อมูลชัดเจน (informative assessment) สามารถให้ข้อมูลสะท้อนกลับ สำหรับผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้มีอำนาจตัดสินใจและทราบถึงสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ได้

3.2 การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่เหมาะสมสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาพบว่า ด้านหลักสูตรควรมีความหลากหลาย และพัฒนาเนื้อหาให้มีความทันสมัย มีเนื้อหาวิชาที่สามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่ต้องการให้เกิดกับเจเนอเรชั่นแอลฟา เน้นทักษะชีวิต และทักษะทางวิชาชีพเพื่อใช้ในการทำงาน เน้นการทำวิจัยจากประสบการณ์จริง เรียนรู้ด้วยวิธีการลงมือปฏิบัติ เน้นการเรียนรู้ในหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจด้วยตนเอง ทั้งนี้ผลการศึกษาดังกล่าวอภิปวายได้ว่า ผลการศึกษามีความสอดคล้องกับสังคมในยุคเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เป็นสังคมยุคนวัตกรรม

(innovative society) หรือสังคม 3.0 (society 3.0) (Moravec, J, W., 2008) ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นสังคมที่การเรียนรู้จะประยุกต์ตามบริบทของสังคมนั้นๆ ความรู้มีการกระจายแนวนอน เป็นความสัมพันธ์แบบเครือข่าย เป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับทุนมนุษย์เชิงสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นการศึกษา 3.0 (education 3.0) ที่ไม่จำกัดแค่เพียงการศึกษาในระบบการศึกษาเท่านั้น แต่การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนก็มีบทบาทสำคัญที่จะตอบโจทย์สังคมดังกล่าว โดยการศึกษาอกระบบโรงเรียนจะต้องสร้างให้ผู้เรียนไม่เป็นหุ่นยนต์ เนื้อหาวิชามีความทันสมัย และประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตการทำงาน ยอมรับความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วไม่ต่อต้าน และมีทักษะชีวิตที่จะอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป บุคคลตระหนักที่จะเรียนรู้ และความเป็นโรงเรียน 3.0 สามารถเกิดขึ้นได้ทุกแห่งไม่จำกัดแค่เพียงในชั้นเรียนเท่านั้น แต่การศึกษานอกระบบโรงเรียนจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เรียนรู้ในสิ่งที่ผู้เรียนต้องการรู้นอกเหนือจากชั้นเรียนภายใต้บริบทของสังคมที่เข้มแข็ง

3.3 การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

แนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมในอนาคต พบว่าการมีส่วนร่วมและมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน หรือระบบ mesosystem มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟา การเป็นตัวแทนของครูที่สามารถให้คำแนะนำในการใช้ชีวิตประจำวัน และผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดีโดยการสอนจากชีวิตประจำวันให้ความรู้และคำแนะนำเพิ่มเติม เน้นการส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่ต้องการจัดการศึกษาด้วยตนเองทั้งนี้อภิปรายได้ว่าเป็นเพราะกระบวนทัศน์ใหม่ในการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาในศตวรรษที่ 21 จะเป็นการศึกษาที่เน้นรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ (learning community) เน้นการศึกษาผ่านปวงชน (education for all) เน้นความร่วมมือจากประชาชน (all for education) เป็นการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ (learn how to learn) เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือและเรียนรู้แบบรวมพลัง (co-operative and collaborative learning) (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข, 2557)

การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยจึงจำเป็นต้องอาศัยพลังจากระบบสิ่งแวดล้อมของเจเนอเรชั่นแอลฟาตั้งแต่ระดับ microsystem ได้แก่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ระดับ mesosystem คือความสัมพันธ์ที่ดีของระบบ microsystem ระดับ exosystem เช่น นโยบายของโรงเรียน และระดับ macrosystem เช่น ทัศนคติของผู้ปกครอง ครู และผู้ใหญ่ในสังคม เป็นต้น เพื่อให้เจเนอเรชั่นแอลฟาเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และต่อเนื่องตลอดชีวิต (life-long learning) หากระบบสิ่งแวดล้อมของเจเนอเรชั่นแอลฟาไม่เข้มแข็งย่อมส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้

ของเจเนอเรชันแอลฟาสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องต้นทุนชีวิตของรองศาสตราจารย์ นพ.สุริยเดว ทรีปาตี (2554) ที่พบว่าเด็กหรือเยาวชนจะมีต้นทุนชีวิตที่ดีมาน้อยเพียงใดนอกเหนือจากพลังตัวตน และพลังปัญญาแล้ว พลังครอบครัว พลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชน ยังเป็นพลังที่สำคัญที่จะ ให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพและต้นทุนชีวิตที่ดีด้วยเช่นกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาของงานวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้ เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับบุคคลในหลายส่วนโดยระบบสิ่งแวดล้อม ระดับ microsystem คือ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน มีผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของเจเนอเรชันแอลฟาโดยตรง (immediate environments) และระบบสิ่งแวดล้อมในระดับอื่น ทั้ง ระดับ mesosystem เช่น การมีปฏิสัมพันธ์ที่ตีระหว่างครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ระดับ exosystem เช่น รูปแบบการจัดการศึกษาของโรงเรียน และระดับ macrosystem เช่น นโยบายทางการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ ล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อเจเนอเรชันแอลฟาเช่นกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมี ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาเป็น 2 ประการคือ ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป แสดงรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 เนื่องจากครอบครัว โรงเรียน และชุมชน เป็นระบบสิ่งแวดล้อมที่มีบทบาทโดยตรงต่อ การพัฒนาเจเนอเรชันแอลฟา ดังนั้นครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ควรมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันให้ มากขึ้น รวมถึงการร่วมมือประสานกัน สร้างเครือข่ายความสัมพันธ์เป็น 3 ประสานระหว่างครอบครัว โรงเรียน และชุมชนที่เข้มแข็งในระยะยาว เพื่อพัฒนาเจเนอเรชันแอลฟาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่เกิดขึ้นได้จริงในสังคมไทย

1.2 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทในการพัฒนาเจเนอเรชันแอลฟาควรนำผลการศึกษาที่ ได้ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟา ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวาง นโยบาย และมาตรการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาให้เกิดขึ้นได้จริง และสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น รวมถึงป้องกันไม่ให้เกิดคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์กับ เจเนอเรชันแอลฟา ทั้งนี้ควรมีการวิเคราะห์บริบทเฉพาะพื้นที่ก่อนการวางนโยบายและมาตรการ

1.3 กระทรวงที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในสังคมไทยทั้งการศึกษาในระบบ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ การศึกษาตามอัธยาศัย เช่น มูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน รวมถึง หน่วยงานส่วนภูมิภาคในระดับจังหวัด อำเภอ และหน่วยงานส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วน จังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล ที่ดูแลงานการศึกษานอกระบบ ควรนำผลการศึกษาที่ได้จาก

งานวิจัยมาประยุกต์ใช้ ผลักดันให้เกิดแนวนโยบาย และวาระที่มีมาตรการรองรับในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันให้เป็นการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคตโดยเหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นของตน และสอดคล้องกับคุณลักษณะของเจเนอเรชันแอลฟาที่เปลี่ยนแปลงไป

1.4 ภาครัฐบาลและภาคเอกชน ควรให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยให้มากขึ้นโดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในการสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้บุคคลในสังคมได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เช่น ห้องสมุดดิจิทัล ทั้งนี้เพราะการศึกษาในอนาคตที่มีบทบาทกับเจเนอเรชันแอลฟามากขึ้นกับจะเป็นการศึกษาตามอัธยาศัย

1.5 การมีกฎหมายที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล และหน่วยงานด้านเทคโนโลยีที่เข้มแข็งเพื่อตรวจสอบการเข้าถึงแหล่งข้อมูลดิจิทัลที่ไม่เหมาะสมยังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเจเนอเรชันแอลฟา ทั้งนี้เพราะเจเนอเรชันแอลฟาจะเข้าสู่การเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยีใกล้ตัว เช่น โทรศัพท์สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต ดังนั้นการร่วมมือกันทั้งในส่วนของภาครัฐบาล ภาคเอกชน และภาคกฎหมายในระดับ macrosystem จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเรียนรู้ และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณลักษณะของเจเนอเรชันแอลฟา และระบบสิ่งแวดล้อมของเจเนอเรชันแอลฟาที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น การศึกษาครั้งต่อไปจึงควรศึกษาในเขตพื้นที่อื่นทั้งในระดับภูมิภาค ได้แก่ จังหวัด อำเภอ และในระดับท้องถิ่น เช่น เทศบาล เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาวิจัยที่ได้

2.2 การศึกษารั้ดต่อไปอาจใช้วิธีการศึกษาอื่นๆเพิ่มเติม เช่น การศึกษาระยะยาว (longitudinal study) กับเจเนอเรชันแอลฟาเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงวัย

2.3 เนื่องจากการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาในสังคมไทยในงานวิจัยนี้ศึกษาในโรงเรียน 3 ประเภท คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (กทม.) การศึกษาครั้งต่อไปจึงควรศึกษาในโรงเรียนประเภทอื่น เช่น โรงเรียนทางเลือก โรงเรียนวิถึพุทธ โรงเรียนสาธิต โรงเรียนแนวการสอนแบบวอลดอร์ฟ (waldorf) เป็นต้น เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาและเห็นสภาพการจัดการศึกษากับสังคมไทยในมิติที่มากขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมล อรุณโชคสมศักดิ์. **คำขวัญวันเด็กแห่งชาติจากนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2502 ถึงปี**

ปัจจุบัน.[ออนไลน์]. 2550. แหล่งที่มา http://www.act.ac.th/act_baby/index.asp. [13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556]

กัลยา วานิชย์บัญชา. **สถิติสำหรับงานวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง. คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชนผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ และคณะอนุกรรมการจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนในคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. **รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนประจำปี 2554**. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2554.

การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง. **นโยบายเยาวชนแห่งชาติและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว (พ.ศ. 2545-2554)**. [ออนไลน์]. 2550. แหล่งที่มา http://www.m-society.go.th/edoc_detail.php?edocid=125. [24 กันยายน พ.ศ. 2556]

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. **ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์**. กรุงเทพฯ: โครงการวิธีการเรียนรู้ของคนไทย, 2546.

เกียรติวรรณ อมาตยกุล และคนอื่นๆ. **รายงานการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดนิโอฮิวแมนนิสเพื่อส่งเสริมการพัฒนามนุษย์และสังคมอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2530.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **แนวทางการจัดการศึกษาในอนาคต**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2532.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**. [ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา:

<http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=62>. [29 สิงหาคม พ.ศ. 2556]

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. **ภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่และภาพรวมปี 2555. Social Situation and Outlook**. 10 (กุมภาพันธ์ 2556): 1-32.

3753224205

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. **ภาวะสังคมไทยไตรมาสที่ 2 ปี**

พ.ศ. 2556. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา: <http://social.nesdb.go.th>. [2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556]

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. **อนาคตประเทศไทยบนเส้นทางสีเขียว.**

ในรายงานสรุปผลการประชุมประจำปี 2555 ของ สศช. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. วันพฤหัสบดีที่ 6 กันยายน 2555 ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี, 2555.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. การพัฒนาคนเพื่ออนาคตประเทศไทย. ใน

เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2557 ของ สศช. 26 กันยายน 2557. ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี.

คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ**

พ.ศ. 2555 – 2559. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2554.

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, สำนักงาน. **แผนปฏิบัติการพัฒนาเด็กและ**

เยาวชนประจำปี 2543 – 2544 ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

พ.ศ. 2540 - 2544. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี, 2541.

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, สำนักงาน. สำนักนายกรัฐมนตรี. นโยบาย

เยาวชนแห่งชาติและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว (พ.ศ. 2545-2554). [ออนไลน์].

ม.ป.ป. แหล่งที่มา: <http://oppy.opp.go.th/about/04.html>. [17 มิถุนายน พ.ศ. 2557].

คณะกรรมการพัฒนานโยบายและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน. **แผนปฏิบัติการพัฒนาเด็กและ**

เยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2554.

คุณลักษณะของเยาวชนในศตวรรษที่ 21. [ออนไลน์]. 2014. แหล่งที่มา

[https://www.facebook.com..คุณลักษณะของเยาวชนในศตวรรษที่ – 21.](https://www.facebook.com..คุณลักษณะของเยาวชนในศตวรรษที่-21) [13 มิถุนายน พ.ศ. 2557]

คุณลักษณะเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 [ออนไลน์]. 2552 แหล่งที่มา

www.thaigoodview.com/node/28036 [21 พฤษภาคม 2557].

โครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. **แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่น**

ทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 4

(พ.ศ. 2550 – 2559). [ออนไลน์]. ม.ป.ป. แหล่งที่มา:

http://kanchanapisek.or.th/kp14/plans/remote_area_child_1_3/plan4/child_dev_plan5059.pdf. [5 มีนาคม พ.ศ. 2557]

จตุรา อ่วมอ่อง. การศึกษาบทบาทของครูที่มีต่อเด็กวัยอนุบาลที่อยู่ในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวในโรงเรียนสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษา กทม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา, ภาควิชาหลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

จิตราภรณ์ วันสพงค์ และปิยวรรณ แก้วศรี. ร่างรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2555 (ร่างที่ 3). ใน เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ครั้งที่ 4/2556. 5 สิงหาคม 2556. ณ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2556.

จินตนา สุจจันท์. การศึกษาและการพัฒนาชุมชนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: โอเดียน สโตร์, 2556.

จุฑารัตน์ คชรัตน์. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้การคิดไตร่ตรองและแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส เพื่อเสริมสร้างความพึงพอใจในชีวิตสำหรับเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน, ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

จุมพล พูลภัทรชีวิน. เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR. ใน เทคนิควิธีการวิเคราะห์นโยบาย, หน้า 76-88. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

จุมพล พูลภัทรชีวิน. ปฏิบัติการวิจัยด้วย EDFR. วารสารครุศาสตร์ 32(กรกฎาคม – ตุลาคม 2546): 1-19.

ชวณี ทองโรจน์. เรื่อง แผนการศึกษาเพื่อพัฒนาคนตลอดชีวิต: ข้อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาความรู้ ทักษะ สมรรถนะ คุณลักษณะที่ต้องการและตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนช่วงอายุ 0-5 ปี และ 60 ปีขึ้นไป. ใน เอกสารประกอบการประชุม ของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 26 พฤศจิกายน 2556. ณ โรงแรมสวิสโฮเทล เลอ คองคอร์ด กรุงเทพฯ, 2556.

ชญัญดา ศิริบุญย์. รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและระดับการสื่อสารความเป็นผู้นำของเด็ก. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวาทยวิทยา, ภาควิชาวาทยวิทยาและสื่อสารการ แสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. การสร้างพลเมืองในศตวรรษที่ 21. [ออนไลน์]. 2012. แหล่งที่มา <http://www.fpps.or.th/news.php?detail=n1336454668.news>

ชาณิการ์ เอ็บอาบ. การพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองตามแนวคิดเอไอซีเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพของเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย, ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

ชานนท์ ศิริธร. การเปิดรับสื่อและการยอมรับนวัตกรรมของผู้บริโภคเจนเอเรชั่นเอ็กซ์และเจนเอเรชั่นวาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ ศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

ณรงค์ ศรีสวัสดิ์. การประยุกต์ทฤษฎีสังคมวิทยาในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

ดารุณี นามขำ. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยครอบครัวกับปัญหาพฤติกรรมของเด็กสมาธิสั้น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช คณะพยาบาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

ตะวัน เทวอักษร. พัฒนาสื่อการเรียนการสอนเตรียมเด็กไทยสู่ศตวรรษที่ 21. *School in Focus*. 11 (2555): 18 – 19.

ถวิลวดี บุรีกุล. คู่มือประกอบการจัดเสวนาหาทางออกอนาคตประเทศไทยการเมืองที่พึงปรารถนา: สิ่งที่คุณไทยต้องเลือก. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2555.

ทิพวรรณ วรรณภักดี. การศึกษาความต้องการของชุมชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กวัยอนุบาล ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย, ภาควิชาหลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

ชานินทร์ กรัยวิเชียร, อ่างถึงใน สุภาพ ณ นคร. [ออนไลน์]. (2553). จิตวิญญาณของความเป็นครู เพื่อการบ่มเพาะลูกศิษย์ในการยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม. แหล่งที่มา eduserv.ku.ac.th/.../จิตวิญญาณของความเป็นครู_ความหมายและวิถีกา... [5 มีนาคม พ.ศ. 2557]

ธีรดีร์ บรรเทียง. การนำเสนอเนื้อหาสาระการรู้ตนและความสอดคล้องกับคุณลักษณะเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ตามกรอบนโยบายเยาวชนแห่งชาติและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

บุณดา น้อยเผือก. การศึกษาการส่งเสริมวินัยให้กับเด็กวัยอนุบาลของผู้ปกครองในชุมชนเกษตรกรรม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย, ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

เบลล์นกา, เจมส์ และแบรนต์, รอน. **ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21 = 21st century skills : rethinking how students learn.** แปลโดย วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และ อธิป จิตตฤกษ์. กรุงเทพฯ : โอเพ่นเวิลด์ส, 2554.

ปรเมธี วิมลศิริ. เรื่อง จากวิสัยทัศน์ 2570 สู่แผนฯ 11. ใน **เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2552 ของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.** 10 กรกฎาคม 2552. ณ ห้องแกรนด์ไดมอนด์บอลรูม ศูนย์การแสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี จ.นนทบุรี, 2552.

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการเพิ่มวิชาหน้าที่พลเมืองเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. [ออนไลน์]. ม.ป.ป. แหล่งที่มา: <http://academic.obec.go.th/web/govdoc/d/1510>. [28 พฤษภาคม 2558]

ประวัติการศึกษาไทย. [ออนไลน์]. ม.ป.ป. แหล่งที่มา:

edu.bsru.ac.th/edu/kanon/Education_history.ppt. [29 กันยายน พ.ศ. 2556]

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. **การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง.** กรุงเทพฯ: นานามีบู๊คส์พับลิเคชั่น, 2555

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน. **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 – 2559.** [ออนไลน์]. ม.ป.ป. แหล่งที่มา:

www.pld.rmutt.ac.th/?wpfb_dl=210. [17 สิงหาคม พ.ศ. 2556]

ปัทมา ว่าพัฒนางค์ และปราโมทย์ ประสาทกุล. **ประชากรไทยในอนาคต.** [ออนไลน์]. ม.ป.ป.

แหล่งที่มา:

<http://www.ipsr.mahidol.ac.th/IPSR/AnnualConference/Conferencell/Article/Article02.htm> [28 พฤษภาคม พ.ศ. 2558].

พระราชบัญญัติการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546. [ออนไลน์]. ม.ป.ป. แหล่งที่มา:

www.thailandlawyercenter.com/index.php?lay=show&ac...Id. [29 กันยายน พ.ศ. 2556]

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. [ออนไลน์]. ม.ป.ป. แหล่งที่มา:

[www.moe.go.th/edtechfund/fund/images/stories/.../prb_study\(final\).pdf](http://www.moe.go.th/edtechfund/fund/images/stories/.../prb_study(final).pdf). [29 กันยายน พ.ศ. 2556]

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546. [ออนไลน์]. ม.ป.ป. แหล่งที่มา: www.ecpat-thailand.org/th/1_3.pdf. [29 กันยายน พ.ศ. 2556]

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ.2553. [ออนไลน์]. ม.ป.ป. แหล่งที่มา:

www.senate.go.th/w3c/senate/pictures/comm/57/file_1343117932.pdf. [29 กันยายน พ.ศ. 2556]

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2551. [ออนไลน์]. ม.ป.ป. แหล่งที่มา:

www.labour.go.th/th%20/index.php/labour.../6282-2556-06-28-07-06-4... [29 กันยายน พ.ศ. 2556]

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551. [ออนไลน์]. ม.ป.ป.แหล่งที่มา:

www.ecpat-thailand.org/th/1_2.pdf. [29 กันยายน พ.ศ. 2556]

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550. [ออนไลน์]. ม.ป.ป.

แหล่งที่มา: www.thailandlawyercenter.com/index.php?lay=show&ac...Id... [29 กันยายน พ.ศ. 2556]

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550. [ออนไลน์]. 2553.

www.thailandlawyercenter.com/index.php?lay=show&ac...Id [24 กันยายน พ.ศ. 2556]

พชนี วัลยาฉิม. การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา, ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

พัชร พรหมภักดี. การวิเคราะห์บทบาทของรายการ “สู้เพื่อแม่” ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กและสถาบันครอบครัว. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตรพัฒนาการ, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

พัชรินทร์ จันทร์ส่องแสง. การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโครงการศูนย์เลี้ยงเด็ก เพื่อผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบกิจการและชุมชน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา, ภาควิชาหลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

พิณสุดา สิริรัชศรี. ภาพการศึกษาไทยในอนาคต 10 – 20 ปี: รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา , 2552

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข. การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.

พิรุณรัตน์ ตูญ์จิตนันท์. ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารในครอบครัวกับพฤติกรรมการมีวินัยของเด็กไทย. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวาริชวิทยา คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

พูนภัทรา พูลผล. ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ควรเป็นอย่างไร [ออนไลน์]. 2556 แหล่งที่มา

http://www.plearnpattana.ac.th/m465/index.php?option=com_content&task=view&id=3381&Itemid=75 [21 พฤษภาคม 2557].

เพียงใจ นวนหนู. **ผลของโปรแกรมการให้ความรู้โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัวที่บ้านต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเด็กวัยเรียนโรคกลุ่มอาการเนฟโรติก.** วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

ภมรศรี แดงชัย. **ทักษะของเด็กไทยในศตวรรษที่ 21.** [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา:

<http://www.qlf.or.th/Mobile/Details?contentId=570>. [28 พฤษภาคม พ.ศ. 2558]

ภาควิชาอนามัยครอบครัว คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. **ครอบครัวและเด็กไทยยุคใหม่ ก้าวไกลสู่สากล ใน หนังสือประกอบการประชุมวิชาการอนามัยครอบครัวแห่งชาติ ครั้งที่ 7.** วันที่ 23-24 สิงหาคม 2555 ณ โรงแรมเอเชีย กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : ภาควิชาอนามัยครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล, 2555

ภาควิชาอนามัยครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล. **ครอบครัวมีสุข ชุมชนเข้มแข็ง เมืองไทยแข็งแรง : การประชุมวิชาการอนามัยครอบครัว ครั้งที่ 5** วันที่ 25-26 พฤษภาคม 2549 ณ ห้องราชเทวี 2 โรงแรมเอเชีย กรุงเทพฯ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2549.

มนตรี ศุภภาพร. **วิสัยทัศน์อนาคตประเทศไทย พุทธศักราช 2570.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิเอกชนพัฒนาภูมิภาค, 2541

มหิดล, มหาวิทยาลัย และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. **ครอบครัวและเด็กไทยยุคใหม่ ก้าวไกลสู่สากล: หนังสือประกอบการประชุมวิชาการอนามัยครอบครัวแห่งชาติ ครั้งที่ 7** วันที่ 23-24 สิงหาคม 2555 ณ โรงแรมเอเชีย กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : ภาควิชาอนามัยครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล, 2555

มหิดล, มหาวิทยาลัย. **สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. ประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2557. สารประชากรมหาวิทยาลัยมหิดล, 2557.** (อัดสำเนา)

มูลนิธิสถาบันอนาคตไทยศึกษา. **จับชีพจรประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : สถาบันอนาคตไทยศึกษา, 2556.

มูลนิธิสถาบันอนาคตไทยศึกษา. **ดัชนีอนาคตประเทศไทย 2012.** [ออนไลน์]. 2555.

<http://thailandfuturefoundation.org/th/> [21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556]

ยุพิน ชินสงวนเกียรติ. **ศักยภาพ และบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการดูแลเด็กกำพร้าเนื่องจากโรคเอดส์: ศึกษากรณีชุมชนเมืองและชุมชนชนบทของจังหวัดชลบุรี.** ชลบุรี: สำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 3 ชลบุรี กระทรวงสาธารณสุข, 2543.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. [ออนไลน์]. ม.ป.ป. แหล่งที่มา:

http://www.constitutionalcourt.or.th/index.php?option=com_docman&Itemid=79&lang=thindex.php. [13 กันยายน พ.ศ. 2556]

รัตนวดี เศรษฐจิตร. กลยุทธ์การสื่อสารในการใช้และขยายผลสื่อของเล่น-การละเล่นพื้นบ้านสู่การพัฒนาสุขภาวะเด็กและชุมชนบ้านหนองหล่ม ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550 – 2559. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนรู้, 2550.

เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. สถิติและตัวชี้วัดทางการศึกษาของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2556

วรากรณ์ สามโกเศศ. Generation X, Y, Z และ Alpha. มติชนรายวัน. 6 ตุลาคม 2554: 1-3.

วรากรณ์ สามโกเศศ. หัวลักษณะจิตสำหรับอนาคต. [ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา:

http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1280995716&catid=02. [17 มิถุนายน พ.ศ. 2557]

วัฒนธรรม, กระทรวง. แผนยุทธศาสตร์กระทรวงวัฒนธรรม พ.ศ. 2550 – 2559. [ออนไลน์].

ม.ป.ป. แหล่งที่มา:

www.culture.go.th/subculture9/images/stories/files/.../culture_plan.ppt. [13 กันยายน พ.ศ. 2556]

วิจารณ์ พานิช. วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี- สฤษดิ์วงศ์, 2555.

วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์ และ สหทัย ดำรงเกียรติศักดิ์. รายงานผลการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมในวิถีชีวิตกับการบริโภคสื่อมวลชนของเจนเอเรชั่นเอ็กซ์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2548.

วิโรจน์ สารรัตน์. กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีที่คณะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุทธิ์, 2556.

วิโรจน์ สารรัตน์. การวิจัยทางการบริหารการศึกษา: แนวคิดและกรณีศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุทธิ์, 2556.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. **การจัดการศึกษาไทยตามแผนการศึกษาแห่งชาติ : อดีต-ปัจจุบัน.**

กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ, 2530.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561).**

กรุงเทพฯ: สกศ., 2552.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. **เดินหน้าประเทศไทยกับการสร้างค่านิยม 12 ประการ.** [ออนไลน์]. 2557.

แหล่งที่มา

<http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=37848&Key=hotnews>

[27 กรกฎาคม พ.ศ. 2557]

ศึกษาธิการ, กระทรวง. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** [ออนไลน์]. ม.ป.ป. แหล่งที่มา:

http://www.curriculum51.net/viewpage.php?t_id= [24 กันยายน พ.ศ. 2556]

ศึกษาธิการ, กระทรวง. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.** [ออนไลน์]. ม.ป.ป. แหล่งที่มา:

http://academic.obec.go.th/resources/node/1/7/multimedia_sec_detail/313. [24

กันยายน พ.ศ. 2556]

ศึกษาธิการ, กระทรวง. สำนักงานปลัดกระทรวง. **สถิติการศึกษาระดับมัธยมศึกษา 2556.**

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สกสศ. ลาดพร้าว, 2557.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **นโยบายและแผนทางการศึกษา.**

[ออนไลน์]. ม.ป.ป. แหล่งที่มา: <http://www.onec.go.th/plan/>. [30 กันยายน พ.ศ. 2556]

ศึกษาธิการ, กระทรวง. สำนักงานนโยบายและแผนการอุดมศึกษา. **นโยบาย 4 ใหม่ของ**

กระทรวงศึกษาธิการ. [ออนไลน์]. ม.ป.ป. แหล่งที่มา

http://www.ubu.ac.th/web/files_up/46f2013061215384986.pdf. [16 ธันวาคม พ.ศ.

2557]

สภารัตน์ ตั้งจิตถนอม. **ภาวะซึมเศร้าของผู้ปกครองและสัมพันธภาพในครอบครัวของเด็กโรคไตเรื้อรัง ในคลินิกโรคไต โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต,

สาขาวิชาสุขภาพจิต, ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

ส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน, สำนักงาน. **คู่มือครูในศตวรรษที่ 21.**

[ออนไลน์]. ม.ป.ป. แหล่งที่มา: [_ 21stctoolkit.com/download.php?TemplateID=6](http://21stctoolkit.com/download.php?TemplateID=6) [14

สิงหาคม พ.ศ. 2557].

- สถาบันรามจิตติ. **INTREND 5: จับกระแสการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21: ข้อคิดและทิศทางเพื่อการพัฒนาครูไทย.** [ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา: http://www.ramajitti.com/info_point.php. [28 พฤษภาคม พ.ศ. 2558].
- สถาพร พันธมิตร. **บทบาทของผู้แทนชุมชนในกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน: ศึกษากรณีคดีอาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมวิทยา, ภาควิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- สมพงษ์ จิตระดับ. **ทางเลือกสังคมไทยในอนาคต.** กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. **ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองและพลโลกในศตวรรษที่ 21.** [ออนไลน์]. ม.ป.ป. แหล่งที่มา: [www.kpi.ac.th/.../ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา%20\(ดร.สมหวัง%20กลุ่ม5\).pdf](http://www.kpi.ac.th/.../ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา%20(ดร.สมหวัง%20กลุ่ม5).pdf). [16 มิถุนายน พ.ศ. 2557].
- สรวงมณี สิริสมาน. **เด็กพันธุ์ใหม่ในศตวรรษที่ 21 หน้าตาควรเป็นอย่างไร!** [ออนไลน์]. 2012. แหล่งที่มา www.manager.co.th/aspbin/mgrview.aspx?NewsID=9550000068563 [21 พฤษภาคม 2557].
- สหทัย ชินสมบูรณ์. **อิทธิพลของสภาพครอบครัวที่มีต่อการอ่านของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสายน้ำทิพย์.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- สำนักงานสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. **คลังตารางชีวิตครูไทยใน 1 ปี เสี่ยงสะท้อนจากครูที่นักปฏิรูปต้องฟัง.** [ออนไลน์]. 2557. แหล่งที่มา: <http://www.qlf.or.th/Home/Contents/976>. [2 มิถุนายน พ.ศ. 2558]
- สำนักงานสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. **ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** [ออนไลน์]. 2558. แหล่งที่มา: <http://www.qlf.or.th/Home/Contents/992>. [1 มิถุนายน พ.ศ. 2558]
- สำนักทดสอบทางการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **การประเมินผลในศตวรรษที่ 21.** [ออนไลน์]. ม.ป.ป. แหล่งที่มา: bet.obec.go.th/bet/wp-content/uploads/2014/06/Thinking3.pptx. [27 พฤษภาคม พ.ศ. 2558]
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. **ยุทธศาสตร์ประเทศไทย (Country Strategy).** [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา: <http://www.thaigov.go.th>. [5 สิงหาคม พ.ศ. 2556]
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง.** [ออนไลน์]. 2557. แหล่งที่มา: <http://www.curriculum51.net/upload/Civil-final.pdf>. [30 พฤษภาคม พ.ศ. 2558]

สำนักสร้างสรรค์โอกาสและนวัตกรรม, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. **เรื่องไม่เล็ก...ของเด็กเล็กปฐมวัย**. [ออนไลน์]. 2558. แหล่งที่มา

<https://www.facebook.com/Section6TH/posts/666951136670469>. [28 พฤษภาคม พ.ศ. 2558]

สิงห์คำ เจนจิตรสันติ. **การเรียนแนวใหม่สำหรับศตวรรษที่ 21**. [ออนไลน์]. 2013. แหล่งที่มา

http://mcpswis.mcp.ac.th/html_edu/cgi-bin/mcp/main_php/print_informed.php?id_count_inform=13064. [21 พฤษภาคม 2557].

สิงห์คำ เจนจิตรสันติ. **การเรียนแนวใหม่สำหรับศตวรรษที่ 21** [ออนไลน์]. 2556 แหล่งที่มา

http://mcpswis.mcp.ac.th/html_edu/cgi-bin/mcp/main_php/print_informed.php?id_count_inform=13064 [21 พฤษภาคม 2557].

สุชาติ อุดมโสภกิจ. ทักษะที่จำเป็นสำหรับคนในศตวรรษที่ 21. **Focus**. 39 (October – November 2012): 47 – 51

สุดสงวน คำคุณ. **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง โครงการ รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิตเด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์โดยครอบครัว และชุมชน ต.ตลาดใหญ่ อ.ดอยสะเก็ด จ. เชียงใหม่**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2546.

สุพรรณษา สมสี. **มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้กระทำผิด และผู้เสียหาย**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

สุภัทรา คงเรือง. **การเรียนรู้ของครูและเด็กวัยอนุบาล : กรณีศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย, ภาควิชาหลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

สุภางค์ จันทวานิช. **ทฤษฎีสังคมวิทยา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

สุริยเดว ทรีปาตี และคณะ. **คู่มือการใช้เครื่องมือแบบสำรวจต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย (ฉบับเยาวชน)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2553.

สุริยเดว ทรีปาตี. Adolescence. ใน เอกสารประกอบการบรรยาย **The 3rd Global Congress for Consensus in Pediatrics & Child Health**. February 13-16, 2014 ณ โรงแรม มิลเลนเนียม ฮิลตัน กรุงเทพมหานคร.

สุริยเดว ทรีปาตี. **ต้นทุนชีวิต..จุดเปลี่ยนสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2554.

สุริยเดว ทรีปาตี. ผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล.

สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2557.

สุริย์พร พันพิ่ง และ มาลี สันภูวรรณ. **ประชากรและสังคม 2554 จุดเปลี่ยนประชากร จุดเปลี่ยนสังคมไทย**. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2554.

สุวิทย์ เมษินทรีย์. **โลกเปลี่ยน ไทยปรับ**. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯธุรกิจ, 2556.

สุวิมล ว่องวาณิช และคณะ. โครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชน. ใน **การประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษาระดับชาติครั้งที่ 12**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 15 – 16 พฤศจิกายน 2550 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กทม, 2550.

หัตถยา ไทยานนทร์. **ประชาคมอาเซียน 2558: อนาคตและการปรับกระบวนทัศน์ประเทศไทย**.

กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2554.

อดิศร จันทร์สุข. **การปลูกฝังคุณธรรมในเด็กปฐมวัยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ของแกนนำโรงเรียนวิถีพุทธ : รายงานการวิจัย**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน), 2549.

อนามัยการเจริญพันธุ์, สำนัก. **พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น. Fact Sheet**. ฉบับที่ 1. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2555.

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก. [ออนไลน์]. ม.ป.ป. แหล่งที่มา:

www.unicef.org/thailand/tha/overview_5954.html. [29 กันยายน พ.ศ. 2556]

อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ. [ออนไลน์]. ม.ป.ป. แหล่งที่มา:

www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---.../wcms_125651.pdf. [29 กันยายน พ.ศ. 2556]

อมรวิรัช นาครทรรพ, จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์ และจิรัฐกาล พงศ์ภคเชียร. **เสริมพลังครอบครัว สร้างหัวใจเด็ก: แนวคิดและแนวทางการเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้เรื่องการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้มแข็งในครอบครัว**. เอกสารชุดแนวคิดและแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะและทักษะชีวิตให้แก่เด็ก เอกสารลำดับที่ 3. กรุงเทพฯ: สถาบันรามจิตติ, 2549.

อรอนงค์ ทิพย์เสถียรกุล. **พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อมวลชนของเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ ในอำเภอเมือง**

จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550.

อ่องจิต เมธยะประภาส. **คุณลักษณะของครูและนักเรียนในศตวรรษที่ 21**. [ออนไลน์]. ม.ป.ป.

แหล่งที่มา: www.plan.obec.go.th/download/tukmong/presen1.ppt. [28 พฤษภาคม พ.ศ. 2558]

อินเด็ทซ์ ครีเอทีฟ วิลเลจ. (2557). **เอ็นไวโรเชล ซี 8 เทรนด์ค่านิยมผู้บริโภคปี 58 เปิดเผย ชัดเจน มาตรฐานสูง เผยที่เด็ดปีหน้านวัตกรรมใหม่แกะรอยผู้บริโภค.** สืบค้นวันที่ 20 ธันวาคม 2557, จาก <http://www.newswit.com/gen/2014-12-19/9c36e0ee0274e45fd7aefb1b955c238f/>

อุทัยวรรณ โกสาเสนา. **ผลของการเล่นบ๋ابطแบบครอบครัวมีส่วนร่วมต่อพัฒนาการด้านสังคม สติปัญญาและภาษาของเด็กออทิสติก.** วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช คณะพยาบาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

ภาษาอังกฤษ

8 Important Education Trends in Generation Z.. [Online]. 2011. Available from: <http://www.bestcollegesonline.com/blog/2011/08/16/8-important-education-trends-in-generation-z/>. [2013, November 26].

Ananiadou, K. & Claro, M. **21st Century Skills and Competences for New Millennium Learners in OECD Countries.** [Online]. (2009). Available from: [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=EDU/WKP\(2009\)20&doclanguage=en](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=EDU/WKP(2009)20&doclanguage=en). [2013, September 18].

APEC Human Resources Development Working Group. **21st Century Competencies.** [Online]. n.d. Available from: http://hrd.apec.org/index.php/21st_Century_Competencies. [2014, August 26].

Australian Curriculum Assessment and Reporting Authority. **The Shape of the Australian Curriculum Version 4.0.** [Online]. (2012). Available from: [http://www.acara.edu.au/verve/_resources/The_Shape_of_the_Australian_Curriculum_v4.pdf#search=australian in 21st century](http://www.acara.edu.au/verve/_resources/The_Shape_of_the_Australian_Curriculum_v4.pdf#search=australian%20in%2021st%20century). [2013, September 18].

Bernard, S. **Beyond the baby boomers: The rise of Generation Y.**[Online]. 2010. Available from: www.kpmg.com/cn/en/.../rise-generation-y-o-200706.aspx. [2013, September 16].

Bronfenbrenner, U. Ecological Model of Human Development. **International Encyclopedia of Education.** 3 (2). (1994): 37-43.

Bronfenbrenner, U. **Making Human Beings Human: Bioecological Perspectives on Human Development.** Thousand Oaks : Sage Publication, 2005.

3753224205

Chinese government's official. **China's Population and Development in the 21st Century** [Online]. 2000. Available from: http://english.gov.cn/official/2005-07/27/content_17640.htm. [2014, September 9].

Department for Education. **The national curriculum in England**. [Online]. 2014. Available from: <https://www.gov.uk/government/publications/national-curriculum-in-england-framework-for-key-stages-1-to-4>. [2014, September 19].

Edith, K, A. **Oh the places we'll go! [Part 1] Rethinking education in the digital age**. [Online]. 2013. Available from: http://www.childresearch.net/papers/pdf/digital_2013_01_ACKERMANN.pdf. [2014, September 9].

Education Bureau, The Government of the Hong Kong Special Administrative Region. **Education Commission Report No.7 Quality School Education: Aim of Education and Quality indicators**. [Online]. 2010. Available from: <http://www.edb.gov.hk/en/about-edb/publications-stat/major-reports/consultancy-reports/edu-commission-report-7/ch2.html>. [2014, September 11].

Ethics Resource Center. **Millennials, Gen X and Baby Boomers: Who's Working at Your Company and What Do They Think About Ethics?**. [Online]. 2010. Available from: www.ethics.org/files/u5/Gen-Diff.pdf. [2013, September 21].

Fansher, H. **21st Century Learning Environments: Building a Better School**. [Online]. 2011. Available from: <http://springhs.rockyview.ab.ca/publications/reports/21st-century-learning-environments-report>. [2014, September 15].

Finegold, D. & Notabartolo, A, S. **21st Century and Their Impact: An Interdisciplinary Literature Review**. [Online]. 2010. Available from: www.hewlett.org/uploads/21st_Century_Competencies_Impact.pdf. [2014, September 1].

Framework for 21st Century Learning. [Online]. n.d. Available from: http://www.p21.org/storage/documents/P21_Framework_Definitions.pdf. [2013, November 13].

Gordon, R, S. **The nextgen librarian's survival guide**. New Jersey: Information Today, 2007.

Grail Research. **Consumers of Tomorrow: Insight and Observations About Generation Z**. [Online]. 2011. Available from:
www.grailresearch.com/.../Consumers_of_Tomorrow. [2013, September 17].

International Education Advisory Board. **Learning in the 21st Century: Teaching Today's Students on Their Term**. [Online]. n.d. Available from:
https://www.certiport.com/Portal/Common/DocumentLibrary/IEAB_Whitepaper040808.pdf. [2014, September 15].

Jukes, I. & Dosaj, A. **Understanding digital children (DKs): Teaching & learning in the new digital landscape**. [Online]. 2013. Available from:
<https://edorigami.wikispaces.com/file/view/Jukes++Understanding+Digital+Kids.pdf>. [2015, June 2].

Lankinen, DG, T., Finnish National Board of Education. **Future Learning and Skills Finnish Basic Education 2020 – Consumer Education as a Building Block**. [Online]. 2010. Available from: http://www2.kuluttajavirasto.fi/File/63a8d13b-e611-448bfd58b551f537c91/10_teaching_consumer_competences_lankinen.pdf. [2014, September 11].

Matthew. **Beyond Z: Meet Generation Alpha**. [Online]. 2013. Available from:
mccrindle.com.au/.../McCrindle-Research_ABC-10_Beyon. [2013, October 3].

Mc Crindle, M., & Wolfinger, E. **The ABC of XYZ Understanding of Global Generations**. [Online]. 2013. Available from: www.theabcofxyz.com. [2013, October 3].

Ministry of Education, Finland. **Ministry of Education strategy 2015**. [Online]. 2003. Available from:
<http://planipolis.iiep.unesco.org/upload/Finland/Finland%20Ministry%20of%20Education%20strategy.pdf>. [2014, September 11].

Ministry of Education, Ontario. **Achieving Excellence: A Renewed Vision for Education in Ontario**. [Online]. 2014. Available from:
<http://www.edu.gov.on.ca/eng/about/renewedVision.pdf>. [2014, September 15].

- Ministry of Education, Ontario. **Building Blocks for Education: Whole System Reform, Education Systems Overviews Australia Finland Ontario Singapore United States**. [Online]. 2014. Available from: <http://www.edu.gov.on.ca/bb4e/>. [2014, September 11].
- Ministry of Education, Singapore. **MOE to Enhance Learning of 21st Century Competencies and Strengthen Art, Music and Physical Education**. [Online]. 2010. Available from: <http://www.moe.gov.sg/media/press/2010/03/moe-to-enhance-learning-of-21s.php>. [2014, August 17].
- Moravec, J, W. **Knowmad society**. [Online]. (2008). Available from: <http://www.knowmadsociety.com/download/KnowmadSociety.pdf>. [2015, June 3].
- Partnership for 21st century skills. **Curriculum and Instruction: A 21st Century Skills Implementation Guide**. [Online]. (2009). Available from: http://www.p21.org/storage/documents/p21-stateimp_curriculuminstruction.pdf. [2015, June 3].
- Pellegrino, J, W. & Hilton, M, L. **Exploring the Intersection of Science Education and 21st Century Skills: A Workshop Summary**. [Online]. (2010). Available from: http://www.snaremedia.ca/mrp/cell-machines/assets/resources/2010_NAP_Sci-Edu-Skills.pdf. [2014, September 22].
- Pilcher, J. Mannheim's Society of Generations: an Undervalued Legacy. **British Journal of Sociology**. 45(3). (September, 1994): 481-495.
- Saavedra, A, R. & Opfer, V, D. **Teaching and Learning 21st Century Skills: Lessons from the Learning Sciences**. [Online]. 2012. Available from: www.aare.edu.au/.../teaching-and-learning-21st-century-skills-lessons-from-the-learning-sciences. [2014, August 26].
- Santrock, J, W. **Life-span development**. 13th ed. New York: McGraw-Hill, 2011.
- Soland, J., Hamilton, S, J. & Stecher, B, M. **Measuring 21st Century Competencies Guidance for Educators**. A Global Network Cities Education Network Report, Asia Society. RAND Corporation, 2013.

3753224205

- Suto, I. **21st Century skills: Ancient, ubiquitous, enigmatic?**. [Online]. 2013. Available from: www.cambridgeassessment.org.uk/.../130437-21st-century-skills-ancient-ubiquitous-enigmatic-.pdf. [2014, September 29].
- Teruko, K. **21st Century Skills and Learning in Japan: Will Japanese school children be equipped to thrive in the 21st century?**. [Online]. 2010. Available from: http://www.childresearch.net/papers/school/2010_05.html. [2014, September 9].
- The Ministry of National Education and the Ministry of Science and Higher Education. **The System of Education in Poland**. [Online]. 2010. Available from: www.eurydice.org.pl/sites/eurydice.org.pl/files/the_system_2010.pdf. [2013, September 18].
- The National Curriculum for England. **A Framework of Personal, Learning and Thinking Skills**. [Online]. 2011. Available from: http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110223175304/http://curriculum.qcda.gov.uk/uploads/PLTS_framework_tcm8-1811.pdf. [2013, September 18].
- The Secretary of State for Education and Skills. **21st Century Skills Realising Our Potential: Individual, Employer, Nation**. [Online]. 2003. Available from: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/336816/21st_Century_Skills_Realising_Our_Potential.pdf. [2013, September 19].
- UNESCO Institute of statistics. **Hours of instruction for pupil aged 11: countries compared**. [Online]. 2012. Available from: <http://www.nationmaster.com/country-info/stats/Education/Hours-of-instruction-for-pupils-aged-11>. [2015, June 2].
- United Nations Joint Staff Pension Fund. **Traditionalists, Baby Boomers, Generation X, Generation Y (and Generation Z) Working Together**. [Online]. 2013. Available from: [www.un.org/.../Designing%20Recruitment,%20Selection%](http://www.un.org/.../Designing%20Recruitment,%20Selection%20). [2013, September 21].
- United Nations, Educational, Scientific, and Cultural Organization (UNESCO). **World Data on Education VII Ed. 2010/11**. [Online]. 2012. Available from: http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Publications/WDE/2010/pdf-versions/Finland.pdf. [2014, September 11].

William, J, S. **Generations X,Y, Z and the Others**_[Online]_ 2004. Available from:
<http://www.socialmarketing.org/newsletter/features/generation3.htm>. [2013,
September 16].

Yoo, T. **Equipping Every Learner for the 21st Century**. [Online]. 2008. Available
from: www.cisco.com/web/about/.../socio.../GlobalEdWP.pdf. [2014, August 26].

3753224205

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่ม

แบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่ม

แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย
ในอนาคต

คำชี้แจง

แบบบันทึกการสนทนากลุ่มฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต แบบบันทึกการสนทนากลุ่มแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จะเป็นแนวทางในการหาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตต่อไป

ขอขอบพระคุณ

นางสาวพัชรภา ตันติชูเวช

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาพัฒนศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3753224205

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

อาชีพ.....

ความเกี่ยวข้องกับเจเนอเรชั่นแอลฟา

- ผู้ปกครอง โรงเรียน ชุมชน
- บุคคลในเจเนอเรชั่นเอ็กซ์ (เกิดพ.ศ.2508 - 2523)
- บุคคลในเจเนอเรชั่นวาย (เกิดพ.ศ.2524 - 2507)
- บุคคลในเจเนอเรชั่นซี (เกิดพ.ศ.2538 - 2552)
- ผู้นำทางสังคมในมิติด้านจิตวิญญาณ / การศึกษา / เทคโนโลยี

วัน เดือน ปีที่สนทนากลุ่ม..... เวลา.....น.

สถานที่.....

วิธีการเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม บันทึกเสียง ดบันทึก ภาพถ่าย

ตอนที่ 2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

2.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

ท่านคิดว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต ในด้านที่กำหนดให้ (ตามเอกสารแนบ) ท่านเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร มีคุณลักษณะใดที่ควรเพิ่มเติม

- ด้านร่างกายและจิตใจ
- ด้านทักษะและความรู้
- ด้านเจตคติและค่านิยม
- ด้านการแสดงออกต่อสังคม

2.2 บทบาทและหน้าที่ของระบบสิ่งแวดล้อมของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่สนับสนุนให้เจเนอเรชั่นแอลฟา มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวได้สำเร็จ

ท่านคิดว่าระบบสิ่งแวดล้อมต่อไปนี้มีบทบาทหน้าที่อย่างไรในการสนับสนุนให้เจเนอเรชั่นแอลฟามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามข้อ 2.1

- ครอบครัว
- โรงเรียน
- ชุมชน
- บุคคลเจเนอเรชั่นต่างๆในสังคม
- ผู้นำทางสังคมในมิติต่างๆ คือ ด้านจิตวิญญาณ ด้านการศึกษา ด้านเทคโนโลยี

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์

3753224205

แบบสัมภาษณ์

สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันกับการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟา

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ “วิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันกับการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟา” แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน

ตอนที่ 3 การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันกับการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟาต่อไป

ขอขอบพระคุณ

นางสาวพัชรภา ตันติชูเวช

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาพัฒนศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3753224205

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

อาชีพ.....

ความเกี่ยวข้องกับเจเนอเรชั่นแอลฟา

ผู้ปกครอง

โรงเรียน (ระบุชื่อโรงเรียน).....

ประเภทของโรงเรียน

โรงเรียนรัฐบาล

โรงเรียนเอกชน

โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ชุมชน

วัน เดือน ปีที่สัมภาษณ์..... เวลา.....น.

สถานที่.....

วิธีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง จัดบันทึก ภาพถ่าย

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน

สำหรับผู้ปกครอง

- ท่านมีข้อคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนในไทยอย่างไร (ทั้งในประเด็นจุดเด่นและจุดบกพร่อง/สภาพปัญหา)
- ท่านคิดว่าการจัดการศึกษาของไทยสามารถตอบวัตถุประสงค์ในการพัฒนาบุคลากรของท่านได้ตรงตามที่ท่านต้องการหรือไม่อย่างไร
- จากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต ท่านคิดว่าการจัดการศึกษาของไทยสามารถพัฒนาบุคลากรของท่านให้มีคุณลักษณะดังกล่าวได้หรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด
- ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับโรงเรียนของบุตรหลานของท่านหรือไม่ อย่างไร
- ท่านได้ส่งเสริมการศึกษานอกเหนือจากในห้องเรียน/โรงเรียนให้กับบุตรหลานของท่านหรือไม่ อย่างไรบ้าง

สำหรับโรงเรียน

- วัตถุประสงค์/จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาของโรงเรียนท่านคืออะไร
- โรงเรียนมีรูปแบบ/วิธีการในการจัดการเรียนการสอนอย่างไรเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์/จุดมุ่งหมายข้างต้น
- โรงเรียนมีรูปแบบ/วิธีการในการจัดการเรียนการสอนอย่างไร เพื่อพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟาให้มีครบทั้ง 4 ด้าน (ร่างกายและจิตใจ, ความรู้และทักษะ, เจตคติและค่านิยม และการแสดงออกต่อสังคม)

- นอกเหนือจากความรู้ทางวิชาการแล้ว โรงเรียนของท่านมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรใดบ้างหรือไม่เพื่อพัฒนาเด็กในปัจจุบัน
- โรงเรียนให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาหรือไม่ อย่างไรบ้าง ยกตัวอย่างกิจกรรมดังกล่าว
- สภาพปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน และส่งผลต่อการจัดการศึกษากับเด็กและเยาวชนให้ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์

สำหรับชุมชน

- ท่านมีข้อคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนในไทยอย่างไร (ทั้งในประเด็นจุดเด่นและจุดบกพร่อง/สภาพปัญหา)
- ท่านคิดว่าการจัดการศึกษาของไทยสามารถตอบวัตถุประสงค์ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยได้ตรงตามที่ท่านต้องการหรือไม่อย่างไร
- จากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต ท่านคิดว่าการจัดการศึกษาของไทยสามารถพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะดังกล่าวได้หรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด
- ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับโรงเรียนในชุมชนของท่านหรือไม่ อย่างไร
- ท่านได้ส่งเสริมการศึกษานอกเหนือจากในห้องเรียน/โรงเรียนให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชนของท่านหรือไม่ อย่างไรบ้าง

ตอนที่ 3 การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

สำหรับผู้ปกครอง

- จากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต ท่านคิดว่าโรงเรียนจะต้องจัดรูปแบบการเรียนการสอนอย่างไรเพื่อให้เจเนอเรชันแอลฟามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าว
- รูปแบบการจัดการศึกษาทั้งในโรงเรียน นอกโรงเรียน และตามอัธยาศัย ท่านคิดว่าการจัดการศึกษาในแต่ละแบบจะสามารถส่งเสริมให้เจเนอเรชันแอลฟามีคุณลักษณะดังกล่าวได้อย่างไรบ้าง
- จากคำถามข้างต้น ท่านสามารถมีส่วนร่วม/มีบทบาทในการพัฒนาเจเนอเรชันแอลฟาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้อย่างไรบ้าง
- ท่านคิดว่าเนื้อหาวิชาการ และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เหมาะสมกับเจเนอเรชันแอลฟาและเหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตคืออะไร
- การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตและเหมาะสมกับเจเนอเรชันแอลฟาควรมีลักษณะอย่างไร

สำหรับโรงเรียน

- จากข้อมูลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต โรงเรียนมีรูปแบบ/วิธีการในการจัดการเรียนการสอนอย่างไรเพื่อพัฒนาเจเนอเรชันแอลฟา

ให้มีครบทั้ง 4 ด้าน (ร่างกายและจิตใจ, ความรู้และทักษะ, เจตคติและค่านิยม และการแสดงออกต่อสังคม)

- ท่านคิดว่าเนื้อหาวิชาการ และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เหมาะสมกับเจเนอเรชั่นแอลฟาและเหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตคืออะไร
- การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตและเหมาะสมกับเจเนอเรชั่นแอลฟาควรมีลักษณะอย่างไร
- สภาพปัญหาที่อาจจะส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์กับสังคมไทยในอนาคตมีอะไรบ้าง

สำหรับชุมชน

- จากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต ท่านคิดว่าโรงเรียนจะต้องจัดรูปแบบการเรียนการสอนอย่างไรเพื่อให้เจเนอเรชั่นแอลฟามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าว
- รูปแบบการจัดการศึกษาทั้งในโรงเรียน นอกโรงเรียน และตามอัธยาศัย ท่านคิดว่าการจัดการศึกษาในแต่ละแบบจะสามารถส่งเสริมให้เจเนอเรชั่นแอลฟามีคุณลักษณะดังกล่าวได้อย่างไรบ้าง
- จากคำถามข้างต้น ท่านสามารถมีส่วนร่วม/มีบทบาทในการพัฒนาเจเนอเรชั่นแอลฟาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้อย่างไรบ้าง
- ท่านคิดว่าเนื้อหาวิชาการ และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เหมาะสมกับเจเนอเรชั่นแอลฟาและเหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตคืออะไร
- การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตและเหมาะสมกับเจเนอเรชั่นแอลฟาควรมีลักษณะอย่างไร

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ท่านมีความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไรเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบันและการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟา

ภาคผนวก ค
แบบสอบถาม

375324205

แบบสอบถาม

การจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต” หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ “ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต” แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน

ตอนที่ 3 การจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จะเก็บเป็นความลับ และไม่มีผลต่อท่านหรือหน่วยงานที่ท่านสังกัด ข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานวิทยานิพนธ์ในเรื่องนี้เท่านั้น

ขอขอบพระคุณ

นางสาวพัชราภา ตันดิชูเวช

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาพัฒนศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หากมีข้อสงสัยสามารถติดต่อผู้วิจัยได้ที่

เบอร์โทรศัพท์ 086-7873442

อีเมล: patcharapa.tat@gmail.com

Id line: may_5665

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ ต่ำกว่า 30 ปี 31-40 ปี 41-50 ปี
 51- 60 ปี มากกว่า 60 ปี
3. วุฒิการศึกษา
 อนุปริญญา/ประกาศนียบัตร ปริญญาตรี
 ปริญญาโท ปริญญาเอก
 อื่นๆ (โปรดระบุ).....
4. อาชีพ
 ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ลูกจ้าง
 พนักงานราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานองค์กรเอกชน
 พนักงานมหาวิทยาลัย อื่นๆ (โปรดระบุ)
5. ตำแหน่งงาน.....
6. สถานที่ทำงาน
 กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 สถาบันพัฒนาคุณวุฒิวิชาชีพของเด็กปฐมวัย
 สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย
 สมาคมวิทยุและสื่อเพื่อเด็กและเยาวชน
 มูลนิธิ
 สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มูลนิธิยุวสถิรคุณ
 มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว มูลนิธิเด็ก
 อื่นๆ (โปรดระบุ)

3753224205

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน

คำนิยามศัพท์

การจัดการศึกษา หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บุคคลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ใน 4 ด้านคือ ด้านร่างกายและจิตใจ ด้านความรู้และทักษะ ด้านเจตคติและค่านิยม และด้านการแสดงออกต่อสังคม

โรงเรียน หมายถึง กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนที่มีเจเนอเรชั่นแอลฟา (โรงเรียนอนุบาล) สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และโรงเรียนกลุ่มพิเศษ เฉพาะทาง

คำอธิบาย ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่อง ที่ตรงกับข้อคิดเห็นของท่าน โดย

หมายเลข 1 หมายถึง ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวมากที่สุด

หมายเลข 2 หมายถึง ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว

หมายเลข 3 หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว

หมายเลข 4 หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวมากที่สุด

สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน	ระดับความคิดเห็น			
	4	3	2	1
รูปแบบหรือวิธีการในการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา ทั้งด้านร่างกายจิตใจ ความรู้และทักษะ เจตคติและค่านิยม การแสดงออกต่อสังคม				
1. ด้านร่างกายและจิตใจ: จะมีวิธีการจัดการเรียนที่เหมือนกันคือ มีกิจกรรมเคลื่อนไหวหรือกิจกรรมเข้าจังหวะในช่วงเช้า การเล่นเกมหรือกีฬา กลางแจ้ง				
2. ด้านความรู้และทักษะ: โรงเรียนสังกัด กทม. และสพฐ. จะใช้การเรียนผ่านการเล่น การเรียนรู้แบบบูรณาการ และการอ่านท่องจำ ขณะที่โรงเรียนสังกัด สช. จะเน้นความรู้ทางวิชาการจำนวนมาก				
3. ด้านเจตคติและค่านิยม: โรงเรียนทุกประเภทจะถ่ายทอดเจตคติและค่านิยมผ่านการใช้ชีวิตประจำวันในโรงเรียน ตัวอย่างเจตคติและค่านิยมที่ปลูกฝัง เช่น ค่านิยม 12 ประการ การโตไปไม่โกง				

สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน	ระดับความคิดเห็น			
	4	3	2	1
คุณธรรมจริยธรรม ความเป็นไทย เป็นต้น				
4. ด้านการแสดงออกต่อสังคม: โรงเรียนทุกประเภทจะถ่ายทอดวิธีการแสดงออกต่อสังคมผ่านการใช้ชีวิตประจำวันในโรงเรียนเช่นเดียวกับด้านเจตคติและค่านิยม เช่น มารยาท การไหว้ เป็นต้น				
จุดเน้นของการจัดการศึกษาไทยในปัจจุบัน				
5. เน้นการท่องจำ เหมาะสมสำหรับวิชาที่ต้องใช้การจดจำรายละเอียด				
6. การเน้นเรียนแบบเร่งรัดวิชาการ ทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา				
7. มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้น				
8. มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น รูปแบบเน้นวิชาการ รูปแบบกึ่งบูรณาการ รูปแบบบูรณาการ เป็นต้น				
9. ครูสอนดี ให้ความเอาใจใส่ดูแลผู้เรียน				
ข้อควรพัฒนาของการจัดการศึกษาไทยในปัจจุบัน				
10. รูปแบบ/นโยบายทางการศึกษาเปลี่ยนแปลงบ่อย ไม่มีเอกภาพ ไม่มีระบบ ขาดทิศทางที่ชัดเจน				
11. หลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอน เปลี่ยนแปลงบ่อย แต่ไม่ทันสมัย				
12. ระบบการศึกษาแบบแพ็คตัดออก เป็นวิธีการประเมินผลการเรียนที่จำเป็นต้องมีต่อไปในอนาคต				
13. เน้นการท่องจำ จนขาดการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และคิดอย่างเป็นระบบ ผู้เรียนขาดความกล้าแสดงออก				
14. เน้นความรู้ทางวิชาการมากเกินไป การบ้านเยอะ				
15. โรงเรียนสังกัด กทม. และสังกัด สพฐ. ไม่เน้นการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ				
16. ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับปฐมวัย				
17. ขาดการพัฒนาในด้านจิตใจ สังคม อารมณ์ และพฤติกรรม ให้เหมาะสมตามวัย				
สภาพปัญหาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน				
18. รูปแบบการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนไม่ชัดเจน				
19. จำนวนเนื้อหาและภาระงานอื่นเยอะ ทำให้ผู้สอนสอนไม่ทัน				
20. ทศนคติบางประการของผู้ปกครอง ครูและผู้ใหญ่ในสังคม เป็นอุปสรรคในการพัฒนาระบบการศึกษาไทย				
21. สถาบันกวตวิชาส่งผลให้คุณภาพการสอนในโรงเรียนลดลง				

สภาพการจัดการศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน	ระดับความคิดเห็น			
	4	3	2	1
22. ครูไม่มีความรู้ หรือ รู้ไม่เท่าทันผู้เรียนในยุคปัจจุบัน ครูไม่ได้จับคู่มือครูโดยตรง หรือจับไม่ตรงตามวุฒิ				
23. สิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้เรียน เช่น ครอบครัวแตกแยก สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น สื่อการเรียนไม่พร้อม ไม่ทันสมัย ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้				
24. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ) มีกรอบการดำเนินงานไม่ชัดเจน				
25. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) กำหนดสมรรถนะของเด็กโรงเรียนอนุบาลเยอะมากเกินไป				
26. การรับเงินแป๊ะเจี๊ยะ เป็นการลดคุณภาพของผู้เรียนและโรงเรียน				

ตอนที่ 3 การจัดการศึกษาสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคต

คำนิยามศัพท์

เจนเอเรชั่นแอลฟา (generation alpha) หมายถึง บุคคลที่เกิดตั้งแต่ปี ค.ศ. 2010 หรือ พ.ศ. 2553 จนถึง ค.ศ. 2025 หรือ พ.ศ. 2568

สังคมไทยในอนาคต หมายถึง สภาพสิ่งแวดล้อมด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการอยู่ร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับธรรมชาติ และเทคโนโลยีของประเทศไทยในอนาคต โดยยึดตามข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (ตั้งแต่ปัจจุบัน – พ.ศ. 2570)

การจัดการศึกษาที่เหมาะสมในอนาคต หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บุคคลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ใน 4 ด้านคือ ด้านร่างกายและจิตใจ ด้านความรู้และทักษะ ด้านเจตคติและค่านิยม และด้านการแสดงออกต่อสังคมที่ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนที่มีเด็กเจนเอเรชั่นแอลฟาต้องการให้เกิดขึ้นกับสังคมไทยในอนาคต

คำอธิบาย ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่อง ที่ตรงกับข้อคิดเห็นของท่าน โดย

หมายเลข 1 หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟาดังกล่าว **ไม่เหมาะสม**กับสังคมไทยในอนาคต **มากที่สุด**

หมายเลข 2 หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟาดังกล่าว **ไม่เหมาะสม**กับสังคมไทยในอนาคต

หมายเลข 3 หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟาดังกล่าว **เหมาะสม**กับสังคมไทยในอนาคต

หมายเลข 4 หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเจนเอเรชั่นแอลฟาดังกล่าว **เหมาะสม**กับสังคมไทยในอนาคต **มากที่สุด**

การจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยใน อนาคต	ระดับความคิดเห็น			
	4	3	2	1
การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนสำหรับเจเนอเรชันแอลฟาที่เหมาะสมในอนาคต				
1. หลักสูตรและบริบทของสถานศึกษาควรปรับให้สอดคล้องกับ คุณลักษณะที่พึงประสงค์และสะท้อนกับสิ่งที่สังคมต้องการ				
2. ปรับหลักสูตรและเนื้อหาใหม่ให้มีความทันสมัยโดยนักการศึกษาแทน นักการเมือง				
3. มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น project approach, child center การจัดการเรียนเป็นฐาน ค่าย หรือโครงการ เป็นต้น				
4. บูรณาการจุดเด่นของหลักสูตรของอเมริกา เช่น ความมั่นใจ การกล้า แสดงออก และญี่ปุ่น สิงคโปร์ เช่น ความอ่อนน้อมถ่อมตน ให้สอดคล้องกับ บริบทของสังคมไทย				
5. เน้นการลงมือปฏิบัติจากประสบการณ์จริงแทนการเรียนแบบท่องจำและ เน้นทฤษฎี				
6. กิจกรรมเสริมหลักสูตรควรเน้นการนำไปประยุกต์ใช้จริงได้แทนการทำ กิจกรรมเพื่อความสนุกสนาน				
7. เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น สามารถเรียนรู้ ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต				
8. เน้นเรียนรู้ทักษะการมีชีวิตรอดในสังคมมากกว่าเนื้อหาวิชาการ				
9. เปิดโอกาสและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้อยู่ในสังคมและวัฒนธรรมที่ หลากหลาย				
10. จัดรูปแบบการเรียนเหมือนโรงเรียนทางเลือก ลดบทบาทของ สพฐ. ลง				
11. นำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น ในรูปแบบที่ หลากหลาย				
12. ยกเลิกหรือเปลี่ยนรูปแบบการประเมินผลด้วยการสอบวัดผลแบบ ปรนัย และใช้รูปแบบอื่น เช่น การสอบแบบอัตนัย การศึกษาจากสภาพจริง การจำลองเหตุการณ์ การสังเกตจากพฤติกรรม เป็นต้น				
13. ครูและผู้บริหารมีความสัมพันธ์ที่ดี ร่วมมือซึ่งกันและกันในการจัดการ เรียนการสอน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และเรียนรู้ไปพร้อมกับ ผู้เรียน				
14. ครูมีจิตวิญญาณ และจรรยาบรรณความเป็นครู				
15. มีความเท่าเทียมทางการศึกษา ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดลง				

การจัดการศึกษาสำหรับเจนเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยใน อนาคต	ระดับความคิดเห็น			
	4	3	2	1
16. จำนวนผู้เรียนต่อห้องลดน้อยลง				
การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับเจนเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมในอนาคต				
17. จัดหลักสูตรที่มีความหลากหลาย และพัฒนาเนื้อหาให้มีความทันสมัย				
18. มีวิชาที่พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับ เจเนอเรชั่นแอลฟา				
19. เน้นการเรียนรู้ในหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจด้วยตนเอง				
20. เน้นทักษะชีวิต ทักษะทางวิชาชีพ				
21. การทำวิจัยจากประสบการณ์จริง การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ				
22. เน้นการบริหารจัดการโดยบุคคลในชุมชน อบต. มหาวิทยาลัยท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการสอนแทนการบริหารจากส่วนกลาง				
การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับเจนเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมในอนาคต				
23. ผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดี สอนจากชีวิตประจำวัน ให้ความรู้ คำแนะนำเพิ่มเติม				
24. ครูเป็นแบบอย่างที่ดี ให้คำแนะนำในการใช้ชีวิตประจำวัน				
25. บ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน สังคม ควรมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเจนเนอเรชั่นแอลฟา				
เนื้อหาวิชา/กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเจนเนอเรชั่นแอลฟาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านร่างกายและจิตใจ				
26. ความรู้ด้านสุขภาวะ สุขศึกษา และสาธารณสุข				
27. การช่วยเหลือและดูแลตนเอง เพื่อการมีชีวิตรอดในสังคมปัจจุบัน และเอาตัวรอดจากสื่อเสี่ยงภัย				
28. ความรู้ในการจัดการและควบคุมอารมณ์				
29. ความรู้ทางด้านศาสนาหรือกิจกรรมที่เสริมความแข็งแกร่งทางจิตใจ				
เนื้อหาวิชา/กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเจนเนอเรชั่นแอลฟาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความรู้และทักษะ				
30. ความรู้ที่จำเป็นต่อการดูแลตนเองและผู้อื่นในชีวิตประจำวัน				
31. ความรู้และทักษะด้านภาษาเพื่อการใช้ชีวิตประจำวันและการเจรจา เพื่อลดความขัดแย้งในสังคม				
32. ความรู้เท่าทันเทคโนโลยีและการเลือกใช้อย่างถูกกาลเทศะ				
33. การรู้จักประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน เช่น ภาษา วัฒนธรรม				
34. ความรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างเป็นระบบ				
35. ความรู้และทักษะในการบริหารจัดการทางการเงิน การลงทุน				

การจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยใน อนาคต	ระดับความคิดเห็น			
	4	3	2	1
36. ความรู้ทางกฎหมายที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย				
เนื้อหาวิชา/กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านเจตคติและค่านิยม				
37. คุณธรรม จริยธรรม ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน				
38. วัฒนธรรมไทย ความเป็นไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย				
39. ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และความผูกพันในครอบครัว				
40. ความเป็นประชาธิปไตย ความมีระเบียบวินัย				
เนื้อหาวิชา/กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านการแสดงออกต่อสังคม				
41. มารยาทในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมและศาสนา				
การจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับสังคมไทยใน อนาคต	ระดับความคิดเห็น			
	4	3	2	1
42. รู้ในสิทธิและหน้าที่ของตนและผู้อื่น ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและ ผู้อื่น				
43. ความสามัคคี การทำงานเป็นทีม				

**ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับ
สังคมไทยในอนาคต**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่สละเวลาในการตอบคำถาม คำตอบของท่านเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยพัฒนาการศึกษา
สำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาที่เหมาะสมกับสังคมไทยในอนาคตต่อไป

นางสาวพัชราภา ตันติชูเวช

ผู้วิจัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวพัชราภา ตันติชูเวช เกิดเมื่อวันที่ 23 เมษายน ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชามัธยมศึกษา วิชาเอกวิทยาศาสตร์ทั่วไปและจิตวิทยาการให้ คำปรึกษาและการแนะแนว จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2544 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ จากคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2548 และเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาเอก หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2555

ประวัติการทำงาน เคยดำรงตำแหน่ง นักจิตวิทยา โรงเรียนมหิตลวิทยานุสรณ์ ในปี พ.ศ. 2547-2548 เคยดำรงตำแหน่งนักทรัพยากรบุคคล โรงพยาบาลศิริราช ในปี พ.ศ. 2548- 2549 และอาจารย์ประจำสาขาวิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2549-2551 ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำหมวดวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตตั้งแต่ พ.ศ. 2551

